

T. C.

**ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK- DR 2013-0003**

**PEDASA
LELEG TÖMÖLÖSLERİ**

HAZIRLAYAN

Şahin GÖMÖŞ

DANIŞMAN

PROF. DR. Aslı SARAÇÖĞLÜ

AYDIN 2013

T. C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK- DR 2013-0003

PEDASA
LELEG TÜMÜLÜSLERİ

HAZIRLAYAN

Şahin GÜMÜŞ

DANIŞMAN

PROF. DR. Aslı SARAÇOĞLU

AYDIN 2013

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Arkeoloji Ana Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Şahin Gümüş tarafından hazırlanan Pedasa Leleg Tümölüsleri başlıklı tez, 19.07.2013 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :
(Başkan) Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU	ADÜ
Doç. Dr. Suat ATEŞLİER	ADÜ
Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT	PAÜ
Prof. Dr. Abdullah YAYLALI	ADÜ
Prof. Dr. Adnan DİLER	Muğla Üni.

İmzası:

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Doktora tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Osman PEKER
Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Şahin GÜMÜŞ

İmza :

YAZAR ADI-SOYADI: Şahin GÜMÜŞ

BAŞLIK: Pedasa Leleg Tümlüsleri

ÖZET

Karia Bölgesi'nde taş tümlüs geleneği Bodrum Yarımadası'nda özellikle de Pedasa'da yoğunlaşmaktadır. Pedasa içinde barındırdığı kalıntılar ve özellikle tümlüsleri ile Lelegler hakkında önemli veriler sağlamaktadır. Oldukça geniş bir territoriuma sahip kentte Çamtepe, Sivriçamtepe, Elmadağ, Güneybatı ve Üçerenler Nekropollerini yerleşimi çevreleyen yüksek tepelerde yerleşiktir. Yarımadanın batısında Termira dışında, Kaplandag'da 5 tümlüs, Pedasa'da ise 77 tümlüs belgelenmiştir. Mezar odası genellikle yuvarlak krepis çevirmesinin ortasına yapılmıştır. Krepis duvarına bağlanan dromos gömü sonrasında moloz taş dolgu ile kapatılmaktadır. Pişmiş toprak lahitlerin de kullanıldığı tümlüslerde hem inhumasyon hem de kremasyon gömüler yapılmıştır. Lahitler dışında ölü hediyeleri oda zemininde gömünün durumuna göre dağılmıştır. Tümlüslerin konumları ve anıtsallıkları ile kökeni oldukça erkene uzanan ata kültürüne yönelik bir dinsel kimliği de oluşturmuştur. Pedasa Tümlüsleri'ne yakın örnekler Adalar, Batı Anadolu ve Likya Bölgesi'nde bulunmaktadır. Yuvarlak mezarlar dışında Yunanistan ve Ege Adaları'nda yoğun görülen tholos mezarlar Girit ve Yunanistan'da olmakla beraber Bodrum Yarımadası'nda da aynı süreçte Müsgebi ve Çömleki Nekropollerinde devam etmektedir. Termira'daki tümlüsler dışında yuvarlak mezarlar formları ve yapı teknikleri ile Pedasa Tümlüsleri'ne benzemekte ve ilk örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Tümlüslerin kullanım tarihi olarak Geç Protogeometrik ve Arkaik Dönem arasını önerebiliriz. Mausollos öncesinde Pedasa'da yoğunlaşan bu tümlüslerin erken örnekleri konusunda öneriler getirilemese de bu mezarların Bodrum Yarımadası'nda Mausollos öncesinde yaşayan Lelegler tarafından yerel bir anlayışın ürünü olarak ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Karia, Pedasa, Lelegler, Tümlüs, Geometrik Dönem

NAME and SURNAME: Şahin GÜMÜŞ

TITLE: Lelegian Tumuli at Pedasa

ABSTRACT

The recorded tumuli in the Karia are dominated mainly in the northern Karia and Bodrum peninsula especially at Pedasa. Pedasa demonstrates that the necropolis area on Çamtepe, Elmadağ, Sivriçam Tepe, Üçerenler and Southwest that all tumuli are generally located on hill tops overlooking the area. The burial chamber is generally located in the middle of the crepis wall circle. Tumuli, the opening of the outside door is connected to the crepis wall and some of the examples that are fairly well preserved we see that dromos was closed from with rubble stone. From the pieces that we found in our research, it is understood that the dead were buried in terracotta coffins. There are number inhumasyon and cremation burials in the chamber. Almost all of the tumuli are located in Pedasa except Termera (Asarlık), six Kaplandağ on the east of the peninsula, the tumulus which is possibly a contemporary of the early fortifications of the settlement, and Kaplandağ tumulus on the east of the peninsula. The surveys we conducted up to date identified about 77 tumuli in Pedasa territorium, 5 tumuli in Kaplandağ. The relationship of Pedasa tumuli with Mycenaeanen graves that have the corbel vaulted round or rectangular formed burial chambers or the graves with dromos unearthed in Müsgebi and Çömlekçiköy can be explained by the fact that the Mycenaeanen graves were built under the same Cretan-Minoan influence. Another early example at Termera number grave circles with their form and structure transition before the Pedasa tumuli. Certainly the Lelegian peninsula had a different social, economic and belief structure before Maussollos. What is important here is that the tumulus areas are cult areas centered on the belief of deified ancestors. Pedasa tumuli researches and excavations show that before the time of Maussollos, the Lelegians created a kind of tumulus with a new synthesis of the west of Aegean on one side and Anatolia and the eastern cultures on the other side.

KEYWORDS

Geometric age, Caria, Lelegian, Tumuli, Pedasa

ÖNSÖZ

Patara sonrası Kaunos kazıları ile Karia Bölgesi arkeolojisi üzerine başladığım arkeoloji yaşamım, Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarım da daha da genişleyerek devam etmiştir. Bodrum Yarımadası kendi içine kapalı topografyası, kültürleri, özgün mimarisi ile tüm Karia'dan farklı olarak Leleg kültür ve uygarlığını yansıtan arkeolojik mirasa sahiptir.

Bodrum Yarımadasındaki çalışmalarım 2000 yılında yüzey araştırmalarıyla yüksek lisans ile başlarken, yarımada üzerindeki Leleg yerleşim ve kalıntıları üzerine oldukça önemli deneyim kazandım. Leleg yerleşimleri içinde Pedasa konumu ve barındırdığı kalıntıları ile yarımadanın erken tarihi için önemli veriler sunmaktadır ki bu kalıntılar içinde nekropoller ön plana çıkmaktadır. Leleg yerleşimleri içinde en iyi korunmuş nekropol alanı ve bu nekropol içinde farklı mezarları görüldüğü Pedasa bilimsel kazısı yapılan tek Leleg yerleşmesi olması ile de farklılık göstermektedir.

Uzun yıllar Pedasa yüzey araştırmalarını yapan ekiple beraber yarımada üzerinde çalışırken Pedasa kazılarına da 2007 yılında katıldım. Tümülüslerin korunma durumları dışında 2002 yılındaki kurtarma kazısı sonucu elde edilen veriler ile yıllardır tartışılan Leleg kültür ve yaşam izlerine dair önemli verilere sahip olduğunu gördüm. Yüzey araştırması ve kazılar sonucunda ortaya çıkan arkeolojik veriler Pedasa Nekropolü'ndeki tümülüslerin detaylı olarak araştırılmasının gerekliliğini göstermiş, hocalarımla da olurunu alarak "*Pedasa Leleg Tümülüslerini*" doktora tezi olarak çalışmaya karar verdim. Leleg kültürünün anlaşılmasında taş tümülüsler, sosyo-kültürel yapı ve kült kimliğinin anlaşılmasına cevap veren çok önemli arkeolojik veridir. Yapı kalıntıları ve nekropoller Bodrum Yarımadası'ndaki I. bin Leleg yerleşim kültürünü bize en iyi yansıtan kalıntılardır.

Tez çalışması süresince anlayışı, bilimsel katkısı, sabrı ile desteğini hiç esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU'na sonsuz teşekkürler.

Hocam Prof. Dr. Adnan DİLER tez konusunun seçilmesinde, kazılar sonucunda şekillenmesinde, yüzey araştırmaları ile yarımada üzerindeki örneklerin tespiti ve yüzey araştırmalarında verdiği önemli bilgiler dışında Karya Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Pedasa kazı arşivini kullanmama izin vermesi her şeyden önemlisi bana vermiş olduğu tüm destek ve önemli yol göstermeleri için çok teşekkür ederim.

Doç. Dr. Suat ATEŞLİER gerek tez izleme toplantılarında gerek bire bir görüşmelerimizde tümölüsler üzerine yaptığımız tartışmalara destek vermiş görüşleri ile beni yönlendirmiştir. Ayrıca Pedasa kazısında mezar platformlarının kazısını gerçekleştiren Yrd. Doç. Dr. Bekir ÖZER ve Hülya BULUT alan incelemeleri, mezarlar üzerine tartışmalar ile öneri ve görüşlerini paylaşarak önemli katkıda bulunmuştur. Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT tarafından konu ve araştırmalarımnda verdiği destek için benim için yol gösterici olmuştur.

AKMED Enstitüsüne tez çalışmama verdiği doktora bursu nedeniyle çok teşekkür ederim. Tezin oluşum süreci içinde bana destek olan özellikle kazılar sırasında beraber çalıştığım genç meslektaşlarım arkeoloji öğrencilerine ve emeği geçen herkese sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Sevgili eşim Esin Gençtürk GÜMÜŞ'e çalışmalarım sırasındaki anlayışından dolayı ne kadar teşekkür etsem az...

Haziran 2013

AYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
1.GİRİŞ	1
1.1.Konu.....	1
1.2.Çalışma Amacı.....	3
1.3.Çalışma Alanı Sınırları.....	6
1.4.Tümülüs Araştırmalarında Tipoloji ve Kronoloji Sorunları.....	7
1.5.Methodoloji.....	10
1.6.Tezin Bölümlemesi Sunumu.....	13
2.PEDASA	15
2.1.Antik Belgelerde Pedasa ve Araştırma Tarihi.....	15
2.2.Lelegler ve Karlar.....	21
2.3.Jeolojik Yapı ve Topografya.....	28
2.4.Kent Planı ve Nekropol Alanları.....	33
2.5.Tümülüsler.....	40
2.6.Platform Mezarlar.....	41
2.7.Sandık Mezarlar.....	42
3. PEDASA TÜMÜLÜS TİPLERİ	44
3.1.Tipler	44
3.1.1.Teraslı Tümülüsler.....	45
3.1.2.Terassız Tümülüsler.....	46
3.1.3.Krepis Duvarı Olmayan Tümülüsler?.....	47
3.1.4.Platform Mezarlı Tümülüsler.....	47
3.1.5.Piramidal Çatılı Tümülüs.....	48
3.1.6.Ön Odalı Tümülüs.....	48

4. MALZEME VE TEKNİK.....	50
4.1.Kireçtaşı.....	50
4.2.Taş Ocakları.....	51
4.3.Kullanılan Aletler	53
4.4.Teknik.....	54
5. YAPISAL ÖGELER.....	57
5.1.Yer Seçimleri.....	57
5.2.Teras Duvarları.....	63
5.3.Krepis ve Krepis Duvarları.....	64
5.4.Saçaklar.....	67
5.5.Üst Yapı.....	67
5.6.Dromos.....	69
5.7Mezar Odası.....	72
5.8.Üst Örtü Tonoz.....	76
6. ODA DÖŞEMLERİ VE ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ.....	78
6.1.Lahitler.....	79
6.2.Sandık Mezarlar.....	82
6.3.Urneler ve Kremasyon Gömüler.....	83
6.4.İnhumasyon Gömüler ve İskeletlerin Pozisyonları.....	86
6.5.Ritüeller İlişkin Düşünceler.....	88
6.6.Yer Seçimi ve Mezar Mimarisi.....	91
6.7.Buluntular ve Gömü Şekli.....	92
7. TÛMÛLÛSLERİN DÖNEMSEL VE MİMARİ KARŞILAŞTIRILMASI.....	94
7.1.Ionia-Ailois.....	94
7.2.Likya.....	98
7.3.Lidya ve Frigya.....	101

8. BULUNTULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	104
9. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	112
10. KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA	121
11. KATALOG	143
TABLO, HARİTA VE LEVHALAR LİSTESİ	228
TABLolar	239
LEVHALAR	253
ÖZGEÇMİŞ	416

1. GİRİŞ

1.1. Konu

Bodrum Yarımadası'nda 19. yüzyıldan itibaren başlayan araştırmalarda öne çıkan tartışmalı konu Lelegler ve bu toplumun bırakmış olduğu yerleşimlerdeki kalıntılardır. Günümüze kadar yapılan çalışmalarda Leleg toplumuna özgü yazıt, seramik ve sikke gibi belirleyici bir arkeolojik buluntu tespit edilememiştir. Bodrum Yarımadası'nda yapılan birçok araştırmada farklı açılardan değerlendirilen Leleg yerleşimlerindeki kalıntılar kendine özgü yapı karakterleri ve teknikleri ile ayrılmaktadır. Bu mimari farklılığın dışında bölgenin I. bin tarihi mezarlar ve buluntuları ile tanımlanabilmektedir. Kurtarma kazıları ya da kaçak kazılar sonucu ele geçen mezar buluntuları ve yoğunlukla seramik grupları tarihsel süreçleri dışında sanatsal etkilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Mezar mimarileri, yapım teknikleri, mezarların yoğunlukları sayısal durumları ikinci planda kalmıştır. Bodrum Yarımadası'nda yoğunlaşan bu yerleşimler içinde Erken Demir Çağ nekropol alanları tanımlanmış iki önemli kent bulunmaktadır¹.

Bodrum Yarımadası'nın batısında Mandıra Köyü yakınlarındaki (Asarlık) Termara? ve Halikarnassos'un kuzeyinde Gökçeler'de lokalizasyonu kesinleşmiş olan Pedasa'dır. Termara ve Pedasa Nekropollerindeki mezar tipleri ve tarihleri birbirine çok yakındır. Termara'da 19. yüzyılın başlarında W.R. Paton tarafından gerçekleştirilen tümülüs ve platform mezar kazıları sonucunda mezar tipleri, ölü gömme gelenekleriyle birlikte tarihleri konusunda önemli bilgilere ulaşılmıştır². Pedasa'da ise 1921 yılında İtalyan gezgin A. Mauri tarafından araştırma ve kazılar yapılmıştır³.

¹ Kaplandağ (Syangela ?) üzerinde tümülüsler dışında farklı mezar tipleri günümüze kadar bulunamamıştır. Radt 1970, 223 vd.; Diler 2011a, 443 vd. Burgaz Köyü'nde (Ouranion?) tümülüs mezarlar konusunda Carstens 2002a, 106 vd.; Daha erken dönem olan Çömlekçi ve Müsgebi Nekropollerinin yerleşim alanları günümüze kadar tespit edilememiştir. Myndos ve Theangela Nekropollerine ise Arkaik Dönem sonrası örnekler yoğunluktadır.

² Termara'da bulunan mezarlar ve kalıntılar hakkında W.R. Paton'dan 30 yıl önce kenti araştıran Newton tarafından tanımlamalar da yapılmıştır. Newton 1863, 583-591; Paton 1887, 64 vd.

³ Maiuri 1921-1922, 345-488; Mauri 1923-1924, 83-34. Yapılan kazı çalışmaları ve buluntuları hakkında detaylı bir yayın yapılmamıştır.

Pedasa, Bodrum Yarımadası'nda iyi korunmuş kent kalıntıları ve nekropolü ile özellikle Geometrik-Arkaik Dönem'de önemli bir yerleşmedir. Bodrum Yarımadası'nın I. bin ve öncesine ait önemli verilere mezar buluntuları ile ulaşmaktayız⁴. Bu arkeolojik veriler Pedasa'da 2007 yılında başlayan kazılar sonucunda giderek artmakta ve yeni sonuçlara ulaşılmaktadır⁵. Myndos kazılarında yarımada'nın batısında kentin erken tarihine yeni bilgiler sağlamaktadır⁶. Bu kapsamda Bodrum Yarımadası'nda bilimsel kazısı yapılan tek Leleg kenti Pedasa kalıntıları ve nekropolünde bulunan anıtsal tümülüsleri ile yarımada'nın I. bin tarihine yeni veriler kazandırmaktadır⁷. Tümülüslerin konum ve mimari özellikleri günümüze kadar neredeyse değişmeden korunmuştur. Pedasa sınırları içinde yoğun taş yığınları şeklinde görülen tümülüsler farklı araştırmalarda, topografik konumları yanında korunma durumları ve yüzey buluntularına göre değerlendirilmiştir.

Tümülüslerin ikinci kullanımları dışında kaçak kazılarla oluşan tahribat sonucunda ortaya çıkan yüzey buluntuları ile değerlendirilen mezarlar hakkındaki yorumların doğruluğunu düşündürür. 2002 yılında kurtarma kazısı ile başlayan bilimsel kazılar Pedasa kentinde 2007 yılından itibaren sürekli hale gelmiş kent yerleşim alanında ve nekropolde farklı örnekler kazılarak yeni verilere ulaşılmıştır⁸. 2009 yılında tez çalışması kapsamında yaptığım kent territoriumundaki araştırmada daha önce belgelenen tümülüsler dışında yeni örnekler de bulunmuştur⁹. Tez çalışmasında tümülüslerin mimari planları, malzeme kullanımı, ölü gömme gelenekleri, köken, tipolojik farklılıklar yanında taş tümülüslerin coğrafi ve kronolojik olarak yayılım alanları da ele alınmıştır. Taş tümülüslerin yer seçimleri, kullanım

⁴ Paton 1887, 68 vd.; Bass 1963, 353-36; Boysal 1964, 81-85; Boysal 1965, 123-126; Boysal 1967a, 31-56; Boysal 1967b, 67-83; Boysal 1969; Özgünel 1976, 49-53; Özgünel 1983, 697-743; Özgünel 2006; Diler 2006b, 109-131; Yaylalı 2006, 6.

⁵ Oldukça geniş bir alana yayılan kent kalıntıları nedeniyle zor şartlar altında yapılan kazılarda, kentin Akropol, Athena Kutsal Alanı, Platform Mezarlar, kent içi ve dışındaki çiftlik evleri dışında yapılan sondaj kazıları ile birçok farklı alanda devam etmektedir.

⁶ Şahin 2005, 174; Şahin 2007, 21-38; Şahin 2009, 503 vd.

⁷ 2002 yılında Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi başkanlığında Sivriçam Tepesi'nde bulunan bir tümülüste kurtarma kazısı yapılmıştır. Diler 2006b, 109-131; Diler 2009b, 359-376; Diler 2008b, 267-284; Diler 2010b, 324-341; Diler 2011b, 167-193.

⁸ 2010 yılı kazı döneminde PDST1 tümülüsünde *in-situ* korunmuş dromos ve mezar odası ile önemli veriler elde edilmiştir. Diler 2008b, 267-284; Diler 2011b, 167-193.

⁹ Diler 2010b, 324-341.

süreçleri, anıtsal yapıları yanında, buluntuları ile Pedasa'nın sosyo-ekonomik yapısı, kültürü, tapınım ve kült öğelerine de ışık tutmaktadır.

1.2. Çalışma Amacı

Tarih içinde gelişen siyasal süreç, kültürel hareketlilikler, göçler tüm yapı gruplarında olduğu gibi mezar mimarisi ve gelişimine yön vermiştir. Bodrum Yarımadası bu kültürel hareketliliğin ve geçiş sürecinin en yoğun görüldüğü coğrafi bölgedir. Anıtsal mezar mimarisinin oluşmasında ekonomi, sosyo-kültürel yapı, topografya, sosyal statüler, ticaret ve göçler ile gelen etkileşim öne çıkmaktadır. Kariyalılar'ın ölü gömme gelenekleri konusunda eğer Thukydides Delos'da özel bir mezar tipinden bahsetmiyorsa bu toplumun mezar ve ölü gömme adetleri hakkında bilgi vermektedir¹⁰. Karia Bölgesi'nde politik ve siyasal gelişime paralel olarak tüm yapılaşmayla beraber mezar tipleri yanında ölü gömme geleneklerinde M.Ö. 546 dan sonra Pers, Mausollos Dönemi'nde Hellenleşme, sonrasında Mısır, Suriye ve Rodos etkileri izlenebilmektedir¹¹. Bu süreç öncesinde Karia Bölgesi'nde I. bin Lelegler'in ölü kültü ve mezar mimarisi konularında büyük bir boşluk bulunmaktadır. I. binde bölgenin gelişiminde ve tarihsel sürecinde tümölüslerle ilgili sorunları tespit etmek ve bu sorunları sınıflandırmak yanında kökenlerini tanımlanması hedeflenmektedir. Çalışma daha önceden bilinen sorunları ve önerileri yinelemek yerine elde edilen verilerle değerlendirilerek yeni sonuçlara ulaşmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda Karia mezarları konusunda ilk sınıflamayı yapmış olan W. R. Paton ve J. L. Myres'in çalışması sorunlar ve sınıflama açısından yetersiz kalmaktadır¹². G. Bean tarafından yapılan çalışmada benzer sorunlar taşımaktadır¹³.

Bölgeyi araştıran bilim adamlarınca dikkat çekilen tümölüsler konusunda, W. Radt araştırmasında ayrı bir çalışma konusu olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁴. Bodrum Yarımadası'ndaki mezarları doktora tezi olarak hazırlayan A. M. Carstens bir tipoloji oluşturmamış daha çok mezarların ve gömü geleneklerinin

¹⁰ Thukydides, 3.104.1-2; age. 1.8.1-2; Cook 1955, 267-270; Long 1958, 297-306; Snodgrass 1964, 107-118.

¹¹ Carstens 1999, 169-173; Henry 2009, 12 vd.

¹² Paton-Myres 1896, 242 vdd.

¹³ Bean 1955, 165 vd.

¹⁴ Radt 1970, 215. Çalışmasında Paton-Myres ve G. Bean tarafından tümölüs olarak tanımlanan compound ve çok odalı yapıların çiftlik evleri olduğunu belirlemiştir.

sosyo-kültürel etkilenmeleri ve öncüleri üzerinde yoğunlaşmıştır¹⁵. Son olarak O. Henry tarafından yapılan bölge mezar mimarisine yönelik tez çalışmasında belirli tipoloji oluşturmuş ve çalışmasının kronolojik sınırlarını M.Ö. 546 sonrası ve Hellenistik Dönem olarak belirlemiştir¹⁶. Günümüze kadar yapılan çalışmalarda taş tümülüslerin bir bütün olarak araştırılıp incelenmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle de Pedasa Tümülüsleri'nin Bodrum Yarımadası üzerindeki diğer örnekler birlikte değerlendirilmesi açısından çalışma bir bütünlük oluşturacaktır.

Pedasa Tümülüsleri'nin kent içinde topografik yayılımı boyutları, yapısal unsurlarının tanımlanması dönem ve kültür açısından incelenmesi tez çalışmasının amaçları arasındadır. Belirli bir coğrafyada ve belirli bir tarih kesiti içinde yaşamış olan Leleg kültürünün bir parçası olan ölü gömme inancının bir yansıması olan gelenek ve mimarinin irdelenmesi çalışmanın ana amacıdır. Çalışmanın hedefi taş tümülüslerin tiplerine yönelik ayrılabilen mimari öğelerini, prototipleri, gömü gelenekleri ve buna bağlı olarak sosyo-kültürel yapıyı açıklamaktır.

Tezin konusunu oluşturan tümülüsler 2000 yılından itibaren katıldığım Bodrum Yarımadası yüzey araştırmaları ve 2007 yılında ise bilimsel kazıları başlayan Pedasa kazılarında en iyi korunmuş kalıntılar olması dışında yer seçimleri ve mimari yapıları ile kapsamlı bilimsel araştırılması gerektiği düşünülmüş; bu amaçla doktora tez konusu olarak seçilmiştir. Yüzey araştırmaları ve kazılar sonucunda daha iyi anlaşılmaya başlayan tümülüslerin yarımada da en yakın benzerleri bulunmakla beraber, Karia Bölgesi içinde Mylasa¹⁷ ve Teichiussa¹⁸ kadar uzanan bölgedeki varlığı çalışma sonucu anlaşılmıştır. Bununla birlikte tümülüslerin benzer örneklerine Aiolis¹⁹, Ionia²⁰ ve Likya²¹ Bölgeleri'nde bulunması da tezin kapsamını daha da güçlendirmiştir. Ancak bu tespit edilen örnekler günümüze kadar yapılmış çalışmalar

¹⁵ Carstens 1999.

¹⁶ Henry 2009.

¹⁷ Bu bölgedeki örnekler Yeniköy Termik Santrali kömür havzasında Çakıralan Köyü yakınlarında araştırma ekibi ve Karacahisar Köyü'ne giden yol üzerindeki iki örnek Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından belgelenmiştir.

¹⁸ Vögtlander 2004.

¹⁹ Saner 2011, 419-429. Larisa kent nekropolündeki kazılar için Bkz. J. Boehlau – K. Schefold (v.d.), Larisa am Hermos: Die Ergebnisse der Ausgrabungen, 1902-1934, Berlin 1940-1942; Akurgal 1946, 76-77; Akurgal 1950, 1-51; Akurgal 1993.

²⁰ Ersoy 2007, 47-70; Ersoy 2010, 339-360.

ışığında Pedasa Nekropolü'ndeki kadar sayıca fazla olmadığını göstermektedir. Özellikle Likya Bölgesi'ndeki tespit edilen tümülüslerde kazısı yapılmış örneklerle bulunmamaktadır.

2007 öncesinde Pedasa'da yüzey buluntuları ve daha çok kaçak kazılarla ortaya çıkan malzeme Geometrik ve Arkaik Dönem arasına tarihlendirilmektedir²². Yunanistan ve adalardaki erken örnekler tholoslar, "grave circle" olarak tanımlanan yuvarlak mezarların tümülüslerin öncüleri olup olmadığı bunun yanında aralarındaki bağlantılar hala tartışmalıdır²³. Tüm bu sorunlar ışığında iyi korunmuş ve sayıca fazla bulunan Pedasa Tümülüsleri için detaylı bir çalışma yapılması gerekliliğini göstermiştir. Bodrum Yarımadası'nda I. binde Leleg toplumunun sosyo-kültürel yapısı, ölü gömme geleneklerinin anlaşılması açısından konuya yeni bir boyut kazandıracaktır.

Pedasa Tümülüsleri bu geleneğinin yarımada içinde Mausollos öncesinde kullanıldığı zaman dilimi ve kentlerin konumlarının tanımlanması açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca antik kaynaklarda adı geçen Leleg kentlerinin tamamında taş tümülüs ve diğer mezar tiplerinin görülmemesi de Pedasa Tümülüsleri'nin araştırılmasını daha da önemli hale getirmektedir. Antik kaynaklar dışında Pedasa'nın tarihsel süreci ile ilgili problemlerde tümülüsler ve mezar tipleri ile ilgili bütün bir çalışma yoktur. Mausollos sonrası Helenleşme sürecinde yaşamlarına devam eden Leleg kentlerinde geleneğin devam etmediği görülmektedir.

Pedasa Tümülüsleri'nin tarihlenmesi de bu soruna biraz da olsa çözüm sunabilecektir. Bu tez çalışması, tümülüs mezar geleneğinin özellikle Bodrum Yarımadası'nda ve Pedasa'da ne zaman ve nasıl ortaya çıktığını, özgün Leleg mimarisi olup olmadığı, mimari gelişimi ve de mezar tiplerini sorusunu tartışmaktadır. Tümülüs mezarların farklı bölgelerde olduğu gibi Klasik, Hellenistik ve Roma

²¹Zahle 1975, 86-94; Hülden 2005, 263-280; Hülden 2011, 495-514; Lockwood 2011.

²² Mauri 1928,124; Bean -Cook 1955, 145; Radt 1970, 225; Carstens 2002, 84-89; Diler 2006, 109-131; Carstens 2008, 53; Diler 2009, 359-376; Ratté 2009 135-147. 2002 yılında kurtarma kazısı sadece iki tümülüste yapılmıştır.

²³ Radt 1970, 233 vd.; Papadimitriou 2001, 169 vd.

Dönemi'nde basit düzenlemeler ile yeniden kullanılarak ikincil gömülerin de yapıldığını gerçekleştiren kazılarla belgelenmiştir²⁴.

Pedasa Tümülüsleri ile aynı dönemde kullanılan farklı mezar tipleri ve nekropol alanları açısından gelenek neyi göstermektedir? Bununla birlikte Yunanistan anakarası birlikte Ege Adaları'ndaki örnekler açısından benzerlik ve farklılıklarda değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yoğunlukla yarımada üzerinde olduğunu düşündüğümüz Leleg kentlerindeki bu tip mezar ve ölü gömme geleneklerinin nasıl oluştuğu açıklanmaya çalışılmıştır. Tümülüsler dışında Pedasa nekropol kazılarından ele geçen buluntular ile I. binde önemli bir yerleşme olduğu anlaşılmaktadır. Kentin territoriumunun genişliği ve nekropol alanlarının yayılımı Pedasa'nın coğrafi sınırlarının dönemler içinde genişlemesini de göstermektedir. Tümülüslerden elde edilen arkeolojik veriler aile mezarlarının sürekliliği dışında I. binin ilk yarısında tümülüs ve platform mezar mimarisi yanında inhumasyon ve kremasyon gömünün birlikte yapıldığını da göstermektedir. Bu çalışma Pedasa Tümülüsleri ile beraber bölgedeki diğer tümülüslerden arkeolojik olarak saptanabilen maddi kalıntılara dayanarak kıyı Karia'daki Pedasa ve Leleg yerleşimlerindeki Demir Çağ ölü gömme geleneklerini ve anıtsal mezar mimarisini açıklamaya çalışılacaktır.

1.3.Çalışma Alanı Sınırları

Tümülüs mezarları ve ölü gömme geleneğini açıklayabilmek amacıyla, bu mezar tipinin Anadolu coğrafyasında nerelerde kullanıldığı, tarih içinde kullanım dönemleri hakkında kısıtlı da olsa bazı bilgilere yer verilmiştir. Pedasa Tümülüsleri kendi içinde hem tarihsel hem de coğrafi olarak sınırlanmaktadır. Pedasa Tümülüsleri'nin eldeki verilerle en erken inşa dönemi Protogeometrik Dönem, en geç inşa tarihi ise M.Ö. 6. yüzyıl ortaları olması çalışmanın zaman dilimini I. binin ilk yarısı olarak belirlenmesini sağlamıştır²⁵. Pedasa Nekropolü'nde bulunan tümülüsler ile platform mezarlar buluntuları açısından değerlendirildiğinde yaklaşık aynı dönemlere işaret etmektedir.

²⁴ Diler 2011b, 180 vd.

²⁵ Pedasa Tümülüsleri'nin Erken Demir Çağ kullanımı dışında iki örnekte gömülerin Roma Dönemi'nde III. yüzyıla kadar devam ettiği belgelenmiştir. Çalışmamızda tümülüsün bu kullanım dönemi ve gömü geleneklerine yönelik veriler ilgili bölümlerde yer verilmiştir.

Çalışma alanı Pedasa Nekropolü'ndeki tümülüsler olarak tanımlanmakla beraber Bodrum Yarımadası'nın doğusunda Kaplandağ ve batısındaki Termera'da bulunan tümülüsler kataloğumuza dahil edilmemiş ancak tez kapsamında değerlendirilmiştir. Yarımada'nın kuzeybatısındaki Geriş Köyü'nde bulunan geç M.Ö. 5. yüzyıla tarihlendirilen tümülüs belirlediğimiz zaman dilimi dışında kalmakla beraber mimari detayları ve tümülüs geleneğinin devamı açısından araştırılmıştır²⁶. Milas yakınlarındaki Çakıralan Köyü kömür dekopaj sahasında bulunan tümülüsler tarz ve inşa geleneğinin iç bölgelere uzandığının göstergesidir. Karia Bölgesi'nde Pedasa Tümülüsleri'nden tarihsel ve inşa tekniği olarak ayrılan tümülüsler İç Karia'da Hyllrama²⁷ dışında Akçay Vadisi (Harpasos) ve çevresinde bulunmaktadır²⁸. Karia Bölgesi'ndeki bu örnekler tipoloji ve tarihsel olarak ayrılmakla beraber tez içinde bölümlerde yer verilmeye çalışılmıştır. Bodrum Yarımadası'nın Ege'de bulunan adalar ile yakın ilişkisi göz ardı edilmeyerek çalışmamızda adalar üzerindeki tholos ve “grave circle” olarak tanımlanan yuvarlak mezarlar da incelenmiştir²⁹. Ancak tez çalışmasının ana konusu Pedasa'da bulunan tümülüslerle sınırlandırılmıştır. Amaçlarımızdan biri de diğer Leleg yerleşmelerinde tümülüs ve platform mezar olmadığına dair düşüncelerimiz tez içinde belirtmekler beraber bu konudaki nihai sonuçları gelecek yıllardaki kazı ve araştırmalara bırakılmıştır.

1.4. Tümülüs Araştırmalarında Tipoloji ve Kronoloji Sorunları

Suni mezar tepesi şeklindeki gelişen tümülüs mezarlar M.Ö. III. binden itibaren Ege, Kafkasya, Balkanlar ve Orta Asya'da birçok toplum tarafından kullanılmıştır. Tümülüs mezarlar Erken Demir Çağ'dan itibaren Anadolu'da oldukça geniş bir coğrafyada görülmektedir. İonia,³⁰ Aiolis³¹, Troas,³² Lidya,³³ Frigya,³⁴ Likya³⁵ ve

²⁶ Geriş Köyü'nde ki anıtsal bu tümülüs dışında araştırmacılar tarafından tepenin güneybatı yamacında farklı tümülüslerin olduğu aktarılmaktadır. Ancak tepe ve çevresinde yaptığım araştırmalarda bu tümülüsleri tespit etme şansım olmadı. Yine tepenin güneybatı yamacında Leleg yerleşimlerinde sıkça gördüğümüz compound çiftlik yapısının varlığı tepe ve çevresinde Leleg yerleşiminin varlığını göstermektedir. Carstens 2002, 392, 393; Diler 2010, 194.

²⁷ Henry 2009, 421.

²⁸ Çörtük 2008, 37-60.

²⁹ Bean-Cook 1957, 116-138; Pelon 1976; Canavagh-Mee 1998; Dickinson 2001, 221-234; Papadimitriou 2001; Lemos 2002; Gallou 2005; Coldstream 2005; Eaby 2007; Vavouranakis 2007.

³⁰ Kasper, Belevi, 1975.

³¹ dn 19.

³² Sevinç 1998, 305 vd.

³³ McLauchlin 1985; Dinç 1993, II 2009.

³⁴ Roosevelt 2003; II 2009.

Trakya’da³⁶ mimari farklılıkları ile ayrılan tümülüs mezarların örnekleri bulunmaktadır. A. M. Mansel, anıtsal üzerine toprak yığılmış mezarların özellikle de kubbeli mezarların kaynağını Yunanistan olarak göstermekte ve bu geleneğin II. bin sonunda Dor göçleri ile Anadolu’ya gelmesi yanında yerel formlarla birleştirilerek uygulandığını aktarmaktadır³⁷. Özellikle Trakya Bölgesi’nde yoğun bulunan megalit ve dolmenler tümülüslerle mimari anlamda yapısal benzeliklere sahiptir. Megalit; büyük taşlardan yapılmış anıtlar, dolmen ise kısa aralıklarla dikilmiş taşların üstünün taşla kapatılmasıyla oluşturulan odalar olarak tanımlanmıştır³⁸. Anadolu ve Ön Asya’da görmediğimiz bir başka mezar türü kurganlar; kist mezar veya mezar odası üstüne daire biçiminde taş ya da toprak yığılarak oluşturulan tümsek şeklinde tanımlanmıştır³⁹.

Tümülüsler dolgu katmanından mezar odalarına kadar birçok yapısal unsura sahiptir. Krepis basamak anlamında kullanılmakta, krepis duvarları ise tümülüsün üzerindeki taş ve toprak yığının akmasını önlemektedir. Dromos mezar odasına geçişi sağlayan dar ve uzun geçit olarak tanımlanır. Mezar odası gömünün yapıldığı adak ve sunumların bırakıldığı ana bölümdür⁴⁰. Odanın üzerinde farklı örtü sistemleri kullanılmakla beraber düz tavan; dörtgen uzun bloklarla kapatılması, sahte beşik tonoz; oda duvarlarının bitiminden itibaren tonozu oluşturacak formda blokların içeriye doğru taşırılması ve kilit taşının kullanılmadığı üst örtü sistemi, sahte kubbe; tonozdan farklı olarak taşların iç yüzeylerinin eğimli yontulması ile oluşturulan üst örtü; gerçek tonoz ve kubbede yastık ve kilit taşının kullanıldığı üst örtü, basit piramidal çatı; bloklarların tüm yönlerden yuvarlak forma dönüştürülmeden dikey içe taşırılması sonucu üstte tek blokla kapatılmasıdır.

³⁵ Hüliden 2005, 263-280.

³⁶ Yıldırım 2008.

³⁷ Mansel 1943, 30-32. Tümülüs kelimesinin kökeni eski Yunanca’da “*tumbos*”; höyük, mezar üzerine örtülen toprak yığını olarak tanımlanmıştır. Roma Döneminde ise Latince’deki “*tumolo- tumulus*” kelimesi ise benzer anlamda arkeoloji literatürüne girmiştir. Yıldırım 2008 1vd.

³⁸ Megalitik anıtlar dolmen ve menhirlerden oluşan yapı grupları olarak da bulunmaktadır. Yükmen 2003, 1; age 2003, 53-54. Özbek 2006, 84, dn. 3.

³⁹ “*Tumulus*” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan Türkçe sözcüktür ve “*korigan*”dan gelmektedir. Kurgan mezar geleneği Asya’da M.Ö. V. binden, Transkafkasya’da ise M.Ö. III. binyılın ortalarından itibaren kullanılmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki kurganlar ve yayılım alanları yüzey araştırmaları sonucunda belgelenmiştir. Özfirat 2002, 343-371; Belli 2003, 11; Er 2004, 201; Özfirat 2008, 369-384; Özfirat 2009, 635-674; Özfirat 2012, 533-550.

⁴⁰ Anadolu’da diğer tümülüslerde görülen sundurma ve ön avlu uygulamaları Pedasa Tümülüs’lerinde kullanılmamıştır.

Anadoludaki en erken toprak tümülüsler Frigya'da,⁴¹ görülürken Lidya Tümülüsleri⁴² Mermnad sülalesi ile başlamaktadır. Tümülüs geleneği gelişim sürecine bağlı olarak siyasal ve kültürel hareketliliğe paralel dönemler içerisinde farklı özellikler kazanmaktadır. Bu değişimler bulundukları topografyanın jeolojik yapısı yanında tümülüsü oluşturan kültürün inanç ve kültürel birikiminin sonucu olmalıdır.

Tümülüs geleneği Hellenistik Dönemde Pergamon, Hierapolis ve Troas'da yeniden erken örneklerle yakın formlarda karşımıza çıkarlar⁴³. İç Karia Bölgesi'nde⁴⁴ Lidya ve Frigya örnekleri bulunan tümülüslerin kıyı Karia'da örnekleri görülmez. Tarih içerisinde, erken dönemlerden itibaren Ege ve Anadolu arasında geçiş noktasında uygarlıklarının önemli yerleşim yeri ve tarihsel olayların odağında yer alan Kıyı Karia, kültürlerin buluştuğu, kaynaştığı ve geliştiği bir merkez konumundadır. Ege ve Anadolu arasında kavimlerin ve uygarlıkların arkeolojik izlerini çok kısıtlı da olsa görmek mümkündür. Bu arkeolojik izlerin başında mezarları görmekteyiz.

Pedasa Tümülüsleri Anadolu coğrafyasında I. binde özellikle Trakya, Lidya ve Frigya'da görülen tümülüs geleneğinden ayrılmaktadır. Pedasa Tümülüsleri diğer bölgelerde görülen örneklerle plan ve mimari açısından farklılık göstermekle beraber tümülüs tanımına uymaktadır. Bu ögeler teras duvarı, krepis, dromos, ön avlu ya da ön oda mezar odası ve üst örtü sisteminden oluşmaktadır⁴⁵. Tümülüsler büyük oranda teraslar üzerinde krepis, krepis duvarı ve saçaktan oluşmaktadır. Dışını sınırlayan krepis duvarı üzerinde oda ve dromos üzeri kaba düzensiz taşlarla doldurulmuştur. Mezar odası büyük oranda yuvarlak çevirmenin ortasına yapılmıştır. Kendine özgü yapısı ile farklı boyutlardaki dromos ve oda yukarıya doğru daralmaktadır. Üst yapılarında farklı uygulamalar olmakla beraber Pedasa örneklerindeki sahte tonoz uygulaması görülür. Kare ya da dikdörtgen odanın üzerinde bindirme tekniği ile blokların içeriye doğru kaydırılması ile kapatılmış ve taşların uzayan bölümleri yukarı

⁴¹ Roosevelt 2006, 66; İl 2009 18-24.

⁴² Dinç 1993, 5,92; Sevin 1982; McLauchlin 1985, 14 Roosevelt 2006, 66; Young 1981,

⁴³ Şimşek 1997; İl 2009 1vd. dn.1-5.

⁴⁴ Doğu Karia'da ve özellikle de Marsyas (Çine Çayı) ve Harpagos (Akçay) nehirleri arasındaki bölgede yoğunlukta benzer tümülüsler görülür. Marchese 1989; Çörtük 2004; Henry 2005.

⁴⁵ Pedasa Tümülüsleri'nde ön oda uygulaması tek örnekte belgelenmiştir. W.R.Paton tarafından çok odalı tümülüs olarak tanımlanan Orak Adası'nda ve Göl Mevkiindeki yapılar çiftlik evlerine ait alt katlar olmalıdır. Paton-Myres 1896, 188-271; Bean- Cook 1955, 85-171.

doğru eğimli yapılmıştır. Dromosun dışarıyla olan bağlantısı ikinci gömülerin diğer örneklerde olduğu gibi yapıldığını göstermektedir.

Tümülüslerin Ege dünyasında karşılaştırılabilecek örnekleri Minos Dönemi'nden olan dairesel mezar odası ve dromosu ile tholoslardır⁴⁶. Bilinen en iyi örneklerden biri Atreus mezarıdır⁴⁷. Bu tür mezarların basit örnekleri Pilavtepe, Müsgebi ve Çömlekçi Köyü'nde yapılan kazılarda açığa çıkarılmıştır⁴⁸. Dromos ve yuvarlak mezar odaları dışında sahte tonoz tekniğinde üst örtüye sahiptirler. Pedasa Tümülüsleri açısından Dirmil Mezarı'nda üst örtüsü ile konumuz olan tümülüslerle aynı özelliktedir. Mezarların tholos, oda mezar olarak tanımlamak yapı öğeleri itibariyle oldukça zordur. M.Ö. II. binde yuvarlak taş çevirme mezarlar çoğunlukla araştırmacılar tarafından terminolojide tümülüs olarak tanıtılmıştır. Benzer tiplere yönelik Etrüks Tümülüsleri ile Pedasa ve Termara örnekleri karşılaştırılmıştır⁴⁹.

Bu nedenle Pedasa Tümülüsleri'nin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı, kaç ayrı tipte mezar yapısı inşa edildiği sorusunun cevabını bulmak oldukça sorunlu gözükmektedir. Bu soruların cevabını bulabilmek için özellikle Ege dünyasında Adalar ve Yunanistan kökenli çalışmalardan faydalanılmıştır. Pedasa Tümülüsleri ve benzer taş tümülüslerle ilgili geçmiş yıllara ait yeterli çalışmanın yapılmamış olması da araştırma sırasında karşılaşılan güçlükler arasında sayılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın Pedasa Leleg Tümülüsleri hakkındaki ilk geniş kapsamlı çalışma olması açısından önemlidir.

1.5.Methodoloji

Daha önce yapılan araştırma ve yayınlar incelenerek bu tez konusunda eksik olan noktalar belirlenmiş tez kapsamındaki sorunlar ile tartışılan konular tezin odak noktasını oluşturması hedeflenmiştir. Çalışma yayınlar ve alan araştırması dışında kazı çalışması ile desteklenmiştir. Pedasa Nekropolü'ndeki tümülüsler, platform mezarlar ve sandık mezarlar konumlarına ve buluntu durumlarına göre belirli bir düzen

⁴⁶ Mee 1998.

⁴⁷ Perrot-Chipez 1890, 608-641; Pelon 1976, 171-175; Fedak 1990, 63, Fig. 58.

⁴⁸ Bass 1963, 353-36; Boysal 1964, 81-85; Boysal 1965, 123-126; Boysal 1967a, 31-56; Boysal 1967b, 67-83; Boysal 1969; Özgünel 1976, 49-53; Özgünel 1983, 697-743; Özgünel 2006; Benter 2009a, 349-358.

⁴⁹ M. Demus-Quatember 1958.

içindedir. Kentin bu anlamda I. bindeki yaşayanların sosyal statüsü ve mezar sahiplerinin mezar tercihleri, ya da belirli bir grubun tümölüs mezarlara gömölmesi gibi konulara tez içinde değinilmekle beraber bu sosyal yapının anlaşılması için kazılan mezar sayısının artması ve daha fazla istatistiksel verilere ulaşılması gerekmektedir. Pedasa'nın geniş territoriumu içinde yüzey araştırması ile kesin tümölüs olanlar belirlenmiş, tümölüs olabilecek örneklerin Gps kodları alınmış çizim ve fotoğraflarla belgelenmiştir. Yarımada da yapılan yüzey araştırmaları ile benzer örneklerde tanımlanmıştır. Tespit edilen örnekler ışığında karşılaştırmalar yolu ile değerdendirmeler yapılmıştır. Tümölüslerin kent nekropol alanlarındaki dağılımı gömü özellikleri ve buluntu durumları tablo ve haritalarla çok yönlü yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tümölüs araştırma ve kazılarına yönelik günümüze kadar yapılan yayınlar çalışma kapsamında ayrıntılarıyla değerdendirilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında tümölüslerin kentlerin nekropol alanı içindeki konum ve sayılarının tanımlanmadığı görölmüştür. Benzer örneklere sahip olan diğer Leleg Yerleşimleri'nde de aynı sorun bulunmaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak çok geniş bir territoriuma sahip Pedasa yerleşim alanında geniş çaplı yüzey araştırmaları yapılmış tümölüslerin sayıları konumları ile belirlenmiştir. Bu çalışma döneminde W. Radt tarafından yapılan harita ve bu harita üzerinde işaretlediği kalıntılar, yerel mevkii ve tepe adları bazı bölümlerde tezimizde kullanılmıştır⁵⁰. Belgeleme çalışması sırasında önceki yıllarda A. Diler tarafından yapılan yüzey araştırması sonuçları da önemli veriler sağlamıştır. Ayrıca tümölüs olabilecek kalıntılar ve sivil yapı grupları kayıt altına alınmıştır. Ormanlık ve dağlık arazilerde bulunan tümölüslerin tespitinde çeşitli güçlüklerle karşılaşmıştır. Örneğin taş yığınları halinde görülen kalıntılar önceki araştırmacılar tarafından tümölüs olarak tanımlandığı görölmüştür. Bu kalıntıların birçoğu farklı plan tiplerinde çiftlik evleridir. Bu yanlış algılama Bodrum Yarımadası'ndaki diğer yerleşimler için de tekrar etmiştir⁵¹.

Belirlenen bütün tümölüslerin fotoğrafları çekilmiş, Genel Konumlandırma Sistemi (GPS) ile coğrafi koordinatları alınmıştır. Ayrıca bir veri tabanı programı

⁵⁰ Radt 1970, 216, Abb. 18.

⁵¹ Paton-Myres 1896, 188-271; Bean- Cook 1955, 85-171.

oluşturulmuş tümülüslerin çapları, yükseklikleri, tespit edilebilen dönemleri, konumları, antik kentle olan ilişkilerinin de yorumlanmasına çalışılmıştır. Çalışma sonucu elde edilen bütün veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve bu verilerin istatistiksel bir değerlendirilmesi de yapılmasında amaçlanmıştır. Pedasa ve Bodrum Yarımadası için ilk defa yapılan bu çalışma sonucunda belirlenen tümülüsler, 1/1000 ölçekli kent haritasına işlenmiştir. Bu çalışma içinde Arcgis 9.3.1 programı kullanılmıştır. Pedasa dışında kalan diğer kentlerdeki tümülüsler için de aynı yöntem uygulanmıştır. Bu çalışma ile topografik konumları, dağılımları, sivil yerleşim ve platform mezarlarla olan bağlantıları araştırılmıştır. Belgelenen farklı tip ve plandaki örnekler ile çağdaş olan mezarlar ile karşılaştırılması yapılabilmektedir. Bu çalışma aynı zamanda kentlerin yerleşim dokusu ve nekropol alanlarını konumlanması ve diğer yapı grupları ile olan ilişkisini de ortaya koymuştur. Tümülüsler için katalog hazırlanmış bu katalog içinde resim, plan, kaynakça ile dönemi içeren başlıklar oluşturulmuş ve tümülüsler için tek bir kodlama yapılmıştır. Tümülüslerden elde edilen veriler ışığında tablolar oluşturulmuş bu tablolarda buluntu durumları, yönlendirmeler ve tipolojileri eklenmiştir.

Tümülüsler topografya içindeki konumlarına göre bölgelere ayrılmış ve bu alanlar içinde farklı tip ve nekropol bölgesinde bulunan üç tümülüsün kazısı tamamlanmıştır. Bu çalışma dışında 2002 ve 2007 yıllarında üç farklı tümülüsün kazısı da yapılmıştır. Çalışma kapsamında tümülüslerin yarımada üzerindeki Miken Mezarları ve Termera Nekropolü'ndeki örnekleri ve Yunanistan örnekleri ışığında yapıp yapılmadığı konusu tartışılmış ve yeni değerlendirmelerde bulunulmuştur. Antropoloji çalışmaları ve seramik gruplarının kil analizleri de ayrı bir çalışma kapsamında değerlendirilmektedir⁵². Çalışma kapsamında 2010 yılı kazısında ortaya çıkarılan buluntuların tümü malzemenin tarihlenmesinde ortaya çıkan sorunlar nedeniyle tez kapsamında detaylı olarak tanımlanmamış ancak tarihlemeye kullanılabilecek seramik ve bazı metal buluntular değerlendirilmiştir. Buluntuların konumu nitelikleri gömü anlayışı ve geleneklerin anlaşılmasında çok önemli bilgiler sağlamıştır. Gömü ritüelleri ve şekilleri olası dönemsel değişiklikleri kazılan farklı

⁵² Tümülüslerde ele geçen iskeletlerin incelenmesi J. Novacek tarafından yapılmaktadır. Halen devam eden bu araştırmaların sonuçları önümüzdeki yıl elde edilebilecektir. Seramik analizleri de Yüksek Lisans tezi kapsamında hazırlanmaktadır.

tümölüslerle ve buluntuları ile açıklanmaya çalışılmıştır. Kazısı yapılan tümölüslerden ele geçen buluntuların değerlendirilmesi açısından farklı disiplinlerin araştırmaları da tezimizde kullanılmıştır. Kemik buluntuların değerlendirilmesi açısından antropoloji incelemeleri, bunun dışında jeolojik yapının tanımlanması için ÇED ve Jeoloji raporları kullanılmıştır.

1.6.Tezin Bölümlenmesi Sunumu

Tezin konusu Pedasa Tümölüsleri içerik bakımından farklı bölümlere ayrılmış olmasına rağmen mimarisi, buluntuları, ölü gömme gelenek ve ritüelleri açısından detaylı bir şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır.

İlk bölümde tezin konusu, çalışma amacı, sınırları ve kullanılan yöntemler ve karşılaşılan sorunlar üzerinde genel değerlendirmeler yapılmıştır. İkinci bölümde Pedasa'nın tarihsel süreci, topografik yapısı, kentin yerleşim planı, nekropol ve mezar tipleri tanıtılmıştır. Bu bölüm içinde günümüzde de tartışması süren Lelegler ve Karlar konusunda araştırma sonuçlarına değinilmiş ve elde edilen bilgiler ışığında Pedasa yaşayan toplum hakkında öngörüle bulunulmuştur.

Bölüm III- VII asıl konumuzu oluşturan tümölüsler tipolojik olarak ayrılmış, malzeme teknik ve yapısal öğeler tanımlanmıştır. Mezar odası kullanımı, buluntular ışığında ölü gömme gelenekleri, ritüel uygulamaları, antropojik raporlar ve aynı dönemde kullanılan mezarlar ile karşılaştırılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Buluntu durumları ve yer seçimleri açısından sosyo-kültürel yapı dışında nüfus hakkında da önerilerde bulunulmuştur. Tümölüslerin kendi içindeki kronoloji problemleri kazı ve yüzey araştırması sonucunda elde edilen verilerle birlikte taş işçiliği açısından diğer yapı grupları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Bölüm VII'de taş tümölüsler yarımada içindeki örneklerle ve daha sonrasında coğrafi olarak yakın olan adalar ve iç Karia'da tespit edilen örneklerin yanında benzerlerinin Anadolu coğrafyasında özellikler Likya, Ionia ve Aiolis örnekleri ile karşılaştırılmıştır. Bu bölgeler dışında Adalar üzerindeki örnekler ve tholos mimarisi ile olan ilişkilerde değerlendirilmiştir. Bölüm VII kazılar ve yüzey taramalarında ele

geçen buluntular açısından tümölüslerin tarihlenmesi ve yoğunlukları açısından gruplara ayrılarak genel değerdendirmelerde bulunulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen tüm veriler tezin sonunda genel değerdendirme başlığı altında tanıtılmıştır.

Ayrı bir başlık altında sunulan katalog tümölüslerin araştırma durumu, kaynakça, topografik konum, ayrıntılı mimari tanım, buluntu ve tarihleme önerileri gibi bilgileri içermektedir. Okuyucunun bilgiye kolay ulaşması için katalogda ayrıca tümölüslerin genel fotoğraf ve planı verilmiştir. Tümölüs ana bölümleri dışında tümölüs tipleri, ölçüleri, buluntularına ilişkin veriler tez sonunda tablolar halinde sunulmuştur.

2. PEDASA

2.1. Antik Belgelerde Pedasa ve Araştırma Tarihi

Yarımada üzerindeki Leleg kentlerinin yerleri ve adları konusundaki problemler bu yerleşimlerde epigrafik buluntuların olmaması nedeniyle büyük oranda çözülmemiş sorun olarak bilim dünyasında tartışılmaktadır⁵³. Antik kaynaklarda aktarılan Leleg kentleri arasında Myndos ve Theangela (Syangela) dışında diğer yerleşimlerin adları konusundaki belirsizlik bugün de sürmektedir (Lev.1,1). 2007 yılına kadar tartışılan bu sorun Pedasa için artık çözülmüş ve antik kaynakların verdiği bilgiler doğrulanmıştır. Yarımada üzerinde 2007 yılından itibaren bilimsel kazısı gerçekleştirilen tek Leleg yerleşimi Pedasa antik kaynaklarda çoğu bölümde Lelegler ve diğer sekiz Leleg kenti ile birlikte aktarılmaktadır.

Pedasa için Herodotos⁵⁴ aktarımında kent adı yerine: “*Pedases’liler Halikarnassos’un ötesinde kıydan içeride oturuyorlardı...*” şeklinde tanımlamaktadır. Pedasa’nın M.Ö. 6.-5. yüzyıllar içerisinde oldukça söz edilen bir kent olduğu görülmektedir. Herodotos Persler’in M.Ö. 546 yılında Sardeis’i ele geçirdikten sonra Harpagos yönetimindeki bir orduyu Karia üzerine gönderdiklerini ve sadece Pedasa’da direnç ile karşılaştıklarını aktarmaktadır. M.Ö. 499 yılından sonra Daurises komutasında Pers ordusu, Labraunda’da Kariahılar’ı bozguna uğratmış olmalarına karşın, Pedasa yolunda pusuya düşürülmüşlerdir. M.Ö. 494 yılında Miletos’u ele geçirdikten sonra zorluk çıkaran Pedasalılar’ın bir bölümünü yeni kurulan bir kente yerleştirmişler ve bu kent de Pedasa adını almıştır⁵⁵.

Kent adını tarihsel olayar dışında antik metinlerde tanrı ve tanrıçalar adına yapılan seramoni ve kült tanımlamalarında bulmaktayız. Pedasa’da tapınım gören tanrıça Athena Kültü’nün⁵⁶ önemli olduğu hem antik literatür hem de yazıtlar aracılığı ile bilinmektedir⁵⁷. Herodotos bu kulte hizmet eden Athena rahibeleri ile ilgili anlattığı bölümde; “*Pedasalılar’ın ve komşularının başına kötü bir şey gelse Athena*

⁵³Pedasa kazılarında elde edilen veriler bu yerleşimlerde kazılar yapıldığında epigrafik veriler elde edilebileceğini de göstermiştir. Diler 2010, 329.

⁵⁴ Herodotos, I, 175–176.

⁵⁵ Herodotos, V, 121; Judeich 1887, 331-387; Zgusta 1984, 488.

⁵⁶Athena Kutsal Alanı’nda 2007-2012 yılları arasında yapılan kazılarda ele geçen yazıt fragmentleri dışında M.Ö. 5. yüzyıla tarihlendirilen adak yazıtı, Athena Torsosu ile kült ve kentin lokalizasyon sorunlarını ortadan kaldırmıştır. Yazıtlar G. Ünver tarafından yayına hazırlanmaktadır.

⁵⁷ Paton -Myres 1896, 215, 216.

rahibesinin sakalı uzamaktadır ve bu olay kentin tarihinde üç kez gerçekleştiğini” aktarmaktadır⁵⁸.

Herodotos’un aktarımına benzer şekilde Pedasa adının geçtiği başka bir kült töreni Aristoteles tarafından yazılmıştır. Zeus Akraios için kutlanan şöenlerde, şöen alayının Pedasa’dan yola çıktığını, bu alaya bir keçinin önderlik ettiğini, keçinin 70 stadia yolu şaşırmadan yürüyerek törenin yapılacağı alana kadar geldiği ve ayrıca keçinin tören alanına yaklaştığında iki karganın kendisine eşlik ettiğini aktarmaktadır⁵⁹.

Kent hakkında Strabon’un aktarımı ise:

“Evvelce bu hususlarda söz ettim, lakin şimdi Homeros’un kral Altes’e bağlı ve bir Leleg kenti olarak sözünü ettiği Pedasos’u eklemeliyim. Ey Altes, sen Satnioeis üzerindeki yalçın Pedasos’u elinde tutan, savaş aşığı Leleglerin efendisi. Şimdi terk edilmiş bu bölgedeki iskan yeri hala görülebilir. Bazıları yanlış olarak sanki kent Satnioeis denen bir dağın eteklerinde imiş gibi Satnioeis’in eteklerinde diye yazarlar ; fakat burada Satnioeis isimli bir dağ yoktur, sadece bu isimde bir nehir vardır ve kent bunun kıyısında kurulmuştur , fakat o günümüzde terk edilmiştir..... Onlar tarafından terk edilmiş olan Pedasos kenti artık yok olmuştur. Fakat Halikarnassoslulara ait toprakların iç kısmında kendileri tarafından Pedasa olarak adlandırılan bir kent vardır; ve şimdiki arazi Pedasis olarak adlandırılır. Bu topraklardaki sekiz kentin Lelegler tarafından iskan edildiği, bunların kısa bir zamanda çoğalarak, Karia’da Myndos ve Bargylia’ya kadar bütün toprakları ele geçirmekle yetinmeyip, Psidia’nın da büyük bir parçasını kendilerine kattıkları söylenir. Fakat sonradan Kariyalılar’la birlikte dışarıya sefere gittiklerinde tüm Yunanistan’a dağıldılar ve bütün soy yok oldu⁶⁰.

Pedasa, Mausollos’un birleştime politikası sonucunda Halikarnassos’a bağlanan altı Leleg kentinden birisidir⁶¹. Plinius, komşu 6 Leleg şehrini İskender’in

⁵⁸ Herodotos, I, 175,VIII, 104.

⁵⁹ Aristoteles, 137. 2013 yılına kadar yapılan kazılarda Pedasa’da Zeus kültüne yönelik veri bulunamıştır. Zeus Akraios adına yapılan bu önemli törende Pedasa’nın yer alması sonucunda Zeus kültü Lelegler’e ait yerel bir tanrı ile birleşmiş olabileceği düşüncesi de ileri sürülmektedir. Laumonier 1958, 629.

⁶⁰ Strabon, XIII.1.59.

⁶¹ Strabon, XIII-1, 59; Plinius, V, 107.

Halikarnassos'a bağlamış olduğunu söyler ve bu kentlerin adlarını da verir⁶². Fakat günümüz araştırmacıları tarafından bu durumun bir hata olduğu kabul edilmektedir. Bu noktada Plinius'un Mausolos'un yaptığı işi yanlışlıkla İskender'e yüklemiş olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni olarak da Strabon'un verdiği bilginin yanı sıra, İskender ayrıldığı anda şehrin tamamen işgal edilmemiş oluşu ve böyle bir yerleşimin gerçekleştiği zaman İskender'in doğu seferinin tam ortasında olması gösterilmektedir⁶³. Strabon ise bu işin Mausollos tarafından yapılmış olduğunu açıkça söylemektedir ki bu durum genel tarih akışına ve Mausollos'un Hellenleşme politikasına da uygun düşmektedir⁶⁴. Tarihçi Polybios'a göre Pedasa, V. Philippos'un Karia seferi sırasında işgal ettiği ve M.Ö. 196 yılında garnizonlarını geri çekmek zorunda kaldığı yerlerden birisidir⁶⁵.

Antik kaynaklarda Halikarnassos Yarımadası dışında farklı yerleşimler için de Pedasa adının geçtiği anlaşılmaktadır. Strabon ayrıca Stratonikeia'a çevresinde küçük bir yerleşmenin de adının Pedason olduğunu yazar⁶⁶. Herodotos'a göre, sonunda Milet'i ele geçiren Persler bu kentin halkını sürgüne yollarken Milet ovasıyla çevresini kendilerine ayırmış, dağlık bölgeleri de Pedasalılar'a vermiş. Milet yakınında (Grion Dağı'nda, Hoca Dağ, Labada) gerçekten bir Pedasa⁶⁷ (Pidasa) olduğu, daha sonra M.Ö. 3-2. yüzyıl Milet yazıtlarından anlaşılmaktadır. Atina vergi listelerinde adı geçen Karia kentlerinden biri de Pedasa ya da Pidasalılar'dır. Bu vergi listelerini yayınlayanların görüşüne göre, ilk dönemde vergi ödeyen Pedasalılar'ın, Milet yakınındaki kent (Pidasalılar) olması gerekir. Bütün bu bilgilerden Karia'da üç Pedasa olduğu anlaşılmaktadır.

Homerus'un⁶⁸ aktardığına göre Troia savaşı esnasında Kariyalılar'la birlikte Troia yandaşı olan Leleg kavmi, kralları Altes önderliğinde Troia'nın güneyinde Satnioeis nehri kıyısındaki Pedasos şehrinde yaşıyorlardı⁶⁹. Ayrıca İlyada adı geçen

⁶² Plinius, V, 107.

⁶³ Varinlioğlu, 1992,17; Bean, 2000, 102-3.

⁶⁴ Strabon, XIII. I.59.

⁶⁵ Polybios, XVIII, 44,1- 4; Titus Livius, XXX III, 30.

⁶⁶ Varinlioğlu 1992, 213 vd.

⁶⁷ Ma 2000, 97, 104.

⁶⁸ Homeros, X, 428-429

⁶⁹ Strabon, XIII. I.49.

Troas Bölgesi'ndeki Pedasos kentinin adaşı bir kent de Peloponnesos'da Messenia Bölgesi'nin güneyinde yer almaktaydı⁷⁰.

Myndos⁷¹ ve Theangela⁷² haricinde Halikarnassos ile birleşen 6 Leleg kentinin isimleri sadece Plinius tarafından aktarılmıştır. Strabon, Leleg kentlerinden sadece Myndos ve Syangela'nın isimlerini verir ve onların haricindeki diğer altı kent Mausollos tarafından Halikarnassos'a dahil edilmiş olduğunu aktarır. Plinius'tan öğrendiğimize göre çeşitli söyleniş biçimleri olan Termera⁷³, Side⁷⁴, Madnasa⁷⁵, Pedasa, Uranium⁷⁶ ve Telmessos⁷⁷ diğer Leleg kentleridir.

⁷⁰ Homeros, IX 152, 294.

⁷¹ Plinius, kentin lokalizasyonu Myndos'un yakınlarında, Eski Myndos (Palaemyndus) şeklinde isimlendirdiği ve kendi zamanında var olmayan bir yerleşim yerinden bahseder. G. Bean tarafından bu yerleşim Bozdağ üzerindeki kalıntılarla birlikte değerlendirilmiştir. M. Şahin araştırma ve kazıları sonucunda eski Myndos'un Kocadağ üzerinde olduğunu belirtmektedir. Krş. Bean 2000, 112 vd.; Şahin 2005, 178.

⁷² Radt Kaplandaki Syangela olarak lokalize ederken, G. Bean, Alazeytin için bu öneriyi getirir. Krş. Radt 1970 107 vd. ; Bean 2000, 127 vd.

⁷³ Strabon aktarımında Termeron diye isimlendirdiği yerleşimle ilgili olarak Kos Adası'na ait Skandarion Burnu'nun karşısında Myndoslular'a ait Termerion Burnu bulunmaktadır ve kent bu burnun yakınındadır. Akyarlar'ın kuzeyindeki Mandıra köyü yakınındaki Asarlık Tepe üzerindeki kalıntılar antik Termera yerleşimi ile ilişkilendirilmektedir. Bkz. Bean-Cook, 1955, 147 vd. Ayrıca söz konusu yere 2km uzaklıktaki Aspat Tepesi üzerinde bulunan Strobilos ile ilişkilendirilmiş Bizans yerleşiminin ve kalesinin antik Termera yerleşimi üzerinde bulunuyor olabileceği görüşü de öne sürülmüştür. Bean 2000, 119 vd. A. Diler tarafından yüzey araştırması sonucunda Asarlık'ta bulunan yerleşim kalıntılarının Aspat'a kadar uzandığı belgelenmiş ve araştırmalar sonucunda M.S. 8-9. yüzyıllarda Strobilos adı ile anılan Aspat'ın Erken Demir Çağ'da Termera'nın limanı olduğu ortaya konulmuştur.

⁷⁴ Leleg kenti içinde Telmessos'u saymazsak Atina Vergi Listelerinde adı geçmeyen tek kent Side'dir ve kent adı Bizanslı Stephanos'da geçmektedir. Yerleşim Bean -Cook tarafından Karadağ üzerinde Örenavlu ve Girel Kalesi'ne lokalize edilirken; Paton ve Myres ise aynı kalıntıları Telmessos olarak lokalize etmiştir. Paton -Myres 1894, 373; Bean -Cook 1955, 155.

⁷⁵ Yakın zamana kadar Gölköy olarak bilinen yerleşimin güneybatısındaki Kalecik'teki adlı tepe Bean-Cook'un lokalizasyonuna göre Madnasa'dır. Bean-Cook, 1955, 155. Paton ve Myres ise Kalecik'teki Karyanda olarak lokalize etmiştir. Paton -Myres 1896, 204-205.

⁷⁶ Geriş Köyü'nün hemen batısındaki Burgaz Tepesi'nde yer alır. Bean ve Cook'un lokalizasyonuna göre Burgaz'daki yerleşim Ouranion'dur. Bean - Cook 1955, 155. Meritt'e göre Sıralık mevkiindeki kalıntılar Ouranion ile bir tutulmaktadır. Meritt 1939, 530. Varinlioğlu ise Ouranion kentinin Ören yakınlarında Dikmendağ Kenker Tepesi üzerinde yer aldığını bulunan yazıt ile önermektedir. Varinlioğlu 1992a, 213 vd.

⁷⁷ 19. yüzyıl sonlarında Gölköy'ün yakınlarında olduğu düşünülmekteydi. Paton -Myres-Hicks 1894 373 vdd. 1950'li yıllarda ise Telmissos antik yerleşimi Halikarnassos'tan 11,3 km uzaklıkta son derece bereketli bir yerde, Gürece Köyü yakınındaki tepe üzerinde bulunan kalıntılar ile ilişkilendirilmekteydi. Bean-Cook, BSA 1955, 152 vd. Hornblower tarafından da Gürece köyündeki kalıntılar önerilmektedir. Hornblower 1982, 96.

Bodrum Yarımadası'ndaki erken ve ilk araştırmalar daha çok karşı kıyıdaki kültürü incelemeye yönelik basit seyahat notları ve günlüklerden oluşmaktadır⁷⁸. Seyyahların arasında tüm Karia'yı gezen R. Chandler dışında C. Texier Halikarnassos ve Mausolleion ile ilgili bilgiler vermektedir⁷⁹. Leleg yerleşimleri ve Pedasa ile ilgili araştırmaların geçmişi Halikarnassos kentinde 17. yüzyıldan itibaren dikkatlerin Mausolleion'un üzerine yoğunlaşması ile başlamaktadır. 1856-57 yıllarında Mausolleion kazıları yanında da C. T. Newton Bodrum Kalesi'nde ve Mylasa Kapısı yakınındaki nekropolde kazı çalışmaları gerçekleştirmiştir⁸⁰. C.T. Newton bu çalışmaları dışında Aspat⁸¹, Asarlık, Gümüşlük, Göltürkbükü'nde araştırmalar yapmıştır. Yarımada üzerinde en erken arkeolojik kazılardan bir diğeri W. R. Paton tarafından Termera Nekropolü'nde 1887 yılında yapılmıştır. Termera tümülüsleri ile Gökçeler'deki (Pedasa) tümülüsleri mimari açıdan karşılaştırmış ve elde ettiği sonuçları yayınlamıştır⁸².

Halikarnassos Yarımadası'nda, ilk geniş kapsamlı yüzey araştırması 1896 yılında W. R. Paton ve J. L. Myres⁸³ tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmaları sonucunda antik kaynaklar ve epigrafik buluntular ışığında, Leleg kentlerinin lokalizasyon problemleri değerlendirilmiş, önerileri ve elde ettikleri sonuçları uzun zaman kullanılmıştır. Geniş bir yüzey araştırması olan çalışma da yerleşimler dışında mezar tipleri ve yapı kalıntıları hakkında da önemli bilgilere ulaşılmaktadır. Pedasa ve taş tümülüsleri hakkında 1921 yılında İtalyan A. Maiuri ve G. Guidi⁸⁴ tarafından yapılan araştırma “*Monumentii Lelego Carii*” adı altında yayınlamış ve ilk kez bu çalışmada tümülüslerin çizimler dışında fotoğraflarına da yer verilmiştir⁸⁵.

1950'li yıllara kadar uzun bir süre Bodrum Yarımadası üzerinde gerçekleşen bir araştırma bulunmamaktadır. Bu dönemde G. E. Bean ve J. M. Cook yarımada üzerinde geniş bir yüzey araştırması yapmış ve araştırmalarında W. R. Paton ve J. L.

⁷⁸ Ross 1852.

⁷⁹ Chandler 1764, 109; Texier 1882, 119-122.

⁸⁰ Newton 1862, 72-85, 333-341.

⁸¹ Newton 1862, 573-601.

⁸² Paton 1887, 64 vd.

⁸³ Paton-Myres 1896, 242-264.

⁸⁴ Maiuri 1921, 345-488; Guidi 1921, 345-396.

⁸⁵ Maiuri 1921, 427-429, Fig. 33-34.

Myres'in verdiği bilgiler büyük oranda etkili olduğu çalışma raporlarından anlaşılmaktadır⁸⁶. W. R. Paton'un yaptığı Termira nekropol kazısı dışında yarımada üzerindeki erken dönem nekropol ve mezar kazısı Müsgebi Nekropolü'ndeki Miken mezarlarında 1963 -1964 yıllarında Y. Boysal⁸⁷ tarafından yapılmış ve yarımada'nın tarihsel sürecine yeni bir boyut kazandırılmıştır. Pedasa Tümülüsleri ile karşılaştırılabileceğimiz Dirmil'deki (Gökçeburgaz) tekil örnek Bodrum Müzesi tarafından kazılmıştır⁸⁸.

Yapılan araştırmalarda antik kaynaklarda ve epigrafik belgelerde bilinen kıyı yerleşimleri ve kalıntılar üzerine yoğunlaşılırken W. Radt tarafından yarımada'nın doğusunda yapılan çalışma ile önemli bilgilere ulaşılmıştır. Özellikle Alazeytin yerleşmesini detaylı inceleyen W. Radt, Kaplandağ, Pedasa, Karadağ yerleşimleri ile öne çıkan araştırmada küçük ölçekli yerleşimlerde arkeolojik kalıntılar ışığında; Arkaik Dönem'de kentlerin planlamaları, kullanım alanları ve popülasyon ilişkilerini ortaya koymuştur⁸⁹. Pedasa, Termira ve Kaplandağ Nekropollerini, özellikle de tümülüslerini elde ettiği sonuçlar ışığında yeniden değerlendirmiştir. 1966 yılından itibaren çalışmaların Halikarnassos ve Mausolleion üzerine yoğunlaştığını görmekteyiz⁹⁰. İçinde Pedasa Tümülüsleri'nin de değerlendirildiği ölü gömme gelenekleri ve mezar tiplerini dönemlerine göre inceleyen A.M. Carstens'in doktora tezi geniş kapsamlı bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır⁹¹.

W. Radt'ın yarımada üzerindeki Leleg yerleşimleri üzerine yaptığı araştırma dışında 1999 yılına kadar Leleg yerleşim ve kalıntılarına yönelik yüzey araştırması yapılmamıştır. Karia Bölgesi'nde ağırlık noktasını epigrafik buluntular odaklı araştırmalarını yürüten E. Varinlioğlu⁹² yarımada'daki Leleg kentlerinin lokalizasyon problemleri konusunda ve özellikle de Leleg kentlerinin Halikarnassos Yarımadası dışında da yer alabileceği konusunda getirdiği yeni önerilerle yarımada arkeolojisine

⁸⁶ Bean-Cook 1955, 85-171.

⁸⁷ Bass 1963, 353-361;Boysal 1964,81-85; Boysal 1965,123-126; Boysal 1967, 31-56; Boysal 1969.

⁸⁸ Bass 1963, 353- 361;Özgünel 1976 49-53.

⁸⁹ Radt 1992, 1-15.

⁹⁰ Pedersen 1991; Pedersen 1994.

⁹¹ Carstens 1999.

⁹² Varinlioğlu 1992, 213-218; Varinlioğlu 1992a, 17-22.

önemli katkılar sağlamıştır. 2004 yılında M. Şahin tarafından Myndos⁹³ kentinde başlayan yüzey araştırmasında eski Myndos'un yeri konusunda yeni bilgiler kazandırmış ve araştırmacı tarafından 2006 yılında Myndos kentinde bilimsel kazılara başlamıştır⁹⁴.

Pedasa'nın geniş territoriumuna yayılmış kalıntılar ve tümölüsler özellikle de modern yerleşim alanlarına yakın olanlar kaçak kazılar sonucunda tahrip edilmiştir. 2002 yılında Bodrum Müzesi ile birlikte gerçekleştirilen kurtarma kazısında mezarların kullanım dönemleri, ölü gömme gelenekleri ve düzenlemeleri hakkında yeni veriler elde edilmiştir⁹⁵. A. Diler tarafından 2000 yılında başlayan yüzey araştırmaları 2006 yılına kadar özellikle de Pedasa odaklı kesintisiz olarak sürdürülmüştür⁹⁶. 2007 yılında ilk kez bir Leleg yerleşimi olarak tanımlanan Pedasa'da tarafından bilimsel kazılara başlanmış kentin tarihsel süreci, yayılım alanı, nekropol ve ölü gömme gelenekleri hakkında önemli verilere ulaşılmıştır⁹⁷.

2.2. Lelegler ve Karlar?

Karia Bölgesi'nde ilk kültürel izler Latmos çevresinde Epipaleolitik Döneme tarihlenen duvar resimleri ile tespit edilmiştir⁹⁸. Bölge Eski Tunç Çağı'ndan başlayarak Anadolu, Adalar, Yunanistan Anakarası gibi doğu ve batı kültürlerinin kesiştiği önemli konumu ile farklı kültürlerin kaynaşıp geliştiği geçiş noktası olmuştur. Bu kültürlerin bugün uygarlık tanımını karşılayan mimari, din, dil ve yaşama geleneği gibi unsurlara sahip bir halktan söz edebiliyoruz. Bunlar Karlar'dır⁹⁹. Kar gibi bölgenin bir başka yerleşik halkını tanımlamak amacıyla kullanılan Leleg sözcüğü ise bugün için onlara mal edilen özgün mimari kalıntılar için kullanılıyor olsa da dil-yazı, seramik gibi fiziksel malzeme ile konu tam olarak tanımlanamamıştır.

⁹³ Şahin 2005, 171-184; Şahin 2006, 293-306.

⁹⁴ Şahin 2007, 21-38.

⁹⁵ Diler 2006a, 109-131; Diler 2009a, 359-376.

⁹⁶ Diler 2002, 11-22; Diler 2003, 143-154; Diler 2004, 137-146; Diler 2006, 479-500; Diler 2008, 125-142; Diler 2009, 101-120; Diler 2010a, 187-206; Diler 2011, 439-462; Diler 2012, 439-462.

⁹⁷ Diler 2008a, 267-284; Diler 2011a, 167-194; Diler 2012, 439-462

⁹⁸ Yaylalı 2006, 51; Peschlow 1996, 17-21.

⁹⁹ Herodotos I, 171; Strabon XII, VIII, 573.

Son yıllarda Bodrum Yarımadası'ndaki en geniş territoriuma sahip Pedasa sürdürülen bilimsel kazılar ve yarımada üzerinde yapılan yüzey araştırmaları ışığında Lelegler hakkında daha fazla bilgi edinilmiştir¹⁰⁰. “Dağlar Ülkesi” anlamına gelen Ege ve Akdeniz'in birleştiği kıyılar ve onun arkasındaki bölgede yaşayan Kariyalılar, tarihsel dönemlerde karadan Lidyalılar¹⁰¹, Frigler ve Likyalılar'ın komşularıydılar, kıyı boyunca ise Dorlar, Ionlar ve Hellenlerle ilişki içinde olmuşlardır. Geçmişe göre daha fazla bilgi sahibi olduğumuz Demir Çağ ve Arkaik Dönem'de Kariyalılar'ın yaşama alanlarında ne tür organizasyon ve hiyerarşi biçimine sahip olduklarını tam olarak bilemiyoruz. Günümüze kadar yapılan çalışmalar sonucunda toplumun, kendilerine özgü feodal toprak sahipleri tarafından idare edilen köysel bir yönetim biçimine sahiplerdi ve bu tarz yaşama biçimlerini özellikle dış etkilere kapalı iç kısımlarda daha geç dönemlere kadar sürdürdüler¹⁰².

Karia'nın M.Ö. III. bin yılına dair arkeolojik veriler Bodrum Yarımadası, Iassos, Damlıboğaz Ovası, Yatağan Küpazar Höyüğü, Çine Tepecik Höyük ve Köyceğiz'den gelmektedir¹⁰³. Bodrum Yarımadası için Gündoğan Peynir Çiçeği Mağarası'nda bulunan seramik öğütme taşları Erken Tunç Çağına tarihlenmektedir. Ortakent ve Mumcular Yukarı Mazı Köyün'de bulunan seramikler aynı mağara buluntuları ile aynı döneme tarihlendirilmektedir¹⁰⁴. Gümüşlük Beldesi Bozdağ çevresinde ele geçen seramikler Geç Kalkolitik ve Erken Tunç Çağındandır¹⁰⁵. Bodrum Yarımadası'nda Y. Boysal tarafından tanıtılan arkeolojik veriler daha çok Submiken malzeme olup Müsgebi ve Dirmil buluntularıyla literatüre tanıtılmıştır. Bu malzemenin ticaretle ve göçlerle dağıldığı bilinmektedir. II. binde Karia Bölgesi ise Hititler'in akrabası Indogermen kökenli Luvi Bölgesidir. Hititler'in Milavanda'ya (Milete) geldikleri Beşparmak Dağları'nda bulunan ve üzerinde IV. Tudhaliya'nın amblemini de taşıyan kayaya oyulmuş hiyeroglif (resim yazıları) bulunmasıyla da desteklenmektedir. Buna karşın II. bin yılında Karia'da yerli halka ve onların yaşama mekanlarına ilişkin somut

¹⁰⁰Radt 1970, 178, 265.

¹⁰¹Pedley 1974, 96-99.

¹⁰²Şahin, 1976, 24.

¹⁰³Bittel 1934, 128; Vermule 1964, 244 vdd.; Yaylalı 2006 dn.1-15. E. Gülseven, Milas Müzesi'ndeki Eski Tunç Çağı Kapları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2002 9 vd.) Muğla Üniversitesi; E. Kazıl, Yatağan Ovası ve Çevresinin Arkeolojik Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2004) Muğla Üniversitesi.

¹⁰⁴Yaylalı 2006, 7.

¹⁰⁵Paton-Myres 1896, 204, 264; Yaylalı 2006, 7 dn.59-63.

bilgiler kazılar sonucunda yeniden şekillenmeye başlamaktadır. Milas PilavTepe’de bulunan dromoslu bir Miken yeraltı oda mezardaki yerli üretim kaplar bu konuda bize önemli bilgiler vermektedir. Bununla Batı Anadolu ve Karia Bölgesi II. bin sorunlarına yeni cevaplar ortaya çıkmıştır. Karia ve Batı Anadolu II. bin yılı, kültür ilişkileri konusunda hala bilimsel olarak açıklanamayan sorunların olması bugüne dek yapılan çalışmaların yetersizliğinin en önemli göstergesidir.

Bölgenin erken tarihi ile ilgili sorunlar günümüzde önemli tartışma konuları arasındadır. Hattusilis III ve IV. Tudhaliya analarında (yıllıklarında) geçen yer adlarından (Iyalanda-Alinda, Waliwanda-Alabanda, Wallarima-Hyllarima, Pariyana-Priene, Atriyen-Tralles) Hititler’in Batı Anadolu’da ve Karia’da denize dek ulaştıklarını biliyoruz¹⁰⁶. Bu bilgi son olarak A. Peschlow tarafından (Latmos) Beşparmak Dağları’nda bulunan Hitit resim yazısıyla da desteklenmiştir. Bu verilere karşın Karia Bölgesi’nin II. bin Anadolu kültürleriyle ilgisi konusunda bilgilerimiz belgelerin eksikliğinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bodrum Yarımadası’nda 1960’ lı yıllarda kazılan Müskebi (Ortakent), Çömlekçi ve Dirmil’de bulunan Miken kaplarının tamamı dış etkilerle oluşmuş yöresel üretimdir. Nekropollerini tanımlanan Dirmil ve Çömlekçi Miken ve Submiken dönemi sivil yerleşimler konusunda bilgilerimiz ise hala yetersizdir. Stratonikeia¹⁰⁷ ve Termira (Asarlık) Submiken kaplar bulunmuştur.

19. yüzyıl sonlarından itibaren Newton¹⁰⁸ Myres¹⁰⁹ ve Judeich¹¹⁰ gibi araştırmacılar tarafından, Büyük Menderes ve Dalaman Çayı arasında kalan antik Karia Bölgesi’nde özellikle Leleg toplumu ve kültürel izlerine ait yapılan çalışmaları, 20. yüzyıl içinde bölgede uzun süreli araştırmalar yapmış olan Bean, Cook ve Radt gibi bilim adamları devam ettirmişlerdir¹¹¹. Leleg toplumu üzerine W. Radt tarafından yapılan çalışma bu toplum ve onların maddi kalıntıları üzerinde hazırlanmış en kapsamlı yayındır. Hellenlerce “*Leleges*” olarak adlandırılan bu toplum Karia’da, Kar olarak

¹⁰⁶ Tekoğlu 1999, 232.

¹⁰⁷ Özgünel 1983, 736, Hanfmann 1968, 51 vd.

¹⁰⁸ Newton 1862.

¹⁰⁹ Paton-Myres 1896.

¹¹⁰ Judeich 1887, 331-346.

¹¹¹ Bean 2000, Bean 1955; Radt 1970.

anılan toplumun yanı sıra yerleşik bir halk olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacılar tarafından Leleg isminin açıklanma girişimlerinde en dikkat çekici olan Luwice “*lulahi*” (barbar) ile özdeşleştirilmesidir ki bu teori arkeolojik ya da epigrafik olarak kanıtlanmış değildir¹¹².

Lelegler ve Karlar’ı bir ulus olarak bize tanıtabilecek en önemli veriler şüphesiz onların dil ve yazı gelenekleridir¹¹³. En eski Karca yazıtlar bölgeden oldukça uzakta; Mısır ve Libya’da bulunmuş olmasına rağmen Karca yazım işaretlerinin sayıca fazla olması ve bölgesel farklılıklara karşın antik dil yazımı konusunda daha fazla bilgiye sahibiz. Antik kaynaklarda anlatılan ve arkeolojik malzeme ile I. bin başlarına kadar uzanan tarihsel süreç içinde Lelegler’le ilgili bilgiler olmasına rağmen halkın kullandığı dile ait epigrafik bir buluntu ele geçmemiş olması araştırmacılar tarafından yerel halkın Karca’yı kullanmış olduğu düşündürmektedir. Bununla birlikte ele geçmiş olan az sayıdaki Karca yazıtın çözümlenmiş¹¹⁴ olmakla birlikte henüz tam anlamıyla bilim çevresinde kabul edilmemiş olması, ileride bu yazıtlarda Lelegler ile ilgili bilgilerin ortaya çıkarılması olasılığını saklı tutmaktadır.

Karlar ve Lelegler’in her zaman birbirleriyle bağlantılı olduğu antik metinlerden anlaşılmaktadır. Antik yazarlar onların hem Troas’da hem de Karia’da birlikte yaşamış olduğunu aktarırlar. Herodotos, Kar ve Leleg halklarının aynı halk olduğunu belirtirken, Strabon, genelde Karlar’ı Lelegler’den ayrı tutmakla birlikte bir yerde bunların aynı halk olduğundan bahseder¹¹⁵. Leleg ve Kar toplumları hakkında verilen bilgilerde Lelegler her zaman ikinci planda gösterilmişlerdir, Pausanias, Lelegler’den “*Karia soyunun bir bölümü*” olarak söz ederken, Strabon ise Lelegler’in Karia’ya asker olarak hizmet ettiklerini, ancak tüm Yunanistan’a dağılmaları sonucunda soylarının yok olduğundan bahseder¹¹⁶. Leleg kentleri arasında anılan Theangela’nın yerlisi olan Philippos ise Lelegler’i Karlar’ın köleleri olarak adlandırmakta ve onları Spartalı Helotlara veya Tessalya’lı Penestlere benzetmektedir. Nitekim Leleglerin kültürel

¹¹² Bean 2000, 3.

¹¹³ Tekoğlu 1999, 227 vdd.

¹¹⁴ Frei-Marek, 1998. Kaunos’ta ele geçmiş olan bilingual yazıt Karca’nın çözümü için oldukça önemli bir adım olmuştur. Tekoğlu 1999, 227 vdd.

¹¹⁵ Strabon, XIV. 2.27; Herodotos, I. 171.

¹¹⁶ Strabon, XIII. 1.59; Bean 2000, 3.

açından da Kar'ların gerisinde kalmış oldukları, Leleg yapısı olarak tanımlanan kalıntıların büyük oranda yaşam ve ölümle ilgili konutlar ile mezarlardan oluşmasından da anlaşılmaktadır.

Troia savaşı sonrasında ise geçtikleri yerlerde birçok iz bırakarak güneye inmiş ve Karia Bölgesi'ndeki Halikarnassos civarına yerleşmiş oldukları kabul edilir. Troia savaşı sırasında ve sonrasında daima Karlar'la birlikte anılmış olan antik yazarların aktardığı bilgiler ışığında yarımada üzerinde Lelegler'in kurduğu kentler arasında daha önce kuzeyde oturdukları Altes'in şehri Pedasos'un bir yansıması olarak Pedasa adını taşımaktadır¹¹⁷. Kentlerin lokalizasyonları tartışmalı da olsa Bodrum Yarımadası'nda yoğunlaşan kalıntıların gösterdiği yerleşimler kendilerine özgü mimari gelenekleri olmasına rağmen bu kentlerin yerleri tartışmalıdır¹¹⁸.

Yarımada da yoğunlaştığı düşünülen Leleg yerleşimleri dışında Strabon'a göre Psidia Bölgesi'nden Miletos'a değin tüm Karia Bölgesi'nde Leleg mezarları ve surları vardır. Ayrıca, Miletos'u kuranlar da adalardan gelen Karlar ve Lelegler'dir. Strabon ayrıca Myus, Mykale civarı, Ephesos, Smyrna, Antandros, Skepsis, Gargara ve Assos'un daha önce Leleg kentleri olduğunu ve yine Samos ile Khios Adaları'nın da eskiden Lelegler tarafından iskan edilmiş olduğunu söylemektedir¹¹⁹. Byzantionlu Stephanus'a göre de Aphrodisias kenti Pelasglar-Lelegler tarafından kurulmuş ve başlangıçta Lelegonopolis olarak adlandırılmıştır. Ancak kent uzun süreden beri sistemli bir şekilde kazılmasına rağmen burada Leleg yerleşimini belgeleyecek herhangi bir arkeolojik veriye rastlanılmamıştır¹²⁰.

Leleg halkının izlerine antik kaynaklar aracılığıyla Hellas anakarasında da rastlanılmaktadır. Strabon'un belirttiğine göre Yunanistan'da Argos ilinin kıyısındaki Epidauros ve Troizen kentleri Leleg kentleriydi¹²¹. Ayrıca İlyada'da geçen Troas Bölgesi'ndeki Pedasos kentinin adaşı bir kent de Peloponnesos'da Messenia Bölgesi'nin güneyinde yer almaktaydı. Yine Naksos Adası'nın eski halkının da Lelegler olduğu ve

¹¹⁷ Bean 2000, 3. İlyada, X 428-429; XXI 86.

¹¹⁸ Myres 1930, 96-7; Bean 2000, 102-123.

¹¹⁹ Strabon, XII. 8.5, XIII, 1,51,56,59; XIV, 1.3,4,21.

¹²⁰ Strabon, XII 8.5;XIII.I.51,56,59;XIV.I.3,4,21; Varinlioğlu 1992, 17; Bean 2000, 235.

¹²¹ Strabon, 8.VI.15

Yunanistan'da Leukas, Akarnania, Lokris ve Boeteia kentlerinde de Lelegler'in yerleşmiş olduğu aktarılmaktadır. Megara kentinin yukarı kalesine Karia denildiği, kentin eski krallarından birisinin adının Lelex (Leleg) olduğu ve Messenia Bölgesi'ndeki Pylos kentini kuranların da Megara'daki kral Lelex'in torunu Pyias önderliğindeki Leleg göçmenlerinin soyundan geldiği aktarılmaktadır¹²². Karia Bölgesi ve Kar halkının Hitit-Luvi bağlantısı son yıllarda tartışılan konular arasındadır. Bunu bölgenin Luvi bölgesi olması nedeniyle şaşırtıcı bulmamak gerekir. Kökeni üzerinde uzun zaman tartışılan ancak Kaunos bilingual yazıtının bulunması süreci ile Kaunos'dan olduğu kesinlik kazanan baityloslu sikkeler üzerinde görülen kulplu piramitlerin Hitit tanrı idogramları ile ilişkisi ilk kez Bossert tarafından öne sürülmüştür¹²³.

Karlar'ın¹²⁴ kimlikleri hakkında bilgilerimizi Herodotos ve Strabon'dan öğreniyoruz. Herodotos'un anlattığına göre eskiden Leleg adı altında adalarda yaşayanlar Minos uyruğundaymış, daha sonra anakaraya yerleşmişler ve Girit Kralı Minos'un yanında savaflara katılmışlardır. Aynı paragrafta Karlar'ın bunu kabul etmedikleri ve anakaranın yerlisi olduklarını öğrenmekteyiz¹²⁵. Strabon'dan öğrendiğimiz ise, Karialılar'ın ve Lelegler'in Giritliler'in yardımı ile anakaralı oldukları ve Troialılar'ın saflarında savaflara katıldıklarıdır. Ege'yi yurtlanan en eski halklar olarak düşünebileceğimiz Karlar ve Lelegler'in kökeni konusunda bilgilerimizin sınırlı olduğunu söyleyebiliriz. Yazıtlarla günümüze ulaşan dili konuşan Karlar'ın kendilerine ne ad verdiğini konusunda bilgiler de yetersizdir. Karia uygarlığını yaratan Karlar'ın, Hitit¹²⁶ ve Mısır¹²⁷ kaynaklarındaki varlığı tartışılrsa da yazılı kaynaklar dışında bu sav henüz mimari ve seramik gibi fiziksel malzeme ile tam olarak yerine oturtulamamıştır. Ege göçleri sonunda Karia Bölgesi kıyılarında Dor göçü ile birlikte Halikarnassos, Knidos ve Iassos kurulmuştur¹²⁸. Karialılar'ın tarihsel bakımdan Helenler, Persler ve Mısırlılarla olan ilişkileri antik kaynaklarda genellikle

¹²² Umar 1982, 170.

¹²³ Bossert 1938, 338 vdd. Kaunos sikkeleri üzerinde görülen halkalı piramitlerin Kaunos kutsal taşının anikonik bir betimi ve Tanrı Apollon'un simgesi olarak Kaunos sikkelerinde yer bulduğu ve bunun daha geç dönem sikkelerde sırtlı piramit şeklinde kentin amblemi olarak kullanıldığı, A.Diler tarafından ortaya koyulmuştur. Diler 2000, 64 vdd.

¹²⁴ Kar kelimesinin kullanım ve anlamları konusunda Bkz. Tekoğlu 1999, 227-256.

¹²⁵ Herodotos, I.71.

¹²⁶ Tekoğlu 1999, 231.

¹²⁷ Tekoğlu 1999, 234.

¹²⁸ Hornblower 1982, 14, dn. 69.

denizci asker ve “*barbarophonoi*” şeklinde tanıtılmıştır. Geç M.Ö. 7. yüzyılda Lidya kontrolü altındaki Karia, Lidya’nın Pers istilası sonucu tarih sahnesinden çıkması sonucunda M.Ö. 6. yüzyıl ortalarında Perslerin kontrolü altına girmiştir¹²⁹.

Karia Bölgesi'nin arkeoloji ve eski çağ tarihi üzerine uzun zamandır süren araştırmalara karşın henüz aydınlanmamış sorunlarının olduğu bir gerçektir, bu sorunların başında Karlar ve Lelegler’in köken ve ilişkileri gelir. Karia’da geniş alanlara yayılan dağlık coğrafi koşulların yarattığı savunmaya elverişli tepe yerleşmeleri, hanedan ya da beyler tarafından yönetiliyordu. Bu yönetici beyler arasında Syangela kentinin Delos Birliğine vergi ödediği ve Pigres adında bir idarecisinin bulunduğu da bilinmektedir. Bununla birlikte Delos Birliği’ne ödediği yüklü vergi ve bugün görülebilen görkemli suru, nekropolü ile Termera’da ise M.Ö. 6. yüzyıl sonlarında Tymnes, M.Ö. 5. yüzyıl başlarında Histiaeus ve yüzyılın ikinci yarısında Tymnes adlı yöneticiler yerel beylerdir. Bunların tanıyabildiğimiz son uzantısı güçlü Hekatomnidler sülalesidir. Hanedanlığın gücü, Persler tarafından satrap olarak atanan kişinin bu sülaleden olmasından da anlaşılmaktadır.

Karlar’ın kökleri, Anadolu Tunç Çağ uygarlıklarına dek giden gelenekleri ve öte yandan Demir Çağ’da Mısır ve Kıbrıs gibi doğu Akdeniz, batıda ise M.Ö. II. ve I. bin Ege uygarlıkları ile ilişkileri ve bu onların farklı yaşama geleneği, yazı ve sanatlarında etki almalarına neden olmuştur. Yazı gibi Kariyalılar’ın kimliğini ortaya koyan en önemli veri, onların dinsel gelenekleridir. Karlar ile ilgili ve onlara ithaf edilen mezarlarda ele geçen buluntularla ilgili savaş aletlerini Kar toplumun özelliği olarak gösterilmektedir¹³⁰. Eski çağ halkları için geçmişten günümüze hiç değişmeyen, onların dinsel gelenekleri olmuştur. Bu, bize günümüzden geçmişe ya da geçmişten günümüze iz sürerek halkların etnik kimliklerini araştırma olanağı da vermektedir. Karların birleştirici gelenekleri arasında ortak tapınım merkezinin olması da onların dinsel tutuculuklarının bir sonucuydu¹³¹. Bodrum Yarımadası’nda yoğunlaşan Leleg yerleşmeleri ile yarımada dışında geniş coğrafik alanların, içindeki Kar yerleşmelerine ilişkin kült kalıntılarını tanrı ve ölü inançları etrafında toplayabiliyoruz.

¹²⁹ Pedley 1974, 96-99; Ratte 2009, 135-147.

¹³⁰ Charlotte 1958, 297-306; Snodgrass 1968, 107-118.

¹³¹ Pedley 1974, 96-99.

Tanrı inançları ile ilgili bilgilerimiz ise antik kaynaklarda verilen bilgiler ile günümüze kadar gelen az sayıdaki kalıntılardan oluşuyor. Gerek Bodrum Yarımadası'nda gerekse kıyı ve dağlık Karia'daki inanç geleneği içinde değerlendirebileceğimiz kalıntıların önemli bir kısmı eski yerleşim ve kent nekropollerindeki yapılardan oluşur. Kıyı ve iç Karia'da gömütler, ölü tapınımına yönelik en yaygın kalıntıları kapsar. Tüm Karia'da gömme geleneklerine ilişkin en etkileyici mezar yapıları Bodrum Yarımadası'nda bulunmaktadır. Günümüze kadar yapılan araştırmalar ve bilim adamlarınca ortaya konulan görüşler epigrafik bir kanıta dayanmamaktadır. Bu kapsamda antik kaynaklarda adı geçen Lelegler için Karia'da yaşayan yerel halk olduğunu günümüzdeki arkeolojik veriler ışığında söyleyebiliriz.

Bilimsel kazısı yapılan tek Leleg yerleşmesi Pedasa'da bu kültüre ait özgün bir arkeolojik delil elde edilememiş olması da bu görüşü desteklemektedir. Bununla birlikte Leleg yerleşimi olarak kabul edilen diğer kentlerde Mausollos dönemi sonrasına tarihlenebilecek çok az buluntu ve mimari yapı ile karşılaşmaktadır¹³². Anadolu'nun büyük bölümünde olduğu gibi Karia M.Ö. 7. yüzyıl Lidya egemenliği altına girmiştir. M.Ö 546 sonrasında sadece Pedasa ve Kaunos'un direnmesine rağmen Persler bölgeyi idare etmeye başlamıştır¹³³. M.Ö. 5. yüzyıl sonunda bölgedeki siyasi hareketlilik Karia Bölgesi'nide etkilemiştir¹³⁴. Mausollos Dönemi ile birlikte Helenleşme sürecinde özgün kimliklerini kaybetmiş ve birleştirme politikası ile zamanla asimile olmuş bir topluluk olarak karşımıza çıkmaktadır¹³⁵.

2.3. Jeolojik Yapı ve Topografya

Pedasa'nın da içinde bulunduğu Bodrum Yarımadası, yaklaşık 400 km² lik büyüklükte bir yarımadadır.

¹³² Elde edilen buluntular büyük yerleşim izlerinden daha çok küçük yerleşim olarak devam ettiği ve çiftlik olarak kullanıldığını düşündürmekte ve önemli stratejik noktaların ise askeri garnizon olarak kullanıldığını göstermektedir ki Pedasa'da geniş topografyaya dağılan mimari yapıları bunu doğrulamaktadır.

¹³³ Herodotos, I,174-176.

¹³⁴ Mansel 1947,268; Hornblower 1982;21.

¹³⁵ Pedasa kazılarında elde edilen arkeolojik veriler I. bin Karia Bölgesi arkeolojik buluntularla aynı özelliklere sahiptir. Ancak Pedasa kazıları 6 yıldır sürmekte ve arkeoloji kazıları açısından oldukça kısa bir zaman olması ilerleyen kazı döneminde bu kültüre ait izlerin arkeolojik ve epigrafik olarak desteklenebileceğini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Bodrum Yarımadası'nın temelini Paleozoyik yaşlı konglomera-kumtaşından oluşan düşük derecede metamorfik kayaçlar oluşturur¹³⁶.

Pedasa kalıntılarının bulunduğu topografya batıda Pazar Dağı ve kuzeybatıda Karadağ, güneyde Elmadağ ve Kışladağ'ın oluşturduğu yükseltilerle çevrilidir. Yarımada üzerindeki araştırmalarda Mesozoyik süreç; Bozdağ formasyonu, Karadağ formasyonu, Kışladağı formasyonu, Bodrum formasyonu ve Kadıkalesi formasyonu ile temsil edilir¹³⁷. Pazardağı formasyonu Kireçtaşları çoğun masif, yer yer kalın katmanlı, beyaz renkte ve elde dilen veriler (fosiller) doğrultusunda formasyonunun yaşının Üst Triyas-Üst Liyas olduğu bununla birlikte ve 300 m kalınlığa ulaştığı saptanmıştır¹³⁸. Karadağ formasyonu, Pazardağı formasyonu üzerinde uyumlu olarak yer alan siltli marnlı kireçtaşlarıdır. Bunlar ince düzgün katmanlı, sarı-pembe renkli olup, yer yer çört bantları da içerirler. Kireçtaşlarında tespit edilen fosil kapsamına dayanarak, formasyona Üst Triyas-Alt Malm yaşı vermişlerdir¹³⁹.

Kışladağ formasyonu Karadağ formasyonu üzerinde uyumlu olarak yer alan gri renkli, düzgün ince-orta katmanlı ve bol kavkı parçacıkları içeren, yer yer çört bant ve yumruları gözlenen pelajik kireçtaşlarıdır. Pedasa'nın doğusundaki Ilıcakaya Tepesi'nde içinde olduğu Bodrum formasyonu olarak adlandırılan konglomera, kumtaşı, miltaşı, silttaşı içinde çakıltası iriliğinden büyük olistolitlere kadar değişen boyda ekzotik kireçtaşı blokları yer alır¹⁴⁰.

Yarımadanın batısındaki Bozdağ formasyonu, Turgutreis merkezi yakınında Kadıkalesi çevresinde Pazardağı formasyonuna ilişkin kireçtaşları ilksel kayaç durumlarını kaybetmişler ve mermerleşmiştir. Bu nedenle de antik dönemde taş ocağı olarak kullanılmıştır¹⁴¹. Önemli bir yerleşme olan Termera'nın yer aldığı topografyada ise Akyar formasyonu, Üst Miyosen yaşlı lavlar üzerinde killi kireçtaşlarından oluşur. Kireçtaşları, beyaz renkli, sert, kavkı parçalı ve yatay, düzgün ince katmanlı olup,

¹³⁶ Arslan 2001,15-32.

¹³⁷ Ercan 1981, 23.

¹³⁸ Ercan 1981, 23.

¹³⁹ Ercan 1981, 24vd.

¹⁴⁰ Ercan 1981, 24 vd.

¹⁴¹ Berkaya B.-Pedersen 2008, 9 vd.

kalınlıkları 25-30 metreyi aşmamaktadır¹⁴². Yarımada'nın batı ucunda Aspat ve Termera ve çevresindeki volkanitler Üst Miyosen olarak tanımlanmakta güneydoğu ve batısını kaplamakta Myndos'un içlerine kadar uzanan formasyon Termera ve güneydoğuya doğru dağılmaktadır¹⁴³. Yarımada'nın batısındaki andezit blokların kolayca kesilerek yapı kalıntılarında kullanıldığını görmek mümkündür. Bununla birlikte yüksek tepelerde oturan Leleg yerleşimlerinde çoğu zaman kendiğilinden plaka şeklinde kırılan kireçtaşları kullanılmış modern duvarlarda da bu taşlar kuru duvar tekniğinde kullanılmaya devam etmektedir.

Bodrum Yarımadası batıda Rodos ve Kos adasının arkasında kalmış olmasına rağmen Karia'nın ekonomik ve ticari potansiyelin batıya açılan kapısı olması nedeniyle siyasal ve ekonomik tarihsel süreçte önemli rol oynamıştır. Yarımada'nın güney ve kuzey kıyılarında doğal birçok liman bulunmaktadır. Bununla birlikte yarımada'nın iç bölümleri yüksek dağ silsileri ve vadilerle bölünmüştür. Pedasa kalıntılarının bulunduğu alan Strabon'un aktardığı lokalizasyonu doğrulamaktadır. Yerleşim Halikarnassos'un kuzeyinde Elmadağ ve uzanan tepelerle, doğuda Torba koyunda yükselen Keselitepe kuzeyde ise Evcilören ve daha kuzeyde Çiftlik tepe, batıda ise kutsal alanın bulunduğu Geymenetepe yükseltisi ile ayrılan dağlık ve dere yatakları ile bölünmüş topografya içinde kalmaktadır. Territorium kuzey güney doğrultusunda 5 km, doğu batı doğrultusunda 6.5 km gibi büyük bir alanı kaplamaktadır. Oldukça geniş bir territoriuma sahip kent yukarıda tanımlanan tepeler kent yerleşimin doğal sınırlarını oluşturmakla beraber aynı zamanda doğal savunma hatları olarak ortaya çıkmaktadır.

Doğal savunma ve sınır olan tepeler arasında yer yer birbiri ile birleşen kışın büyük oranda kuruyan küçük dereler doğal ulaşım yolları oluşturmakla beraber derin kanyon ve vadiler oluşturmaktadır. Yerleşimin doğusunda akropolden Torba Koyu'na ulaşan Sarp Deresi, Torba'nın güneydoğusuna doğru oldukça derin bir vadi oluşturan Kızılkaya Deresi, akropolün güneyinde Halikarnassos'a doğru devam eden Gökçeler Deresi, aynı adla batı yönde Konacık Beldesi'ne doğru uzanmaktadır. Evcilören Tepesi'nin batısından oldukça derin bir vadi oluşturarak Gökçeler Deresi ile birleşen

¹⁴² Ercan 1981, 26 vdd.

¹⁴³ Arslan 2001, 16 vd.

Kopan Deresi’de topografya içinde kalmaktadır. Doğal savunma hatları olarak tanımladığımız tepeler dışında bu derin vadilerde de ulaşım oldukça zordur.

Yerleşimin merkezini oluşturan akropol üç yönden Gökçeler Deresi’nin oluşturduğu derin vadilerle ayrılmıştır. Tepe 313 m yüksekliğinde özellikle kuzey ve batı yönlerde dik bir topografyaya sahiptir. Batıda yerleşim alanları ve nekropolün bulunduğu Elmadağ ve uzantısı Sivriçamtepe 310-280 m yüksekliğinde değişmekte tepe zirve ve düzlükleri yapı kalıntıları barındırmaktadır. Ancak Elmadağ batıya doğru dik yamaçlardan oluşurken Sivriçamtepe daha düz topografyaya sahiptir. Akropol’un güneyinde Elmadağ ve Çamtepe, Gökçeler Deresi ile ayrılmaktadır. Çamtepe 332 m yüksekliğinde batı yönde ve güney yönde dik yamaçlardan oluşmakta kuzey yamaçlarında ve tepe düzlüğünde sadece tümülüslerin yapıldığını söyleyebiliriz. Akropolun güneydoğu ve doğusuna doğru yine derin vadilerin birbirinden ayırdığı Ilıcakaya, Sarıkaya, Kızılkaya ve Arapyurdu tepeleri 280-310 m arasında değişen yükselikte yer almaktadır. Bu tepelerin düzlüklerinde daha az eğimli olan yamaçlarında çiftlik evleri olabilecek kalıntılar bulunmaktadır.

Pedasa’nın doğuda dışarıya açılan kapısı olarak da nitelendirebileceğimiz derin vadinin oluşturduğu yol doğusunda 190 m yükseklikteki Demir Tepe ile korunduğu bu tepe düzlüğündeki küçük kale yerleşiminden anlaşılmaktadır. Yerleşim alanını doğusundaki Torba Koyu’ndan Bitez Beldesi’ne kadar uzanan günümüzde de kullanılan tali yolla bölünmektedir¹⁴⁴ (Lev. 3.1). Torba Koyu içinde barındırdığı Geç Antik Çağ kalıntılarından¹⁴⁵ da anlaşıldığı üzere liman olarak kullanılmış olmalıdır. Pedasa ve territoriumun ulaşılması en zor ve dik topografyasını kenti kuzeyden çeviren yüksek tepe silsilesidir. Çünkü bu birbirine bağlı tepeler doğu batı yönünde dik bir şekilde uzanır ve aralarında diğer yönlerde olduğu doğal geçiş noktaları oluşturan vadi ya da dere yatakları bulunmamaktadır. Evcilören Tepe ve Çiftlik Tepe olarak adlandırılan yükseltiler 415 m ile Pedasa’nın en yüksek yerleşim alanları olarak tanımlanabilir. Akropolun batısında ise 319 m yüksekliğinde Geymene Tepesi ve

¹⁴⁴ Halikarnassos’a ulaşan yol dışında sözkonusu yol yarımada’nın iç kesimine ulaşımı sağlayan ikinci bir geçit gibidir ve önemli bir yol hattı olarak kullanıldığını da gösteren yolun çevresindeki yüksek tepelerde bulunan yapı kalıntıları antik dönemde de kullanıldığını net bir şekilde göstermektedir.

¹⁴⁵ Demir Koyu’nda da Muğla Kültür Envanteri çalışmaları sonucunda şapel ve yapı kalıntıları tespit edilmiştir.

Sivriçamtepesi'nin uzantısı olan 293 m yüksekliğinde Hasankaya'sının oluşturduğu dar geçit bulunmaktadır¹⁴⁶. Her iki yükseltinin arasından batıya Konacık Beldesi'ne doğru Gökçeler Deresi derin vadi oluşturmaktadır. Pedasa Territoriumu içindeki Gavuravlusu ayrı bir mahalle ya da koinon olarak değerlendirilebilir. Kuzey güney doğrultulu tepenin güneye doğru ve tepe düzlüğünde çiftlik yerleşimi bulunmakta ve doğu yönde derin bir vadi ile Pedasa'nın kuzey yönde uzanan topografyadan ayrılmaktadır.

Çamtepe ve Elmadağ arasında Kocaharman olarak tanımlanan vadi ve çevresi, Ilıcakaya Tepesinin güneyindeki geniş düzlük, doğuda Fincan kayalıklarının önündeki alanlar dışında kentin topografyası dağlık ve dik olması nedeniyle tarımsal alanların yaratılmasında teras duvarlarının yapıldığı görülmektedir¹⁴⁷. Kent ve çevresinde yapılan araştırmalarda ve kazılarda günümüze kadar antik çağda kullanılmış bir sarnıç tespit edilememiştir. Ilıcakaya Tepesi'nin güneyinde tekil bir Osmanlı sarnıcı bulunmaktadır. 1950'li yıllara kadar yaşamın sürdüğü Gökçeler'de kullanım suyu kuyulardan karşılandığı anlaşılmaktadır. Kuyulardaki belirli yön birliği vadi tabanında suyun varlığını göstermektedir. Kentteki geç dönem korunmuş üç çeşme yapısı yazın da bir ölçüde yerleşimin su sorunu olmadığını göstermektedir¹⁴⁸.

Pedasa'yı çevreleyen tepeler içinde güney ve batı yöndeki topografya kuzey bölümü bitki örtüsü çam ormanlarından oluşmaktadır. Çam ormanlarının bulunmadığı alanlarda kısa bodur maki örtüsü, kent içinde tarım teraslarının yoğun olduğu bölümlerde zeytin ağaçları öne çıkmaktadır.

¹⁴⁶ Her iki coğrafi adlandırma 1/25.000'lik haritalarda tanımlanmamıştır. Radt tarafından hazırlanan Gökçeler haritasındaki adlar kullanılmıştır. Günümüzde de bu eski isimler kullanılmamakla beraber mülkiyet sahibinin adıyla mevki yada tarla bilinmektedir. Radt 1970, 216, Abb. 18. Ayrıca günümüzde yerleşim alanının büyük bir bölümü özel mülkiyetlerden oluşmaktadır.

¹⁴⁷ Radt'ın hazırlanmış olduğu haritada Hacı Osman Tarlası, Marıpların Tarlası yerel adlar mülk sahiplerinin adı olmalıdır. Söz konusu alanlarda tepeleri eğimlerinin az olduğu bölümlerde tarım terasları oluşturulmuştur. Radt 1970, 216, Abb. 18.

¹⁴⁸ Tez çalışmam sırasında territoriumda yaptığım yüzey araştırmaları sırasında belirlediğim kuyuların harita üzerine yaklaşık aynı aksta doğu batı yönünde vadi içlerinde olduğu ortaya çıkmıştır. Yazın en kurak dönem de bile kuyularda su bulmak mümkündür.

2.4. Kent Planı ve Nekropol Alanları

Leleg yerleşimlerindeki yapılar ve kalıntıların dağılımı, klasik Yunan kent planmasından oldukça farklı olduğu görülmektedir (Lev. 3.1). Pedasa'da bulunan yapı grupları mezarlar dışında Akropol, Athena Kutsal Alanı, farklı planlarda çiftlik evleri yerleşmenin ana öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaletepe üzerindeki akropol yerleşimin merkezi konumundadır. Geniş bir topografya üzerindeki kent yapı grupları belirli alanlarda toplanmıştır. Üçerenler Nekropolü çevresindeki çiftlik evleri ve sivil yaşam mekanları, Güneybatı Nekropolü çevresinde yayılan çiftlik evleri ve doğusunda Torba Koyu'na doğru olan tepe yamaçlarındaki birimler birer bağımsız mahalle gibi algılanmaktadır. Pedasa'nın batısında Gavuravlusu bu anlamda en iyi korunmuş plan ve yapı kalıntılarına sahiptir. Akropol üzerindeki yapı kalıntıları ve buluntuları ile uzun süre yerleşim gördüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle surlar dışındaki yapı kalıntılarını çoğu Geç Antik Çağa tarihlendirilen konutlar, işliklerden ve depolama birimlerinden oluşmaktadır. Surlar ve giriş kapılarında Geç Antik Çağa ait ekleme ve onarımlar görülebilmektedir¹⁴⁹. Akropol üzerindeki megaron planlı yapı bu noktada erken yapılar içinde en iyi korunmuş olanıdır.

Athena Kutsal Alanı antik kaynaklar ve yazıtlarda belirtilen en önemli yapı kalıntısıdır. Ancak Geç Antik Çağ yapılaşması ve kaçak kazılar sonucunda büyük oranda tahrip edilmiştir. Kutsal Alanda bu tahribata rağmen erken döneme tarihlenebilecek bölümleri ve arkeolojik buluntular kazı sonucunda tespit edilmiştir¹⁵⁰. Araştırmalar sonucunda Athena Kutsal Alanı'na büyük olasılıkla akropolden doğu yönden ulaşan geniş bir kutsal yolun varlığı da ortaya çıkmıştır¹⁵¹. Athena Kutsal Alanı'nda elde edilen arkeolojik veriler tapınım alanının özellikle Arkaik Çağ'da önemli olduğunu göstermektedir¹⁵².

Yerleşimin kırsal karakteristik yapısını en iyi gösteren çiftlik evleridir¹⁵³. Farklı plan tiplerinde görülen çiftlik evlerinin iyi korunmuş örneği Evcilören ve

¹⁴⁹ Diler 2008a, 267-284; Diler 2010b, 324-341; Diler 2011b, 167-194.

¹⁵⁰ Diler 2008a, 273; Diler 2010b, 328.

¹⁵¹ Diler 2010b, Res.10.

¹⁵² Diler 2010b, 328; Diler 2011b, 171 vd.

¹⁵³ Diler 2009c, 135-174.

Gavuravlusu'nda bulunmaktadır¹⁵⁴. Çiftlik evlerinin tespit edilen eklem ve onarımlar kullanımlarının Geç Antik Çağ'da da devam ettiğini göstermektedir. Çiftlik evlerinin kullanımları tarımsal üretimle beraber yoğunluk küçükbaş hayvancılık için tasarlandığını göstermektedir¹⁵⁵. Athena Kutsal Alanı'nın güneyindeki kule yerleşim içinde Mausollos sonrası dönemdir¹⁵⁶.

Torba Koyu'ndan Bitez'e kadar Pedasa'yı bölen dereler sonucunda vadiler doğal ulaşım yollarını oluşturmuştur. Günümüzde de kullanılan bu tali yolun Antik Çağda kullanılmış olduğu şüphesizdir. Bu hat üzerinde yaptığımız araştırmalarda antik yol tespit edilemese de kentin güneyinde Ilıcakaya Tepesi'nin batısında yaklaşık 100 m takip edilebilen ve Halikarnassos'a gittiği anlaşılan taş döşeli yol bulunmuştur.

Kentin genel yerleşim planına bakıldığında Halikarnassos Yarımadası'ndaki Leleg yerleşme modelini gösterir. Alazeytin, Örenavlu, Girel Kalesi, Kaplandağ, Termera kentlerindeki yerleşim şeması yarımada'nın yüksek tepelerinde korunaklı basit yaşam birimlerinden oluşmaktadır¹⁵⁷ (Lev. 2.1,2). Kentlerin kurulduğu alanların çevresindeki yüksek tepe ve dağ uzantıları doğal savunma hatları olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁵⁸. İki kademeli halka surla çevrilen akropol ve bu akropol çevresinde topografyaya uygun dağılmış çiftlik evleridir. Bu yerleşimler dışında plan şeması aynı olan Çilek Kalesi, Kovukçal, Küyük Keneli Tepe, Kocaören ve Kocaçal benzeri küçük yerleşimlerde görülür¹⁵⁹. Yerleşimlerin konumlandığı topografyada tarım terasları yapıldığı birçok noktada belirlenmiştir¹⁶⁰. Kaplandağ dışında sözkonusu yerleşimlerde tümülüslerin bulunduğu nekropol alanı bulunamamıştır.

Kent kalıntılarının gelişimi ve yayılımını tanımlamak zor olsa da nekropollerin konumu bu konuda fikir vermektedir. Tarımsal üretim yapılabilecek vadiler mimari

¹⁵⁴ Radt 1970, 145 vd.

¹⁵⁵ Radt 1992, 1-15; Diler 2008, 125-142.

¹⁵⁶ Kazılarda seramik buluntular Pedasa'da yaşamın Mausollos sonrasında da devam ettiğini göstermektedir. Ancak kule dışında bu döneme tarihlenebilecek yapısal öğeler sandık mezarlarla sınırlı kalmaktadır. Diler 2008a, 270.

¹⁵⁷ Radt 1970, 17vdd.;age.,76vd.;age.,223, 229.

¹⁵⁸ Tanımlanan yerleşimlerin çevresinde bulunan tepe ve yükseltilerde mutlaka bir çevrim veya çiftlik evleri bulunmaktadır. Radt 1970, 104 vd.

¹⁵⁹ Radt 1970, 86 vd.

¹⁶⁰ Diler 2009c, 135-174.

yapılaşma dışında tutulmuş, çiftlik evleri kayalık topografyada hafif eğimli yamaçlarda yapılanmıştır (Lev. 1.2, Lev. 3.1).

Pedasa içinde ve territoriumunda nekropol olarak kullanılan iki bölgeyi net olarak tanımlayabiliyoruz (Lev1. 1.2) Bu iki bölge nekropol alanı olarak düzenlenmiştir. Akropolün güneyindeki Çamtepe “Güney Nekropolü” (Lev.4.2) ve batıda bulunan Elmadağ ve Sivriçamtepe’sinin batıya doğru uzanan bölümü “Güneybatı Nekropolü” olarak daha önceki yıllarda yapılan çalışmalarda adlandırılmıştır¹⁶¹. Nekropol alanlarını ve mezar dağılımları dikkate alınarak nekropol alanların coğrafi yer adlarına göre ayrılmış, ancak nekropol alanı içinde olmayanlar tekil örnekler bulundukları alana göre değerlendirilmiştir.

- A-Çamtepe Nekropolü (Lev. 4.2, Lev. 9.1),
- B- Elmadağ Nekropolü (Lev. 6.2, Lev. 8.1),
- C- Batı ve Doğu Sivriçamtepe Nekropolü (Lev.5.2, Lev. 6.1, Lev. 8.3),
- D- Güneybatı Nekropolü (Lev. 7.1, Lev. 9.2),
- E- Üçerenler Nekropolü (Lev. 4.1, Lev. 8.2),
- F- Tekil örneklerin oluşturduğu alanlar (Lev. 5.1, Lev. 7.2).

Akropolün güneyindeki Çamtepe düzlüğünde altı, kuzeybatı yamaçlarında iki, doğu yönde ise iki tümülüs yapılmıştır. Çamtepe 322 m yükseklikte ve tepe düzlüğü yaklaşık 10 dönüme yakındır. Tepe kuzeybatı ve güneybatı yönlerde dik bir yamaçtan oluşmaktadır. Doğuya doğru yaklaşık 100 m düz bir plato şeklinde uzanan ve sonrasında dik bir yamaçla sonlanan tepenin yamaçlarda anakayanın yüzeye çok yakın kayalık bir topografya oluşturduğu görülmektedir. Tepe üzerinde konumlanan tümülüsler güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda tepe ile aynı yöndedir ve tümülüsler dışında farklı yapı kalıntıları bulunmamaktadır. Ancak tepe düzlüğünde bulunan mezarların taşları kullanılarak hayvan ağılı ya da benzeri ekleme yapılar bulunmaktadır. Yer yer yoğun bitki örtüsü altında olan doğudaki bölümde tespit edilen duvarların işlevi konusunda araştırma yapmadan bir öneri getirmek mümkün değildir.

¹⁶¹ Diler 2008a, 267 vdd.

Tepenin konumu ve üzerinde sadece tümülüs kalıntıları ile tamamen nekropol alanı olarak ayrıldığı ileri sürmek yanlış olmayacaktır¹⁶².

Pedasa'nın diğer önemli ikinci nekropol alanı akropolün güneybatısında 334 m yükseklikteki Elmadağ ve buna bağlı kuzeye doğru birbirine bağlı iki küçük tepeden oluşmaktadır.

Nekropol güneydeki en yüksek Elmadağ üzerindeki düzlükte dört tümülüs, kuzeyindeki ilk tepe üzerinde üç, ikinci tepe üzerinde ve güney yamaçlarında sekiz tümülüs bulunmaktadır. Masif büyük kireçtaşı anakaya kütlmesine sahip Elmadağ düzlüğünde iki tümülüs, batı yamaçta iki tümülüs yer alır. Ancak tepe düzlüğünde yüksek gerilim hattı direğinin bulunduğu alandaki tahribat başka kalıntıların varlığını da göstermektedir. Elmadağ'ın güney ve doğu yamaçları kayalık dik topografyadan oluşmaktadır. Nekropol olarak kullanılan tepenin batı alt yamacında ise çiftlik evi kalıntıları tepede tespit edilen diğer bir yapı ögesidir. Tümülüsleri de çeviren Elmadağ üzerindeki büyük çevirme muhtemelen geç dönemde yapılmış büyük bir hayvan ağılı olmalıdır¹⁶³.

Elmadağ'ın kuzeyindeki ilk tepe üzerinde ve yamaçlarına üç tümülüs yer almaktadır. Tepe üzerindeki ve kuzey yamaçtaki tümülüs arasında bulunan duvar kalıntılarının çiftlik evimi yoksa platform mezar mı? olduğu anlaşılamamıştır. Kuzeydeki son tepe kuzeydoğu-güneybatı yönlü tümülüsler arasında; güney yamaçlarda beş tümülüs, tepe üzerinde iki, doğu yamaçta tek tümülüs bulunmaktadır. Kuzeydeki son tepenin güney alt yamaçlarında oldukça yoğun taş yığınları ve geç dönemde eklenmiş olan hayvan ağılları ve basit barınma mekanları bulunmaktadır. Bu dağılmış taş yığınları ve iki tümülüs arasında doğu-batı doğrultulu duvar kalıntısı platform mezar özelliğindedir. Benzer şekilde üçüncü tepe üzerinde yer alan tümülüslerin yanında iki platform mezar büyük oranda sağlam korunmuştur. Her iki

¹⁶²2010 yılı territorium araştırmalarında tepenin dik yamaçlarında kaçak kazı sonucunda ortaya çıkan platform mezar bulunmuştur. Yamacta dik devam eden kayalıklar doğal teraslar oluşturur. Mezarın duvarları bazı bölümlerde bu kayalıklara dayanır.

¹⁶³Nekropol alanlarını çeviren büyük bir çevirme Pedasa ya da yarımada üzerinde günümüze kadar belgelenmemiştir. Tümülüs taş dolgularının da olmaması mezar dolgusunun çevirmenin yapımında taş ocağı olarak kullanıldığını düşündürmektedir.

tepede de kayalık topografya yüzeyden görülebilmektedir. Tepenin eğimli olan doğu ve batı yamaçlarında kalıntı tespit edilememiştir.

Akropolun güneyinde Batı Sivriçamtepe üzerinde kuzey güney doğrultusunda yedi tümülüs, aynı aksta son iki tümülüs kuzeye doğru alçalan tepe düzlüğündedir. Nekropol alanı yarımadaının batısından en iyi görülebilen konumdadır. Tümülüslerin tepenin batıya doğru düzlük oluşturduğu alana yapılmış ve kayalık topografya yüzeye yakındır. Tepenin güney yönünde iki tümülüs çevresinde tahribatın oluşturduğu taş yığınları bulunmaktadır. Ayakta kalmış bir geç dönem hayvan ağılı tahrip olmuş tümülüs üzerindedir. Yer yer korunan duvar izlerinden farklı yapı gruplarının olduğu anlaşılmaktadır. Batı Sivriçamtepe'nin kuzey bölümünde platform mezar olabilecek kalıntı kaçak kazılar sonucunda ortaya çıkmıştır¹⁶⁴. Tepenin doğuya içe doğru uzanan alanlarda görülen duvarlar sivil yapı grupları olmalıdır. Bununla birlikte yine yüksek gerilim hattı direği çalışmaları sırasında birçok kalıntının tahrip olduğu görülebilmektedir ve bu sivil yapı grupları doğu Sivriçamtepe Nekropolü'ne kadar devam etmektedir.

Doğu Sivriçamtepe Nekropolü'nde tepe üzerinde doğu-batı doğrultusunda yedi tümülüs ve kuzeye doğru eğimli yamaçta iki tümülüs bulunmaktadır. Yoğun orman ve bitki örtüsü altında kalan tümülüslerin arasında küçük platform mezar ve tepenin kuzey yamacında uzun duvara sahip başka bir platform mezar yer alır¹⁶⁵. Güney yamaçları orman yolu ile kesilen tepenin güneyinde tarım terasları yoğunluktadır. Tepenin doğu düzlüğünde ise yakın zamanda yapıldığı anlaşılan keçi ağılı bulunmaktadır. Tümülüsler dışında nekropol alanında güney yamaç başlangıcındaki özenli işçiliğe sahip sandık mezar, benzer şekilde tepe düzlüğünün batısında ise içi sıvalı Geç Antik Çağ mezarları alanın nekropol kullanımının uzun süre devam ettiğini göstermektedir.

Güneybatı Nekropolü, Sivriçam Tepesi'nin batıya Konacık Beldesi'ne doğru ve dere yatağıyla kuzey ve güneye ayrılan uzantısı üzerinde yer alır. Nekropolün

¹⁶⁴ 2010 yılı araştırmalarımda tümülüsün batısındaki kaçak kazı çukuru ve kremasyon gömünün yapıldığı urne çukuru tespit edilmiştir.

¹⁶⁵ 2012 yılında bu nekropolde bir tümülüs ve bir platform mezarın kazısı tamamlanmıştır.

kuzeyinde beş tümülüs, güney yönde uzanan sırtta ise üç tümülüs bulunmaktadır. Kayalık bir topografyaya sahip her iki tepe uzantısı üzerinde yoğunluk platform mezarlardan oluşmaktadır. Platform mezarlar tepe sırtlarında ve kuzey yamaçlarında kademeli olarak doğu-batı doğrultusunda yapılmıştır. Platform mezarların farklı plan tiplerinin de görüldüğü nekropol alanında sivil yapı grupları da bulunmaktadır¹⁶⁶.

Üçerenler Nekropolü kent akropolünün kuzeyinde ve territorium içinde ulaşılması en zor dik yamaçların olduğu 415 m yükseklikte ormanlık alandadır. Nekropolde Evcilören Tepesi'nin batısında doğu batı doğrultusunda farklı kodlarda bağımsız dört anıtsal tümülüs tepenin güney alt yamaçlarında ise çiftlik yapıları ile birlikte bir tümülüs bulunmaktadır. Engebeli kayalık topografya güneyde dik yamaçlar kuzeye doğru ise tepe düzlüklerinden oluşmaktadır. Doğru yöndeki son iki tümülüsün çevresinde tek sıra temel izleri korunan yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Tümülüslerin bulunduğu noktalara yakın güney yamaçlarda yapılan sivil yapı gruplarının daha dik olan yamaçlarda yer yer teras duvarları ile birlikte yapı grupları bulunmaktadır. Evcilören Tepesi'nin kuzeye doğru düzleştiği alanlarda sivil yapı grupları, doğru yönde büyük bir çevirme ve *compound* yapısı da korunmuş örnekleridir. Nekropol alanında batı yönde kaçak kazı ile tahrip edilen küçük mezar (Tholos?) olabilecek taş yığını görülmektedir. Tümülüslere yakın bir bölgedeki izlerden anlaşılan ilk defa nekropol alanında bir taş ocağı tespit edilmiştir.

Pedasa'nın geniş territoriumunda yukarda belirlenen ana nekropol alanları dışında hem tümülüs hem de platform mezarların bulunduğu tekil ya da ikili gruplar halinde mezarlar bulunmaktadır. Bu denli geniş yayılımı en iyi anlatan territoriumun doğusundaki Gebekilise Tümülüsü ile en batıda yer alan T 77 tümülüsü arasındaki mesafe yaklaşık kuş uçuşu 7 km'dir. Kent merkezine yakın akropolün doğusundaki tepenin kuzey yamacında iki tümülüs ve kuzeyde sivil yapı gruplarının da yoğun olduğu tepe üzerinde tek tümülüs bağımsız olarak yer almaktadır. Ormanlık ve yoğun bitki örtüsü altında yer yer platform mezar olabilecek duvar kalıntıları da görülmektedir. Kızılkaya Tepesi, Ilıcakaya Tepesi yakınlarında tekil tümülüsler

¹⁶⁶ Kuzey tepe uzantısında yol çalışması sırasında bir tümülüs yok edilmiştir. Güney tepe uzantısında 2007 kazı çalışmalarında bir platform mezar ve sivil yapı grubunun kazısı yapılmıştır. Diler 2008a 267 vd.

dışında güneye doğru uzanan tepe sırtlarında ve yamaçlarında da platform mezar tespit edilmiştir. Tepe sırtları dışında derin vadi içlerindeki tümülüs örnekleri Çamtepe ve Elmadağ arasındaki vadi içinde, diğer örnekleri ise Gökçeler Deresi'nin Konacık Beldesi'ne bağlandığı dere içinde iki örnekle görülebilmektedir. Bu tekil mezar ya da gruplarının çevresinde yoğunlukla sivil yapı gruplarının varlığı dikkat çekmektedir.

Yukarıda tanımlanan Pedasa Nekropol alanlarını konumları ve topografik yerleşim alanları araştırmalar sonucunda en iyi belgelenmiş Termera Nekropolü¹⁶⁷ (Lev. 2.2) ve Termera dışında tümülüsleri ile benzer özelliklere sahip Kaplandağ (Syangela)¹⁶⁸ (Lev. 2.1) Nekropolünü karşılaştırmak mümkündür. Diğer Leleg yerleşimleri olarak tanımlanan Girel Kalesi, Örenavlu, Alazeytin, Kışladağ, Myndos, Burgaz¹⁶⁹ kalıntıları arasında benzer nekropol alanları günümüze kadar tespit edilememiştir¹⁷⁰. Termera kent akropolünün güneyinde iki ana nekropol alanı bulunmakta Güney ve Güneydoğu Nekropolü olarak tanımlanmaktadır. Kent akropolünün kuzeydoğusunda erken dönem araştırmacıların verdiği bilgiler ışığında Kuzeydoğu Nekropolü bulunmaktadır. Termera Nekropolleri, Pedasa Nekropolleri'nden daha farklı konum ve dağılım içindedir¹⁷¹.

Termera Güney Nekropolü'nde tarafımızdan sağlam tek tümülüs tespit edilmiştir ve erken araştırmacıların aktardığı diğer örnekler malesef tahrip olmuştur¹⁷². Tümülüsler güneyde tepe sırtı üzerinde doğu batı yönde yer alırken, sayısı elliyi aşan platform mezarlar tüm Güney Nekropolü'nde Aspat'a kadar uzanmaktadır¹⁷³. Kuzeydoğu Nekropolü yoğun tarımsal faaliyetler nedeniyle tarafımızdan yapılan araştırmada büyük oranda tahrip olduğu belgelenmiştir. Termera Nekropol alanında, Pedasa günümüze kadar tespit edilmeyen yuvarlak çevirmeli mezarlar da görülmektedir. Pedasa Nekropolleri'nin dağılımına tam tersine Termera'da daha

¹⁶⁷ Newton 1863, 580-586; Paton 1887, 64 vd.; Paton-Myres, 1896, 243,244; Bean 1955, 147, 165; Radt 1970, 226-231; Carstens 1999, 31-40; Carstens 2008, 82; Diler 2010, 187 vd.

¹⁶⁸ Radt tarafından Syangela olarak lokalize edilen Kaplandağ Nekropolü için, Radt 1970, 224 vd.; Carstens 2008, 85; Diler 2010, 187 vd.

¹⁶⁹ Burgaz Geniş Köyü'ndeki tümülüs için Carstens 2002, 391-403.

¹⁷⁰ Alazeytin'de oda mezar tekildir, Theangela'da erken dönem seramik ve terracota buluntulara rağmen tarafımızdan bulunan nekropol daha çok Klasik Çağ Nekropolü ve oda mezarlardan oluşmaktadır.

¹⁷¹ Nekropoller ile ilgili detaylı tanımlama ve anlatımlar tezin ilgili bölümlerinde aktarılmıştır.

¹⁷² Newton 1863, 580-586; Paton 1887, 64 vd.; Paton-Myres 1896, 244 vd.

¹⁷³ Diler 2010, 187 vd.

bütüncül yapıda olduğu anlaşılmaktadır. Termera Güney Nekropolü'nde sivil yapı grupları ve çiftlik evleri Pedasa'daki kadar yoğunluk olmasa da araştırmalar da tespit edilmiştir¹⁷⁴.

Kaplandağ doğuda Zeytinli Tepe ve batıda Yıkıklı Tepe arasında yerleşim kalıntılarının bulunduğu Leleg yerleşimidir. Kalıntılar içinde doğu-batı doğrultusunda uzanan tepe sırtında konumlanan tümülüsler Pedasa'da tepe zirvelerinde sıralanmış tümülüslerin nekropol konumları ile aynıdır¹⁷⁵. Kaplandağ Nekropolü'nde Termera ve Pedasa Nekropolü'nde görülen platform mezarlar belirlenememiştir. Tümülüsler yerleşim kalıntıları ile birlikte ayrı bir tepe üzerinde toplanmamıştır. Taş tümülüs geleneğinin devam ettiği diğer bir nekropol Radt tarafından tam tanımlanamayan Kaplandağ'ın kuzeyindeki Kovukçal yerleşiminde bulunmaktadır¹⁷⁶. Tümülüsler kuzey-güney doğrultulu tepe sırtında sivil yapı grupları ile bağlantılıdır¹⁷⁷.

Tanımlanan yerleşim alanlarındaki nekropoller Termera ve Pedasa'da en iyi belgelenmiş alanlardır. Kaplandağ ve Kocaçal örnekleri sadece tümülüs mezarların yer aldığı nekropoller olarak ortaya çıkmaktadır. Nekropollerin konumları belgelenen yerleşimlerde genel anlamlarıyla bir bütünlük göstermekle beraber farklı mezar tiplerinin olmadığı da anlaşılmaktadır¹⁷⁸.

2.5 Tümülüsler

Tezin konusunu oluşturan tümülüsler Pedasa yerleşiminde altı nekropolde toplanır. Bunlar platform mezarlarla birlikte en çok tespit edilen mezar grubudur (Lev. 1.2, Lev. 3.1) Tümülüsler genelde Pedasa'nın çevresinde yükselen tepelerde terroirum içinde çevreden görülebilen yüksek noktalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu örneklerin dışında derelerin oluşturduğu vadiler içinde yapılanlar da doğal ulaşım yol aksındadır.

¹⁷⁴ Diler 2010, 187 vd.

¹⁷⁵ Diler 2010, 187 vd.

¹⁷⁶ Radt 1970, 91 vd.

¹⁷⁷ 2012 yılında tarafımızdan yapılan yüzey araştırmasında Kocaçal incelenmiş Radt tarafından tanımlanmış örnek dışında tepe üzerinde iki örnek daha bulunmuştur.

¹⁷⁸ Diğer bölgelerdeki tümülüs mezarların bulunduğu nekropol alanları dair bilgiler gerekli bölümde aktarılmıştır.

Çapları 10-20 m arasında değişen, tümülüsler topografik konuma bağlı olarak teras duvarının oluşturduğu düzleme yapılan ve krepis duvarı ile sınırlanmış ve taş yığını altında gizlenen kare ya da kareye yakın mezar odası ile odaya bağlanan dromostan oluşmaktadır. Tümülüslerin yamaca yapılan örneklerde teras duvarı ve krepis duvarlarıyla birlikte 3-4 m yükseklikte taş dolgusu ile anıtsal mimarisi ortaya çıkmaktadır (Lev. 10.1,2). Tümülüslerin boyutlarındaki farklılığa rağmen genel yapı karakterleri aynıdır. Dromosları dardır. Dromoslar ve mezar odaları geniş uzun kireçtaşlarından oluşan kayrak taşların üst üste konulmasıyla bindirme tekniğinde yapılmıştır. Tümülüslerin dağılımı açısından ana nekropoller dışında çiftlik evleri ile yapılan örnekler de görülmektedir. Genel yapı karakterleri ve yapıldıkları alanlar açısından belirgin farklılıklar bulunmamaktadır. Kaplandağ Tümülüsleri'nin genel yapı karakterleri ve malzeme kullanımı açısından aynı teknikte karşımıza çıkmakta, Termera örneklerinde malzeme farklılığı dışında genel yapı ve konum karakterlerinin benzer olduğunu söyleyebiliriz.

2.6. Platform Mezarlar

Günümüze kadar yapılan çalışmalarda detaylı bir şekilde araştırılmayan bu mezar tipi hakkında Pedasa'da bilimsel kazıların başlamasıyla birlikte mimarisi, gömü tipi ve gelenekleri konusunda daha detaylı bilgilere ulaşılmış bulunmaktayız¹⁷⁹ (Lev. 9,3-Lev. 148,1). Pedasa'da bulunan örnekler Güneybatı Nekropolü'nde yoğunlaşmaktadır. Bu ana nekropol dışında tümülüsler gibi mezar platformları da Pedasa territoriumu içinde dağılmaktadır. Mezarların bulunduğu platformlar içlerine yerleştirilen gömülerin kapaklarının yüzeyden görülebilmesi nedeniyle modern yerleşimlere yakın olan alanlarda kaçakçılar tarafından büyük oranda tahrip edilmiştir. Sivriçamtepe'den Çataltepe'ye doğru uzanan Güneybatı Nekropolü'ndeki mezar platformlarının doğu batı uzantılı tepe üzerinde kuzey yamaca yapıldığı ve yamaçta belirli teraslamalar üzerinde uygulandığı görülmektedir. Nekropolde belgelenen örnekler arasında daire ya da yarım daire formunda olan örnekler görülmekle beraber genelde platformlar kare veya dikdörtgen planlıdır. Gömü için oluşturulan urne çukurlarının üzerleri iri büyük blok taşlarla kapatılmaktadır¹⁸⁰. Gömü alanları dışında

¹⁷⁹ Diler 2008a, 276 vd.

¹⁸⁰ Diler 2010a, 331.

kalan bölümlerde tümülüslerin üzerinde olduğu gibi moloz taş dolgu ile kaplanmaktadır.

Platformu çeviren duvarlar, urne gömü alanları sandık mezar geleneğinde örme kuru duvar tekniğinde tekil ya da gruplardan oluşmaktadır. Nekropolde tespit edilen örneklerde platformların korunan duvar izlerinden gerektiğinde eklemeler yapılarak büyütüldüğü görülmektedir. Geniş territorium içinde farklı alanlarda belgelenen bu tip mezarlar genel karakteri Güneybatı Nekropol örnekleri ile benzerdir. Bu tip mezarların bulunduğu Termera Güney ve Güneydoğu Nekropolü'nde yüzyılın başındaki kazılar dışında yapılan yüzey araştırması ve 2012 yılında yapılan kurtarma kazıları da Termera Nekropolü'ndeki örneklerin anlaşılmasında büyük katkı sağlamıştır¹⁸¹. Platform mezarlarda urne gömüler dışında Pithos gömülerinde yapıldığı da belgelenmiştir (Lev. 148.2). Güneybatı Nekropolü ve Sivriçamtepe Nekropollerinde platform mezarlarla bağlantılı pithos gömü alanları bulunmaktadır¹⁸².

2. 7. Sandık Mezarlar

Sandık mezarlar diğer mezar tiplerine göre Pedasa'da daha az tespit edilmiştir. Pedasa yerleşim alanında sandık mezarların yoğun olduğu Hasankaya Tepesi'nin güneyinde kaçak kazılar sonucunda açığa çıkmış beş mezar tespit edilmiştir¹⁸³. Sandık mezarlar içinde Sivriçam Tepesi'nin doğusundaki mezar diğer örneklerden taş işçiliği ile ayrılmaktadır. Özenli ve düzgün kesme taşlardan yapılan mezar Mausollos Dönemi öncesine ait olmalıdır. ^

Akropol'ün güney yamacında iki sandık mezar ve 2011 kazılarında Akropolün güneyindeki kazısı yapılan mezarlar, dışında Sivriçamtepesi'nin batısındaki sandık mezarlardan oluşmaktadır. Akropolün güneyindeki sandık mezarların plan ve konumları ilk evrede farklı bir yapı grubu olan bir kompleks içine yapıldığı anlaşılmaktadır. Pedasa'da sandık mezarların görüldüğü alanlar M.Ö. 4. yüzyıl ve

¹⁸¹ Paton 1887, 64; Diler 2010 187 vd.; Bodrum müzesi tarafından 2012 yılında güney nekropolünde mezar platformlarında kurtarma kazısı yapılmıştır.

¹⁸² Diler 2010b, 331.

¹⁸³ Diler 2011b, 169-176, Resim 9

öncesinde konut alanı daha geç evrelerde nekropol olarak kullanıldığı kazılar sonucunda anlaşılmıştır¹⁸⁴. Pedasa’da tespit edilen sandık mezarların Geometrik Dönemden Bizans Çağı’na kadar farklı dönemlerde ve geniş topografyada kullanılmış olduğunu söyleyebiliriz.

¹⁸⁴ Diler 2011b, 171, Resim 4.

3. PEDASA TMLS TPLER

3.1. Tipler

Pedasa ve Termara Nekropollerndeki tmlslerde günümüze kadar yapılan araştırma ve kazılarda belirli bir tipoloji oluřturulmamıřtır¹⁸⁵. A. Mauri tarafından Pedasa araştırmaları sırasında tmlsler üzerinde çalışmış ancak buluntu ve tipoloji ayrımı yapmamıřtır¹⁸⁶. Bodrum Yarımadası üzerinde en kapsamlı araştırma yapan W. Paton-J. Myres'ın çalışmasında l gömme gelenekleri ve mezarlar hakkında detaylı tanımlamalara yer verilmiřtir¹⁸⁷. G. Bean tarafından yapılan araştırmada Termara ve Pedasa Tmlsleri üzerinde tanımlamalar yapılmasına rağmen belirli bir ayrım ya da farklılıklar aktarılmamıřtır¹⁸⁸. W. Radt genel olarak Pedasa örneklerinde hazırladığı harita üzerinde topografik dağılımları açısından ve çiftlik evleri ile olan yakın örnekler ışığında değerlendirmeler yapmış, çalışmasında nekropoller dışında yerleşim modeli üzerine yoėunlařmıřtır¹⁸⁹.

Tmlslerin bulunduğu topografya yapım teknikleri açısından farklılık oluşturmaktadır. Tmlsleri oluşturan yapı ögeleri genel olarak teras duvarı, krepis, taş dolguyu tutan krepis duvarı, korunan örneklerde krepis duvarı üzerinde saçak ve üst taş dolgudan oluşmaktadır. Tek rnek dışında kapı tanımlanamayan mezarlarda mezar odasına girişi sağlayan dromos, mezar odası, üst örtü taş dolgu altında görülen yapı unsurlarıdır. Tmlslerin tipoloji ayrımı konusunda mezarın mimari yapı ögeleri, taş dolgusu ya da farklı malzeme kullanımı açısından belirgin farklılıklar yoktur. Tmlslerin yapım tekniklerinde belirtildiği gibi büyük oranda mezar odaları anakayanın belirli bir ölçüde oyularak yapıldığını göstermektedir. Anakaya birkaç örnekte sadece duvarın bir parçası olarak kullanılmış odalar tamamen anakayadan yapılmamıştır. Plan ve yapısal ögeleri açısından 2012 yılında kazısı yapılan T42 tmls (Lev. 91.1,2. Lev. 92.3) ve üst örtüsü farklı olan tekil rnek T19 (Gebekilise) bu anlamda ayrılan mezarlardır (Lev. 52.1-5).

¹⁸⁵ Paton 1896, 65 vd.; Mauri 1921-1922, 425-459; Mauri 1928; Newton 1862, 80-84; Radt 1970 215 vd.; Carstens 1999, 49 vd.

¹⁸⁶ Mauri 1921-1922, 425-459.

¹⁸⁷ Paton-Myres 1896, 242.

¹⁸⁸ Bean 1955, 165.

¹⁸⁹ Radt 1970, 215.

Tümölüsler arasında akropolün kuzeydoğusundaki T13 nekropol alanı dışında bulunması ve güneyindeki bölümde tümölüsle birleşen platform mezarların olmasıyla ayrılmaktadır (Lev. 44.1-6). Tümölüs tipolojisindeki bu kadar az farklılık belirli ve sürekli bir geleneğin devamı olarak düşünülmelidir. Pedasa’da bu kadar yoğun olan tümölüsler I. binde Pedasa’nın dinsel ve kültürel kimliğini ortaya koymakta belirli bir mezar tipini kullanması ise kentin zenginliğine de farklı bir bakış açısı oluşturmaktadır.

Pedasa Tümölüsleri de dahil olmak üzere Termera, Kaplandağ ve tüm yarımada üzerinde benzer tümölüslerde mezar cephelerinde ya da oda içinde dekoratif amaçlı bezeme veya boyama tespit edilmemiştir. Mezarların kullanım süreci ile ilişkilendirilebilecek epigrafik veri de bulunmamaktadır. Bu kapsamda aralarında belirgin farklılıklar olan tümölüsler yapım tekniği açısından altı ana tipe ayrılmıştır.

3.1.1- Teraslı Tümölüsler

3.1.2- Terassız Tümölüsler

3.1.3- Krepis Duvarı Olmayan Tümölüsler?

3.1.4- Platform Mezarlı Tümölüsler

3.1.5- Piramidal Çatılı Tümölüs

3.1.6 - Ön Odalı Tümölüs

3.1.1. Teraslı Tümölüsler

Yamaç veya eğimli arazi üzerinde eğimin olduğu yöne yapılmış teras duvarının oluşturduğu düzleme yapılmış örneklerdir. Teras duvarının başka işlevide tümölüsün eğimli yamaçta aşağıya doğru kaymasını önlemektir. Teraslı tümölüslerin görüldüğü Çamtepe, Üçerenler, Gebekilise, Batı Sivriçamtepe’de tek tümölüsle beraber Pedasa’da 20 tümölüs tespit edilmiştir. Tekil örnekler içerisinde T1 tümölüs akropolün doğusundaki T14 tümölüsü teras duvarının uygulandıkları diğer örneklerdir.

Bu tipteki tümölüslerin çoğunluğu tepe yamaçlarında karşımıza çıkmaktadır. Ancak topografyanın çok fazla eğimli olmadığı yamaçlarda teras duvarı yapılmayan

örnekler de bulunmaktadır¹⁹⁰. Teraslı tümülüslerde mezarın konumuna göre eğimli yönde inşa edilen teras duvarı farklı uzunluklardadır. Bu tiplerde teras duvarı, U planda ya da sadece eğimi kesen bir düz duvar şeklindedir. T1 tümülüsünde teras duvarı doğu yönde U planla yapılmış, kuzey ve güney yönleri de kapatılmıştır (Lev.18.1, Lev.23.3). Eğimin sertliğine ve mezarın büyüklüğüne bağlı olarak tümülüsler teras duvarına yakın ya da uzak konumlanmıştır. Genellikle teras duvarlı yapılan tümülüslerde dromos teras duvarının olduğu yönde değildir. T1 tümülüsünde teras duvarı kuzey yönde T19 örneğinde olduğu gibi aynı zamanda temel seviyesinde krepis işlevi görmektedir (Lev.52.2,4). T1 tümülüsünde görülen teras duvarının benzer uygulaması Üçerenler Nekropolü'ndeki T7 tümülüsünde yine krepis duvarı altına girmesiyle görülmektedir (Lev.33.2).

Bu tümülüslerde geniş alanı çeviren teras uygulamaları da bulunmaktadır. Üçerenler Nekropolü'ndeki T9-T10 tümülüsündeki teras duvarı tümülüsün oldukça uzağında güney yönde yapılmış bu planlama ile tümülüs ve teras duvarı arasında kalan alanda küçük sandık mezarlar için yer kazanılmıştır (Lev.37.1, Lev.38.1, Lev.39 1,3-Lev.40.1).

Teraslı örneklerde terasların durumu dikkate alındığında yapım sürecinde anıtsallığın öne çıkmadığı sadece statik kaygılardan dolayı bu uygulamanın yapıldığını söylemek mümkündür. Teraslı örneklerde teraslarda uygulanan özel bir planlama ve işçilik tespit edilmemiştir.

3.1.2. Terassız Tümülüsler

Nekropol içinde en fazla grubu oluşturan tümülüsler tepe sırtlarında ve düz alanlarda yapılmışlardır. Çamtepe, Elmadağ, Sivriçamtepe, Güneybatı Nekropolü'nde karşımıza oldukça fazla çıkmaktadır. Yapısal öğeler açısından sadece teras duvarının olmadığı bu grupta mezarların anakaya düzlemine ve oyularak yapıldığı anlaşılmaktadır. Krepis duvarları ve taş dolgularının yükseklikleri her zaman yürüme düzlemi üzerindedir. Çamtepe düzlüğünde 5 tümülüs, Elmadağ'da 5 tümülüs, doğu Sivriçamtepe'de 8 tümülüs, batı bölümünde 7 ve tekil örnekler bulunmaktadır.

¹⁹⁰ T1, T69, T71.

Yapıldıkları alan açısından eğim olmaması ve tümülüsün yapı öğelerinin kayma olasılığı olmayan bu noktalarda tümülüsler teras duvarına ihtiyaç duyulmadan yapılmışlardır.

3.1.3. Krepis Duvarı Olmayan Tümülüsler?

Nekropol içinde plan ve tipolojide en sorunlu olan mezar grubudur. Tespit edilen örnekler için terassız grup içinde de görülen bu plan tipinde 2 tümülüs bulunmaktadır. Batı Sivriçamtepe Nekropolü'nde T49-50 bu plan tipini ayrı bir tipoloji olarak değerlendirilmesi gerektiğini doğurmuştur¹⁹¹ (Lev.103,105). Kısa dromos geniş mezar odası dışında oldukça büyük blokların inşa malzemesi olarak kullanıldığı tümülüslerdir.

3.1.4. Platform Mezarlı Tümülüs

Tipolojik olarak ayrılmasındaki en önemli faktör tek tümülüsle belgelenen bu örnekte tümülüsten bağımsız olarak değil tüm alanın birlikte planlanmış olabileceği düşüncesinden kaynaklanmıştır. Bu noktada karşımızdaki tekil örnek akropolün kuzeydoğusundaki T13 tümülüsüdür (Lev.44). Bu tümülüsün günümüzde korunan bölümüye krepis duvarı bulunmamaktadır. Tümülüsün güneyinde kremasyon mezar platformu ve sandık mezarların olması bu tümülüsle taş dolgusu organik olarak birleşmektedir. Diğer nekropol alanlarında tümülüslerle birlikte görülen mezar platformları genellikle bağımsız olarak karşımıza çıkmaktadır. Tümülüsün kendine ait bir çevirme duvarı bulunan örnekler dikkate alındığında bu tümülüsün taş çeperinde yapılan bu mezarlar tümülüsle birlikte yapıldığı düşüncemizi doğrulamaktadır. Bağımsız tek bir tepe düzlüğünde olması, bu mezarın olasılıkla bir aile mezarı olduğunu düşündürmektedir.

¹⁹¹Çalışmalarımız sırasında tüm tümülüslerde mutlaka bir krepis duvarı olması gerekliliği Üçerenler Nekropolü'ndeki T9-T10 ve Sivriçamtepe T49-T50 tümülüsleri incelenmesi sonucunda krepis duvarının olmayabileceği düşüncesi desteklemiştir. Öncelikle sözkonusu tümülüslerin krepis duvarı ve taş dolgusunun tahrip edilmiş veya taş ocağı olarak kullanıldığı düşünülmüştür. Ancak tümülüslerin 20-30 m batısındaki iki tümülüsün taş dolgusunun ve krepis duvarının korunmuş olması sözkonusu tümülüslerdeki bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Bu noktada bu mezarların yarım kalmış olabileceği de düşünülmesine rağmen 2011 yılında kısa bir temizlik çalışması sonucunda mezarlara gömülerin yapıldığı anlaşılmıştır.

3.1.5.Piramidal Çatılı Tümülüs

Pedasa Tümülüsleri içinde mezar odasını örten üst yapısı ile diğer örneklerden ayrılmaktadır (Lev.17. 3, Lev.52.2). Plan, taş kullanımı ve malzeme açısından farklı olmasa taş işçiliği dışında üst örtü sistemi ile ayrılmaktadır. Üst örtü sistemi ayakta kalmış olan Üçerenler ve diğer nekropol alanındaki tümülüslerde bu çatı sistemi görülmemektedir.

Kazısı yapılan örneklerde dromos ve tabanların sıkıştırılmış toprak dolgu olduğu tümülüsler dışında T19 tümülüsünde de oda tabanı ve dromosun kireçtaşı bloklarla kapatıldığı görülmüştür. Bunun dışında teras duvarı üzerine yapılan tümülüs bulunduğu coğrafi ve topografik konumu ile ayrılmaktadır. Tümülüsün diğer bir farklı noktasıda Pedasa Territoriumu'nda birkaç örnekle belgeleyebildiğimiz çiftlik evleri (*compound*) yapıları ile birlikte olmasıdır¹⁹². Pedasa Nekropolü'nde aynı işçilik karakterinde olmasa bile çiftlik evleri yakınında olan bir örnek daha belgelenmiştir. T68 tümülüsü Elmadağ'ın güneydoğusunda Gökçeler Deresi'nin batısında yamaçta çiftlik evinin 20 m batısındadır. Tümülüsle *compound* arasındaki, yuvarlak yapının işlevi tam olarak anlaşılmasa da tümülüsün T19 örneğinde olduğu gibi bir çiftlik yapısı ile ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.6. Ön Odalı Tümülüs

Kaçak kazılar sonucu tahrip edilmiş olan tümülüs 2012 yılı çalışmaları kapsamında kazısı yapılmış ve Pedasa Nekropollerindeki tümülüsler açısından yeni bir tip olduğu anlaşılmıştır (Lev.91,92). Tümülüsün konumu T41 tümülüsünün kuzeyinde çok yakın olması nedeniyle oldukça dikkat çekmektedir¹⁹³. 2012 yılı çalışmalarında tümülüsün dairesel bir krepise sahip olmadığı dikdörtgen bir temenosun olduğu, diğer örneklerden farklı olarak bir ön odasının varlığı, stomiona yakın ölçülerde bir dromos olarak tanımlanan geçişte bir kapı kilit sisteminin varlığı anlaşılmıştır. Bugüne kadar tespit edilen örnekler ışığında plan tipi ve taş işçiliği ve

¹⁹² Bu noktada çiftlik evi ile birlikte mi yoksa önce ya da sonra yapıldığı koşununda tarihleyici net bir bilgiye sahip değiliz. 2009 yılında tümülüste ve çevresindeki çiftlik evinde temizlik ve kazı çalışması yapılmıştır. Tümülüs içinde ele geçen seramik parçaları Arkaik Dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁹³ Kazı öncesinde güneyindeki tümülüsün dairesel çapı tamamlandığında dairesel krepis planı üst üste gelmektedir. Ayrıca kaçak kazılar sonucunda ortaya çıkan dromos duvar işçiliği, T19 ve Athena Kutsal Alanındaki taş işçiliğine benzemesi tümülüsün diğer örneklerden farklılığını göstermektedir.

dromos kapı sistemi ile tüm tümölüslerde ayrılmaktadır. Ancak üst örtü sistemi ve oda duvar işçiliğı geleneksel tümölüs sitemine uymaktadır.

4. MALZEME VE TEKNİK

Yerleşimlerin bulunduğu topografyanın jeolojisi ve topografya yapı mimarisinin ve yerleşim karakterlerinin şekillenmesinde büyük önem taşımaktadır¹⁹⁴. Pedasa yapılarında ve tümülüslerinde en kolay ve çok rahat bulunabilecek yapı malzemesi tüm topografyaya hakim kireçtaşıdır. Pedasa çevresinde yapılan araştırma ve kazılarda kireçtaşı dışında kullanılmış farklı malzeme tespit edilememiştir. Pedasa tümülüslerinde kullanılan kireçtaşı ve bu taşların çıkarıldığı ocaklar elde edilen veriler doğrultusunda aktarılmaya çalışılacaktır.

Ayrı bir başlık altında değerlendirmedığım anakaya ve toprak malzemenin kullanımı ile ilgili olarak 2010 yılında yapılan kazılar ile mezar odasının şekillendiği görülmektedir. T1 tümülüsünde oda mezar tabanında anakayanın büyük oranda doğal bırakıldığı ve boşluklarının mezar tabanından sıkıştırılmış toprakla kapatıldığı anlaşılmıştır (Lev.20.1, Lev.24.2). Kazı sonucunda oda tabanı kırmızı kahverengi toprak ve küçük kaya mıcırлары doldurularak bazı bölümler düzeltilmiştir. Tümülüsü örten dolgu içinde toprak kullanıldığını gösteren örnek tespit edilememiştir. Krepis duvarında ve oda duvarlarında anakayanın kullanıldığı tekil örnekler bulunmaktadır.

4.1. Kireçtaşı

Tümülüslerin tüm yapı öğelerinde kullanılan malzeme kireçtaşıdır. Tümülüslerde sadece kireçtaşının kullanılma nedeni yapıldığı her noktada kolayca temin edilebilecek olması ve ekonomik olarak fazla maliyetler getirmemesidir. Bu konuda yapıldıkları dönemin sosyo-ekonomik koşulları kolay ve ucuz malzemenin tercih edilmesi etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte kireçtaşları teras duvarları, krepis duvarlarında daha özenli işçiliğe sahip kare ya da dörtgen formlarda kolayca işlenmektedir. Kireçtaşının özgül ağırlığının diğer yapı malzemelerine göre daha hafif olması nedeniyle çok daha kolay taşınabilmektedir. Bu anlamda tümülüslerin tonoz ve krepis duvarlarında görülen büyük bloklar kolaylıkla yerlerine konmuş olmalıdır.

¹⁹⁴ Pedasa'nın bulunduğu jeolojik yapı ve topografya II. bölümde detaylı şekilde açıklanmıştır.

Kireçtaşları oluşum ve cinslerine göre krem veya beyaz renktedirler. Pedasa'nın jeolojik yapısında bulunan kireçtaşlarının yüzeylerine bakıldığında hava, su ve güneşten büyük oranda etkilenmiş oldukları görülmektedir. Tümülüsün dışında kullanılan bloklarda çok fazla tahrip ve parçalanmalar bulunmaktadır. Benzer şekilde mezar odası içindeki kireçtaşı bloklar da hava ile karşılaştıklarında giderek kararmakta ve güneşle beraber ince damarlardan kırılarak parçalanmaya başlamaktadır. Tümülüslerin mezar odaları, krepis ve teras duvarlarındaki bloklar arasında görülen kırılma ve ince plaka taşlar büyük oranda bu tahribatın sonuçları olmalıdır. Birkaç örnekte duvar sıralarında kullanılan kırık blok ve küçük taşlar duvar sırası arasındaki derzleri dengelemek için yapılmıştır.

Kireçtaşları belirgin birkaç anıtsal tümülüs dışında büyük oranda ocaktan çıkarıldığı gibi ya da çok kabaca yontularak kullanılmış olduğu tonoz ve oda duvarlarında görülebilmektedir. Tümülüsün taş dolgusunu oluşturan orta büyüklükteki yonga kireçtaşları muhtemelen tümülüs inşası sırasında ortaya çıkan artık malzemeden oluşmaktadır. Kireçtaşının kullanılması ile ilgili olarak özellikle de T16 ve T19 örneklerinde dikkati çeken belirli damar aralıklarında görülen doğal oluşumların aynı duvar sırasında ya da birlikte kullanılmasıyla doğal olarak taşı fazla işlemeyen duvarda görsel bir etki yapmasıdır (Lev.48.1, Lev.52.4).

Kaplandağ yerleşiminin topografyasının benzer jeolojik formasyonda olması nedeniyle yapılar ve tümülüs inşasında kireçtaşı kullanılmıştır. Yarımada'nın batısında değişen jeolojik yapıya bağlı olarak volkanik granit taşların Termera Tümülüsleri'nde kullanıldığını görmekteyiz.

4.2. Taş Ocakları

Pedasa ve territoiumunda günümüze kadar yapılan araştırmalarda yayınlanmış ya da bilinen antik taş ocağı bulunmamaktadır¹⁹⁵. Pedasa Territoriumu'nda geniş kireçtaşı oluşumu büyük oranda topografyanın taş ocağı olarak kullanıldığı göstermektedir. Pedasa'da bu uygulamanın Mausollos sonrası ve belkide geç antik

¹⁹⁵ Bodrum Yarımadası'nda Gümüşlük yakınındaki Koyunbaba antik taş ocağı yarımada üzerinde bilinen en iyi örnektir. Berkaya-Pedersen 2008, 9 vdd.

çağa kadar devam ettiğini de söylemek mümkündür¹⁹⁶. Pedasa 2009-2012 tümülüs araştırmaları sırasında Üçerenler Nekropolü ve Çamtepe civarında kayalık yüzeyde tespit ettiğim izler bu iki noktanın taş ocağı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Üçerenler Nekropolü'nde T7 nolu tümülüsün 20 m kuzeyinde kayalık yüzeyde yaklaşık 25 m genişliğindeki topografya üzerindeki boşluk ve dik kesimli yüzeyler alanın taş ocağı olarak kullanıldığına yönelik izlerdir. Kuzey-güney doğrultusunda eğimli yamaçta açılan taş ocağı içinde yoğun taş kırıkları görülebilmektedir. Kent içinde daha geç dönemde kullanıldığı düşündüğüm Hasankaya Tepesi'ndeki görülen izler taş ocağına aittir. Taş ocağı olarak kullanıldığını belgeleyebildiğim diğer bir nokta Çamtepe'nin batısında bulunmaktadır. Bu ocakta tespit edilen kayalık kireçtaşı yüzeylerin dikey hatlar halinde kopartıldığı ve yüzeyde yer yer görülen ahşap taş patlatma kanalları bu ocakta görülebilmektedir. Ancak bu noktada kesin olarak söz konusu taş ocaklarının tümülüslerin yapım döneminde kullanılıp kullanılmadığı sorusudur. Bu anlamda her dönem kullanılmış olma olasılığı olan iki belirgin taş ocağı tümülüs inşasında kullanılmış olmasa bile diğer yapı grupları için kullanılmıştır.

Pedasa Tümülüsleri'nin bulunduğu özellikle Elmadağ ve Sivriçam Tepesi'nde anakayanın yüzeyde olması mezar inşası sırasında gereken malzemenin yerinde karşılandığını göstermektedir. T19 ve çevresindeki çiftlik evleri de bulunduğu alandan çıkarılan taşlar ile yapıldığı anlaşılmaktadır. Çamtepe'nin doğu ve güney yamaçları da geniş bir taş ocağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak tanımlanırsa Pedasa'daki tümülüsler de dahil olmak üzere tüm yapı kalıntılarında çok rahatlıkla yüzeyde bulunabilen kireçtaşı kullanılmış, farklı malzeme tespit edilmemiştir.

Yarımadanın orta ve doğusundaki aynı jeolojik yapı nedeniyle Girel, Örenavlu, Kaplandağ, Alazeytin, Theangela, Çilek Kalesi ve diğer küçük yerleşimlerde kireçtaşı kullanılmıştır. Kaplandağ'ın batısındaki kayalık yamaçta yarım kalmış mimari parçalar nedeniyle dik yamaç ve çevresi taş ocağı olarak kullanıldığını göstermektedir. Yarımadanın batısındaki jeolojik farklılık nedeniyle Termera, Myndos, Bozdağ

¹⁹⁶Helenistik ya da Roma Dönemi'nde Halikarnassos yapılarında kullanılmak üzere Pedasa'dan taş alındığını en iyi gösteren arkeolojik iz Athena Tapınağı yanında yarım işlenmiş monoblok sütunun olduğu yerde bırakılmış olmasıdır.

yerleşimlerinde volkanik kayaların inşa malzemesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Gümüşlük yakınlarındaki Koyunbaba taş ocağı da Halikarnassos dahil yarımada üzerinde Mausollos dönemi yapılarında uzun süre kullanılmıştır¹⁹⁷.

4.3. Kullanılan Aletler

Pedasa'daki tümülüs inşasında çok az örnekte blokların taş ocağından çıkarıldıktan sonra daha özenli işlendikleri krepis duvarlarında görebiliyoruz. Günümüze kadar yapılan kazı ve araştırmalarda taş çıkarma ve işleme sürecinde kullanılan aletlere ilişkin arkeolojik veri tespit edilememiştir. Ancak Pedasa'da taş ustalarının gerek tümülüsün bulunduğu kayalık topografya hem mezar odası hem de üst örtü için gerek taş ocağı olarak kullandıkları alanlarda farklı tip ve nitelikte aletlerin kullanmış olduğu anlaşılmaktadır. Kaba işlenmiş bloklar dışında Gebekilise, Üçerenler ve 2012 kazılarında ortaya çıkardığımız tümülüs taşları üzerindeki izler kullanılan aletler konusunda bilgi vermektedir. Kullanılan aletleri genel bir değerlendirme içerisinde koparmada kullanılan parçalayıcılar, çekiçler, farklı uçlara sahip taraklar ve perdahlayıcılar şeklinde toplamak mümkündür.

Taş parçalamada ve koparmada muhtemelen günümüzde de kullanılan ahşap saplı çekiçten daha büyük balyoza yakın aletler olarak tanımlanabilir. Genellikle blokların taş ocağından çıkarılmasında ve tümülüsün işlenmemiş bölümlerinde kaba kesim izleri görülebilmektedir. İlk yapım aşamasında koparmada kullanılan aletin izlerinin çok az görülmesinin nedeni kireçtaşı blokların gerektiğinde istenilen boyutlarda ve ölçülerde damarlarından tabaka halinde basit ağaç manivela ile kopartılabilesidir¹⁹⁸. Kaba işlenmiş bloklar dışında T19 dromos ve oda içindeki duvar işçiliğinde, 2012 yılı kazılarında ortaya çıkarılan T40 tümülüsünün dromos ve ön cephesindeki taş yüzeylerinde ince ve özenli işçilik için çekiçler dışında dişli tarakların kullanıldığını görebiliyoruz (Lev.92.4). Tümülüs duvarlarında düz dişli tarakların kullanıldığı örnek tespit edilememiş ancak Athena Kutsal Alanı'ndaki

¹⁹⁷ Berkaya-Pedersen 2008, 9 vdd.

¹⁹⁸ Harita ve kalıntıların belgelemesi çalışması sırasında topografya üzerinde tümülüs ve yapılarda kullanılan blokların çok rahat çıkarılabileceği ve çok fazla işlenmeden kullanılabileceği kireçtaşı yapılanmalar tespit edilmiştir.

duvarlarda perdahlanmasında düz dişli tarakların kullanılmış olduğunu söylemek mümkündür¹⁹⁹.

Mezarların tüm yapısal öğelerinde kullanılan kireçtaşı blokların çıkartılmasını jeolojik oluşumu da büyük kolaylık sağlamıştır. Bu nedenle de Pedasa ustaları tümülüs inşası sırasında düzgün çıkmayan blokları kabaca el çekiçleri ile yontarak yerlerine yerleştirmiş olmalıdırlar²⁰⁰. Tümülüsün görünen yüzeyleri olan krepis duvarlarında perdahlanmasa da düzgün işlenmiş bloklar kullanılması dromos iç duvarlarında görülmektedir. Mezar odalarında ise blokların kabaca işlenip bırakıldığı anlaşılmaktadır.

4.4. Teknik

Tümülüslerin yapım sürecinde kullanılan taşların yakın veya aynı yerden alınması ve taşların ocaklardan çıkartılmasında bilinen yöntemlerin kullanıldığını söyleyebiliriz²⁰¹. Araştırmalar sırasında hiçbir tümülüste kaldırma yuvaları ya da kenet izi tespit edilememiştir. Kalıntılar ocaktan çıkan taşların gerekli durumlarda kabaca düzeltilip kuru duvar şeklinde üst üste bağlayıcı öge kullanılmayarak inşa edilmişlerdir.

Tümülüs yapı duvarları, örtü ve taş dolgularının alanın topografik özelliklerine bağlı olduğu görülmektedir. Teras ve krepis duvarları her zaman sağlam anakaya düzlemine oturtulmuştur. Mezar odaları birkaç örnek dışında anakaya düzlemi üzerine inşa edilmiştir. Kazısı yapılan örnekte ve açıkta olan tümülüslerde duvarların anakaya düzeltilmeden yapıldığı, kayanın boşluk bıraktığı yerlerde küçük kireç taşları ile düzeltmeler yapıldığı görülmektedir. Krepis duvarında anakayanın kullanıldığını gösteren tek örnek T67 tümülüsüdür (Lev.131.3). Mezar odaları içinde ise T29, T39 tümülüslerin anakaya duvarlar için düzeltilerek kullanılmıştır (Lev.88.3). Odaların anakayadan yapılmaması kireçtaşının açılan yüzeyde sağlam olmadığını

¹⁹⁹ Diler 2010b, Res.8,9.

²⁰⁰ 2010 yılında kazısını tamamladığımız T1 tümülüsünde içe göçmüş blokları basit manivela sistemleri ile dışarı çıkarılmıştır. Bu açıdan mezar odasını yaparken ustaların çıkan blokları oda duvarlarında rahatlıkla kullandığını söyleyebiliriz.

²⁰¹ Bingöl 2004, 21vd.

göstermektedir²⁰². Mezarlarda yapılan yükseklik ölçümlerinde yüzeyde görünen anakaya kodu ve mezar odası iç kodu arasında 1-3 m arasında fark olduğu görülmektedir. Bu anlamda tümülüsün yapılacağı noktada anakayanın oda genişliğinde oyulduğunu ve çıkan malzemenin de dolguda kullanıldığını söylemek mümkündür. Kuru duvar tekniği günümüzde de yörede basit ve yaygın olarak çoban ağılları, tarım terasları çevirmeler ile basit tek odalı bağ evlerinin yapımında kullanılmaktadır. Tümülüslerde özellikle teras duvarlarında birbiri üzerine konan bloklar belli aralıklarla derzleri oluşturur, bazı örneklerde kaba kesimli uzun bloklar hatıl uygulamasına benzer şekilde dikey konmuştur²⁰³.

Teras duvarlarında yatay konulan blok yüzeyleri girintili çıkıntılı oldukları için aralarında sağlam bir bağlantı kurulamamakta ve üstlerine ağırlık bindiğinde kolayca kırılmış olduğu birçok tümülüste görülmektedir. Taş dolgusu dağılan ya da krepis duvarı olmayan tümülüslerde büyük yatay kireçtaşı blokların balıksırtı şeklinde yatay konulduğunu da görmekteyiz (Lev.38.1, Lev.43.1, Lev.108.1). Taşların üzerindeki yükleri azaltmak için yapılan bir uygulama da taşları belli açılarla yatay koymak yerine hafif dikey formlarda koymaktır. Bunun dışında mezar odalarında, taşların ön yüzleri yukarı doğru daraltılarak dışarı taşırılması taş üzerindeki yükü arttırmadan gerçekleştirilmiştir. Tümülüslerin krepis duvarlarında görülen önemli bir uygulama da krepis duvarlarının tabandan yukarıya doğru içe daraltılmış olmasıdır. Bu uygulamada kullanılan tek bloğun yontulurken üste doğru daraltıldığı ve en üst sıra ile tabandaki sıra arasında 0.10-0.15 m arasında değişen genişlik farkı olduğu anlaşılmıştır (Lev.12.1-8).

Birbiri üzerinde mekan içine doğru taşırılarak yerleştirilen örtü taşları bindirme tekniğini oluşturur. Bu teknik yuvarlak formlu yapılarda kama formlu taşların her yatay dizinde daraltılan halkaları, dörtgen planlı mekankarda ise mekan içine uzatılan bloklarla gerçekleştirilir²⁰⁴. Bu teknikle yapılan uygulamalar “sahte kubbe” ya da “sahte tonoz” olarak tanımlanır. Pedasa Tümülüsleri’nde T19 örneği dışında üst

²⁰² Sağlam olmaması konusunda anakayanın doğal yüzeylerindeki su nedeniyle oluşan çatlak ve derin oyuklar tanımlanmıştır.

²⁰³ Duvar teknikleri ve farklı uygulamalar için Nauman 1975, vd.

²⁰⁴ Varkıvaç, 2007, 205 vd.

yapıda kullanılan teknik aynıdır²⁰⁵ (Lev.52.2). Bindirme tekniğinde, belli aralıklarla taşırılan taşlar ya da ön yüzeyleri uzatılan taşların kullanılması ve köşelerde genellikle çapraz geçişler yapılarak üst yapıya geçiş sağlanmıştır.

²⁰⁵ Radt 1970, 221, Abb. 19; Fedak, 1990 Fig. 73; Varkıvaç, 2007, 205 vd.

5. YAPISAL ÖGELER

5.1. Yer Seçimi

Tümülüslerin Pedasa Territoriumu'nda dağılımları incelendiğinde üç farklı yer seçiminin yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu yer seçimleri;

- A- 4 veya daha fazla tümülüsün aynı tepe ya da alanda bulunduğu nekropoller, Çamtepe, Elmadağ, Sivriçamtepe, Üçerenler, Güneybatı Nekropolü (Lev.4.1,2, Lev.5.2, Lev.6.1,2, Lev.7.1)
- B- Tekil olarak tepe üzerinde ya da vadi içinde kalanlar, T13, T18, T21 tümülüsleri (Lev.5.1, Lev.7.2)
- C- Çiftlik evleri ile birlikte bulunanlar, T19, T68, T12 tümülüsleri (Lev.52.2, Lev.133.1)

Çamtepe Nekropolü topografik yapıdan incelendiğinde tümülüsleri tepenin düzleştiği güneydoğu yönde yoğunlaştığı görülmektedir (Lev.4.2). Mezarlar tepenin bu bölümünde teras duvarı yapılmasına gerek duyulmadan inşa edilmişlerdir. Çamtepe'nin doğu bölümünün tercih edilmesinin en büyük nedeni tepenin doğuya doğru yamaç eğiminin oldukça azalmasıdır. Tepenin kuzeybatı yamacındaki iki örnek ve batısında vadi içindeki tek anıtsal tümülüsle doğusundaki iki örnek tepe düzlüğündeki gruptan ayrılmaktadır. Çamtepe'nin seçilme nedeni yükseltisi ve konumu ile kuzeybatı yamaçta önünde akropole ve batıya bakan geniş bir vadinin olması, benzer şekilde doğu yönde yamaçtaki tümülüslerin de önünde geniş bir vadiye sahip olmaları ve uzaktan görülebilmeleri ile açıklanabilir (Lev.9.1). Ayrıca tümülüslerin yapıldığı tepenin kayalık olması gerekli inşa malzemenin teminini de kolaylaştırmış olmalıdır. Çamtepe Nekropolü'ndeki tümülüslerin konumları açısından da belirli bir yerleşim düzeni göstermediği anlaşılmaktadır.

Tepenin üzerinde ve yamaçlarında sivil yapı gruplarının olmaması tepenin tamamen kentin nekropolü olarak kullanıldığının bir göstergesidir. Güneybatı Nekropolü de dahil olmak üzere tümülüs ve mezarlara yakın ya da çevresinde sivil yapı grupları tespit edilmiştir. Bu anlamda Çamtepe'nin akropolün güneyinde ve Pedasa'nın merkezi yerleşim alanına yakın olmasının da oluşumunda etkili olduğu düşünülebilir.

Sivriçamtepe, Çamtepe'den farklı bir topografik yapıya sahiptir. Sivriçamtepe akropolün güneyinde doğu - batı uzantılı düz bir sırta sahiptir. Doğudaki tümülüs grubu bu sırt üzerinde, batı Sivriçamtepe ise güney-kuzey doğrultusunda düz bir topografyaya sahiptir; tümülüsler de aynı yönde konumlanmıştır (Lev 5.2, Lev.6.1, Lev.8.3). Sivriçamtepe Nekropolü bütün olarak değerlendirildiğinde, Pedasa Akropolü'ne en yakın nekropol alanıdır. Doğru Sivriçamtepe üzerinde doğu-batı doğrultusunda altı tümülüsün aynı hat üzerinde, T36 tümülüsü ise T38 tümülüsünün 10 m güneyinde konumlanır. Benzer şekilde T42 tümülüsü, T41 tümülüsün krepis duvarına dayandırılarak özel bir yer seçimi olduğunu göstermektedir. Tümülüsler kuzey yönden akropolden rahatlıkla görülebilecek konumdadır.

Sivriçamtepe'de platform mezarlar dışında sandık mezarların olması tepenin düzleştiği üst bölümü ve akropole bakan kuzey yamacının nekropol alanı olarak planlandığını göstermektedir. Tepe, Pedasa'nın kuzeybatı territoriumu dışında diğer yönlerden görülebilecek durumdadır. Çamtepe örneğinde olduğu gibi anakayanın yüzeye yakın olması taş kullanılmasını da kolaylaştırmış olmalıdır. Nekropol alanı için tepenin uygun topografyasında batısındaki duvar izlerinden sivil yapı gruplarının da olduğunu göstermektedir. Sivil yapı gruplarına yakın olması dışında yer seçiminde T42 tümülüsü farklılık göstermektedir. Planı diğer tümülüslerden farklı olan örnek T39 tümülüsüyle birleşmektedir. Bu yapılanması ile tekil olarak karşımıza çıkan mezar tümülüslerin yer seçiminde topografya dışında farklı nedenlerinde yer seçiminde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Batı Sivriçamtepe, yükseltisinin kuzey-güney doğrultusunda sonlandığı buna karşın batıya doğru uzantısında ise Güneybatı Nekropolü'nün başladığı topografyası ile özel bir konuma sahiptir. Tepenin düzleştiği alanda kuzey-güney doğrultusunda beş tümülüs yer alır. Nekropolün kuzeyindeki iki örnek nekropolden 80 m uzaklıkta yapılmıştır. Arada kalan alanda tümülüs veya başka mezar grubu tespit edilememiştir. Tümülüs yapımı için uygun olan bu alanın neden kullanılmadığı ve yer seçiminde güneydeki tümülüslerden uzakta konumlandığı arazi kullanımı ile açıklanabilir. Tümülüslerin yapıldığı topografyada anakaya kodunun yüzeye yakın olması yapım malzemesinin sağlanmasını da kolaylaştırmaktadır. Doğru ve Batı Sivriçamtepe'deki

tümülüsler arasındaki sivil yapı gruplarının konumu Sivriçamtepe Nekropolü'nün yerinin şekillenmesinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Pedasa'nın etkileyici nekropol alanlarından biride kuzey güney doğrultusunda üç tepe üzerinde yayılmış olan Elmadağ Nekropolü'dür (Lev.6.2, Lev.8.1). Şüphesiz bu alanların seçilme nedeni tepelerin Pedasa'nın batısında en geniş görülebilme açısına sahip olmasıdır. Territorium içinde yüksek konumları da bu yer seçiminde etkili olmuştur. Bu nekropol içinde kuzeydeki ilk tepe üzerinde 3 tümülüs ve platform mezarlar ile birlikte, kuzeydeki ikinci tepe ile arasındaki küçük vadi yamaçta 5 tümülüs, ortadaki tepede 3 tümülüs ve aralarında çiftlik evi olabilecek yapı kalıntısı, Elmadağ üzerinde ise 4 tümülüs yapılmıştır. Bu nekropolde dikkati çeken nokta tepe üzerinde ve yamaçta görülebilen tümülüsler dışında orta tepe ve kuzeydeki tepe arasında kalan vadi içindeki tümülüslerdir. Her üç tepede de yeni tümülüs alanları bulunurken vadideki tümülüslerin konumu arazi kullanımının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Elmadağ üzerindeki T67, T66, T65 tümülüslerini içine alan büyük çevirmenin tümülüslerle birlikte değerlendirmek yanlış olacaktır (Lev.8, 1). Çünkü nekropol alanlarında benzer uygulama tespit edilmemiştir²⁰⁶. Tepelerin batı alt yamaçlarında sivil yapı grupları olabilecek kalıntılar bulunmaktadır. Elmadağ güneybatı ve batı yönde Pedasa Territoriumu'nda büyük oranda sınırlamaktadır.

Güneybatı Nekropolü, tümülüsler dışında büyük oranda platform mezarların yoğun olduğu alandır (Lev.7.1, Lev.9.2). Sivriçamtepe'den itibaren batıya doğru eğimi düşen ve batıya doğru uzayan tepe sırt düzlüğü ve kuzey yamaçlarının kullanıldığını görmekteyiz. Özellikle T69 ve T70 tümülüsleri tepenin orta bölümünde oldukça geniş alanda yer alırken güneydeki tepe üzerinde tek teraslı T74 tümülüsü konumlanmıştır. Tümülüsler açısından dağınık bir yerleşim olduğu anlaşılan Güneybatı Nekropolü'nde T74, T76 tümülüsleri mezar platformları ile bir arada, batıya uzayan tepenin en alt yamaçlarındadır. Bu noktadaki bazı tümülüslerin vadi

²⁰⁶ Bu çevirme daha geç dönemlerde hayvan ağılı, keçi tokadı olarak kullanılmış olmalıdır. Orta ve kuzeydeki tepe arasında bulunan tümülüsler geç dönem küçük mekanlar nedeniyle tahrip edilmiştir.

içinde olan T75 tümülüsü ile birlikte yer seçiminde topografya dışında arazi kullanımı sonucu oluştuğu düşünülebilir²⁰⁷.

Pedasa Territoriumu'nun kuzeybatısında Elmadağ Nekropolü'nden daha görkemli görünen Üçerenler Nekropolü ise Pedasa Akropolü'nden bakıldığında görünüşleri ile yer seçimlerinin nedenini çok net bir şekilde açıklamaktadır (Lev.4.1, Lev.8.2). Üçerenler Nekropolü'nde Evcilören Tepesi doğu-batı yönünde uzanmakta her iki yönde de derin vadi ile sonlanmaktadır. Tepenin kuzeye doğru büyük düzlükler oluşturduğu görülmektedir. Nekropoldeki T7-T10 tümülüsleri bulundukları tepenin güney yamacına doğru konumlanmıştır. T7-T8 tümülüsleri ise güney yönde korunan krepis duvarları ile anıtsal görünümüleri ile dikkat çekmektedir.

Tümülüsler akropolün kuzeyinde 1 km uzaklıkta oldukça dik ve ulaşılması zor bir kayalık üzerindedir. Pedasa topografyasında deniz seviyesinden 410 m yüksekliği ile en yüksek tepe sırasını oluşturur. Tepenin kuzeye doğru uzanan düzlük ve yamaçlarında yoğun çiftlik yerleşimi olan çiftlik evleri dışında yarımada içinde en iyi korunmuş Evcilören *compound* çiftlik evi ve Koca Çevrim alanı nekropol dışında yoğun yerleşim karakterini göstermektedir. Bu tümülüsleri yer seçimlerini topografya dışında bu yapı grupları ile ilişkilendirmek gerekmektedir. T11 tümülüsünün 370 m doğusundaki T12 tümülüsü yamaçta çiftlik evlerinin dahil olduğu büyük bir yapı grubu ile iç içedir. Üçerenler Nekropolü'nde kayalık topografya mezar inşasında kullanılacak malzemenin teminini kolaylaştırmaktadır.

Pedasa Tümülüsleri'nde nekropol alanları dışında yer alan tekil örneklerin yer seçimleri açısından incelendiğinde topografik yapının belirli ölçülerde etkin olduğunu söyleyebiliriz. Tekil örnekler arasında dikkati çeken akropolün doğusundaki T16 tümülüsü, Çamtepe'nin batısında Gökçeler Deresi içindeki T34 tümülüsü, territoriumun en batısındaki T77 tümülüsü, ve gruba dahil edilebilecek T20, T21, tümülüslerinin konumları özel nedenlerle yer seçimlerinin yapıldığını göstermektedir (Lev.5.1). Bu tümülüslerin yer seçiminde vadi içindeki olanlar için arazi kullanımı

²⁰⁷ Her iki tepesinde topografyasına bakıldığında anakayanın yüzeye yakın olduğu, ve geniş kullanım alanları olduğu görülmektedir. Nekropol alandaki sivil yapı grupları tümülüslerin yer seçimini etkilemiş olabilir.

dışında, antik yol olarak kullanılabilecek noktalar seçilmiş olmalıdır. Pedasa'nın batısındaki Gökçeler Deresi'nin Konacık'ta sonlandığı dere yatağı kenarında, Çamtepe'nin batısındaki Gökçeler Deresi'nin batı yamacında, çöplüğe giden yol kenarındaki tümülüsler Pedasa'nın yerleşim alanlarına giren doğal giriş yollarında olmaları ile dikkat çekmektedir. Yapıldıkları alanlarda anakaya kodu yine yüzeye oldukça yakındır. Çevrelerinde yapı gruplarının varlığı yer seçimi konusunda birlikte değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Araştırmalarımın ortaya koyduğu önemli bir nokta da arazi kullanımında tümülüslerin tarım arazi ve yapılarıyla iç içe oluşudur²⁰⁸.

Tekil tümülüsler dışında çiftlik evleri ile yakın ilişki içinde olan T19, T12 ve Elmadağ'ın güneydoğusundaki T68 tümülüsüdür. T19 Pedasa'nın doğu sınırını oluşturan yükselti üzerinde ve doğudan anıtsal yapısı ile etkileyici bir görünüme sahiptir. Tümülüsle birlikte aynı topografya üzerinde kompleks çiftlik evi ve *compound* birlikte değerlendirilmelidir. Gebekilise'nin konumu topografya ve büyük olasılıkla arazinin kullanımı açısından olmalıdır. T19 özgün konumu dışında T12 tümülüsü akropolün kuzeyinde yamaçta belirli teraslar üzerinde yapılmış çiftlik evleri ile birlikte. Çiftlik evlerinin kuzeyinde krepis duvarı geç dönem eklemeler ile tahrip olan tümülüs kayalık topografya üzerinde akropolü görmesi topografyanın seçilme nedeni, çiftlik evleri ile birlikteliği arazi kullanımına bağlı olmalıdır. Elmadağ'ın doğusundaki T68 tümülüsü ise topografik konumu görselliğe bağlı olmadığını göstermektedir. Tümülüsün doğusundaki *compound* yapısı ve aralarındaki yuvarlak yapı bu alanda da yer seçiminde arazi kullanımının öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Yer seçimi konusunda yukarda genel özellikleri ile tanımlamaya çalıştığımız tümülüsleri yarımada içinde tespit ettiğimiz Termera ve Kaplandağ Nekropollerini ile değerlendirebiliriz. Öncelikle yerleşim karakteri Pedasa ile oldukça benzer olan Kaplandağ'da tespit edilen altı tümülüsün beşi yerleşimin ortasında Orta Tepe üzerinde belirli bir hat üzerinde yapıldıkları görülmektedir (Lev.2,1). Tümülüsler Kaplandağ'ın doğusu dışında tüm yönlerden görülebilmektedir. Sadece kuzey surların bitimindeki tekil örnek bu tümülüs grubundan ayrılmaktadır. Bu tümülüsün tepe

²⁰⁸ Diler 2009c, 15 vdd.; Diler 2009b (baskıda) Leleg Tümülüslerinin dinsel anlamları için Diler, 2006b, 109 vdd. 2009b (baskıda).

düzlüğü dışında yamaçta olmasını arazi kullanımı ile açıklamak güçtür. Tümülüsler Pedasa örnekleri gibi sivil yapı grupları ile iç içedir. Çevresinde tapınak olması muhtemel özenli bir yapı grubu dışında *compound* ve dikdörtgen çiftlik evleri bulunmaktadır²⁰⁹.

Termera Nekropolü'ndeki tümülüslerin konumlarını erken araştırmacıların yayınlarından öğreniyoruz. Bu tümülüslerden sadece biri sağlam korunmuş ve diğer tümülüsler tahrip olmuştur²¹⁰ (Lev.2.2, Lev.149.1,3). Kentin kuzeydoğusunda doğu-batı yönünde uzanan sırtta platform mezarlarla tümülüsler yapılmıştır. Termera'nın doğu alt yamaçlarından başlayarak Aspat'a kadar uzanan dar ve uzun vadinin kuzey ve kuzeydoğu alt yamaçlarında yerleşiktir. Platform mezarlarla iç içe tarım terasları ve çevirmelerde sivil yapı gruplarını oluşturmaktadır²¹¹. Yer seçimleri konusunda aynı benzerlikleri gördüğümüz Termera Nekropolü'nde tümülüslerin konumları tepe sırtında belirli bir hatta dizilmeleri ve akropolün güneyinde görülebilirlikleri açısından Pedasa ile benzerliklerini göstermektedir.

Bahsedilen iki yerleşim dışında 2012 yüzey araştırmalarında Kocaçal²¹² tepede birden fazla tespit ettiğimiz tümülüslerin yerleri yerleşimin bulunduğu tepenin düzlüğünde belirli bir hattadır. Öncelikli olarak yarımada içindeki Leleg yerleşimindeki tümülüs yer seçimlerinde karşımıza çıkan anıtsallıklarını vurgulanacak yüksek tepe ve görülebilmeleri sağlayan topografyalar tercih edilmiştir. Bununla eşgüdümlü olarak tepe ve tepe sırtlarının kayalık yapısı hem malzeme sağlanması hem de ekonomik olarak girdisi olmayan tarım arazisi arazilerin seçildiği anlaşılmaktadır. Tekil örnekler ve çiftlik yapısı ile birlikte yapılan tümülüsler de ise öne çıkan olgu arazi kullanımı ve kente doğal ulaşım yolları üzerinde olmaları ile açıklanabilir. Yarımada dışında benzer örnekleri görülen iç Karia'daki Milas'da²¹³ bir

²⁰⁹ Radt 1970, 215 vdd.; Diler 2011a, 443-447, Resim 5,6; Diler 2012, 258-260 Resim 6,7.

²¹⁰ Bu alanda taş ocakları için açılan yoldan dolayı iş makineleri ile tepe sırtı düzeltilmiş ve tümülüslerin dağıtıldığı anlaşılmaktadır.

²¹¹ Radt 1970, 226 vd.; Diler 2012, 255-258 Resim 4,5.

²¹² Radt 1970, 281 vd.

²¹³ Milas Çakıralan mevkiinde kömür havzasında görülen taş tümülüslerin bilimsel yayın ve araştırması yapılmamış ancak yerinde incelediğim tümülüslerin plan ve buluntuları Pedasa örnekleri ile benzerdir. Ancak genel bir plan içinde göremediğimiz tümülüslerin konumlarını doğru değerlendirmek mümkün olmayacaktır.

yerleşim alanı ile birlikte olmadığını gördüğümüz tümülüslerin konumları ve değerlendirilmesi mimari karşılaştırmaların yapıldığı bölümde değerlendirilmiştir²¹⁴.

5.2. Teras Duvarları

Pedasa Tümülüsleri'nin tipoloji ayrımında da kriter olarak değerlendirilen teras duvarlarının kullanım ve uygulama amacında farklılıklar olduğunu görmekteyiz. Teras duvarlarının yapılmasında tüm tümülüsler incelendiğinde aşağıda belirtilen amaca yönelik olduğunu söyleyebiliriz;

- Teras duvarı olarak yapılanlar,
- Teras duvarı ve aynı zamanda krepis işlevindeki duvarlar,
- Teras duvarı ve alanı sınırlayanlar,

Tümülüslerin teras duvarlarının alanın eğimine bağlı olarak farklı yönlerde yapıldıkları anlaşılmaktadır. T2, T5, T8, T9, T10, T19, T23, T30, T33, T56 tümülüslerindeki teras duvarları tümülüsün yapılacağı alanın düzeltilmesi amacına yöneliktir. Tümülüs krepis duvarına 1-1.50 m uzaklıkta yapılan teras duvarları, T9, T19 ve T30 tümülüslerinde dromos yönünde olmaları uygulamadaki farklı teras duvarlarıdır. T1, T4, T7, T14, T28, T44, T70, T74 tümülüslerinde krepis duvarının altından teğet olarak geçirildiği görülmektedir. T1 tümülüsünün kuzey teras duvarı kademeli olarak içe çekilmiş ve üç basamak oluşturulmuştur. Kuzey teras duvarındaki bu uygulama T1 tümülüsünün güneyinde yapılmamış ancak ince uzun yatay bloklarla önde dromosun her iki yanında bir alan yaratılmaya çalışılmıştır. T2 tümülüsünün batısına yapılan teras duvarı aynı zamanda bu yönde 2 m uzunluğunda krepis duvarını oluşturmaktadır.

Teras duvarları arasında dikkat çekici örneklerden birisi, T70 tümülüsünde karşılaştığımız tekniktir. T70 tümülüsünde kuzeybatı yönde yapılan teras duvarı krepis duvarı altında kalmaktadır. Ancak teras duvarında kullanılan yatay geniş plakalar bu yönde bir alan yaratma çabasına yönelik olmalıdır (Lev.135.1, Lev.136.1).

²¹⁴ Likya ve Ionia'da benzer tümülüsler erken dönem araştırmacılar tarafından da belgelenmekle beraber yeni yapılan yüzey araştırmalarında yeni tümülüslerde tespit edilmiştir.

İki farklı uygulaması olan teras duvarlarının dikkati çeken önemli bir noktada tümülüsün bulunduğu alanı sınırlayan örneklerdir. Üçerenler Nekropolü'nde T9-T10 tümülüslerinde güney yönde yapılan duvarlar tümülüsten 8-12 m uzaklıktadır (Lev.37.1, Lev.38.1, Lev.39.1, Lev.40.1). Bu uygulamada tümülüsün önünde geniş bir alan oluşturulmuştur. Bu alanın T10 tümülüsünde basit sandık mezarlar için kullanıldığını görmekteyiz. Her iki tümülüste gördüğümüz bu teras duvarı diğer örneklerde yapılmamıştır. Bu terasların işlevsel amacının bu ön alanı ve tümülüsü sınırlamak olduğu anlaşılmaktadır.

Teras duvarlarında üç plan uygulanmıştır. U planlı teras duvarları 11 tümülüste, I plan 7 tümülüste, L plan iki tümülüste görülmektedir. Plansal farklılık tümülüsün bulunduğu arazinin eğiminin bir ya da birden fazla yönde olmasına bağlı olduğu belirli bir plana bağlı kalınmadığını söyleyebiliriz.

Teras duvarlarına taş işçilikleri açısından bakıldığında tümülüslerin krepis duvar işçilikleri ile aynı karakterde olan örnekler yanında, her iki taş işçiliğinin farklı uygulama olan tümülüslerde bulunmaktadır. Özellikle T33 teras duvarında kullanılan yatay ince taşlar, krepis duvarından oldukça farklıdır (Lev.77.1) T70 terasındaki işçilik teras duvarının işlevinin farklı olduğunu göstermektedir (Lev.135.1, Lev.136.1).

5.3. Krepis ve Krepis Duvarları

Pedasa Tümülüsleri'nde krepis duvarlarında kullanılan teknik ve malzeme işçiliğinin birkaç örnek dışında farklı olmadığı anlaşılmaktadır (Lev.14, Lev.15). Krepis duvarı T42 tümülüsü dışında tüm örneklerde daire formundadır. Krepis duvarlarında yapılan incelemede ekleme ya da tamir edildiğine dair bir tümülüste tespit edilmiştir²¹⁵ (Lev.23.5). Lidya ve Frigya tümülüslerinde toprak dolguyu tutan krepis duvarı Pedasa örneklerinde taş dolgunun korunması yanında mezarlara anıtsal bir görünüm kazandırmaktadır²¹⁶.

²¹⁵ 2010 yılı kazılarında T1 tümülüsünde dromosun batısındaki krepis duvarındaki büyük blok, tümülüsün ikinci kullanımında krepis duvarının tamir edildiğini göstermektedir.

²¹⁶ McLauchlin 1985 39 vd.; Dinç, 1993, 28vd.; Özgür 2009, 14.

Krepis duvarlarında temelde iki farklı uygulama yapılmıştır. Birçok tümülüsün tabanında anakaya düzeltilmeden oturtulduğu anakaya ve duvar arasındaki boşlukların küçük moloz taşlarla doldurulduğu görülmektedir. Bir bölümü anakaya üzerine bir bölümü de teras duvarı ya da düzgün kesme yatay taşlardan oluşturulmuş krepis düzlemine oturan krepis duvarları da bulunmaktadır. Bu uygulama tamamı teras duvarına sahip tümülüslerde görülmektedir. Teras duvarı dışında düzeltilmiş tabana oturan tek örnek T19 tümülüsüdür. Krepis duvarının oturduğu taban doğu ve kuzey yönde yapılmış batı ve güney yönde krepis duvarı anakaya üzerindedir. Güneydoğusunda taşlarla yükselen bir basamakta oluşturmaktadır. Bu düzenlemenin diğer örneklerde olduğu gibi mimari ve görsel amaçlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu taban kalınlığı 0.20-0.30 m kalınlığında, 0.20-0.40 m genişliğindedir. T1 tümülüsünde ise benzer şekilde kuzey krepis duvarının oturduğu taban düzenlemesi farklıdır. Teras duvarı üzerinde oluşturulan ve kademeli biçimde içeri çekilen taban 0.20 m kalınlığında, 0.30 m genişliğinde ve terasla beraber 0.70-0.80 m yüksekliğindedir. Benzer bir uygulama T70 tümülüsünde uygulanmıştır. T70 tümülüsünde krepis duvarı için taban kuzey yönde oluşturulmuştur. Krepis duvarının oturduğu taban diğer örnekler göre daha geniş yatay plaka bloklar kullanılmıştır.

Genel olarak taş işçiliği ve duvar sıra dizilimi aynı karakterde olan tümülüs krepis duvarlarında *pseudo isodom* tekniğine yakındır. Sağlam korunmuş Üçerenler Nekropolü'ndeki T7-T8 tümülüsünde taş dizilerinin 0.10-0.15 m, diğer sıra 0.20-0.30 m kalınlığında taşlar kullanılmaktadır. Krepis duvarındaki bu taş diziliminde kaba işlenmiş blokların derzleri tutmadığı hatlarda yatay ince plaka taşlarla derzlerin düzeltilmesi yapılmıştır.

T1 tümülüsünde krepis duvarı kuzey yönde kademeli şekilde içeri çekilen teras duvarı üzerinde yapılmış batı yönde yükselen anakaya düzleminde devam etmektedir (Lev.22.2, Lev.23.4). Krepis duvarı dromosun her iki yanında yaklaşık 1m içeri çekilerek ve krepis duvarı önünde yatay düzgün bloklarla bir ön alan yaratılmıştır. Krepis duvarı doğu yönde teras duvarı üzerinde yükselmektedir.

Krepis duvarının tek sıra olarak korunduğu ve batı yönde büyük taşlarla oluşturulmuş teras duvarı ile birleştiği T4 tümülüsü uygulamada farklıdır. Batı yönde 1 m yüksekliğinde korunan teras duvarı, krepis duvarı olarak işlevlendirilmiştir.

Krepis duvar uygulamasındaki en farklı uygulama T16 tümülüsünde görülmektedir. Duvarın temelde anakaya düzlemine oturduğu ve temelde kaba işlenmiş orta büyüklükteki taşlardan yapıldığı üstte korunan üç sıra blokların isodom tekniğinde ön yüzleri kabaca işlenmiş büyük bloklardan yapılmıştır. Krepis duvarlarında bu büyük kesimli blokların kullanıldığı tekil örnektir (Lev.48.1).

Krepis duvarlarında farklı uygulamanın olduğu diğer örnek T31 tümülüsüdür. Tanımlanan krepis duvarları dışında kuzey krepis duvarında kaba ve dikey büyük blokların kullanıldığı krepis duvarı 1-1.20 m yüksekliğinde korunmuş bu blokların üzerinde ince uzun taşlar ile yükseltildiği anlaşılmaktadır. Diğer yönlerde ise krepis duvarı bilinen teknikle yapılırken kuzey yöndeki uygulama eğimin artması ile açıklanabilir (Lev.73.1).

Krepis duvarlarında 1-1.80 m yüksekliğinde korunan bölümlerinde dikkat çeken bir uygulama da duvar yapım tekniğinde görülmektedir. Bu uygulama krepis duvarı taban ve saçak bitiş noktası arasında belli bir açıyla içe çekilmesidir (Lev.12. 3-8). Krepis duvarını oluşturan taşların yüzeyleri üste doğru yontulup bloklar içeri doğru daraltılarak krepis alt ve üstü arasında 0.7-0.12 m arasında değişen farklar bulunmaktadır. Bu uygulamanın en iyi korunmuş örneği Üçerenler Nekropolü'ndeki T7-T8 ve T 16 tümülüs krepis duvarlarıdır. Uygulama ağır tümülüs taş dolgusunun dışı doğru kaymasını önlemek ve duvar direncinin artırılmasına yöneliktir²¹⁷.

Termera Tümülüsü'ndeki krepis duvarında korunan tek sıra nedeniyle benzer bir uygulama olup olmadığını söyleyemiyoruz. Ancak Kaplandağ Tümülüsleri'nin saçak seviyesine kadar korunan krepis duvarlarında benzer uygulama tespit edilmiştir.

²¹⁷ Pedasa ve Leleg yerleşimlerinde yapı gruplarında duvarların belli aralık ve kademeli olarak içeri çekilerek yapıldığını biliyoruz.

5.4. Saçaklar

Krepis duvarı ve üst yapıyı yapısal ve görünüm olarak birbirinden ayıran saçaklar Üçerenler Nekropolü'nde T7 ve T8 ayrıca T19 tümülüsünde tamamı korunmuştur. T19 tümülüsünde iki ince plakadan oluşan saçak tek plaka 0.12-0.15 m kalınlığında, iki bloğun kalınlığı 0.25 m olarak ölçülmüştür. T7 tümülüsünde saçak olarak kullanılan bloklar 0.80x1.20x0.08 m ölçülerinde kuzey ve batı krepis duvarları üstünde korunmuştur. T8 tümülüsünde batı, kuzey ve doğu yönde tek sırası korunan saçak yaklaşık aynı ölçülerde bloklar kullanılmıştır. Saçaklar krepis duvarından 0.30-0.040 m genişliğinde dışa taşırılmış ve iki ince yatay plaka öne doğru eğimli bir şekilde yerleştirilmiştir. Saçakların işlevi krepis duvarını büyük oranda yağmur sularından korunması için yapılmıştır (Lev.34.2, Lev.36.3).

Krepis duvarı korunmuş diğer örneklerde saçak ögesi görülmemesi saçakların dışa doğru uzaması ve ince plakalardan oluşması nedeniyle büyük oranda kırıldığını söyleyebiliriz. Bunun dışında Kaplandağ Tümülüsleri'nde de saçak kullanımının aynı olduğunu görmekteyiz. Ancak Termera Tümülüsleri'nde korunmuş tümülüs ve yayınlardan saçak hakkında tam bir bilgiye ulaşamıyoruz²¹⁸. Pedasa ve diğer Leleg yerleşmelerinde çatı seviyesine kadar korunmuş sivil yapı gruplarının çok az olması nedeniyle saçak uygulaması hakkında bilgi edinemiyoruz²¹⁹.

5.5. Üst Yapı

Pedasa Tümülüsleri içinde üst çatısı korunan, farklı formu ile T19 tümülüsü, T7-T8 tümülüsü çatı ve kapatma şekli için önemli veri sağlamaktadır (Lev.16-17). Ayrıca Elmadağ Nekropolü'ndeki T53 tümülüsü çatısını kapatan iki blok dışında korunduğu görülmektedir (Lev.110.1). T19 örneğinde saçak üstünde yedi dairesel taş dizisi korunmuş ve yukarıya doğru daralmaktadır. Dairesel taş dizilerinin alt sırası 0.30 m kalınlığında, üst sıralar 0.15-0.20 m kalınlığında ve 0.15-0.25 m derinliğinde yukarıya doğru halka şeklinde daralmaktadır.

Yukarıya doğru dairesel taş dizileri tamamlandığında 10 sıranın daha olması gerektiği söylenebilir. Üst çatının tamamlanmasına yönelik olarak W. Radt aynı

²¹⁸ Paton-Myres, 246.

²¹⁹ Radt 1970, 41.

şekilde kapandığını ve piramidal bir çatı olamayacağını aktarmaktadır²²⁰. Tümülüsün gevşek taş dolgusunun korunması amacıyla dıştan bu taş dizileri yapılmıştır. Yukarıya doğru daralan çatı en üstte bir ya da iki blokla kapatılmıştır. Çatının en üst noktasında stel vb. ögenin olup olmadığı konusunda görüş belirtmek mümkün değildir²²¹. Tümülüslerin sağlam korunan üst tonoz bloklarında tepe noktasında bu uygulamaya yönelik taşlarda bir iz tespit edilememiştir.

T8 tümülüsünde T19 örneğinde olduğu gibi saçak üstünde doğu ve batı yönde korunan tek sıra taş dizisi aynı çatı sisteminin uygulandığını göstermektedir. T19 tümülüsünde taş dolgunun dağılmasını önlemeye yönelik yapılan üst sıralar bu tümülüste tahrip olmuştur. Bu nedenle tümülüsün üst gevşek dolgusunun krepis duvarlarından yer yer tahrip olduğu görülmektedir. En üstte T8 tümülüsünde kapatma bloğuna kadar korunmuş ve üst çatının düz yatay büyük bloklarla kapatıldığı ve aynı formda olduğu anlaşılmıştır. Kapatma bloğu üzerinde de taş dolgunun devam ettiği taş dolgunun kenarlardaki yüksekliğinden anlaşılmaktadır. Benzer şekilde T7 tümülüsünde de aynı uygulama korunan tek sıra taşlardan anlaşılmaktadır.

Elmadağ Nekropolü'nde sağlam korunmuş tek örnek T53 tümülüsünde çatının kapatılması konusunda aynı tekniğin kullanıldığını göstermektedir. Bu tümülüste krepis duvarının üzerinde saçak ve saçak üzerindeki T19 örneğindeki dairesel taş dizilerinin tahrip olduğunu anlaşılmaktadır. Çatının üst kapatmasında yine büyük yatay blokların kullanıldığı en üstte yer alan bir ya da iki bloğun tahrip olduğunu söyleyebiliriz. Çatının dolgusunu oluşturan taşların doğal tahribat ile büyük oranda dağıldığı görülmektedir.

Çatının taş dolgu içeriği ve yapımına ilişkin verileri kısmen yıkılmış olan ya da kaçak kazılarla tahrip olan tümülüslerin kesitlerinde görülmektedir. Kaçak kazı sonucu ortaya çıkan T16, T33, T48 tümülüs kesitlerinde görülen çatıyı oluşturan blokların büyük kaba düzeltilmiş taşlardan yapıldığı ve bu taşların arkasında gevşek belirli bir sırası dizisi oluşturmeyen orta büyüklükteki moloz taşlarla gelişigüzel doldurulduğu anlaşılmaktadır.

²²⁰ Radt 1970, 221 vd.

²²¹ Radt 1970, 221, dn.24.

Krepis duvarı ve bunun üzerinde gevşek taş dolgudan oluşan çatının krepis duvarı olmayan örneklerde nasıl oluşturulduğu önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır²²². Bu tip tümülüsler içinde değerlendirdiğimiz T49, T50 tümülüslerinde taş dolgu çatıyı oluşturan büyük blokların daha alt seviyesinde korunmuştur. Korunan bu taşlar içerisinde dağınık olmayan balık sırtı şeklindeki bloklar çatıyı oluşturan bloklara doğru eğim verilerek düzgün yerleştirilmiştir (Le.105.1). Yer yer birbiri ile sıkıştırılmış görünen bloklar gevşek dolgudan oldukça farklıdır. Çatının alt dolgudan itibaren yukarıya doğru yatay plakalar ile kapatıldığı önermekle beraber kesin bir tamamlama yapmak güçtür²²³. Tümülüsün alt yürüme kodundan itibaren yukarıya doğru piramidal bir daralma olabilir.

Kapladağ Tümülüsleri'nde çatı sistemi aynı teknikte yapılmıştır. Termera Tümülüsleri'nde çatının yapıma yöntemi içte aynı olmakla beraber dış dolgu moloz taşlardan oluşmaktadır (Lev.149.1, Lev.151.1).

5.6. Dromos

Pedasa Tümülüsleri'nin tamamında kullanılan dromoslar krepis duvarı ile birleşmekte ve odaya girişi sağlamaktadır (Lev.11.1-6, Lev.13.1-4).

Dromoslarda ayırıcı taş işçiliği, açısından T19, T42 diğer dromoslardan ayrılmaktadır. Boyutları açısından farklar tümülüsün çapına ya da krepis duvarının olmamasına bağlı olarak değişmektedir. Nekropollerde yer alan tümülüsler dromosların yönlendirilmesinde belirgin bir yön birliği bulunmamaktadır. Dromosların yönlendirilmesinde sadece topografik zorunluluğun dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Tümülüsün konumuna göre dromosların kolay ulaşılacak yönde olduğu görülmektedir. T30 tümülüsünde dromosun teras duvarının oluşturduğu düzleme yönlendirildiği saptanmıştır.

²²² Krepis duvarı olmayan tümülüsler için duvarın tahrip olma olasılığı olmakla beraber bu düşüncenin aksine incelemelerimde büyük ve geniş tümülüslerin çevresinde dağınık taş dolgu yeterli görünmemektedir.

²²³ Tümülüsün alt yürüme kodundan itibaren yukarıya doğru piramidal bir daralma olabilir.

Dromosun dışta ve içte kapatılma formu ve tekniği konusunda yerinde korunmuş örnekler sonucunda önemli veriler elde edilmiştir. T23 tümülüsünde korunan tek blok dromosun dış girişte krepis duvarı ile organik birleştiğini göstermektedir. T23 tümülüsü dromosunda krepis duvarı ile aynı aksta kalınlığı ve boyutları ile *in-situ* konumdaki blok geriye doğru kaba formlu ve üçgen şeklinde daralarak devam ederken ön yüzünde krepis blokları gibi kabaca düzeltildiği anlaşılmaktadır (Lev.13.3, Lev.56.1).

Dromosların uzunluğu tümülüsün daire çapına ve mezar odasının ölçülerine göre değişmektedir; ölçülebilenler de uzunlukları 3.20-4.25 m arasındadır. Dromosların taban zeminlerinin sıkıştırılmış toprak dolgudan oluştuğu ve bu taban üstü belirli bir düzende düzgün moloz taşlarla doldurulmaktadır. Dromosların iç döşeminde *in-situ* konumda taş dolguları tespit ettiğimiz örnekler T1, T4, T10, T35 tümülüsleridir (Lev.23.5, Lev.40.2). Dromosların tabanda 0.90-1.05 m arasında değişirken, üstte doğru daralan bölümde 0.55-0.60 m arasında genişlikleri düşmektedir (Lev.11). Dromosların içleri genelde taş ya da toprak moloz dolgu kaplı olmakla beraber yüksekliklerinin 0.95-1.25 m arasındadır.

Dromos yan duvarları yukarıya doğru daralarak yükselir. Sağlam korunmuş dromoslarda üst örtü düz olarak yapılmıştır. Uzun dromoslarda dört ya da beş düz dikdörtgen yatay blokların kullanıldığı görülmektedir.

Dromoslar genel olarak mezar odası ile aynı aks üzerinde yer alır. Ancak dromosların mezar odasının orta aksında olmadığı örnekler de tespit edilmiştir. Tümülüsün konumuna ve odanın büyüklüğüne göre dromos oda duvarının belirli bir yöne doğru kaydırıldığı tespit edilmiştir. Bu uygulama ile dromosun bulunduğu duvarın oda içinde gömü ya da hediye alanı yaratıldığını söylemek mümkündür (Lev.41.1, Lev.44.1).

Genelde aynı özelliklere sahip dromos düzenlemeleri içinde T19 tümülüsü tabanın düzgün kesilmiş bloklarla kaplanmış olması ile ayrılmaktadır²²⁴. T19

²²⁴ Diler 2010b, 332.

tümülüsünde 3.60 m uzunluğunda, tabanda 0.90 m, üstte 0.55-0.75 m genişliğinde, 1.60 m yüksekliğindedir. Düz örtü 0.60 m genişliğinde yedi blokla kapatılmış, tabanda ise *in-situ* konumda dört blok taban döşemesi olarak kullanılmıştır. Dromos duvarları oda duvarlarına göre daha kaba işlenmiş bloklardan yapılmıştır. Dromosun dış cephesinde kapatılma yöntemine dair iz görülmemektedir. Taban döşemesi ve oda işçiliği ile farklı olan tümülüsün dromosunda daha kaba bırakılan yan duvarlar diğer örneklerde olduğu gibi düzenli taş dolgu ile kapatılmıştır²²⁵.

T42 tümülüsünün dromosu farklı tasarlanmıştır (Lev.92.3). T19 tümülüsünün aksine özenli dromos işçiliği, oda duvarlarının kaba bırakılmasıyla farklılık göstermektedir. Dromos içten 0.90 m dışta 0.73 m genişliğinde ve dışa doğru daralmaktadır. Tabanda yüksekliği 1.30 m olan dromos, 1.25 m uzunluğundadır. Kapı ile kapatıldığını bildiğimiz tek örnek olan dromosun taban döşem bloklarından üçüncü blok 0.10 m daha yüksek yapılmış ayrıca dromosun doğu duvarında 0.88 m yükseklikte geçme yuvası kapı kullanımını da göstermektedir. Dromosun dışında ve önünde korunmuş blok ölçüleri ile dromosun kapı dışında kapatılması ile ilgili olmalıdır²²⁶. Dromosun yan duvarları ön cephe duvarları gibi özenli işlenmiş derz araları olan dikdörtgen bloklardan yapılmıştır. Bu taş işçiliği T19 tümülüsü oda duvarları ve Athena Kutsal Alanı'ndaki duvar işçilikleri ile benzerdir. Dromos ve cephe duvarlarının aynı zamanda yapıldığı blokların organik bağlantısından anlaşılmaktadır. Dromosun mezar odasına bağlandığı kesimde bloklar kaba bırakılmış boşluklar küçük taşlarla doldurulmuştur. Dromosun üst örtüsünün düz olduğu korunmuş tek plaka taşan anlaşılmaktadır.

Tümülüslerin ikinci kullanımları sonucunda dromosların kapatılma şekline yönelik değişiklikler olmakla birlikte Geometrik Dönem'in uygulamasının devam ettiğini T1 tümülüsünde görülmüştür²²⁷. Batıya yönlendirilen dromosun orta büyüklükteki taşlarla belirli bir düzende doldurulduğu bu taş dolgunun altında birbirine paralel giden iki kanal yapıldığı görülmüştür (Lev.22.1). Söz konusu

²²⁵ Radt tarafından dromosun kült amaçlı açık olarak da bırakılmış olabileceği önerilmiştir. Radt 1970, 223, dn. 28.

²²⁶ Söz konusu blok gömü sonrasında belki de kapının mühürlenmesi amacı ile kullanılmış olabilir.

²²⁷ Diler 2011b, 167-194.

kanalların içinde sıva ya da kod farkı olmaması nedeniyle işlevsel değil kült amacına yönelik olduğu söylenebilir²²⁸. Dromos 4.25 m uzunluğunda, korunan bölümde 1.25 m yüksekliğindedir. Dromosun orijinal taş dolgusu oda girişinde görülmektedir. Oda tabanından 0.50 m yüksekliğinde korunmuş dromos içi taş dolgu ilk kullanım evresine aittir (Lev.24.2).

5.7. Mezar Odası

Tümülüslerin en önemli yapı ögesi mezar odalarıdır ve her zaman daha özenli işçilik ve malzemeye sahiptir.

Pedasa Tümülüsleri'nde odaların büyük bölümü üst tonozun içe doğru göçmesi nedeniyle moloz taş dolgu ile kaplıdır. Mezar odalarının kazılar ile açılan örnekler T1, T9, T25, T27, T42, T47 tümülüsleridir. Bu tümülüsler dışında T16²²⁹ tümülüs oda tabanına kadar açıktır ve diğer örneklerde odaların kaçak kazılar sonucunda belli bir köşesinde ya da dar bir alanda açıldığını görmekteyiz.

Taban seviyesine kadar açık olan tümülüs mezar odalarında standart bir ölçü anlayışı olmadığından tümülüsün boyutlarına göre odanın ölçüleri değişmekle beraber tümülüs tipolojisinde ayırdığımız tipler içinde de oda ölçüleri arasında belirgin farklar bulunmamaktadır. Mezar odalarını değerlendirirken kazısı yapılan örnekler ışığında bir genelleme yapılmıştır. Tümülüsler içinde en küçük mezar odası T42 tümülüsü 2.40x2.12 m, en büyük oda olarak T52 tümülüsü 5.60x5.75 ölçülerinde tespit edilmiştir. Genel plan şemasında odaların kareye yakın ölçülerde olduğu anlaşılmaktadır. Mezar odaları tümülüs yapım tekniğinde aktarıldığı üzere bulunduğu topografyada anakaya ihtiyaca göre oyulması ile yapımına başlandığı söylenebilir. Oda tabanlarında anakayanın büyük oranda olduğu gibi bırakılmış, boşluklar ise mıcır ve sıkıştırılmış toprakla doldurulmuştur. Anakaya boşlukları gömü amaçlı değerlendirilmiştir. Oda tabanı üzerinde düzeltilen alanlar üzerinde kayrak taşlarının konularak belirli bir ölçüde taban düzeltmesi yapıldığı da görülmektedir. Oda

²²⁸ Hierapolis daha geç tümülüslerinde tonoz içindeki küçük kanal ya da bacalar sunu amaçlı olmalıdır.

²²⁹ Tümülüsün odasının tabana kadar moloz dolgusuz açık olması A. Mauri tarafından kazılan örneklerden biri olduğunu düşündürmektedir.

duvarları da her zaman anakayaya oturmaktadır. Duvarların alt sıralarında büyük blokları kullanılırken ve bu blokların oturacağı zeminler yer yer küçük taşlarda doldurularak derzler oluşturulmuştur.

T1 tümülüsünde oda 4.50x4.20 m ölçüleri ile kare plana yakındır. Odanın zemini batıdan doğuya doru alçalan bir eğimle anakayadan oluşmaktadır. Eğimli anakayanın düzeltilmeden bırakılmış ve zemin sıkıştırılmış toprak ve mıcır ile tamamlanmıştır. Oda tabanında anakayanın boşluk bıraktığı doğu duvarı kenarı gömü alanı olarak kullanılmıştır. Odanın batı duvarı kenarında kısmen korunan bölümde tabanın yatay ince plaka taşlarla 1x1.50 m ölçülerinde bir bölümün kaplandığı anlaşılmıştır (Lev.20.1, Lev.24.1). Batıdan doğuya doğru eğimli mezar odasında batı duvarında temelde daha küçük blokların kullanıldığı görülürken doğu duvarında temelde eğim nedeniyle büyük bloklar duvarı oluşturmaktadır. Ancak güney ve kuzey duvarlarının temelde eğimin düştüğü doğuya doğru toprak dolgu ile zemin kodu düzeltilmiştir. Oda duvarları 1.30-1.40 m arasında düz yükselmekte ve bu seviyeden sonra sahte tonoz için içe doğru daraltılan üst yapı blokları başlamaktadır. Doğru duvarında temel dışında, duvarlarda yatay 0.20-0.30 m kalınlığında, 0.40-0.80 m uzunluğundaki taşlar ön yüzleri kabaca işlenerek kullanılmıştır. Duvarlar içinde görülen yoğun küçük taş ve ince plaka şeklindeki uzantılar kireçtaşının yapısından kaynaklanan kırılma ve çatlamlar sonucunda oluşmuştur.

Benzer oda düzenlemesinin görüldüğü T42 tümülüsü uygulandığını ancak gömü alanının taban üzerinde doğal boşluk kullanılmadan yapıldığı örnektir. Taban tamamen sıkıştırılmış topraktan yapılmıştır (Le.92.2). Tümülüsün dromosundaki ince ve özenli işçiliğin aksine oda duvarları büyük kaba bloklardan yapılmıştır. Ancak, kaba işlenen taşlarda yukarıya doğru hafifçe içbükey yontulmuş ve odanın üste doğru daralması da sağlanmıştır. Oda duvarları 1.10-1.20 m yüksekliğinde korunmuştur. Temelde eğim olmamasına rağmen 0.50x0.50x0.40 m ölçülerinde büyük kübik taşlar kullanılmıştır.

T9 tümülüs mezar odası 5.45x5.50 m ölçülerinde ve kare planlıdır. Kuzey duvarı önünde oda duvarları 1.10-1.20 m yüksekliğinde korunmuş ve duvarlar

anakaya düzlemine oturmaktadır. Duvarlarda kullanılan bloklar temelde büyük ve duvarın yükselen sırlarında 0.25-0.35 kalınlığında 0.50-0.80 m uzunluğundadır. Oda tabanında kuzeyde anakayanın düzeltilmediği ve yoğun kırmızı kahverengi sıkıştırılmış toprak dolgunun tabanı oluşturduğu anlaşılmıştır.

T25 tümülüs mezar odası 4x3.50 m ölçülerinde dikdörtgene yakın plandadır²³⁰. Odanın anakaya üzerinde kırmızı kahverengi toprak dolgu anakaya boşluklarının kapatıldığını göstermektedir. Anakaya tabanı diğer örneklerle göre daha düzgün oluşturulmuştur. Odanın güneydoğu köşesinde tabanda anakayanın boşluk bölümünde gömü adaklarının kullanılması amacıyla kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Anakaya üzerinde yükselen oda duvarları temelde bazı bölümlerde toprak dolguya oturmaktadır. Mezar odasının duvarları tüm yönlerde üst örtüye kadar 1.25 m yüksekliğinde korunmuştur. Duvarların temelde yine büyük bloklarla üstte devam eder duvar arasında plaka şeklinde taşlar kullanılmıştır. Taban döşemesi açısından farklı olan odanın zeminde anakayanın düz bir yapıda olması, döşeme ve düz bir taban olarak kullanılmasını sağlamıştır²³¹.

T27 mezar odasının duvarları üst örtünün kapanmaya başladığı seviyede korunmuştur²³². Mezar odası 2.80x2.30 m ölçülerindedir. Oda tabanında anakaya üzerinde T25 tümülüsünde olduğu gibi kırmızı kahverengi toprak dolgu ve bu dolgunun altında doğal formunda anakaya düzlemi bulunmaktadır. Odanın güneybatı bölümünde anakaya daha düz bir zemin oluştururken, kuzeybatıda anakayanın derinleşmesi ile 0.75 m genişliğinde, 1.25 m uzunluğunda çukur bulunmaktadır. Anakayanın bıraktığı bu boşlukta ele geçen buluntular gömü amaçlı olduğunu göstermiştir. Duvarlar temelde anakaya üzerindeki taşlardan oluşturulmuş blokaj üzerine oturmaktadır. Oda duvarları 0.90-1 m arasında değişen yükseklikte korunmuştur.

²³⁰ 2007 yılında odanın kazısı tamamlanmıştır.

²³¹ Tabandaki anakayanın üzerinde düzeltme ya da kesme yapıldığına dair bir iz tespit edilmemiştir.

²³² 2007 yılında T25 tümülüsünde olduğu gibi sadece odanın kazısı yapılmıştır.

2002 yılında kurtarma kazısı yapılan T47²³³ tümülüsünde mezar odasının genel döşemi ve işçiliği aynı karakterdedir. Oda 3.10x3.20 ölçülerinde kare planlı, duvarlar 1.25 m yüksekliğindedir; kabaca düzeltilmiş taşlardan yapılmıştır.

Kazısı yapılan tümülüs odaları büyüklüklerine ve oturdukları topografya konumuna göre işçiliklerinde küçük farklılık göstermelerine rağmen benzerdir. Bu anlamda T19²³⁴ tümülüsü odanın duvar işçiliği ve döşemi ile tüm örneklerden farklıdır. Oda 3x3 m ölçüleri ile kare planlıdır. Oda tabanının plaka taşlarla kaplandığı güneybatı köşede korunmuş blok ve diğer yönlerde duvar altında kalan küçük parçalardan anlaşılmaktadır. Düzgün plaka taşlardan yapılan döşeme kaçak kazılar sonucunda tahrip edilmiştir. Döşeme altında anakayanın doğal formunda bırakıldığı görülmektedir. Odanın taban döşemesi ile dromosun taban kod seviyeleri aynıdır. Odanın duvarları 1.25 m yükseklikte ve duvarlarda 0.10-0.12 m kalınlığında, 0.50-0.80 m uzunluğunda dış yüzeyleri düzgün perdahlanmış özenli taşlar isodomik duvar örgüsünde 10 sıra oluşturur.

Mezar odalarının büyük oranda tümülüsün merkezine yakın olduğu görülmektedir. Tümülüslerde odanın merkezden farklı yönlere kaydırılması elde edilen veriler ışığında iki nedenle yapıldığı ortaya çıkmaktadır. T19 tümülüsün de oda merkezden güneybatıya doğru, T37, T38, T63 tümülüslerinde oda güneye, T41 tümülüsünde batıya T47 doğuya T69 kuzeybatıya T71 kuzeye doğru 1-3 m arasında değişen ölçülerde kaydırılmıştır. T47 tümülüsü dışında odanın merkezden kaydırılması odanın oturduğu topografik zeminin uygun olmaması sonucu uygun olan yöne doğru yapılması zorunluluğundan kaynaklanmış olmalıdır. T47 tümülüsünde odanın merkezden yaklaşık 10 m doğuya kaydırılması taş dolgusu ve çapı dikkate alındığında odanın yerini gizlemeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır (Lev.99.1).

²³³ Diler 2006 a 120 vd.; Diler 2009a

²³⁴ Radt 1970, 222, Mauri 1921-1922, 429.

5.8. Üst Örtü Tonoz

Oda açıklığını kademeli olarak kapatan yatay blokların üst üste bindirilmesi ile mezar odalarının üzeri sahte tonoz veya sahte kubbe ile kapatılmıştır²³⁵. Düz yükselen oda duvarları üzerinde bindirme tekniğinde örtüye geçişte oda duvar köşelerinde çapraz bloklar ile üst yapıya geçiş sağlanmaktadır. İçeride doğru daralan odalarda taşların içeride doğru taşırılması dışında, korunan bölümlerde blokların yukarıya doğru uzatılarak kesildiği örneklerde görülmektedir. Odaların genel planı kareye yakın olması nedeniyle üst örtüyü tonoz olarak tanımlamak daha doğru olacaktır²³⁶. Antik yapılarda düz örtü, üçgen, yarım küre, yarım daire, konik, piramidal formları dışında, kullanılan malzemeye de bağlı olarak, yatırma, yaslama, paralel bindirme, köşeleme-bindirme ve kilitleme gibi tekniklerle üst yapı oluşturulmuştur²³⁷. Oda duvarlarının köşelerine yerleştirilen kubbenin başlangıç sırasını oluşturan çapraz konan ilk blok nedeniyle diagonal örtü, kırılmalı örtü tanımlaması da yapılmaktadır²³⁸.

Üç farklı örtü sistemi görülen Pedasa tümülüslerinde:

Dromoslarda düz örtü²³⁹, odalarda sahte tonoz ve tek örnekte piramidal çatı kullanılmıştır.

Odaların sahte tonozla kapatılmasında üç farklı mimari uygulama ortaya çıkmaktadır. İlk uygulama oda duvarlarının bitiminde köşelere konan çapraz bloklarla mezar odasının daraltılmasına başlanmaktadır. İkinci uygulamada ise oda duvarı üzerinde ilk sıranın dışarı taşırıldıktan sonra köşelere çapraz bloğun konduğu uygulamadır. Üçüncü teknik duvarlarda birbirine diklemesine taşırılarak devam eden ve tonoz kapanmaya yakın yükseklikte taşların çapraz konmasıyla oluşturulmuştur. Tonozu köşelerde daraltmaya başlayan bu bloklarda ve üst örtünün dairesel

²³⁵ Batı Anadolu'da genelde II. bin mezarlarda ve Hitit mimarisinde en erken örneğini bulduğumuz geleneksel mekan örtme tekniği olan bindirme tekniği Batı Anadolu mimarisinde dairesel tonoz yanında semerda, üçgen çatı, kırma çatı, piramidal çatı ve kubbe formlarında şekillenmiş, gerçek kemerle bile kullanımı devam etmiştir. Antik mimaride erken örneğini Mısır'da bulunan bindirme tekniğindeki dairesel tonoz sistemi Batı Anadolu'da Belevi tümülüs mezar odasında, Sard-Aktepe, Geriş örneklerinde görülmektedir. Varkıvaç 2007a, 191vd.

²³⁶ Sahte tonoz daha çok dikdörtgen planlı mekanları kapatılmasını sağlamaktadır. Tümülüsler dışında çiftlik evlerinin korunan alt birimlerinde bu örtü tekniği görülmektedir. Radt 1970, Taf. 15, 1-2, s.40 Abb.1-4.

²³⁷ Varkıvaç 2007a, 188.

²³⁸ Varkıvaç 2007 b, 205, dn.9,10.

²³⁹ Dromoslardaki düz örtü dar boyutları ve statik kaygının az olmasına bağlanabilir.

daralmasında taşların iç bükey kavisli işlenmiş örnek tespit edilememiştir. Bu dairesel tamamlamayı dönme noktalarında blokların oda içine uzanan uçları daraltılarak çözülmüştür. Bu şekilde konan blokların arka ucu geniş bırakılmış ağırlık merkezi ve taşıyacağı yük taş dolgu üzerine kaydırılmıştır (Lev.16).

Odanın büyüklüğüne bağlı olarak tonoz sıraları 10-15 arasında, taş dizilerinin sıra yükseklikleri 0.20-0.40 m arasında değişmektedir. Tonozu oluşturan taşlar genelde kaba kesimli ve 1 m üzerinde genişliğe ve uzunluğa, 0.20-0.30 m kalınlığa sahiptir. Tonoz başlangıç seviyesi dromosun yüksekliğine bağlı olarak dromosu kapatan bloktan itibaren başlar. Tonoz kapatılırken taşların dışa doğru taşırılmasında her sıra için belirli bir ölçü takip edilmemiştir. Oda duvarlarında başlayan ilk sıra 0.10-0.15 m dışa taşırılırken yukarıya doğru bu taşma 0.20-0.30 m ölçüsüne ulaşmaktadır. Statik nedenlerden dolayı kırılğan kireç taşının üzerine ilk sıralarda fazla yük bindirilmemiştir. Tonozun kapatılmasına yakın son birkaç sırada 0.40 m dışa taşırıldığı birkaç örnek bulunmaktadır. Blokların dışarı taşırılması dışında taşların ön yüzlerinde taşın altı ve üst yüzeyinde 0.02-0.04 m arasında değişen ölçü farklılığı bulunmaktadır. Bu taş formuyla taşların üst yüzeyini daha uzun tutarak aynı sırada daha fazla kapatma sağlanmıştır. T53 tümülüsünde odayı kapatırken tonoz, tek ya da açıklığın durumuna göre iki büyük monoblok taşla kapatılmış olmalıdır. Üçerenler Nekropolü'nde T8 ve Batı Sivriçamtepe'de T47 tümülüsünde tek blokla kapatılmıştır (Lev.17.2, Lev.36.4, Lev.110.1). Üst örtüde yukarıya doğru daralmalarda dışa taşırılan taşların daha fazla uzaması üzerinde çok fazla ağırlığın olmadığını da (taş dolgunun olmadığı) göstermesi açısından önemlidir.

T19 üst örtüsü her biri 0.12-0.16 m arasında değişen yüksekliğe sahip 29 sıradan oluşan piramidal çatı ile kapatılmıştır. Oda tabandan, üstte kadar 5.10 m yüksekliğinde ve piramidal çatı ise dromosun 0.80 m üzerinden başlamaktadır. Kare yapıdan piramidal yapıya geçişte paralel bindirme tekniği kullanılmış, sistematik olarak dışarı taşırılmış ve bloklar oda duvarlarının aksine daha kaba işlenmişlerdir.

6. ODA DÖŞEMLERİ VE ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

Bodrum Yarımadası'nda yer alan Leleg yerleşimlerindeki nekropoller, ölü kültü ve buna bağlı mezar döşemleri ile ilgili bilgiler daha çok yüzey buluntuları ve kurtarma kazıları ışığında değerlendirilmiştir. Müsgebi,²⁴⁰ (Lev.152, 2) Dirmil²⁴¹(Lev. 153, 1-4) Çömlekçi²⁴² (Lev.152,1) ve bir yüzyıl önce yapılmış Asarlık²⁴³ (Lev.149,1-3, Lev.150,1-4), mezarlarındaki veriler ile ölü gömme gelenekleri ve ritüeller açıklanmaya çalışılmıştır²⁴⁴. Karia Bölgesi'nde kesintisiz nekropol kronolojisi veren Iassos'da²⁴⁵ günümüze kadar yapılan araştırmalarda kent nekropolünde Pedasa tümülüs tipinde ya da benzer örneklerin tespit edilmemiş olması da ayrı bir sorun olarak durmaktadır²⁴⁶. 2002 yılında yapılan kurtarma kazısı ve 2007 yılında başlayan Pedasa kazıları²⁴⁷ ile nekropollerin planlamaları, ölü gömme gelenek ve ritüellerine hakkında veriler çoğalmış daha sağlıklı bir değerlendirme yapmak mümkün olmuştur.

Gömme ve ölü ritüelleri yaşamın sona ermesi, sonrasında başlayan uygulamaları kapsar²⁴⁸. Mezar odasının düzenlenmesi, oda içinde gömü için hazırlanan bölümler, lahitler, kremasyon kapları ve bırakılan hediyelerin konumları sürecin içinde olan diğer eylemlerdir. Ölüm ve din kavramı da erken dönemlerden itibaren birlikte değerlendirilmiş mezarlarda dinsel inanışların birer göstergesi olmuştur²⁴⁹. Pedasa Tümülüsleri de uygulamaları ve döşemleri açıklayan buluntular dışında ayrıca anıtsal yapıları ile toplumun inanç ve gömü gelenekleri açısından önemli bilgiler vermektedir. Tümülüslerin mezar odası dışında, çevresinde kült amaçlı mimari bir düzenleme tespit edilmemiş olmakla beraber T42 tümülüsünde 2012 yılında yapılan kazılarda ortaya çıkan veriler ile mezarların dışında gömü sonrası ya da belirli günlerde bir seramoninin varlığını artık söyleyebiliyoruz.

²⁴⁰ Boysal 1967 a, 1 vd.

²⁴¹ Bass 1963, 1 vd.

²⁴² Boysal 1967 a, 10.

²⁴³ Paton 1887, 66.

²⁴⁴ Carstens 2002a, 391-409; Carstens 2007, 65 vd.

²⁴⁵ Levi 1963; 505-571; Cook 1965, 47; Carstens 2007, 83 vd.

²⁴⁶ Iassos'un kara surlarının yer aldığı Akarca Tepe üzerinde Bodrum Yarımadası'ndaki çiftlik evlerine benzeyen yapı kalıntıları bulunmaktadır. Ancak kazı ekibinin Territoriumda yaptığı araştırmalarda taş Tümülüs örnekleri bulunmamaktadır. Levi 1963; 505-571; Levi 1986.

²⁴⁷ Diler 2006a, 135 vd.; Diler 2008a, 267, Diler 2011b, 167-194.

²⁴⁸ Uhri 2006, dn. 13-15.

²⁴⁹ Diler 2006 a 125.

Tümölüs mezar odalarında gömülerin yapılabilmesi için düzenlemeleri konusunda T1 tümölüsü oldukça yeni bilgiler sağlamıştır (Lev.18-21) Odanın tabanında yapılan basit düzenlemeler ile gömü alanlarının hazırlandığı anlaşılmaktadır. Tabanda anakayanın çok fazla düzeltilmediği, anakayanın eğim ve boşluk bıraktığı bölümlerin gömü amacıyla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Oda içinde lahit konulacak bölümlerde orta büyüklükteki plaka taşlarla bir taban yapılmıştır. Mezarın uzun dönem kullanılması sonucunda oda içinde yeni gömüler için farklı uygulamalar yapıldığı da anlaşılmaktadır.

T1 tümölüsünde lahit için oluşturulan taban düzenlemesi yanında, odanın ortasında inhumasyon gömülerin ayrılması için basit moloz taşlardan ayırıcı iki sıra taş dizisi yapılmıştır. Lahit tabanları üzerinde ele geçen dağınık kemikler ve doğu duvarı sandık mezar kapakları üzerindeki inhumasyon gömüden anlaşılabileceği üzere bu alanlarda gömü amaçlı kullanılmıştır. Kremasyon kapları için basit destekleyici dairesel taş dizileri oluşturulmuştur. Anakayanın eğiminin düştüğü doğu duvarında sanduka mezar uygulaması da tüm alanın kullanıldığını göstermektedir (Lev.21 1.2). T1 tümölüs mezar odası düzenlemesinden farklı olmadığını düşündüğüm T25 tümölüsünde anakayanın doğal düz yüzeyi mezar tabanı olarak kullanılmıştır (Lev.61,2). T25 ve T27 tümölüslerinde de taban boşlukları urne kapları ve inhumasyon gömüler için değerlendirilmiştir. T42 tümölüs planı farklıdır ancak oda içindeki gömü döşemlerinin aynı olduğu arkeolojik verilerden anlaşılmaktadır (Lev.91,92).

6.1. Lahitler

Pedasa'daki Tümölüsler içinde *in-situ* konumda sağlam lahit tespit edilememiş olmakla beraber korunmuş küçük parçalardan konumları ve durumları hakkında tanımlama yapılabilmektedir. Tümölüs mezar odalarında lahit parçaları T1, T14, T21, T25, T27, T29, T35, T36,T39, T43, T44, T45, T47, T48, T58, T60, T64, T70 tümölüslerinde yüzey buluntuları ve kazılar sonucunda bulunmuştur. T1, T25, T27 ve T47 tümölüslerinde yapılan kazılarda lahitlerin konumları ve durumları kısmen anlaşılabilmektedir. Diğer tümölüslerde ele geçen lahit parçaları yüzeyde ya da kaçak kazı dolgusu içinde görülmektedir. Bununla birlikte kaçak kazılar sonucunda oda

tabanına kadar açılmış T39 ve T48 tümülüslerindeki lahit parçalarının buluntu yoğunluğu kazılarda tespit edilen verileri doğrulamaktadır.

2007 yılında Çamtepe Nekropolü'nde T25 ve T27 tümülüslerinde ele geçen lahit parçaları yüzeyde bulunmakla beraber T25 tümülüsünde lahit parçalarını önemli bir bölümü kuzeybatı köşeden çıkarılmıştır. T27²⁵⁰ tümülüsünde kuzeybatı köşesinde anakaya yüzeyinin altına açılan 0.25 m derinliğinde 1.25x0.80 m ölçülerindeki çukur içinde çok sayıda lahit parçası bulunmuştur. T39 tümülüsünde mezar odasının güney duvarı ve güneybatı duvarı kenarındaki kaçak kazı çukuru içinde ve atılan moloz dolgu içinde çok sayıda lahit parçası ortaya çıkmıştır. T48 tümülüsünde ise dromosun güneyindeki güneydoğu köşede kaçak kazı çukuru oda taban seviyesine kadar inmektedir. Çukur içinde ve geriye atılan dolguda yoğun lahit parçaları bulunmaktadır.

T47 tümülüsünde bulunan lahit parçalarının çoğu kaçakçılar tarafından oda dışına atılmıştır. Mezar odası batı duvarı kenarında duvarda birleşik ve oda içinde dağılmış çok sayıda parça, lahit sayısının birden fazla olduğunu düşündürmektedir (Lev.158, 2).

T1 tümülüsünde lahit parçaları birçok tümülüsün aksine kazı öncesinde yüzeyde tespit edilememiştir (Lev. 158,1). Bununla birlikte Roma Dönemi kullanım sürecinde odanın kuzeybatı köşesinde 3. seviyede urnelerin üzerinde dağınık durumda bulunmuştur. Roma Dönemi seviyesi altında kuzey duvarı kenarında lahit parçaları küçük parçalar halinde ele geçmiştir. Lahitlerin altında 0.85x 1.80 m boyutlarında yatay plaka taşlardan oluşturulmuş taban ve bu taşlar arasında kırık lahit parçaları dışında kuzeybatı köşede *in-situ* kalmış lahit tabanı lahitin bu zemin üzerine yerleştirildiğini göstermektedir. Benzer bir düzenleme de batı duvarı önünde 0.60x 1.35 m boyutlarında taş döşeli taban kuzey duvarı önündeki tabanla aynı seviyededir. Bu döşemiyle bu taban üzerinde lahit konulduğunu söyleyebiliriz. Güney duvarı önünde ele geçen lahit parçasının tekil olması lahitin parçalanarak dağıldığını da göstermektedir. Lahitlere ait parçaların az olmasına rağmen lahitler için düzenlenen

²⁵⁰ Diler 2008a, 274 vd.

iki taban oda da lahitin varlığını ve lahitlerin duvar kenarlarında olduğunu göstermektedir. Mezar odası içinde dört köşede dört pişmiş toprak lahitin inhumasyon gömü için yerleştirildiğini göstermiştir. Bunlardan kuzey duvarı önündekiler iki köşede ve uzun kenarları kuzey duvara paralel, güneydekiler ise doğu ve batı yan duvarlara paralel olarak yerleştirilmişlerdir. Doğrudan zemine yerleştirilen lahitlerin düz bir yüzeye oturtulması için altta taşlarla desteklendiği anlaşılmıştır (Lev.20.1).

T27 tümülüsünde anakayanın şekillendirilerek lahit için oluşturulduğu kazı sonuçlarında anlaşılmıştır. Lahit gömülerinin mezar oda taban seviyesi altında kaldığı görülmektedir. Odanın diğer yönlerinde de kuzeybatı köşedesin de pişmiş toprak lahit parçaları küçük olması ve cedar kalınlıkları lahitlerin büyük boyutlu olmadıklarını göstermektedir. T27 tümülüsünde bulunan lahit parçalarının bir bölümünde pervaz üzeri ve yan kenarında kırmızı firnis izleri bulunmaktadır. T47 tümülüsündeki lahit parçası kenarındaki yumurta formu bezemeler parçanın lahit kapağı olduğunu göstermektedir ki bu özelliği ile tekildir. Lahitlerin kullanımı ilgili diğer bir sorunda tümülüslerin ilk yapım evresinden itibaren kullanılıp kullanılmadığı sorusu T1 tümülüsündeki taş sanduka mezarın taş örgüsü arasına yerleştirilmiş parçanın tespiti ile ilk kullanım evresinde kullanıldığını göstermiştir.

Lahitlerin Karia'da erken kullanımına ilişkin Asarlık²⁵¹ tümülüsündeki kazılarda oda içinde, Geç Protogeometrik Dönem'e tarihlenen Dirmil mezarında görmekteyiz²⁵². Dirmil mezarında lahitin nasıl kapatıldığı hakkında bilgi verilmemesine rağmen G. Bass mezar odasının toprak dolgu ile kaplı olduğunu aktarmaktadır²⁵³. Karia'da Milas yakınlarındaki Damlıboğaz'da tespit edilen lahit bir platform üzerinde kapaklı 163x0.48 ve 0.63 m yüksekliğinde tekne ve kapaktan oluşur²⁵⁴.

²⁵¹ Paton 1887, 72.

²⁵² Bass 1963, 355 vd.; Cook 1964, 56; Özgünel 2006, 20vd.

²⁵³ Bass 1963, 355 vd.

²⁵⁴ Diler 2009a, 360.

6.2. Sandık Mezarlar

Mezar odası içinde lahit gömünün dışında bugüne kadar bilinmeyen bir gömü ve oda içindeki düzenleme T1 ve T42 tümülüsünde tespit edilmiştir²⁵⁵. Kazısı yapılan Sivriçamtepe Nekropolü'nde T47, Çamtepe Nekropolü'nde T25 ve T27 tümülüslerinde bu uygulama görülmez.

Taş sandık mezar T1 tümülüsünde mezar odasının güneydoğu köşesinden başlayarak güney duvara bitişik 2.24x1.35 m genişliğindeki alanda altta anakaya üzerine yapılmıştır. Mezarı kapatan yatay plaka taşlar odanın zemin koduyla aynı seviyededir ve batı kenarına dik yerleştirilmiş yatay plakalar ile sınırlandırılmıştır. Mezar odasının güneydoğu köşesinden doğu duvarı boyunca, doğu duvarına bitişik yanlara plaka taşlar yerleştirilerek basit bir sandık mezar ve daha sonraki kullanım içinde plaka taşlarla kapatılmıştır. Mezarın oluşturulması için batı tarafa yerleştirilen plaka taşlar oldukça uzundur. En büyüğü 0,70 m aralarda ise daha küçük plakalarda orthostat şeklinde yan yana sıralanmıştır. Mezarın güney ve doğu yan tarafında ise taşların büyük ölçüde mezar odası tarafında desteklenmesi nedeniyle daha küçük taşların kullanıldığı görülmüştür (Lev.21.2, Lev.25.1).

Dikdörtgen formlu mezarın üstüne konan taş plakalar yan yana aralarına geniş bir boşluk kalmayacak şekilde sıralanmıştır. Mezarı kapatan plakaların en büyüğü 0,80x0,50 m boyutlarındadır. Batı kenarı sınırlayan plakalar ise doğu-batı yönünde en çok 0,50 m genişliğe sahiptir. Sandık mezar içinde görülen farklı bir uygulamada iki gömü alanın ayrılması ve aynı zamanda kapak taşlarının oturması için amacıyla taş dizileriyle mezarın ortadan ikiye bölünmesidir. Mezarın kuzey kısa kenarının anakaya yükseltisi ile sınırlanması sandık mezarın alt kodda boşluk içine sığdırılmaya çalışıldığını göstermektedir. Bunu destekleyen diğer bir unsurda içine yapılan gömünün yatırılış şeklidir.

Sandık mezarın oda tabanının altında kalması nedeniyle ilk kullanım sürecini yansıttığı düşünülse de duvarları arasında kullanılan lahit parçası nedeniyle bu düşünce doğrulanmaz. Mezarın ilk kullanım sürecinde bu sandık mezarın olmadığını

²⁵⁵ Diler 2011b, 16vd.

ve daha sonra mezarda lahitli gömünün tahrip edilmesinden sonra yapıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Benzer uygulamanın görüldüğü diğer tümülüs T42 de sandık mezar daha fazla tahrip olmuştur. Batı duvarına bitişik yapılmış mezar korunan bölümde 0.95x0.70 m boyutlarındadır. T1 sanduka mezarından farklı olarak batı duvar kenarında ayırıcı bir duvar yapılmamış oda duvarı kullanılmıştır. Mezarın doğu duvarını sınırlayan taşlar dikey değil orta büyüklükteki moloz taşlardan örülmüştür. Mezarın 0.20 m dolgusu altında çok az korunmuş gömüye ait kemikler ortaya çıkmıştır. Kaçak kazılar ile tahrip edilmiş mezar odasında kapak taşları bulunamamıştır. Mezarın doğu duvarı ölçüsünün oldukça kısa olması (0.95m) kuzey yönde sınırlanmış gibi görünen moloz taşların ikinci bir kullanımda konulduğunu düşündürmektedir (Lev.91.1, Lev.92.2).

Oda içinde taş sandık mezar geleneğini Termara Tümülüsleri'nde²⁵⁶ ve Dirmil mezarında uygulanmamıştır. Ancak bu tip mezarların nekropol alanları içinde bağımsız olarak yapıldığını Karia'da birçok yerde görmekteyiz²⁵⁷.

6.3. Urneler ve Kremasyon Gömüler

Kremasyon gömü amaçlı urneler tümülüslerde iki farklı alanda kullanılmıştır. T47 tümülüsünde 2002 kazılarında ilk defa belgelenmiş olan tümülüs taş dolgusu içinde kullanılması ve ikinci kullanım alanı da mezar odaları içindedir.

Öncelikle taş dolgu içinde kullanılan T47 tümülüsündeki uygulamada urne dış çevirmenin kuzey kenarında, taş dolgunun 0.30-0.50 m altına yerleştirilmiştir. Urneler yanalarda taşlarla desteklenmiş, üstleri plaka şeklindeki taşlarla kapatılmıştır. Urne kapları tabanları kırık geniş ağızlı ve çift kulpludur. T1 tümülüsünde teras duvarının kuzeydoğu köşesinde kaçak kazı ile açılan 0.30x0.40 m genişliğindeki çukur²⁵⁸ içinde kırık amphora parçaları diğer örnekte olduğu gibi burda da urne kullanımını göstermektedir. Urnenin konduğu çukur yaklaşık 0.50 m derinliğinde hafif oval

²⁵⁶ Termara'da platform mezarlarda sandık mezar uygulaması görülmektedir.

²⁵⁷ Erdoğan 2012, 274 vd.

²⁵⁸ Muhtemelen kaçakçılar tarafından bulunmuş olmalı bu nedenle de urne olarak kullanılan amphora kırılmış ve parçaları yerinde kalmıştır.

formlu ve taşların düzgün yerleştirildiği anlaşılmaktadır. T47 tümülüsünden farklı olarak urne kabı olarak amphora kullanılmıştır.

Urnelerin konumları ve kullanım dönemleri T1 tümülüsü mezar odası içinde *in-situ* korunmuş örneklerle daha sağlıklı değerlendirilebilmektedir (Lev.18-20). T1 tümülüsünde Roma Dönemi'nde de urneler kullanılmıştır. Batı duvarı kenarında üç farklı seviyede tespit ettiğimiz kapların tamamı urne olarak değerlendirmek doğru olacaktır. Batı duvarına bitişik olarak yerleştirilmiş kaplar belirli kodlarda ve düzenli taş örgülü podyum içinde yer almaktadırlar. Üç amphora, beş adet yivli pişirme çömleği *in-situ* konumda bulunmuşlardır (Lev.9.3). Pişirme çömleklerinin ağzı yatay plaka taşlarla kapatılmıştır. Amphoraların çevreleri taş dizileri desteklenmiş güneybatıda tespit edilen örnekte üzeri yatay plaka taşla kaplanmıştır. Ele geçen urneler arasında güneybatıdaki amphoranın kaidesinin kırık olarak bırakıldığı anlaşılmaktadır. Taş dolgu platform içinde her urne için özel bir çukur hazırlandığı anlaşılmaktadır. Tümülüsün ikinci kullanım evresine ait tek inhumasyon gömü oda ortasında tespit edilmiştir. Urnelerin tamamının içi boş olması urne dışında adak için konulmuş olabileceğini de düşündürmektedir.

Tümülüsün ilk kullanım dönemine ait urneler *in-situ* olarak daha çok odanın doğu ve kuzey bölümünde bulunmuştur (Lev.20.1). Odanın batı ve güney bölümünün bir kısmı ikinci kullanım döneminde tahrip edilmiş olmalıdır. Oda kuzeyinde tespit edilen urne olarak kullanılan amphora doğrudan tabana bırakılmış ve çevresi küçük taşlarla desteklenmiştir. Kabı desteklemek amacıyla yerleştirilen taşlar dairesel form oluşturmaktadır. Oda içindeki urnelerin doğu duvarına paralel ve 0.80 m uzaklıkta kuzey-güney doğrultusunda belirli bir aksta yerleştirilmiştir. Bu şekilde yerleştirilmesi urnelerin yakınındaki inhumasyon gömülerden kaynaklanmaktadır. İki farklı pithos, amphora ve oinokhoenin urne kabı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Ezilme sonucu büyük oranda dağılan kaplar içindeki kemikler sadece iki urne de korunabilmiştir. Altı taşlar ile desteklenen urnelerin çevresinde bulunan küçük boyutlu kaplar adak olarak bırakılmış olmalıdır. Özellikle pithosların kırık kaide tabanları çevresinde yoğun halde kül katmanı görülmektedir. Taş dolgu içinde üst seviyede bulunan bir taş kapak dışında taş sandık mezar üzerindeki yuvarlak taş kapaklar mezar içinde pithos

gömülerin de kullanıldığının da bir göstergesi olabilir. Urnelerin belirli bir hat üzerinde toplanmış olması yeni yapılan gömülerde yer açılması amacına yönelik olmalıdır. Çünkü urnelerin doğusunda ve batısında yatırılış şekilleri bozulmamış iskeletler bulunmaktadır. T1 tümülüsünde bulunan kremasyon gömüler içinde antropolojik çalışmalar kapsamında 30-50 yaşlarında kadın ve erkek, 20-40 yaşları arasında bir, 20 yaş üzeri bir kadın olarak tespit edilmiştir²⁵⁹. Tahrip edilmiş T42 tümülüsünde sandık mezarın kenarındaki yoğun kül katmanı urne ve kremasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Kremasyon en basit tanımıyla cesedin yakılarak gömülmesidir²⁶⁰. Mezarlar içinde inhumasyon gömülerle birlikte görülen kremasyon gömü şekli aile mezarları şeklinde uzun süre kullanılan tümülüslerde kişinin ya da ailesinin tercihi olarak ortaya çıkmaktadır. Kremasyon gömülerde yanmış kemiklerin urne içinde toplanması ve İlyada'da²⁶¹ bu durumun vurgulanması kremasyon sonrasında urne içinde toplanması geleneğini oluşturduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu uygulamanın dışında yakılan alanda kemiklerin bırakılması uygulaması da İalyos ve Kamiros nekropol alanlarında tespit edilmiştir²⁶². Pedasa araştırmalarında günümüze kadar yakma işleminin gerçekleştiği ortak ya da mezarlar çevresinde bir alan tespit edilmemiştir. Gryneion ve Pitane nekropolislerinde urneler etrafı taşlarla çevrili olarak bulunmuştur²⁶³. Kremasyon gömü geleneği konusunda Anadolu, Adalar ve Yunanistan arasındaki ilişkiler bilim dünyasında tartışmaları devam etmektedir²⁶⁴.

Kremasyon gömü amacıyla kullanılan erken urnelerin kullanımı Müsgebi²⁶⁵ ve Termera'daki tümülüs ile diğer mezarlarda kullanılmıştır²⁶⁶.

²⁵⁹ Tümülüs içinde bulunan kremasyon ve inhumasyon gömüler Göttingen Üniversitesi'nden Jan Novacek tarafından inceleme ve araştırması 2011 yılında başlanmış tarafımdan sunulan bilgiler 2011 ve 2012 çalışma raporlarına dayanmaktadır. İki çalışma döneminde 10 gömünün tanımlaması yapılabilmektedir kemikler üzerindeki incelemeler tamamlandığında ayrıntılı olarak yayına hazırlanacaktır.

²⁶⁰ Kremasyon uygulamasının tarihsel süreci ve Anadolu'daki ilk örneklerin konusunda Uhri 2006, 273-275, dn. 1200-1205.

²⁶¹ Homeros, XXIV, 795-800.

²⁶² Gates 1983, 242-25.

²⁶³ Klazomenai, dn.56, 57.

²⁶⁴ Carstens 2007, 66, dn. 105-109.

²⁶⁵ Paton 1887, 68 vd.; Boysal 1967b, 69 vd.

²⁶⁶ Paton 1887, 66 vd. Iassos Protogeometrik Dönem mezarlarında kremasyon gömüler tespit edilmiştir. Cook 1965,47.

6.4 İnhumasyon Gömüler ve İskeletlerin Pozisyonu

İnhumasyon gömülerin konum ve pozisyonları ile ilgili önemli veriler T42 ve özellikle T1 tümülüslerinden elde edilmiştir. Kazısı yapılan diğer örneklerde *in-situ* konumda inhumasyon gömü tespit edilememiş ancak gömülerin varlığını gösteren kemikler ve lahit parçaları bulunmuştur.

T42 tümülüsünde tek inhumasyon gömü basit sandık mezar içinde bulunmuştur. Mezar odası batı duvarı kenarında sandık mezar içinde tek gömü yapılmıştır. İskelet fazla tahrip olmasına rağmen kuzey güney doğrultusunda yatırıldığı anlaşılmaktadır²⁶⁷.

T1 tümülüsünde Roma Dönemi için urne kullanımlarının olduğunu belirtmiştik. Bu döneme ait tek inhumasyon gömü dromosun 1 m kuzeyinde ve oda içinde doğu batı yönünde yatırılmıştır. Mezar odasında tahrip edilmiş olan lahitlerin olduğu alanlara inhumasyon gömüler yapılmıştır. Kuzeybatıdaki lahit gömünün güney yakınında pişmiş toprak lahite paralel ve yan yana üç inhumasyon gömü buna örnek gösterilebilir. Çevreye dağılmış olsa da kısmen korunmuş olan taşlardan yan yana üçlü gömünün de çevresinin taşlarla çevrelenmiş basit mezarlar olduğu anlaşılmaktadır. İlk iki iskelet daha sağlam ve yatırılmış pozisyonu daha iyi korunmuştur. İskeletin boyu 1.60 m yüzü sola dönük ve kolları vücuda paralel yanlardadır. İkinci gömü 1.65 m boyunda benzer pozisyonda yatırılmıştır. 3. gömü fazlasıyla tahrip olmuş ancak kafatasının yatırılış pozisyonunun aynı olduğu görülmüştür. Bu üç gömünün batısında batı duvarı kenarında ayrı bir gömüye ait kafatası bu alandaki diğer gömüyü göstermektedir. Dromosun içten girişi önünde de aynı şekilde doğu batı yönünde doğrudan zemine uzatılmış inhumasyon gömüye ait sadece kafatası korunmuştur (Lev.20.1).

Oda ortasında çapraz yerleştirilen gömüye ait gövde parçaları korunmuştur. Yatırılış biçimiyle farklı olan bu gömü odanın dolu olmasından dolayı çapraz konduğu düşünülebilir. Tümülüs mezar odası içinde, güneydoğu köşeye yakın yerde inhumasyon gömüye ait iskelet kalıntıları, kafatası ve bu gömüye ait saplı demir

²⁶⁷ Gömüye ait dişlerin kuzey duvarı kenarında olması başın kuzeyde olduğunu göstermektedir. Çok az kaburga kemikleri kol ve bacağına ait parçalar korunabilmiştir.

bıçak, tabanı taşlarla desteklenmiş urne kabı ve rastgele yerleştirilmiş adak kapları ile birlikte. Aynı yerde bu basit inhumasyon gömünün altında ise basit sandık mezar içinde yanyana iki savaşıcı gömüsü açığa çıkarılmıştır. Taş dolgu ve mıcır ile düzeltilmiş taban üzerine yatırılan iki gömüden oluşmaktadır. Bu mezar plaka şeklinde taşların yan yana yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Ortada tek sıra taşla iki ayrı gömü alanı oluşturulmuş ve üzeri gömü sonrası plaka taşlarla kapatılmıştır. İskeletlerden batıda olanın yüzü sağa dönük sırtüstü ve kollar yanda paralel yatırılmıştır. Yer darlığında dolayı ayak bilekleri hafifçe bükülmüştür. Doğudaki gömü sola döndürülmüş kafatası belden ve dizden bükülmüş, vücudu sağ kolunu başın hizasına çekilmesi ile yatırılış pozisyonu açısından oldukça farklıdır. Bunun gömünün mezara sığdırılması amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır (Lev.21.2). Antropolojik incelemeleri tamamlanan her iki gömünün 25-35 yaşları arasında erkek olduğu anlaşılmıştır²⁶⁸.

Öyle anlaşıyor ki Protogeometrik ve Geç Geometrik Dönem arasına tarihlenen tümülüs, ilk yapım evresinden başlayarak içinde yaklaşık 20 civarında gömünün yapıldığı bir aile mezarı olarak kullanılmıştır. Bu basit gömüler doğrudan mezar odası tabanına yapılmış ve cesetlerin etrafı küçük moloz taşlar ile çevrelenmiştir. Mezar odası tabanına doğrudan gömülerin yatırılması ile oluşturulan bu gömüler yan yana iki ya da üçlü gruplardan oluşur. Inhumasyon gömüler üç şekilde oluşturulmaktadır. İlki ölünün doğrudan mezar odası tabanına uzatılması ve çevresinin taş dizileri ile sınırlanması; İkincisi ise sandık mezarlara gömülmesi; Üçüncü gömü şekli lahit içinde yapılması ile açıklanabilir.

İskeletlerin yatırılış yönü ve kafataslarının döndürülmesi ile ilgili belirli bir gelenek olmadığı konumlarından anlaşılmaktadır. Odanın durumuna göre eklenen yeni gömülerin boş alanlara yatırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumu en iyi gösteren sandık mezar gömüleri kuzey güney doğrultusunda, oda içindikiler doğu-batı doğrultusunda yatırılmışlardır. Mezarların ikinci kullanımlarında önceki gömülere ait kemik veya adaklarının toplanıp kenara alınarak yeni gömüler için yer açıldığı bilinmektedir ancak T1 tümülüsünde böyle bir uygulama tespit edilmemiştir.

²⁶⁸ J. Novacek tarafından yapılan incelemede batıdaki iskeletin kafatasında silahla bir yaralanma ve diğer gömüye ait solunum yolları ile ilgili hastalıklar olduğu vb. ölüm nedenleri tespit edilmiştir.

Antropolojik incelemelerde kadın ve erkeklerin birlikte inhumasyon ve kremasyon gömü birlikteliği aile mezarı olarak uzun süre kullanıldığını da doğrulamaktadır. İnhumasyon gömüler içinde ilk incelemeler sonucunda bebek ya da çocuk gömüsü tespit edilememiştir²⁶⁹. Mezara konan ölü hediyeleri arasında da bu tür bir gömüye işaret eden buluntu ele geçmemiştir. Bu noktada diğer önemli nokta mezarların ölenler kadar yaşayanlar içinde önemidir. Aile bireylerinin dini inancı gereği ata kültürüne yönelik kendi atalarını aynı mezarda toplama ve gömmenin önemi çoklu gömülerin gerçekleşmesinin en önemli nedenidir.

Termera Tümülüsleri'ndeki iskeletlerin konumları ve antropolojik incelemeleri hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır ancak Dirmil ve Müsgebi mezarlarının antropolojik incelemeleri tamamlanmıştır. Dirmil mezarında lahit içinde iki gömü yapılmış 65 yaşında bir erkek ve iskeletin ayakucunda kremasyon gömü 30-35 yaşlarında bir kadın olduğu tespit edilmiştir²⁷⁰.

6.5 Ritüellere İlişkin Düşünceler

Günümüze kadar yapılan araştırmalarda ölü inancı, ritüel, seramoni ve buna yönelik uygulamaların Leleg tümülüslerinde nasıl gerçekleştiği konusunda bilgilerimiz yok denecek kadar azdı. Sözkonusu uygulamalar ile ilgili değerlendirmeler Müsgebi ve Çömlekçi mezar buluntularında yola çıkılarak belirli oranda bir açıklanmaya çalışılmıştır²⁷¹.

Pedasa Tümülüsleri'nde yapılan araştırma ve kazılar sonucunda ölü gömme ve ritüel uygulamalarına yönelik ilk bilgiler oluşmaya başlamıştır. Gerek nekropol olarak tanımlanan alanlarda gerekse tek başına yapılan tümülüslerin hiçbirinde mezarın önünde ya da çevresinde kült alanı olabilecek mimari düzenleme tespit edilmemiştir. Bu mimari anlayışın dışında kalan T42 tümülüsü ön odası ile farklıdır. Ön odanın işlevi duvar işçiliği açısından özenli yapılmış olması bu ön odanın ritüel işlevine

²⁶⁹ Cook 1981,163.

²⁷⁰ Cook 1964, 56; Tunukan 1964, 361vdd.; Müsgebi ve Çömlekçi için age. 364 vd.

²⁷¹ Carstens 1999, 198 vd; Papadimitriou 2001, 175-185; Gallou 2005, 60 vd., 82vd.; Diler, 2006b 109 vdd.; Carstens 2007, 69; Vavouranakakis 2007, 143 vd.

yönelik olduğunu düşündürmektedir²⁷². Ön odanın doğusunu sınırlayan duvara bitişik yapılmış seki ve oda önündeki düzgün taban bu düşünceyi desteklemektedir (Lev.91.1.2, Lev.92.4). Bu mimari farklılığın dışında mezarın üst örtüsünün güneyde anakaya ile birleştiği bölümde ortaya çıkarılan bronz kazan ritüeller için tespit edilen ilk önemli arkeolojik tespittir (Lev.92.1). Anakayanın oluşturduğu doğal boşluğa yerleştirilen bronz kazan yüzeyden 0.30 m aşağıdadır. Karbonlaşmış odun parçaları ve çevresindeki yoğun yanık kül katmanı gömü için yapılan bu adak yemeğinin tümülüsün taş çeperinde uygulandığını göstermektedir. İçinde kül ve hayvan kemikleri bulunan bronz kazan 0.45 m çapındadır. Tümülüsün üst taş dolgusunda bulunan bu örnek ile artık tümülüslerin taş dolguları ve çevresindeki doğal anakaya alanlarında benzer uygulamaların olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Tümülüsün dışında gerçekleşen bu uygulama dışında oda içinde bulunan kemikler arasında keçi, kuş, balık ve yaban domuzuna ait kemiklerin bulunması oda içinde de adakların bırakıldığını göstermektedir²⁷³.

Mezar odası içinde T1 tümülüsünde sanduka mezar içindeki gömülerde ele geçen kemer parçaları gömülerin elbiseleri ile yapıldığını göstermektedir. Bununla ilgili diğer önemli belge takılarının da üzerinde bulunduğu diğer gömüde kolunda pazubentle bulunmuştur. Bu anlamda her iki örnek bize gömüler öncesinde elbise ve takılarının ölen kişiye tekrar giydirildiği ve özel takılarının takıldığını göstermektedir. W. Radt tarafından T19 tümülüsünün kapının açık olması ölü kültüne yönelik ritüel uygulamalara yönelik olduğu hakkındaki önerisi çok gerçekçi görünmemektedir²⁷⁴.

Pedasa yaşayan I. bin halkı için sosyo-kültürel yapısını açıklamak oldukça problemli görünmektedir. Yarımada yaşayan toplum için antik yazarların verdiği bilgiler ne yazık ki günümüze kadar epigrafik olarak kanıtlanabilmiş değildir. Yerleşmelerin mimari karakteri, coğrafi konumları ve nekropol alanlarındaki

²⁷² Ön odanın kazısı tamamlanmadığından dolayı ayrı bir giriş ya da tamamında nasıl bir düzenleme olduğu eldeki veriler ışığında aktarılmıştır.

²⁷³ Antropolojik incelemeler sırasında bu kemiklerin bir bölümü ayrılmıştır. Kemikler üzerinde zooarkeoloji çalışmaları önümüzdeki yıllarda yapılacaktır. Söz konusu bronz kazanın kazısı yapılan T42 tümülüsü için kullanıldığını düşünmekle beraber, kuzeyinde bitişik olan daha eski mezar olan T41 içinde kullanılmış olabileceği dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

²⁷⁴ W. Radt tarafından dromosda kapı ya da kapatma yönünde iz olmadığı için böyle bir öneride bulunmaktadır.

birliktelik sonucunda bu kalıntılar Leleg toplumunun ithaf edilmiştir. Yazılı kaynakların olmadığı bu süreçte toplumun yapısını analiz etmek için özellikle nekropol buluntuları ve mezar tipleri öne çıkmaktadır. Tüm Leleg yerleşmelerinde olduğu gibi Pedasa yerleşim dokusu tamamen kırsal karakterdedir. Dağınık yerleşim grupları içinde çiftlik yapıları en önemli grubu oluşturmaktadır²⁷⁵. Kırsal yaşam tarzı ve çoğunlukla hayvancılığın egemen olduğunu yakın zaman kadar Gökçeler’de süren yaşam tarzından da anlaşılmaktadır²⁷⁶. Toplumda farklı meslek gruplarının varlığını tanımlayacak işlik atölye vb. kalıntılar tespit edilememekle birlikte bunların olmadığı söylenemez. Kazı ve araştırmalar ilerledikçe bu birimler de ortaya çıkacaktır.

Diğer yandan toplumun yapısı ile ilgili somut veriler, yaşam tarzını insanların sosyal statüsünü, sosyal sınıf farklılıkları veya meslekleri konusundaki bilgiler mezar buluntuları ile tanımlanabilmektedir. Pedasa’da farklı nekropol alanındaki beş tümülüs dışında, platform ve geç dönem sandık mezarlarda kazılar yapılmıştır. Platform mezarların şimdiye kadar yapılan kazı ve araştırmalarda sadece kremasyon gömü amaçlı kullanıldığı anlaşılmaktadır²⁷⁷. Pedasa’da kent yerleşiminin topografik ve kronolojik gelişimine bağlı olarak tümülüslerde mimari ve diğer öğeler de bir değişim olmadığı görülmektedir²⁷⁸. Bununla birlikte buluntuları ve konumları açısından kazısı yapılan Termera örnekleri toplumsal yapının anlaşılması açısından karşılaştırılabilir.

Toplumun hiyerarşik yapısında yaş, cinsiyet, sosyal statü, bireysel yetenekler ve meslekler, mezar tipi ve ölü gömme geleneklerine de yön vermiştir. Mezar tiplerinin seçimi, büyüklüğü, yer seçimi, gömülme şekli, bırakılan hediyeler sosyal yapının anlaşılmasını sağlayan kriterler olarak Pedasa Tümülüsleri içinde öne çıkmaktadır²⁷⁹.

²⁷⁵ Radt tarafından yapılan çalışmada özellikle yarımadaanın doğusundaki yerleşimler analiz edilmiştir. Radt 1970.

²⁷⁶ Radt 1992, 1-15.

²⁷⁷ Termera Nekropolü’nde platform mezarlarda inhumasyon gömüye yönelik sandık mezar alanları bulunmaktadır. Paton 1887, 64-82.

²⁷⁸ T19, T42, T70 tümülüslerindeki taş işçiliğindeki farklılık bir gelişim göstergesi kabul edilebilir. Ancak duvar ve taş işçiliğindeki farklılıklar malasef buluntular ile kronolojik olarak desteklenememektedir.

²⁷⁹ Mee 1998, 261 vd.; Papadimitriou 2001, 187 vd.

6.6. Yer Seçimi ve Mezar Mimarisi

Tümülüslerin yer seçimlerinde topografyaya bağlı kalınmadığı tümülüs görşelliğı ve anıtsal görölmesi amacı taşıdığını rahatlıkla söyleyebilmekteyiz. Yer seçimi konusunda en etkileyici örnekler T19 (Gebekilise) ile Üçerenler Nekropolü'ndeki tümülüsler öne çıkmaktadır.

Gebekilise (T19) Pedasa'nın doğu sınırında etkileyici görünüme sahip tepe üzerinde yapılmıştır. Mezar Bodrum Yarımadası'na girişi sağlayan karayolu ve denizden oldukça uzak mesafelerden görölebilmektedir. Cephesi doğuya yönlendirilen tümülüs, tepenin ucunda anakaya üzerinde yükseltilmiş teras duvar üzerinde yapılarak daha da anıtsal hale getirilmiştir. Mezarın konumu dışında taş işçiliğı de mezar sahibinin üst sınıftan bir yönetici olduğunu göstermektedir²⁸⁰. Üçerenler Nekropolü'nde yer alan dört tümülüs kente kuzeyden bakan yüksek tepe yamacında yapılmışlardır. Cepheleri kent akropolüne yönlendirilen tümülüslerin taş dolguları ile anıtsal konumları günümüzde de görölebilmektedir. Boyutları ile dikkat çeken bu tümülüslerin doğusunda yapılan T12 tümülüsü küçük boyutları ve yeri ile Üçerenler'den ayrılmaktadır. Tümülüslerin boyutları da dikkate alındığında yapım sürecinde gerekli taş ustası ve yapım maliyetini karşılayacak güçte toplumda üst sınıftan görevli ya da geniş arazileri kontrol edebilen mezar sahipleri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Sivriçamtepe'de bulunan tümülüsler genel bir nekropol alanı içinde bulunmakla beraber Bodrum Yarımadası'nın batısından anıtsallıkları ve görkemleri algılanabilmektedir.

T42 tümülüsü de mimarisi, işçiliğı ve yer seçimi nedeniyle farklı öneme sahiptir. T42 planı ve T41 tümülüsünün krepis duvarına dayanması ata kültü ve atalarına yakın olma anlayışı ile açıklanabilir. Çünkü mezarı dairesel bir krepis duvarı yerine alan darlığından dolayı dörtgen bir temenos yapılmıştır (Lev.91.1). Değışen planla beraber bir ön oda oluşturulmuştur. Anıtsal bir yapıya sahip olmamasına rağmen taş işçiliğindeki farklılık mezar sahibinin önemli bir statüye sahip olduğunu

²⁸⁰ Mausollos öncesi dönemde, yarımada üzerinde bazı yerel yönetici isimleri bilinmektedir. Telmissos'da Tymnes, Syangela'da Pigres, Bean 2000, 118,127. İlginç olan Pedasa Nekropolü'nde bulunan bu kadar anıtsal tümülüsler ve Gebekilise gibi önemli bir mezarını sahibi ya da Pedasa beyi hakkında antik kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.

göstermektedir. Elmadağ üzerindeki T53 tümülüsünün konumu yine aynı alanda platform mezar ve T54 tümülüsü arasına sıkıştırılmıştır. Nekropol alanında daha önceki mezarların yanında mezar alanı oluşturmakta toplumda belirli bir statüye sahip olması gerektiğini göstermektedir. Tümülüslerin ölçüleri açısından çapı 15-20 m arasında olan 11 tümülüs, çapı 10-15 m arasında 30 tümülüs, çapı 10 m altında 25 tümülüs bulunmaktadır. Tümülüslerin büyüklüklerine bağlı olarak oda boyutları da büyümektedir. Oda ölçüleri 4x4 m üzerinde olan 22 tümülüsde odanın bu kadar büyük yapılmasının nedeni de belki uzun yıllar kullanılacak mezarda yeni gömüler için geniş alanların düşünülmesinden kaynaklanmış olmalıdır. Bu uygulamanın istisnai örneği T47 örneğinde 19 m çapındaki tümülüsün mezar odası 3x3 m boyutlarında bir ölçüye sahiptir. Yer seçimleri ve mezarların boyutları toplumsal yapıdaki farklılığı göstermektedir.

6.7. Buluntular ve Gömü Şekli

Tümülüslerde inhumasyon ve kremasyon gömüler birlikte yapılmıştır. Aile mezarlığı olarak kullanılan tümülüslerde gömü şeklinin ailenin ya da bireyin tercihi olduğu söylenebilir. İnhumasyon gömüler için basit bir şekilde oda içine bırakılması yeterli olurken, kremasyon gömüde yakma işi için bir alan, yakma işini gerçekleştirecek insan ve yakma sürecinde kullanılacak odun gibi ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. İnhumasyon gömüye göre ekonomik açıdan daha fazla maliyeti olan kremasyon gömü şekli bir prestij ve statü göstergesi olması yanında, kremasyon gömüler bir bakıma eşitlikçi bir gömü olarak algılanabilir. İkinci gömülerin ritüelleri ve gömüleri aynı mezarı tercih etmeleri de bir nevi sosyal statü ve geleneksel anlayışın devam ettiğinin de göstergesidir. Gömülerde önemli bir noktada ikinci gömülerde bir önceki gömüye ait iskeletlerin T1 örneğindeki veriler ışığında kesinlikle toplanıp bir kenara bırakılmamış olmasıdır. Bu uygulama daha önceki gömülere oda içinde belirli bir saygının da gösterildiğini düşündürür. Oda içi gömülerin dışında taş dolguda kremasyon urnelerle yapılan gömülerin mezar sahibine yakın insanlar olduğu tartışmasızdır. Bu anlamda taş dolgu içindeki gömülerin neden platform mezarlarda gömülmediği ve özellikle tümülüsün taş dolgusu içinde gömüldüğü sorusu ortada kalmaktadır. Bu sorunun cevabını vermek güç olmakla beraber ilk akla gelen soydan gelen aile geleneğinin devam ettirmek ki bu noktada

mezar odasında gömü için yer olmaması da bir etken olarak görülebilir. Kişinin anıtsal tümülüse gömülme anlayışı da etkili olmalıdır. İkinci nokta ise mezarın sahip olduğu aileye ikinci dereceden yakın olmakla açıklanabilir. Bu da tümülüs odalarında kremasyon gömülerde ve gömü anlamında belirli bir sosyal statünün oluştuğunu göstermektedir.

Toplumun üst sınıf yöneticilerinin seçtiği tümülüslerin yer seçimleri konusunda, korunan tümülüslerle tanımlanabilmiştir. Ancak mezar buluntuları açısından kazısı yapılan tümülüsler de tek *in-situ* konumda gömü ve mezar hediyeleri ele geçen T1 tümülüsü dışında mezar tespit edilememiştir. 2002 ve 2007 yıllarında yapılan kazılarda oda içindeki döşem ve mezar içindeki ögeler dağınık durumda ele geçmiştir. Bu anlamda karşılaştırma açısından kısmi bir değerlendirme yapmak mümkündür. T1 tümülüsü buluntuları ve gömüleri ışığında mezar sahiplerinin konumları açıklanmaya çalışılmıştır. Mezarlardaki buluntuların yoğunluğu her zaman mezar sahibinin sosyal statüsünü vermeyebilir²⁸¹.

Tümülüs buluntularını ve özellikle T1 verileri farklı açılardan değerlendirilebilir. Gömünün kimliğini açıklamaya yönelik olarak; yaş, cinsiyet, statü yada prestij ve yerel ritüellere ait olabilecek ögeleri belirten unsurlar şeklinde ayrılabilir. Genel anlamda ayırmaya çalıştığım buluntular aynı anda birkaç kategori içinde de görülmektedir. Örneğin ağırşaklar dokuma ile ilgili olmasına rağmen aynı zamanda cinsiyet ayrımını da göstermektedir. Bulunan bir mühür mülkiyeti ve kişisel simgesini göstermesi açısından önemlidir. Buluntuları kişisel ve sosyal statü dışında kullanım alanlarına göre sınıflandırmak mümkündür. Tümülüs buluntularını; günlük kullanım kapları, mezar hediyesi olarak bırakılan kaplar, pişmiş toprak kaplar, ağırşaklar, silahlar (Mızrak, kılıç, bıçaklar), takılar (Saç tokaları, iğneler, pazubentler, fibula), mühürler, figürinler oluşturur.

²⁸¹ Papadimitriou 2001, 187.

7 TMLSLERİNİN DÖNEMSEL VE MİMARİ KARŞILAŞTIRILMASI

7.1. Ionia-Aiolis

Karia Bölgesi'nin kuzeyinde benzer yapısal kalıntıların bulunduğu Teichussa, Akbüük ve çevresinde başlayan yüzey araştırmalarında²⁸² Bodrum Yarımadası'ndaki Leleg yerleşimleri ve territoriumlarında görülen oval evler, çiftlik evleri ve compound²⁸³ planında benzer yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Sivil yapı kalıntıları dışında kentin nekropol alanlarında farklı mezar grupları dışında birçok taş dolgulu mezarlar da belgelenmiştir. Taş dolgulu mezarlar kare ve dikdörtgen planlıdır. Teichussa Territoriumu içinde dağılmış olan mezarların planları ve taş dolgu içindeki gömü alanları farklıdır. Gömü alanları oval ve yuvarlak planda ve önlerinde kanallar bulunmaktadır²⁸⁴. Kanalların ölü költüne yönelik libasyon ve sunu kanalları yönündeki öneri dışında mezarda atık su drenaj sistemi de olabileceğı belirtilmiştir²⁸⁵. Taş dolguları dağılmış olan mezarların dolgu yükseklikleri 1-2 m arasında değışmektedir. Gömü alanlarının üzeri genellikle sahte tonoz, basit piramidal ve kubbe formunda kapatılmıştır²⁸⁶.

Genel özellikleri ile bakıldığında Teichussa Nekropolü'nde bulunan bu mezarlarda dikkati çeken nokta büyük mezar odaları ve dromosun olmamasıdır. Plansal açıdan değıerlendirilen Teichussa örneklerinde düzensiz taş dolgusu, çatı sistemi ve taş işçiliğinin benzemesi ile karşılaştırmak mümkündür. Plan özellikleri ile Pedasa ve Termera Nekropolleri'ndeki platform mezarlarla bağlantı kurulabilir²⁸⁷. Teichussa mezarlarında öne çıkan yapısal öge gömü alanlarının üzerinde bindirme tekniğinde tonoz kullanılması ve taş işçiliğidir. Teichussa Nekropolü'nde ön olana çıkan mezar yapısı araştırmacı tarafından "Heroon 12"²⁸⁸ olarak tanımlanan mezardır (Lev.154-1,2). Trapezoidal planlı mezarda, köşeleri belirgin işlenmiş, üzerindeki taş dolgu ve inşa malzemesi orta büyüklükteki işlenmemiş moloz taşlardan oluşmaktadır.

²⁸² Vöigtländer 1986; Vöigtländer 1988; Vöigtländer 1989.

²⁸³ Radt 1970, 145 vd.

²⁸⁴ Vöigtländer 2004, Taf. 12 fig.126-127.

²⁸⁵ Carstens 2007, 88; Vöigtländer 1989,58.

²⁸⁶ Vöigtländer 2004, Taf. 12 fig.126-127.

²⁸⁷ Kremasyon gömüler için Pedasa platform mezarlarında taş dolgulu platformlar ve gömü çukurları bulunmaktadır. Termera Nekropolü'nde ise platform mezarlar içinde urne çukurları kremasyon, sandık mezarlar inhumasyon gömüler için kullanıldığını görmekteyiz. Bu mezarların üzerindeki taş dolgular ile değıerlendirildiğinde benzer formdadır. Diler 208a,267-284vd; Diler 2011b, 167-194; Paton 1887, 67vd.

²⁸⁸ Vöigtländer 1988; 576, 588.

Mezarı sınırlayan duvarlar üzerinde korunmuş üç basamak yardımıyla taş dolgusu ve üst yapısı piramidal formda tamamlanmıştır ve araştırmacı tarafından Arkaik Döneme tarihlenmektedir²⁸⁹.

Teichussa Nekropolü'nde araştırmacı tarafından önerilen Arkaik Dönem tarihi dışında Geometrik Döneme tarihlediği benzer plan ve taş işçiliğinde taş dolgulu T6 mezarında kaçak kazı çukurunda metal yanında Geometrik Dönem özellikleri gösteren amphora parçası bulunduğunu aktarmaktadır²⁹⁰. Nekropolde günümüze kadar yapılan araştırmalarda Pedasa Tümülüsleri'nin plansal öğelerine sahip örnek belgelenmemiştir²⁹¹.

Son yıllarda Ionia Bölgesi'nde artan yüzey araştırmaları ile taş tümülüslerin sayısı, kullanım dönemleri hakkında yeni bilgiler bilim dünyasına tanıtılmaktadır²⁹². Klazomenai Territoriumu'nda Çiftliktepe²⁹³ belgenen örnekler dışında Teos²⁹⁴ Territoriumu'nda oldukça fazla taş yığma tümülüs tespit edilmiştir. Klazomenai çevresinde tespit edilen tümülüsler çevresinde lahit parçaları da bulunmuştur. Klazomenai Nekropolü içinde lahit gömülerin basit toprak ve taş dolgularla kapatılıp konik tepeler tipinde tümülüsler bilinmektedir²⁹⁵. Klazomenai araştırmalarında kaçakçılar tarafından büyük oranda tahrip edilmiş tümülüsler içinde kayalık topografya üzerinde sadece mezar odası görülebilen tümülüsle beraber, Dubatepe üzerinde krepis duvarının bir bölümü korunmuş tümülüs dikkat çekmektedir²⁹⁶. Dubatepe üzerindeki tümülüs mezar çevresinde lahitin kapatılması için taş kapaklar bulunmuştur²⁹⁷. Teos ve çevresinde yığma taş tümülüs mezarların yoğun olduğu ve bu

²⁸⁹ Vöigtländer 1988; 587,589; Teichussa 2004, Taf. 12 fig.127. Heroon 12 mezarında bulunan seramik Arkaik Dönem'e tarihlendirilmiştir, age, 592,593.

²⁹⁰ Vöigtländer 2004, 281, Kat.Nr.85ff.,Taf. 69, 1-3. Mezarda urne gömü olduğu yönünde bilgi verirken tüm nekropol alanında lahit buluntu olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca mezarların topografik konumlarına bakıldığında Pedasa ve Termera Tümülüsleri'nde olduğu tepe sırtlarında veya yamaçlarda olmadığı görülmektedir.

²⁹¹ Vöigtländer 2004.

²⁹² Ersoy 2007, 47-70; Ersoy 2010, 339-360; Özgan 2011, 263-271; Saner 2011, 419-429.

²⁹³ Ersoy 2010, 341.

²⁹⁴ Ersoy 2010, 349.

²⁹⁵ Güngör 2006, 61vd.

²⁹⁶ Ersoy 2007, 57; Ersoy 2010, 349.

²⁹⁷ Klazomenai mezarlarında lahitlerin taş kapakla kapatılması Arkaik Dönemde yaygın bir uygulamadır. Ersoy 2007, 57.

mezarların çapları 5-20 m arasında değiştiği araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir²⁹⁸(Lev.156.1).

Kolophon²⁹⁹ ve Larisa³⁰⁰ Nekropollerinde belgenen tümülüslerle taş yığma tümülüslerin sadece bu iki kent ve territoriumunda sınırlı kalmadığını görmekteyiz. Kolophon çevresinde Yarantepe üzerinde bir tümülüse ait krepis duvarı belgelenmiştir. Araştırmacılar tarafından tümülüslerin bulunduğu bölgelerdeki seramik buluntuların yoğunluğuna bağlı olarak ağırlıklı olarak yerleşimin M.Ö. 6-5. yüzyıl olduğunu belirtilmektedir³⁰¹. Kolophon'un kuzeybatısındaki bir tepe üzerinde daire şeklinde taş duvarlar ve dromosa benzer çukurların varlığı daha önce yapılan yayınlardan da bilinmektedir³⁰². Bölgenin önemli kentlerinden biri olan Larisa Nekropolü'nde krepis duvarlarına sahip tümülüsler bilinmektedir³⁰³. Larisa tümülüslerinde belirli bir plan anlayışının hakim olduğunu söyleyebiliriz³⁰⁴. Tümülüslerin dolgusu altında anakayadan oyulmuş mezar odası veya sandık mezarlar bulunmakta, krepis duvarı ile çevrelenen tümülüslerde dromos bulunmamaktadır. Çapları 3-11 m arasında değişen tümülüslerin krepis duvarları genellikle polygonal taş örgülüdür ve bazı örneklerde krepis olarak anakaya kullanılmıştır³⁰⁵.

Bölgede yüzey araştırmaları ile ilk kez belgelenen boyutları ve mimari döşemleri ile farklı tümülüsler dışında yüzyılın başında araştırılmış Smyrna Nekropolü'nde ve özellikle Tantalos mezarı³⁰⁶ krepis duvarı ve oda üzerindeki taş dolgu olmasıyla Pedasa ve Termera Tümülüsleri ile benzer olduğunu söylemek mümkündür (Lev.155,1-3). Nekropolde Larisa Tümülüsleri gibi dromossuz örnekler dışında dromoslu tümülüsler bulunmaktadır. Smyrna Nekropolü'ndeki tümülüslerin

²⁹⁸ Ersoy 2010, 346.

²⁹⁹ Özgan 2011, 273, 274.

³⁰⁰ Saner 2011, 419-429.

³⁰¹ Özgan 2011, 273, 274.

³⁰² Bridges 1974, 264 vd.; Özgan 2011, 273, 274. Kurudere Vadisi'nde kentin kuzeydoğu nekropolünde Geç Geometrik Dönem tarihlenen tümülüsler 1922 yılında kazıları yapılmıştır. Özgan 2011, 273, dn.2.

³⁰³ Saner 2011, 421; Larisa Nekropolündeki kazılar için Bkz.,J. Boehlau – K. Schefold (v.d.), Larisa am Hermos: Die Ergebnisse der Ausgrabungen, 1902-1934, Berlin 1940-1942.

³⁰⁴ Zahle 1975, 87.

³⁰⁵ Larisa Nekropolü buluntular ışığında M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenmektedir.

³⁰⁶ Akurgal 1946, 76,77; Akurgal 1950, 32 vd. Tümülüsün taş işçiliği ve duvar örgü sistemine bağlı olarak dönemin araştırmacılarınca farklı tarihlendirme önerileri getirilmiştir. Akurgal 1950, 34, dn.122,123.

çapları 11-20 m arasında değişmektedir. Tantalos Mezarı dışında tümülüslerin duvar örgü tekniklerinin farklılıklar gösterdiği çifte tümülüste rektoganal, kale yakınındakilerde polygonal duvar kullanıldığı aktarılmaktadır³⁰⁷. Tantalos Mezarı 29.6 m çapında, mezar odası 2.55x2.18 m dikdörtgen planlıdır. Odanın kısa duvarları dik yükselmekte, uzun duvarlarda taş sıraları zeminden itibaren birbirinin üzerinde yüzeyleri içbükey işlenerek 2. 85 m yüksekliğinde sahte tonoz şeklinde oda kapatılmıştır³⁰⁸. Dış dolgusu kaba taşlardan yapılan Tantalos Tümülüsü'nün, mezar odası büyük düzgün işlenmiş bloklardan ve üst örtüsü ise bindirme tekniğinde tonozla kapatılmıştır. Tarihsel süreci ve Smyrna buluntularını da dikkate alarak E. Akurgal tarafından tümülüs M.Ö. 7. yüzyıla tarihlenmiştir³⁰⁹. Akurgal tarafından Tantalos mezarı ve benzer tümülüsler dromos, bindirme tekniğindeki üst örtüsü ile Lidya ve Frigya tümülüslerinden ayırmış daha çok Batı Anadolu'da Termera ve Miken kubbeli mezarları mimarisi ile bağlayarak bu geleneğin devamı olarak yorumlamıştır³¹⁰.

Smyrna Tantalos mezarıda dahil olmak üzere bölgede taş tümülüs mezar geleneğinin yoğun kullanımı olduğunu görmekteyiz. Bununla birlikte bölge arkeolojisi erken tarihler, kültürel ve etnik köken ile ilgili sorunlar taşıdığından nekropoller ve mezarlar sürekli Miken kültürü ve mezar geleneğine bağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Teos, Klazomenai çevresinde tespit edilen yığma taş tümülüslerin birkaç örnekte krepis duvarının varlığı ve bir örnekte korunmuş mezar odası araştırmalardan anlaşılmaktadır. Yüzey araştırmasında tespit edilen örneklerde taş dolgu dışında, mimari detaylar ve buluntuların tarihlemeye yetersiz kalması nedeniyle tümülüsler kentlerin genel tarihi içinde değerlendirilip Arkaik Döneme tarihlendirilmektedir. Kolophon ve Larisa Tümülüsleri ölçüleri ve taş işçilikleri ile Pedasa Tümülüsleri'nden ayrılmakla krepis duvarı ve yığma taş dolgu anlayışı Pedasa ile benzerdir. Teichussa mezarları ise yerel farklı bir anlayışın ürünü olarak değerlendirilebilir.

³⁰⁷ Akurgal 1950, 33.

³⁰⁸ Mansel 1943, 24.

³⁰⁹ Akurgal 1950, 34; Akurgal 1946, 76-77.

³¹⁰ Akurgal 1950, 35, dn.129-131.

7.2. Likya

Karia Bölgesi gibi kendi içine kapalı dağlık Likya Bölgesi'nde 1970'li yıllarda yapılan araştırmalarda bulunan tümülüsler taş işçiliği ve plansal özellikler açısından Pedasa Tümülüsleri'ne en yakın örnekler olarak göze çarpmaktadır³¹¹. Phellos, Kyneai, Gökçeören, Lmyra ve Likya'daki bazı dağlık kırsal yerleşimlerde taş tümülüslerin bulunduğu yerleşimlerdir³¹².

J. Zahle tarafından Phellos ve çevresinde bulunan tümülüsler iki farklı tipe ayrılmıştır (Lev.156, 2-3)³¹³. A tipi olarak tanımladığı tümülüslerde; krepis duvarı, mezar odası, dromos ve bindirme tekniğinde tonozdan oluşmaktadır. B tipi tümülüslerde büyük monoblok krepis taşları yuvarlatılmış, tek sıra krepis duvarı ve mezar odasının megalitik anıtlar gibi kaba büyük bloklarla kapatıldığı örneklerdir³¹⁴. Dromos B tipi tümülüslerin tümünde görülmez.

Phellos A tipi tümülüslerinin çapları 10-18 m arasında değişmektedir. Ancak çevresindeki taş dolgunun daha geniş alanlara yayıldığını araştırmacı belirtmektedir³¹⁵. Dikdörtgen mezar odalarına verdiği örneklerde 1.70 m uzunluğunda, 0.70 m genişliğinde kısa dromosla girilmektedir. Mezar odaları kaba taşlardan bindirme tekniğinde tonozla kapatılmıştır. Krepis duvarları 0.50-0.80 m yüksekliğinde korunduğu taş dolgusu ile beraber tümülüs 2.5 m yüksekliğe ulaşmaktadır. B tipi tümülüslerin krepis duvar çapı 8-10 m arasında, çevresindeki taş dolgunun dağılımı 15 m'ye ulaşmaktadır. Anakayanın işlenerek krepis duvarı olarak kullanıldığı B tipinde altta büyük bloklar üstte daha küçük taşlar kullanılmıştır. Krepis bloklarının yükseklikleri 0.90 m, genişlikleri 0.80 m arasında değişmektedir. Dromosu bulunan tümülüslerde, oda üzerinde olduğu gibi alt yüzeyi düzeltilmiş kaba büyük bloklarla kapatılmıştır³¹⁶.

³¹¹ Zahle 1975, 77-94; Hülnden 2005, 263-280, Likya Bölgesi'nde taş tümülüsler hakkında ilk bilgileri J. Mellart aktarmaktadır. Daha sonra bölgede araştırma yapan J. Borchhardt araştırma raporlarında farklı tümülüslerden bahseder. Hülnden 2005, dn. 3.

³¹² Zahle 1975, 77-94; Hülnden 2005, 263-280; Hülnden 2011, 494, 514.

³¹³ Zahle 1975, 79.

³¹⁴ Zahle 1975, 85, fig.7.

³¹⁵ Zahle 1975, 79.

³¹⁶ Zahle 1975, 83, fig.5.

Kyneaî yakınlarında Koçaklar Tepesi'ndeki tümölüs J. Zahle'nin B tipinde detaylı olarak incelenmiştir³¹⁷. Tümölüs kaba büyük bloklardan oluşan krepis duvarı ile 8.20 m çapında, biribirine paralel uzanan iki mezar odasına sahiptir. Ortada yer alan oda dikdörtgen planlı diğetine göre daha büyük ve yan duvarları bindirme tekniğinde daraltılmış, üstte tek büyük blokla kapatılmıştır³¹⁸. Dromosu olmayan tümölüsün ortadaki gömü alanı açıktır. Burada tespit edilen buluntular ile kullanım dönemi anlaşılmıştır. M.Ö. 5-2 yüzyıllara tarihlenen buluntular J. Zahle'nin önerdiği tarihlerle eliřmektedir³¹⁹. Tümölüs üzerinde daha geç dönemde yapılan çiftlik kule ve yapı kalıntılarının tümölüsün uzun zaman kullanıldığını göstermektedir. Bununla birlikte Pedasa Tümölüsleri gibi geniş toprak sahibi beylerin geleneksel biçimde aynı mezarı kullandığı düşünölebilir.

Uzun süre kullanıldığı anlaşılan Likya Tümölüsleri'nin tarihi konusunda Phellos'daki yeniden incelenen mezar daha net bilgiler vermektedir³²⁰. 20 m çapındaki tümölüs dış krepis duvarları düzgün işlenmiş 3-4 sıra 0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. İki mezar odasına sahip tümölüsün odalardan birine kısa dromosla girilmektedir. Her iki mezar odasında bulunan seramiklerin üzerinde konsantrik daire, dalgalı bandlar bezemesi dışında boyama ve hamur kalitesi ile araştırmacı tarafından M.Ö. 7-6. yüzyıl arasına tarihlenmiştir³²¹. Araştırmalar ile taş tümölüs geleneğinin sadece merkezi dağlık Likya'da kalmadığı anlaşılmıştır³²².

Likya tümölüslerinin farklı bölgedeki örnekleri yerel eklemeler dışında genel özellikleri ile aynıdır. Tümölüslerde görölen farklar genel olarak krepis taşlarının işlenişi, dromosun olup olmaması, mezar odalarının tümölüsün merkezinde ya da yanlarda bir veya birden fazla olması ile açıklanabilir. Farklılıklar tümölüslerin yapıldığı topografya ve kullanım dönemindeki ekonomi ve sosyal yapının kırsal alanda getirdiğı yansımalar olmalıdır. Taş tümölüs geleneğinin erken örnekleri

³¹⁷ Höliden 2005, 264 vd.

³¹⁸ Höliden 2005, 264 vd., fig.1-2.

³¹⁹ Höliden 2005, 265. Mezarda kremasyon gömü tespit edilmiş ve oda içinde ele geçen mızrak ucu karşılaştırılmaktadır.

³²⁰ Zahle 1975, 83, fig.5.; Höliden 2005, 265, fig.3.

³²¹ Höliden 2005, 265, fig.6.

³²² Batı Likya'da Fethiye yakınlarında Hızırılık Tepesi'nde, doğu Likya'da Limyra iki tümölüs tüm bölgeye dağılımı göstermektedir. Zahle 1975, 77-94; Höliden 2005, 265; Höliden 2011, 495-514; Lockwood 2011.

konusunda kuzeydoğu Likya’da M.Ö. 7. yüzyıla tarihlenen örneklerin Arkaik ve Klasik Dönem’de devam ettiği tümülüsler Elmalı Ovası’nda görülmektedir³²³. Tümülüslerin kendi içinde kronolojik olarak J. Zahle³²⁴ B tipini daha geç tümülüsler olarak tanımlamakta, O. Hülten yayılımının kuzeyden güneye doğru olduğunu belirtmektedir³²⁵.

Pedasa Tümülüsleri açısından genel özellikleri ile yukarda tanımlamaya çalıştığımız Likya Tümülüsleri arasında mimari anlamda belirgin özellikler ortaya çıkmaktadır³²⁶. Öncelikli olarak Likya örneklerinde de yer seçimlerinin tepe ve yamaçlarda olması ile yakınlık kurulabilir. Dağınık ve farklı topografyada tespit edilenler arazi sahiplerine ait bey mezarları olarak değerlendirilebilir. Tümülüslerde görülen krepis duvarı, dromos, mezar odası taş işçiliği kaba düzensiz örnekler yanında, Phellos Tümülüsü’nde görülen düzgün işlenen krepis duvarı Pedasa Üçerenler ve Gebekilise mezarı ile aynı karakterdedir. Bindirme tekniği tonozla kapatılan mezar odaları birkaç örnekte boyutları ile aynıdır. Likya Tümülüsleri’nde görülen belirgin bir fark ise iki yada üçlü gömü alanlarının olmasıdır. Pedasa Tümülüsleri’nin tamamında dromos bulunurken Likya örneklerinde dromosun yapılmadığı tümülüsler bulunmaktadır. Daha çok Likya B tipi tümülüsleri Termera Nekropolü’ndeki yuvarlak mezarlar ile karşılaştırmak gereklidir. Termera yuvarlak mezarlarında da oda ince uzun dikdörtgen mezar odası, odanın uzun duvarları içe doğru daralarak üstte kaba büyük bir blokla kapatılmaktadır³²⁷.

Pedasa Tümülüsleri, buluntular ışığında Geç Protogeometrik Döneme tarihlenerek, Likya tümülüslerinden daha erken olduğu eldeki veriler ışığında söylenebilir³²⁸. Tümülüslerin gelişim sürecinde Pedasa Tümülüsleri’nin Likya’ da A

³²³ Hülten 2005, 266, dn.13.

³²⁴ Zahle 1975, 90 vd. B tipi tümülüslerin üst yapısını da bir rekonstrüksiyon denemesi tamamlamıştır. age, 90, fig.12.

³²⁵ Hülten 2005, 266.

³²⁶ Hülten 2011, 507.

³²⁷ Plan ve mimari açıdan Termera yuvarlak mezarları B tipi tümülüslere benzemesine rağmen Termera örnekleri Protogeometrik Döneme, Likya örnekleri ise Arkaik Döneme tarihlendirilmektedir. Paton 1887, 66 vd.; Hülten 2005, 265 .

³²⁸ Likya Tümülüsleri’nin kullanım tarih aralığını M.Ö. 900-500 arasına tarihlenmektedir. Ancak günümüze kadar Arkaik Dönem öncesine tarihlenen buluntu ele geçmemiştir. Zahle 1975, 90 vd.; Carstens 2007, 90; Hülten 2011, 497, dn.31,32.

tipine ve ilerleyen dönemde B tipine doğru gelişimi yönündeki öneri genel anlamda doğru gibi görünmektedir³²⁹.

Karia ve Likya'nın birleştiği bölgelerde yapılacak daha geniş kapsamlı araştırmalar tümülüs geleneğinin iki bölge arasındaki bağlantı noktaları ve tarihsel sürecin anlaşılmasını katkı sağlayacaktır.

7.3. Lidya ve Frigya

Lidya ve Frigya Tümülüsleri dönemsel olarak değerlendirildiğinde, birbirlerini takip eden bir kronolojiye sahiptir³³⁰. Frig Tümülüsleri'nin iki ana tarihsel ayrımı Gordion tahribat tabakasıdır. Frig Tümülüsleri içinde en erken Gordion W tümülüs buluntuları ile M.Ö. 8. yüzyılın sonuna tarihlendirilmektedir³³¹. Tümülüslerin dağılımına baktığımızda ağırlıklı olarak İç Anadolu Bölgesi merkez, Kuzey Karia Bölgesi'nde ve Likya Bölgesi'nde Elmalı'da birkaç örnekle görülmektedir. Elmalı Tümülüsleri Frig tümülüs geleneğinin kıyıya kadar yayılmış olduğunu göstermesi açısından önemlidir³³². Gordion'un tahribatından sonraki süreçte Frig tümülüslerinin azalmaya başladığı ve daha çok Lidya etkisinde yapılmaya başladığı araştırmacılar tarafından aktarılmaktadır. Genel bir değerlendirme içerisinde konumları genelde ovada, vadi yamaçlarında veya doğal tepeler üzerinde yapılmıştır. Erken dönemde yükseklik ve çapları büyük olan tümülüsler, M.Ö. 7. yüzyıl başından itibaren 3-4 m yüksekliğe 30-35 m çapında küçülmüşlerdir.

Tümülüslerde dolgu malzemesi toprak dışında moloz taş, çakıl taşı, kil malzeme kullanılmıştır. Mezar yapılarında genellikle ardıç ve kara çamdan kalasların yanı sıra yığma moloz taşlar dışında ahşap kama ve demir bağlayıcılar görülmektedir. Frig Tümülüsleri'nin mimari öğeleri arasında krepis, dromos, ön oda, sundurma, giriş gibi unsurlar bulunmamaktadır. Tümülüsler yalnızca tamamen kapalı mezar odası veya açık ahşap tekne veya taşlarla çevrelenmiş basit mezarlardan oluşmaktadır. Hieropolis Nekropolü'ndeki Tümülüsler Helenistik ve Roma Dönemi'nde Lidya etkisinde

³²⁹ Carstens 2007, 91.

³³⁰ İl 2009, 18-24.

³³¹ İl 2009, 286-295.

³³² İl 2009, 31-36.

gelişmiş mezarlar olarak değerlendirilmelidir³³³. Tarihsel ve yapı tekniği açısından Pedasa ve Termera Tümülüsleri ile karşılaştırmak mümkün değildir.

Lidya Bölgesi'nde tümülüs geleneği Lidya'da hüküm süren üç aileden Mermnad döneminde görülmeye başlar. Perslerin Sardes'i işgaline kadar Lidya politik ve kültürel açıdan oldukça önem kazanmıştır³³⁴. Lidya Tümülüsleri'nin, Bintepele, Alahıdır, Uşak Yukarı gediz Vadisi, İzmir çevresi gibi dört bölgede toplandığı coğrafi dağılımları göstermektedir. Lidya Tümülüsleri M.Ö. 7-6. yüzyıl erken örneklerden itibaren boyutları, yığma tipi, mezar kompleksine ve gömü şeklinde yapısal olarak değişiklikler görülmektedir. Lidya Tümülüsleri'nin yapısal öğeleri, krepis, dromos, mezar odaları, kapılar, çatı sistemi ve frizlerdir³³⁵. Krepis duvarı Lidya'da Karnıyarık Tepe³³⁶, Kırmutaf Tepe Tümülüsleri'nde bulunmaktadır. Tümülüslerin güney yönünde yapılan krepis duvarları arazinin topografyası ile de ilişkilendirilmektedir. Karnıyarık Tepe Tümülüs krepisi, yaklaşık olarak 90 m çapında anakayaya oturtulmuş üç sıra kireçtaşı bloktan oluşmaktadır. Krepis duvarının en üst sırasında dışbükey profilli bloklar yerleştirilmiştir. Krepis duvarında bulunan boşluklar duvarın tamamen bitirilmediğini daha sonra krepis duvarının genişletildiği araştırmacılar tarafından önerilmektedir³³⁷. Güre Basmacı Tümülüs'ü dromos uygulamasının kullanıldığı Lidya'da erken örneklerden biridir³³⁸.

Lidya Tümülüsleri'nin konumları genel olarak Gediz Havzası içerisinde vadiye hakim doğal tepeler üzerindedir. Anıtsal ve önemli tümülüslerinin olduğu Bintepe Nekropolü ova üzerinde yapılmış tümülüslere sahiptir³³⁹. Erken Lidya Tümülüsleri'nin çapı ve yükseklikleri oldukça büyüktür ve Frig örneklerinde olduğu gibi tek oda ile yapılırken ilerleyen dönemlerde ek birimler, dromos, krepis ve sundurma eklenmiştir. Yapısal öğeler açısından Lidya Tümülüsleri'ndeki krepis ve dromos unsurları Pedasa Tümülüsleri'nde yer almaktadır. Ancak Pedasa ve Bintepele Nekropolü'ndeki mezarları birbirine bağlamak zorlayıcı bir teori olarak ortaya

³³³ Şimşek 1997, 16-32.

³³⁴ Dinç 1993.

³³⁵ Dinç 1993, 28 vd.

³³⁶ Dinç 1993. 112.

³³⁷ McLauchlin 1985, 39.

³³⁸ Dinç 1993, 95; İl 2009, 762-769.

³³⁹ Dinç 1993. 108 vd.

çıkmaktadır. W. Radt tarafından bu konuda Karia Bölgesi'ndeki yerel beyler için Lidya Tümülüsleri'nin model mezar olabileceğini belirtilmektedir³⁴⁰.

Leleg Tümülüsleri'nin köken ve ilişkileri konusunda ilişkilendirebileceğimiz bir başka bölge ise Troas'dır. Çünkü Strabon, Homeros ve Herodotos'un aktardıklarıyla Karlar'ın ve Lelegler'in Troia savaşına Troialılar'ın yanında katıldıklarını ve savaş sonrası Aiolis ve Troas da yaşadıktan sonra güneye hareket ederek Halikarnassos'a yerleştiklerinden söz eder. Karlar ve Lelegler Troas bölgesinde kendine özgü kimlikle biçimlenen uygarlıklarını Bodrum Yarımadası'nda da yaratmıştır. A. Diler Leleg Tümülüsleri'nin erken tarihli olması nedeniyle etkilenmemiş olduğunu söylemektedir³⁴¹.

³⁴⁰ Radt 1970, 234.

³⁴¹ Diler 2009b.

8. BULUNTULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Pedasa Tümülüsleri'nde 2002 yılına kadar değerlendirilen veriler kaçak kazılar sonucunda yüzeyden ele geçen buluntulardır³⁴². 2002, 2007 ve 2010 yıllarında yapılan bilimsel kazılar sonucunda *in-situ* mezar buluntuları, buluntuların genel dağılımı, niteliği ve dönemleri konusunda önemli bilgiler sağlamıştır³⁴³. Urne olarak kullanılan yerel kaplar dışında amphora, hydria, oinocheia, skyphos gibi formları tanımlanabilen kaplar gömü hediyesi ve kremasyon gömüler için kullanılmıştır. Seramik grupları dışında bronz fibula, pazubentler, saç spiralleri ve elbise iğneleri metal sunu grubunu oluşturmaktadır. Tümülüsler içinde ele geçen buluntular iki grupta değerlendirilebilir. Seramik buluntularının % 60-70 yakın bölümü form ve bezeme açısından başka merkezlerde tanınmayan yerel üretimlerdir. Basit bandlar, dalgalı çizgiler ile bezeli kırmızı ya da siyah perdahlı kaplar ilk grubun özellikleri olarak öne çıkar. Gömü hediyesi ve kremasyon gömü yapılan ikinci grup Geometrik Dönem'de formları bilinen amphora, hydria, oinocheia, skyphos kaplar geleneksel bezeme üsluplarıyla görülmektedir³⁴⁴.

Pedasa Güneybatı Nekropolü'ndeki platform mezarlardan tümülüs buluntularına yakın örnekler de belgelenmiştir. Platform mezar çevresinden ve gömülerden elde edilen buluntular için kesin bir tarihlendirme önerisinde bulunmak güç olmakla birlikte, basit yerel formların benzerlerinin Sub Miken Dönemi ve Protogeometrik Dönem'lerde görülmesi, mezar platformlarının tümülüslerle çağdaş ve benzer gömü hediyelerine sahip olduklarını göstermektedir³⁴⁵. Platform mezarlarda ele geçen buluntular arasında Protogeometrik tipteki skyphoslar çoğunluktadır. Bu örnekler bezemelilerden daha çok monokrom örneklerin yaygınlığı ile dikkat çekmektedir³⁴⁶. Gömü hediyeleri arasında monokrom kaplar, fibulalar, ağırşaklar ve demir kılıç parçaları bulunmaktadır. Platform mezarlarda bulunan Geometrik Dönem'e ait amphora, mezarların M.Ö. 8. yüzyıl içinde kullanımlarının devam ettiğini

³⁴² Mauri 1928, 124; Bean 1955,125; Radt 1970, 225; Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Carstens 2007, 86.

³⁴³ Diler 2006, 109-131; Diler 2009, 359-376; Diler 2010b, 331; Diler 2011 180 vd. Bkz. Tablo 4.

³⁴⁴ C. Özgünel Leleg adını ve toplumunu seramik buluntulardan tanımlanamayacağını belirtmektedir. Özgünel 2006, 11.

³⁴⁵ Diler 2008, 276.

³⁴⁶ Diler 2010b, 331, Res. 12

göstermektedir³⁴⁷. Buluntuları ile platform mezarların tümülüslerle aynı zaman diliminde kullanıldıkları anlaşılmaktadır.

Seramik Grupları

Karia Bölgesi'nde Iassos, Termera, Dirmil, Çömlekçi, iç kesimlerde Lagina, Hydai, Sinuri, Genciktepe'de, Beçin, Çakıralan ve Börükçü bulunan Geometrik Dönem buluntuları ile dönem hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Başlangıçta Karia üretimleri farklılık göstermekle beraber ilerleyen süreçte iç Karia'da bir bütünlük oluşturmaktadır³⁴⁸. Çömlekçi buluntuları yöresel olması dışında Sub Miken ve Protogeometrik Dönem verileri ile öne çıkmaktadır. Aynı süreçte seramik buluntuları ile Dirmil ve Termera bu süreci desteklemektedir³⁴⁹. Termera Sub Miken ve sonrasında Protogeometrik buluntuları ile Bodrum Yarımadası'ndaki kültürel sürekliliği Adalar ve Yunanistan ilişkilerini göstermektedir³⁵⁰. Halikarnassos Yarımadası'nda tarihsel süreçteki kopukluklar; Müsgebi buluntularının Miken Dönemi ile sonlanması, Çömlekçi'de Sub Miken öncesi olmaması ve Dirmil'in Protogeometrik buluntuları ile ifade edilebilir. Pedasa Tümülüsleri'nde tespit edilen buluntularda genel anlamda Protogeometrik süreçte yerini almaktadır.

PDST47³⁵¹ tümülüsünden ele geçen omuzdan kulplu amphorada koyu kahverengi bezeme açık kırmızımsı kahverengi yüzeye uygulanmıştır (Lev.160.1). Dışa taşkın ağız, uzun boyunlu ve omuzda dikey kulplar yer alır. Boyunda paralel bir bandla içi dolu üçgenleri ayırmaktadır. Boyundan omuza geçişte ince bir bandla ayrılmakta ve omuz üzerinde konsantrik yarım dairelerle bezenmiştir. İçi dolu ters ve düz üçgenler Protogeometrik Dönem'den Geç Geometrik Dönem'e kadar kullanılmıştır. Sivriçamtepe amphorası için benzer paralel Dirmil buluntusu amphora Geç Protogeometrik Dönemdir³⁵². Omuzdan kulplu amphora bezeme ve form

³⁴⁷ Diler 2010b, 332, Res. 12.

³⁴⁸ Özgünel, 2006, 14.

³⁴⁹ Özgünel, 2006, 14-15.

³⁵⁰ Karia Bölgesi'nde dikkati çeken diğer bir nokta da Atina mezarlarındaki kremasyon geleneğinin Termera'da devam etmiş olmasıdır. Aynı süreçte buluntulara sahip Çömlekçi mezarlarında kremasyon gömü tespit edilmemiştir. Boysal 1967a, 14 vd.; Özgünel 2006, 17. Kadınlar için karından kulplu amphora, erkekler için boyundan kulplu amphoralar kullanılmaktaydı.

³⁵¹ Tümülüs buluntuları arasında yerel üretim kaplar dışında ithal kaplarda bulunmaktadır.

³⁵² Bass 1963, 359, pl. 83, fig. 16; Özgünel 2006, 24.

özellikleri ile Geç Protogeometrik Dönem'e işaret etmektedir³⁵³. Aynı tümülüse ait bir başka örnek boyundan kulplu amphoradır (Lev.160.2). Ağz kısmında yakın bölümde kırmızı astar ve dört adet tamirat deliği bulunmaktadır. Boyunda kulplar arasında T biçimli meander motifi bezelidir. Meander motifinin üzerinde eşkenar dörtgen motifi tekrarlanırken, altta panel içinde tam seçilemeyen bezeme bulunmaktadır. Formu ve bezeme açısından Olgun Geometrik ve Geç Geometrik Dönem arasındaki örneklerle yakın görünmektedir³⁵⁴. Amphora grubu ile birlikte bulunan skyphos bezek ve form özellikleri ile Geç Protogeometrik Dönem'e tarihlendirilmektedir³⁵⁵ (Lev.160.3). Protogeometrik Dönem sonunda omuzdan kulplu amphoraların, karından kulplu amphoraya formlara dönmeye başladığı araştırmacılar tarafından aktarılmaktadır³⁵⁶.

PDST1 tümülüsündeki omuzdan kulplu amphora uzun boyunlu dışa taşkın ağızlı, halka kaideli formdadır (Lev.159.6). Açık kırmızımsı yüzeye omuzda kalın siyah band ve bezeme alanı boyunda iki kulp arasında yer almaktadır. Boyunda kuplar arası ince siyah bandlarla ayrılmış yatay kum saati betimlemesi yapılmıştır. Formu ve özellikleri ile T47 örneğiyle yakın benzerlik içindedir. Yine aynı grup içerisindeki skyphos koyu siyah zemin üzerinde gövde de açılan açık kırmızımsı panel üzerinde konsantrik dairelerden oluşan bezemesi ile dikkat çeker (Lev.159.5). Yatay kulplar, dışa taşkın dik ağız ve halka kaidelidir. Benzer örneklerini incelendiğinde Geç Geometrik Dönem tarih olarak önerilebilir³⁵⁷. Mezarlarda kremasyon gömüler için kullanılan pithosların özellikle boyun ve omuz bölümlerinde kazıma geometrik bezemelerin yapıldığı örnekler tespit edilmiştir (Lev.159. 2,4).

Karia'da seramik üretiminin Geç Protogeometrik Dönem'de Attika etkisinde kaldığını araştırmacılar tarafından örnekleri ile belgelenmiştir³⁵⁸. Karia Bölgesi'nde Erken Demirçağ'da Karia seramik üreticileri Attika etkilerinde yerel anlayışta seramik üretimi gerçekleştirmişlerdir. Yerel eklentiler özellikler Kos ve Rodos örnekleriyle

³⁵³ Bulut (Baskıda).

³⁵⁴ age.

³⁵⁵ Diler 2006, 125, fig. 6, no.2; Diler 2009, 373, fig. 21.

³⁵⁶ Desborough 1952, 37- 40, pls. 6.15.

³⁵⁷ Özgünel 2006, 51, Lev. XXXVI, a-b.

³⁵⁸ Coldstream 1968, 264.

karşılaştırıldığından daha net ortaya çıkmaktadır³⁵⁹. Dor kolonizasyonu etkin olmasına rağmen Atina Protogeometriği ile bağlantılar güçlüdür³⁶⁰. Erken Geometrik Dönem yerel seramikler konusunda Karia'da Protogeometrik Dönem'le bağlantılar Iassos örnekleriyle sınırlıdır³⁶¹. Orta Geometrik Döneme ait buluntular Karia'da sayısını gittikçe arttığını Iassos, Termira, Dirmil buluntuları göstermektedir³⁶². Ele geçen seramikler daha çok kapalı kaplardan oluşmaktadır ve bu kaplar arasında boyundan ve omuzdan kulplu amphora ve oinokhoeler bulunmaktadır. Amphora Olgun Geometrik Dönem'de çok sıklıkla karşımıza çıkmamaktadır³⁶³. Karia'daki seramik üretenler Atina Adalar ve Milet atölyeleri ve form bezeme özelliklerini bildiklerini göstermektedir.

Karia Geometrik Dönem seramiğini tamamlayan iki yeni örnek Iassos ve Damlıboğaz'dan gelir³⁶⁴. Omuzdan kulplu amphora geleneği etkilenmiş olmakla beraber boyundan kulplu amphoralar Atina'dan direk gelmiş olmalıdır. Vazolar üzerindeki bezemelerde yerel eklentiler ile Atina etkilerine rağmen kendi yerel tasarımlarında ortaya çıkmıştır. Karia'daki bu vazo form ve bezeme özellikleri Demir Çağ başlangıcı ile ortaya çıkmış gibi görünmektedir³⁶⁵. Sivriçamtepe'den ele geçen iki amphora yerel atölye üretimi hamur ve bezemesi ile Atika ve adalardan direk bir adaptasyon yapılmadığını ikisini yerel özellikler ile birleştirmiş olduğunu göstermektedir³⁶⁶. Karia'daki çömlekçi ustaları her iki atölyeyi de bildikleri kadar kendi üsluplarını geliştirecek kadar yaratıcı oldukları anlaşılmaktadır.

³⁵⁹ Özgünel 2006, 17 vd.

³⁶⁰ Paton 1887, 68-69, fig. 6; Forsdyke 1925, 217-218, fig. 307, A1124; Bass 1973, 358-361, pl. 83- 84, figs. 15-20; Işık 1990, 18-20, pl. 1, 2; Özgünel 2006, 88- 89; Coldstream 2008, 264, 338.

³⁶¹ Coldstream 2008, 265.

³⁶² Paton 1887, 70-71, no. 2, figs. 8 - 9; Forsdyke 1925, 213, figs. 298 - 299 (A1106 - 1107); Desborough 1952, 219-220; Coldstream 1977, 97; Özgünel 2006, 33, pl. IVa-b; Coldstream 2008, 268.

³⁶³ Termira ve Dirmil buluntuları bu döneme tarihlendirilir.

³⁶⁴ Bulba 2010, pl. 2, A7, Milas Museum inv. no. 2041; Bulba 2010, 167-169, pl. 2-3, A5-6, A7-8, A11-13.

³⁶⁵ Carstens 2008, 94.

³⁶⁶ Bulut (Baskıda).

Metal Eserler

Fibulalar:

Metal eserler içinde fibulalar sayısal olarak en fazla görülen gömü hediyeledir. Fibulalar konusunda C. Blinkenberg tarafından yapılan çalışmada tipolojiler ve bu tipolojiler altında alt başlıklar tanımlanmıştır³⁶⁷. Pedasa tümölüs buluntusu fibulalar bu çalışma kapsamında değerdendirildiğinde Type III (Ara Dönem) ve Type IV (Adalar) alt grupları olarak ayrılmaktadır.

Type III grubunda yay kısmında küresel topuz, küresel topuzlar arasında ise şeritler bulunan bronz fibulalar Type III-11b grubundadır (Le.162.4). Spiralden sonra başlayan iğne yatay plaka üzerindeki kancaya oturmaktadır. Bu formdaki fibulalar Geometrik Dönem sonrasında görölmemektedir³⁶⁸.

Type IV bu tip içerisinde IV-1a grubundaki fibulalar şişkin olmayan yay yayın üzerinde topuz yapılmamış örneklerdir (Lev.162.5), IV-10h alt gruplara ayrılan fibula formlarında ise yay üzerinde küçük küre topuz, topuzdan sap ve plakaya geçişte bazen şeritlerle sınırlandırılmıştır (Lev.162.3). Genel olarak fibulalar giysilerin bir parçası, işlevsel olarak kullanıldığı gibi süs amaçlı da kullanılmıştır. Büyük fibulalar kalın giysileri, küçük fibulalar ince giysileri tutturmaktadır³⁶⁹.

Makjaj Aletleri, İğneler:

Hem inhumasyon gömülerde hemde kremasyon gömülerde gömü hediyesi olarak bulunmuştur. Tekil olarak bulunan bu objeler üzerindeki zincir bu objelerin bir set halinde olduğu göstermektedir (Lev.161.3). Halkaya geçirilen makjaj setinin bir fibulaya, ya da süs iğnesine takılarak giysiye de asılabilmektedir (Lev.161.4)³⁷⁰. Bulunan örnekler 0,7-10 cm uzunluğunda boyun kısmında yivli profile sahip ve boyundaki zincirin az bir bölümü korunmuştur. İğneler genel olarak elbise ve saç biçimlendirilmesinde kullanılan eserlerdir; kendi içinde farklı formlara ayrılmakta ve tamamı bronzdur. Boyutları 0.6- 10 cm, ince halka üst bölüme doğru halka profillere

³⁶⁷ Blinkenberg 1926, 17.

³⁶⁸ Blinkenberg 1926, 85.

³⁶⁹ Özdemir 2012, 463

³⁷⁰ Walters 1899, 317; Belli 2010, 189,190.

sahiptir³⁷¹. PDST1 tümülüsünde bulunan cımbız formu ile yine Geometrik Dönem örneklerini yansıtmaktadır (Lev.161.1,2).

Saç Spiralleri –Pazubentler- Bilezikler:

Tümülüslerde spiral biçimli takı buluntularının tamamı ikiden fazla kıvrıma sahip ve kıvrımların arası dar şekillendirilmiş örneklerden oluşmaktadır (Lev.162.1,2). Kullanım şekilleri konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır³⁷². Spiral biçimli takıların çoğunluğu bronz olmakla beraber altın örnekler de bulunmuştur. 2-4 cm uzunluğunda, 1-1,5 cm arasında değişen çapa sahip spirallerin uçları birçok örnekte kalınlaşmakta ve hayvan başı ile sonlanan örnekler bulunmaktadır. Spirallerin saç toplamak dışında süs objesi olarak ta kullanılmış olmalısı dışında bir prestij göstergesi olarak düşünülmelidir. Saç spiralleri Protogeometrik Dönem’den itibaren kullanılan ve takı olarak da değerlendirilen spirallerin çeşitli formdaki örnekleri Atika mezarlarında bulunmaktadır³⁷³.

İlk kazılarda parçalar halinde bulunan pazubentler (Kol Bantları) PDST1 tümülüsünde sağlam olarak iki grup halinde bulunmuştur. Gömü hediyesi olarak bırakılanlar ve günlük kullanıma yönelik olarak ayırmak mümkündür. İki grup arasındaki önemli fark ağırlıklarından kaynaklanmaktadır. Hafif olan pazubentler kol ve ayak bileklerinde kullanılmakta, ağır olanlar mezara gömü hediyesi olarak bırakılmış olan örneklerdir³⁷⁴. Özgün durumlarında bulunan pazubentler inhumasyon gömülerin yanında ele geçmişlerdir. Çap ölçüleri farklılık gösteren pazubentler ortada geniş düz bir halka ve uçlara doğru incelen halkalar halinde devam eder. Pazubentlerin ucu hayvan başı ile sonlanmaktadır. Adak olan bırakılan pazubentlerin düz halka bandların üzerine kazıma geometrik motifler işlenmiştir. Benzer örneklerin Milas TKİ kurtarma kazılarında Geometrik Dönem oda mezarlarında bulunmuştur³⁷⁵.

³⁷¹ Schaeffer 1929, 148, Plate 39. İğne ve cımbız örnekleri için Kostis 1968, 133-146, Plate 31 Abr 1-3.

³⁷² Uzun, dar ve sık spirallerin küpe olarak kullanıldığı yönünde görüşler bulunmaktadır. Hürmüzlü 2007, 341-350. 343, dn. 11.

³⁷³ R. Higgins saç spirallerinin Attika’da Protogeometrik Dönem’den itibaren kullanıldığını ve bu uygulamanın Miken Dönemi’ne kadar uzandığını belirtir. Higgins 1980, 89-91. Hürmüzlü 2007, 344, dn. 16. Saç takıları Anadolu’da Tunç Çağı’ndan itibaren Alacahöyük ve Troia örnekleri ile de bilinmektedir.

³⁷⁴ Her iki pazubent grubu arasında ağırlık ve işleniş açısından farklar bulunmaktadır.

³⁷⁵ Erdoğan 2012, 283, Res.16.

Bronz bilezikler PDST1 tümülüsünün taş dolgu içindeki urne gömü çukurunda bulunmuştur. Bileziklerin çapları 6-8 cm ölçülerinde iki bilezikte uçları birinin üzerine bindirilecek şekilde halka oluşturmaktadır. Halka uçları birleşmeyen bileziklerin uçları hayvan bitimli örneklerde tespit edilmiştir.

Silahlar: Kırık parçalar halinde bulunan örnekler dışında PDST1 tümülüsünde demirden yapılmış üç mızrak ucu, iki bıçak ve bir kılıç sağlam bulunmuştur. Yuvalı mızrak uçları yassı kesitli ahşaba geçen kısımları silindirik formda ve uca doğru daralmaktadır. Bıçaklar genellikle demirden ve daima tek ağızlıdır. Kılıç sapı perçinleşmiş ve üzerinde bronz kaplama özellikleri ile silah özelliklerinden daha çok gömü hediyesi olarak bırakılmıştır. Buluntular demir malzemeden döküm ve dövme tekniği beraber kullanılmıştır. Kaplama sırasında kullanılan perçinler, kabzaya açılmış deliklerden doğrudan geçirilen ince-kısa bir pim görünümündedir. Söz konusu buluntuların tamamı inhumasyon gömülerin yanlarına yerleştirilmiştir³⁷⁶.

2001 yılı yüzey araştırması sırasında kataloğumuzda T47 numaralı tümülüs içinden ele geçen silindirik mühürle beraber tek kulplu üç ayaklı lokal bir kap bulunmuştur. Silindirik mühür üzerindeki betimlemede yaban keçisi ya da geyiği avlayan savaşçı figürü görülmektedir. Söz konusu silindir mühürü karşılaştırılabilecek bir örnek bulunamamıştır³⁷⁷.

Bodrum Yarımadası'nda 1967 yılı Müsgebi kazılarında 20'ye yakın metal buluntuların varlığını raporlardan öğrenmekteyiz; bunlar arasında hançer, bıçak ve mızrak uçları olarak ayrılmıştır³⁷⁸. Çömlekçi Nekropolü'nde bulunan tek fibula ise 11. yüzyıla tarihlenmektedir³⁷⁹. Pedasa buluntuları ile eş zamanlı olması gereken Termera metal buluntuları arasında; bıçaklar, mızraklar, fibula, saç spiralleri ve pazubentler yer almaktadır³⁸⁰. Bu eserler arasında fibulaların Erken Protogeometrik ve Geç Geometrik

³⁷⁶ Geometrik Dönem'de birçok mezara bırakılan benzer örnekler için; Blegen 1952, 279-294, Plate 75,c. Özdemir 2012, 474, Fig. 20-21.

³⁷⁷ Diler 2002, 16, Resim 9.

³⁷⁸ Mee 1978,137.

³⁷⁹ Caner 1983, 28-29; Carstens 1999, 30 dn. 125.

³⁸⁰ Paton 1896, 68 vd.; Carstens 1999, 37, dn.165-168. Buluntuların detaylı tanım ve tarihlendirmeleri yapılmamıştır.

Dönem arasına tarihlendirilirken Girit ve Kıbrıs etkilerinden bahsedilmektedir³⁸¹. Buluntular arasında takılar ise seramikler ışığında Geometrik Dönem'e tarihlendirilmiştir³⁸². Dirmil mezarında ele geçen metal buluntular iğne ve fibuladır³⁸³. Özellikle Termera ve Dirmil metal buluntularının detaylı yayınları olmadığı için Pedasa örneklerini genel olarak çok fazla karşılaştırma imkanı olmamıştır. Demir Çağı mezarlarından ele geçen buluntuların genel karakter ve formlarının aynı olduğunu söyleyebiliriz. Buluntular arasında sadece yerel üretim seramik formlarında farklılıklar görülmektedir.

³⁸¹ Carstens 1999, 40; E. Caner fibulaların bir grubunun yerel üretim olabileceğini aktarmaktadır; Caner 1983, 28-40.

³⁸² Higgins 1980, 118.

³⁸³ Bass 1963, 357 vd.; Carstens 1999, dn. 197; Özgünel 2006, 21.

9. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bodrum Yarımadası antik çağda Anadolu'nun Ege kültürleri ile yakın ilişki ve kültür alışverişinde bulunduğu önemli bir coğrafyadır. Bodrum Yarımadası Mausollos öncesi dönemde kırsal yerleşim karakterini korumuş ve dağlık coğrafyasında yüksek tepelerde kendine özgü mimari ve yerleşim sistemi kurulmuştur. Mausollos Dönemine kadar Leleg yerleşimleri ve Lelegler hakkında antik kaynaklardan veya epigrafik belgelerden çok az bilgi edinilebilmektedir. Uzun yıllara yayılan yüzey araştırmalarının ardından yakın geçmişte başlatılan bilimsel kazılar ile Pedasa Bodrum Yarımadası'nın Mausollos öncesi I. bin süreci hakkında önemli katkılar sağlamaktadır. Yerleşim karakteri ve sistemleri dışında mezar yapıları, ölü gömme gelenekleri hakkında yüzyıl önce yapılan Termera Kazısı, 1950-1960'lı yıllarda yapılan Müşgebi, Çömlekçi ve Dirmil kazıları ve bu kazılardan bulunan malzeme yardımıyla veriler değerlendirilmiştir. Termera Tümülüsleri'ndeki buluntular ışığında Yarımada üzerinde tümülüs mezar geleneğinin I. bin başına kadar uzandığı anlaşılmaktadır.

Pedasa Territoirumu'nda doktora tezim için yapmış olduğum yüzey araştırmaları sırasında geniş dağlık topografyada 77 adet tümülüs tespit edilmiştir. Bu tümülüsler dışında büyük oranda tahrip olmuş tümülüs olabilecek kalıntılar da bulunmasına rağmen tümülüslerde gördüğümüz yapı öğelerini tanımlanamadığı için sadece yapı kalıntısı olarak belgelenmiştir. Pedasa Tümülüsleri'nin sadece % 10 a yakın bir bölümünde bilimsel arkeolojik kazılar gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle kazı malzemesine dayalı yorumlarda beklenen sonuçlara henüz tam olarak ulaşılammıştır. Uzun süredir ekip üyesi olarak katıldığım Bodrum Yarımadası yüzey araştırmalarında Termera Nekropolü'nde sağlam kalan tek tümülüs, Kaplandağ araştırmalarında ise benzer tipte 6 tümülüs tespit edilmiştir. Yarımada içinde kentsel ölçekte olmayan küçük yerleşimlerden Kocaçal kalıntılarında yerleşimle iç içe birden fazla tümülüs bulunmaktadır. Pedasa'daki tümülüs yoğunluğu yarımada da hiçbir kentte görülmemektedir. Bununla birlikte sandık mezarlar, platform mezarlar kentin nekropolündeki mezar tiplerini oluşturmaktadır. Pithos gömüler platform mezarlar içinde hazırlanan bölümlerde yapıldığı belgelenmiştir.

Yerleşimin şekillenmesindeki önemli olan topografya tümülüslerin dağılımını da etkilemiştir. Leleg yerleşimleri dağlık ve yüksek tepeler üzerinde konumlanmıştır. Leleg kentleri akropol çevresine dağılmış çiftlik evleri, sivil yapılar dışında zamanın tarımsal etkinliklerini gösteren tarım terasları ile kırsal ve tarımsal özellikleri öne çıkan yerleşimlerdir. Pedasa Tümülüsleri'nin belirli nekropol alanlarında toplanmakla beraber tekil ve çiftlik evleriyle birlikte olan örnekler bulunmaktadır. Tekil örnekler dışında beş ana nekropol; Çamtepe, Elmadağ, Batı-Doğu Sivriçamtepe, Güneybatı ve Üçerenler Nekropolleri olarak tanımlanmıştır. Elmadağ ve Üçerenler Nekropolleri'nde tümülüs dışında çiftlik evlerinin olması topografyanın nekropol alanı dışında kullanımlarının olduğunu göstermektedir. Tümülüsler diğer mezar yapılarından ayıran ve önemli kılan özelliklere sahiptir. Bunların başında yer seçimi önemli unsurdur. Tümülüslerin bulunduğu nekropol alanları tüm çevreye egemen geniş görüş açısına sahip alanlardır. Birkaç örnek yarımada'nın hem kuzey hem de güneyinden denizi görecekte şekilde yapılmışlardır. Anıtsallık mimari düzenlemede mezarların boyutlarına da yansımıştır. Platform mezarların dağılımı tümülüslerle benzer olmakla beraber Güneybatı Nekropol'de yoğunlaşmaktadır. Arazinin topografik yapısına göre şekillendirilmiş platformlar içine yapılan urne çukurları ile platform mezarlar 6-7x20 m ölçülerinde, 1.50 m yüksekliğe ulaşabilmektedir. Platformlarda belirlenen eklemeler ile ihtiyaca göre genişletildikleri görülmektedir. Gömüler üzerine konan büyük kapak taşları seçilirken urne gömü alanlarının dışındaki taş dolgu içine adak kapları bırakılmaktadır. Platformların büyüklüğüne göre içinde beş ve daha fazla urne alanı bulunmaktadır. Platformların içinde oluşturulan urne çukurları genellikle kenar uzunlukları 0.60 m altında kare ve dikdörtgen planlıdır.

Genel mimari öğeleri aynı olan tümülüsler, gösterdiği yapısal farklılıklara bağlı altı farklı tipe ayrılarak; Teraslı, Terassız, Krepis Duvarı Olmayanlar?, Platform Mezarlı, Piramidal Çatılı ve Ön Odalı tipler olarak adlandırılmıştır. Tipolojik sınıflamada Piramidal Çatılı ve Ön Odalı Tümülüsler birer örnekle temsil edilmektedir. Krepis duvarı olmayan tümülüsler içinde teras duvarı üzerinde bulunanlar Üçerenler Nekropolü ile sınırlı kalmıştır.

Tümölüslerin tamamında inşa malzemesi olarak gri renkte yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Pedasa içinde tanımlanan iki taş ocağı ile beraber tüm topografya taş ocağı olarak kullanılmıştır. Kireçtaşı topografyanın tamamında tabakalar halinde bulunmakta, çıkarılması ve işlenmesi oldukça kolay olmaktadır. Üst yapıda ve mezar odasında kullanılan büyük bloklar fazla işçiliğe gerek kalmadan tabakaların kırılması ile sağlanmaktadır. Yapım malzemesi tümölüsün yapılacağı alandan çok rahatlıkla temin edilebilmektedir. Kireçtaşlarının üzerindeki jeolojik oluşumlar da duvar sırasında aynı hatta kullanılması ile görsel bir etkide kazandırılmaktadır. Kireçtaşlarının kırılma yapısı üzerine yük binen bloklarda daha kalın kullanılmasını gerektirmiştir. Krepis duvarları ve oda duvarlarında kalın bloklar halinde konulan taşların zamanla doğal nedenlerle çatladıkları ve ince plaka ve parçalara bölündükleri görülmektedir. Bu küçük ve plaka taşlar sadece temel seviyesinde derzleri düzenlemek için kullanılmıştır.

Tümölüslerin çapları değişmekle beraber yoğunluk 10-15 m arasındadır. Tümölüsleri çeviren krepis duvarları büyük oranda plan şeması tam daire değildir. KG-DB aksında aralarında 0.20-0.40 m arasında değişen ölçü farkları bulunur. Büyüklüklerine göre tümölüsler belirli bir alanda toplanmadığı da nekropol içinde aynı alanda küçük örneklerin de olmasından anlaşılmaktadır. Tümölüslerin inşa tekniği kuru duvar örgüsü, üst örtü bindirme tekniğinde sahte tonozdur. Teras duvarı, krepis, krepis duvarı, saçak, tonoz, dromos ve mezar odası yapı öğelerinde kullanılan duvar örgü sistemi genelde aynı karakterde ve özelliktedir. T19 mezar odası duvarları ince ve özenli işçiliği ile ayrılmaktadır. T42 dromos ve ön cephesindeki taş işçiliği birbirine benzemektedir. Her iki tümölüste düzgün işlenmiş taşlar, isodom tekniğinde yapılmıştır. Benzer duvar işçiliği Pedasa'da Athena Kutsal Alanı'ndaki duvarlarda karşımıza çıkmaktadır. Alazeytin'de yapı kalıntıları arasında bazı duvarlar dışında Karaada üzerinde bulunan muhtemelen bir tapınak olan yapının duvar işçiliği çok yakın özellikler gösterir. T19-T42 de görülen duvar işçiliklerini Kaplandag Tümölüsleri'nde tespit edilmemiştir.

Teras duvarları topografyanın durumuna göre uzunluk ve yükseklikleri farklıdır. Üçerenler Tümölüsleri'nde 20 m üzerinde ki teras duvarları U planda ve her

iki yönde anakaya ile birleştirilmiştir. Krepis duvarlarının örgü tekniğinde farklılık görülmez. Krepis duvarları korunma durumlarına göre 0.30-1.80 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı T19 (Gebekilise) ve T7-T8 tümülüslerin korunan saçaklarla sonlanmaktadır. Saçak kullanımı üç tümülüste görülmesine rağmen diğer örneklerin hepsinde kullanıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Kaplandağ Tümülüsleri'nde bir örnekte saçak *in-situ* korunmuştur. Tümülüsü kapatan taş dolgunun dağılmasını önlemek amacıyla içeriye doğru daralan taş dizileri yapılmıştır. Halka şeklinde içeri doğru daralmaktadır. Bu uygulamanın en iyi korunmuş örneği T19 ve Üçerenler Nekropolü'ndeki tümülüslerdir ancak tümülüsün en üst noktasına kadar devam edip etmediğini eldeki verilerle tanımlamak mümkün değildir.

Dromoslarda belirli bir yön birliği görülmez ve dromoslar yapıldıkların yerin topografyasına uygun yönlendirilmişlerdir. Yönlendirme de etken nokta girişin kolay olmasıyla ilgilidir. Eğimli alanlardaki tümülüslerde dromos genellikle teras duvarının oluşturduğu düzleme bakmaktadır. Belirli alanda toplanmış birkaç tümülüsün aynı yöne bakan dromosları sadece işlevsel olmasıyla açıklanabilir. Dromosların uzunlukları tümülüslerin büyüklüğüne göre değişmektedir ancak genişlikleri ve yüksekliklerinde bir ölçü birliğinden söz edilebilir. Dromoslar dardır ve genellikle bir kişinin geçebileceği şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Dromoslar tabanda 0.90-1.05 m, tavanda 0.45-55 m genişliğinde, 1.05-1.15 m yüksekliğindedir. Dromoslar duvarlarda kullanılan taşların eğimli kesilmesiyle yukarıya doğru daraltılmıştır. Bu şekilde kapatılacak alan küçültülmüş ve üstte kalın tek blokla düz olarak kapatılmıştır. 15 tümülüste dromoslar duvarın sağına ya da soluna doğru yer kazanmak için kaydırılmıştır. Tümülüslerde kapı uygulaması tek örnek dışında görülmemektedir. T42 dromosunda yan duvardaki kenet ve kilit yuvası kapının kullanımı göstermektedir. Dromosların içi düzenli kuru taş duvar örgü ile doldurulduğu *in-situ* korunmuş birçok örnekte belgelenmiştir. Sorunlardan biri de dromosun dışardan görünüp görünmemesidir. Dromosun krepis duvarına bağlandığı noktada yerinde korunan iki tümülüste kullanılan taşların dış yüzeyleri düzgün taşların kullanıldığı görülmüştür. Bu uygulama ile dromos girişi, krepis duvarı ile organik şekilde bağlanmış ve bir ölçüde gizlenmiştir.

Mezar odaları tümülüslerin büyüklüğüne bağlı değişmekle beraber genelde kare planlıdır. T47 mezar odası belirgin biçimde tümülüs daire merkezinden güneydoğuya doğru kaydırılmıştır. Mezar odası duvarları genelde anakaya üzerine oturmaktadır. Anakayanın oda mimarisinde kullanılmama nedeni kireçtaşı doğal yapının sağlam olmamasından kaynaklanmış olmalıdır. Eğimli oda tabanında toprak zeminden başlayan örneklerde küçük taşlardan oluşturulan derzler üzerine ilk sırada büyük bloklar yerleştirilmiştir. Duvarlar 1.10-1.25 m dikey yükselmekte ve daha sonra tonoz blokları başlamaktadır. Oda duvarlarında kaba işlenmiş dikdörtgen bloklar kullanılmıştır. Oda duvarlarındaki blokların yukarıya doğru eğimli kesildiği örneklerde bulunmaktadır. Oda da yukarıya doğru daralma üçüncü ve dördüncü sıradan itibaren başlatılmıştır. Bu şekilde tonuzun ve taş dolgunu yükünü daha kolay zemine aktarılması da sağlanmıştır. Oda tabanı anakayanın düzeltilmeden bırakılması ve küçük boşlukların sıkıştırılmış toprakla doldurulmasından oluşur. Oda içindeki anakaya üzerindeki doğal boşlukların bir bölümü gömü alanı olarak kullanılmıştır. Tümülüsler içinde en küçük mezar odası T42 tümülüsü 2.40x2.10 m, en büyük oda 5.60x5.75 m ölçüleri ile T52 tümülüsüdür.

Mezar odasının üst örtüsünde T19 (Gebekilise) piramidal çatı formuyla ayrılmaktadır. Bu örnek dışında odalar paralel bindirme tekniğinde taşlar dışarı taşırılarak tonoz yapılmıştır. Tonoz yapımında iki farklı uygulama görülmüştür. 25 tümülüste 1.25 m yüksekliğindeki düz çıkan oda duvarlarını köşelere çapraz yerleştirilen bloklarla tonoz başlamaktadır. Diğer örneklerde ise oda duvarları bitiminden itibaren tüm duvarlar dışarı çıkıntı yapar ve tonozun üstte kapanmasına yakın noktada bloklar çapraz konularak üst sıralar oktagonel forma döndürülmüştür. Tonoz en üstte 1m den daha büyük ve geniş tek taşla kapatılmıştır.

Tümülüslerde hem kremasyon hem de inhumasyon gömüler yapılmıştır. Birçok tümülüste bulunan lahit parçaları lahitle gömünün varlığını göstermektedir. Ancak tümülüs odalarındaki kaçak kazılar ve uzun süre kullanımları lahitlerin *in-situ* konumda bulunmaları engellemiştir. Bu anlamda kazısı yapılan tümülüslerde parçalar halinde bulunan lahitlerin bir bölümü taban döşeminde köşelerde korunmuştur. T1 tümülüsündeki buluntu durumları bu düşüncemizi desteklemektedir. Oda içindeki taş

döşemeli alanlar ve kırık parçaların fazla olması birden fazla lahitin kullanıldığını da göstermektedir. T1 tümülüsünde inhumasyon gömülerin oda zeminine yatırıldığı da belgelenmiştir. İskeletlerin pozisyonlarında belirli bir yönlendirme bulunmamaktadır. Zemine yatırılan iskeletler basit bir taş dizisi ile ayrılmıştır. Birden fazla inhumasyon gömünün yapıldığı odalarda önceki gömülere ait kemiklerin toplandığı alanların olmadığı görülmüştür. İnhumasyon gömüler için uygulanan diğer bir yöntemde oda içinde sandık mezarları yapılmasıdır. T1 ve T42 örneklerini gördüğümüz uygulamanın diğer örneklerde de olduğu söylenebilir. Kremasyon gömüler inhumasyon gömülerin aksine belirli bir düzende yerleştirilmişlerdir. Kremasyon kaplarının düşmesini önlemek amacıyla kaide çevresine basit taşlardan küçük dairesel çevirmeler yapılmıştır. Mezar hediyeleri büyük oranda gömülerin çevresine bırakılmıştır. Bırakılan hediyeler gömülerin cinsiyetlerine göre değişmektedir. Lokal kaplar ve yerel üretim bilinen formlardaki seramikler dışında bronz ve demir savaş aletleri ölü hediyeleri arasında ilk sırayı alır. Leleg yerleşmelerinde Termera ile birlikte büyük nekropol alanlarına sahip Pedasa'nın Erken Demir Çağda yoğun nüfusa sahip olduğunu da göstermektedir. Yapılan anıtsal tümülüsler toplumun hem refah düzeyini hem de ölüye verdiği önem ve saygıyı yansıtmaktadır. Belirli bir tip mezarın sürekli yapılması toplumun homojen yapısından kaynaklanmış olmalıdır.

Tümülüslerde mezar odası dışında gömü yapılan diğer alan taş dolgularıdır. Yanlarda taşlarla desteklenen ve tek plaka taşla kapatılan urne gömü alanlarına tümülüsün krepis duvarına yakın noktalarda lokal kaplar dışında, amphoranın da kullanıldığı gömüler yapılmıştır. Taş dolgu içindeki urne gömüler anıtsal bir mezara gömülme anlayışı dışında birer aile mezarı olması da etkili olmalıdır. Tümülüsler birer aile mezarı olarak uzun süre kullanıldığı gömüler ve arkeolojik buluntulardan anlaşılmaktadır. Tümülüslerin bir aile gömü alanı olarak en az birkaç kuşak kullanılması onların zengin buluntular içermesinin de nedenidir. Odaların büyük ve geniş olması birden fazla gömünün yapılmasına yönelik planlandığı göstermektedir. T1 tümülüsünde geleneğin devamı olarak Roma Dönemi'nde taş tümülüse gömülme geleneği devam etmiştir.

Nekropollerde ve tümülüsler çevresinde ölü kültüne yönelik bir mimari bir düzenleme tespit edilememiştir. Ölü kültü ve seramonilerine yönelik veri T42 tümülüsünün taş dolgusu içinde bulunan bronz kazandır. Tümülüsün güneyinde anakaya boşluğunda bulunan kazan içinde kül ve kemik parçaları adak yemeğinin bu alanda yapıldığını göstermektedir. Kremasyon gömüler için yakma alanları bazı yerleşimlerde tespit edilmiştir. Ancak Pedasa’da hem platform mezarlar hem de tümülüslerdeki kremasyon gömülerin nerede yakıldığı konusunda arkeolojik bir veri tespit edilememiştir. Tümülüslerin aile mezarları olması dışında kültle ilgisi açısından da değerlendirilmelidir. Benzer karakterdeki birçok Leleg yerleşiminde özel bir tapınım ve kült yapısı Athena Kutsal Alanı ve Alazeytin’deki “Heroon” olarak tanımlanan yapı dışında bilinmemektedir. Bu anlamda tümülüsler anıtsallıkları ve görülebilirlikleri ile ölü ve ata kültü inancına yönelik değerlendirilebilir.

Pedasa taş tümülüslerinin öncesi ve gelişim sürecinde Termera Tümülüsleri ve yuvarlak mezarları öne çıkmaktadır. Tümülüsler ve yuvarlak mezarlar Protogeometrik Dönem buluntuları ile Pedasa Tümülüsleri’nden daha erken tarihe giderler. Dirmil oda mezarı bindirme tekniğindeki üst yapısı ve buluntuları ile Geç Protogeometrik Dönem’e tarihlenmiştir. Tümülüslerin kökeni ve gelişimi konusunda Müsgebi ve Çömlekçi’de Miken Mezarları’nın dromos ve gömü alanlarının üst örtüleri dikkate alınarak, Leleg Tümülüsleri’nin bu örneklerden etkilendiği ve anıtsal Lidya Tümülüsleri ile birleşerek eklektik yerel bir gelenek ürünü olduğu yönündeki araştırmacılar tarafından da önerilmiştir.

Pedasa Tümülüsleri’ni kendi içinde de bir gelişim içinde olduğunu söyleyecek verimiz yok denecek kadar azdır. Değerlendirme kriterleri açısından bakıldığında duvar işçiliğinin büyük oranda aynı olması sadece iki örnekte T19-T42 nin özenli işçiliği ve buluntuları ile daha geç yapılmış olduğunu göstermektedir. Diğer örneklerde gelişimi ya da tarihsel süreçleri ile ilgili detaylar bulunmamaktadır. Tümülüslerin yayılımları dikkate alındığında ilk yapılan tümülüslerle ya da platform mezarlarla belirli nekropol alanı dolduktan sonra nekropolün belirli bir yöne doğru genişleme özelliğini Pedasa’da görmek mümkün değildir. Güneybatı Nekropolü’ndeki platform mezarların tepenin batı yamacına doğru ve eklemeler ile genişlediği

anlaşılmaktadır. Kaplandağ Tümülüsleri içinde işçilik ve kullanılan malzeme açısından ayırıcı bir özellik görülmemektedir.

Araştırmalar ve kazılar artıkça taş tümülüs geleneğinin sadece Bodrum Yarımadası ile sınırlı kalmadığı görülmüştür. Daha önceden bilinen Tantalos Mezarı dışında Teos ve Kolophon çevresinde yeni birçok taş tümülüs belgelenmiştir. Likya Bölgesi'nde bulunan taş tümülüsler taş işçiliği, krepis ve dromos kullanımı açısından Pedasa Tümülüsleri ile benzer özellikler göstermektedir. Sistemli bir kazı yapılmayan Likya Tümülüsleri'nde yüzey buluntularına dayanılarak Arkaik Dönem'e tarihlenmektedir. Her iki grup arasındaki diğer bir bağlantı da kırsal yerleşim alanlarında yerel beylere ya da arazi sahiplerine ait olan mezarlar olmasıdır. Yerel aile beyleri ve yöneticiler bu mezarlarla heroize edilmiş ve ata kültü oluşturulması her iki bölge arasında ortak unsur olarak göze çarpmaktadır. Tümülüsler bu yönleriyle de dinsel ve kutsallık kazanmıştır.

Pedasa Tümülüsleri'nde buluntu tespit edemediğimiz örnekleri taş işçiliği ve nekropoldeki konumlarına ve çevresinde ele geçen veriler dahilinde katalog bölümünde tarihlemeye çalışılmıştır. Kendi içlerinde belirli bir gelişim göstermeyen tümülüsler aynı gelenekte ve mimari anlayışta uzun dönem kullanılmışlardır. Üçerenler Nekropolü'nde bulduğumuz metal saç halkası ile T1 tümülüsünden ele geçen saç halkası aynı formdadır. Benzeri bir durum fibulalar içinde geçerlidir. Lahit parçaları ve seramik buluntularında Geometrik Dönem özellikleri göstermektedir. Bununla birlikte M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenebilecek parçaların olması mimarinin değişmeden tümülüslerin kullanılmaya devam ettiğini göstermektedir. Athena Kutsal Alanı'ndaki buluntular Arkaik Dönem'de Pedasa'nın önemli ve zengin bir yerleşme olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde W. Radt'ın önerdiği gibi Alazeytin yerleşmesi de aynı dönemde önemli mimari elemanlara sahiptir. Arkaik Dönem sonrasında taş tümülüs geleneğinin devam etmemesi belki tarihsel sürecin de bir sonucu olabilir. M.Ö. 546 da Perslerin bölgeye hakim olmaya başlaması ile Leleg yerleşimlerinde bazı değişiklikler olması muhtemeldir. İkinci Pers istilasıda bu süreci biraz daha hızlandırmış olabilir. Mausollos'a kadar olan süreçte bu kentler büyük oranda yoksullaşmış ve nüfusu dağılması düşünülmesi gereken bir noktadır.

Termera yuvarlak mezarlar ve tümölüslerinin, Pedasa Tümölüsleri'nin şekillenmesinde etken olduğunu söylemeliyiz. Pedasa'lılar belkide bu geleneği alarak kendi yerel şartlarında ve kentlerin topografyasındaki taş malzemeyi en iyi işleyerek kendilerine özgü taş tümölüsleri yapmışlardır. Ancak bu konuda ihtiyatlı davranarak gelecek yıllarda Pedasa Tümölüsleri dışında Kaplandağ ve diğör örneklerin bulunduğu nekropollerde gerçekleşecek kazılarla yeni bulgular Leleg Tümölüsleri ile bilgileri değiştirebilecektir.

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR**Teknik Kısaltmalar**

age.	Adı geçen eser.
Bk.	Bakınız.
DB	Doğu-Batı.
KG	Kuzey- Güney.
km.	Kilometre.
krş.	Karşılaştırınız.
Lev.	Levha.
m.	Metre.
M.Ö.	Milattan önce.
M.S.	Milattan sonra.
PDST	Pedasa Tümüls.
Res.	Resim.
T.	Tümüls.

Antik Kaynaklar

- Aristoteles *The Works of Aristotle, De Mirabilibus Auscultationibus* (İng. Çev. J.A.Smith-W.D. Ross) [Oxford At The Clarendon Press; London,] Oxford 1909.
- Herodotos *Herodot Tarihi* (Çev. M. Ökmen), İstanbul, 1991.
- Homeros *İlyada*, (Çev. A. Erhat- A. Kadir) 1998.
- Pausanias *Graeciae Descriptio- Pausanias, Pausanias Description of Greece*, (İng. Çev. W.H.S. Jones, Litt. D. ve H. A. Ormerod), Cambridge, 1918 [Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd.], 449
- Plinius *Naturalis Historia- Pliny the Elder, The Natural History*, (İng. Çev. J. Bostock, M. D., F. R. S. H. T. Riley, Esq., B.A.) London, 1855 [Taylor and Francis, Red Lion Court, Fleet Street].
- Polybios *Histories V (BooksXVI-XXVIII)* Çev.W.R.Paton London 1968.
- Stephanos Byzantios *Ethnika- Stephani Byzantii, Ethnicorum Quae Supersunt* (Ed. A. Meinekii), Berolini, 1849.
- Strabon *Antik Anadolu Coğrafyası*, (Tür. Çev. A. Pekman), İstanbul, 1993.
- Titus Livius *Ab Urbe Condita* (Trsl. E.T. Sage,) London 1961.

Modern Kaynaklar^{1*}

Akerström 1934	Akerström A, <i>Studien über die Etruskischen Gräber</i> 1934.
Akurgal 1946	Akurgal E, "Arkaik ve Klasik Çağlarda İzmir", <i>Belleten</i> Cilt X, Sayı 37, 1946.
Akurgal 1950	Akurgal E, "Bayraklı Kazısı Ön Rapor" <i>ADTC VIII</i> , Cilt 1-2, 1950 1-51.
Akurgal 1993	Akurgal E, <i>Eski Çağda EGE ve İZMİR</i> 1993.
Antonaccio 1995	Antonaccio M.C, <i>An Archaeology of Ancestor: Greek Tomb and a Hero Cult</i> , Maryland 1995.
Akyurt 1998	Akyurt M, <i>M.Ö. 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri</i> , Ankara 1998.
Arıhan 2007	Arıhan K.S, <i>Karia Bölgesi Ölü Gömme Gelenekleri</i> Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
Arkwright 1895	Arkwright W, "The Frontier of Lycia and Caria", <i>JHS</i> , XV 1895.
Arslan ve Kızıl 2007	N. Arslan, A. Kızıl, A Late Geometric Carian Grave From Becin, <i>Anatolia Antiqua</i> 2007, 15, 83-93.
Austin 1944	Austin R. P, "Athens and the Satraps Revolt", <i>JHS</i> 64 1944, 98-100.
Autran 1920	Autran C. "Pheniciens" <i>JHS</i> Vol. 40-2, 1920, 221-222.
Bass 1963	Bass G. F, "Mycenean and Protogeometric Tombs in the Halicarnassus Peninsula" <i>AJA</i> 67, 1963, 353-361.
Bean 1954	Bean G, Fraser P. M, <i>The Rhodian Peraea and Islands</i> , Oxford 1954.
Bean-Cook 1955	Bean E.G, Cook M.J, "The Halicarnassus Peninsula" <i>BSA</i> 50 1955, 85-171.
Bean-Cook 1957	Bean E.G, Cook M.J, "The Carian Coast III" <i>BSA</i> 52 1957, 117-138.

* Modern kaynaklarda kullanılan kısaltmalar [http://www.dainst.org/en/publication-guidelines\(?\)ft=all](http://www.dainst.org/en/publication-guidelines(?)ft=all) (15.08.2013) internet adresinde belirtilen biçimde gösterilenler dışında aşağıdaki gibidir.

- Bean 2000 Bean G, *Eski Çağda Menderesin Ötesi*, (çev.P. Kurtoğlu), İstanbul 2000.
- Belli 2003 Belli O, *Kırgızistan'da Taş Balbal ve İnsan Biçimli Heykeller* 2003.
- Belli 2010 Belli O, *Urartu Takıları*, 2010.
- Berti 1999 Berti, F, *La necropoli 'geometrica' dell'agora di Iasos*, in: J. Cobet (et. al), *Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme. Panionion – Symposium Güzelçamlı 26. September-1 Oktober 1999 (Mainz am Rhein) 1999*, 437 – 446.
- Benndorf 1884 Benndorf O, Niemann G, *Reisen in Lykien und Karien*, Wienne, (Reisen im Südwestlichen Kleinasien I) 1884.
- Bent 1888 Bent T, Discoveries in Asia Minor, *JHS* 9, 1888, 82-87.
- Benter 2009a Benter M, *Das Mykenische Kammergrab vom Pilavtepe in : F. Rumscheid (ed.) Die Karer und die Anderen Internationales Kolloquium an der Freien Universtat Berlin 13.bis – 15 October, Bonn 2009*, 349 – 358
- Benter 2009b Benter M, *Hydas, eine befestigte Höhensiedlung auf der Bozburun-Halbinsel, : F. Rumscheid (ed.) Die Karer und die Anderen Internationales Kolloquium an der Freien Universtat Berlin 13.bis – 15 October, Bonn 2009*, 481-501.
- Bingöl 2004 Bingöl O, *Arkeolojik Mimaride Taş*, Ankara 2004.
- Bingöl 2012 Bingöl O, “İki dünya arasındaki kapı Tümülüslerle ilişkin bir anımsatma” *Anadolu /Anatolia* 38 2012, 1-16.
- Bittel 1934 Bittel K, *Prehistorische Forshungen Kleinasien* 1934.
- Bittel 1942 Bittel K, “Kleinasiatische Studien”, *IstMitt* 5 1942, 159-162.
- Blinkenberg 1926 Chr. Blinkenberg, *Fibules grecques et orientales, Lindiaka* 5, Copenhagen 1926.
- Blümel 1998 Blümel W, Karien die Karer und ihre Nachbarn, *Kadmos* 37, 1998, 163-173.
- Boardman 1971 Boardman J, Kurtz D. C, *Greek Burial Customs*, London 1971.

- Boardman 1980 Boardman J, *The Greek Overseas*, London 1980.
- Bouzek 1985 Bouzek J, *The Aegean, Anatolia and Europe: Culturel interrelations in the second millennium B.C. SIMA 29*, Göteborg 1985.
- Boysal 1964 Boysal Y, "Milli Eğitim Bakanlığı Müsgebi Kazısı 1963 Yılı Kısa Raporu", *TürkAD* 13/2, 1964, 81-85.
- Boysal 1965 Boysal Y, "1964 Müsgebi Kazıları Hakkında Kısa Rapor", *TürkAD* 14, 1965, 123-126.
- Boysal 1967a Boysal Y "New Excavations in Caria", *Anadolu* 11, 1967, 31-56.
- Boysal 1967b Boysal Y, "Müsgebi Kazısı 1963 Kısa Raporu", *Belleten* 31, 1967, 67-83.
- Boysal 1969 Boysal Y, *Katalog der Vasen im Museum in Bodrum I Mykenisch-Protogeometrisch* Ankara 1969.
- Bulut 2013 Bulut H, "Early Iron Age Pottery from Halicarnassus Peninsula: Two New Amphora Fragments from Pedasa" (Baskıda)
- Blegen 1952 Blegen C.W. "Two Athenian Grave Groups of about 900 B.C." *Hesperia* 21-4, 1952, 279-294.
- Bresson 1992 Bresson A, P. Brun, P. Debord, R. Descat, and E. Varinlioglu, *REA* 94 (1992):155-74 (SEG 42.1019-1020). *Two decrees found near site of Ouranion* (E. Varinlioglu, in *Asia Minor Studien* 8:7-22, gives vivid description of process of finding the stones), ca. 200 B.C 1992.
- Bresson 2007 Bresson A, (2007) 'Les Cariens ou la mauvaise conscience du barbare', in G. Urso ed., *Tra Oriente e Occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore*, Fondazione Niccolò Canussio, Pisa, 2007.
- Bridges 1974 R.A, Bridges "The Mycenaean Tomb at Kolophon", *Hesperia* 43, 1974 264-266.
- Brock 1957 Brock, J. K, "Fortetsa: Early Greek Tombs near Knossos", *BSA Suppl.* 2, Cambridge 1957.

- Bryce 1986 Bryce T.R, *The Lycians in Literature and Epigraphic Sources* 1986.
- Bryce 1989 Bryce T.R, "The Nature of Anatolia. Mycenaean Involvement in Western Anatolia," *Historia* 38, 1989, 7-9.
- Bulba 2010 Bulba M, *Geometrische Keramik Kariens*, Mainz 2010.
- Buluç 1993 Buluç S, "Anadolu'da Kremasyon Ölü Yakma Gelenegi", *1992 yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları*, Ankara 1993.
- Cavanagh-Laxton 1981 Cavanagh W.G, Laxton R.R, "The Structural Mechanichs of the Mycenean Tholos Tomb" *BSA* 76, 1981, 109-140.
- Cavanagh-Laxton 1982 Cavanagh W.G, Laxton R.R, "Corbellled Vaulting in the Late Minoan Tholos Tombs" *BSA* 77, 1982, 65-77.
- Cavanagh-Laxton 1988 Cavanagh W.G, Laxton R.R, "Problem Solving and the Architecture of Tholos Tombs" *In Problems in Greek Prehistory* 1988.
- Caner 1983 Caner E, *Fibeln in Anatolien* (Prahistorische Bronzefunde, 14:8), München 1983.
- Carpenter 1977 Carpenter J, Boyd D. Dragon Houses: Euboia, Attika, Karia, *AJA* Vol. 81, No. 2, 1977, 179-215.
- Carstens 1999 Carstens A. M, *Death Matters, Funerary architecture on the Halikarnassos Peninsula*, Ph.d. dissertation Universty of Copenhagen 1999.
- Carstens 1999a Carstens A. M, "Survey of Ancient Tombs on the Halikarnassos Peninsula" *AST XVI* 1999, 330-333.
- Carstens 2001 Carstens, A. M. "Drinking vessels in tombs – a cultic connection?", in Ceramic contex. *Proceeding of the Internordic Colloquium on Ancient Pottery held at Stockholm 13-15 June 1999*, ed. C. Scheffer, (Acta Universitatis Stockholmiensis 12), Stockholm 2001, 89-102.
- Carstens 2002a Carstens A. M, "Tomb Cult on the Halikarnassos Peninsula", *AJA*, 106 2002, 391-409.

- Carstens 2002b Carstens A. M, (2002) Archaic Carian Pottery investigating culture?, in *Pots for the Living, Pots for the Dead*, ed. A.Rathje, Nielsen and B.Bungaard Rasmussen, (Acta Hyberborea 9), Kobenhavn 2002, 127-143.
- Carstens 2004a Carstens A. M, "Rock-cut Tombs in the Halikarnassos Peninsula," *Proceedings of the Danish Institute at Athens*, 4, 2004, 49-67.
- Carstens 2004b Carstens A. M.- Flensted-Jensen Halicarnassos and the Lelegians, in *The Salmakis Inscriptions and Hellenistic Halicarnassos*, eds. S.Isager and P.Pedersen 2004, (*Halicarnassian Studies IV*), Odense 2004, 109-123.
- Carstens 2005 Carstens A. M, Review of: J. Zahle, K. Kjeldsen, *The Mausolleion at Halikarnassos. Vol. 6: Subterranean and pre-Mausollan structures on the site of the Mausolleion. The finds from the tomb chamber of Mausollos* (Aarhus 2004), *BMCR* 2005.
- Carstens 2008 Carstens A. M, "Tombs of the Halikarnassos peninsula: The Late Bronze and Early Iron Age", (ed. P.Pedersen) 2007, (*Halicarnassian Studies V*) Odense 2008, 52-118.
- Carstens 2009 Carstens A. M, "Tomb cult and tomb architecture in Karia from the late Archaic to the Hellenistic period", F. Rumscheid, (ed.) *Die Karer und die Anderen Internationales Kolloquium an der Freien Universtat Berlin 13.bis – 15 October*, Bonn 2009, 377-95.
- Carstens 2011 Carstens A. M, "Early tombs in the Halikarnassian Region: reflections on cultural mixture" *Anatolia Antiqua* XIX 2011, 483-493.
- Chandler 1764 Chandler R. *Travels in Asia Minor 1764-65*, 1971.
- Clive 1988 Clive F, "Strobilos and Related Sites" *Anatolian Studies*, Vol. 38, 1988, 147-174.
- Coldstream 1977 Coldstream J.N, *Geometric Greece* 1977.
- Coldstream 2008 Coldstream, J. N., *Greek Geometric Pottery. A Survey of Ten Local Styles and their Chronology*. Updated Second Edition, Bristol 2008.
- Cook 1946 Cook R. M, "Ionia and Greece in the Eighth and Seventh Centuries B. C." *JHS* 66, 1946, 67-98.

- Cook 1961 Cook J. M., “Some Sites of the Milesian Territory” *BSA* 56, 1961, 90-101.
- Cook 1964 Cook J. M, Blackman D. J, “Greek Archaeology in Western Asia Minor” *Archaeological Reports*, No. 11, 1964 – 1965, 32-62.
- Cook 1965 Cook J. M, Blackman D. J “Greek Archaeology in Western Asia Minor” *Archaeological Reports*, No. 11, 1970 - 1971 33-62.
- Cook 1997 Cook R.M, *Greek Painted Pottery*³, London 1997.
- Kostis 1968 Kostis Davaras and Costis Davaras, Two Geometric Tombs at Atsalenio near Knossos *BSA* 63 1968, 133-146, Plate 31 Abr1-3.
- Cousin 1900 Cousin C, Voyage en Carie, *BCH* XXIV 1900, 27-31.
- Çiner 1964 Çiner R, “Bodrum Müskebi Kazısı İskelet Kalıntılarının Tetkiki”, *Antropoloji* 1:2, 1964, 56-79.
- Çörtük 2004 Çörtük U, *Kuzey Karia Akçay Vadisi ve Çevresinin Arkeolojik Araştırması*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muğla 2004.
- Debord 2001 Debord P. and Varinlioğlu E, eds.: *Les hautes terres de Carie*, Bordeaux 2001.
- Desborough 1952 Desborough V. R, d’A, *Protogeometric Pottery*, Oxford 1952.
- Desborough 1964 Desborough V.R.d’A, *The Last Mycenaean and their successors. An Archeological surveys 1200c 1000 BC*. 1964.
- Dickinson 1994 Dickinson O, *The Aegean Bronze Age* 1994.
- Dickinson 2006 Dickinson O, *The Aegean from Bronze Age to Iron Age* 2006.
- Diler 2002 Diler A, “Damlıboğaz/Hydai ve Leleg Yarımadası Araştırmaları 2001” *AST* 20-II 2000, 11-22.

- Diler 2003 Diler A, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Mylasa/Damlıboğaz ve Çevresi Yüzey Araştırması-2002” AST 21-II 2003, 143-154.
- Diler 2004 Diler A, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa, Damlıboğaz ve Kedrai (Sedir Adası) Yüzey Araştırması-2003”, AST 22-II 2004, 137-146.
- Diler 2006a Diler A, “Bodrum Yarımadası, Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa, Damlıboğaz (Hydai), Kedrai (Sedir Adası) Kissebükü (Anastasioupolis) ve Mobolla Kalesi Yüzey Araştırmaları 2004-2005” AST 24 -II 2006, 479-500.
- Diler 2006b Diler A, Pedasa Geç Geometrik Tümülüsü ve Lelegler’de Ölü İnancı, in: T. Takaoğlu (ed.) *Anadolu Arkeolojisine Katkıları. 65. Yaşında Abdullah Yaylalı’ya Sunulan Yazılar* (İstanbul) 2006, 109 -131.
- Diler 2008 Diler A, Türkoğlu S, Çörtük U, Gümüş Ş, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Pedasa, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Mylasa Sarıçay Ovası - Damlıboğaz (Hydai) - Pilav Tepe, Kedrai (Sedir Adası) ve Mobolla Yüzey Araştırmaları 2006-2007” AST 26-III 2008, 125- 142.
- Diler 2008a Diler A, Özer B, Çakmaklı D. Ö, Türkoğlu S, “PEDASA, 2007” KST 30-III (2008) 267-284.
- Diler 2009a Diler A, Gümüş Ş, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Pedasa, Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Milas Damlıboğaz (Hydai), Sedir Adası (Kedrai) ve Muğla (Mobolla) Kalesi Yüzey Araştırmaları 2008” AST 27-I 2009, 101-120.
- Diler 2009b Diler A, Tombs and Burials in Damlıboğaz (Hydai) and Pedasa. Preliminary Report in the Light of Surface Investigations and Excavations” in : F. Rumscheid (ed.) *Die Karer und die Anderen Internationales Kolloquium an der Freien Universtat Berlin 13.bis – 15 October (Bonn)* 2009, 359 -376.
- Diler 2009b Diler A, “Stone Tumuli In Pedasa On The Lelegian Peninsula The Problem Of Terminology And Origin”(Ed. by Henry O. / Kelp U.) *Tumulus as Sema Space, Politics, Culture and Religion in the First Millennium BC.* (Baskıda).

- Diler 2009c Diler A, "Olive Oil and Wine Production of the Halikarnassos, Peninsula in Caria" (ed. Ü. Aydınöğlu-A.Kaan Şenol), *Antik Çağda Anadolu'da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi, Uluslararası Sempozyum Bildirileri* 2009, 135-174.
- Diler 2010a Diler A., Özer B., Gümüş Ş, Özcan H. Ö., Elmas M., Novaliç A. (2010) "Bodrum Yarımadası Leleg yerleşimleri, Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Mylasa Damlıboğaz (Hydai), Pilavtepe ve Sedir Adası Yüzey Araştırmaları- 2009" AST 28-III 187-206.
- Diler 2010b Diler A, "PEDASA 2008/2009" KST 32-IV 2010, 324-341.
- Diler 2011a Diler A, Gümüş Ş, "Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis) Mylasa-Damlıboğaz (Hydai), Kedreai (Sedir Adası) ve Karacaada" Yüzey Araştırmaları 2010" AST 29-III 2011, 439-462.
- Diler 2011b Diler A, Özer B, Bulut H, Gümüş Ş, "PEDASA, 2010" KST 33-IV 2011, 67-194.
- Diler 2012 Diler A, Gümüş Ş, Eryılmaz Seda N, "Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis) Mylasa-Damlıboğaz (Hydai), Kedreai (Sedir Adası) Yüzey Araştırmaları 2011" AST 30-III 2012, 439-462.
- Dinç 1993 Dinç R, *Lydia Tümülüsleri*, Basılmamış Doktora Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İzmir (1993).
- Doumas 1977 Doumass C, "Early Bronze Age Burial Habits in the Cylades", *SIMA* 48, 1977.
- Eaby 2007 Eaby S. M, *Mortuary Variability in Early Iron Age Cretan Burials*, Basılmamış Doktora Tezi University of North Carolina 2007.
- Er 2004 Er Y, *Klasik Arkeoloji Sözlüğü* 2004.
- Ercan 1981 Ercan T.-Günay E.-Türkecan A. "Bodrum Yarımadasının Jeolojisi" *Maden Tetkik Arama Dergisi* 1981-1982 Sayı 97-98, 1981, 21-32.

- Erdoğan 2012 Erdoğan A, Aytaçlar M.N, “Milas TKİ Kazıları”, (Der. Çilingiroğlu A, Mercangöz Z, Gürçan P.) *Ege Üniversitesi Arkeoloji Kazıları*, 2012, 273-291.
- Ersoy 2007: Ersoy Y.- Koparal E. “Klazomenai Khorası ve Teos Sur İçi Yerleşim Yüzey Araştırması” *AST* 25-3, 2007, 47-70.
- Ersoy 2010 Ersoy Y, Tuna N, Koparal E, “Urla Seferihisar İlçeleri Yüzey Araştırmaları 2009 Çalışmaları” *AST* 28-2, 2010, 339-360.
- Evren 2000 Evren A, *Efes Müzesindeki Karya Bölgesi Kapları* 2000.
- Fabiani 2000 Fabiani, R, “Strabone e la Caria”, in: *Biraschi & Salmeri* 2000, 375-95.
- Fedak 1990 Fedak J, *Monumental Tombs of the Hellenistic Age*, Toronto 1990.
- Fellows 1852 Fellows Ch, *Travels and Researches in Asia Minor*, 1852, 276-280.
- Frei 1997 Frei, P. and C. Marek “Die karischgriechische Bilingue von Kaunos, Eine zweisprachige Staatsurkunde des 4. Jh.s v. Chr.”, *Kadmos* 1997, 36, 1-89.
- Forsdyke 1925 Forsdyke, E. J., *Catalogue of the Greek and Etruscan Vases in the British Museum, Vol. 1, Part 1. Prehistoric Aegean Pottery*, London.
- Foucart 1890 Foucart P.F, “Inscriptions de la Carie” *BCH* 14, 1890, 362-376.
- Gale 2008 Gale N, “Metal Sources for Early Bronze Age Troy and the Aegean”, *Proceedings of the International Symposium The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age October 13th – 19th 1997, Urla - İzmir (Turkey)* 2008 Ankara.
- Gallou 2005 Gallou C, *The Mycenaen Cult of the Dead BAR International Series* 2005, 1372.
- Gates 1983 Gates C.W. *From Cremation to Inhumation: Burial Practises at Ialysos and Kameiros During the Mid-archaic Period, ca. 625-525 B.C.* Occasional Paper 11,

- Institute of Archaeology, University of California, Los Angeles 1983.
- Guidi 1921-1922 Guidi G, “Viaggio di Esplorazione in Caria”, *ASAtene*, IV-V, 1921-22, 1924, 345-396.
- Gülseven 2002 Gülseven E, *Milas Müzesindeki Eski Tunç Çağı Kapıları* Muğla Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2002.
- Güngör 2006 Güngör Ü, *Klazomenai Yıldıztepe Nekropolisi*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2006.
- Hanfmann 1968 Hanfmann G.M.A-Waldbaum G.J., "Two submycenaen Vases and a Tablet from Stratonikeia in Caria" *AJA* 72, 1968, 51-56.
- Haywood 1999 Haywood S.C, *The Ionian Islands In the Bronze Age and Early Iron Age 3000-800 BC*. 1999.
- Henry 2009 Henry O. *Tombes de Carie ; architecture funéraire et culture carienne VIe-IIe s. a.C.*, PUR, Rennes 2009.
- Higgins 1980 Higgins R.A *Greek and Roman Jewellery* 1980.
- Holdich 1920 Holdich T. H, Stone Circles in Arabia, *The Geographical Journal*, Vol. 55, No. 6. 1920, 485-486.
- Hood 1960 Hood M.S.F, “Tholos Tombs of the Aegean” *Antiquity* 34, 1960, 166-176.
- Hood 1971 Hood M.S.F, *The Minoas, Crete in the Bronze Age* 1971 London.
- Hornblower 1982 Hornblower S, *Mausolus*, Oxford 1982.
- Hüllden 2005 Hüllden O, “Chamber Tombs, Podium or Terrace Tombs, Tumuli Recently Discovered Grave Types Expand the Spectrum of Lycian Graves” *III. Likya Sempozyum Bildirileri* Cilt 1 07-10 Kasım 2005, 263-280.
- Hüllden 2011 Hüllden O, “Considerations on the Tumuli of Lycia in the pre-Classical Period” *Anatolia Antiqua* XIX 2011, 495-514.

- Hürmüzlü 2007 Hürmüzlü B. "İonia'dan Spiral Biçimli Takılar (Spiral Shaped Jewellery from Ionia)", *Vitae. Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan*, (ed. M. Alparslan, M. Doğan-Alparslan ve H.Peker), 2007, 341-350.
- Işık 1980 Işık F, Die Koroplastik von Theangela in Karien und ihre Beziehungen zu Ostionien zwischen 560 und 270 v.chr. *IstMitt Beih*, 21, 1980.
- Işık 1990 Işık F, Frühe Funde asu Theangela und die Gründung der Stadt, *IstMitt* 40, 1990, 17-36.
- Il 2009 Il Ö *Tumuli Asiae Minoris Untersuchung zu den phrygischen und lydischen Tumulusgräbern der Eisenzeit im zentralen und westlichen Kleinasien*, Basilmamış Doktora Tezi, Heidelberg 2009.
- Kahraman 2005 Kahraman Y, *Antandros Urneleri* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı İzmir 2005.
- Keen 1993 Keen A. G, "Athenian Campaigns in Karia and Lykia during the Peloponnesian War" *JHS*, 113, 1993 152-157.
- Kilian 1986 Kilian, K. (1986) The Circular Building at Tiryns", in Hägg, R. & D. Konsola (eds.) *Early Helladic Architecture and Urbanization. Studies in Mediterranean Archaeology* vol. LXXVI, Göteborg, 1986, 65-71.
- Kleiner 1967 G. Kleiner, P. Hommel, W. Muller, Wiener, *Panionion und Melie*. (23. Erg.-H. zum Jdl.) 1967.
- Kolb 1995 Kolb F, *Neu Erkenntnisse zu Grabern im Antiken Lykien*, Eski Yakın Doğu Kùltürleri Üzerine İncelemeler 1995, 207-211.
- Kolb 1998 Kolb F, (ed.), *Lykische Studien 4. Field forschungen auf dem gebiet von Kynaneai (Yavu-Bergland)*. AMS 29, 1998.
- Jones 1999 Jones D.W, The Conundrum of Greek Population Growth in the 8th. Century B.C.:Burials, Settlements and Wells, *Opuscula Atheniensi* 24, 1999, 25-50.

- Johnson 1925 Johnson P. F., "The Dragon-Houses" of Southern Euboea, *AJA*, Vol. 29, No. 4. Oct. - Dec. 1925, 398-412.
- Judeich 1887 Judeich W., "Pedasa", *Ath. Mitt* 12, Athen, 1887, 331-392.
- Laumonier 1958 Laumonier A., *Les Cultes Indigenes en Carie*, Paris 1958.
- Lawartowski 2000 Lawartowski K, *Late Helladic Simple Graves. A Study of Mycenaean Burial Custom*, BAR International Series 878 2000.
- Lemos 2002 Lemos I., S. *The Protogeometric Aegean. The Archaeology of the Late Eleventh and Tenth Centuries* B. C. Oxford 2002.
- Lemos 2007 Lemos I, The Migrations to the West Coast of Asia Minor: Tradition and Archaeology, In: W.-D. Niemeier, K. Zimmermann, J. Cobet (eds.), *Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme, Paionion- Symposium Guzeldamli, 26. September-1. Oktober 1999*, *MitForsch* 5, 2007, 713-727.
- Levi 1963 Levi D, Le due prime campagne di scavo a Iasos. (1960-1961), *ASAtene* 39-40 (1961-1962) 1963, 505-71.
- Levi 1967 Levi D, Le campagne 1962-1964 a Iasos, *ASAtene* 43-44 (27-28 / 1965-1966), 1967, 401-546.
- Levi 1972 Levi D, Iasos. Le campagne di scavo 1969-70, *ASAtene* 47-48 (31-32 / 1969-1970) (1972) 461-532.
- Levi 1986 Levi D, *Iassos Kazıları* (N. Adabağ), Ankara 1986.
- Liritzis 2010 Liritzis, I, Polymeris, S.G- Zacharias, N. "Surface Luminescence Dating of 'Dragon Houses' and Armena Gate at Styra (Euboea, Greece)", *MAA* Vol. 10, No. 3, 2010, 1-20.
- Lochmann 1995 Lochmann H, "Survey in Chora von Milet. Vorbericht über die Kampagnen der Jahre 1990, 1992 und 1993", *AA* 1995, 293-329.

- Lochmann 1999 Lochmann H. (1999), "Survey in Chora von Milet. Vorbericht über die Kampagnen der Jahre 1996 und 1997", AA, 1999, 349-473.
- Lockwood 2011 Lockwood S. E, *Aytaş Mevkii/İslamlar in the Elmalı Basin, Turkey: A Multi-Period Sepulchral Site in Northern Lycia* Basılmamış Doktora Tezi Phd. University of Cincinnati 2011.
- Long 1958 Long C. R, "Greeks, Carians and the Purification of Delos", *AJA* 62-3,1958, 297-306.
- Ma 2000 Ma J, "The Epigraphy of Hellenistic Asia Minor: A Survey of Recent Research (1992-1999)" *AJA* Vol.104 No 1 January 2000, 95-12.
- Mansel 1973 Mansel A. M, "Gebze Yöresinde Kutluca Kubbeli Mezarı ve Trakya Kubbeli Mezarları arasında aldığı yer" *Bellekten*, XXXVII 1973.
- Mansel 1943 Mansel A. M, *Trakya Kırklareli Kubbeli Mezarları ve Sahte Kubbe ve Kemer Problemi*, TTKY 1943i
- Müfid 1999 Mansel M.A, *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara 1999.
- Marchese 1989 Marchese R. T, *The Historical Archaeology of Northern Caria : A Study in Cultural Adaptations* 1989.
- Mauri 1921-1922 Mauri A, Viaggio di esplorazione in Caria (Part I, II e III), *ASAtene* 4-5 (1921-1922) 345-488.
- Mauri 1923-1924 Mauri A, Jalisos-Scave della missione archeologica italiana a Rodi (parte I e II) *ASAtene* 6-7, 1923-1924, 83-341.
- Mauri 1928 Mauri A, *CIRh* I, Roma 1928.
- Machowski 2007 Machowski W, "The Barrows of the Iron Age in Mainland Greece, Cyprus and the Aegean Islands", *Studies in Ancient Art and Civilization* 10, 2007, 403-453.
- McLauchlin 1985 McLauchlin B.K, *Lydian Graves and Burial Customs*, Basılmamış Doktora tezi Phd University of California 1985.

- Mee 1998 Cavanagh W, Mee C, A Private Place: Death in Prehistoric Greece, *Studies in Mediterranean Archaeology*, Vol. CXXV, Jonsered 1998.
- Meritt 1937 Meritt D. B, "Towns of Asia Minor" *AJP*, 58-4, 1937, 385-391.
- Müller 1989 Müller S, "Les Tumuli Helladiques : où ? quand ? comment ?" *BCH* 113, 1989, 1-42.
- Nauman 1975 Nauman R, *Anadolu Mimarlığı*, (çev. B.Madra) 1975.
- Newton 1862-1863 Newton C. T, *A History of Discoveries at Halicarnassus, Cnidus and Branchidae*, London 1862-1863.
- Newton 1865 Newton C. T, *Travels Discoveries in the Levant* Vol. II, London 1865.
- Niemeier 1997 Niemeier B, Niemeier D.W, Milet 1994-1995. Projekt "Mionisch-Mykenisches bis Protogeometrisches Milet" Zielserzung und Grabungen auf dem Stadionhügel und Athenatempel, AA, 1997, 189-248.
- Ökse 2005 Ökse A, "Eski Çağdan Günümüze Ölü Gömme ve Anma Gelenekleri", *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, Sayı: 5, 1-8, Tuba, Ankara 2005.
- Özdemir 2012 Özdemir T.M. "Milas Mengefe'den Geç Geometrik Mezar" *Stratonikeia'dan Lagina'ya Ahmet Adil Tırpan Armağanı* (ed. B.Söğüt) 2012.
- Özfırat 2001 Özfırat A, *Doğu Anadolu Yayla Kültürleri* 2001.
- Özfırat 2002 Özfırat A, "Doğu Anadolu Yüksek Yaylası'ndan M.Ö. 2. Binyıl Kurganları", *Belleten* LXVI/246, 2002, 343-371.
- Özfırat 2008 Özfırat A, "Bozkurt Kurgan Mezarlığı Kazısı, 2007", *KST* -2, 2008, 369-384.
- Özfırat 2009 Özfırat A, "Bozkurt Kurgan Mezarlığı Kazıları", *Belleten* LXXIII/268, 2009, 635-674.
- Özfırat 2012: Özfırat A, "Bozkurt Kurgan Mezarlığı Kazısı, 2009-2010", *KST* 33. (Malatya, 23-27 Mayıs 2011) 2012, 533-550, Ankara.
- Özgan 2011 Özgan C, Özgen Murat H, vd. "Kolophon antik kenti 2010 yılı Yüzey Araştırmaları" *AST* 29-1 2011, 263-271.

- Özgüç 1948 Özgüç T, *Ön Tarihte Anadolu'nun Ölü Gömme Adetleri*, Ankara 1948.
- Özgünel 1976 Özgünel C, "Dirmil'de (Gökçebel) Bulunmuş Geometrik Kaplar", *Belleten* 40, 1976, 49-53.
- Özgünel 1983 Özgünel C, "Batı Anadolu ve İçerlerinde Miken Etkinlikleri", *Belleten* 47, 1983, 697-743.
- Özgünel 2006 Özgünel C, *Karia Geometrik Seramiği* 2006.
- Papadimitriou 2001 Papadimitriou N, Built Chamber Tombs of Middle and Late Bronze Age Date in Mainland Greece, *BAR Series* 925, 2001.
- Paton 1887 Paton W.R, Excavations in Caria, *JHS* 8, 1887, 64-82.
- Paton-Myres 1896 Paton W.R- Myres J.L, "Karian Sites and Inscriptions" *BSA* 16, 1896, 188-271.
- Paton 1900 Paton W.R, "Sites in E. Karia and S.Lydia", *JHS*, 20, 1900, 57-80.
- Paton-Myres-Hicks 1894 Paton W.R,-Myres J.L- Hicks E.L., "Three Karian Sites: Telmissos, Karyanda, Taramptos" *JHS* 14, 1894, 373-380.
- Pecorella 1984 Pecorella, P. E, *La Cultura Preistorica di Iasos in Caria* 1984.
- Pedersen 1991 Pedersen P, *The Maussoleion at Halikarnassos. Reports of the Danish Archeological Expedition to Bodrum. Vol.3:1 and 3:2. The Maussoleion Terrace and Accessory Structures* 1991.
- Pedersen 1994 Pedersen P, "The Ionian Renaissance and some aspects of its origin within the field of architecture and planning" In *Hekotomnid Caria and the Ionian Renaissance (Halicarnassian Studies)* 1994.
- Pedley 1974 Pedley G. J, "Carians in Sardis" *JHS* 94 1974, 96-99.
- Pelon 1976 Pelon O, *Tholoi, Tumuli et Cercles Funeraires* 1976.
- Peschlow 1996 Peschlow A. *Bindokat, Der Latmos* 1996.

- Perrot – Chipiez 1890 Perrot G, Chipiez C, *Historie de L' Art, dans L' Antiquite* V 1890.
- Polat 2009 Polat Y, The Findings from a Late Geometric Period Grave Uncovered at Becin, *Anatolia Antiqua* 17 2009 133-150.
- Radt 1970 Radt W, Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos, unter besonderer Berücksichtigung der archaischen Epoche *IstMitt* Beih.3 1970.
- Radt 1977 Radt W, "Ein Lelegischer Großbau bei Iasos", *IstMitt* 27/28, 1977/78.
- Radt 1992 Radt W, "Lelegische Compounds und Heutige Verwandte Anlagen" Studien zum Antiken Kleinasien II, *AMS* 8, (ed.) A.Schütte 1992, 1-15.
- Ratté 2009 C.Ratté, The Carians and the Lydians in: F. Rumscheid (ed.) *Die Karer und die Anderen Internationales Kolloquium an der Freien Universtat Berlin 13.bis - 15 October (Bonn)*, 2009, 135-147.
- Ray 1982 Ray J. D, "The Carian Inscriptions from Egypt", *Journal of Egyptian Archaeology* 68, 1982, 181-98.
- Reger 2004 Reger G, Sympoliteiai in Hellenistic Asia Minor', in S. Colvin, *The Greco-Roman East*, New York, 2004, 145-178.
- Reber 2010 Reber K, "The dragon houses of styra: Topography, architecture and function" *MAA* Vol. 10, No. 3, 2010, 53-61.
- Roos 1852 Roos L, *Reisen nach Kos, Halicarnassus, Rhodos und der Insel Cypern* Halle 1852.
- Roosevelt 2003 Roosevelt C.H, *Lydian and Persian Period Settlement in Lydia PhD*, Basilmamış Doktora Tezi. Faculty of the Graduate School of Cornell University 2003.
- Roosevelt 2006 Roosevelt C.H, "Tumulus Survey and Museum Research in Lydia, Western Turkey: Determining Lydian- and Persian-Period Settlement Patterns." *JFieldA* 31(1) 2006, 61–76.

- Rowe 1956 Rowe A, *Cyrenaican Expedition of the Univeisity of Manchester*, 1956.
- Rumscheid 2009 Rumscheid F, Die Leleger: Karer oder Andere? In: F.Rumscheid (ed.), *Die Karer und die Anderen Internationales Kolloquim an der Freien Universtat Berlin 13.bis – 15 October (Bonn)* 2009, 173-193.
- Quatember-Demus 1958 Quatember, Demus M, *Etruskische Grabarchitektur* 1958.
- Saner 2011 Saner T, “Larisa (Buruncuk) akropolü ve Kalesi Yeni Bir Başlangıç 2010” *AST* 29-2, 2011, 419-429.
- Schaeffer 1929 F. A. Schaeffer Les « épingles à habits » du Bronze des tumuli de la forêt de Haguenau (Basse-Alsace) In: *Bulletin de la Société préhistorique française*. 1928, tome 25, N. 2. pp. 97-102. Fig. 1-3. John Boardman Protogeometric Graves at Agios Ioannis near Knossos *BSA* 55, 1960 Knossos Survey3)128- 148.
- Schefold 1967 Schefold K, *Propyläen-Kunstgeschichte. Bd. 1. Die Griechen und ihre Nachbar* 1967.
- Sevin 1982 Sevin V, “Anadolu’da Pers Egemenliği” *Anadolu Uygarlıkları* G.A.T.A. İstanbul 1982.
- Sevinç 1998 Sevinç N, The Dedetepe Tumulus, *Studia Troica* 8, 1998, 305 ff.
- Sın 2007 Sın S, *Selçuk Ve Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzelerindeki Arkaik ve Klasik Dönemlere Ait Takılar* Basılmamış Yüksek Lisans tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Sina 2002 Sina A, *Karia Tanrıları ve Kültleri*, Basılmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.
- Snodgrass 1964 Snodgrass A. M, “Carian Armourers-The Growth of a Tradition” *JHS*, Vol. 84, 1964, 107-118.
- Snodgrass 1971 Snodgrass A. M, *The Dark Ages of Greece* 1971.
- Şahin 1976 Şahin Ç, *The Political and Religious Structure in the Territory of Stratonikeia in Caria* 1976.

- Şahin 2005 Şahin M, “Myndos 2004 Yılı Yüzey araştırması” AST 23-I 2005, 171- 184.
- Şahin 2006 Şahin M, “Myndos 2004 Yılı Yüzey araştırması” AST 24-I 2006, 293-306.
- Şahin 2007 Şahin M, “2006 Yılı Myndos Kazısı” KST 29-I 2007, 21-38.
- Şimşek 1997 Şimşek C, *Hieropolis Güney Nekropolü*, Basılmamış Doktora Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya 1997.
- Tekoğlu 1999 Tekoğlu R, "Karca'nın Çözümlemesi ve Kaunos Çiftidilli Anıtı", Zafer Taşlıkılıoğlu Armağanı *Anadolu ve Trakya Çalışmaları*, Cilt 1 (1999) 227-256.
- Texier 1882 Texier Ch, *Description de L'Asia Mineure*, Paris 1882.
- Toynbee 1971 Toynbee J.Mc, *Death and Burial in the Roman World*, London and Southampton 1971.
- Tunukan 1964 Tunukan S, “Bodrum-Dirmil Kazısı İskeletleri”, *Belleten* 28, 1964, 361-371.
- Uhri 2006 Uhri A, *Batı Anadolu Erken Tunç Çağı Ölü Gömme Gelenekleri* Yayınlanmamış Doktora Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir 2006.
- Umar 1982 Umar B., *Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi* 1982.
- Varkıvanç 2007a Varkıvanç B, Mezar Mimarisi Örtü Sistemlerinde Form ve Teknik I: Denizli-Çambaşı Tümülüs Örneği, *Baki Öğün'e Armağan*, Derl: Işık C.-Öğün Ç. Z.- Varkıvanç B. TTKY VII-226, 2007, 187-206.
- Varkıvanç 2007b Varkıvanç B, Mezar Mimarisi Örtü Sistemlerinde Form ve Teknik I: Denizli-Çambaşı Tümülüs Örneği, *Baki Öğün'e Armağan*, Derl: Işık C.-Öğün Ç. Z.- Varkıvanç B. TTKY VII-226, 2007, 207-220.
- Varinlioğlu 1992 Varinlioğlu E, “PEDASA” AST X, Ankara 1992, 213-218.

- Varinlioğlu 1992a Varinlioğlu E, “Lelegian Cities on the Halicarnassian Peninsula in the Athenian Tribute Lists” *AMS* 8, 1992, 17-22.
- Vavouranakis 2007 Vavouranakis Funerary Landscapes east of Lasithi, Crete, in the Bronze Age *BAR International Series* 1606 2007.
- Vermeule 1964 Vermeule E, “The Early Bronze Age in Caria”, *Archeology* 17, 1964, 244-249.
- Voigt 1994 Voigt M.M, Excavation at Gordion 1988-1989: the Yassihöyük Stratigraphic Sequence *AJA Cilt* 3, 1994.
- Vöigtländer 1986 Vöigtländer W, “Survey Bei Akbük-TEICHIUSSA 1985” *AST* 4, 1986, 151-156.
- Vöigtländer 1987 Vöigtländer W, “Survey Bei Akbük-TEICHIUSSA 1986” *AST* 4, 1987, 157-162.
- Vöigtländer 1988 Vöigtländer W, “Survey Bei Akbük-TEICHIUSSA 1987” *AST* 4, 1988, 183-190.
- Vöigtländer 1988a Vöigtländer W, “Akbük-Teichiussa Zweiter Vorbericht-Survey 1985/86”, *AA* 1998, 567-625.
- Vöigtländer 2004 Vöigtländer W, *Teichiussa Naherung und Wirklichkeit*. 2004.
- Waldbaum 1966 Waldbaum, J. C, “Philistine Tombs at Tell Fara and their Aegean Prototypes”, *AJA* 70 1966, 331-40.
- Waywell 1980 Waywell G, “Mausolea in Southwest Asia Minor” *Yayla* 3, 1980.
- Wheeler 1974 Wheeler T.S, “Early Bronze Age Burial Customs in Western Anatolia” *AJA* 78, 1974, 415-425.
- Yaylalı 2006 Yaylalı S, “Muğla Prehistoryası: Paleolitik Dönem’den Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar” *Anadolu Arkeolojisine Katkılar: 65. Yaşında Abdullah Yaylalı’ya Sunulan Yazılar*, (derl) T. Takaoğlu 2006.
- Yıldırım 2002 Yıldırım Ş, *Trakya Tümülüsleri ve Lokalizasyonu* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara 2002.

- Yıldırım 2008 Yıldırım Ş, *Doğu Trakya’da Mezar Tepelerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara. 2008.
- Yükmen 2003 Yükmen B, *Doğu ve Güneydoğu dolmenleri Işığında Anadolu Megalitleri*, İstanbul 2003.
- Yüksel 2001 Yüksel A, *Antik Kaynaklarda Karia Bölgesi* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul 2001.
- Zahle 1975 Zahle J, “Archaic Tumulus Tombs in Central Lykia (Phellos)” *Acta Archaeologica* 46, 1975, 77-94.
- Zgusta 1984 Zgusta A, *Kleinasiatische Ortsnamen* 1984.

KATALOG

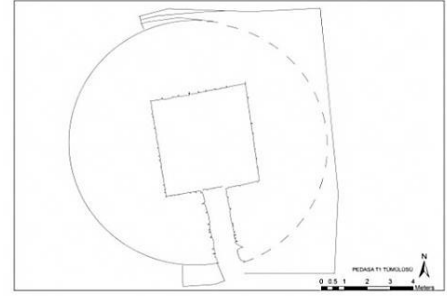
Katalog No: PDST1 (Lev. 18-25)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2010 yılında kazısı tamamlanmıştır. Diler 2011b, 167-193.

Topografik Konum: Akropolün batısındaki Athena Kutsal Alanı'nın bulunduğu tepenin doğu yamacında, deniz seviyesinden 289 m yüksekliktedir.

Plan Tipi: Teraslı.

Mimari Tanım: Tepenin doğu yamacında U planlı teras üzerindedir. Kuzey ve güney yönde anakaya ile birleşen terasın, doğu duvarı 12.30 m uzunluğunda, 1.00-1.50 m yüksekliğinde, kuzey duvarı 7.50 m uzunluğunda 1-1.50 m yüksekliğinde, batı duvarı 4 m uzunluğunda ve 0.50 m yüksekliğindedir. Kuzey yönde teras duvarının, anakaya ile birleştiği bölümde, üç basamaklı krepis oluşturulmuştur. Batı krepis duvarına geç dönemde moloz taşlardan kareye yakın 1x1.25 m boyutlarında, 1.15 m yüksekliğinde platform eklenmiştir. Tümülüs DB yönünde 11.10 m, KG yönünde 11.40 m çapında, 2.50 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları batı ve güneybatı yönde ana kaya üzerine, diğer yönlerde teras duvarı üzerine oturmaktadır. Doğu ve kuzey yönde teras duvarlarından 0.40 m içeri çekilen krepis duvarları, 0.30-1.10 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarları üzerinde 0.70-0.90 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu, üst örtüye ait büyük blokların bir bölümü ile beraber korunmuştur. Güneye yönlendirilen dromos, 4.15 m uzunluğunda, girişte 1.05 m, mezar odasında 0.95 m genişliğindedir; dromos yüksekliği 0.70 m. dir. Dromos tabanında 3.05 m uzunluğunda, 0.25 m genişliğinde, 0.30 m yüksekliğinde moloz taşlardan iki kanal yapılmıştır. Düz plaka taşlar ile kapatılan kanalların üzeri, düzenli şekilde moloz taşlarla doldurulmuştur. Güney ucu krepis duvarına dayanan kanalların oda bağlantısı açık ve mezar odası tabanından 0.30 m yüksektedir. Mezar odası kare plana yakın 4.20x4.50 m boyutlarındadır. Doğu-batı yönünde eğimli oda tabanı, kısmen ana kayanın kısmen düzeltilmesi, boşlukların sıkıştırılmış toprakla doldurularak yer yer tabana yerleştirilen düz plaka taşlardan oluşmaktadır. Oda

duvarları tabandan itibaren 1.35 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra tonoz örtü başlamaktadır. Tonoza, 2.20 m yüksekliğe kadar paralel yerleştirilmiş, bu yükseklikten sonra çapraz konan bloklarla üst örtü yuvarlak forma döndürülerek mezar odası kapatılmıştır. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Kalıntının kuzeydoğu köşesinde taş dolgu içinde urne çukuru ve oda içinde çoklu inhumasyon ve kremasyon gömüler belgelenmiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem (II. Kullanım M.S. 2-3. yüzyıl).

Buluntular: Tablo 4.

Katalog No: PDST2 (Lev. 26)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

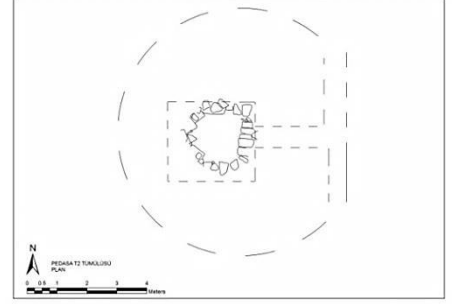
Topografik Konum: Akropolün batısındaki, Athena Kutsal Alanı'nın bulunduğu tepenin güneydoğu yamacında, PDST1 kodlu tümülüsün 200 m güneyinde, deniz seviyesinden 290 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tepenin güneydoğu yamacında

yerleşiktir. Kuzey güney doğrultusunda 2.50 m uzunluğunda, 0.90 m yüksekliğinde bir bölümü korunmuş teras üzerindedir. Kalıntı yaklaşık 7-8 m çapında ve 2-3 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı ve taş dolgusu büyük oranda tahrip olan tümülüste, üst örtüye ait blokların bir bölümü ise korunmuştur. Doğuya yönlendirilen dromos çökmüştür. Mezar odası 2.90x2.70 m ölçülerindedir. Oda içinde güneybatı köşede kaçak kazı çukuru saptanmıştır. Ana kaya üzerine oturtulan oda duvarları, tabandan 0.85 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.45 m yüksekliğinde tonoz başlar. Tonoz, oda duvar bitiminden itibaren köşelere konan çapraz bloklarla başlar ve üste doğru yuvarlak forma döndürülerek sonlanır. Tonoz blokları yukarıya doğru eğimli kesilmişlerdir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Mezar odasının iç düzenlemesi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

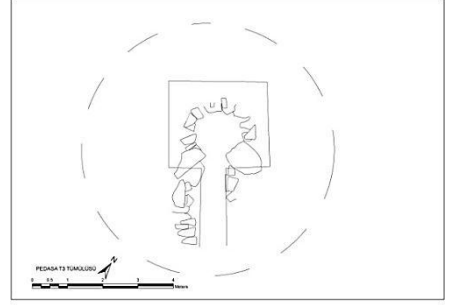

Katalog No: PDST3 (Lev. 27)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Athena Kutsal Alanı'nın bulunduğu tepenin güney yamacında yerleşiktir. PDST3 kodlu tümülüsün 100 m batısında deniz seviyesinden 291 m yüksekliktedir. Doğusunda platform mezar ya da çiftlik evi olabilecek yapı kalıntıları bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Hafif eğimli yamaçta konumlanan tümülüsün, krepis duvarları tahrip olmuş sadece güneybatısında 1.70 m uzunluğunda, 0.30 m yüksekliğinde bir bölümü korunmuştur. Krepis duvarının korunan bölümünden yapılan tamamlama ile tümülüs yaklaşık 7-8 m çapında olmalıdır. Büyük oranda kaçak kazılar ile tahrip edilen tümülüsün taş dolgusu 0.80 m yüksekliğindedir; üst örtüye ait blokların bir bölümü korunmuştur. Doğuya yönlendirilen 2.25 m uzunluğundaki dromos kaçak kazılar sonucunda büyük oranda tahrip edilmiştir. Kaçak kazılar ile açılan mezar odası 2.75x2.45 m ölçülerindedir. Odanın kuzey duvarı moloz dolgudan itibaren 0.50 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra tonoz 1.15 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Oda duvarları ve tonozda kullanılan kireçtaşı blokların uzunluğu 0.50-0.90 m, yüksekliği, 0.25-0.35 m arasında değişmektedir. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Mezar odasının tahrip olması nedeniyle mezar odasının iç düzenlemesi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

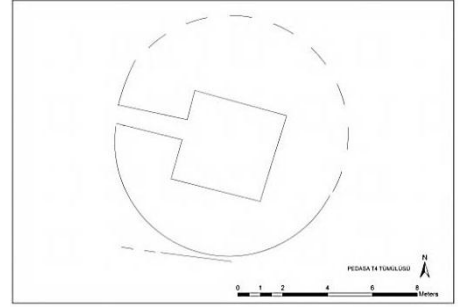
Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST4 (Lev. 28, 29)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Athena Kutsal Alanı'nın bulunduğu tepenin batı yamacında, Gökçeler Deresi'nin kuzeyinde yerleşiktir; deniz seviyesinden 291 m yüksekliktedir. Tümülüsün 40 m batısında ve güneyinde platform mezarlar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tepenin batı yamacında doğu-batı yönündeki kısa bir teras üzerindedir. Kuzey yönde anakaya ile birleşen teras duvarı 0.30 m yüksekliğinde tek basamaklı krepis oluşturur. Teras duvarı güney yönde 3.30 m uzunluğunda, 0.90 m yüksekliğindedir. Tümülüs DB yönünde 10.50, KG yönünde 10.70 m çapında ve 2.60 m yüksekliğindedir. Güney yönde teras duvarı üzerine, diğer yönlerde ise anakaya üzerine oturan krepis duvarları 0.30-0.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün taş dolgusu büyük oranda dağılmış sadece kuzey yönde büyük tonoz bloğu korunmuştur. Kuzeye yönlendirilen 3.10 m uzunluğundaki dromos, dışta 1.03 m, içte 0.84 m genişliğinde ve 0.50 m yüksekliğindedir. Dromos dıştan krepis duvar örgü tekniğinde kapatılmıştır. 3.80x 3.60 m ölçülerindeki mezar odasının içi kare plana yakın moloz dolgu kaplıdır. Odanın kuzey duvarı 0.98 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra tek büyük bloğu korunmuş tonoz başlamaktadır. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Moloz dolgu ile kaplı olması nedeniyle mezar odasının iç düzenlemesi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem (II. Kullanım M.S. III. yüzyıl).

Buluntular: Tablo 4.

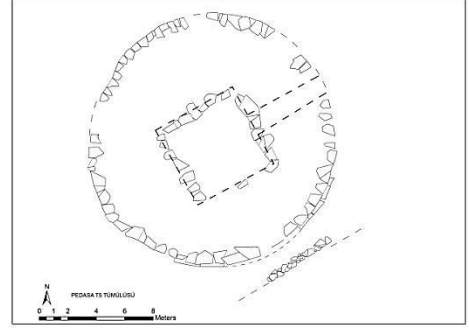
Katalog No: PDST5 (Lev. 30, 31)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Gökçeler Deresi'nin kuzeyinde yerleşiktir. PDST6 kodlu tümülüsün 5 m doğusunda deniz seviyesinden 165 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Hafif eğimli yamaçta güney yöndeki teras üzerindedir. Bir bölümü bahçe duvarı altında kalan teras duvarı, doğu-batı yönünde 4 m uzunluğunda ve 1.00-1.25 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüs KG yönünde 17.75 m, DB yönünde 17.35 m çapında ve 4.13 m yüksekliğindedir. Güney yönde 0.30 m yüksekliğinde tek sıra krepise sahiptir. Krepis duvarı 0.40-0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarları ikinci sırada 0.25 m içeri çekilmiştir. Tümülüsün üst örtüsünü oluşturan taş dolgu tamamen dağılmış sadece tonozu kapatan bloklar korunmuştur. Mezar odasındaki izlerden anlaşıldığı kadarıyla dromos güney yönde olmalıdır. Tonoz başlangıç seviyesine kadar toprak dolgu kaplı olan mezar odası 5.65x5.50 m boyutlarıyla yaklaşık kare planlıdır. Odanın batı duvarı 0.35 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.30 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Odanın toprak dolgu kaplı olması nedeniyle mezar odasının iç düzenlemesi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

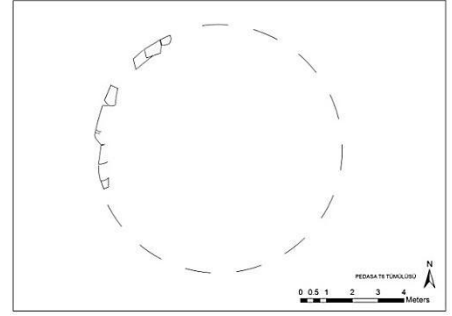
Buluntular: Tablo 4.

Katalog No: PDST6 (Lev. 32)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Gökçeler Deresi'nin kuzeyindedir. PDST6 kodlu tümülüsün 5 m batısında deniz seviyesinden 164 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu ve mezar odası tamamen tahrip olmuştur. KG yönünde 9.50 m, DB yönünde 9.40 m çapında ve 0.70 m yüksekliğindedir. Kuzey ve kuzeybatı yönde krepis duvarları 0.40-0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Oda ve dromos tahribat nedeniyle tanımlanamamıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Odanın toprak ve moloz dolgu kaplı olması nedeniyle mezar odasının iç düzenlemesi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

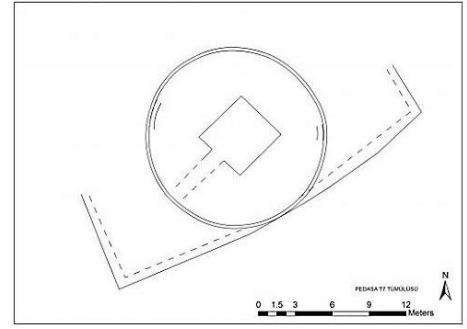
Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST7 (Lev. 33, 34)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2006b, 121, Res.1; Diler 2008a,125; Diler 2009c, Fig.11.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Üçerenler Nekropolü'nün bulunduğu tepe sırtının batısında yerleşiktir. PDST8 tümülüsünün yaklaşık 100 m güneybatısında deniz seviyesinden 383 m yüksekliktedir. Tümülüsün 15 m kuzeyinde antik taş ocağı ve 10 m batısında mezar olabilecek bir yapı kalıntısı bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tepe sırtının güney yamacında U planlı teras üzerindedir. Doğu ve batı yönde ana kaya ile birleşen terasın güney duvarı 28.50 m uzunluğunda ve 0.50-0.80 m yüksekliğinde, doğu duvarı 4.60 m uzunluğunda 0.30 m yüksekliğinde, batı duvarı 8.50 m uzunluğunda 0.30-0.50 m yüksekliğindedir. Tümülüs DB yönünde 14.60 m, KG yönüne 14.30 m çapında 3.65 m yüksekliğindedir. İsodom tekniğine yakın duvar örgüsüne sahip krepis duvarı güneyde teras duvarı üzerine diğer yönlerde anakaya üzerine oturmaktadır. Krepis duvarı güneyde 1.88 m, doğu yönde 1.85 m yüksekliğinde saçak seviyesine kadar korunmuştur.

Yukarıya doğru yaklaşık 10 derecelik açıyla daralan krepis duvarı 0.20 m kalınlığında, 0.30 m dışarıya taşırılan iki taş sırası oluşturan saçak ile sonlanır. Saçakların üzerinde *in-situ* korunmuş bloklar iki sıra kademeli şekilde içeri çekilen dairesel duvar örgüsüne ait izlerdir. Tümülüsün moloz taşlardan oluşan dolgusu 1.05 m yüksekliğinde ve odayı kapatan tonoz blokları ile büyük oranda korunmuştur. Giriş bölümü çökmüş olan dromos batıya yönlendirilmiştir. 4.50 m uzunluğunda, oda girişinde 0.90 m genişliğinde ve 1.30 m yüksekliğindeki dromos, düz tonozla kapatılmıştır. Moloz dolgu kaplı mezar odası 4.70x4.60 m ölçülerindedir. Oda duvarları moloz dolgudan itibaren üst örtü başlangıç seviyesine kadar 0.50-1.00 m arasında dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.80 m yüksekliğinde tonoz

başlamaktadır. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Odanın moloz dolgu kaplı olması nedeniyle mezar odasının iç düzenlemesi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

Katalog No: PDST8 (Lev. 35, 36)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2006b, 109-131; Diler 2008a, 125; Diler2009c, Fig.10.

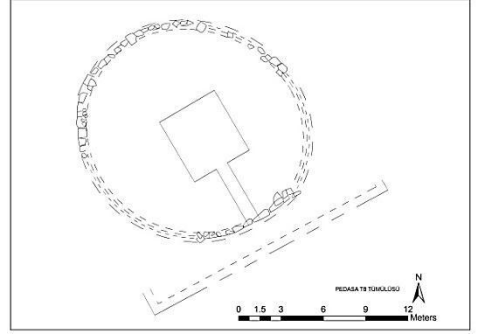
Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Üçerenler Nekropolü'nün bulunduğu tepe sırtının batısındadır. PDST7 kodlu tümülüsün yaklaşık 60 m kuzeydoğusunda deniz seviyesinden 402 m yükseklikte konumlanır.

Mimari Tanım: Tepe sırtının güney yamacında

U planlı teras üzerindedir. Doğu ve batı yönde ana kaya ile birleşen terasın güney duvarı 18.50 m uzunluğunda, 0.30-0.60 m yüksekliğinde, doğu duvarı 1.30 m uzunluğunda 0.20 m yüksekliğinde, batı duvarı 1.80 m uzunluğunda 0.30 m yüksekliğindedir. Tümülüs DB yönünde 15.90 m, KG yönüne 15.50 m çapında ve 3.65 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı güney yönde teras üzerine diğer yönlerde ana kaya üzerine oturmaktadır. İso-dom tekniğine yakın duvar örgüsüne sahip krepis duvarı güneyde 2.08 m, doğu ve kuzeydoğu yönlerde 1.40-1.60 m, yüksekliğinde saçak seviyesine kadar korunmuştur. Yukarıya doğru daralan krepis duvarı 0.10 m kalınlığında, 0.30 m dışarıya taşırılan tek sırası korunmuş saçak ile sonlanır. Saçakların üzerinde *in-situ* korunmuş bloklar iki sıra kademeli şekilde içeri çekilmiştir. Krepis duvarları üzerinde moloz taşlardan oluşan tümülüs taş dolgusu kuzeyde 2.05 m diğer yönlerde 1.20 m yüksekliğinde, odayı kapatan bloklarla beraber korunmuştur.

Güneye yönlendirilen dromos 4.50 m uzunluğunda, girişte 0.93 m, mezar odasında 0.87 m, genişliğinde, 1.30 m yüksekliğindedir. Yukarıya doğru daralan dromos 0.55 m genişliğinde düz tonozla kapatılmıştır. Mezar odası 4.50x4.90 m ölçüleri ile kare planlıdır. Mezar odası duvarları dolgudan itibaren 0.70 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.65 m yüksekliğindeki tonoz başlamaktadır. Tonoz oda duvarlarının bitiminde köşelerdeki çapraz bloklarla başlar, yukarıya doğru yuvarlak forma döndürülerek en

üstte tek blokla kapatılmıştır. Tümölüs tüm yapı ögelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniğı uygulanmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda içi düzenlemesi döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST9 (Lev. 37, 38)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

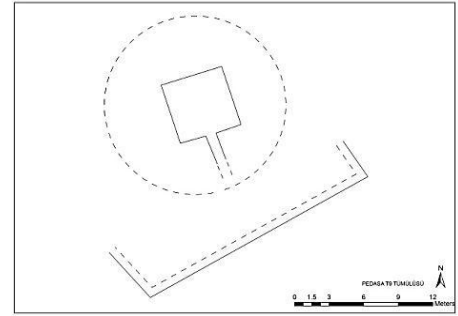
Topografik Konum: Üçerenler Nekropolü'nün bulunduğu sırtın batısında konumlanır. PDST8 tümülüsünün yaklaşık 60 m kuzeyinde ve deniz seviyesinden 413 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tepenin güney yamacında U planlı teras üzerindedir. Doğu ve batı yönde anakaya ile birleşen terasın güney duvarı 21.70 m uzunluğunda ve 0.30-0.60 m yüksekliğindedir.

Doğu duvarı 4.65 m uzunluğunda, 0.30 m yüksekliğinde, batı duvarı 4.90 m uzunluğunda 0.40 m yüksekliğindedir. Teras duvarı ve tümülüs arasında 4.60x21 m boyutlarındaki alan düzeltilmiş ana kaya ve yatay plaka taşlarla kaplıdır. Tümülüsün dağılan taş dolgusunda yapılan ölçümle KG yönünde 15.50 m, DB yönünde 15.80 m çapında ve 3.05 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı tahrip olan tümülüsün moloz taş dolgusu dağılmış sadece tonozu kapatan bloklar 1.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Güneye yönlendirilen dromos korunmuş bölümde 2.30 m, mezar odasından yaklaşık çapına tamamlandığında 4.25 m uzunluğa ulaşmaktadır. Dromos girişte 0.88 m, mezar odasında 0.85 m genişliğinde ve 0.45 m yüksekliğindedir. Mezar odası 5.45x5.50 m ölçülerindedir. Oda tabanı anakaya ve sıkıştırılmış toprak dolgudan oluşmaktadır. Oda duvarları tabandan 1.25 m dik yükselir bu seviyeden sonra 2.75 m yüksekliğindeki tonoz başlamaktadır. Tonoz oda duvarlarının bitiminde köşelerdeki çapraz bloklarla başlar, yukarıya doğru yuvarlak forma döndürülerek kapatılmıştır. Tümülüs tüm yapı öğelerinde kireç taşı kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Odada bulunan kemikler inhumasyon gömüye aittir.

Tarihleme: Geometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

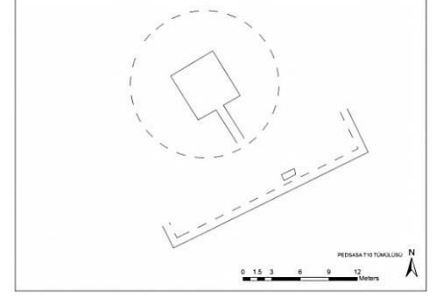

Katalog No: PDST10 (Lev. 39, 40)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2011 yılında kazısı yapılmıştır. Diler 2008a, 125; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Üçerenler Nekropolü'nün bulunduğu tepenin doğusunda yerleşiktir. PDST9 kodlu tümülüsün yaklaşık 30 m doğusunda deniz seviyesinden 415 m yüksekliktedir. Tümülüsün 20 m kuzeydoğusunda çiftlik evi olabilecek yapı kalıntıları bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tepe sırtının güney yamacında U planlı teras üzerindedir. Doğu ve batı yönde ana kaya ile birleşen terasın güney duvarı 22.80 m uzunluğunda, 0.50-1.10 m yüksekliğinde, doğu duvarı 4.95 m uzunluğunda 0.30 m yüksekliğinde, batı duvarı 2.50 m uzunluğunda ve 0.30 m yüksekliğindedir. Teras duvarı ile tümülüs arasında 6.60x22.80 m ölçülerinde bir ön alan oluşturulmuştur. Tümülüs dağılan taş dolgusunda yapılan ölçümle KG yönünde 14.80 m, DB yönünde 15.50 m çapında ve 4.65 m yüksekliğindedir.

Krepis duvarı tahrip olan tümülüsün moloz taş dolgusu dağılmış sadece tonozu kapatan büyük bloklar 2.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Güneye yönlendirilen 4.15 m uzunluğundaki dromos, dışta 0.92 m genişliğinde, içte 0.90 m ve 1.10 m yüksekliğindedir. Yukarıya doğru daralan dromos düzenli yerleştirilmiş moloz taşlarla kapatılmıştır. Güney duvarı dışında, korunmuş mezar odası 5.33X 5.26 m kadardır. Oda duvarları moloz dolgudan itibaren 0.50-0.80 m arasında dik yükselmekte ve bu seviyeden sonra 1.75 m yüksekliğindeki tonoz başlamaktadır.

Tonoz oda duvarlarının bitiminde köşelerdeki çapraz bloklarla başlar, yukarıya doğru yuvarlak forma döndürülerek kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kireçtaşı kullanılmış, kuru duvar ve bindirme tekniğinde yapılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

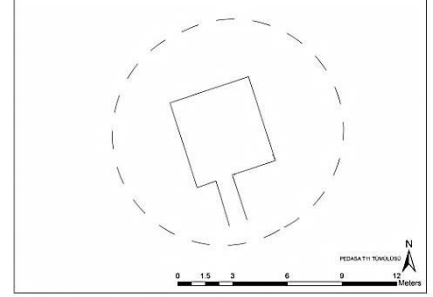
Katalog No: PDST11 (Lev. 41)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Üçerenler Nekropolü'nde PDST10 kodlu tümülüsün 25 m güneyindedir; deniz seviyesinden 410 m yüksekliktedir.

Mimari tanım: Taş dolgusu dağılan tümülüsün, krepis duvarları tahrip olmuştur. Tümülüs yaklaşık 12 m çapında ve 2.75 m yüksekliğindedir. Moloz taş dolgunun üzerinde mezar odasını kapatan tonoz blokları 0.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Güneye yönlendirilen dromos korunmuş bölümde 3.85 m uzunluğundadır.

Dromos dışta 0.97 m, içte 1.01 m genişliğinde ve 0.45 m yüksekliğindedir. Dromos batı duvarına doğru kaydırılmıştır. İçi moloz taş kaplı olan mezar odası 4.20x4.30 m ölçüleri ile kare planlıdır. Mezar odası duvarları dolgudan itibaren 0.50-0.70 m arasında dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.70 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tonoza, oda duvarlarının bitiminde köşelerdeki çapraz bloklarla başlar, yukarıya doğru yuvarlak forma döndürülerek kapatılmıştır. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

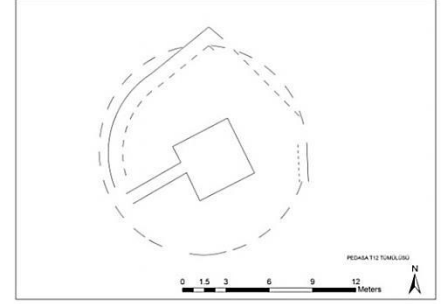
Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST12 (Lev. 42, 43)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Akropolün kuzeyinde Evcilören Tepesi'ne doğru yükselen yamaçta deniz seviyesinden 317 m yüksekliktedir. Tümülüsün 60 m güneybatısında çiftlik evlerine ait kalıntılar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs KG yönünde 14.50 m, DB yönünde 13.70 m çapında ve 3.55 m yüksekliğindedir. Ana kaya üzerine oturan krepis duvarı batı, kuzey ve doğu yönlerde yer yer korunmuştur. Tümülüsün kuzey krepis duvarı üzerine geç dönem ekleme duvar yapılmıştır. Krepis duvarı en iyi görünen güney kesimde 1.05 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarı üzerindeki taş dolgu tonoz blokları ile birlikte 1.90 m yüksekliğindedir. Güneybatıya yönlendirilen 4.15 m uzunluğundaki dromos, dışta 0.88 m, içte 0.81 m genişliğinde ve 0.60 m yüksekliğindedir. Üste doğru daralan dromos düz kapatılmıştır. Dromos mezar odası merkezinden kuzeye kaydırılmıştır. Tahribat nedeniyle çöken mezar odası 4.20x4.15 m kare planlıdır. Mezar odası duvarları dolgudan itibaren 0.60 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.50 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Kireç taşından kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

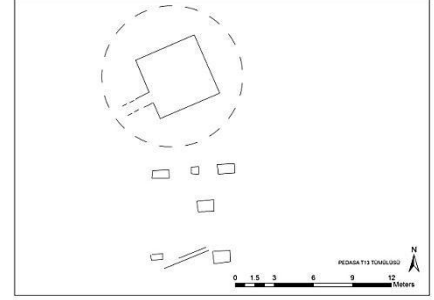
Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST13 (Lev. 44)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Platform Mezarlı.

Topografik Konum: Pedasa Akropolü'nün kuzeydoğusunda üç yönden derin vadi ile çevrili tepenin kuzey düzlüğünde yerleşiktir. Deniz seviyesinden 248 m yüksekliktedir. Tümülüsün güneyinde platform mezarlar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Krepis duvarı tahrip olan tümülüsün taş dolgusu tamamen dağılmıştır. Çapı yaklaşık 10.80 m olan tümülüs, 2.45 m yüksekliğindedir. Batıya yönlendirilen dromos 2.80 m uzunluğunda, dışta 0.88 m, içte 0.85 m genişliğinde, ve 1.30 m yüksekliğindedir; güneye doğru kaydırılmıştır. Üste doğru daralan dromos düz örtü ile kapatılmıştır. Dromosu kapatan blok 1.30 m uzunluğunda, 0.90 m genişliğinde, 0.10 m kalınlığındadır. Tonoz seviyesine kadar korunmuş mezar odası 3.40x3.40 m ölçülerindedir. Tonoz 1.25 m yükselen oda duvarlarından sonra başlar. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireç taşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

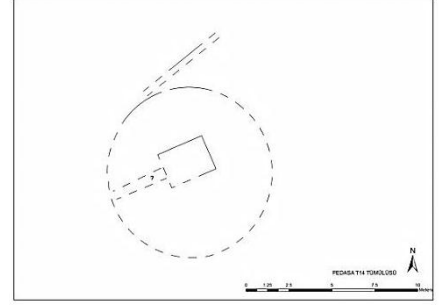
Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST14 (Lev. 45)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Pedasa Akropolü'nün kuzeydoğusunda üç yönden derin vadi ile çevrili tepenin güney yamacındadır. PDST15 kodlu tümülüsün 12 m kuzeyinde deniz seviyesinden 249 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tepenin kuzey yamacında teras duvarı üzerindedir. Teras duvarı kuzey yönde 0.50 m yüksekliğinde ve 2.90 m uzunluğundadır. Tümülüs 9.70 m çapında ve 1.70 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı sadece kuzey yönde 0.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüs taş dolgusu çevreye dağılmıştır ve büyük oranda çökmüştür. Taş dolgunun kuzey yönde alçalması nedeniyle olasılıkla dromos bu yönde olmalıdır. Tonoz başlangıç seviyesine kadar moloz ve toprak dolgu kaplı olan mezar odası 2.85x2.15 m ölçülerinde kare planlıdır. Tonoz sadece güney yönde 0.30 m yüksekliğinde ve tek sırada korunmuştur. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireç taşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik-Arkaik Dönem.

Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST15 (Lev. 46)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

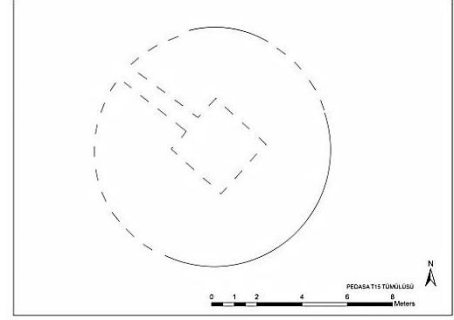
Topografik Konum: Pedasa Akropolü'nün kuzeydoğusunda üç yönden derin vadi ile çevrili tepenin güney yamacında yerleşiktir. PDST14 kodlu tümülüsün 12 m güneyinde deniz seviyesinden 252 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tepenin kuzey yamacındaki tümülüsün kuzeybatı yönde taş dolgusu kaçak kazılar nedeniyle dağılmıştır. KG yönünde 10.60 m, DB yönünde 10.40 m çapında ve 2.35 m yüksekliktedir. Güney yönde duvar işçiliği farklı olan krepis duvarı doğu ve güney yönde 0.40-0.60 m yüksekliğindedir. Tüm yönlerde ana kaya üzerine oturan krepis duvarı üzerindeki 1.30 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan blokların bir bölümü ile beraber korunmuştur.

Dromos kaçak kazının tahrip ettiği kuzeybatı yönde olmalıdır. Mezar odasının üzerinde 3x2 m genişliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Kaçak kazının oluşturduğu tahribat ve yoğun taş dolgu nedeniyle odanın ölçüleri tam olarak alınamamıştır. Kireç taşıdan kuru duvar tekniğinde inşa edilen tümülüsün üst örtüsü bindirme tekniğinde inşa edilmiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

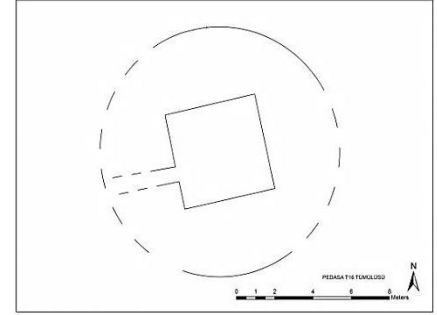
Katalog No: PDST16 (Lev. 47,48)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Akropolün doğusunda, küçük bir tepe üzerinde deniz seviyesinden 288 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu batı yönde geç dönem eklemeler nedeniyle dağılmıştır.

KG yönünde 12.60 m, DB yönünde 12.85 m çapında ve 2.58 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları kuzey ve güney yönde 0.80-1.60 m yüksekliğinde korunmuştur. İsoodom tekniğine yakın krepis duvarlarında diğer tümülüslerden farklı olarak daha büyük dikdörtgen bloklar kullanılmış, blokların üst kenarları içe doğru daraltılmıştır. Krepis duvarları üzerinde 0.80-0.95 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan bloklarla beraber korunmuştur.

Batıya bakan dromos oda merkezinden güneye kaydırılmıştır. Dromos girişi geç dönem eklemeler nedeniyle orijinal durumunu kaybetmiştir. 3.80 m uzunluğundaki dromos içte 0.95 m genişliğinde ve 0.45 m yüksekliğindedir. Mezar odası 4.80x4.85 m ölçülerinde kare planlıdır. Odanın duvarları toprak dolgudan itibaren tonoz başlangıcında kadar 0.70-0.90 m arasında dik yükselir ve bu seviyeden itibaren 1.45 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda zemine yakın seviyede açık olmasına rağmen oda taban döşemi ve gömü tiplerine ilişkin veri görülmemiştir.

Tarihleme: Geç Geometrik - Arkaik Dönem.

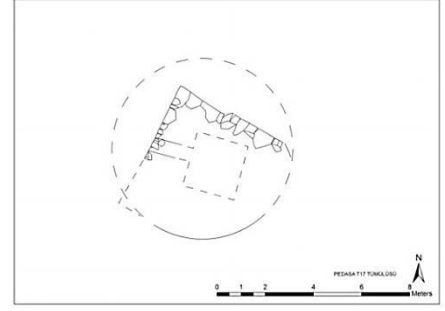
Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST17 (Lev. 49)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Akropolün doğusunda PDST15 tümülüsünün 135 m doğusunda ve deniz seviyesinden 241 m yüksekliktedir. Tümülüsün kuzeybatısında compound çiftlik evi güneyinde ise platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Geç dönem eklemeler ile özgün konumunu kaybetmiştir. Batıdaki modern duvarın altında krepis duvarı 0.40 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüs çapı yaklaşık 7.50-8.50 m arasındadır. Geç dönemde konut olarak kullanıldığı düşünülen yapının dromosu eklemeler ile özgün konumunu kaybetmiştir. Dromos, güney yönde 1.50 m uzunluğunda ölçülebilmektedir. İçteki çöküntü nedeniyle mezar odası tanımlanamamıştır. Tümülüsün korunan bölümlerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Odanın kapalı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik -Arkaik Dönem.

Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

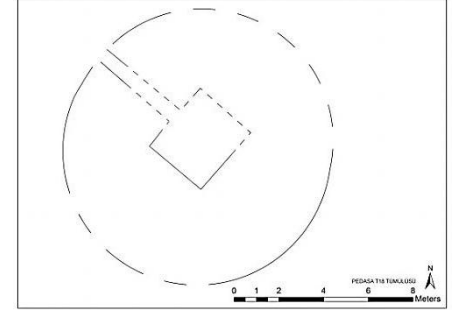
Katalog No: PDST18 (Lev. 50, 51)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Akropolün doğusunda, Kızılkaya Tepesi'nin güneybatı düzlüğünde deniz seviyesinden 291 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu ve krepis duvarı büyük oranda korunmuştur. KG yönünde 12.50 m, DB yönünde 12.30 m çapında ve 2.75 m yüksekliğindedir. Kayalık zemine oturan krepis duvarı batı ve doğu yönde 1.40-1.70 m yüksekliğinde korunmuştur. İsodom tekniğine yakın duvar örgüsüne sahip krepis duvarlarının üst sıralardaki düzensiz taş örgü kaçak kazı sonucu oluşmuştur. Krepis duvarları üzerinde yaklaşık 1.20 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan bloklarla beraber korunmuştur.

Kuzeybatıya yönlendirilen dromos 4.10 m uzunluğunda, dışta 0.90 m genişliğinde, 0.85 m yüksekliğindedir. İçi moloz dolgu kaplı olan mezar odası 3.10x3.50 m boyutları ile kare planlıdır. Mezar odası duvarları dolgudan itibaren ancak 0.20 m yüksekliğinde görülebilmektedir. Tonoz yüksekliği oda duvarları ile aynı yönde 0.50-0.80 m arasında değişmektedir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği uygulanmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

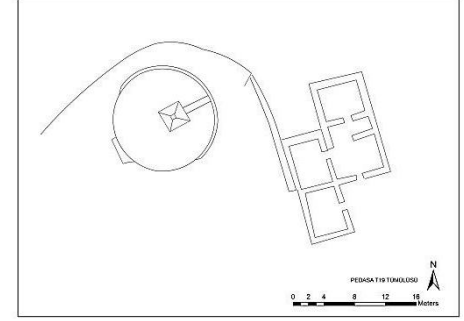
Katalog No: PDST19 (Lev. 52)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2009 yılında kazısı yapılmıştır. Radt 1970, 221; Carstens 1999, 51; Carstens 2009; 87-88, Fedak 1990, 77; Diler 2002, 15; Diler 2010a, 331.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Pedasa Territoriumu'nun doğusunda Keselitepe'nin doğu yamacında, deniz seviyesinden 190 m yükseklikte. Tümülüsün doğusunda alt yamaçta dörtgen yapı grubu ve compound çiftlik evi bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs kuzey ve doğu yönden çeviren teras duvarının oluşturduğu düzlüğe oturmaktadır. Teras duvarı doğu yönde 17 m uzunluğunda, 1-1.25 m, yüksekliğinde korunmuştur. Kuzey teras duvarı 0.50-0.70 m yüksekliğinde batıya doğru anakaya ile birleşir ve 2 m devam eder. Tümülüs KG yönünde 13.40 m, DB yönünde 13.15 m çapında ve 3.45 m yükseklikte. Krepis duvarı güney yönde teras duvarı üzerine diğer yönlerde anakaya üzerine oturmaktadır. Krepis duvarı 1.75-1.90 m yüksekliğinde, 0.20-0.25 m dışa taşırılan 0.30 m yüksekliğindeki iki sıra saçakla son bulur. Saçak üzerinde 3- 4 sırası korunmuş tümülüs taş dolgusu 1.35 m yüksekliğindedir.

Doğuya yönlendirilmiş dromos 3.60 m uzunluğunda, girişte 0.83 m, mezar odasında 0.90 m genişliğinde, 1.50 m yüksekliğindedir. Tabanında yatay plaka taşlar döşenmiş, üste doğru daralan dromos düz plaka taşlarla kapatılmıştır. Mezar odası tümülüsün merkezi noktasından güneye kaydırılmıştır. Zemini kaçak kazılar ile tahrip edilen mezar odası 2.95x3.00 m ölçülerinde kare planlıdır. Oda tabanı düz taş plakalarla kaplanmıştır. Oda duvarları isodomik örgüde ve içe doğru hafif eğimli piramidal çatı başlangıcına kadar 1.75 m yükseklikte. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: M.Ö. 7-6. yüzyıl (Radt 1970, 225; Diler 2002 15, Diler 2010a, 331).

Buluntular: Tablo 4.

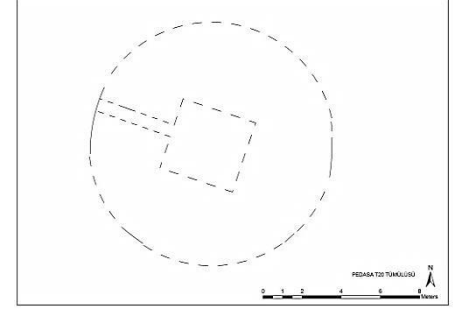
Katalog No: PDST20 (Lev. 53)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Akropolün doğusunda Sarıkaya Tepesi'nin batı yamacında deniz seviyesinden 319 m yükseklikte doğal teras üzerindedir. Tümülüsün 100 m kuzeyinde çiftlik evi kalıntıları bulunmaktadır.

Mimari Tanım: KG yönünde 12.50 m, DB yönünde 12.20 m çapında ve 2.45 m yüksekliğindedir. Tümülüsün taş dolgusu altında tek sıra krepis duvarı kuzey bölümü dışında 0.30-0.40 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı üzerinde 1.10-1.35 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan bloklarla beraber korunmuştur.

Batıya yönlendirilen dromos 3.90 m uzunluğunda, dışta 0.90 m genişliğindedir. Girişi düzenli taş dolgu ile doldurulan dromos üste doğru daralır ve düz plaka taşla kapatılmıştır. Moloz dolgu kaplı olan mezar odası 3.80x 3.90 m ölçüleri ile kare planlıdır. Odanın güneybatı köşesi dışa doğru çökmüştür. Güney oda duvarı dolgudan itibaren 0.30-0.40 m arasında dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.25-0.40 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir. Tümülüsün taş dolgusu üzerinde küçük kaçakçı çukurları taş dolgu içerisinde urne gömülerin olabileceğini düşündürmektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

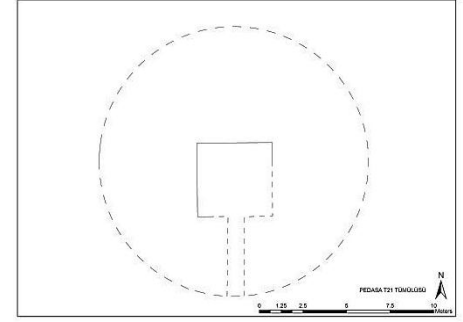
Katalog No: PDST21 (Lev. 54)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2010a, 333; Carstens 2007, 86, Fig.31.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Akropolün doğusundaki Ilıcakaya'nın kuzeybatısında tepe yamacında konumlanır; deniz seviyesinden 300 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs taş dolgusu güneyde kaçak kazı ve doğal nedenlerle tahrip olmuştur. Yaklaşık 15.20 m çapında ve 1.90 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları batı yönde 0.40 m yüksekliğinde korunmuştur. Tüm yönlerde anakaya üzerine oturan krepis duvarı üzerinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs taş dolgusu 1-1.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Güneye yönlendirilen dromos yaklaşık 4.20 m uzunluğundadır. Mezar odası tümülüs merkez noktasından güneye kaydırılmıştır. Güney duvarı çökmüş olan oda 4.30x 4.00 m ölçüleri ile kare planlıdır. Mezar odası duvarları dolgudan itibaren 0.70 dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.40 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Mezar odası içindeki lahit parçaları inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geometrik -Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

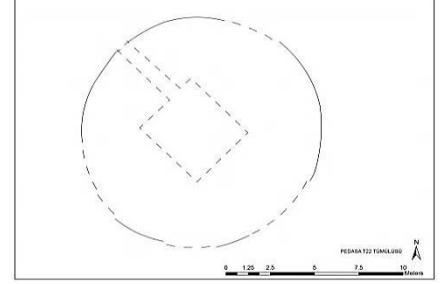
Katalog No: PDST22 (Lev. 55)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Çamtepe'nin doğusundaki tepenin batı alt yamacında deniz seviyesinden 248 m yüksekliktedir. 10 m güneyinde geç dönem yapı kalıntısı bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tonoz üst örtüsü dışında büyük oranda korunmuştur. Tümülüs KG 14 m, DB 13.50 m çapında ve 2.20 m yüksekliğinde ölçülmüştür. Kayalık bir zemine oturan tümülüsün krepis duvarı tüm yönlerde sağlam ve 0.80-1.45 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı üzerindeki düzensiz taş dolgu kaçak kazılar sonucu oluşmuştur. İsdodom duvar tekniğine yakın krepis duvarı üzerinde 0.30-0.85 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu, odayı kapatan tonoz blokları ile beraber korunmuştur.

Batıya yönlendirilen dromos 4.20 m uzunluğunda, dışta 0.80 m, içte 0.75 m genişliğinde ve 1.25 m yüksekliğindedir. Tavanda 0.35 m genişliğindeki dromos beş plaka taşla kapatılmıştır. Dromos oda aksından kuzeye doğru kaydırılmıştır. Kaçak kazılar sonucu bir bölümü tahrip edilen oda 4.20 x 4.15 m ölçülerindedir. Oda duvarları dolgudan itibaren 0.40-0.1.10 m arasında dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.70- 1 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tonoz blokları her sırada 0.15-0.20 m arasında dışarı taşırılmıştır. Tümülüs tüm yapı öğelerinde yerel kireç taşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Geometrik- Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

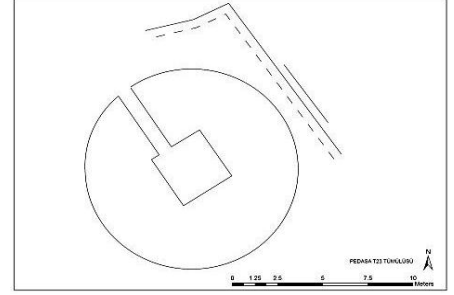
Katalog No: PDST23 (Lev. 56, 57)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Topografik Konum: Çamtepe'nin doğu yamacında, eğimli topografya üzerinde, deniz seviyesinden 277 m yükseklikte.

Mimari Tanım: Tepenin kuzey yamacında “L planlı” teras üzerindedir. Kuzey ve doğu yönde anakaya ile birleşen teras duvarı doğu yönde, 10.80 m uzunluğunda 0.70 m yüksekliğinde, kuzey yönde ise 4.90 m uzunluğunda, 0.45 m yüksekliğindedir. Doğu teras duvarı orta bölümde altta iki basamaklı krepis oluşturmaktadır. Tümülüs taş dolgusu büyük oranda korunmuştur. KG yönünde 11.60 m, DB yönünde 11.85 m çapında ve 3m yüksekliğindedir. Krepis duvarı doğu yönde teras duvarı diğer yönlerde anakaya üzerine oturmaktadır. Teras duvarından 1.40 m içeri çekilen krepis duvarı 1.80 m yüksekliğinde korunmuştur. Güney yönde kalıntının üzerinde geç dönem eklentisi saptanmıştır. İsoodom tekniğine yakın duvar örgüsü ile krepis duvarı yukarıya doğru yaklaşık 10 derecelik bir açıyla daralmaktadır. Güneybatıya yönlendirilen dromos 4.10 m uzunluğunda girişte 0.75 m, mezar odasında 0.84 m ile genişliğinde 1.05 m yükseklikte. Oda aksından batıya kaydırılan dromos üste doğru daralır ve 4 plaka taşla kapatılmıştır. Dromos önünde korunmuş blok girişin düzenli taş örgü ile kapatıldığını göstermektedir. İçi moloz dolgu kaplı olan mezar odası 3.20x 3.25 m ölçüleri ile kare planlıdır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireç taşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

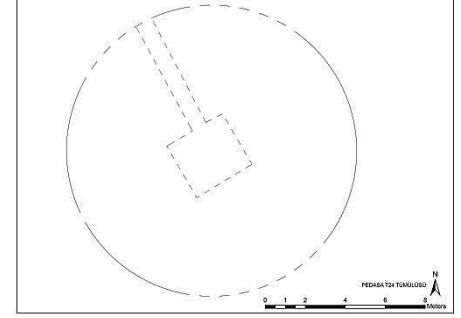
Katalog No: PDST24 (Lev. 58, 59)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Topografik Konum: Çamtepe'nin doğusunda tepe düzlüğünde deniz seviyesinden 311 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım Tümülüs KG yönünde 14.60 m, DB yönünde 14.80 m çapında ve 3.50 m yüksekliğindedir. Doğu ve batı yönde korunmuş krepis duvarı 0.30-1 m yüksekliğindedir. Doğu krepis duvarı üzerinde 0.45 m yüksekliğinde ikinci bir duvar sırası bulunmaktadır. Krepis duvarı üzerinde 1.15-1.65 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan tonoz bloklarının bir bölümü ile beraber korunmuştur.

Kuzeye yönlendirilen dromos dışta 0.90 m genişliğinde ve 4.50 m uzunluğundadır. Üstte plaka taşlar ile sonlanan dromos, girişte duvar örgüsü ile kapatılmıştır. Güneybatı köşesi göçen oda 2.65x 3.20 m ölçülerindedir. Oda duvarları moloz dolgu altında olan tümülüsün tonoz blokları 0.80 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir. Ancak tümülüsün taş dolgusu üzerinde küçük kaçakçı çukurları taş dolgu içerisinde urne gömülerin olabileceğini düşündürür.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntular: Tablo 4.

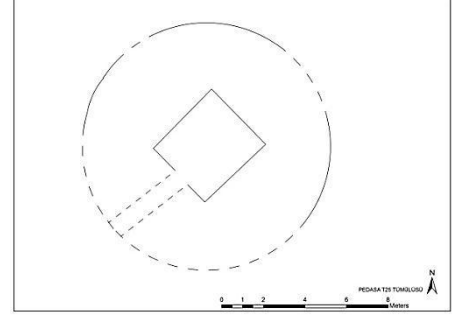
Katalog No: PDST25 (Lev. 60, 61)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2007 yılında kazısı tamamlanmıştır. Diler 2008a, 274-284.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Akropolün güneyindeki Çamtepe düzlüğünde yerleşiktir. Deniz seviyesinden 322 m yükseklikte PDST26 kodlu tümülüsün 16 m güneyindedir.

Mimari Tanım: KG yönünde 12 m, DB yönünde 11.80 çapında ve 1.60 m yüksekliğindedir. Tümülüsü çeviren krepis duvarı batı bölümde 1.25 m, kuzeyde 1.04 m, doğuda ise 0.75 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarı üzerinde 0.40-0.60 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan dolgu vardır. Güneybatıya yönlendirilen dromos 4 m uzunluğunda ve içte 0.90 m genişliğinde, 1.20 m yüksekliğindedir. Oda girişindeki izler dromosun düzenli taş dolgu ile kapatıldığını göstermektedir. Kuzeydoğu güneybatı yönlü mezar odası 4.00x3.70 m ölçülerindedir. Oda tabanı anakaya ve sıkıştırılmış toprak zeminden oluşmaktadır. Oda duvarları düzleştirilmiş anakaya tabana oturtulmuştur. Anakaya zeminin bulunmadığı bölümlerde duvarlar toprak tabakası üzerine oturmaktadır. Mezar odasını kuşatan duvarların en alt sırasında kullanılmış olan taşlar dörtgen ve kalındır. Bu taşların hemen üzerinden plaka şeklinde daha ince kayrak taşlarının kullanıldığı taş örgü yükselir. Oda duvarları doğu ve güney bölümlerde tavan seviyesine kadar korunmuşken batı ve kuzey duvarları tahrip kısmen tahrip olmuştur. Oda duvarları 1.25 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.75 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde yerel kireç, taşı kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Tümülüste hem inhumasyon hem kremasyon gömü tespit edilmiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

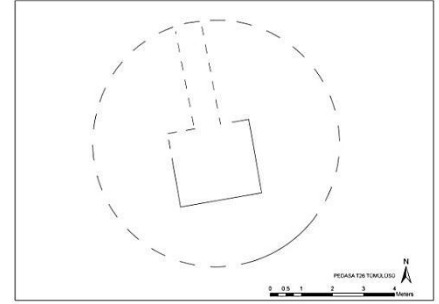
Katalog No: PDST26 (Lev. 62, 63)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Çamtepe düzlüğünde deniz seviyesinden 323 m yükseklikte PDST27 kodlu tümülüsün 11 m doğusundadır. Tümülüs kuzey yönde geç bir çevirme duvarı ile birleşmektedir.

Mimari Tanım: Tümülüs 8 m çapında ve 1.90 m yüksekliğindedir. Krepis duvarında düzensiz ve dağınık işçilik, ekleme onarım sonucudur. Krepis duvarı *in-situ* korunmuş bölümde 0.40 m yüksekliğindedir. Kuzeye yönlendirilen dromosun yaklaşık 3 m uzunluğundadır. Mezar odası güney duvarı dışında diğer yönlerde ölçülebilmıştır. Mezar odası 2.45x2.60 m kare planlıdır. Mezar odasının içi tamamen moloz taş dolgu ile kaplıdır ve bu dolgudan itibaren tonoz 0.40 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün tüm yapı öğeleri yerel kireç taşı ve kuru duvar tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

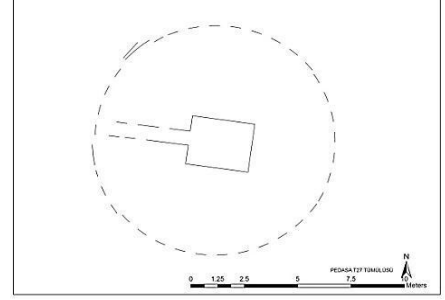
Katalog No: PDST27 (Lev. 64, 65)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2007 yılında kazısı tamamlanmıştır. Diler 2008a, 267-284.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Çamtepe düzlüğünde deniz seviyesinden 324 m yükseklikte PDST26 kodlu tümülüsün 15 m kuzeydoğusundadır.

Mimari Tanım: Tümülüs KG yönünde 11.05 m, DB yönünde 11.30 m çapında ve 1.10 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı kuzey yönde 0.40 m yüksekliğinde 0.30 m içeri çekilmiştir. Üst duvar 0.35 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarı üzerindeki 0.80 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan dolgu bulunmaktadır.

Mezar odasına girişi sağlayan ve içte 0.75 m genişliğinde, 1.20 m yüksekliğindeki dromos, batıya yönlendirilmiştir. 2.10 m uzunluğunda korunmuş dromos, 4.15 m uzunluğundadır. 2.80x2.20 m ölçülerindeki mezar odası tabanı, anakayanın düzeltilmesi ve boşlukların sıkıştırılmış toprak ile doldurulmasıyla oluşturulmuştur. Mezar odasını kuşatan duvarların en alt sırasında kullanılmış olan taşlar dörtgen ve kalındır. Oda duvarları anakaya ve sıkıştırılmış toprak dolgu üzerine oturmaktadır. Oda duvarları tabandan itibaren 1.00-1.10 m kadar düz yükselir ve bu seviyeden itibaren dışa taşırılarak tonoz örtü başlamıştır. Tonozu oluşturan bloklardan sadece bir sıra 0.20 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün tüm yapı öğeleri yerel kireç taşı ve kuru duvar tekniği kullanılmıştır. Tümülüste hem inhumasyon hem kremasyon gömü tespit edilmiştir.

Tarihleme: Geç Geometrik –Arkaik Dönem.

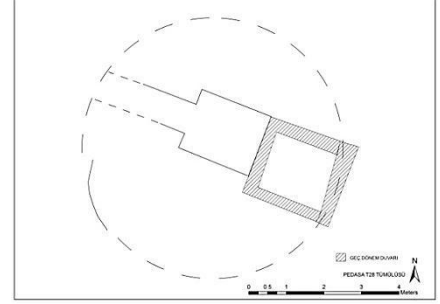
Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST28 (Lev. 66, 67)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Çamtepe'nin kuzey düzlüğünde deniz seviyesinden 320 m yükseklikte PDST27 kodlu tümülüsün 23 m kuzeydoğusundadır. Tümülüsün güneydoğusunda geç dönem eklentisi olan hayvan ağılı bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Yaklaşık 6.90 m çapındadır. Kuzeybatıya yönlendirilen dromos 2.65 m uzunluğunda ve içte 0.86 m genişliğindedir. Dromos içindeki toprak dolgudan itibaren 0.80 m yüksekliğinde korunmuştur. Mezar odası ve güney duvarı 1.86 m, kuzey duvarı 1.63 m, doğu ve batıda 1.98 m uzunluğundadır. Oda tonoz başlangıç seviyesine kadar korunmuştur. Oda duvarları dolgudan itibaren 0.90-1.20 m yüksekliğindedir. Mezar odasını kuşatan duvarların en alt sırasında kullanılmış olan taşlar dörtgen ve kalındır. Üst yapıya ait bloklar tamamen tahrip olmuştur. Ancak korunan tek sıra izlerden içeri doğru bindirme tekniğinde kapatıldığı anlaşılmaktadır. Tümülüsün yapı öğelerinde yerel kireçtaşı, kuru duvar ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

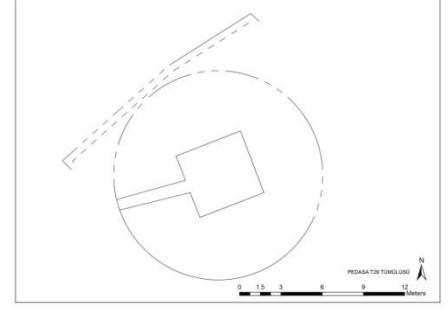
Katalog No: PDST29 (Lev. 68, 69)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Çamtepe'nin batı yamacında deniz seviyesinden 275 m yükseklikte ve PDST30 kodlu tümülüsün 40 m doğusundadır.

Mimari Tanım: Tepenin kuzey yamacında U planlı teras üzerindedir. Doğu - batı yönde anakaya ile birleşen terasın kuzey duvarı 17.50 m uzunluğunda, 1.10 m yüksekliğinde, doğu ve batı duvarları 1.20 m uzunluğunda ve 0.40 m yüksekliğindedir. Orta bölümü göçen teras duvarında temelde büyük dikdörtgen bloklar kullanılmıştır. Tümülüs KG yönünde 14.85 m, DB yönünde 15.05 m çapında ve 3.70 m yüksekliğindedir. Kuzeybatı yönde teras duvarından 0.30 m içeri çekilen krepis duvarı 0.80-1.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarında batı yönde diğer bölümlerden farklı olarak büyük bloklar kullanılmıştır. Krepis duvarları 10 derecelik bir açıyla yukarıya doğru daralır. Krepis duvarları üzerinde 1.80 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan taş dolgusu korunmuştur.

Güneybatıya yönlendirilen dromos 5.10 m uzunluğunda, dışta 0.75 m, içte 0.88 m genişliğindedir. Üstte 0.55 m genişliğindeki dromos 0.77x1.57x0.20 m boyutlarındaki blokla kapatılmıştır. 5x4.80 m ölçülerindeki kare planlı mezar odası 3.20 m yüksekliğe kadar korunmuştur. Oda tabanı anakaya ve sıkıştırılmış topraktır. Oda duvarları anakaya üzerine oturur ve duvar temelinde büyük dikdörtgen bloklar kullanılmıştır. Oda duvarları tabandan itibaren 1.25 m kadar düz yükselir ve bu seviyeden itibaren dışa taşırılarak 1.95 m yüksekliğinde yalancı tonoz örtüyü oluşturur. Tonoz, 0.90 m yüksekliğe kadar paralel bindirme tekniğinde yapılmış, bu yükseklikten sonra köşelere çapraz konan bloklarla üst örtü yuvarlak forma döndürülerek oda kapatılmıştır.

Tümölüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Yüzeyde bulunan lahit parçası, inhumasyon gömünün yapıldığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

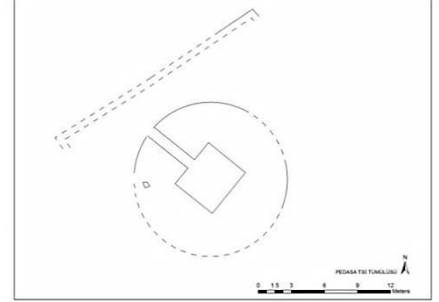
Katalog No: PDST30 (Lev. 70, 71)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Çamtepe'nin batı yamacında PDST29 kodlu tümülüsün 40 m batısında ve deniz seviyesinden 262 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün kuzeyden 22 m uzunluğundaki teras duvarı dromos önünde tahrip olmuştur. Teras duvarının doğu-batı köşelerinde anakaya ile birleşen büyük bloklar korunmuştur. Tümülüs KG yönünde 13.85 m, DB yönünde 14.10 m çapında ve 3.70 m yüksekliğindedir. Kuzey ve doğu yönde krepis duvarları 0.50-1.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarı üzerindeki bu dolgu 1.15 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları üzerinde 1.10-1.40 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan büyük bloklarla birlikte korunmuştur. Mezar odasına kuzey yönündeki 4.50 m uzunluğunda, 0.90–0.95 m genişliğinde ve 1.35 m yüksekliğinde bir dromosla ulaşılır. Dromos tavanda 0.55 m genişliğinde düz bir plaka taşla kapatılmıştır. 4.20x4.25 m ölçülerindeki mezar odası 3.10 m yüksekliğe kadar korunmuştur. Odanın güneydoğu bölümü kaçak kazı sonucu taban seviyesine kadar kazılmıştır. Oda tabanı ana kayanın düzeltilmesi ve boşlukların sıkıştırılmış toprak ile doldurulmasıyla oluşturulmuştur. Oda duvarları tabandan itibaren 1.20 m kadar düz yükselir ve bu düzeyden itibaren dışa taşırılarak 1.90 m yüksekliğinde yalancı tonoz örtüyü oluşturur. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Batı krepis duvarına yakın taş dolgusu içinde 0.30–0.40 m derinlikte 0.35 m genişliğinde bir urne gömü çukuru tespit edilmiştir. Yüzeyde bulunan lahit parçası inhumasyon gömünün yapıldığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

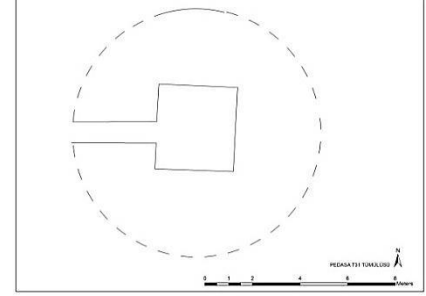
Katalog No: PDST31 (Lev. 72, 73)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Çamtepe'nin batı yamacında eğimli topografya üzerinde deniz seviyesinden 328 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Taş dolgusu büyük oranda dağılmıştır. Tümülüs KG 10.30 m, DB yönünde 10.15 m çapında ve 2.25 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları kuzey yönde 1.15 m, güney yönde 0.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Kuzey krepis duvarında diğer yönlerden farklı olarak bloklar orthostat şeklinde dikey yerleştirilmiştir. 1 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu odayı kapatan bloklarla beraber korunmuştur. Mezar odasına batı yöndeki 3.50 m uzunluğunda, 0.60 m genişliğinde bir dromosla ulaşılır. Mezar odası 3.30 x 3.50 m boyutlarında ve oda duvarları dolgudan itibaren doğu yönde 0.30 m kadar düz yükselir ve bu seviyeden itibaren 0.90 m yüksekliğinde bindirme tonoz başlamaktadır. Tonoz belirli yüksekliğe kadar paralel bindirme tekniğinde yapılmış, bu yükseklikten sonra çapraz konan bloklarla üst örtü yuvarlak forma döndürülerek oda kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

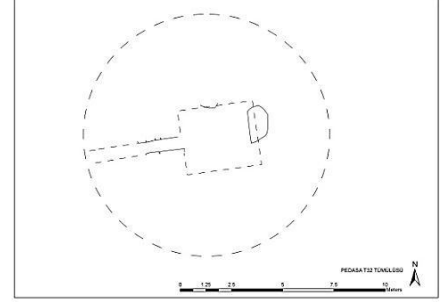
Katalog No: PDST32 (Lev. 74, 75)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Çamtepe'nin batı yamacında deniz seviyesinden 296 m yükseklikte batıya doğru eğimli alandadır.

Mimari tanım: Tümülüs kaçak kazılar ve daha sonrasında keçi tokadı yapılarak büyük oranda tahrip edilmiştir. Krepis duvarına ait olabilecek iki blok kuzeybatı yönde korunmuştur. Taş dolgusu tamamen dağılan tümülüs yaklaşık 12 m çapındadır. Batıya yönlendirilen dromos orijinal genişliği ve uzunluğunu kaybetmiştir.

Mezar odasına ait üst örtü blokları doğu yönde korunmuş diğer yönlerde tahrip olmuştur. Doğu yöndeki bindirme örtü, dolgu topraktan 0.95 m yüksekliktedir. Oda korunan bölümlerden yapılan tamamlama ile yaklaşık 4.15x4.15 m ölçülerinde olmalıdır. Tümülüsün korunan yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Oda içindeki dolguda tespit edilen lahit parçası, inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

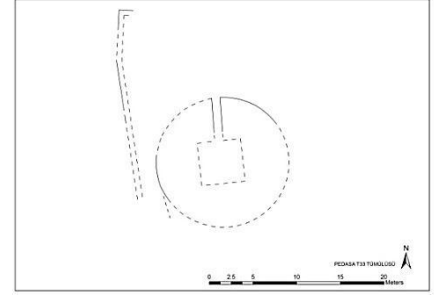
Katalog No: PDST33 (Lev. 76, 77)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Çamtepe'nin batısında Gökçeler Deresi'nin başladığı vadi içinde deniz seviyesinden 210 m yükseklikte, vadinin güney yamacındadır. Tümülüsün yaklaşık 20 m doğusunda taş yığınları farklı yapı kalıntıları olduğunu gösterir.

Mimari Tanım: Tümülüs tepe yamacında L şeklinde inşa edilen teras üzerindedir. Teras duvarı kuzey güney doğrultusunda 30 m uzunluğunda, 1-1.50 m yüksekliğindedir. Kuzey ve güneyde anakaya ile birleşmektedir. İnce plaka kayrak taşların kullanıldığı teras duvarının orta bölümü yıkılmıştır. KG yönünde 15.30 m, DB yönünde 15.05 m çapında ve 4.78 m yüksekliğindedir. Batı yönde teras duvarı üzerine oturan krepis duvarı diğer yönlerde anakaya üzerine inşa edilmiştir. Teras duvarından 2 m içeri çekilen krepis duvarı kuzey ve batı yönde 1.40-1.70 m yüksekliğe kadar korunmuştur. Krepis duvarları üzerinde 0.50-1.90 m yüksekliğinde küçük moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu büyük oranda korunmuştur. Kuzeye yönlendirilen dromos 4.15 m uzunluğunda, girişte 1.03 m genişliğinde, 0.88 m yüksekliğindedir. Üste doğru daralan dromos plaka taşlarla kapatılmıştır. Dromos mezar odasına bağlandığı yerdeki çökme nedeniyle moloz taş dolgu ile kapanmıştır. Dolgu nedeniyle mezar odası ölçüsü alınamamıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Tümülüsün batısındaki taş dolgu içindeki urne gömü kaçak kazı sonucu tahrip edilmiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST34 (Lev. 78, 79)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

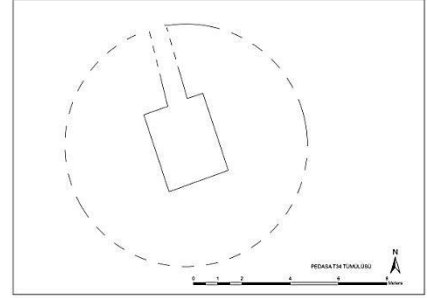
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Çamtepe'nin güneyindeki Gökçeler Deresi'nin oluşturduğu derin vadinin batı yamacında deniz seviyesinden 178 m yükseklikte vadinin güneybatı yamacındadır.

Mimari Tanım: Krepis duvar izlerinden tamamlanan tümülüs KG yönünde 9.80 m, DB yönünde 10.15 m çapındadır. Tümülüs eğime bağlı olarak doğuda 1.90 m, diğer yönlerde 0.40-1 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı kuzeyde 0.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Mezar odasına kuzey yöndeki 3.20 m uzunluğunda ve 0.88–0.92 m genişliğinde bir dromosla ulaşılır. Dromosun krepis duvarı ile birleşen bölümü tahrip olmuştur. Mezar odası 2.60 x 3.30 m boyutlarındadır. Moloz dolgu altında kalmış oda duvarlarının görülen tonoz blokları 1 m yüksekliğindedir. Oda duvarlarının üstünde kalan bloklar 0.20-0.25 m dışarı taşırılarak yalancı tonoz örtüyü oluşturur. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda düzenlemesi, buluntular ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

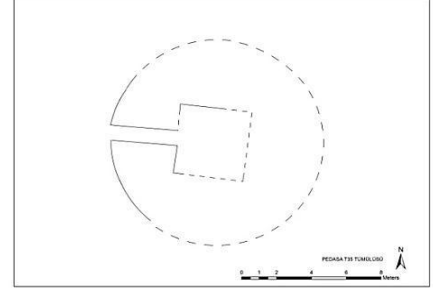
Katalog No: PDST35 (Lev. 80, 81)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Doğu Sivriçamtepe sırtının doğu düzlüğünde deniz seviyesinden 296 m yüksekliktedir. Tümülüsün doğusunda geç dönem ekleme duvarlar ve bir keçi tokadı bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tahrip olan tümülüsün taş dolgusu tamamen dağılmıştır. Krepis duvarları dromosun her iki yanında 0.20-0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis bloklarının dış yüzeyleri kabaca düzeltilmiştir. Yapılan tamamlama ile tümülüs yaklaşık dışta 12-12.15 m çapındadır. Batıya yönlendirilen dromos 3.80 m uzunluğunda, dışta 0.83 m, içte 0.90 m genişliğinde, 0.20 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı ile birleşen dromos girişi düzenli taş dolgu ile kapatılmıştır. Mezar odası içi toprak ve moloz taş dolgu kaplıdır. Odanın batı ve doğu duvarı korunmuş, diğer yönlerde ise dolgu altında kalmıştır. Korunan bölümlerden tamamlanan oda 4.05x3.95 m ölçülerinde kare plana yakındır. Üst tonoz blokları ve örtü sistemi tahrip olmuştur. Tümülüsün korunan yapı öğelerinde kuru duvar bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu ile kaplı olması nedeniyle oda iç düzenlemesi tespit edilememiştir. Yüzeyde bulunan lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem

Buluntu Durumu: Tablo 4.

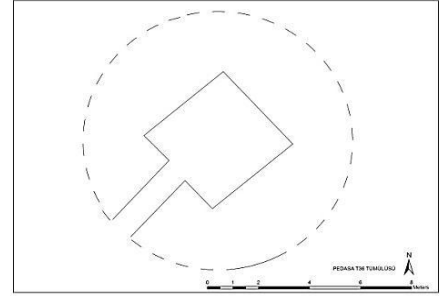
Katalog No: PDST36 (Lev. 82, 83)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Doğu Sivriçamtepe'nin güney yamacında, PDST35 kodlu tümülüsün 5 m güneyinde, deniz seviyesinden 296 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Taş dolgusu tamamen dağılan tümülüsün krepis duvarı güneyde 0.30 m yükseklikte korunmuştur. Krepis duvarından yapılan tamamlama ile tümülüs dairesi 10.60 m çapında ve 1.90 m yüksekliğindedir. Güneybatıya yönlendirilen dromos 3.15 m uzunluğunda, 0.95 m genişliğindedir. Dromosun güney duvarı 1.25 m uzunluğunda izlenebilmektedir. Mezar odası 4x4.10 m ölçülerinde kare planlıdır. Odanın kuzey duvarı 0.40 m yüksekliğinde korunmuştur. Mezar oda içi tonozun içe doğru göçmesi sonucu büyük bloklar ve moloz taş dolgu kaplıdır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi tespit edilememiştir. Yüzeyde bulunan lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

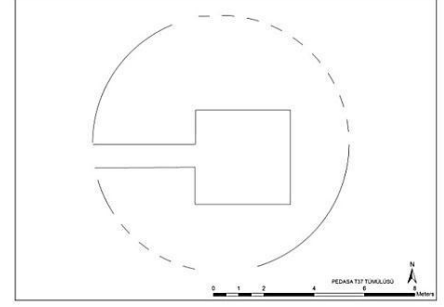
Katalog No: PDST37 (Lev. 84, 85)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Doğu Sivriçamtepe'nin doğu sırtındaki düzlükte PDST35 kodlu tümülüsün 5 m batısında deniz seviyesinden 297 m yükseklikte yer alır. Tümülüsün kuzeyinde platform mezara ait teras duvarı bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs 10 m çapında ve 1.60 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı doğu ve batı bölümünde 0.50-0.70 m yüksekliğindedir; güneydoğuda sadece iç dolgusu korunmuştur. Dromos ve mezar odasını örten taş dolgu dağılmıştır. Krepis duvarı üzerinde 0.60 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusunun bir bölümü odayı kapatan büyük bloklarla beraber korunmuştur.

Batıya yönlendirilen dromos 4.05 m uzunluğunda, dışta 0.92 m, içte 0.88 m genişliğindedir. Dromosun ilk girişte ve odaya bağlandığı noktada üst kapatma blokları korunmuştur. Mezar odası kaçak kazılar ve çökme nedeniyle moloz taş dolgu kaplıdır. Oda 3.75x3.75 m kare planlı ve 1.65 m yüksekliğindedir. Oda duvar yükseklikleri moloz dolgudan itibaren 0.30-0.70 m arasında dik yükselir ve bu seviyeden itibaren 0.80 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tonoz, korunduğu yüksekliğe kadar paralel bindirme tekniğinde yapılmış, bu yükseklikten sonra çapraz konan bloklarla üst örtü yuvarlak forma döndürülerek kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı bloklar kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST38 (Lev. 86)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

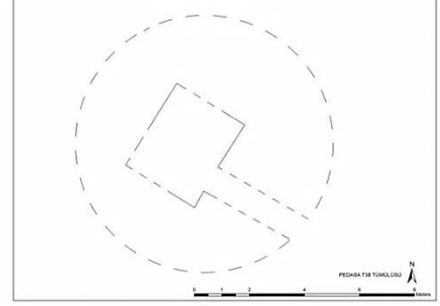
Konum: Doğu Sivriçamtepe sırt düzlüğünde PDST37 kodlu tümülüsün 11 m batısında deniz seviyesinden 298 m yüksekliktedir. Tümülüsün kuzeyinde platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Krepis duvarları tahrip olan tümülüsün taş dolgusu dağılmıştır. Dağılan taş dolgudan yaklaşık 9.30-9.50 m çapındadır. En iyi

korunan bölümde taş dolgu 0.20-0.50 m yüksekliğindedir. Güneydoğuya yönlendirilen dromos oda dışta 1.05 m genişliğindedir. Dromos oda aksından güneybatıya doğru kaydırılmıştır. Mezar odası büyük oranda tahrip olmuş sadece güneydoğu yönde duvarları korunmuştur. Oda moloz dolgu üzerinde yaklaşık 3.30x 2.75 m ölçülerindedir. Tümülüsün korunan yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

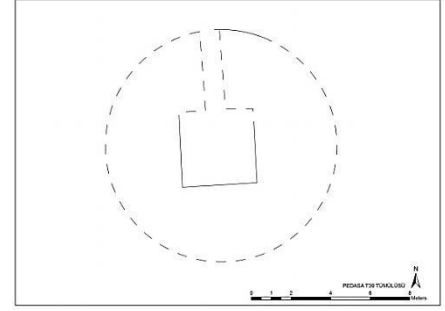
Katalog No: PDST39 (Lev. 87, 88)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Doğu Sivriçamtepe sırt düzlüğünde yer alan PDST38 kodlu tümülüsün 10 m ve batısında deniz seviyesinden 299 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs yaklaşık 11.75 m, çapında ve 1.90 m yüksekliğindedir. Taş dolgusu büyük oranda korunmuş olan tümülüsün, krepis duvarı sadece kuzey yönde 0.60 m yüksekliğinde izlenebilmektedir. Krepis duvarı üzerinde 0.90-1.10 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan tümülüs dolgusu oda örtü blokları ile beraber korunmuştur. Kuzeye yönlendirilen dromos tamamen tahrip olmuş ve göçmüştür. Dromos yaklaşık 4 m uzunluğundadır. Kuzey duvarı hariç mezar odası diğer yönlerde sağlamdır. Oda içi kaçak kazılar sonucu tahrip edilmiş ve taş dolgu kaplıdır.

Oda 3.70x 3.75 m boyutlarında kare planlıdır. Odanın batı duvarı anakaya üzerine oturtulmuştur. Oda duvarları dolgudan itibaren 0.40-0.70 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.90-1.20 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Korunan oda duvar yükseklikleri 1.10-1.20 m arasında değişmektedir. Tonoz, 0.60 m yüksekliğe kadar paralel bindirme tekniğinde yapılmış, bu yükseklikten sonra çapraz konan bloklarla üst örtü yuvarlak forma döndürülerek oda kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç düzenlemesi tespit edilememiştir. Lahit parçaları inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST40 (Lev. 89)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

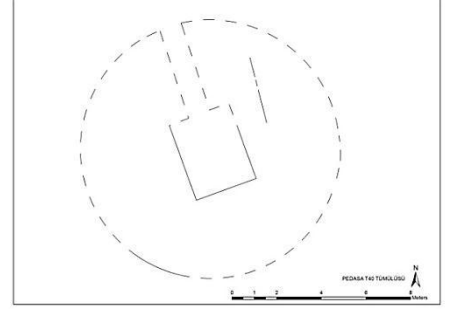
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Doğu Sivriçamtepe sırt düzlüğünde PDST39 kodlu tümülüsün 7 m batısında deniz seviyesinden 299 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün tonoz ve taş dolgusu tamamen dağılmıştır. Taş dolguyu sınırlandıran krepis duvarı güney yönde 2.80 m uzunluğunda ve 0.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüs yaklaşık 11.55 m çapında, tonoz seviyesine kadar 0.70 m yüksekliğindedir. Dromos, mezar odasının konumuna göre kuzey yönde olmalıdır. Mezar odası kuzey duvarları dışında izlenebilmektedir. İçi taş ve toprak dolgu kaplı olan mezar odası 2.85x3.60 m ölçülerindedir. Odanın tonoz örtüsü dolgu üzerinden 1.25 m yüksekliğindedir. Uzunlukları 1-1.25 m arasında değişen örtü blokları 0.10-0.25 m dışa doğru taşırılmıştır. Odanın güneybatısında yüzeyden görünen 1.75 m uzunluğundaki duvarın işlevi anlaşılamamıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin moloz dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

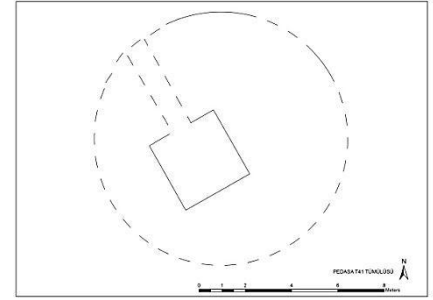

Katalog No: PDST41 (Lev. 90)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Doğu Sivriçamtepe sırt düzlüğünde yerleşik PDST40 kodlu tümülüsün 8 m kuzeybatısında deniz seviyesinden 299 m yüksekliktedir. 5 m batısında platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Yaklaşık 10.90-11 m çapında ve 1.80 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı sadece kuzey ve doğu yönde korunmuş olan tümülüsün taş dolgusu büyük oranda dağılmıştır. Kuzey krepis duvarı anakaya üzerine oturur ve 1.05 m yüksekliğindedir. 0.80 m yüksekliğinde moloz taşlardan oluşan tümülüs taş dolgusu, odayı kapatan bloklarla beraber korunmuştur. Odanın sadece kuzey duvarının çökmüş olması dromosun bu yönde olduğunu gösterir. Dromos tümülüs çapına tamamlandığında 4.15 m uzunluğundadır. Tamamen çöken dromosun genişliği ve yüksekliği tespit edilememiştir. Mezar odası, tümülüs çap merkezinin batısına doğru kaydırılmıştır. Mezar odası doğu duvarı kenarındaki kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Mezar odası 3.25 x 3.20 m. boyutlarında ve 2.10 m. yüksekliğindedir. Oda duvarları moloz dolgudan 0.75 m. kadar düz yükselir ve bu seviye 1.40 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tonoz, 0.80 m yüksekliğe kadar paralel bindirme tekniğinde yapılmış, bu yükseklikten sonra çapraz konan bloklarla üst örtü yuvarlak forma döndürülerek oda kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

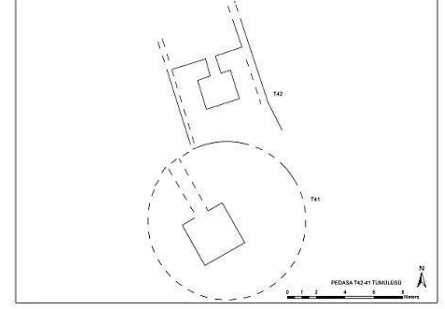
Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST42 (Lev. 91, 92)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2012 yılında kazısı tamamlanmıştır. Yayın bulunmamaktadır.

Plan Tipi: Ön Odalı.

Konum: Doğu Sivriçamtepe sırtında bulunan sekiz tümülüstən, kuzeybatıdaki son tümülüstür. Kuzey yamaçta deniz seviyesinden 297 m yüksekliktedir. Tümülüsün temenos duvarları güneyde 41 nolu tümülüsle birleşmektedir.

Mimari Tanım: Taş dolgusu tahrip olan tümülüsün mezar odası tonoz seviyesine kadar korunmuştur. Tümülüs, önde 8x5.65 m ölçülerinde bir avlu ile sınırlandırılmıştır. Mezar odasının cephesi yuvarlak taş tümülüslerden farklı olarak düz kesme taşlardan yapılmıştır. Oda cephesinin isodom tekniğinde inşa edilmiş duvarları doğuda 2.04 m batıda ise 2.90 m uzunluğundadır. Mezar odasının cephe duvarı altına 0.54-0.55 m genişliğinde, 0.15 m kalınlıkta plakalar yerleştirilmiştir. Tümülüs 2.46x2.12 m boyutlarında kareye yakın bir mezar odası ve 1.25 m uzunluğundaki kısa bir dromosa sahiptir. Dışa doğru daralan dromos içte 0.90 m dışta 0.73 m genişliğinde, 1.30 m yüksekliğindedir. Dromos tek kanatlı bir kapı ile kapatılmıştır. Dromosun doğu duvarında 0.88 m üstte 0.10 x0.03 m ölçülerinde kilit geçme yuvası bulunur. Odanın batı duvarı kenarında 0.70x 0.95 m boyutlarında sandık mezar yapılmıştır. Odanın tabanında dağılmış durumdaki düz plaka taşlar oda zemininin yer yer taşla kaplanmış olduğunu ara boşlukların sıkıştırılmış mıcırli toprakla doldurulduğunu göstermektedir.

Mezar odası temelde dromosun doğu iç duvarı hariç 0.50x0.50-0.45x0.40 m boyutlarında kübik taşlardan yapılırken, oda duvarlarının ikinci sırası ise daha dikdörtgene yakın 0.85x0.40 0.80x0.43,0.86x0.34 m boyutlarında taşlar kullanılmıştır. Mezar odası duvarları 1-1.20 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 1.10 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün güney taş dolgusu içinde ölü kültüne yönelik bronz kazan *in-situ* olarak anakaya üzerinde tespit edilmiştir. Oda içinde ele geçen kemikler birden fazla inhumasyon gömüyü ve dağılmış durumdaki küller ise kremasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Dromos ve ön oda cephe taş işçiliğinin Gebekilise Tümülüsü (T19), Athena Kutsal Alanı'ndaki duvarlarla aynı karakterde olması ve buluntular ışığında en erken Arkaik Dönem M.Ö. 575-550 tarihlerinden olmalıdır.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

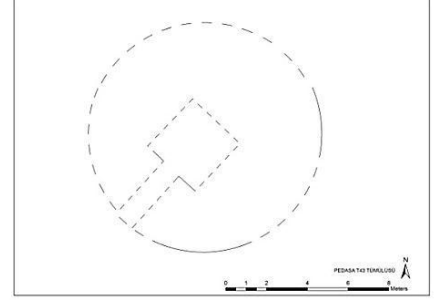
Katalog No: PDST43 (Lev. 93)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Sivriçam Tepe'sinin kuzeye doğru uzanan yamacında deniz seviyesinden 297 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: KG yönünde 11.30 m, DB yönünde 11.60 m çapında ve 1.20 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı güney ve doğu yönde korunan tümülüsün, taş dolgusu ve krepis duvarı kuzeyde tahrip olmuştur. Doğu krepis duvarı 0.45 m yüksekliğindedir. Mezar odasına güneybatı yönde 3.50 m uzunluğunda, 1 m genişliğindeki dromosla ulaşılır. Mezar odası duvarı sadece güneybatı yönde korunmuş ve tamamlanan ölçüleri ile yaklaşık 3.10 x 3.20 boyutlarındadır. Odanın tabanı sıkıştırılmış topraktır ve oda duvarları bu tabana oturmaktadır. Oda toprak dolgudan itibaren 1.90 m yüksekliğindedir. Oda duvarı tabandan itibaren 1.15 m kadar düz yükselir ve bu seviyeden itibaren 0.70 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün korunan yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinde ele geçen lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

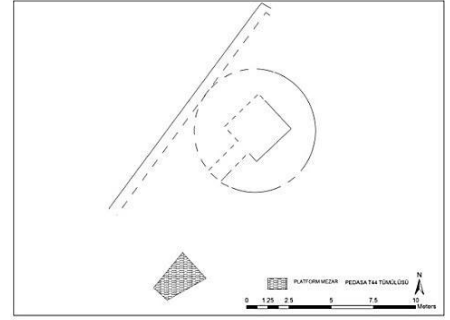
Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST44 (Lev. 94, 95)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Batı Sivriçam Tepe'sinin kuzeye doğru uzanan yamacında, PDST43 kodlu tümülüsün 50 m batısında deniz seviyesinden 297 m yüksekliktedir. Tümülüsün 5 m batısında kaçak kazı ile açılmış platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs kuzeybatıya doğru eğimli yamaçta teras duvarının oluşturduğu düz alana yapılmıştır. Teras duvarı U planda 13.50 m uzunluğunda 0.65 m genişliğinde 0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Anakayaya dayandırılan teras duvarının orta bölümü çökmüştür. Teras duvarı ön yüzleri kabaca düzeltilmiş dikdörtgen ve şekilsiz taşlardan oluşmaktadır. Tümülüs KG yönünde 7.15 m, DB yönünde 7 m çapında ve 1.85 m yüksekliğindedir. Taş dolgusu büyük oranda tahrip olan tümülüsün krepis duvarı güney ve kuzeydoğu yönde 0.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarı kuzeybatıda teras duvarı üzerine diğer yönlerde anakaya üzerine oturmaktadır. Mezar odasına güneybatı yöndeki 2.80 m. uzunluğunda ve 0.90–1.00 m. genişliğinde bir dromosla ulaşılır. Dromos güney duvarı görülmesine rağmen göçme nedeniyle genişliği ve yüksekliği ölçülememiştir. Mezar odası 2.75 x 2.80 m boyutlarında ve dolgudan itibaren 0.90 m yüksekliğindedir. Odanın doğu duvarı dolgudan itibaren 0.25 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra blokları 0.15-0.30 m dışa taşırılarak yapılan tonoz başlar. Tonoz paralel bindirme tekniğinde devam etmektedir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi tespit edilememiştir. Oda içinde ele geçen lahit parçası inhumasyon gömünün yapıldığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

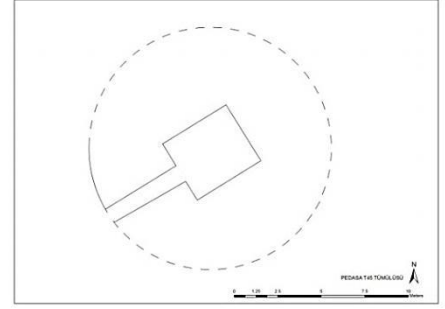
Katalog No: PDST45 (Lev. 96, 97)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Sivriçam Tepe düzlüğünde PDST44 kodlu tümülüsün 80 m güneyinde deniz seviyesinden 303 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs yaklaşık 13.70-13.90 m çapında ve 1.90 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı sadece batı yönde dromosla birleşen bölümde 0.30 m yüksekliğindedir. Boyutları 0.30x0.40 m arasında değişen taşların oluşturduğu tümülüs dolgusu 1.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Mezar odasına güneybatı yöndeki 4.65 m uzunluğunda bir dromosa ulaşılır. Dromos içte 1.02 m genişliğindedir. Dromosun korunan kuzey duvarında uzunlukları 0.60-0.70 m, yükseklikleri 0.20 m kadar büyüklükte kaba kesimli taşlar kullanılmıştır. İçi moloz taş dolgu kaplı olan dromos dolgudan itibaren 0.25 m yüksekliğindedir. Mezar odası 3.90x4.20 m boyutlarındadır. Oda duvarları dolgu altında kalmıştır. Tonoz blokları 1x1.25x0.30 m boyutlarında kaba işlenmiş taşlardan ve 0.15 m dışarı taşırılmış ve oda üstü kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi tespit edilememiştir. Oda içinde ele geçen lahit parçası inhumasyon gömünün yapıldığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

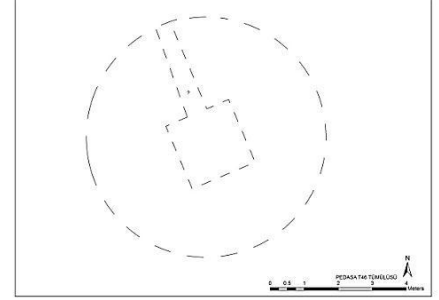
Katalog No: PDST46 (Lev. 98)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Sivriçam Tepe düzlüğünde PDST45 kodlu tümülüsün 12 m doğusunda deniz seviyesinden 304 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Kaçak kazılar sonucunda tahrip olan tümülüsün krepis duvarı olabilecek iki sıra taş güney yönde ancak 0.45 m uzunluğunda korunmuştur. Tümülüsün taş dolgusu kaçak kazılar nedeniyle dağılmıştır. Krepis duvarından yapılan tamamlama ile tümülüs yaklaşık 7-8 m çapında olmalıdır. Tümülüsün orta bölümündeki kaçak kazı çukuru oluşmuştur. Mezar odası ve dromos tahribat nedeniyle tanımlanamamıştır. Tümülüsün korunan kesimlerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST47 (Lev. 99, 100)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: 2002 yılında kurtarma kazısı yapılmıştır. Diler 2006a, 479-500; Diler 2009a, 359-376.

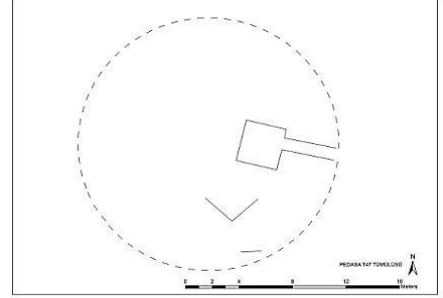
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Sivriçam Tepe düzlüğünde PDST45 kodlu tümülüsün 30 m güneyine yerleşiktir; deniz seviyesinden 304 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Krepis duvarı tahrip olan tümülüsün dağılan taş dolgusu 19.35 m çapında ve 4.15 m yüksekliğindedir. Taş dolgusu, ölçüleri 0.20–0.30 m olan orta büyüklükteki düzensiz taşlardan oluşturulmuştur. Doğuya yönlendirilmiş dromos 4 m uzunluğunda, dışta 0.94 m, içte 0.90 m genişliğinde ve 1.25 m yüksekliğindedir. Dromosun krepis duvarıyla birleşen girişi bir duvar örgüsü ile kapatılmıştır. Mezar odası 3.10 x 3.20 m boyutlarında ve 2.90 m yüksekliğindedir. Oda tabanı, anakayanın düzeltilmesi ve boşlukların sıkıştırılmış toprak doldurulmasıyla oluşturulmuştur. Tabandan itibaren 1.75 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün kuzeyinde taş dolgu içinde 0.30–0.50 derinliğe yerleştirilmiş urne alanları bulunmaktadır. Urneler yanlarda taşlarla desteklenmiş ve üst kısımları plaka şeklindeki taşlarla kapatılmıştır. Oda içinde ele geçen çok sayıda lahit parçası birden fazla inhumasyon, dağılmış kül katmanı kremasyon gömünün varlığını göstermektedir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır.

Tarihleme: Protogeometrik-Geometrik Dönem arasına tarihlenen malzeme bulunmaktadır (Diler 2006a, 479-500; Diler 2009a, 359-376).

Buluntu Durumu: Tablo 4.

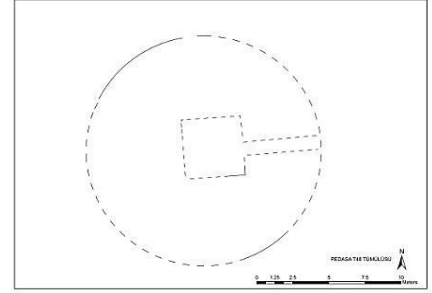
Katalog No: PDST48 (Lev. 101, 102)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Sivriçam Tepe düzlüğünde PDST47 kodlu tümülüsün 10 m güneyinde deniz seviyesinden 304 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs KG yönünde 16.50 m, DB yönünde 16.30 m çapında ve 3.20 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları kuzey ve güney yönde iki sırada 0.40-0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Kaçak kazılar sonucunda tahrip olan dromos doğuya yönlendirilmiştir. Dolgu nedeniyle genişlik ve yükseklikleri ölçülemeyen dromos, yaklaşık 4.50 m uzunluğundadır. Korunan duvar izlerinden mezar odası 3.40x3.90 m ölçülerinde ve 2.85 m yüksekliğindedir. Tonoz bloklarına kadar büyük oranda sağlam korunan mezar odasının güneydoğu köşesinde oda tabanına ulaşan kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Tabanda oda duvarı anakaya üzerine oturmaktadır. Güneydoğu köşede oda duvarı 1.05 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra tonoz blokları dışa doğru 0.10-0.15 m taşırılarak, 1.80 m yüksekliğinde tonozla örtü kapatılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Kaçak kazı çukuru içindeki yoğun lahit parçaları inhumasyon gömüyü göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

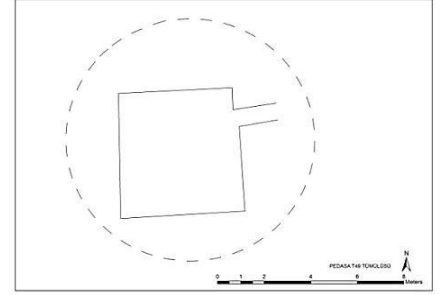
Katalog No: PDST49 (Lev. 103)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Krepis Duvarı Olmayan?.

Konum: Batı Sivriçam Tepe düzlüğünde PDST48 kodlu tümülüsün 6 m güneyinde deniz seviyesinden 303 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Taş dolgusu tahrip olmuş sadece tonozu ait büyük bloklar korunmuştur. Tümülüs, doğu yönde 1.60 m, diğer yönlerde 0.40-0.70 m yüksekliğindedir. Dağılan taş dolgudan ölçülebilen çapı yaklaşık 10.50 m kadardır. Kuzey duvarı 1.70 m uzunluğunda, 0.35 m yüksekliğinde iki blokla korunan dromos doğu yöndedir. Dromos mezar odası dışta 0.85 m genişliğindedir. Dromos mezar odası aksından kuzeye kaydırılmıştır. Tüm yönlerde duvarları görülebilen oda 5.40x5.70 m boyutlarındadır. Tonoz ve oda duvarlarında plaka şeklinde 0.20-0.30 m kalınlığında ince uzun bloklar kullanılmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

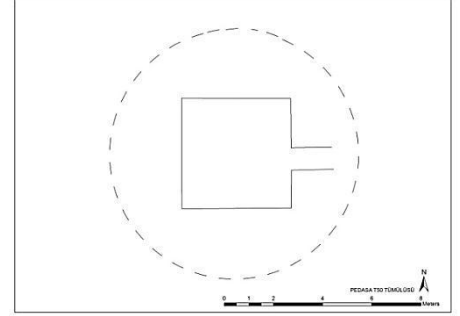
Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST50 (Lev. 104, 105)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Krepis Duvarı Olmayan?

Konum: Batı Sivriçam Tepe düzlüğünde PDST49 kodlu tümülüsün 12 m güneyine konumlanır; deniz seviyesinden 303 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu tahrip olmuş sadece tonozu ait büyük bloklar korunmuştur. Yaklaşık 10 m çapındadır. Tümülüs tüm yönlerde 0.30-0.70 m yüksekliğinde ayakta kalabilmiştir. Doğuya yönlendirilen dromosun kuzey duvarı 1.35 m uzunluğundadır. Uzunluğu, genişliği ve kapatılma şekli tanımlanamamıştır. Mezar odası, içine çöken örtü bloklarıyla kaplıdır. Oda bu dolgu üzerinden görülen bölümde 4.50x4.40 m ölçülerinde kare planlıdır. Odanın kuzey duvarları plaka şeklinde 0.20-0.30 m kalınlığındaki ince uzun bloklardan oluşmaktadır. Örtü aynı duvar üzerinde sadece 0.30 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

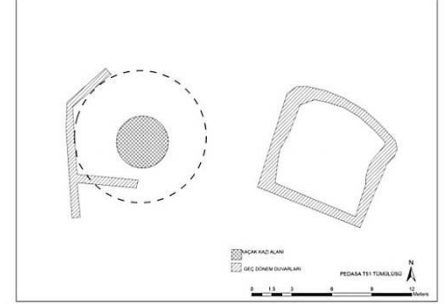
Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST51 (Lev. 106)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız (?)

Konum: Batı Sivriçam Tepesi'nde güney yönde PDST50 kodlu tümülüsün 10 m doğusunda konumlanır. Deniz seviyesinden 302 m yükseklikte tepe düzlüğündedir. Tümülüsün üzerinde ve doğusunda geç dönemde eklenmiş hayvan ağılı bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu büyük oranda batısındaki geç dönem ağıl inşasında kullanılmıştır. Taş dolgu içinde 3.10x2.20 m boyutlarında ana kaya seviyesine kadar 1.10 m derinliğinde kazılan kaçakçı çukuru bulunmaktadır. Tahribat nedeniyle tümülüsün ölçüleri alınamamıştır. Kaçak kazı çukuru içinde bulunan lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını gösterir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem?.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST52 (Lev. 107, 108)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

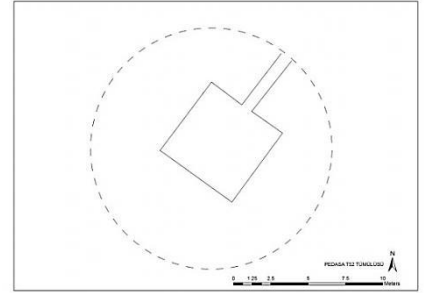
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen 3. tepenin doğu yamacında deniz seviyesinden 305 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Taş dolgusu dağılan tümülüs yaklaşık 15.50 m çapında, doğu ve güneyde yönde 2.50 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı sadece doğu yönde 1.90 m uzunluğunda, 0.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Kuzeydoğuya dönük dromos 4.30 m uzunluğunda ve 0.78 m genişliğindedir. Dromos dışında mezar odasının duvarları sağlamdır. Oda 5.65x5.75 m boyutlarında ve 2.00 m yüksekliğindedir. Oda tabanından 1.20 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tonoza köşelere çapraz konan bloklar ile geçilmiştir. Tonoz blokları farklı olarak yukarıya doğru eğimli kesilmişlerdir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST53 (Lev. 109, 110)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

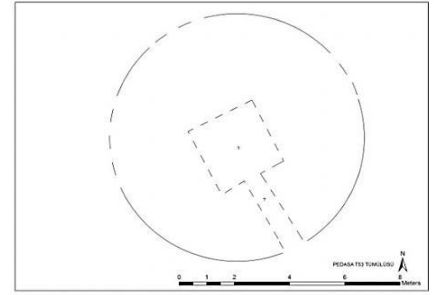
Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen 3. tepenin düzlüğünde deniz seviyesinden 305 m yüksekliktedir. Tümülüsün 10 m doğusunda platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Krepis duvarları ve taş dolgusu orijinal yüksekliğe kadar en iyi korunmuş örneklerden biridir. KG yönünde 8.90 m, DB yönünde 9.25 çapında ölçülmüştür; taş dolgu yüksekliği ise 1-1.50 m arasında korunmuştur. Taş dolgu üzerinde farklı noktalarda kaçak kazı çukurları bulunmaktadır.

Güneybatı ve kuzey yönde bazı bölümleri dışında krepis duvarları 0.30-0.86 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarlarında 0.40x0.20-0.15 m ölçülerinde kabaca işlenmiş düzgün kesilmiş taşlar kullanılmıştır. Tonoz özgün yüksekliğine kadar korunmuştur. Dromos, 0.85 m genişliğindedir. Mezar odasının içinde 1.50 x1.50 m ölçülerin de 0.65 m derinliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST54 (Lev. 111, 112)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

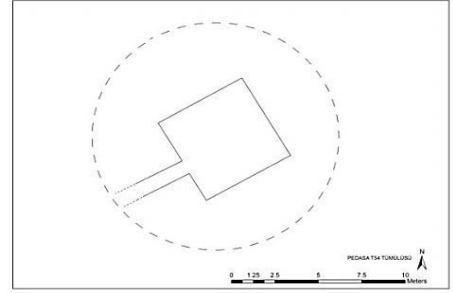
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen 3. tepenin düzlüğünde konumlanır; deniz seviyesinden 309 m yüksekliktedir. Tümülüsün 10 m batısında platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Taş dolgusu dağılan tümülüs yaklaşık 14 m çapındadır; doğu ve güneyde yönde 1.75 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün tüm yönlerde krepis duvarı tahrip olmuştur. Güneybatıya dönük dromosun kuzey ve güney duvarlarından bazı bölümler korunmuştur. Dromos yaklaşık 4.40 m uzunluğundadır. 0.90 m genişliğinde 0.35 m yüksekliğinde olan dromos oda aksından güneye doğru kaydırılmıştır. Mezar odası duvarları güney ve batı yönde duvarları korunmuş diğer yönlerde ise içe doğru göçmüştür. Oda 5.50x5.60 m boyutlarındadır. Tonoza kullanılan bloklar yatay plaka şeklinde 0.20-0.30 m kalınlığında, 0.80-1.10 m dıştan balıksırtı şeklinde eğimle yerleştirilmiştir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle iç düzenleme ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST55 (Lev. 113, 114)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

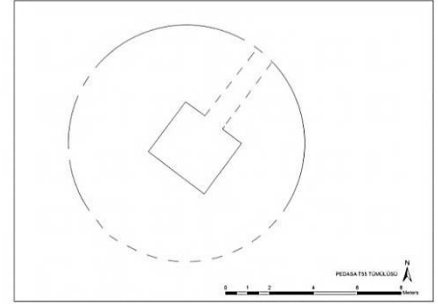
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen 3. tepenin güneydoğu yamacında deniz seviyesinden 308 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs KG yönünde 10.40 m, DB yönünde 10.80 m çapındadır. Güneydoğuda taş dolgusu 2.45 m yüksekliğindedir. Tümülüsün güney bölümü dışında krepis duvarları 0.30-0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Kuzeydoğuya yönlendirilen dromos 3.85 m uzunluğunda, 0.90 m genişliğindedir. Mezar odası tonoz seviyesine kadar korunmuş sadece kuzeydoğu duvarı içe doğru çökmüştür. Taş dolgu kaplı mezar odası 3.00x3.10 m ölçülerinde ve 1.60 m yüksekliğindedir. Odanın güneydoğu duvarı, 0.65 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.95 m yüksekliğinde tonoz başlar. Tonoz blokları 0.15-0.25 m dışarı taşırılarak yerleştirilmiştir. Tonoz belirli bir yüksekliğe kadar paralel bindirme tekniğinde devam eder ve sonrasında çapraz konan bloklarla yuvarlak forma döndürülerek sonlanır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

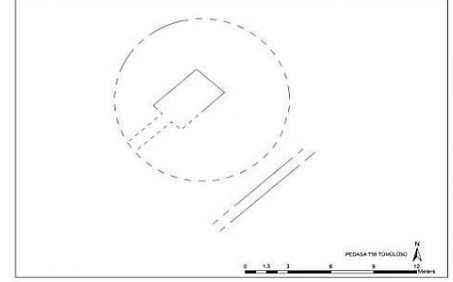
Katalog No: PDST56 (Lev. 115, 116)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen 3. tepenin güney yamacında iki tepe arasında kalan vadi içinde deniz seviyesinden 300 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tepenin güney yamacında düz bir teras üzerindedir. Doğu batı yönde ana kaya ile birleşen teras duvarı 8 m uzunluğunda ve 0.40 m yüksekliğindedir. Tümülüs yaklaşık 12.10 m çapında ve iyi korunduğu güney yönde 2.00 m yüksekliğinde taş dolguya sahiptir. Güney yönde teras duvarına oturan krepis duvarı sadece kuzey yönde 0.30 m yüksekliğinde korunmuştur.

Dromos, batı yönde ve yaklaşık 3.30 m uzunluğundadır. Mezar odasının doğu ve kuzey duvarları özgün durumlarını korurken güney ve batı duvarları kuru taş yığını şeklindedir. Toprak dolgu kaplı olan mezar odası 2.40x4 m boyutlarındadır. Oda duvarları dolgu altında kalan tümülüsün tonoz blokları görülebilmektedir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

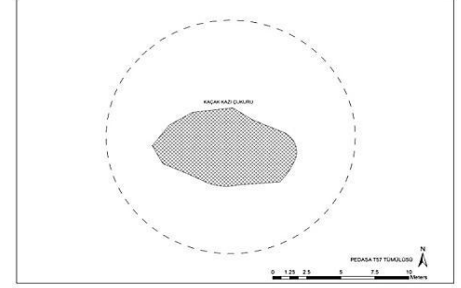
Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST57 (Lev. 117)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen üçüncü tepenin güney yamacındaki iki tepe arasında kalan vadi içinde yerleşiktir. PDST56 kodlu tümülüsün 10 m batısında deniz seviyesinden 301 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Taş dolgu yüksekliği 1-2 m arasında değişen tümülüs kaçak kazılar sonucunda tamamen tahrip edilmiştir. Tümülüsün çevresine yayılan taş dolgusundan yaklaşık 18 m çapında olmalıdır. Taş dolgusunun yaklaşık orta bölümünde 9x5 m boyutlarında ve 1.25 m derinliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Tahribat nedeniyle krepis duvarı, dromos ve mezar odasına ait bir iz tespit edilememiştir. Kaçak kazı çukurunda tespit edilen amphora kırıklarının toplandığı taş dolgu içindeki boşluk urne gömü çukuru olabilir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem?.

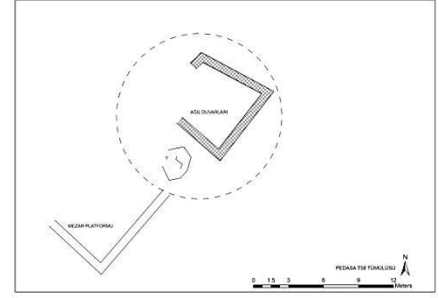
Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST58 (Lev. 118)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen tepenin güney yamacında iki tepe arasında kalan vadi içinde yerleşiktir. PDST57 kodlu tümülüsün 20 m güneyinde, deniz seviyesinden 294 m yüksekliktedir. Tümülüsün üzerinde ağıl duvarları ve güneybatısında platform mezar olabilecek kalıntılar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Doğusunda yapılan geç dönem ağıl duvarları nedeniyle taş dolgusu tahrip olmuştur. Taş yığınlarının ortasında 3.00x5.00 m boyutlarında, 1 m derinliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Krepis, mezar odası ve dromosa ait duvar izleri tespit edilememiş ancak kaçak kazı çukurundaki iki sıra büyük blokların konumu mezar odasının burada olabileceğini düşündürür. Kazı çukurundaki lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem?

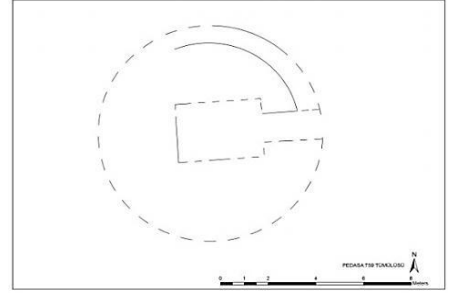
Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST59 (Lev. 119)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen tepenin güney yamacında iki tepe arasında kalan vadi içinde konumlanır. PDST58 kodlu tümülüsün 25 m güneybatısında, deniz seviyesinden 294 m yüksekliktedir. Tümülüsün 5 m kuzeybatısında yakın zamanda bir hayvan ağılı yapılmıştır.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu tamamen dağılmıştır. Yaklaşık 9.20 m çapındadır. Tahribat nedeniyle tümülüs günümüz yürüme seviyesi ile aynı koddadır. 0.35 m yükseklikte korunmuş olan krepis bloklarının dış yüzeyleri kabaca düzeltilmiştir. Kuzey yöndeki krepis duvarının önündeki 0.50 m genişliğinde ve 1.50 m uzunluğundaki ikinci bir çevirmenin işlevi anlaşılamamıştır. Doğuya dönük dromosun kuzey duvarı 0.70 m uzunluğunda korunmuştur. Mezar odası bağlantısı görülmeyen dromos 2.50 m uzunluğunda, 0.80 m genişliğindedir. Dromosun üst kapatma bloklarından biri yerinde korunmuştur. Sadece kuzey ve batı duvarlarının az bir bölümü görünen mezar odası 2.60x3.50 m boyutlarıyla dikdörtgen olmalıdır. Tümülüsün korunan yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST60 (Lev. 120)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Diler 2010a, 333.

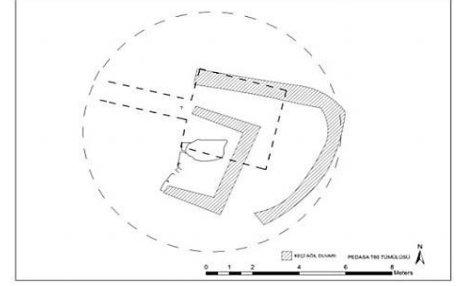
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen 2. tepenin kuzey yamacında yerleşiktir. PDST59 kodlu tümülüsün 13 m güneyinde, deniz seviyesinden 294 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs üzerine yakın zamanda yapılan keçi tokadı nedeniyle tahrip olmuştur. Yaklaşık 11 m çapındadır. Tümülüsün taş dolgusu 1 m yüksekliğinde korunmuştur. Mezar odasının tonoz örtüsünün altında 0.50 m yüksekliğinde duvar korunmuştur. Tümülüsün doğusunda yarım oval keçi tokadı, güneyinde dörtgen kuru duvardan yapılmış birimler bulunmaktadır. Dromos tümülüsün yer seçimi nedeniyle olasılıkla kuzey yönde olabilir. Lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem?

Buluntu Durumu: Tablo 4.

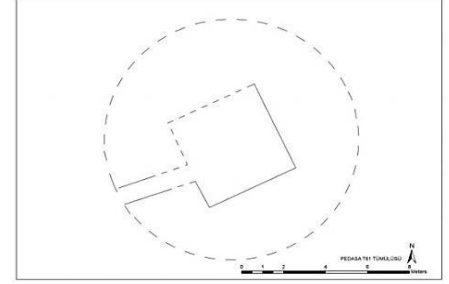
Katalog No: PDST61 (Lev. 121, 122)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeyinde yükselen tepenin kuzey düzlüğünde konumlanır; deniz seviyesinden 312 m yüksekliktedir. PDST62 tümülüğüyle arasında çiftlik evi olabilecek kalıntılar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Yaklaşık 12.10 çapında ve 2.40 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı sadece batı yönde dromosun her iki yanında 0.25 m yüksekliğinde birer blok olarak korunmuştur. Güneybatıya yönlendirilmiş dromos 3.40 m uzunluğunda, 0.97 m genişliğinde, 0.40 m yüksekliğindedir. Mezar odası 4.60x4.65 m ölçülerinde ve 1.95 m yüksekliğindedir. Oda duvarları, kuzey duvarı dışında dolgudan itibaren 0.70-0.80 m dik yükselir ve bu seviyeden itibaren 1.20 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tonoz blokları 0.15-0.30 m dışarı taşırılmış ve tonozla geçiş oda duvarları bitiminde köşelere konan çapraz bloklarla sağlanmıştır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST62 (Lev. 123)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333

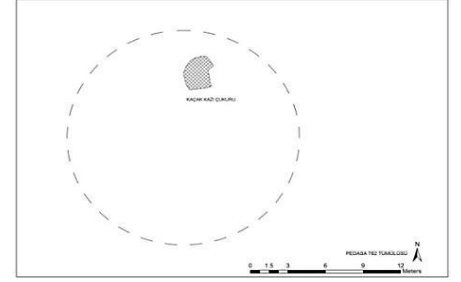
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeybatısında yükselen tepenin yamacında konumlanır; deniz seviyesinden 312 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Taş dolgusu dağılan tümülüsün kuzeyinde 2.40x3 m boyutlarında ve 1 m derinliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Tümülüsün krepis duvarı, dromos ve mezar odası izleri tespit edilememiştir. Taş dolgusu büyük oranda kenarlara doğru kayan tümülüsün yaklaşık çapı KG yönünde 21.40 m, DB yönünde 19.80 m, kadardır. Tümülüsün taş dolgusu günümüz yürüme seviyesinde 3 m yüksekliktedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST63 (Lev. 124, 125)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

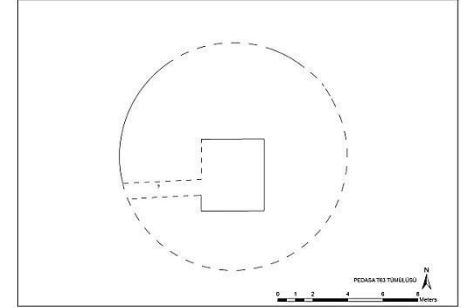
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın kuzeybatısında yükselen tepenin güney yamacında yerleşiktir. Deniz seviyesinden 309 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs 13.05-13.15 m çapında ve yaklaşık 2 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı kuzeybatı ve kuzey yönde 0.30 m yüksekliğinde, 0.50x0.20 m ölçülerinde dikdörtgen ve kübik bloklardan oluşmaktadır. Batıya dönük dromos 4 m uzunluğundadır ve oda aksından güneye doğru kaydırılmıştır. Mezar odası tonoz başlangıç seviyesine kadar korunmuştur. Mezar odası tümülüsün dairesinin güneyine kaydırılmıştır. İçi taş dolgu kaplı olan mezar odası 4.10x3.65 m ölçülerindedir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireç taşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

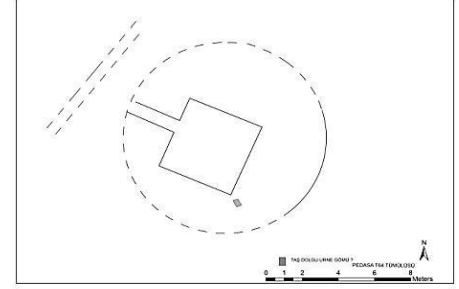
Katalog No: PDST64 (Lev. 126, 127)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Elmadağ'ın batı yamacında yerleşiktir. PDST65 kodlu tümülüsün 10 m batısında deniz seviyesinden 315 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tepenin batı yamacında düz bir teras üzerindedir. Teras duvarının kuzey-güney uzantıları tahrip olmuş sadece ana kaya üzerine oturan orta bölümde 1.50 m uzunluğunda, 0.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüs yaklaşık 11.40 m çapında ve 2.95 m yüksekliğindedir. Doğu yönde kabaca ön yüzleri düzeltilmiş dikdörtgen taşlardan oluşan krepis duvarı tek sıra ve 0.40 m yüksekliğinde korunmuştur.

Kuzeybatıya yönlendirilen dromos 3.50 m uzunluğunda, 0.75 m genişliğindedir. Mezar odası 4.25x4.35 m ölçülerinde kare planlı ve dolgudan itibaren 1.70 m yüksekliğindedir. Oda duvarları dolgudan itibaren 0.70-0.80 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.85 m yüksekliğinde tonoz başlamaktadır. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Tümülüsün güneydoğu taş dolgusu içinde tespit edilen boşluk urne gömü alanı olabilir. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemine ait veri tespit edilememiştir. Oda içindeki moloz dolgu arasındaki kırık lahit parçası inhumasyon gömünün varlığı göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST65 (Lev. 128)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

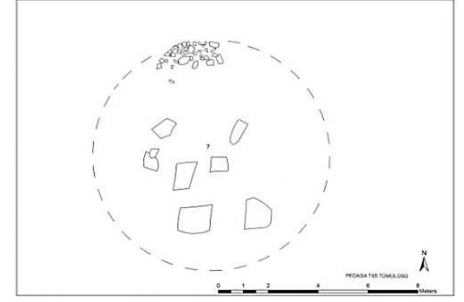
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağın kuzey yamacında PDST64 kodlu tümülüsün 4 m doğusunda yerleşiktir; deniz seviyesinden 320 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu tamamen dağılmış, krepis duvarı sadece kuzey yönde korunmuştur. Tarla duvarının altında kalan kuzey krepis duvarı 1.90 m uzunluğunda 0.60 m yüksekliğindedir. Yaklaşık 9.40 m çapında olmalıdır. Tümülüsün dromos ve mezar odasına ait izler tespit edilememiştir ancak tümülüse ait büyük bloklardan birkaçı yüzeyde korunmuştur.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem?

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

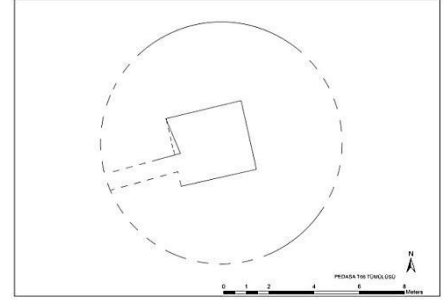
Katalog No: PDST66 (Lev. 129, 130)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ üzerindeki düzlükte PDST67 tümülüğüyle beraber büyük çevirme içinde, deniz seviyesinden 324 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs DB yönünde 10.70, KG yönünde 10.50 m çapında ve 2.45 m yüksekliğindedir. Dikdörtgene yakın kabaca düzeltilmiş taşların kullanıldığı güney krepis duvarı 0.30 m yüksekliğinde tek sıra korunabilmiştir. Güneybatıya yönlendirilen dromos, 3.50 m uzunluğunda, 0.75 m genişliğindedir. Dromos mezar odası aksından güneye doğru kaydırılmıştır. Batı duvarı dışında büyük oranda korunmuş mezar odası 3.20x3.50 m ölçülerinde ve 1.65 m yüksekliğindedir. Oda duvarlarında dikdörtgen yatay plaka şeklinde 0.60-1.10 m arasında değişen uzunlukta ve 0.20-0.35 m genişliğinde iri taş bloklar kullanılmıştır. Oda duvarları dolgudan itibaren 0.40-0.70 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.80 m yüksekliğinde tonoz başlar. Güney duvarında tonoz yüksekliği 1.10 m dir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST67 (Lev. 131)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

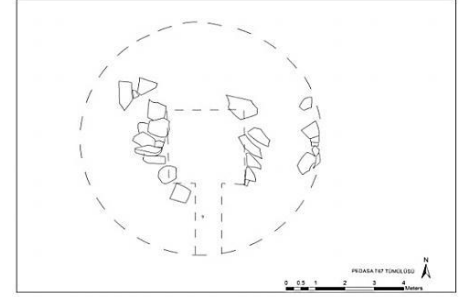
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ tepe düzlüğünün doğusunda yerleşiktir. Deniz seviyesinden 326 m yükseklikte PDST66 kodlu tümülüsün 15 m doğusundadır.

Mimari Tanım: Tümülüsün taş dolgusu tamamen dağılmış, doğu yönde 1.67 m batı yönde 1 m yüksekliğinde korunmuştur. Krepis duvarları doğu yönde 1 m yüksekliğinde 1.80 m uzunluğunda ana kaya üzerine oturmaktadır. Tümülüsün ölçülebilen çapı yaklaşık 8-8.50 m kadardır. Dromos topografyanın eğimine bağlı olarak güney yönde olmalıdır. Toprak ve taş dolgu ile kaplı mezar odası, korunan duvar izlerinden 2.60 x 2.80 m boyutlarındadır. Tonoz 0.60 m yüksekliğinde korunmuştur. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

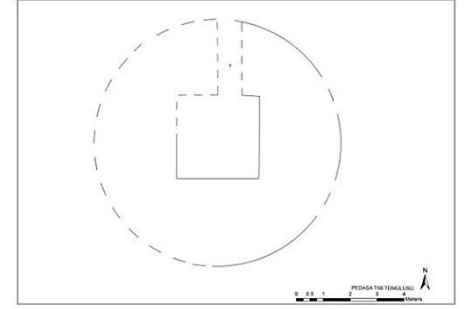

Katalog No: PDST68 (Lev. 132, 133)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın doğusunda Gökçeler Deresi'nin güneyinde alçalan vadi yamacında konumlanır. Deniz seviyesinden 285 m yüksekliktedir. Tümülüsün doğusunda birleşik çiftlik evi ve bu yapıya birleşik yuvarlak bir depolama birimi bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüsün güney krepis duvarı üzerinde yakın zamanda tarla duvarı inşa edilmiştir. Tümülüsün taş dolgu yüksekliği tüm yönlerde 0.80-1.30 m arasında değişmektedir ve tonoz seviyesine kadar korunmuştur. Tümülüs KG yönünde 9.05 m, DB yönünde 8.95 m çapındadır. Krepis duvarları güney ve kuzey yönde 0.50-0.60 m yükseklikte kabaca düzeltilmiş dikdörtgen ya da kare taşlardan oluşmaktadır. Kuzeye yönlendirilen 2.90 m uzunluğundaki dromos odanın doğu duvarına doğru kaydırılmıştır. Kuzey duvarları dışında büyük oranda korunmuş içi moloz taş dolgu kaplı mezar odası 3.05x 3.10 m ölçülerindedir. Güneydoğu köşede kaçak kazı sonucu derinleşen bölümde, kabaca üst örtü blokları görülebilmektedir. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

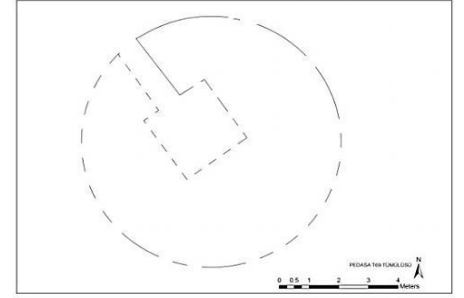
Katalog No: PDST69 (Lev. 134)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Sivriçam Tepesi'nden batıya uzanan sırt üzerinde, deniz seviyesinden 201 m yüksekliktedir. Tümülüsün yaklaşık 50 m doğusunda platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüsün güney yöndeki krepis duvarı orman yolu nedeniyle tahrip olmuştur. Tümülüs KG yönünde 8.80 m, DB yönünde 8.65 m çapındadır. Taş dolgu yüksekliği kuzeyde 2.13 m dir. Krepis duvarları kuzey ve kuzeydoğu yönde 0.50 -1 m arasında değişir. Kuzey yönde üç sıra bulunan duvar taşları alt sıralarda ince plaka şeklinde, üstte daha kalın kübik formludur. Kuzeybatıya yönlendirilen dromos 2.45 m uzunluğunda, 0.90 m genişliğindedir. Dromosun oda girişindeki üst kapatma bloğu *in-situ* konumdadır. Tonozu içe doğru çökmüş olan odanın güney duvarı kenarında derin kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Tonoz başlangıç seviyesine kadar korunan oda 2.50x2.55 m ölçülerinde, 1.65 m yüksekliğindedir. Güney duvarı dolgudan itibaren 0.70 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.90 m yüksekliğinde tonoz üst örtü başlar. Tümülüsün tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

Katalog No: PDST70 (Lev. 135, 136)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2010a, 333.

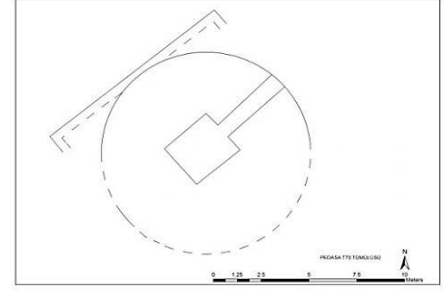
Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Sivriçam Tepesi'nden batıya uzanan sırt üzerinde, deniz seviyesinden 195 m yükseklikte. Tümülüsün 2 m batısında platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Kuzeyinde teras duvarının yer aldığı düz alana yapılmıştır. Teras duvarı, 11 m uzunluğunda 0.95 m genişliğinde, 0.45 m yüksekliğinde U planlıdır. Doğu ve batı yönde anakaya ile birleştirilmiştir. Teras duvarında ön yüzleri kabaca düzeltilmiş dikdörtgen bloklar kullanılmıştır. Tümülüs KG yönünde 11.10 m, DB yönünde 10.93 m çapında ve 2.45 m yüksekliğindedir. Krepis duvarları güney bölümü dışında 0.30-0.70 m yüksekliğinde korunmuştur. Duvar örgü tekniği pseudo isodom tekniğine yakın dış yüzeyleri özenli işlenmiş bloklar oluşmaktadır. Doğuya yönlendirilen dromosun üst blokları *in-situ* korunmuştur. Dromos 4 m uzunluğunda, 0.95 m genişliğindedir. içindeki dolgudan itibaren 0.40 m yüksekliğindedir. Dolgu üzerinden tüm duvarları görülebilen mezar odası ve 3.10 x 2.83 m boyutlarındadır; tonoz seviyesine kadar korunmuştur. Oda duvarları dolgudan itibaren 0.20 m yüksekliğinde dik yükselir ve bu seviyeden sonra tonoz örtüsü için bloklar 0.30-0.40 m yüksekliğinde 0.15-0.30 m arasında dışa taşırılarak yerleştirilmiştir. Tüm yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç düzenlemeye ait veri tespit edilememiştir. Yüzeyde bulunan lahit parçası inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

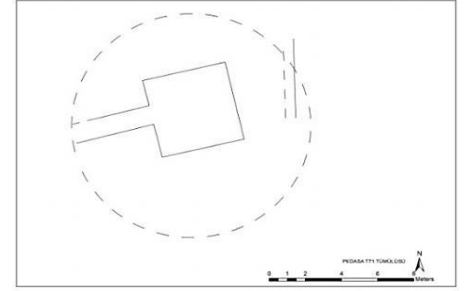

Katalog No: PDST71 (Lev. 137, 138)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Nekropolü'nde Sivriçam Tepesi'nin batı uzantısında eğimli tepenin kuzey yamacında yerleşiktir. Deniz seviyesinden 158 m yüksekliktedir. Tümülüsün, 50 m doğusunda bir çiftlik evi bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs 9.30 m çapında ve yüksekliği kuzeyde 3.25 m, diğer yönlerde 0.30-0.80 m arasında değişmektedir. Kuzey krepis duvarı tarla duvarı altında az bir bölümüyle korunabilmiştir. Batıya yönlendirilmiş dromos, 3.30 m uzunluğunda, 0.77-0.82 m genişliğindedir. Mezar odası tonoz başlangıç seviyesine kadar üst örtünün çökmesi sonucu dolgu ile kaplıdır. Mezar odası 3.20x3.30 m boyutlarında ve 1.35 m yüksekliğindedir. Odanın doğu duvarı 0.60 m dik yükselir ve bu seviyeden sonra 0.70 m yüksekliğinde tonoz başlar. Tonoz blokları kaba işlenmiş ve balıksırtı şeklinde yerleştirilerek yukarı doğru uzatılmıştır. Tümülüsün doğusundaki 3 m uzunluğunda, 0.30 m genişliğindeki kuzey güney doğrultulu duvarın işlevi anlaşılamamıştır. Tüm yapı ögelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç düzenlemesi anlaşılamamıştır.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

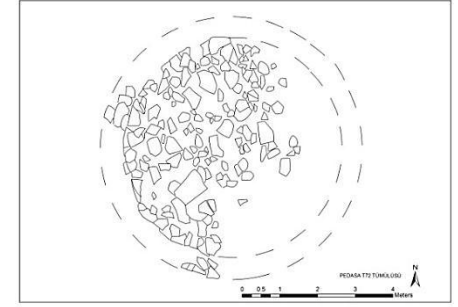
Katalog No: PDST72 (Lev. 139)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Nekropolü'nde Konacık Beldesi Son Evler Mahallesi'ndeki yolun kenarında deniz seviyesinden 150 m yüksekliktedir. Tümülüsün güneyinde ve güneydoğusunda platform mezarlar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Taş dolgusu korunan tümülüsün krepis duvarı batı yönde 0.50 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı kübik formlu kabaca ön yüzü düzeltilmiş taşlardan yapılmıştır. Yaklaşık 8 m çapındaki tümülüsün taş dolgusu 1.50 m yüksekliğinde korunmuştur. Dromos ve mezar odasının yeri tam olarak belirlenememiştir. Tümülüsün doğusunda bulunan yol açılırken taş dolgu ve tümülüs bu yönde tahrip olmuştur. Tümülüsün korunan yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

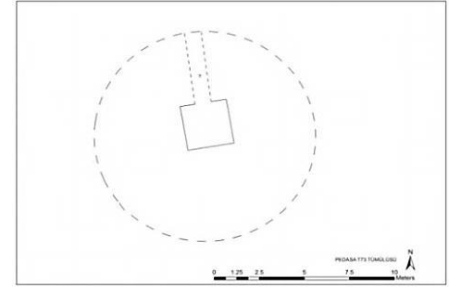
Buluntu Durumu Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST73 (Lev. 140, 141)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Nekropolü'nde Konacık Beldesi Son Evler Mahallesi'nin 100 m batısında orman yolunun doğusunda deniz seviyesinden 145 m yükseklikte. Güneydoğusunda platform mezarlar bulunmaktadır.

Mimari Tanım Tümülüsün taş dolgusu ve batı krepis duvarı orman yolu nedeniyle tahrip olmuştur. Yaklaşık 12.15 m çapındaki tümülüsün yüksekliği batı yönde 2.62 m diğer yönlerde topografyaya bağlı olarak 0.40-1 m arasında değişmektedir. Dromosun yönü ve durumu tahribat nedeniyle belirlenememiştir, ancak tümülüsün korunma durumuna bağlı olarak kuzeye yönlendirilmiş ve yaklaşık 4.15 uzunluğunda olmalıdır. Mezar odası içe doğru göçmüş ve oda taş moloz dolgu ile kaplıdır. Korunmuş duvarlardan oda boyutları 2.60x2.60 ölçülerindedir. Tonoz bloklarına kadar korunmuş odanın içi kaçak kazılar nedeniyle kısmen kazılarak tahrip edilmiştir. Üst örtüye ait blokların bir bölümü korunmuştur. Tümülüsün yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemine ait veri tespit edilememiştir. Lahit kırıkları inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

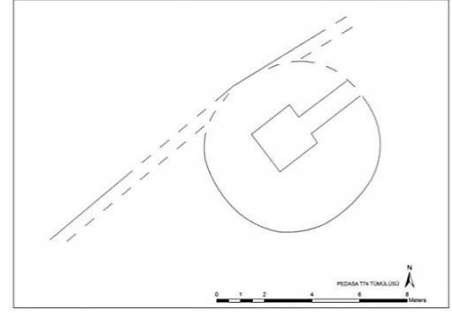
Katalog No: PDST74 (Lev. 142, 143)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2006a, 479-481; Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Teraslı.

Konum: Batı Nekropolü'nde Elmadağ'ın Konacık Beldesi'ne doğru uzanan tepe sırtının kuzey yamacında deniz seviyesinden 150 m yüksekliktedir. Tümülüsün çevresinde platform mezarlar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs doğu batı yönünde düz uzun teras üzerindedir. Teras duvarı 15 m uzunluğunda, 0.50 -0.60 m genişliğinde, 0.90-1.25 m yüksekliğindedir. Teras duvarı doğuda krepis duvarı ile birleşmektedir. Duvarın orta bölümünde ve her iki ucunda yer yer tahrip olmuştur. Tümülüs KG yönünde 6.85 m, DB yönünde 7.20 m çapındadır. Taş dolgusu ise kuzey yönde 1.30 m yüksekliğindedir. Krepis duvarı kuzey bölüm dışında diğer yönlerde 0.50-0.65 m yüksekliğinde korunmuştur. Doğuya yönlendirilen dromos 2.55 m uzunluğunda 0.85 m genişliğindedir. Dromos üst örtü bloklarından ikisi *in-situ* korunmuştur. Mezar odası tonoz bloklarına kadar dolgu ile kaplıdır. Mezar odası 2.00x1.90 m boyutlarındadır. Tümülüsün yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST75 (Lev. 144, 145)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2002, 15-22; Diler 2003, 143-146; Diler 2004, 137-140; Diler 2010a, 333.

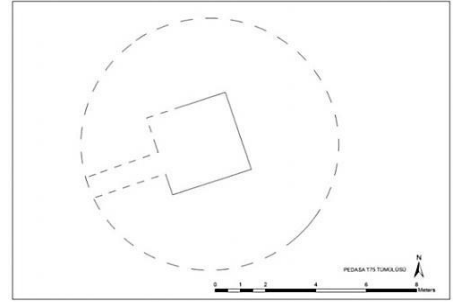
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Nekropolü'nde Gökçeler Deresi'nin oluşturduğu vadi içinde deniz seviyesinden 135 m yüksekliktedir.

Mimari Tanım: Tümülüs KG yönünde 9.80 m, DB yönünde 10.15 m çapındadır. Tümülüsün güney ve doğudaki krepis blokları 0.20-0.30 m yüksekliğinde yer yer korunmuştur. Tümülüs taş dolgusu doğu yönde 0.90 m, batı yönde 1.15 m yüksekliğindedir. Batıya yönlendirilmiş dromos 3.05 m uzunluğunda, 0.75 m genişliğindedir; dolgu nedeniyle yüksekliği saptanamamıştır. Tamamen taş dolgu ile kaplı oda 3.20x 3.30 m boyutlarındadır. Tümülüsün yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Oda içinin dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemi ve gömü tipolojisine ait veri tespit edilememiştir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

Katalog No: PDST76 (Lev. 146)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Diler 2010a, 333.

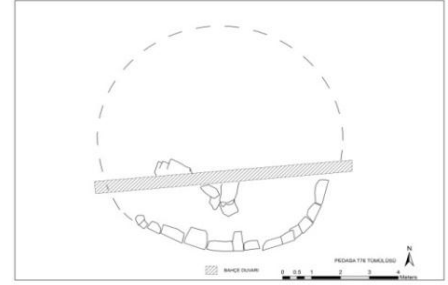
Plan Tipi: Terassız.

Konum: Batı Nekropolü'nde deniz seviyesinden 143 m yükseklikte tepenin batısındadır. Çevresinde platform mezarlar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüs üzerinde modern tarla duvarı bulunmaktadır. Batısında iki büyük platform mezar yer alır. Mezarın 2 m kuzeyinde tarla duvarı altında 1 m derinliğinde kaçak kazı çukurları bulunmaktadır. Tümülüsün krepis duvarı güney yönde ancak 0.10 m yüksekliğinde korunmuştur. Diğer yönlerde yoğun moloz dolgu nedeniyle görülmemektedir. Tümülüs yaklaşık 8.50 m çapındadır. Dromos yönü belirlenememiştir. Odanın tonozuna ait olabilecek bloklar bahçe duvarı altında 0.70 m yüksekliğindedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem?.

Buluntu Durumu: Yüzeyde buluntu tespit edilmemiştir.

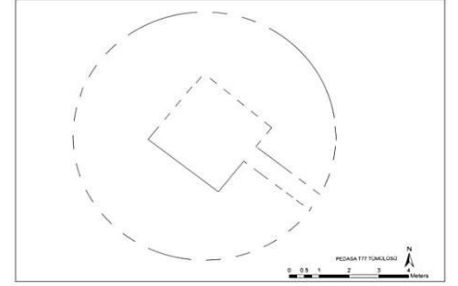

Katalog No: PDST77 (Lev. 147)

Araştırma Durumu ve Kaynakça: Yüzey araştırmasında belgelenmiştir. Diler 2010a, 333.

Plan Tipi: Terassız.

Konum: Elmadağ'ın yaklaşık 1 km batısında, batıya doğru uzanan tepe üzerinde yerleşiktir. Deniz seviyesinden 205 m yüksekliktedir. Tümülüs kent territoriumu içinde güneybatıdaki son örnektir; 5 m güneybatısında platform mezar bulunmaktadır.

Mimari Tanım: Tümülüsün KG yönünde 8.70 m, DB yönünde 8.35 m çapındadır. Taş dolgusu doğu ve kuzey yönde 0.30 m, güney ve batı yönde ise 0.70 m yüksekliğinde korunmuştur. Dış yüzeyleri kabaca yontulmuş krepis bloklarını kuzey ve kuzeydoğu yönde tek sırada ve 0.20-0.35 m yüksekliğinde korunmuş, diğer yönlerde ise tahrip olmuştur. Mezar odasının kuzeyine kaydırılan dromos güneydoğuya yönlendirilmiştir. Dromos 2.65 m uzunluğunda ve 0.65 m genişliğindedir. Mezar odası 2.95x3 m boyutlarındadır. Odanın güney ve doğu duvarı hariç diğerleri tahribat nedeniyle belirlenememiştir. Odanın korunan güney duvar yüksekliği taş dolgudan itibaren 0.20-0.30 m arasında değişmektedir. Tümülüsün yapı öğelerinde kuru duvar, bindirme tekniği ve yerel kireçtaşı kullanılmıştır. Odanın dolgu kaplı olması nedeniyle oda iç döşemine ait veri tespit edilememiştir. Lahit parçası mezar içinde inhumasyon gömünün varlığını göstermektedir.

Tarihleme: Geç Protogeometrik - Arkaik Dönem.

Buluntu Durumu: Tablo 4.

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1

1. Bodrum Yarımadası antik yerleşimler (Kaum Arşivi)
2. Bodrum Yarımadası tümülüs dağılımı (Kaum Arşivi)

Levha 2

1. Kaplandağ (Kaum Arşivi)
2. Termera (Kaum Arşivi)

Levha 3

1. Pedasa (Pedasa kazı arşivi)
2. Pedasa tümülüs dağılımı (Pedasa kazı arşivi)

Levha 4

1. Pedasa, Üçerenler Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)
2. Pedasa, Çamtepe Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)

Levha 5

1. Pedasa, Akropol doğu tümülüsler (Pedasa kazı arşivi)
2. Pedasa, Doğu Sivriçamtepe Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)

Levha 6

1. Pedasa, Batı Sivriçamtepe Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)
2. Pedasa, Elmadağ Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)

Levha 7

1. Pedasa, Güneybatı Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)
2. Pedasa, Akropol batısındaki tümülüsler (Pedasa kazı arşivi)

Levha 8

1. Elmadağ Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)
2. Üçerenler Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)

3. Batı Sivriçamtepe Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)

Levha 9

1. Çamtepe Nekropolü (Pedasa kazı arşivi)
2. Güneybatı Nekropol (Pedasa kazı arşivi)
3. Platform Mezarlar (Pedasa kazı arşivi)

Levha 10

1. Tümülüs plan
2. Tümülüs kesit

Levha 11

1. PDST8 Dromos
2. PDST1 Dromos
3. PDST10 Dromos
4. PDST19 Dromos
5. PDST42 Dromos
6. PDST33 Dromos

Levha 12

1. PDST30 Dromos
2. PDST29 Dromos
3. PDST33 Krepis Duvarı
4. PDST30 Krepis Duvarı
5. PDST16 Krepis Duvarı
6. PDST29 Krepis Duvarı
7. PDST7 Krepis Duvarı
8. PDST8 Krepis Duvarı

Levha 13

1. Dromoslar PDST1, PDST8, PDST10, PDST13
2. Dromoslar PDST18, PDST19, PDST22, PDST29
3. Dromoslar PDST30, PDST23, PDST33, PDST54
4. Dromoslar PDST37, PDST42, PDST47, PDST61

Levha 14

1. Krepis Duvarları PDST1, PDST4, PDST5

2. Krepis Duvarları PDST6, PDST7, PDST8
3. Krepis Duvarları PDST12, PDST15, PDST16.
4. Krepis Duvarları PDST18, PDST19, PDST22.
5. Krepis Duvarları PDST23, PDST24, PDST25

Levha 15

1. Krepis Duvarları PDST29, PDST30, PDST31
2. Krepis Duvarları PDST33, PDST35, PDST67
3. Krepis Duvarları PDST54, PDST72, PDST68

Levha 16

1. Üst Örtü PDST9, PDST23, PDST21
2. Üst Örtü PDST10, PDST1
3. Üst Örtü PDST9, PDST13, PDST47

Levha 17

1. Üst Örtü PDST8
2. Üst Örtü PDST19
3. Piramidal Çatı PDST19

Levha 18

1. PDST1 Seviye II plan
2. PDST1 Seviye II plan
3. PDST1 Seviye II plan Seviye II kesit

Levha 19

1. PDST1 Seviye III plan (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST1 Seviye III kesit (Pedasa kazı arşivi)

Levha 20

1. PDST1 Seviye IV plan (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST1 Seviye V plan-kesit (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST1 Seviye V plan-kesit (Pedasa kazı arşivi)

Levha 21

1. PDST1 Seviye VI (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST1 Sanduka Mezar (Pedasa kazı arşivi)

Levha 22

1. PDST1 Dromos
2. PDST1 Kuzey cephe urne gömü

Levha 23

1. PDS T1 Kazı öncesi (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST1 Kazı sonrası (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST1 Teras duvarı (Pedasa kazı arşivi)
4. PDST1 Kuzey krepis (Pedasa kazı arşivi)
5. PDST1 Dromos (Pedasa kazı arşivi)
6. PDST1 Roma dönemi adak kapları (Pedasa kazı arşivi)

Levha 24

1. PDST1 Seviye IV (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST1 Seviye V (Pedasa kazı arşivi)

Levha 25

1. PDST1 Sandık mezar (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST1 Seviye IV urne kaplar (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST1 Lahit parçaları (Pedasa kazı arşivi)

Levha 26

1. PDST2 Plan ve kesit (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST2 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 27

1. PDST3 Plan ve kesit
2. PDST3 Mezar odası
3. PDST3 Dromos?

Levha 28

1. PDST4 Plan
2. PDST4 AA kesiti
3. PDST4 BB kesiti

Levha 29

1. PDST4 Teras duvarı
2. PDST4 Mezar odası
3. PDST4 Dromos

Levha 30

1. PDST5 AA kesiti
2. PDST5 BB kesiti
3. PDST5 AA-BB kesiti

Levha 31

1. PDST5 Teras duvarı
2. PDST5 Krepis duvarı
3. PDST5 Mezar odası

Levha 32

1. PDST6 AA kesiti
2. PDST6 AA-BB kesiti
3. PDST6 Mezar odası ve krepis

Levha 33

1. PDST7 AA kesiti
2. PDST7 BB kesiti
3. PDST7 AA-BB kesiti

Levha 34

1. PDST7 Teras duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST7 Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST7 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 35

1. PDST8 BB kesiti
2. PDST8 AA kesiti
3. PDST8 AA- BB kesiti

Levha 36

1. PDST8 Krepis
2. PDST8 Dromos
3. PDST8 Saçaklar
4. PDST8 Üst örtü

Levha 37

1. PDST9 AA kesiti
2. PDST9 BB kesiti
3. PDST9 AA-BB kesiti

Levha 38

1. PDST9 Teras duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST9 Dromos (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST9 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 39

1. PDST10 Plan
2. PDST10 AA-BB kesiti
3. PDST10 AA-BB kesiti

Levha 40

1. PDST10 Teras duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST10 Dromos (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST10 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 41

1. PDST11 AA kesiti
2. PDST11 BB kesiti
3. PDST11 AA-BB kesiti
4. PDST11 Mezar odası

Levha 42

1. PDST12 Plan
2. PDST12 AA kesiti
3. PDST12 BB kesiti
4. PDST12 AA-BB kesiti

Levha 43

1. PDST12 Krepis duvarı
2. PDST12 Dromos
3. PDST12 Mezar odası

Levha 44

1. PDST13 AA kesiti
2. PDST13 BB kesiti
3. PDST13 AA-BB kesiti
4. PDST13 Dromos
5. PDST13 Mezar odası
6. PDST13 Platform mezar

7. Levha 45

1. PDST14 BB kesiti
2. PDST14 AA kesiti
3. PDST14 AA-BB kesiti
4. PDST14 Mezar odası

Levha 46

1. PDST15 AA kesiti
2. PDST15 BB kesiti
3. PDST15 AA- BB kesiti
4. PDST15 Krepis duvarı
5. PDST15 Mezar odası
6. PDST15 Dromos

Levha 47

1. PDST16 BB kesiti
2. PDST16 AA kesiti
3. PDST16 AA-BB kesiti

Levha 48

1. PDST16 Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST16 Dromos (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST16 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 49

1. PDST17 AA kesiti
2. PDST17 BB kesiti
3. PDST17 AA-BB kesiti
4. PDST17 Krepis Duvarı
5. PDST17 Dromos
6. PDST17 Mezar odası

Levha 50

1. PDST18 BB kesiti
2. PDST18 AA kesiti
3. PDST18 AA-BB kesiti

Levha 51

1. PDST18 Krepis duvarı
2. PDST18 Dromos
3. PDST18 Mezar odası

Levha 52

1. PDST19 Plan
2. PDST19 AA-BB Kesiti

3. PDST19 Teras duvarı (Pedasa kazı arşivi)
4. PDST19 Dromos-Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
5. PDST19 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 53

1. PDST20 AA kesiti
2. PDST20 BB kesiti
3. PDST20 AA-BB kesiti
4. PDST20
5. PDST20 Dromos
6. PDST20 Mezar odası

Levha 54

1. PDST21 Plan
2. PDST21 BB kesiti
3. PDST21 AA-BB kesiti
4. PDST21 Mezar odası
5. PDST21 Üst örtü

Levha 55

1. PDST22 AA kesiti
2. PDST22 BB kesiti
3. PDST22 AA-BB kesiti
4. PDST22 Dromos ve Krepis duvarı
5. PDST22 Mezar odası

Levha 56

1. PDST23 AA kesiti
2. PDST23 BB kesiti
3. PDST23 AA-BB kesiti

Levha 57

1. PDST23 Teras duvarı
2. PDST23 Krepis duvarı
3. PDST23 Mezar odası

Levha 58

1. PDST24 AA kesiti
2. PDST24 BB kesiti
3. PDST24 AA-BB kesiti

Levha 59

1. PDST24 Krepis duvarı
2. PDST24 Mezar odası
3. PDST24 Dromos

Levha 60

1. PDST25 AA kesiti
2. PDST25 BB kesiti
3. PDST25 AA-BB kesiti

Levha 61

1. PDST25 Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST25 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST25 Dromos (Pedasa kazı arşivi)

Levha 62

1. PDST26 AA kesiti
2. PDST26 BB kesiti
3. PDST26 AA-BB kesiti

Levha 63

1. PDST26 Krepis duvarı
2. PDST26 Mezar odası

Levha 64

1. PDST27 AA kesiti
2. PDST27 BB kesiti
3. PDST27 AA-BB kesiti

Levha 65

1. PDST27 Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST27 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST27 Dromos (Pedasa kazı arşivi)

Levha 66

1. PDST28 AA kesiti
2. PDST28 BB kesiti
3. PDST28 AA-BB kesiti

Levha 67

1. PDST28 Krepis duvarı
2. PDST28 Mezar odası

Levha 68

1. PDST29 Plan
2. PDST29 AA-BB kesitleri
3. PDST29 AA-BB kesiti

4. Levha 69

1. PDST29 Teras duvarı
2. PDST29 Dromos ve krepis duvarı
3. PDST29 Mezar duvarı

Levha 70

1. PDST30 AA kesiti
2. PDST30 BB kesiti
3. PDST30 AA-BB kesiti

Levha 71

1. PDST30 Teras ve krepis duvarı
2. PDST30 Dromos
3. PDST30 Mezar odası

Levha 72

1. PDST31 AA kesiti
2. PDST31 BB kesiti
3. PDST31 AA-BB kesiti

Levha 73

1. PDST31 Krepis duvarı
2. PDST31 Dromos
3. PDST31 Mezar odası

Levha 74

1. PDST32 AA kesiti
2. PDST32 BB kesiti
3. PDST32 AA-BB kesiti

Levha 75

1. PDST32 Mezar odası
2. PDST32 Dromos?

Levha 76

1. PDST33 AA kesiti
2. PDST33 BB kesiti
3. PDST33 AA-BB kesiti

Levha 77

1. PDST33 Teras duvarı
2. PDST33 Dromos ve krepis duvarı
3. PDST33 Mezar odası

Levha 78

1. PDST34 BB kesiti
2. PDST34 AA kesiti
3. PDST34 AA-BB kesiti

Levha 79

1. PDST34 Krepis duvarı
2. PDST34 Dromos
3. PDST34 Mezar odası

Levha 80

1. PDST35 AA kesiti
2. PDST35 BB kesiti
3. PDST35 AA-BB kesiti

Levha 81

1. PDST35 Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST35 Dromos (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST35 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)

Levha 82

1. PDST36 BB kesiti
2. PDST36 AA kesiti
3. PDST36 AA-BB kesiti

Levha 83

1. PDST36 Krepis duvarı (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST36 Mezar odası (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST36 Dromos (Pedasa kazı arşivi)

Levha 84

1. PDST37 AA kesiti
2. PDST37 BB kesiti
3. PDST37 AA-BB kesiti

Levha 85

1. PDST37 Krepis duvarı
2. PDST37 Dromos
3. PDST37 Mezar odası

Levha 86

1. PDST38 AA kesiti
2. PDST38 BB kesiti
3. PDST38 AA-BB kesiti
4. PDST38 Mezar odası

Levha 87

1. PDST39 AA kesiti
2. PDST39 BB Kesiti
3. PDST39 AA-BB kesiti

Levha 88

1. PDST39 Krepis duvarı
2. PDST39 Mezar odası
3. PDST39 Batı duvarı

Levha 89

1. PDST40 AA kesiti
2. PDST40 BB kesiti
3. PDST40 AA-BB kesiti
4. PDST40 Krepis duvarı
5. PDST40 Mezar odası

Levha 90

1. PDST41 AA kesiti
2. PDST41 BB kesiti
3. PDST41 AA-BB kesiti
4. PDST41 Krepis duvarı
5. PDST41 Mezar odası

Levha 91

1. PDST42 Plan, AA-BB kesiti
2. PDST42 Ön oda cephe

Levha 92

1. PDST42 Bronz kazan (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST42 Sandık mezar (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST42 Dromos (Pedasa kazı arşivi)
4. PDST42 Ön oda cephesi (Pedasa kazı arşivi)

Levha 93

1. PDST43 AA kesiti
2. PDST43 BB kesiti
3. PDST43 AA-BB kesiti
4. PDST43 Krepis duvarı
5. PDST43 Mezar odası

Levha 94

1. PDST44 AA kesiti
2. PDST44 BB kesiti

3. PDST44 AA-BB kesiti

Levha 95

1. PDST44 Teras duvarı
2. PDST44 Krepis duvarı
3. PDST44 Mezar odası

Levha 96

1. PDST45 AA kesiti
2. PDST45 BB kesiti
3. PDST45 AA-BB kesiti

Levha 97

1. PDST45 Krepis duvarı
2. PDST45 Mezar odası
3. PDST45 Dromos

Levha 98

1. PDST46 Plan, AA-BB kesiti
2. PDST46 Mezar odası?

Levha 99

1. PDST47 AA kesiti
2. PDST47 BB kesiti
3. PDST47 AA-BB kesiti

Levha 100

1. PDST47 Dromos (A.Diler arşivi)
2. PDST47 Dromos oda (A.Diler arşivi)
3. PDST47 Mezar odası (A.Diler arşivi)
4. PDST47 Urne kabı (A.Diler arşivi)

Levha 101

1. PDST48 AA kesiti
2. PDST48 BB kesiti
3. PDST48 AA-BB kesiti

Levha 102

1. PDST48 Krepis duvarı
2. PDST48 Oda batı duvarı
3. PDST48 Kaçak kazı çukuru

Levha 103

1. PDST49 AA kesiti
2. PDST49 BB kesiti
3. PDST49 AA-BB kesiti

4. PDST49 Mezar odası
5. PDST49 Dromos

Levha 104

1. PDST50 AA kesiti
2. PDST50 BB kesiti
3. PDST50 AA-BB kesiti

Levha 105

1. PDST50 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST50 Mezar odası
3. PDST50 Dromos

Levha 106

1. PDST51 Plan ve kesit
2. PDST51(Pedasa kazı arşivi)

Levha 107

1. PDST52 AA kesiti
2. PDST52 BB kesiti
3. PDST52 AA-BB kesiti

Levha 108

1. PDST52 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST52 Mezar odası
3. PDST52 Dromos

Levha 109

1. PDST53 AA kesiti
2. PDST53 BB kesiti
3. PDST53 AA-BB kesiti

Levha 110

1. PDST53 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST53 Dromos? Krepis duvarı
3. PDST53 Mezar odası

Levha 111

1. PDST54 AA kesiti
2. PDST54 BB kesiti
3. PDST54 AA-BB kesiti

Levha 112

1. PDST54 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST54 Dromos
3. PDST54 Mezar odası

Levha 113

1. PDST55 AA kesiti
2. PDST55 BB kesiti
3. PDST55 AA-BB kesiti

Levha 114

1. PDST55 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST55 Krepis duvarı
3. PDST55 Mezar odası

Levha 115

1. PDST56 AA kesiti
2. PDST56 BB kesiti
3. PDST56 AA-BB kesiti

Levha 116

1. PDST56 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST56 Krepis duvarı
3. PDST56 Mezar odası

Levha 117

1. PDST57 Plan, AA-BB kesiti
2. PDST57 (Pedasa kazı arşivi)

Levha 118

1. PDST58 Plan ve AA kesiti
2. PDST58(Pedasa kazı arşivi)
3. PDST58 Mezar odası?

Levha 119

1. PDST59 AA kesiti
2. PDST59 BB kesiti
3. PDST59 AA-BB kesiti
4. PDST59 Krepis duvarı
5. PDST59 Mezar odası

Levha 120

1. PDST60 Plan, AA-BB kesiti
2. PDST60 (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST60 Mezar odası

Levha 121

1. PDST61 AA kesiti
2. PDST61 BB kesiti
3. PDST61 AA-BB kesiti

Levha 122

1. PDST61(Pedasa kazı arşivi)

2. PDST61 Dromos
3. PDST61 Mezar odası

Levha 123

1. PDST62 Plan, AA-BB kesiti
2. PDST62 (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST62 Kaçak kazı çukuru

Levha 124

1. PDST63 AA kesiti
2. PDST63 BB kesiti
3. PDST63 AA-BB kesiti

Levha 125

1. PDST63 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST63 Krepis duvarı
3. PDST63 Dromos

Levha 126

1. PDST64 AA kesiti
2. PDST64 BB kesiti
3. PDST64 AA-BB kesiti

Levha 127

1. PDST64 (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST64 Mezar odası
3. PDST64 Dromos

Levha 128

1. PDST65 Plan, AA-BB kesiti
2. PDST65 (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST65 Krepis duvarı

Levha 129

1. PDST66 AA kesiti
2. PDST66 BB kesiti
3. PDST66 AA-BB kesiti

Levha 130

1. PDST66 Krepis duvarı
2. PDST66 Dromos
3. PDST66 Mezar odası

Levha 131

1. PDST67 Plan, AA kesiti
2. PDST67 (Pedasa kazı arşivi)
3. PDST67 Krepis duvarı

Levha 132

1. PDST68 AA kesiti
2. PDST68 BB kesiti
3. PDST68 AA-BB kesiti

Levha 133

1. PDST68 Krepis duvarı
2. PDST68 Mezar odası

Levha 134

1. PDST69 AA kesiti
2. PDST69 BB kesiti
3. PDST69 AA-BB kesiti
4. PDST69 Krepis duvarı
5. PDST69 Dromos
6. PDST69 Mezar odası

Levha 135

1. PDST70 AA kesiti
2. PDST70 BB kesiti
3. PDST70 AA-BB kesiti

Levha 136

1. PDST70 Krepis duvarı
2. PDST70 Dromos
3. PDST70 Mezar odası

Levha 137

1. PDST71 AA kesiti
2. PDST71 BB kesiti
3. PDST71 AA-BB kesiti

Levha 138

1. PDST71 Mezar odası
2. PDST71 Dromos

Levha 139

1. PDST72 Plan, AA kesiti
2. PDST72(Pedasa kazı arşivi)
3. PDST72 Krepis duvarı

Levha 140

1. PDST73 AA kesiti
2. PDST73 BB kesiti
3. PDST73 AA-BB kesiti

Levha 141

1. PDST73 (Pedasa kazı arşivi)

2. PDST73 Krepis duvarı
3. PDST73 Mezar odası

Levha 142

1. PDST74 AA kesiti
2. PDST74 BB kesiti
3. PDST74 AA-BB kesiti

Levha 143

1. PDST74 Teras duvarı
2. PDST74 Krepis duvarı
3. PDST74 Dromos
4. PDST74 Mezar odası

Levha 144

1. PDST75 AA kesiti
2. PDST75 BB kesiti
3. PDST75 AA-BB kesiti

Levha 145

1. PDST75 Krepis duvarı
2. PDST75 Mezar odası

Levha 146

1. PDST76 Plan, AA kesiti
2. PDST76 Mezar odası

Levha 147

1. PDST77 BB kesiti
2. PDST77 AA kesiti
3. PDST77 AA-BB kesiti
4. PDST77 Dromos
5. PDST77 Mezar odası

Levha 148

1. Platform mezar gömü alanları (Pedasa kazı arşivi)
2. Pedasa Pithos mezar (Pedasa kazı arşivi)

Levha 149

1. Termera, Tümülüs (Kaum Arşivi)
2. Termera, Krepis duvarı (Kaum Arşivi)
3. Termera Mezar odası (Kaum Arşivi)

Levha 150

1. Termara, Tümülüs (Paton, 1887, fig.3)
2. Termara, Tümülüs (Newton 1862-63, plate LXXXIII)
3. Termara, Kuzeybatı Nekropol Yuvarlak mezar (Kaum Arşivi)
4. Termara, Güneybatı Nekropol, yuvarlak mezar. (Kaum Arşivi)

Levha 151

1. Kaplandağ, Tümülüs krepis duvarı (Kaum Arşivi)
2. Kaplandağ, Tümülüs mezar odası (Kaum Arşivi)
3. Milas Çakıralan, Tümülüs

Levha 152

1. Çömlekçi, mezar ve dromos (Kaum Arşivi)
2. Müsgebi (Boysal, 1967a, fig.5)

Levha 153

1. Dirmil, (Gökçebel) oda mezar (Boysal 1967a, fig.24a),
2. Dirmil, dromos
3. Dirmil, mezar odası
4. Dirmil, teras duvarı

Levha 154

1. Teichussa, Heroon (Vöigtländer 2004, Taf. 12 fig.127)
2. Teichussa, Tümülüs (Vöigtländer 2004 Taf 55 fig.55:1:2)

Levha 155

1. Smyrna, Tantolos Mezarı (Akurgal, 1993,22-24)
2. Tantalos, mezar odası (Akurgal, 1993 42a)
3. Tantalos, mezar odası (Akurgal, 1993 42b-c)

Levha 156

Seferihisar-Urta Tümülüsler (Ersoy 2010, Resim 9)

1. Likya, Tümülüs (Lockwood 2011, fig.141)
2. Likya Phellos tümülüs krepis (Hüliden 2005, Fig. 49)

Levha 157

1. Girit, Prinias Tümülüs (Eaby 2007, fig. 105-106)
2. Tümülüs, Simi (Hüliden 2011, fig.13)
3. Lindon Kleobulos Tümülüsü (Hüliden 2011 fig.12)

Levha 158

1. PDST1 Lahit parçaları (Pedasa kazı arşivi)
2. PDST47 Lahit parçaları (Pedasa kazı arşivi)

Levha 159

1. PDST5 Geç Geometrik Amphora
2. PDST37 Pithos parçası
3. PDST70 Geç Geometrik kap parçası
4. PDST1 Pithos parçaları
5. PDST1 Geç Geometrik Skyphos
6. PDST1 Geç Protogeometrik Dönem Amphora

Levha 160

1. PDST47 Geç Protogeometrik Dönem Amphora (Bulut, fig 4.)
2. PDST47 Olgun Protogeometrik Amphora (Bulut, fig. 5,6)
3. PDST47 Geç Protogeometrik Skyphos (Pedasa kazı arşivi)

Levha 161

1. PDST1 Cımbız
2. Cımbız (Costis-Davaras, 1968, Plate 31 Abr. 1-3)
3. PDST1 Makyaj aleti

4. Makyaj takımı (Belli, 2010, 189)

Levha 162

1. PDST1 Saç spiralleri
2. Saç spiralleri (Hürmüzlü 2007, fig.4)
3. PDST1 Fibula (Blinkenberg Tip IV-10h)
4. PDST1 Fibula (Blinkenberg Tip III-2b)
5. PDST1 Fibula (Blinkenberg Tip IV-1a)

TABLO I TUMULUS TIPLERİ - ÖLÇÜLERİ

PDST	Plan Tipi	Çapı	Kor. Yük.	Teras Duvarı		Krepis Duvarı		
				Form	Kor. Uz.	Kor. Yük.	Durum	Kor. Yük.
1	Teraslı	KG 11.10 m - DB 11-40 m	2.50 m	U	KG 12.30 m	1-1.50 m	Sağlam	0.40-1.10 m
2	Teraslı	7-8 m?	2-3 m?	I	KG 2.50 m	0.90 m	Çökmüş	-
3	Terassız	7-8 m?	0.80 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m?
4	Teraslı	KG 10.70 m - DB 10.50 m	2.60 m	I	KG 3.30 m	0.90 m	Çökmüş	0.20-0.50 m
5	Teraslı	KG 17.75 m - DB 17.35 m	4.13 m	I	DB 4 m	1-1.25 m	Çökmüş	0.10-0.60 m
6	Terassız	KG 9.50 m - DB 9.40 m	0.70 m	-	-	-	Çökmüş	0.60 m
7	Teraslı	KG 14.30 m - DB 14.60 m	3.65 m	U	DB 28.50 m	0.30-0.50 m	Sağlam	0.70-1.88 m
8	Teraslı	KG 15.50 m - DB 15.90 m	3.65 m	U	DB 18.50 m	0.40-0.55 m	Sağlam	1.60-2.08 m
9	Teraslı	KG15.50 m - DB 15.80 m?	3.05 m	U	DB 21.70 m	0.30-0.50 m	-	-
10	Teraslı	KG 14.80 m- DB 15.50 m?	4.65 m	U	DB 22.80 m	0.40-1.10 m	-	-
11	Terassız	12 m	2.75 m	-	-	-	-	-
12	Terassız	KG 14.50 m - DB 13.70 m	3.55 m	-	-	-	Çökmüş	0.70-1.05 m
13	Platform Mezarlı	10.80 m?	2.45 m	-	-	-	-	-
14	Teraslı	9.70 m?	1.70 m	I	KG 2.90 m	0.50 m	Çökmüş	0.30 m
15	Terassız	KG 10.60 m - DB 10.40 m	2.35 m	-	-	-	Çökmüş	0.40-0.60 m
16	Terassız	KG 12.60 m - DB 12.85 m	2.55 m	-	-	-	Sağlam	0.80-1.60 m
17	Terassız	7.50-8.50 m?	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.40 m
18	Terassız	KG 12.50 m - DB 12.30 m	2.75 m	-	-	-	Sağlam	1.40-1.70 m
19	Piramidal Çatılı	KG 13.40 m - DB 13.15 m	3.45 m	L	KG 17 m	1-1.25 m	Sağlam	1-75-1.90 m
20	Terassız	KG 12.50 m - DB 12.20 m	2.45 m	-	-	-	Çökmüş	0.30-0.40 m
21	Terassız	15.20 m?	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.40 m
22	Terassız	KG 14 m - DB 13.50 m	2.20 m	-	-	-	Sağlam	0.80-1.45 m

23	Teraslı	11.60 m – DB 11.85 m	3 m	L	10.80 m	0.40-0.70 m	Sağlam	1.80 m
24	Terassız	KG 14.60 m - DB 14.80 m	3.50 m	-	-	-	Çökmüş	0.30-1 m
25	Terassız	KG 12 m- DB 11.80 m	1.60 m	-	-	-	Çökmüş	0.70-1.25 m
26	Terassız	8 m	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.40 m
27	Terassız	KG 11.05 m - DB 11.30 m	1.10 m	-	-	-	Çökmüş	0.40 m
28	Terassız	6.90 m	1.10 m	-	-	-	Çökmüş	0.20 m
29	Teraslı	KG 14.85 m - DB 15.05 m	3.70 m	U	DB 17.50 m	1.10 m	Sağlam	0.80-1.60 m
30	Teraslı	KG 13.85 m - DB 14.10 m	3.70 m	U	DB 22 m	1.15 m	Sağlam	0.50-1.60 m
31	Terassız	KG 10.30 m - DB 10.15	2.25 m	-	-	-	Çökmüş	0.30-1.15 m
32	Terassız	12 m?	1.10 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
33	Teraslı	KG 15.30 m - DB 15.05 m	4.80 m	L	KG 30 m	1-1.50 m	Sağlam	1.40-1.70 m
34	Terassız	KG 9.80 m - DB 10.15 m	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
35	Terassız	12.15? m	0.50 m.	-	-	-	Çökmüş	-
36	Terassız	10.60 m	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
37	Terassız	10 m	1.60 m	-	-	-	Çökmüş	0.50-0.70 m
38	Terassız	9.50?	0.50 m	-	-	-	Çökmüş	-
39	Terassız	11.75 m	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.60 m
40	Terassız	11.55 m	0.70 m	-	-	-	Çökmüş	0.50 m
41	Terassız	11 m	1.80 m	-	-	-	Çökmüş	1.05 m
42	Ön Odalı	DB 5.80 m x KG 8 m	3.20 m	-	-	-	Sağlam	0.30-1 m
43	Terassız	KG 11.30 m - DB 11.60 m	1.20 m	-	-	-	Çökmüş	0.45 m
44	Teraslı	KG 7.15 m - DB 7 m	1.85 m	U	DB 13.50 m	0.60 m	Çökmüş	0.30 m
45	Terassız	KG 13.70 m - DB 13.90 m	1.90 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
46	Terassız	7-8 m?	1 m	-	-	-	Çökmüş	0.20 m
47	Terassız	19.35 m	4.15 m	-	-	-	Çökmüş	-
48	Terassız	KG 16.50 m - DB 16.30 m	3.20 m	-	-	-	Çökmüş	0.40-0.60 m
49	Krep. Duv. Olmayan	10-11 m?	1.60 m	-	-	-	-	-
50	Krep. Duv. Olmayan	10-11 m?	0.70 m	-	-	-	-	-
51	Terassız	9.80 m?	2 m?	-	-	-	-	-

52	Terassız	15.50 m	2.50 m	-	-	-	Çökmüş	0.50 m
53	Terassız	KG 8.90 m - DB 9.25 m	1.50 m	-	-	-	Sağlam	0.50-0.85 m
54	Terassız	14 m?	1.75 m	-	-	-	-	-
55	Terassız	KG 10.40 m - DB 10.80 m	2.45 m	-	-	-	Çökmüş	0.30-0.60 m
56	Teraslı	12.10 m	2 m	I	DB 8 m	0.40 m	Çökmüş	0.30 m
57	Terassız	18 m?	2.80 m	-	-	-	Çökmüş	-
58	Terassız	-	0.50 m	-	-	-	Çökmüş	-
59	Terassız	9.20 m	0.50 m	-	-	-	Çökmüş	0.50 m
60	Terassız	11 m?	1 m	-	-	-	Çökmüş	-
61	Terassız	12 m?	2.40 m	-	-	-	Çökmüş	0.25 m
62	Terassız	KG 21.40 m - DB 19.80 m	3 m	-	-	-	Çökmüş	-
63	Terassız	13 m	2 m	-	-	-	Çökmüş	0.30-0.50 m
64	Teraslı	11.40	2.95 m	I	DB 1.50 m	0.50 m	Çökmüş	0.40 m
65	Terassız	9.40 m?	0.60 m	-	-	-	Çökmüş	0.60 m
66	Terassız	KG 10.50 m - DB 10.70 m	2.45 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
67	Terassız	8.50 m?	1.65 m	-	-	-	Çökmüş	1 m
68	Terassız	KG 9.05 m - DB 8.95 m	1.30 m	-	-	-	Sağlam	0.50-0.60 m
69	Terassız	KG 8.80 m - DB 8.65 m	2.15 m	-	-	-	Çökmüş	0.50-1 m
70	Teraslı	KG 11.10 m - DB 10.95 m	2.45 m	U	DB 11 m	0.45 m	Sağlam	0.30-0.70 m
71	Terassız	9.30 m	3.25 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
72	Terassız	8 m?	1.50 m	-	-	-	Çökmüş	0.50 m
73	Terassız	12.10 m	2.60 m	-	-	-	Çökmüş	0.30 m
74	Teraslı	KG 6.85 m - DB 7.20 m	1.30 m	I	DB 15 m	1.20 m	Sağlam	0.50-0.65 m
75	Terassız	10.15 m	1.15 m	-	-	-	Çökmüş	0.20-0.30 m
76	Terassız	8.50 m?	0.70 m	-	-	-	Çökmüş	0.20 m
77	Terassız	KG 8.70 m - DB 8.35 m	0.70 m	-	-	-	Çökmüş	0.20-0.30 m

TABLO 2 MEZAR ODALARI

PDST	Mezar Odası			Üst Örtü			Teknik
	Durum	Ölçüleri	Kor. Yük.	Durum	Kor. Yük.	Form	
1	Sağlam	4.20x4.50 m	1.35 m	Kısmen Sağlam	1.45 m	Tonoz	Bindirme T.
2	Sağlam	2.90x2.70 m	0.85 m	Kısmen Sağlam	1.45 m	Tonoz	Bindirme T.
3	Sağlam	2.75x2.45 m	0.50 m	Kısmen Sağlam	1.15 m	Tonoz	Bindirme T.
4	Çökmüş	3.80x3.60 m	0.98 m	Çökmüş	0.25 m	Tonoz	Bindirme T.
5	Çökmüş	5.65x5.50 m	0.35 m	Kısmen Sağlam	1.30 m	Tonoz	Bindirme T.
6	-	-	-	-	-	-	-
7	Sağlam	4.70x4.60 m	0.50-1 m	Sağlam	1.80 m	Tonoz	Bindirme T.
8	Sağlam	4.50x4.90 m	0.70 m	Sağlam	1.65 m	Tonoz	Bindirme T.
9	Sağlam	5.45x5.50 m	1.25 m	Kısmen Sağlam	1.75 m	Tonoz	Bindirme T.
10	Sağlam	5.35x5.25 m	0.80 m	Kısmen Sağlam	1.75 m	Tonoz	Bindirme T.
11	Sağlam	4.20x4.30 m	0.70 m	Çökmüş	0.20 m	Tonoz	Bindirme T.
12	Sağlam	4.20x4.15 m	0.60 m	Kısmen Sağlam	1.50 m	Tonoz	Bindirme T.
13	Sağlam	3.40x3.40 m	1.25 m	Kısmen Sağlam	1.05 m	Tonoz	Bindirme T.
14	Çökmüş	2.85x2.15 m	-	Çökmüş	-	Tonoz	Bindirme T.
15	Çökmüş	-	-	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Bindirme T.
16	Sağlam	4.80x4.85 m	0.90-1 m	Kısmen Sağlam	1.45 m	Tonoz	Bindirme T.
17	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	Bindirme T.
18	Çökmüş	3.10x3.50 m	0.20 m	Çökmüş	0.80 m	Tonoz	Bindirme T.
19	Sağlam	2.95x3.00 m	1.75 m	Sağlam	3.20 m	Piramidal	Bindirme T.
20	Çökmüş	3.90x 3.80 m	0.40 m	Çökmüş	0.40 m	Tonoz	Bindirme T.
21	Çökmüş	4.30x4.20 m	0.70 m	Kısmen Sağlam	1.40 m	Tonoz	Bindirme T.
22	Sağlam	4.15x4.20 m	1.10 m	Çökmüş	1 m	Tonoz	Bindirme T.
23	Çökmüş	3.20x3.25 m	0.30	Kısmen Sağlam	0.70 m	Tonoz	Bindirme T.
24	Çökmüş	2.65x3.20 m	0.80	Çökmüş	-	Tonoz	Bindirme T.
25	Sağlam	4.00x3.70 m	1.25 m	Kısmen Sağlam	1.75 m	Tonoz	Bindirme T.
26	Göçmüş	2.45x2.60 m	-	Çökmüş	0.40 m	Tonoz	Bindirme T.

27	Sağlam	2.80x2.20m	1.10 m	Çökmüş	0.20 m	Tonoz	Bindirme T.
28	Sağlam	2.00x1.65 m	1.20 m	Çökmüş	-	Tonoz	Bindirme T.
29	Sağlam	5x4.80 m	1.25 m	Sağlam	1.95 m	Tonoz	Bindirme T.
30	Sağlam	4.25x4.20 m	1.20 m	Sağlam	1.90 m	Tonoz	Bindirme T.
31	Çökmüş	3.50x3.30 m	0.30 m	Çökmüş	0.90 m	Tonoz	Bindirme T.
32	Çökmüş	4.15x4.15 m?	-	Çökmüş	0.60 m	Tonoz	Bindirme T.
33	Çökmüş	-	-	-	-	Tonoz	Bindirme T.
34	Çökmüş	2.60x3.30 m	-	Çökmüş	1 m	Tonoz	Bindirme T.
35	Çökmüş	3.95x4.05 m	-	Çökmüş	-	Tonoz	Bindirme T.
36	Çökmüş	4x4.10 m	0.40 m	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Bindirme T.
37	Sağlam	3.75x3.75 m	0.70 m	Çökmüş	0.80 m	Tonoz	Bindirme T.
38	Çökmüş	2.75x3.30 m	-	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Bindirme T.
39	Sağlam	3.70x3.75 m	0.70 m	Çökmüş	1.20 m	Tonoz	Bindirme T.
40	Çökmüş	3.60x2.85 m	-	Çökmüş	1.25 m	Tonoz	Bindirme T.
41	Sağlam	3.25x3.20 m	0.75 m	Kısmen Sağlam	1.40 m	Tonoz	Bindirme T.
42	Sağlam	2.10x2.45 m	1.20 m	Kısmen Sağlam	1.10 m	Tonoz	Bindirme T.
43	Çökmüş	3.10x3.20 m	1.15 m	Çökmüş	0.70 m	Tonoz	Bindirme T.
44	Çökmüş	2.75x2.80 m	0.25 m	Çökmüş	0.55 m	Tonoz	Bindirme T.
45	Göçmüş	3.90x4.20 m	-	Çökmüş	0.50 m	Tonoz	Bindirme T.
46	-	-	-	-	-	-	Bindirme T.
47	Sağlam	3.10x3.20 m	1.25 m	Sağlam	1.75 m	Tonoz	Bindirme T.
48	Çökmüş	3.40x3.90 m	1.05 m	Kısmen Sağlam	1.80 m	Tonoz	Bindirme T.
49	Çökmüş	5.40x5.70 m	-	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Bindirme T.
50	Çökmüş	4.50x4.40m	-	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Bindirme T.
51	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	Bindirme T.
52	Sağlam	5.65x5.75 m	0.80 m	Kısmen Sağlam	1.20 m	Tonoz	Bindirme T.
53	Sağlam	-	-	Sağlam	0.60 m	Tonoz	Bindirme T.
54	Çökmüş	5.60x5.50 m	0.50 m	Çökmüş	0.40 m	Tonoz	Bindirme T.
55	Sağlam	3x3.10 m	0.65 m	Çökmüş	0.95 m	Tonoz	Bindirme T.
56	Çökmüş	4x2.40 m	-	Çökmüş	1.25 m	Tonoz	Bindirme T.

57	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	Bindirme T.
58	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	Bindirme T.
59	Çökmüş	2.60x3.50 m	0.30 m	Çökmüş	-	-	-	Bindirme T.
60	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	-	Bindirme T.
61	Sağlam	4.60x4.65 m	0.80 m	Kısmen Sağlam	1.20 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
62	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	-	Bindirme T.
63	Çökmüş	3.65x4.10 m	0.30 m	Çökmüş	0.80 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
64	Sağlam	4.25x4.35 m	0.80 m	Kısmen Sağlam	0.85 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
65	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	-	Bindirme T.
66	Sağlam	3.50x3.20 m	0.70 m	Kısmen Sağlam	0.80 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
67	Çökmüş	2.60x2.80 m	-	Çökmüş	0.60 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
68	Çökmüş	3.10x3.05 m	-	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
69	Sağlam	2.50x2.55 m	0.70 m	Kısmen Sağlam	0.90 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
70	Sağlam	3.10x2.85 m	0.20 m	Kısmen Sağlam	0.40 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
71	Sağlam	3.30x3.20 m	0.60 m	Kısmen Sağlam	0.70 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
72	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	-	Bindirme T.
73	Sağlam	2.60x2.60 m	0.30 m	Çökmüş	0.20 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
74	Sağlam	2.00x1.90 m	0.20 m	Çökmüş	0.50 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
75	Sağlam	3.20x3.30 m	-	Çökmüş	0.30 m	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.
76	Çökmüş	-	-	Çökmüş	-	-	-	Bindirme T.
77	Sağlam	2.95x3.00 m	0.30 m	Çökmüş	-	Tonoz	Tonoz	Bindirme T.

TABLO 3 DROMOSLAR

PDST	Durum	Kor. Uz.	Kor. Gen.		Kor. Yük.	Kapı	Yön	Üst örtü
			Giriş	Oda				
1	Kısmen Sağlam	4.15 m	1.05 m	0.95 m	0.70 m	Taş Dolgu	Güney	Düz tonoz
2	Çökmüş	2.35 m?	-	0.75 m?	-	-	Doğu?	-
3	Çökmüş	2.25 m?	-	-	-	-	Doğu	-
4	Kısmen Sağlam	3.10	1.03 m	0.84 m	0.50 m	Taş Dolgu	Batı	-
5	Çökmüş	5.70 m?	-	-	-	-	Doğu?	-
6	Çökmüş	-	-	-	-	-	Güney?	-
7	Kısmen Sağlam	4.50 m	-	0.90 m	1.30 m	-	Güneybatı	Düz tonoz
8	Sağlam	4.50 m	0.93 m	0.87 m	1.30 m	-	Güney	Düz tonoz
9	Kısmen Sağlam	2.30 m?	0.88 m	0.84 m	0.45 m	Taş Dolgu	Güney	-
10	Kısmen Sağlam	4.15 m	0.92 m	0.90 m	1.10 m	Taş Dolgu	Güney	-
11	Kısmen Sağlam	2.50 m?	0.97 m	1.01 m	0.45 m	Taş Dolgu	Güney	-
12	Kısmen Sağlam	4.15 m	0.88 m	0.81 m	0.60 m	Taş Dolgu	Güneybatı	-
13	Kısmen Sağlam	2.80 m	0.88 m	0.85 m	1.30 m	-	Güneybatı	Düz tonoz
14	Çökmüş	3.60 m?	-	-	-	-	Batı?	-
15	Çökmüş	4.40 m?	-	-	-	-	Batı?	-
16	Kısmen Sağlam	3.80 m	-	0.82 m	0.45 m	-	Batı	-
17	Kısmen Sağlam	1.50 m?	0.75 m	-	0.75 m	-	Batı	Düz tonoz
18	Kısmen Sağlam	4.10 m	0.90 m	-	0.85 m	Taş Dolgu	Kuzeybatı	Düz tonoz
19	Sağlam	3.60 m	0.83 m	0.90 m	1.50 m	-	Doğu	Düz tonoz
20	Kısmen Sağlam	3.90 m	0.90 m	-	0.30 m	Taş Dolgu	Batı	Düz tonoz
21	Çökmüş	4.20 m?	-	-	-	-	Güney	-
22	Kısmen Sağlam	4.20 m	0.80 m	0.75 m	1.25 m	-	Kuzeybatı	Düz tonoz
23	Sağlam	4.10 m	0.75 m	0.84 m	1.30 m	Taş Dolgu	Kuzeybatı	Düz tonoz
24	Kısmen Sağlam	2.80 m?	0.90 m	-	0.60 m	Taş Dolgu	Kuzeybatı	Düz tonoz
25	Çökmüş	4 m	-	0.90 m	1.20 m	Taş Dolgu	Güneybatı	-
26	Çökmüş	3 m?	-	-	-	-	Kuzey?	-

27	Çökmüş	2.15 m	-	0.75 m	1.20 m	-	Bati	-
28	Çökmüş	2.65 m	-	0.86 m	0.80 m	-	Kuzeybatı	-
29	Çökmüş	5.10 m	0.75 m	0.88 m	-	-	Güneybatı	Düz tonoz
30	Kısmen Sağlam	4.50 m	0.90 m	-	1.35 m	-	Kuzeybatı	Düz tonoz
31	Kısmen Sağlam	3.50 m	0.60 m	-	0.50 m	Taş Dolgu	Bati	Düz tonoz
32	Çökmüş	-	-	-	-	-	Bati	-
33	Sağlam	4.15 m	1.03 m	-	0.88 m	Taş Dolgu	Kuzey	Düz tonoz
34	Kısmen Sağlam	3.20 m	0.90 m	0.88 m	0.30 m	-	Kuzey	Düz tonoz
35	Çökmüş	3.80 m	0.83 m	0.90 m	0.20 m	Taş Dolgu	Bati	-
36	Çökmüş	3.15 m?	-	-	-	-	Güneybatı	-
37	Kısmen Sağlam	4.05 m	0.92 m	0.88 m	0.45 m	-	Bati	Düz tonoz
38	Çökmüş	-	-	1.02 m	-	-	Güney	-
39	Çökmüş	4 m?	-	-	-	-	Kuzey	-
40	Çökmüş	-	-	-	-	-	Kuzey	-
41	Çökmüş	4.15 m?	-	-	-	-	Kuzey	-
42	Sağlam	1.25 m	0.73 m	0.90 m	1.30 m	-	Kuzey	Düz tonoz
43	Çökmüş	3.50 m	-	1.02 m	1.05 m	Taş Dolgu	Güneybatı	-
44	Çökmüş	2.80 m	-	0.90 m	-	-	Güneybatı	-
45	Kısmen Sağlam	4.65 m	1.02	-	0.25 m	Taş Dolgu	Güneybatı	-
46	Çökmüş	-	-	-	-	-	Kuzey	-
47	Kısmen Sağlam	4 m	0.94	0.90 m	1.25 m	Taş Dolgu	Doğu	Düz tonoz
48	Çökmüş	4.50 m?	-	-	-	Taş Dolgu	Doğu	-
49	Çökmüş	1.70 m	-	0.85 m	0.35 m	-	Doğu	-
50	Çökmüş	1.35 m?	-	-	-	-	Doğu	-
51	-	-	-	-	-	-	-	-
52	Kısmen Sağlam	4.30 m	0.78 m	-	0.35 m	Taş Dolgu	Kuzey	-
53	Sağlam	2.90 m	0.85 m	-	-	Taş Dolgu	Güney	-
54	Çökmüş	3.10 m	-	0.90 m	0.35 m	Taş Dolgu	Güneybatı	-
55	Çökmüş	3.85 m	-	0.90 m?	0.20 m	Taş Dolgu	Kuzey	-
56	Çökmüş	3.30 m?	-	-	-	-	Güneybatı	-

57	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	-	-	-
59	Çökmüş	2.50 m	-	0.80 m	0.45 m	-	-	Doğu	-	-
60	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	Batı?	-	-
61	Kısmen Sağlam	3.40 m	0.97 m	0.85 m	0.40 m	Taş Dolgu	Batı	-	Düz tonoz	-
62	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63	Çökmüş	4 m?	-	-	-	Taş Dolgu	Batı?	-	-	-
64	Kısmen Sağlam	3.50 m	-	0.75 m	0.30 m	Taş Dolgu	Güneybatı	-	-	-
65	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	-	-	-
66	Çökmüş	3.50 m	-	0.75 m	0.25 m	Taş Dolgu	Batı	-	-	-
67	Çökmüş	-	-	-	-	-	Güney?	-	-	-
68	Çökmüş	2.90 m?	-	-	-	-	Kuzey?	-	-	-
69	Kısmen Sağlam	2.45 m	0.93 m	0.90 m	0.55 m	Taş Dolgu	Kuzeybatı	-	Düz tonoz	-
70	Sağlam	4 m	1.05 m	0.87 m	0.40 m	Taş Dolgu	Kuzeydoğu	-	Düz tonoz	-
71	Çökmüş	3.30 m	0.77 m	0.82 m	0.40 m	Taş Dolgu	Batı	-	-	-
72	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	-	-	-
73	Çökmüş	4 m?	-	-	-	-	Kuzey?	-	-	-
74	Kısmen Sağlam	2.55 m	-	0.85 m	0.40 m	Taş Dolgu	Kuzeydoğu	-	Düz tonoz	-
75	Çökmüş	3.05 m	-	0.75 m	0.25 m	Taş Dolgu	Batı	-	-	-
76	Çökmüş	-	-	-	-	-	-	-	-	-
77	Çökmüş	2.65 m?	-	0.65 m	0.20 m	Taş Dolgu	Güneydoğu	-	-	-

TABLO 4 BULUNTU TABLOSU

PIŞMIŞ TOPRAK BULUNTULAR

PDST	1	2	4	5	7	8	9	10	13	14	18	19	21	23	24	25	27	29	30	31	32	33	35	36
Amphora	x				x	x	x	x			x	x				x?		x	x				x	
Amphoriskos	x							x																
Skyphos	x					x		x?																
Oinochoe	x																							
Hydria	x																							
Fincan	x																							
Krater	x			x?				x					x											
Pithos	x	x	x	x	x	x	x	x			x		x		x	x	x	x			x		x	
Yerel Kaplar	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
Çömlek	x		x								x													
Kandil																								
Üçayak	x				x														x					
Ağuşak	x																							
Figürin																								
Mühür																								
Lahit	x									x			x			x	x	x				x	x	x

PDST	37	39	42	43	44	45	46	47	48	51	54	55	57	58	60	63	64	69	70	72	73	77
Amphora		x	x	x			x	x	x										x?		x	
Amphoriskos			x					x														
Skyphos							x	x				x?										
Oinochoe			x?																			
Hydria																						
Fincan							x															
Krater																						
Pithos	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		x		x	x
Yerel Kaplar		x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	x
Çömlek		x		x				x													x	
Kandil																						
Üçayak								x														
Ağırsak																						
Figürin				x																		
Mühür																						
Lahit		x		x		x		x	x	x				x	x		x		x		x	x

GÖMÜ TİPOLOJİSİ

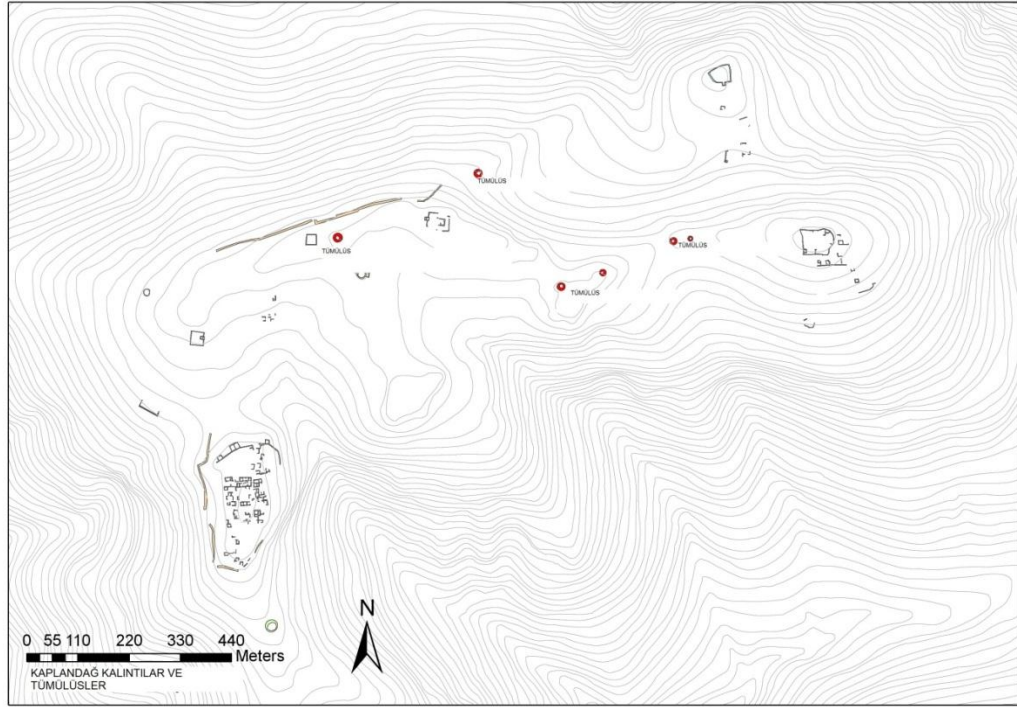
PDST	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
İnhumasyon	x	-	-	-	-									x?							x?				x?		x?
Kremasyon	x	-	-	-	-																				x		x
Urne	x	-	-	x?	-																				x		x
Lahit	x	-	-	-	-									x							x				x		x
Sandık Mezar	x	-	-	-	-																						

PDST	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
İnhumasyon		x?							x?			x?			x	x?		x?	x?	x?	x?				
Kremasyon			x?			x									x					x					
Urne			x?												x					x					
Lahit		x						x	x	x		x				x		x	x	x	x				
Sandık Mezar															x										

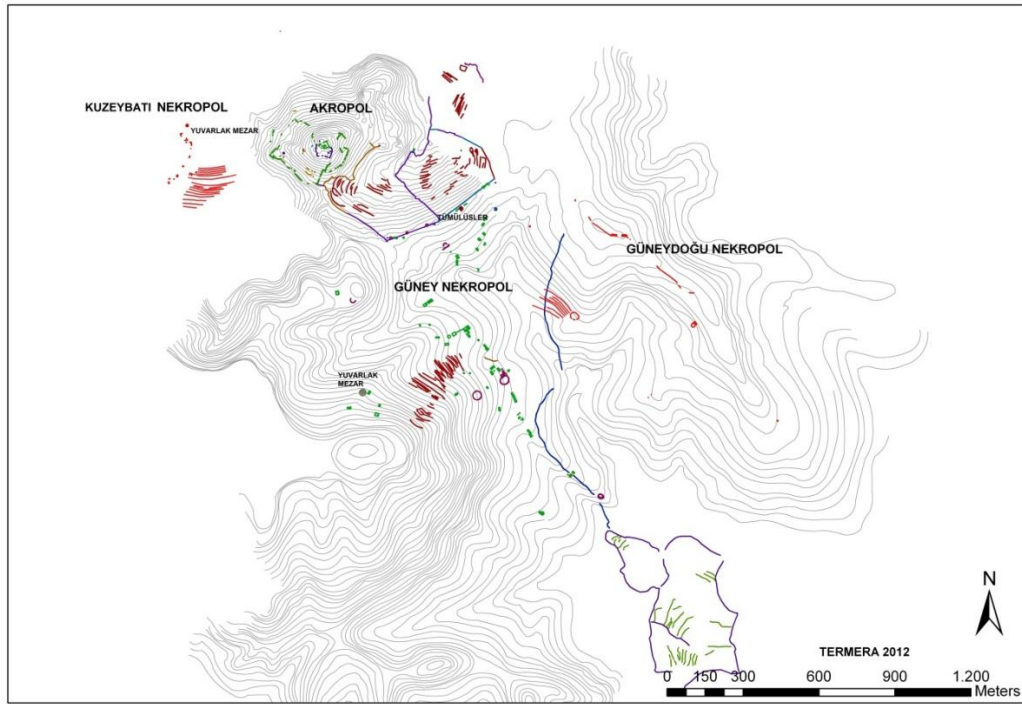
PDST	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77
İnhumasyon					x?			x?				x?					x?				x?				x?
Kremasyon					x?									x?							x?				
Urne					x?									x?											
Lahit					x			x				x					x				x				x
Sandık Mezar																									

LEVHALAR

Levha 2

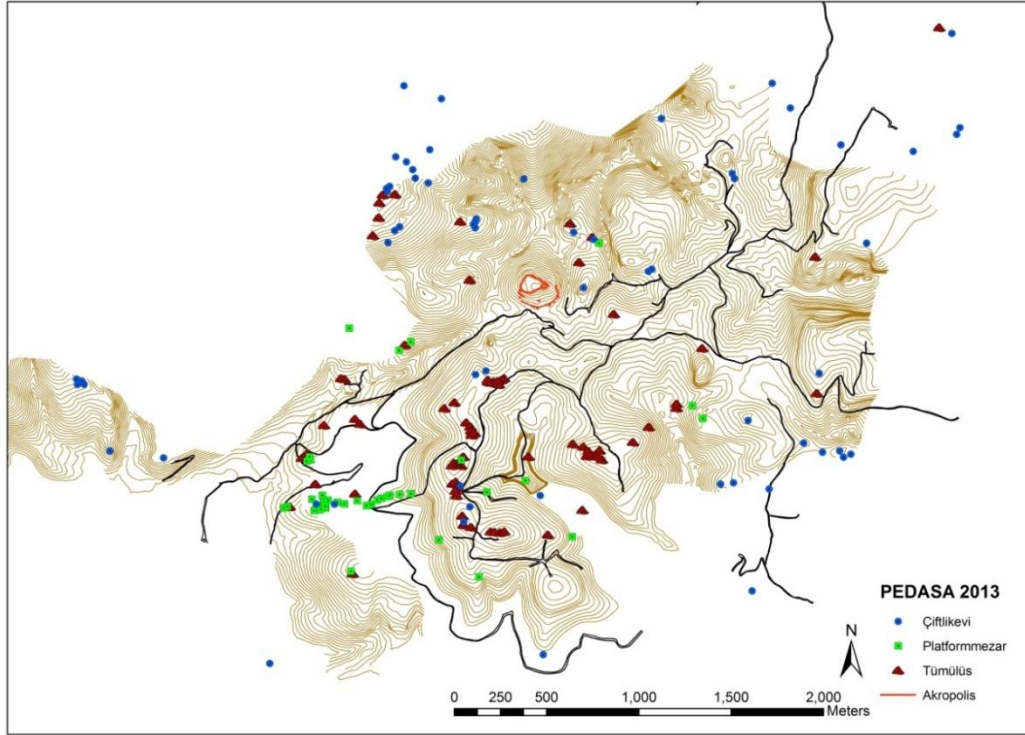

1.Kaplandağ

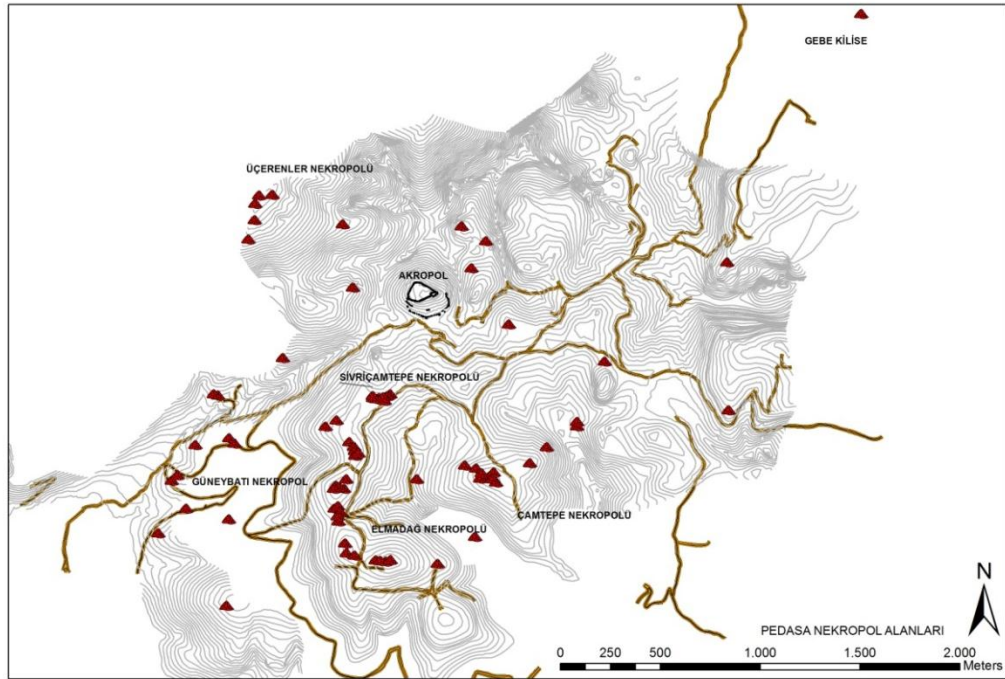

2.Termēra

Levha 3

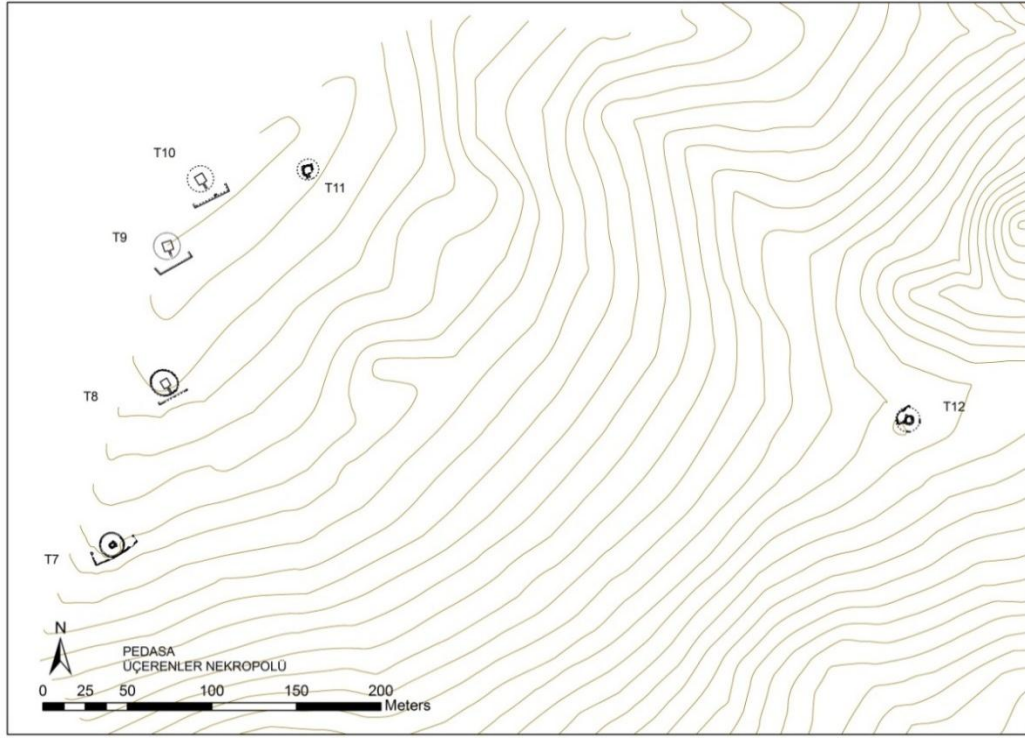

1.Pedasa

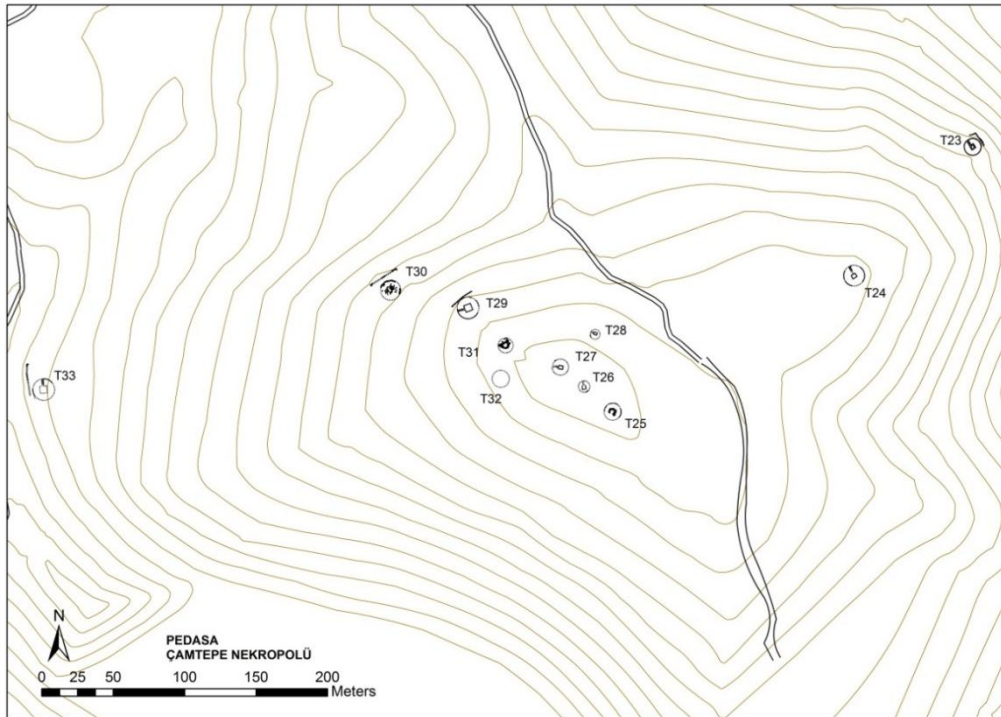

2.Pedasa tümlüs dağılımı

Levha 4

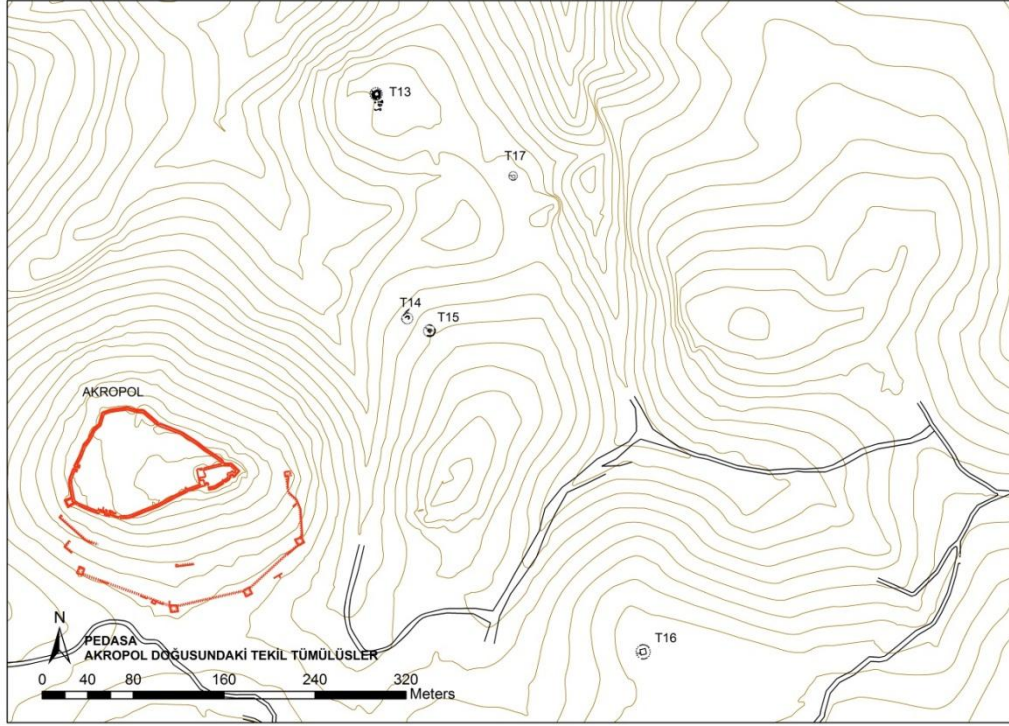

1. Pedasa, Üçerenler Nekropolü

2. Pedasa, Çamtepe Nekropolü

Levha 5

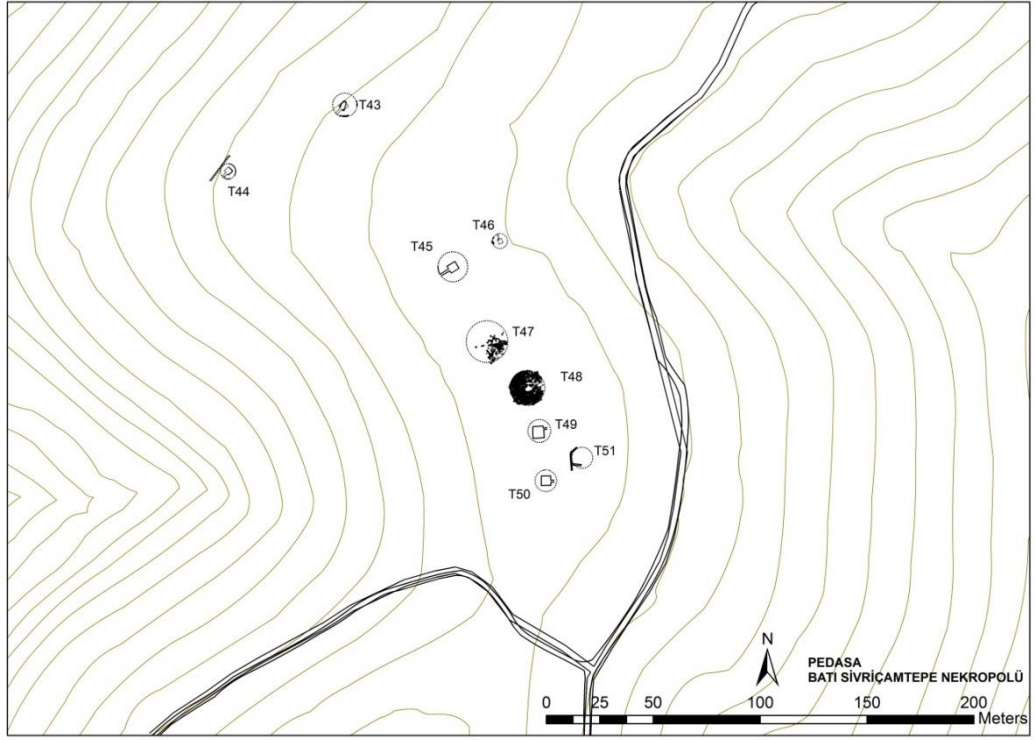

1. Pedasa, Akropolis doğu tümülüsler

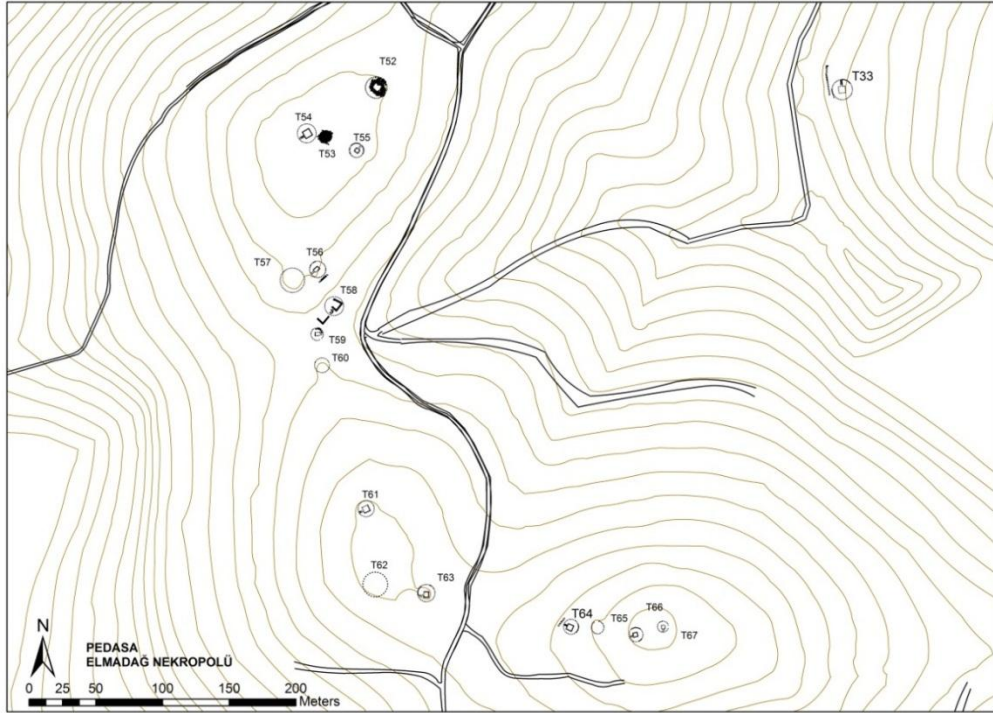

2. Pedasa, Doğu Sivriçamtepe Nekropolü

Levha 6

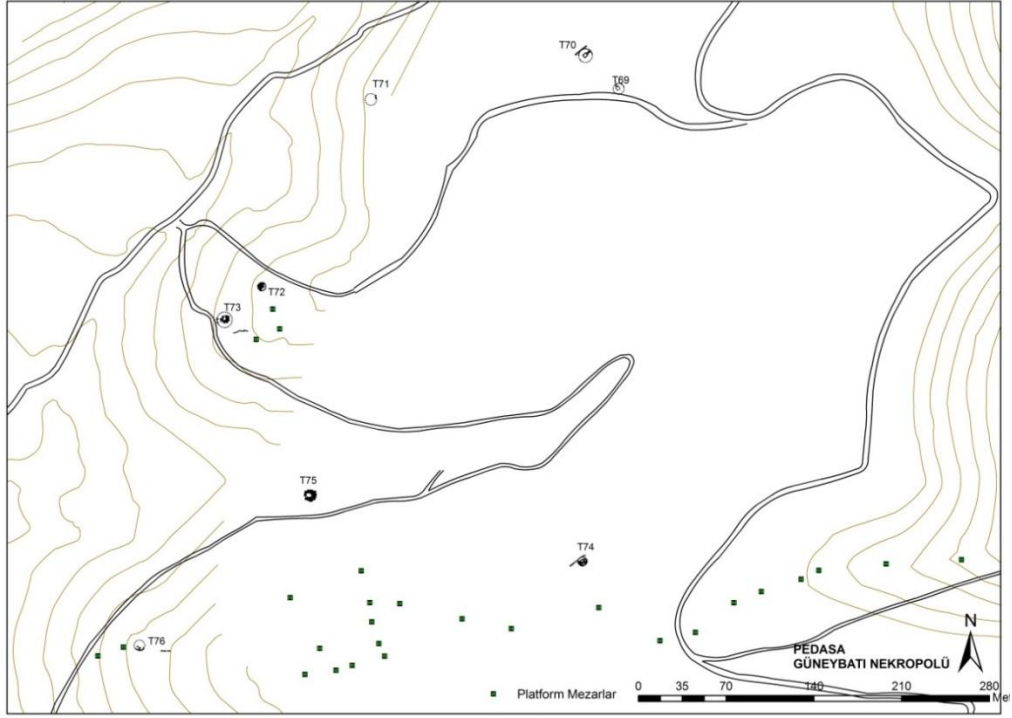

1. Pedasa, Batı Sivriçamtepe Nekropolü

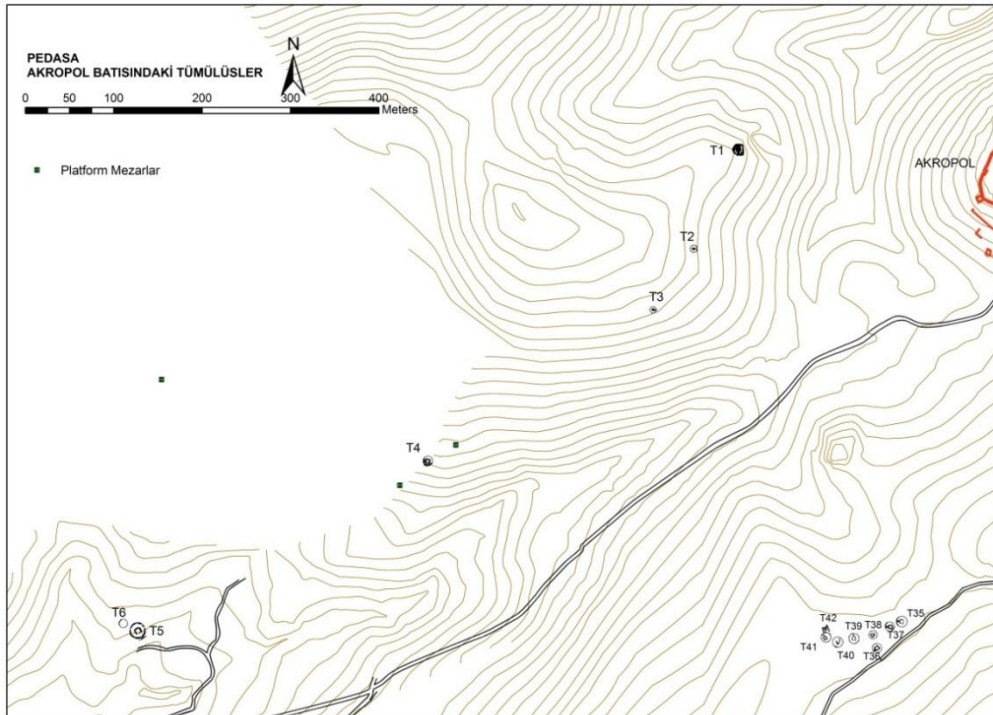

2. Pedasa Elmadag Nekropolü

Levha 7

1. Pedasa, Güneybatı Nekropolü

2. Pedasa Akropol batısındaki tümülüsler

Levha 8

1. Pedasa, Elmadağ Nekropolü

2. Pedasa, Üçerenler Nekropolü

3. Pedasa, Batı Sivriçamtepe Nekropolü

Levha 9

1. Pedasa, amtepe Nekropolü

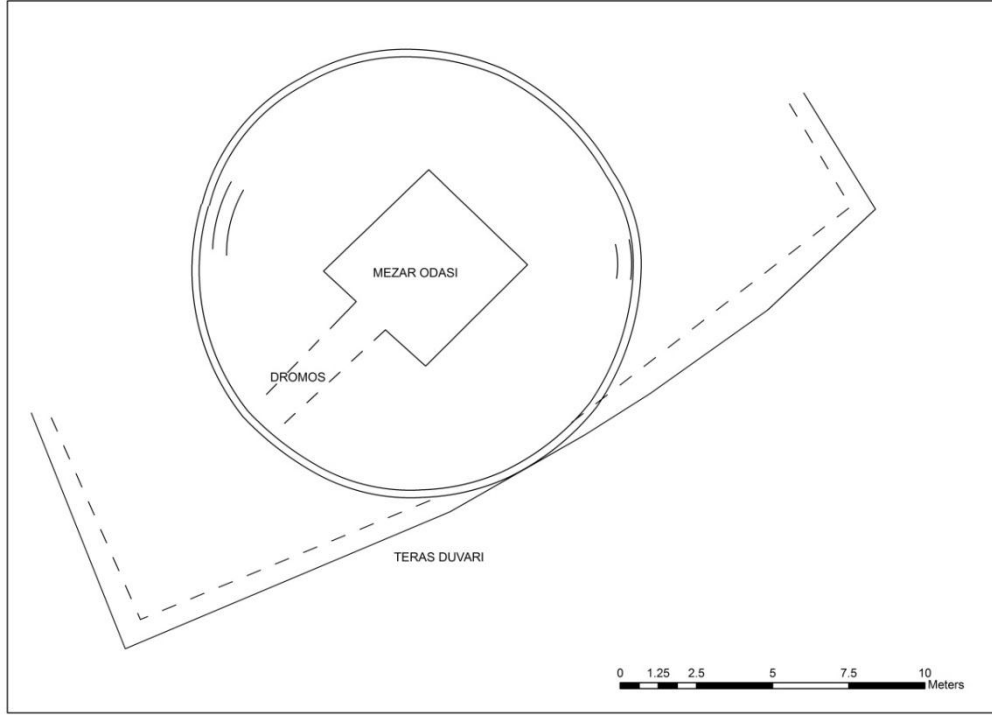

2. Pedasa, Güneybatı Nekropol

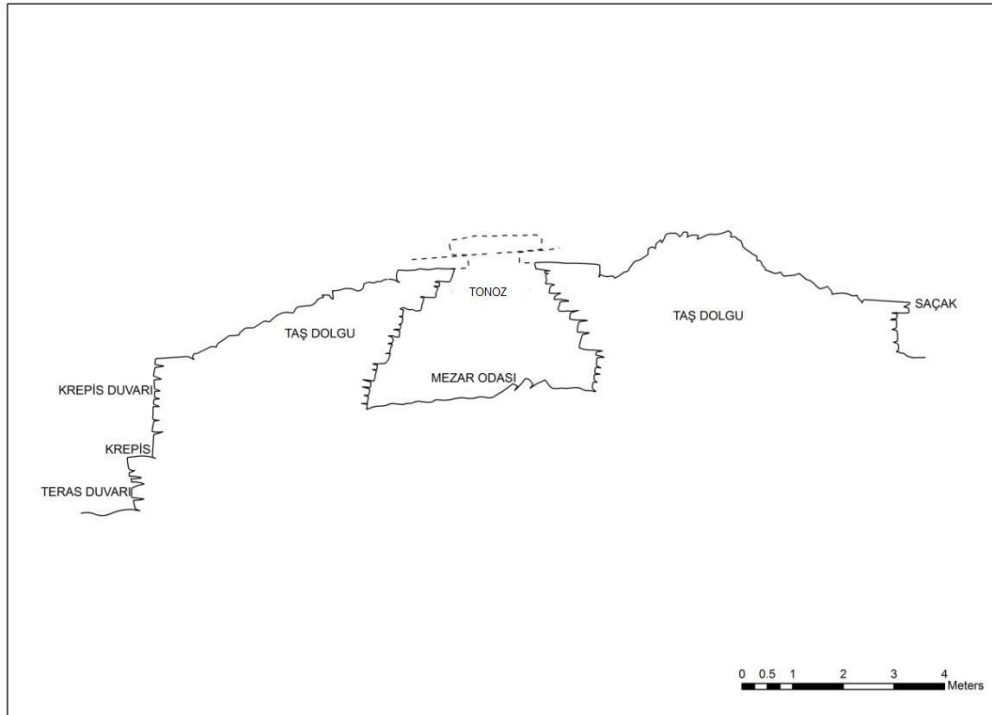

3. Pedasa, Platform Mezarlar

Levha 10

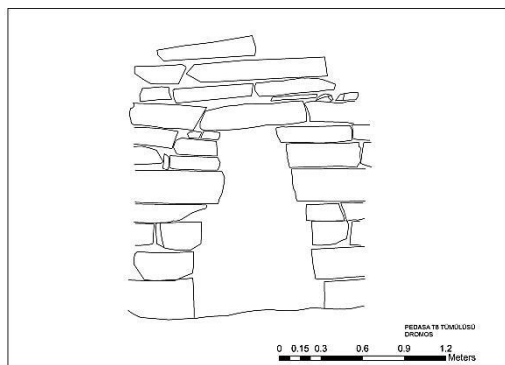

1. Tümüls plan

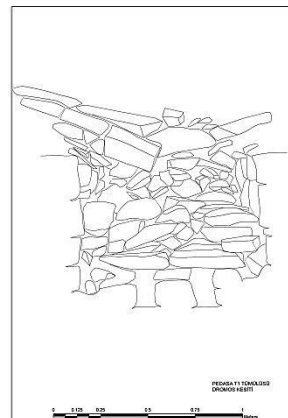

2. Tümüls kesit

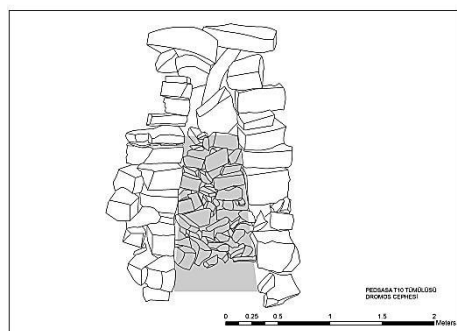
Levha 11

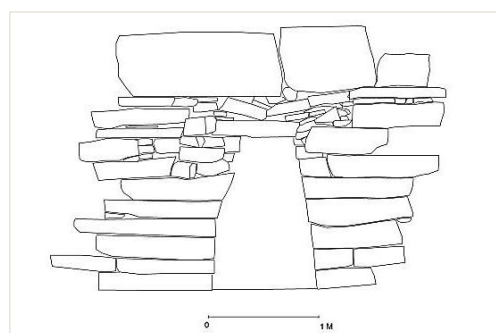
1.PDST8 Dromos

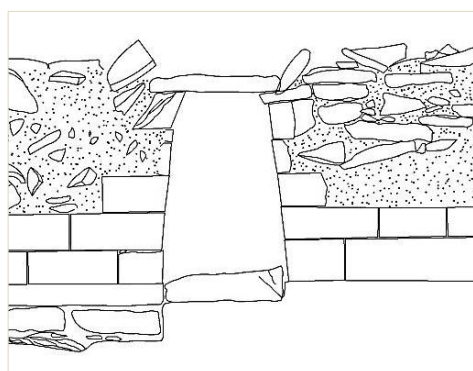
2.PDST1 Dromos

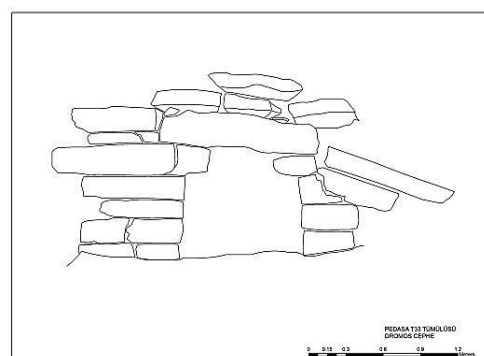
3.PDST10 Dromos

4.PDST19 Dromos

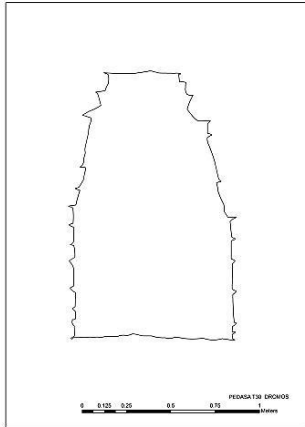

5. PDST42 Dromos

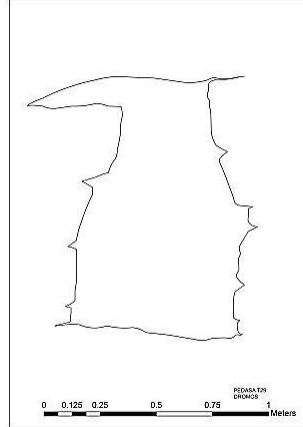

6. PDST33 Dromos

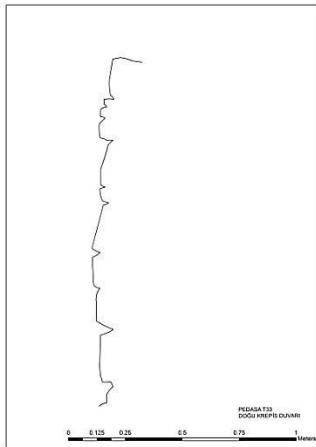
Levha 12

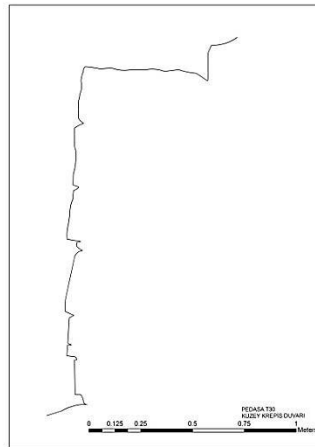
1.PDST30 Dromos

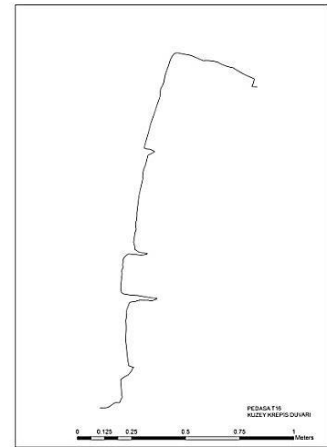
2.PDST29 Dromos

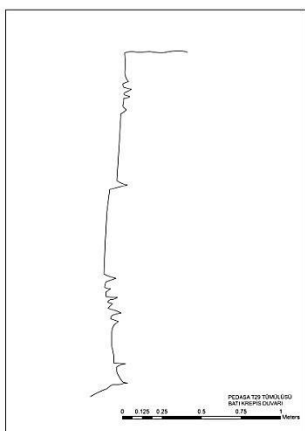
3.PDST33 Krepis Duvarı

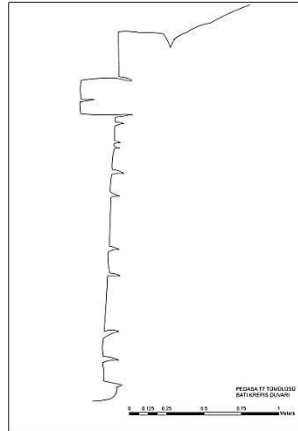
4. PDST30 Krepis Duvarı

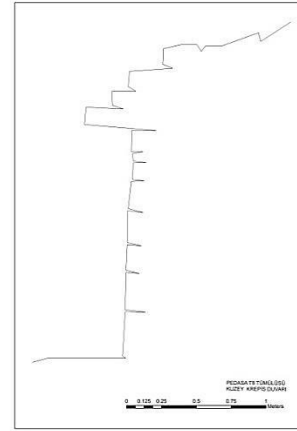
5. PDST16 Krepis Duvarı

6.PDST29 Krepis Duvarı

7. PDST7 Krepis Duvarı

8. PDST8 Krepis Duvarı

Levha 13

1.PDST1

PDST8

PDST10

PDST13

2.PDST18

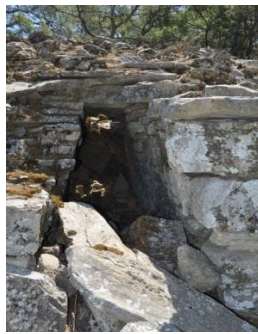
PDST19

PDST22

PDST29

3.PDST30

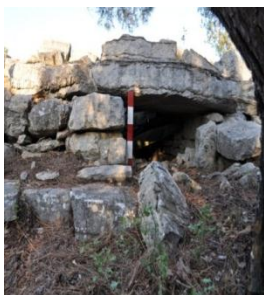
PDST23

PDST33

PDST54

4.PDST37

PDST42

PDST47

PDST61

Levha 14

1.PDST1

PDST4

PDST5

2.PDST6

PDST7

PDST8

3.PDST12

PDST15

PDST16

4.PDST18

PDST19

PDST22

5.PDST23

PDST24

PDST25

Levha 15

1 PDST29

PDST30

PDST31

2.PDST33

PDST35

PDST67

3.PDST54

PDST72

PDST68

Levha 16

1.PDST13

PDST23

PDST21

2.PDST10

PDST1

3.PDST9

PDST47

Levha 17

1.Üst örtü PDST8

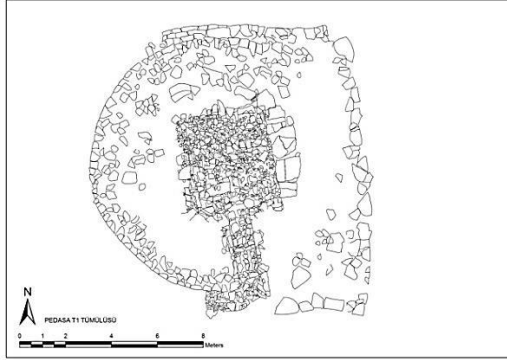

2.Üst Örtü PDST19

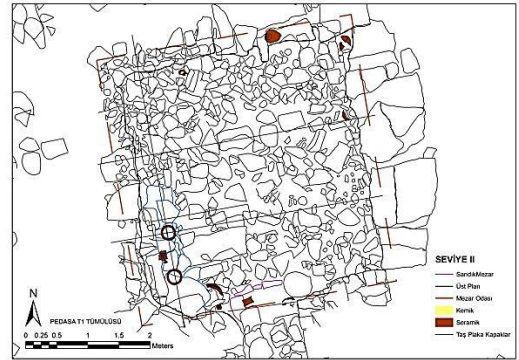

3.Piramidal çatı PDST19

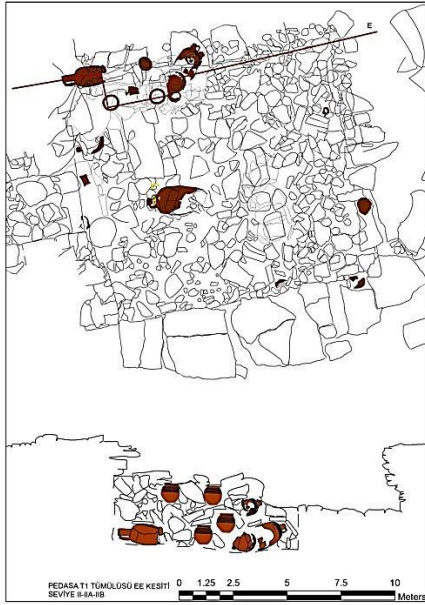
Levha 18

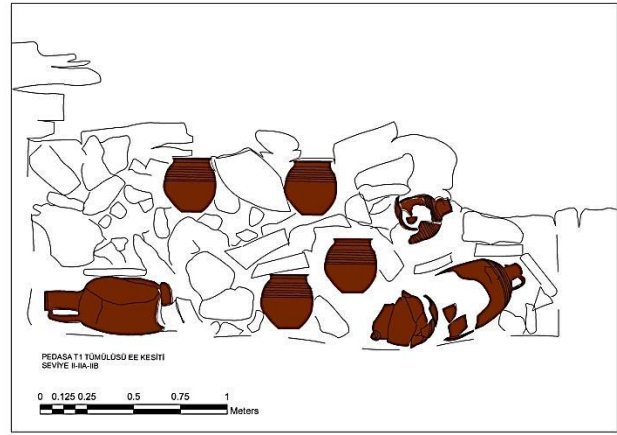
1. PDST1 Seviye II plan

2. PDST1 Seviye II plan

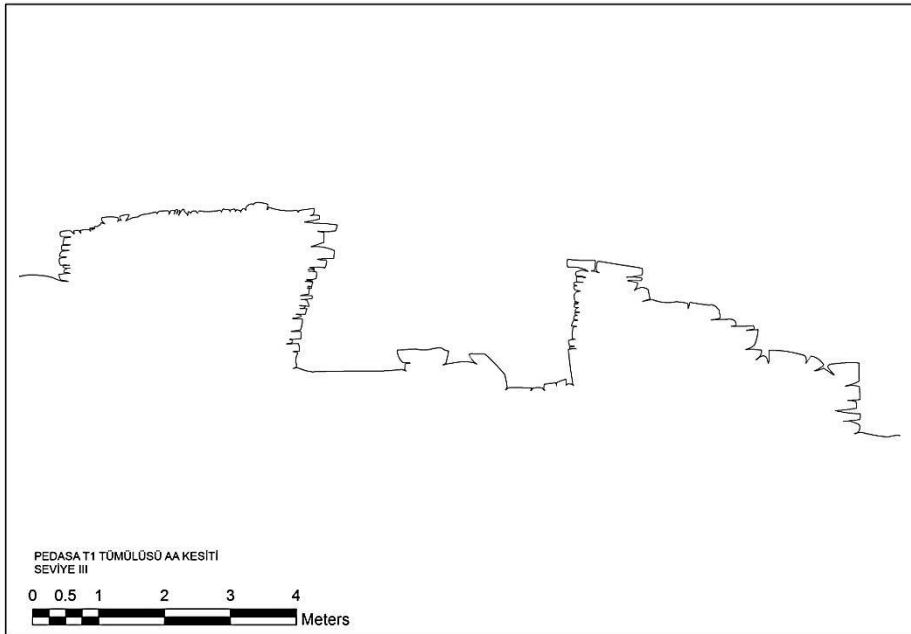
3. PDST1 Seviye II kesit

Levha 19

1. PDST1 Seviye III plan

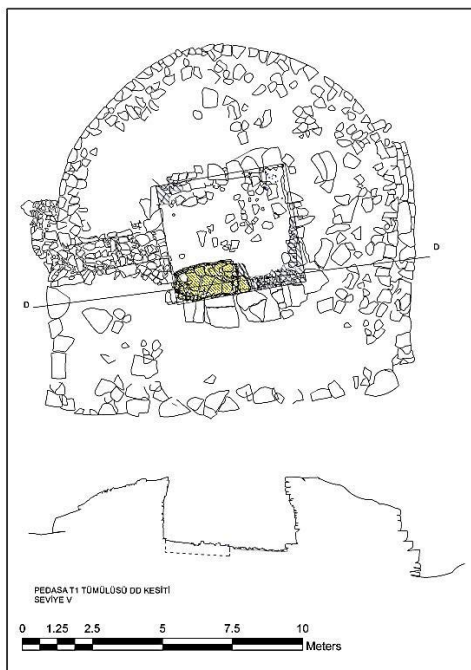

2. PDST1 Seviye III kesit

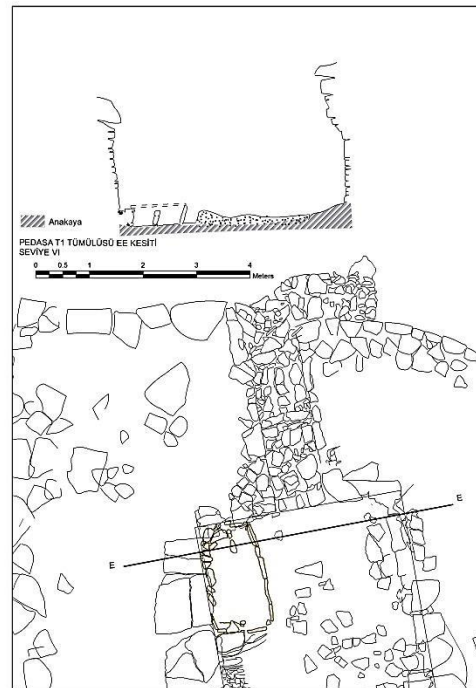
Levha 20

1. PDST1 Seviye IV plan

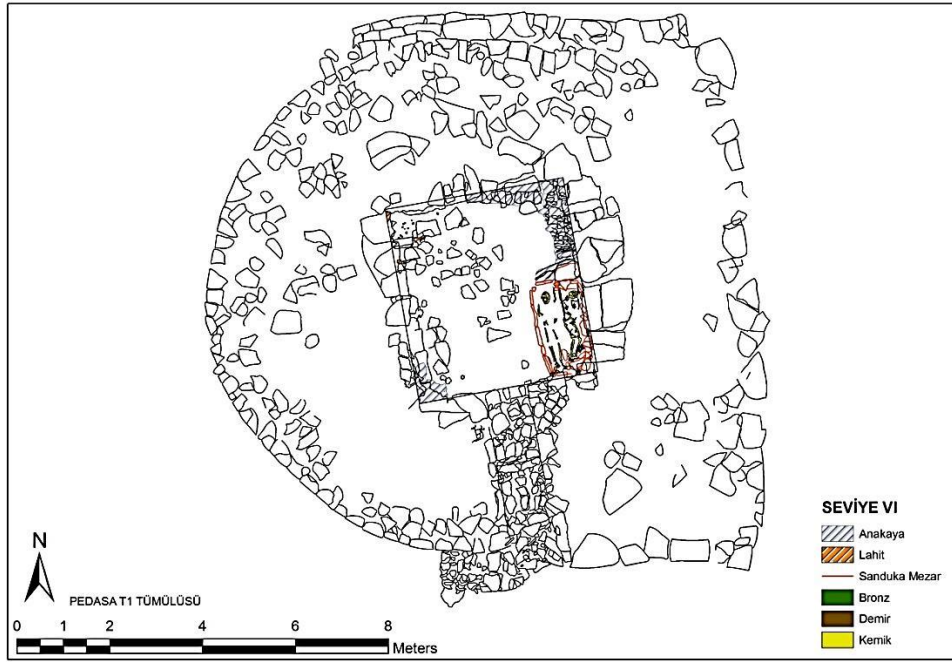

2. PDST1 Seviye V plan-kesit

3. PDST1 Seviye V plan-kesit

Levha 21

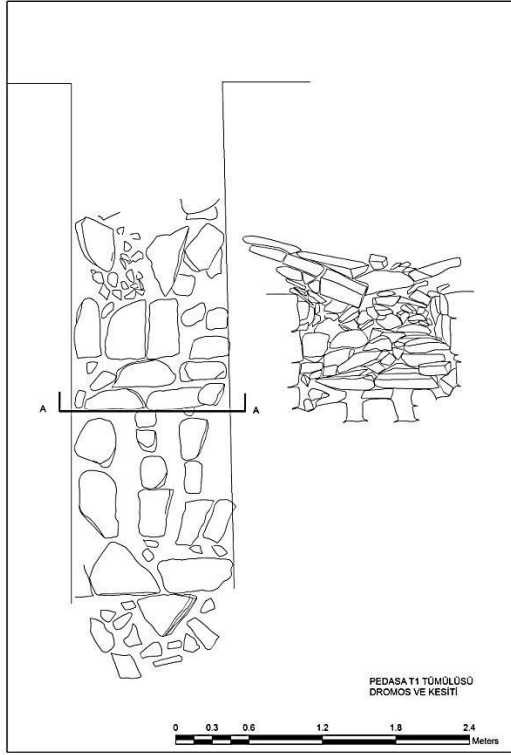

1.PDST1 Seviye VI.

2.PDST1 Sanduka Mezar

Levha 22

1. PDST1 Dromos

2. PDST1 Kuzey cephe urne gömü

Levha 23

1.PDST1 Kazı öncesi

2. PDST1Kazı sonrası

3.PDST1 Teras duvarı

4.PDST1 Kuzey krepis

5.PDST1 Dromos

6.PDST1 Roma dönemi adak kapları

Levha 24

1.PDST1 Seviye IV

2.PDST1 Seviye V

Levha 25

1.PDST1 Sandık Mezar

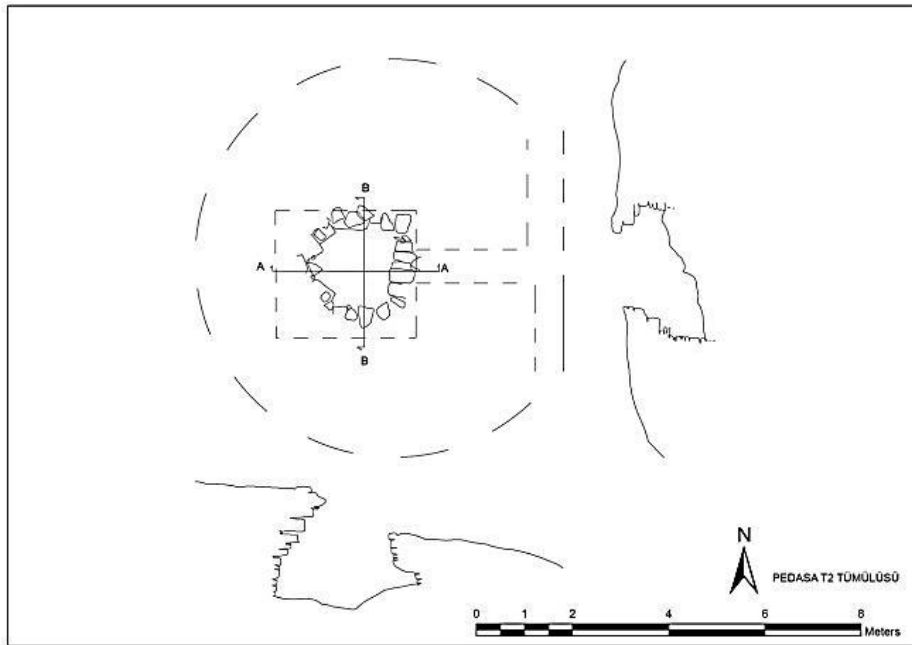

2.PDST1 Seviye IV urne kaplar

3.PDST1 Lahit parçaları

Levha 26

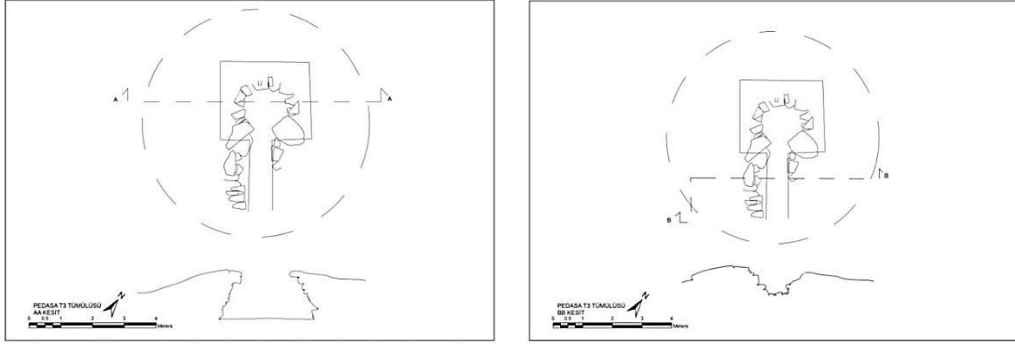

1.PDST2 Plan ve kesit

2.PDST2 Mezar odası

Levha 27

1.PDST3 Plan ve kesit

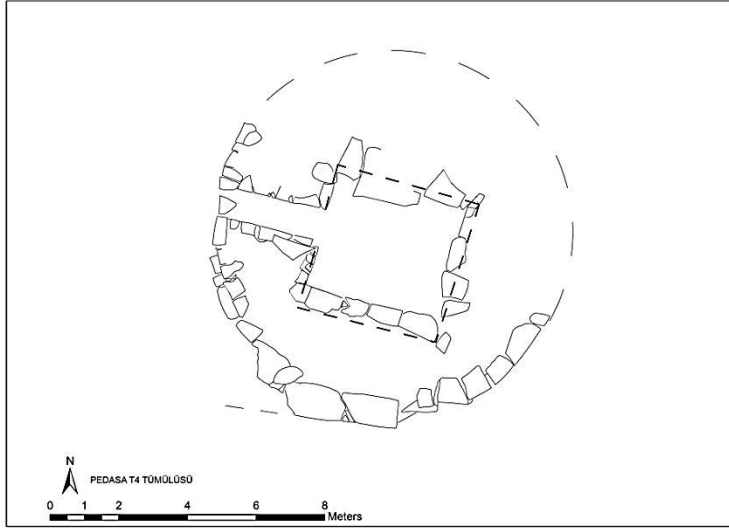

2.PDST3 Mezar odası

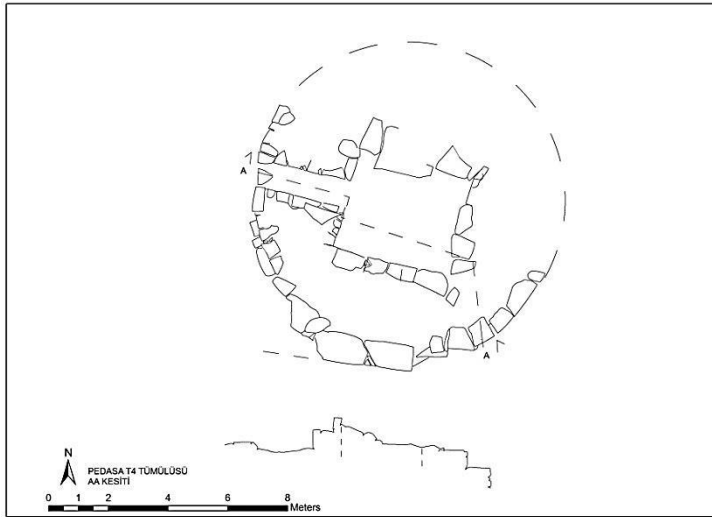

3.PDST3 Dromos?

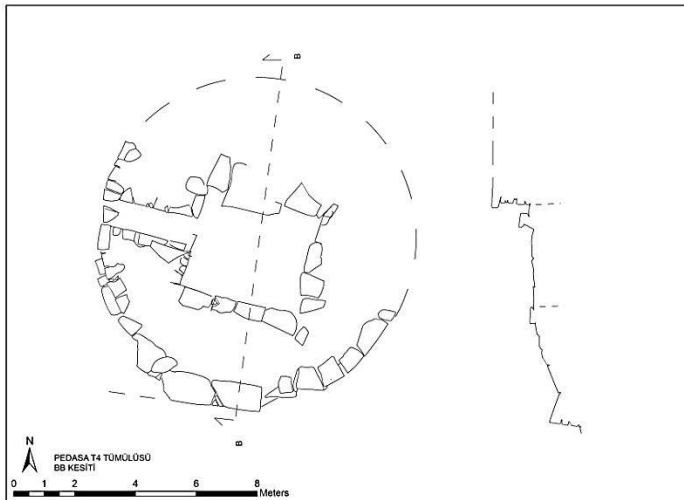
Levha 28

1.PDST4 Plan

2.PDST4 AA kesiti

3. PDST4 BB kesiti

Levha 29

1.PDST4 Teras duvarı

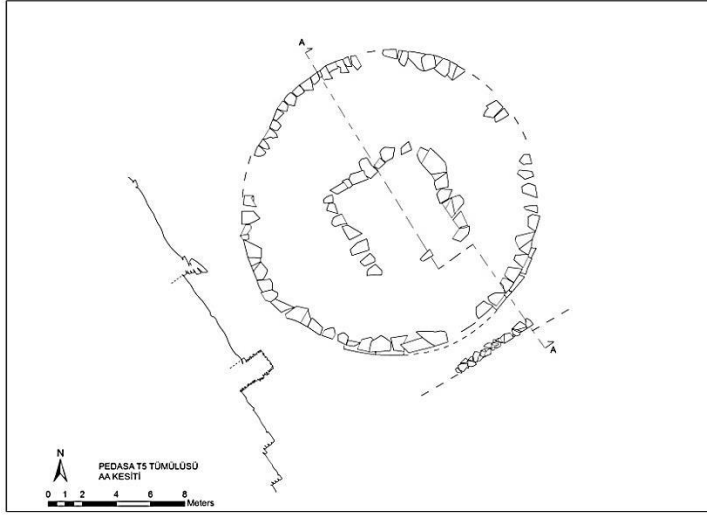

2.PDST4 Mezar odası

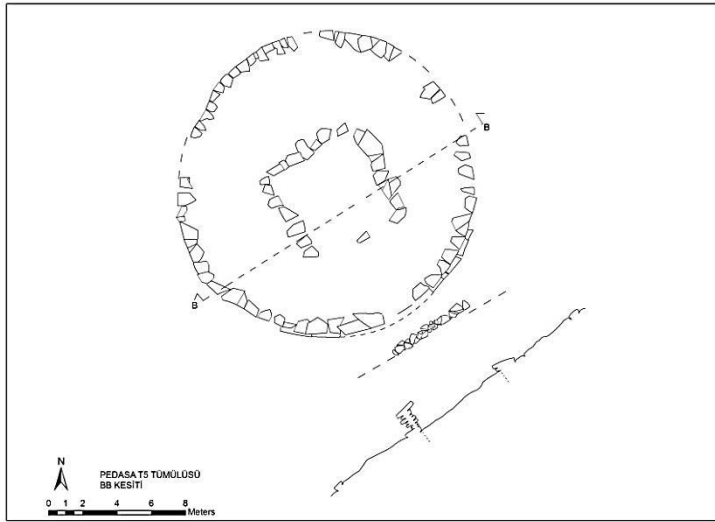

3.PDST4 Dromos

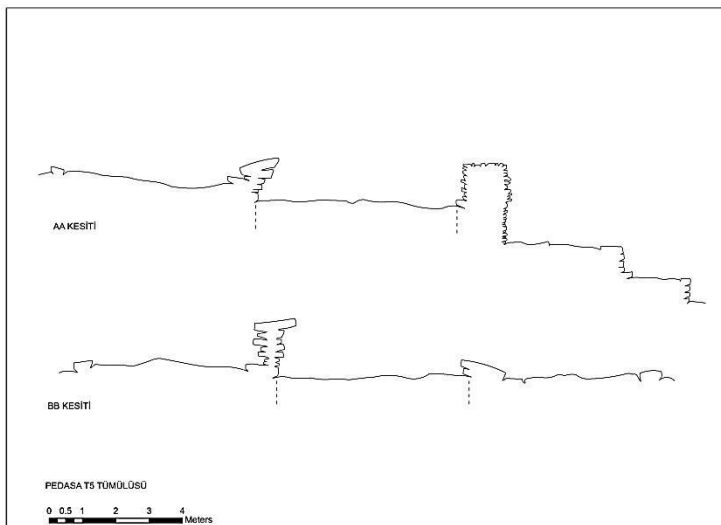
Levha 30

1. PDST5 AA kesiti

2. PDST5 BB kesiti

3. PDST5 AA-BB kesiti

Levha 31

1.PDST5 Teras Duvarı

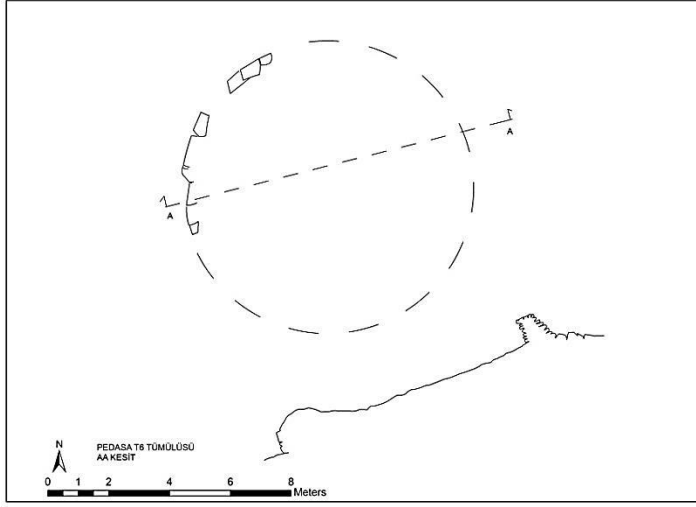

2. PDST5 Krepis Duvarı

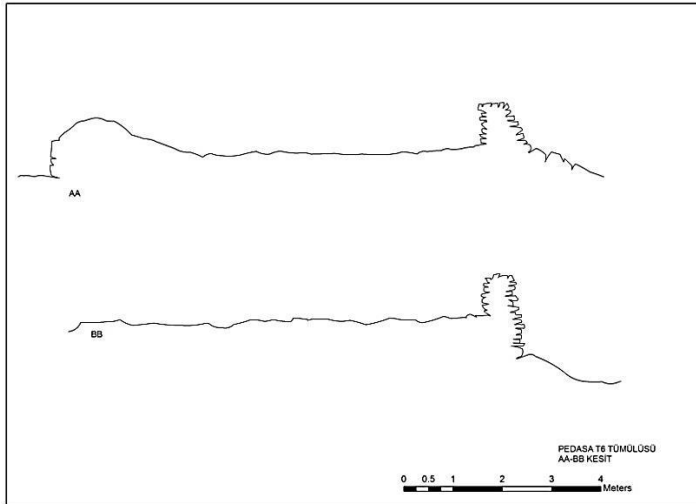

3. PDST5 Mezar Odası

Levha 32

1. PDST6 AA kesiti

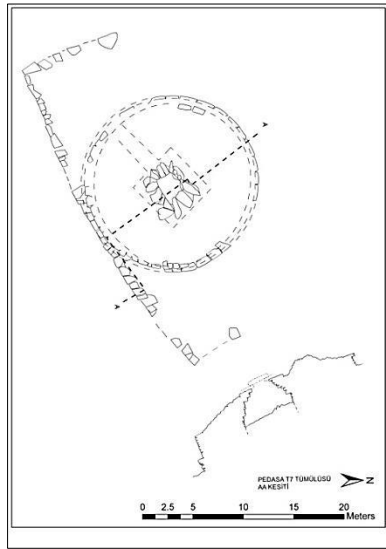
2. PDST6 AA-BB kesiti

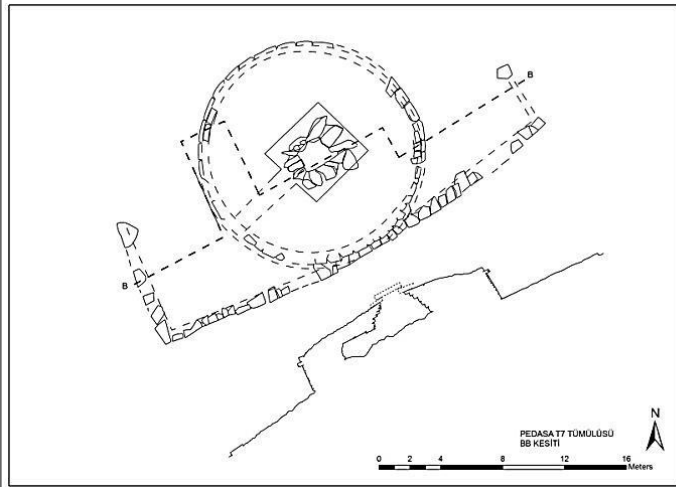
3. PDST6 Mezar odası ve

krepis

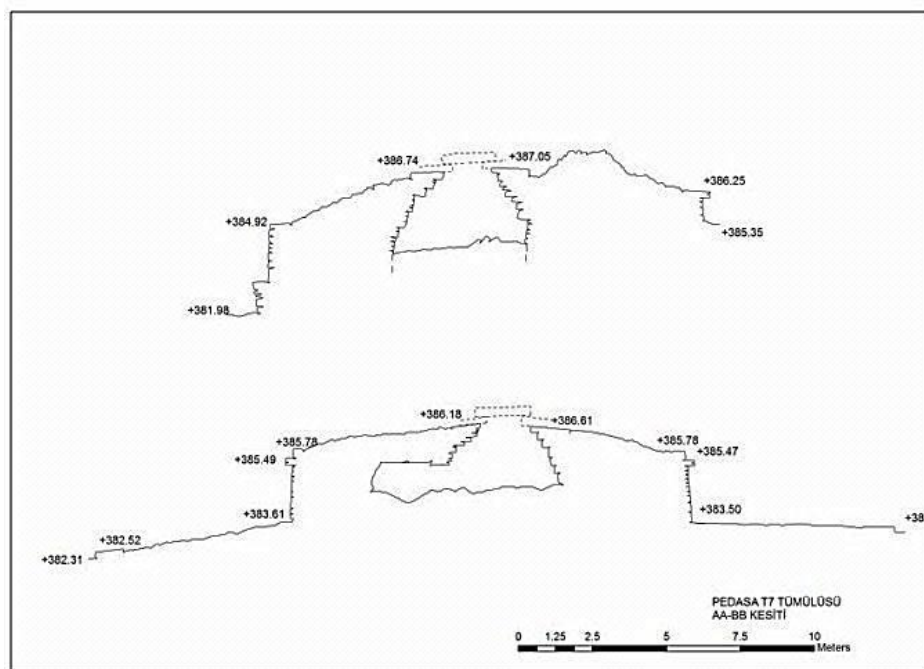
Levha 33

1. PDST7 AA Kesiti

2. PDST7 BB Kesiti

3. PDST7 AA-BB Kesiti

Levha 34

1. PDST7 Teras duvarı

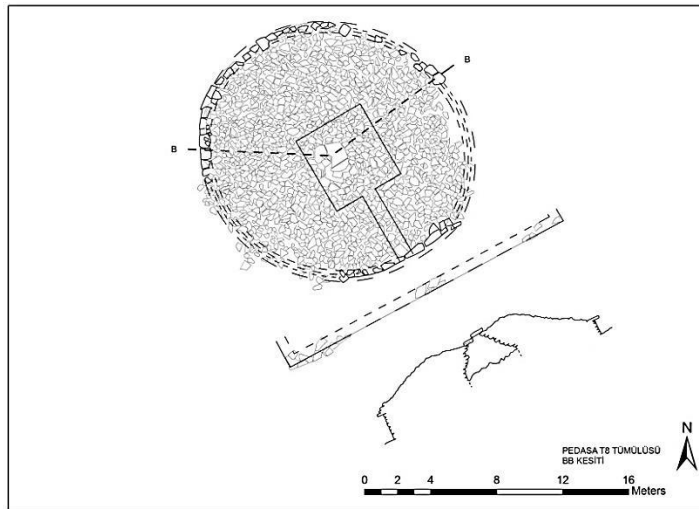

2. PDST7 Krepis duvarı

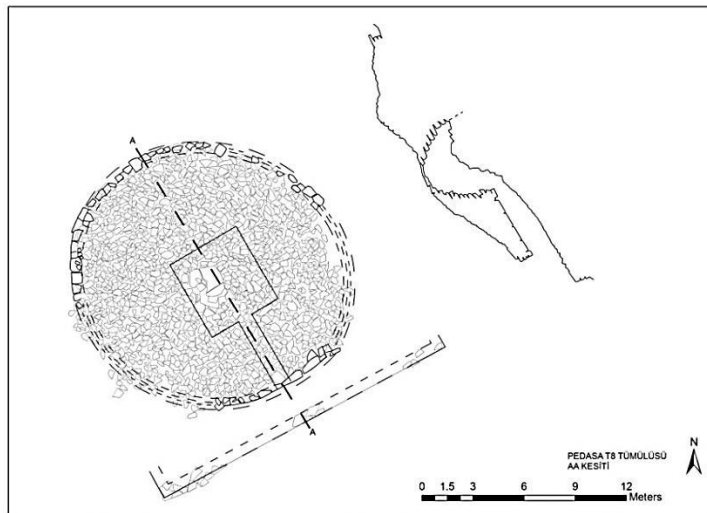

3. PDST7 Mezar Odası

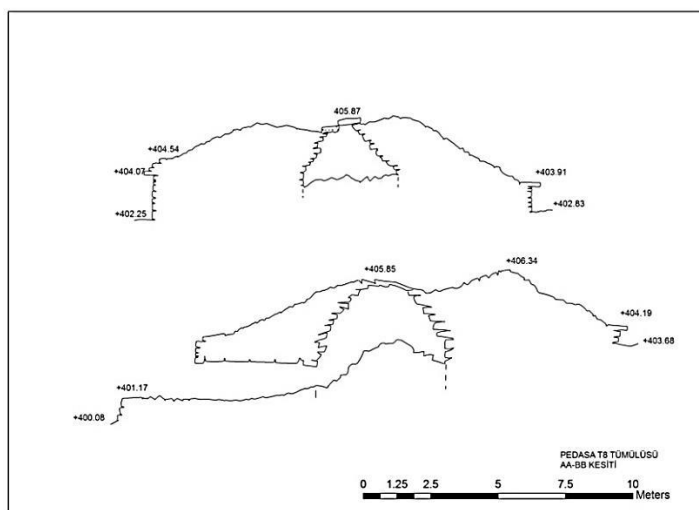
Levha 35

1. PDST8 BB kesiti

2. PDST8 AA kesiti

3. PDST8 AA-BB kesiti

Levha 36

1.PDST8 Krepis

2.PDST8 Dromos

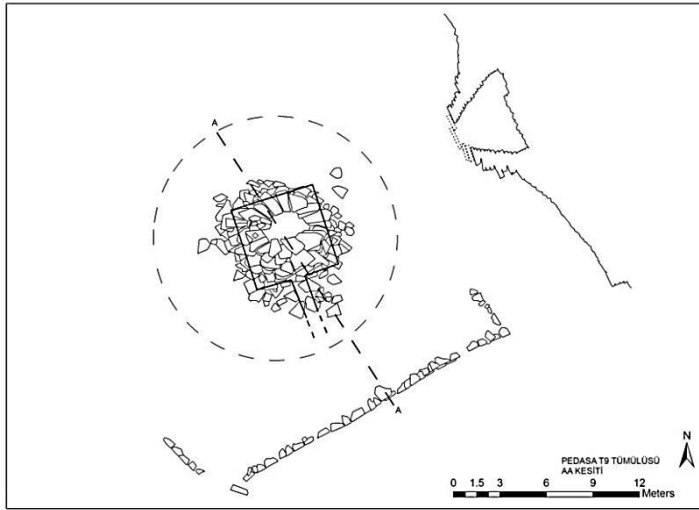

3. PDST8 Saçaklar

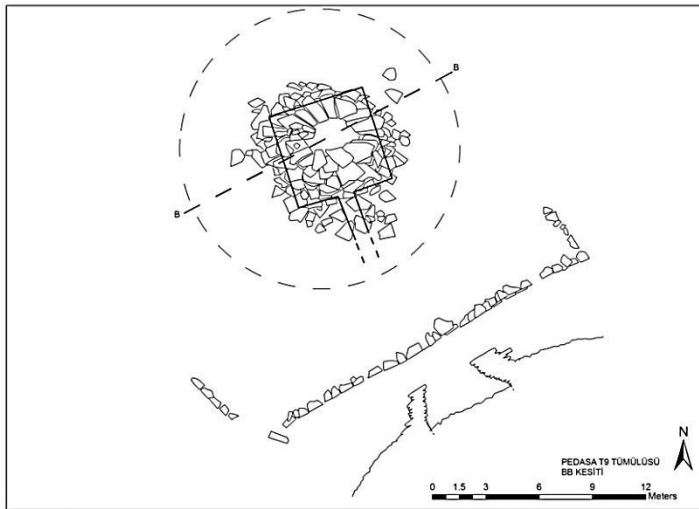

4.PDST8 Üst örtü

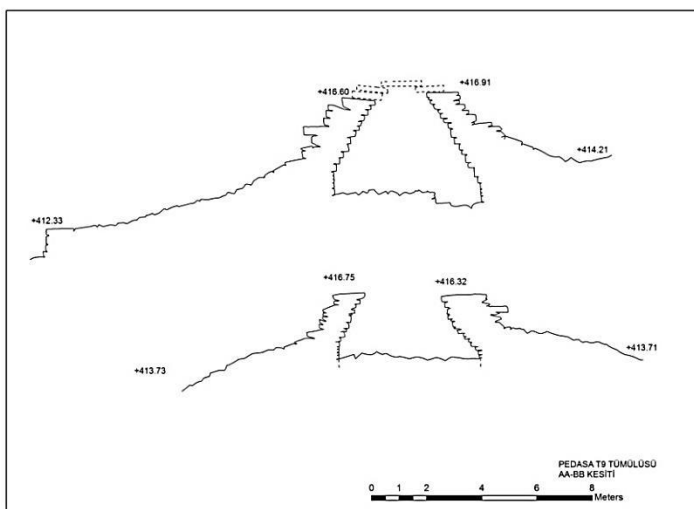
Levha 37

1. PDST9 AA kesiti

2. PDST9 BB kesiti

3. PDST9 AA-BB Kesiti

Levha 38

1. PDST9 Teras Duvarı

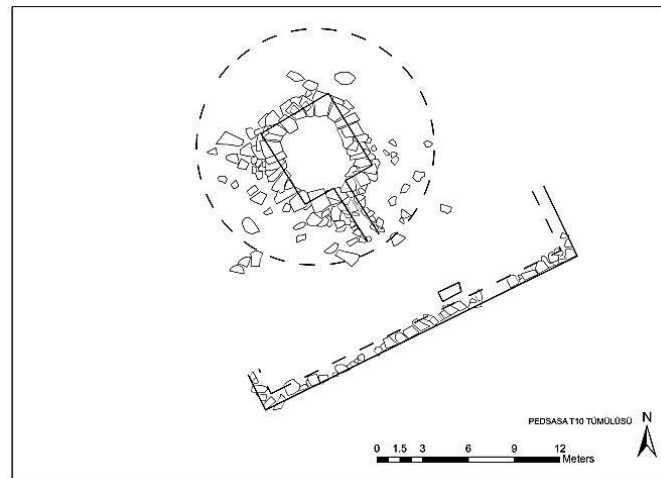

2. PDST9 Dromos

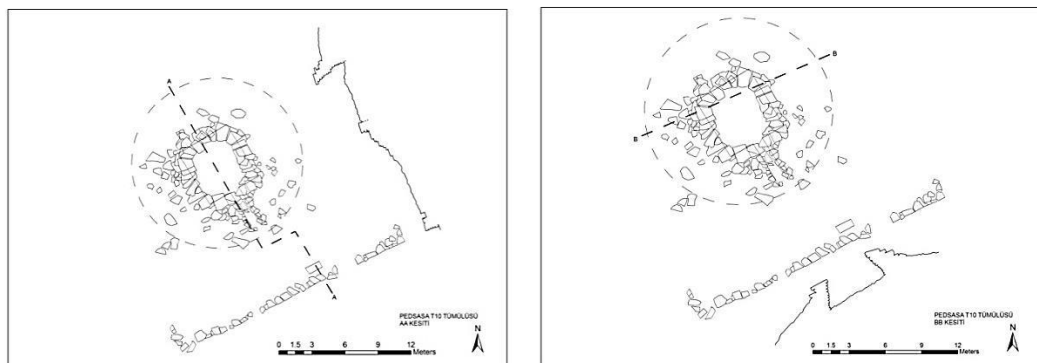

3. PDST9 Mezar Odası

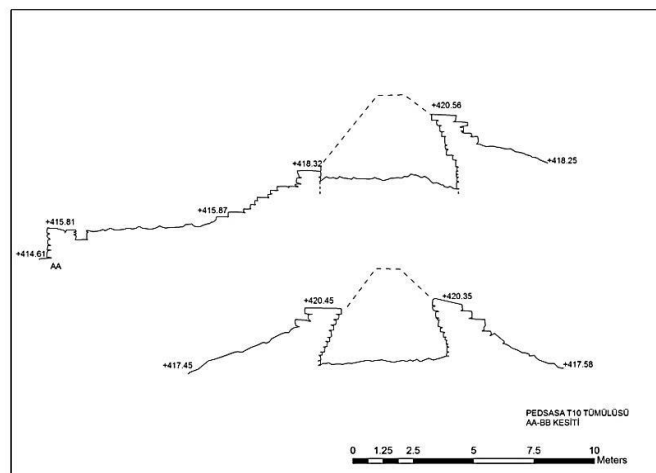
Levha 39

1.PDST10 Plan

2.PDST10 AA-BB kesiti

3.PDST10 AA-BB kesiti

Levha 40

1.PDST10 Teras Duvarı

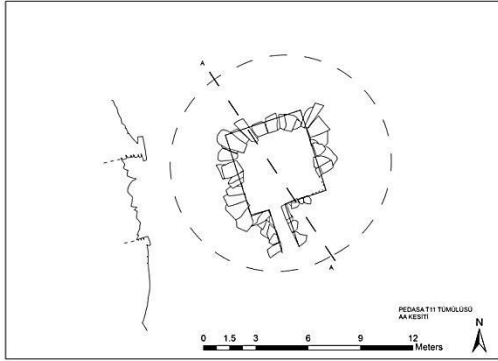

2. PDST10 Dromos

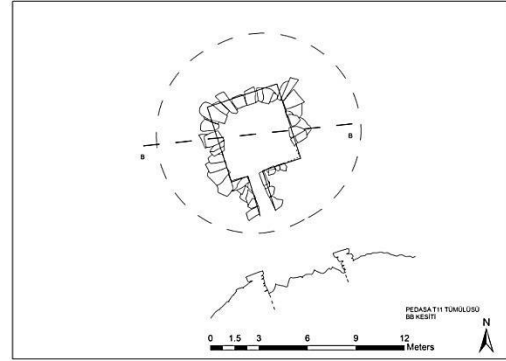

3.PDST10 Mezar odası

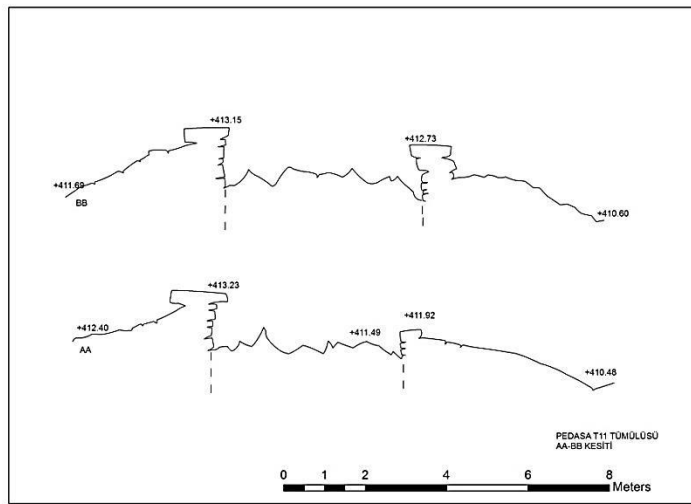
Levha 41

1.PDST11 AA kesiti

2.PDST11 BB kesiti

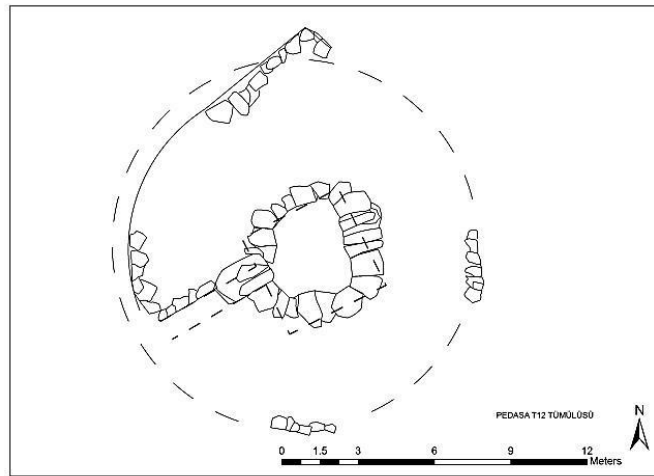

3. PDST11 AA-BB kesiti

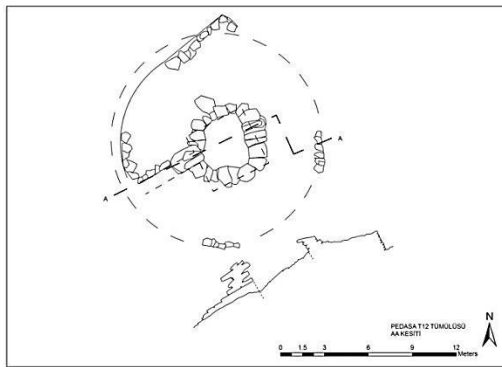

4.PDST11 Mezar Odası

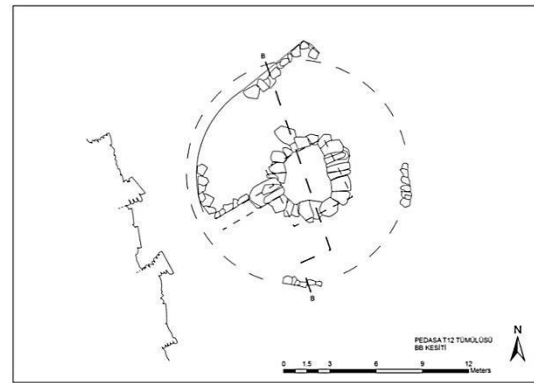
Levha 42

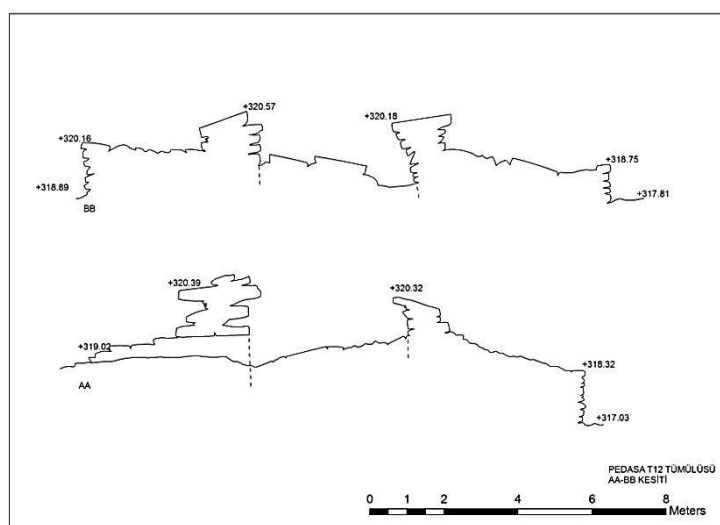
1. PDST12 Plan

2. PDST12 AA Kesiti

3. PDST12 BB kesiti

4. PDST12 AA-BB Kesiti

Levha 43

1.PDST12 Krepis duvarı

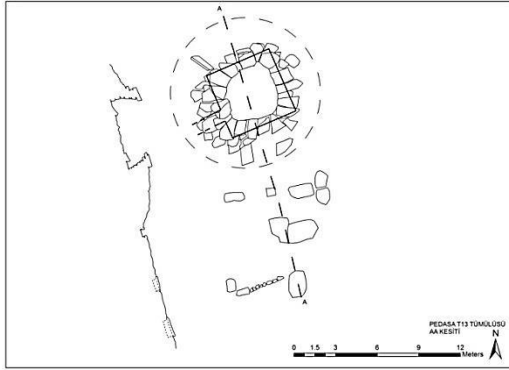

2. PDST12 Dromos

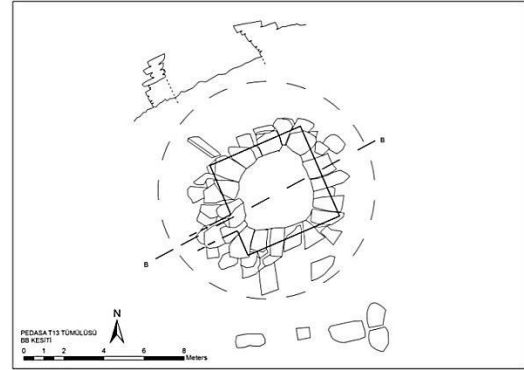

3.PDST12 Mezar odası

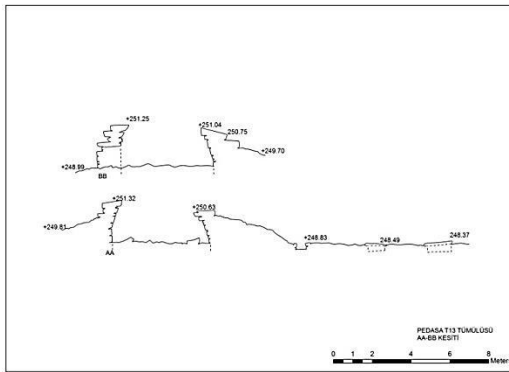
Levha 44

1.PDST13 AA kesiti

2.PDST13 BB kesiti

3.PDST13 AA-BBkesiti

4.PDST13 Dromos

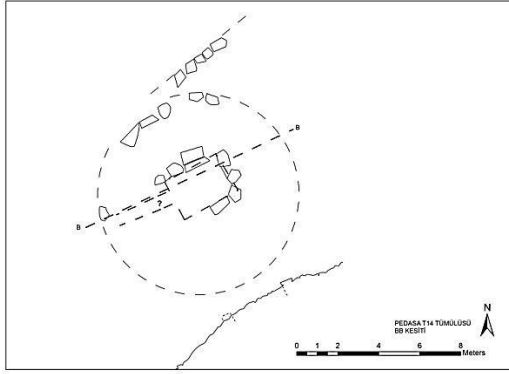

5.PDST13 Mezar odası

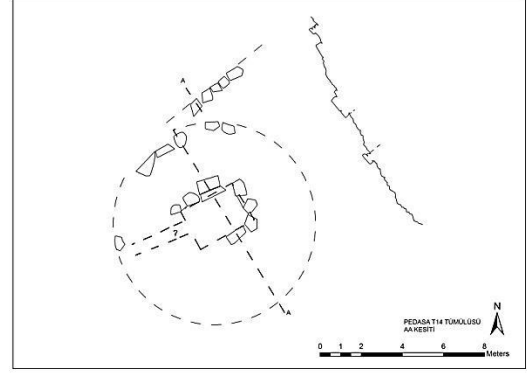

6.PDST13 Mezar Platformu

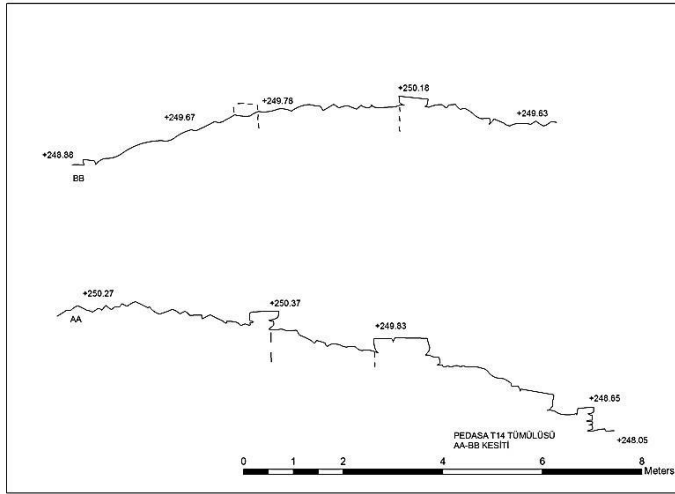
Levha 45

1. PDST14 BB kesiti

2. PDST14 AA kesiti

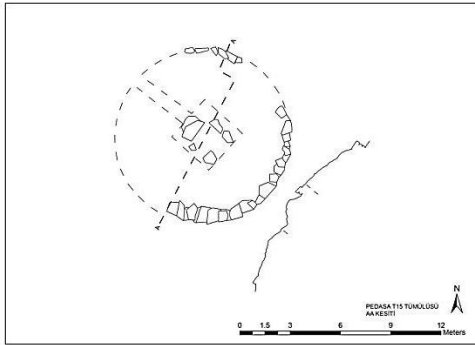

3. PDST14 AA-BB kesiti

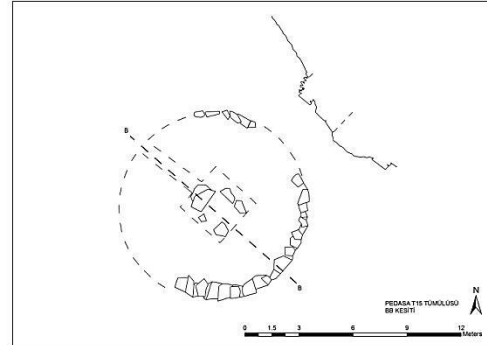

4. PDST14 Mezar odası

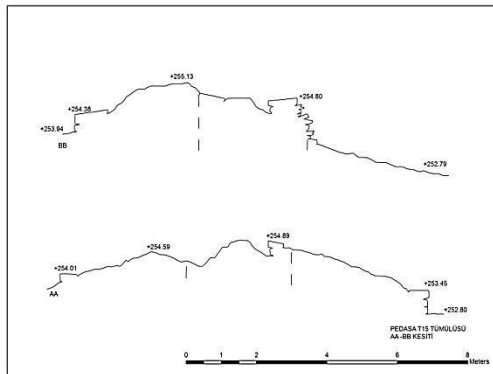
Levha 46

1. PDST15 AA kesiti

2. PDST15 BB kesiti

3. PDST15 AA-BB kesiti

4. PDST15 Krepis duvarı

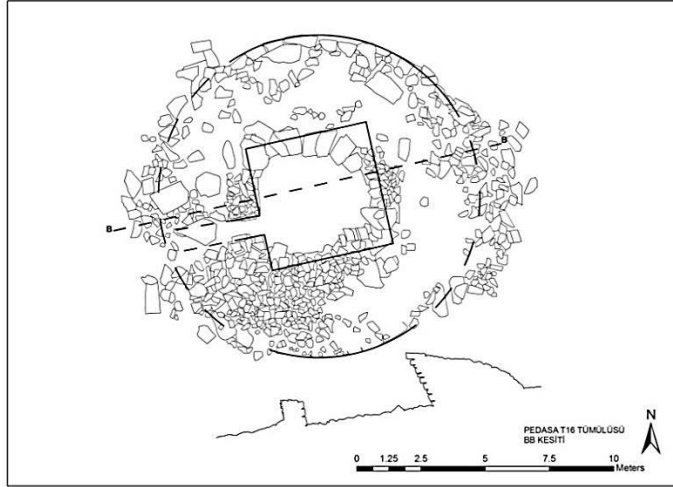

5. PDST15 Mezar odası

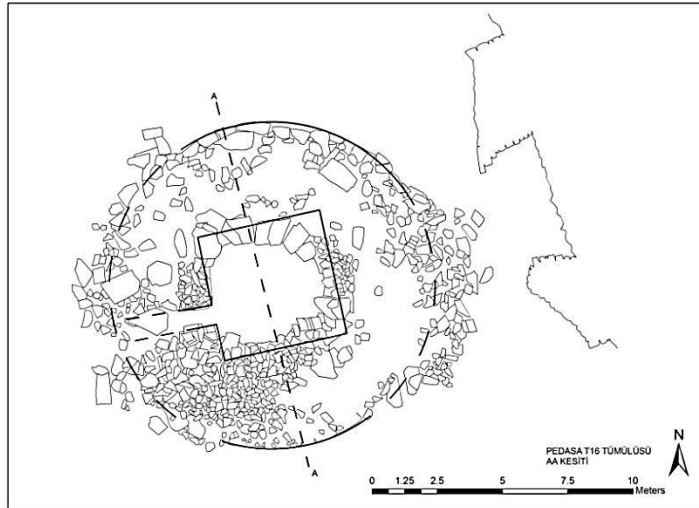

6. PDST15 Dromos

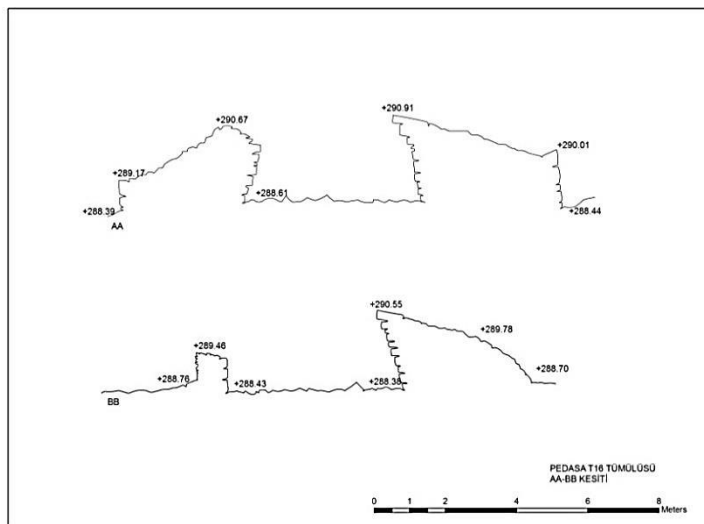
Levha 47

1. PDST16 BB kesiti

2. PDST16 AA kesiti

3. PDST16 AA-BB kesiti

Levha 48

1 PDST16 Krepis duvarı

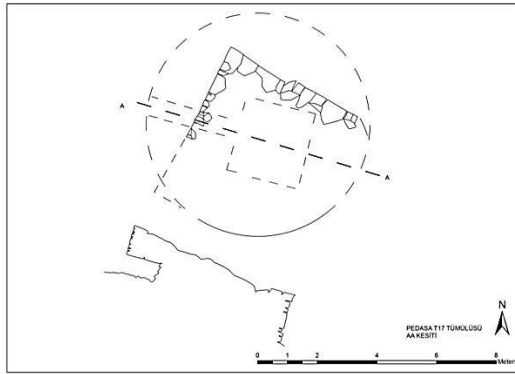

2.PDST16 Dromos

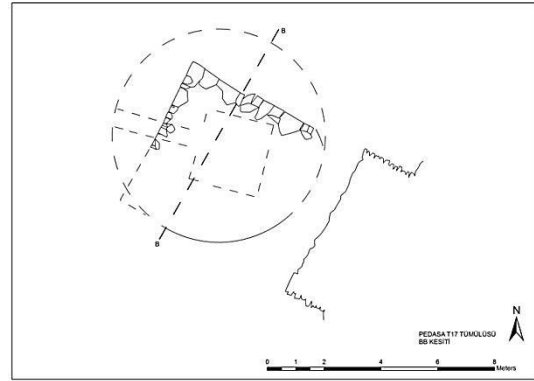

3.PDST16 Mezar odası

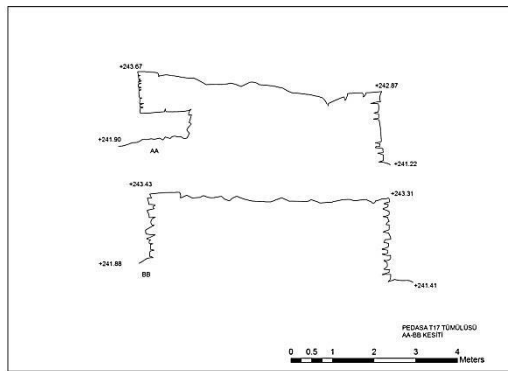
Levha 49

1.PDST17 AA kesiti

2.PDST17 BB Kesiti

3.PDST17 AA-BB kesiti

4.PDST17 Krepis duvarı

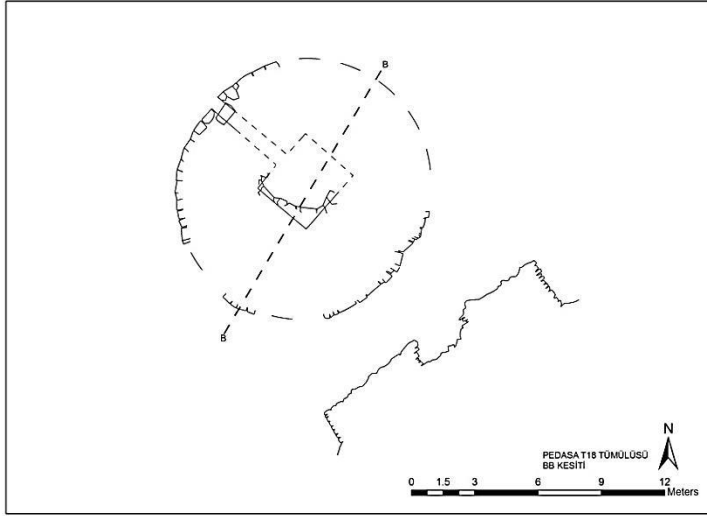

5.PDST17 Dromos

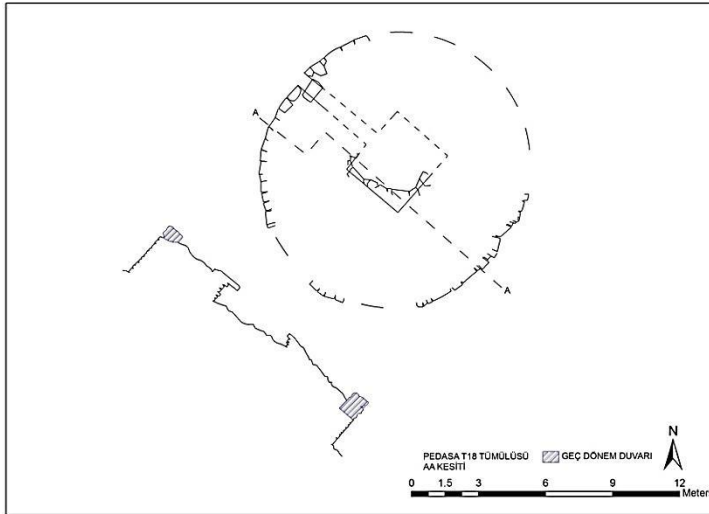

6.PDST17 Mezar odası

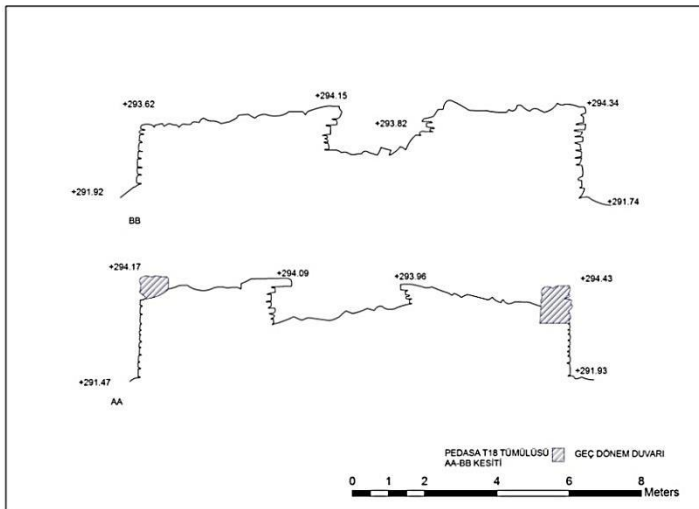
Levha 50

1.PDST18 BB kesiti

2.PDST18 AA kesiti

3. PDST18 AA-BB kesiti

Levha 51

1.PDST18 Krepis duvarı

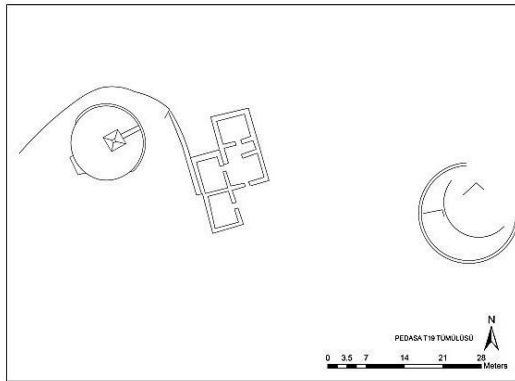

2.PDST18 Dromos

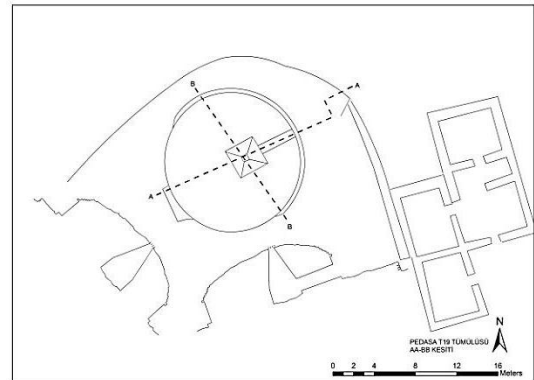

3.PDST18 Mezar Odası

Levha 52

1.PDST19 Plan

2.PDST19 AA-BB Kesiti

3.PDST19 Teras duvarı

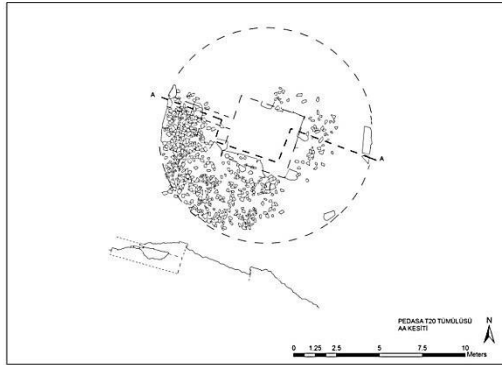

4.PDST19 Dromos –krepis duvarı

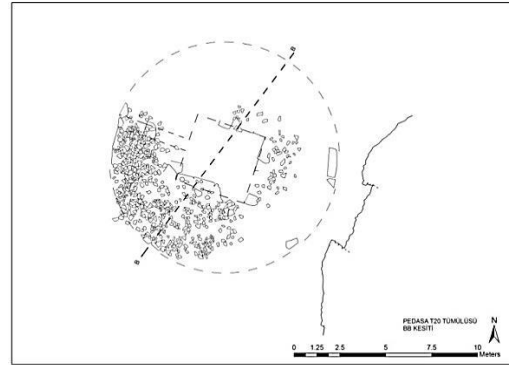

5.PDST19 Mezar odası

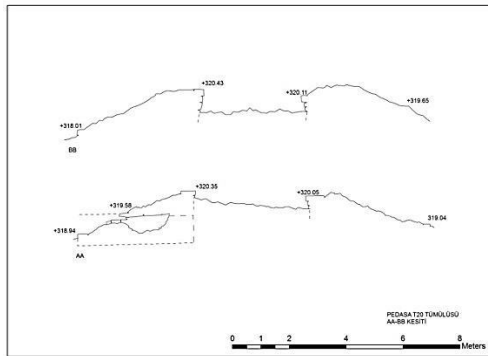
Levha 53

1.PDST20 AA kesiti

2.PDST20 BB kesiti

3.PDST20 AA-BB Kesiti

4.PDST20

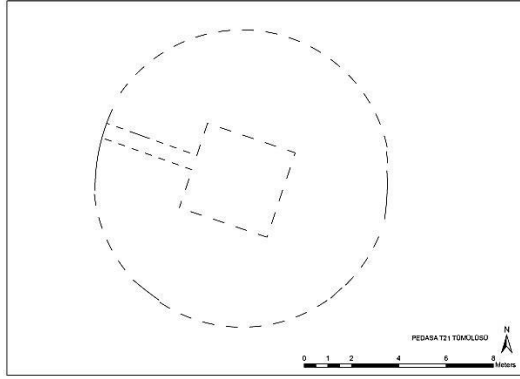

5.PDST20 Dromos

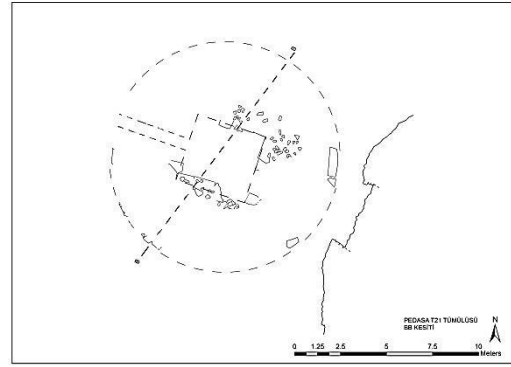

6.PDST20 Mezar odası

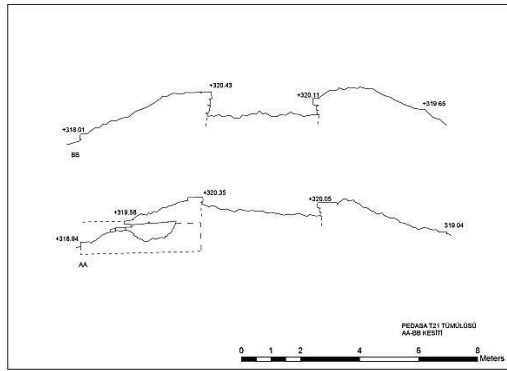
Levha 54

1.PDST21 Plan

2.PDST21 BB kesiti

3.PDST21 AA-BB kesiti

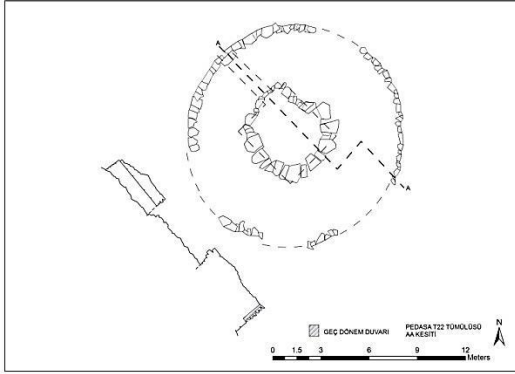

4.PDST21 Mezar Odası

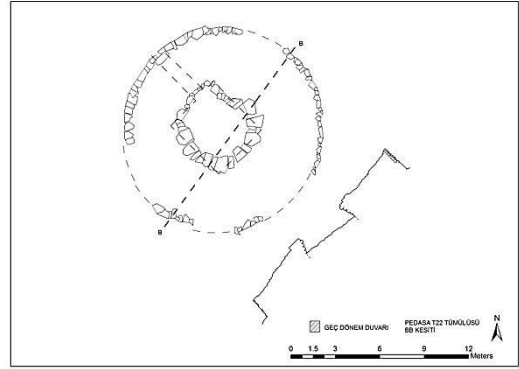

5.PDST21 Üst örtü

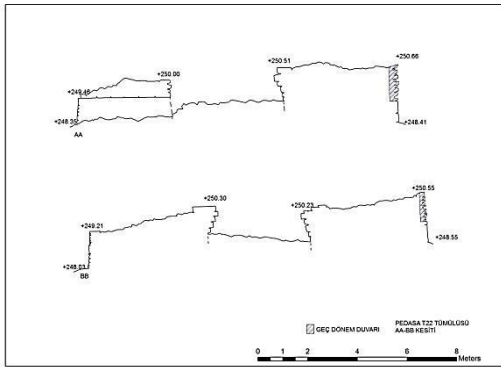
Levha 55

1.PDST22 AA Kesiti

2.PDST22 BB Kesiti

3.PDST22 AA-BB kesiti

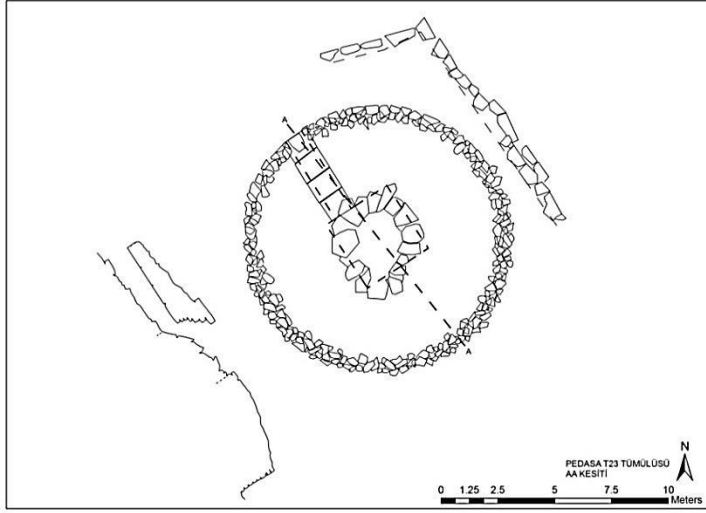

4.PDST22 Dromos ve krepis duvarı

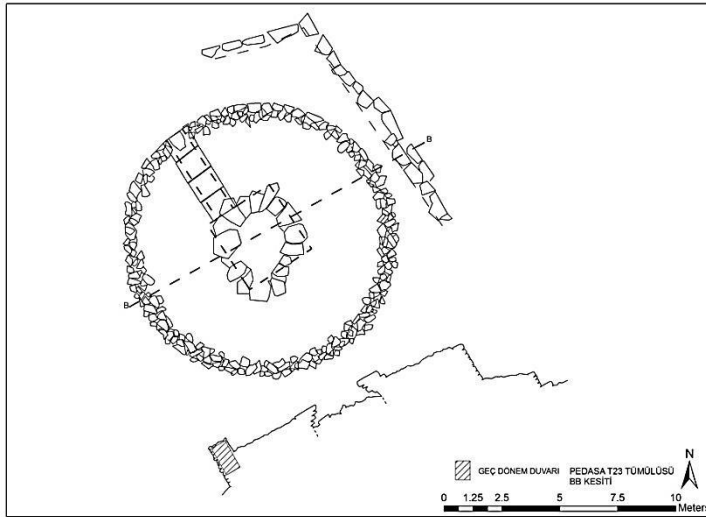

5.PDST22 Mezar odası

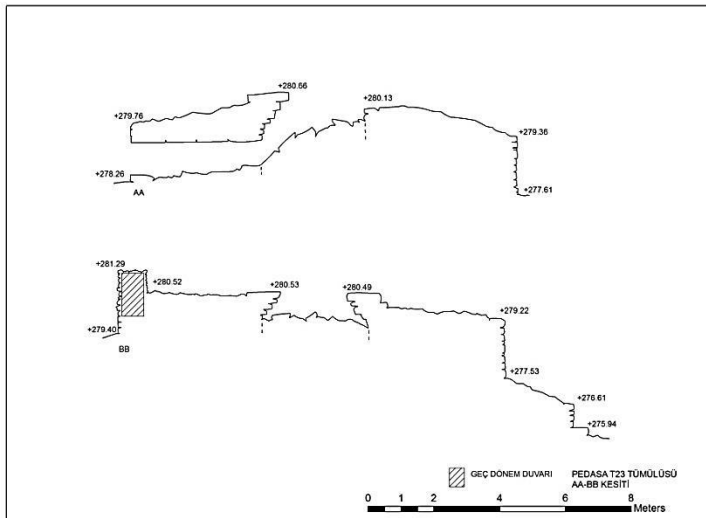
Levha 56

1.PDST23 AA kesiti

2.PDST23 BB kesiti

3.PDST23 AA-BB kesiti

Levha 57

1.PDST23 Teras duvarı

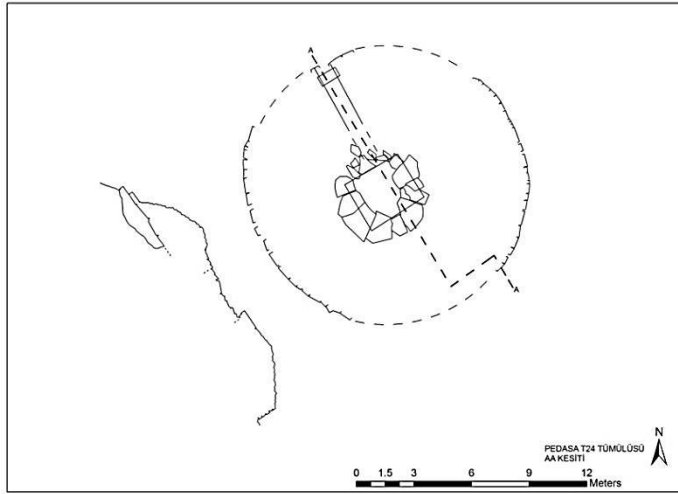

2.PDST23 Krepis duvarı

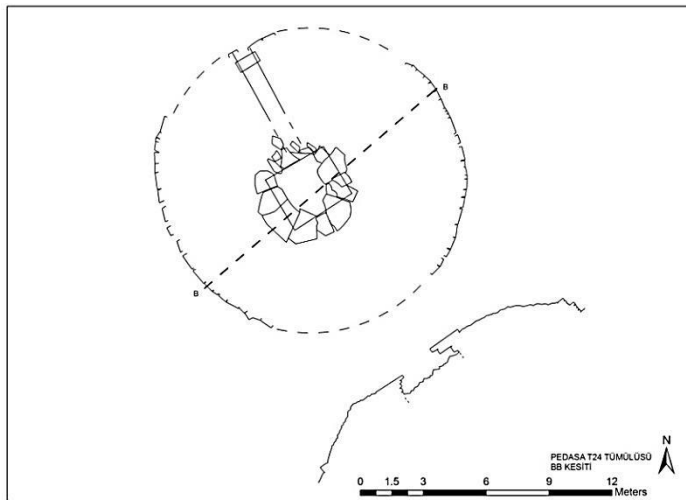

3.PDST23 Mezar odası

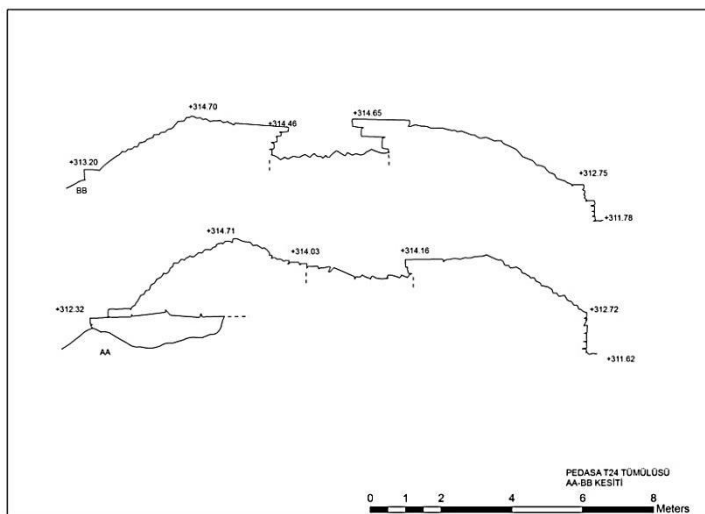
Levha 58

1. PDST24 AA kesiti

2. PDST24 BB kesiti

3. PDST24 AA-BB kesiti

Levha 59

1.PDST24 Krepis duvarı

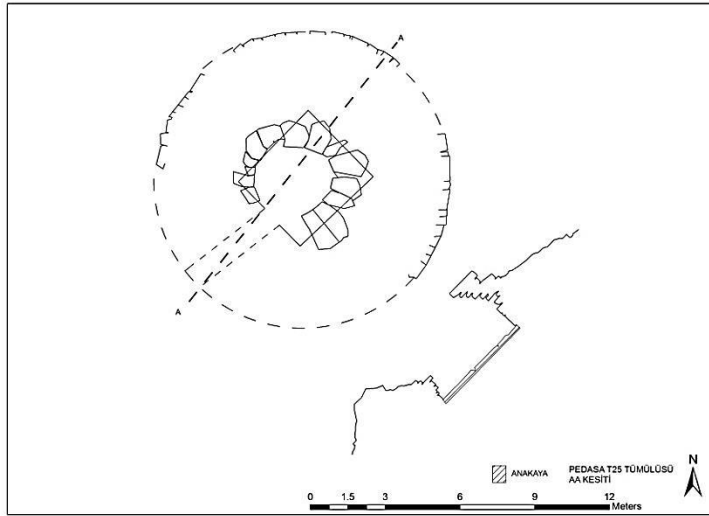

2.PDST24 Mezar odası

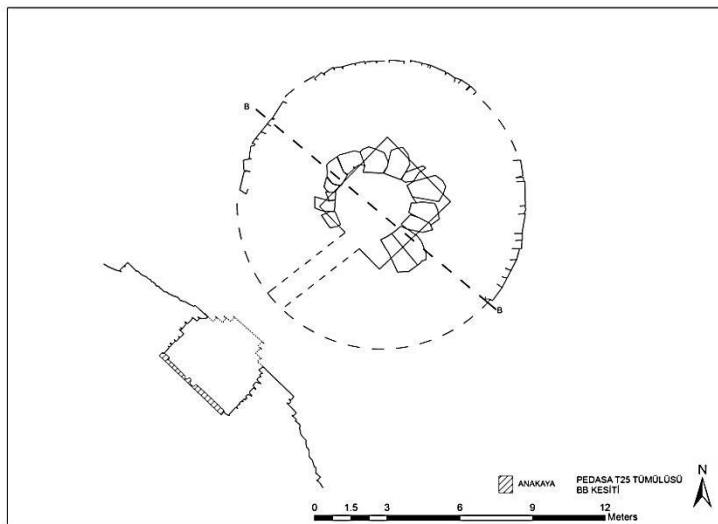

3.PDST24 Dromos

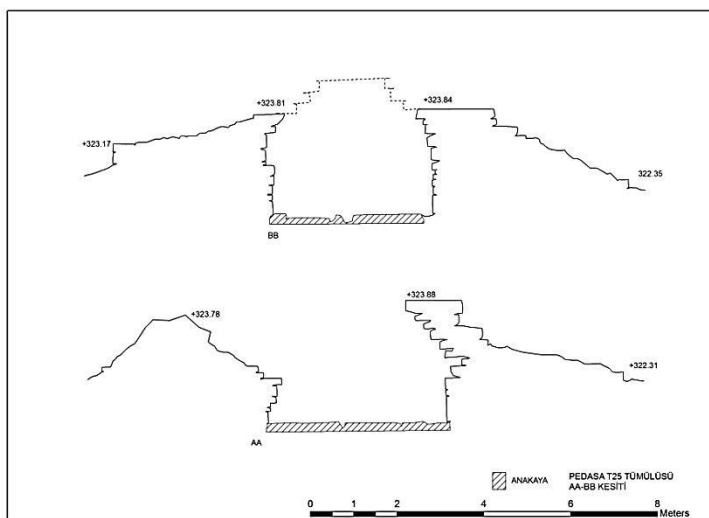
Levha 60

1. PDST25 AA kesiti

2. PDST25 BB kesiti

3. PDST25 AA-BB kesiti

Levha 61

1 PDST25 Krepis duvarı

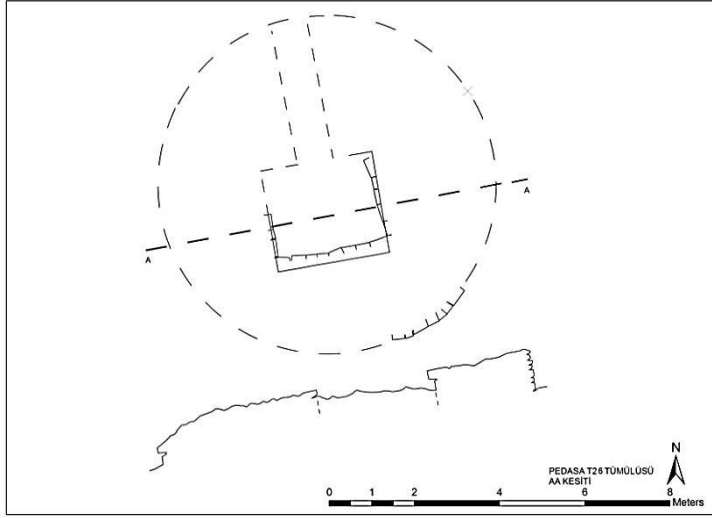

2.PDST25 Mezar odası

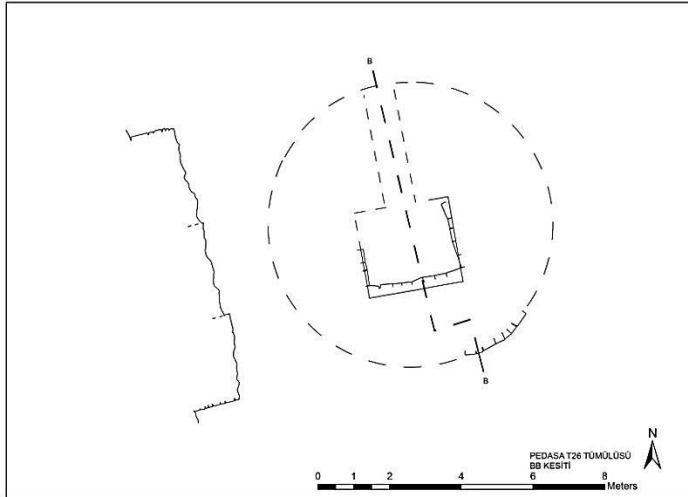

3.PDST25 Dromos

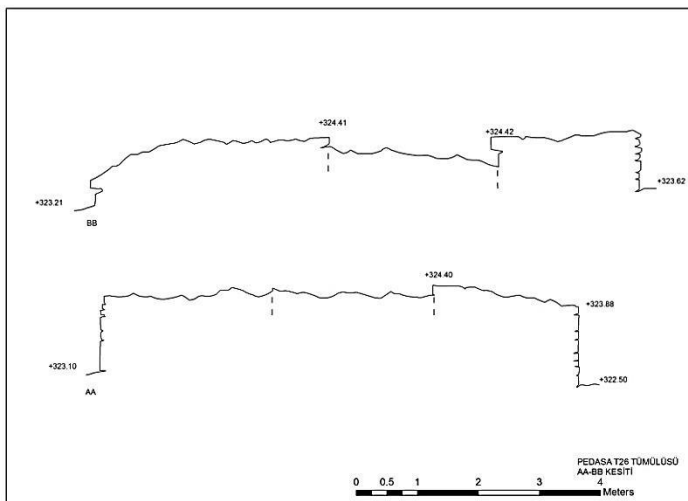
Levha 62

1. PDST26 AA kesiti

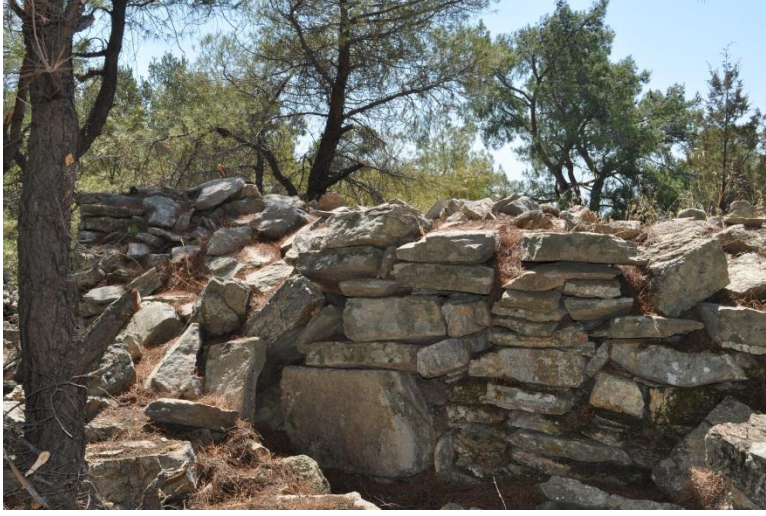

2. PDST26 BB kesiti

3. PDST26 AA-BB kesiti

Levha 63

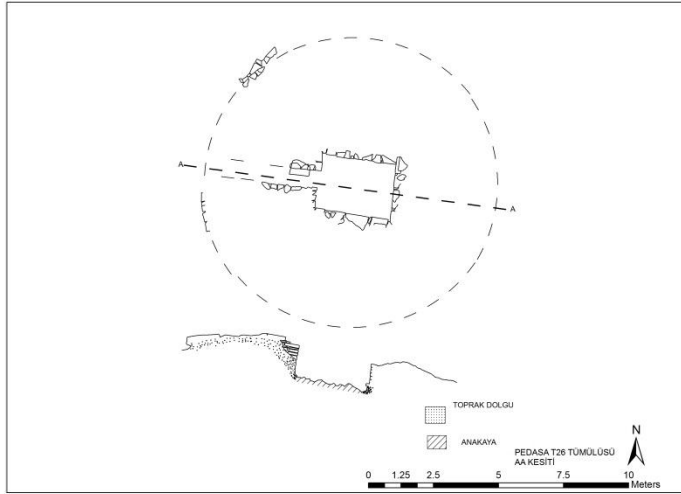

1.PDST26 Krepis duvarı

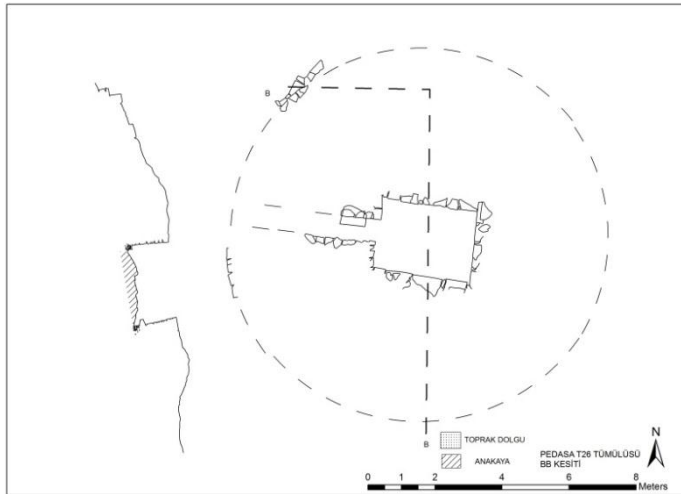

2.PDST26 Mezar odası

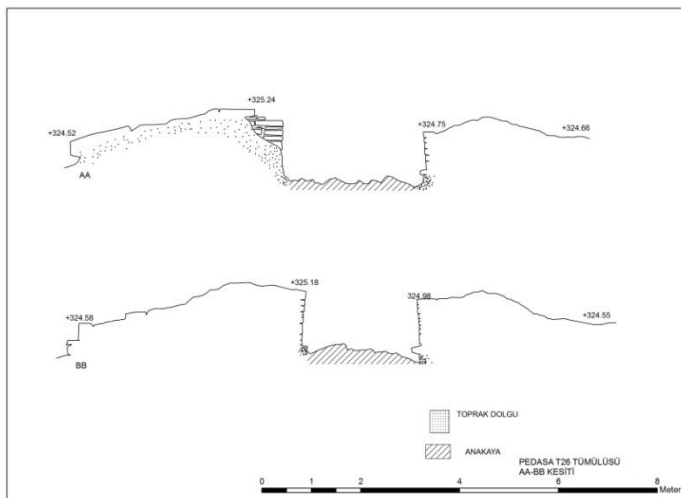
Levha 64

1.PDST27 AA kesiti

2.PDST27 BB kesiti

3.PDST27 AA-BB kesiti

Levha 65

1.PDST27 Krepis duvarı

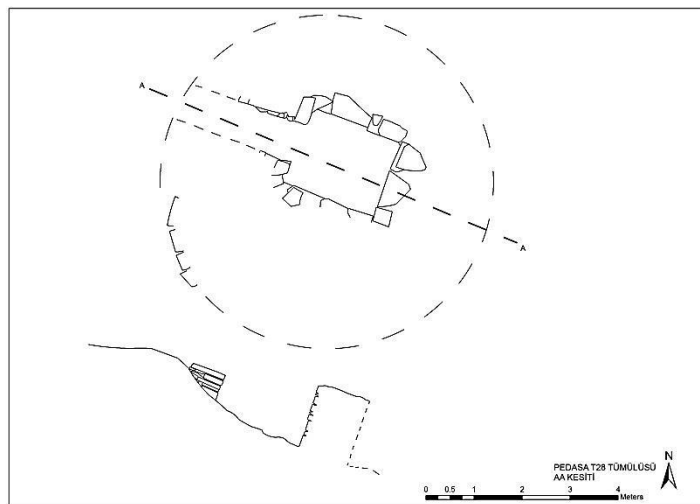

2. PDST27 Mezar odası

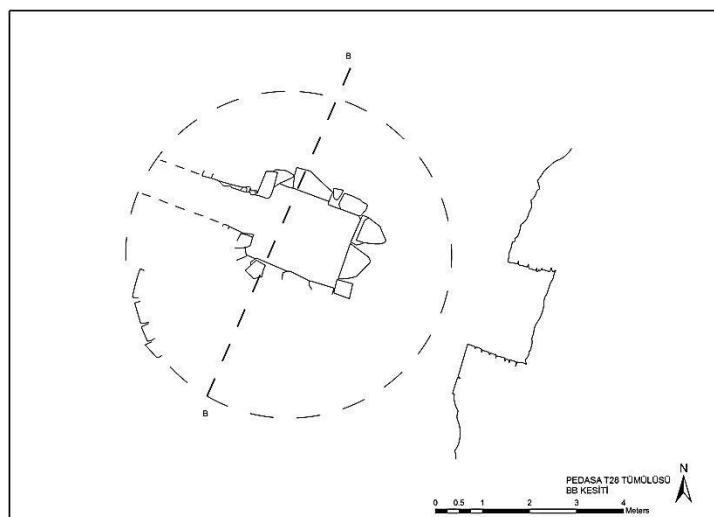

3.PDST27 Dromos

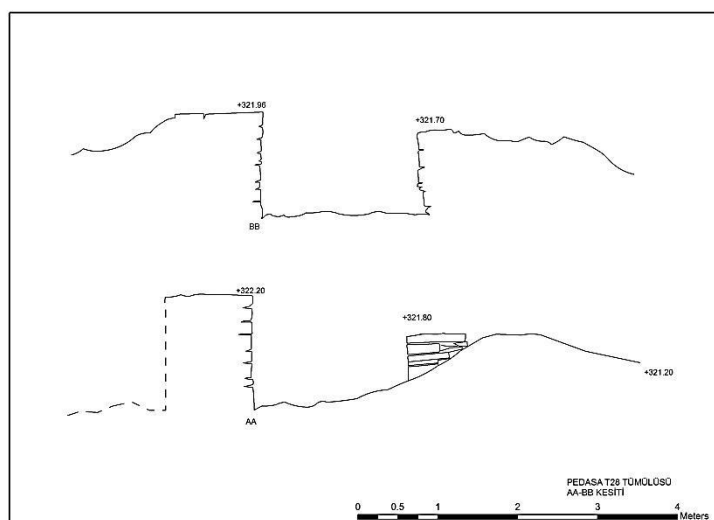
Levha 66

1. PDST28 AA kesiti

2. PDST28 BB kesiti

3. PDST28 AA-BB kesiti

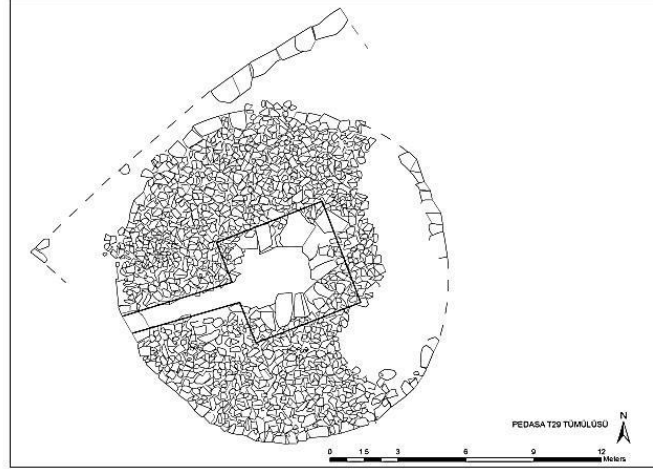

1. PDST28 Krepis duvarı

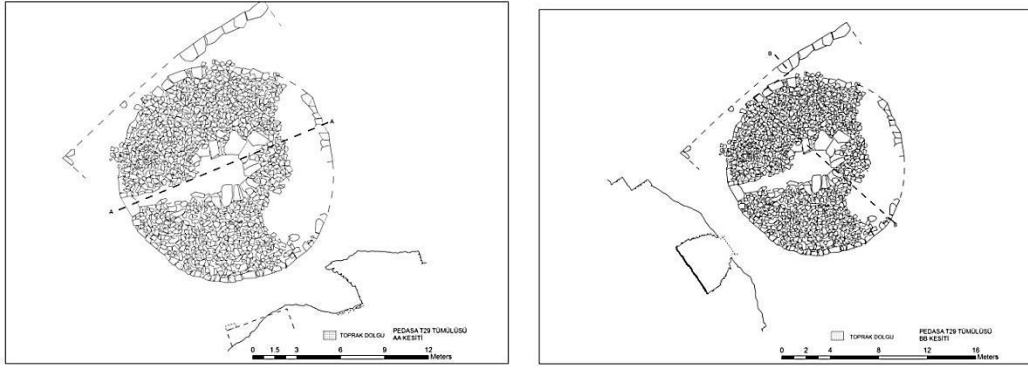

2.PDST28 Mezar odası

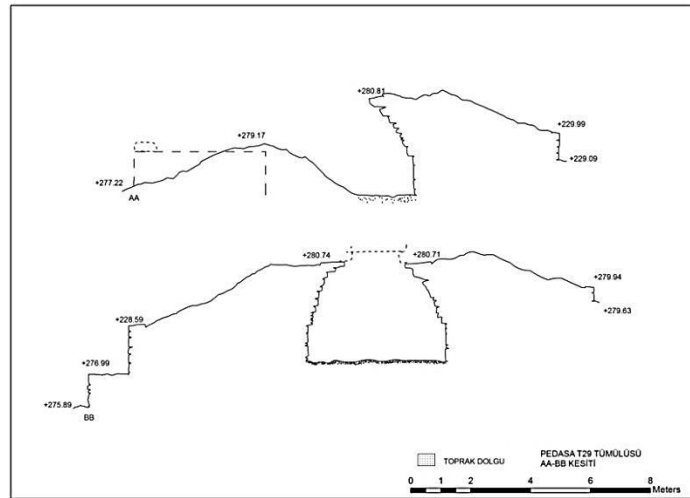
Levha 68

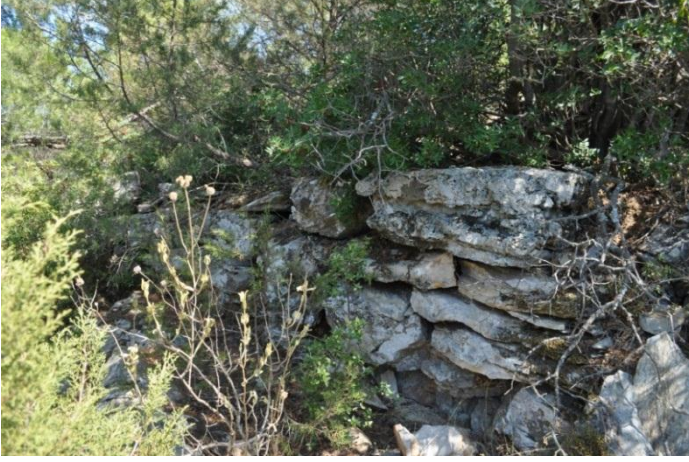
1.PDST29 Plan

2.PDST29 AA-BB kesitleri

3.PDST29 AA-BB kesiti

Levha 69

1. PDST29 Teras duvarı

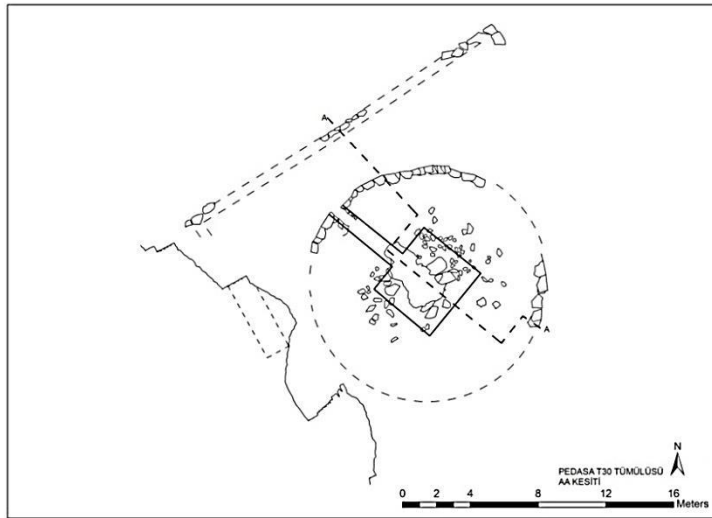

2. PDST29 Dromos ve krepis duvarı

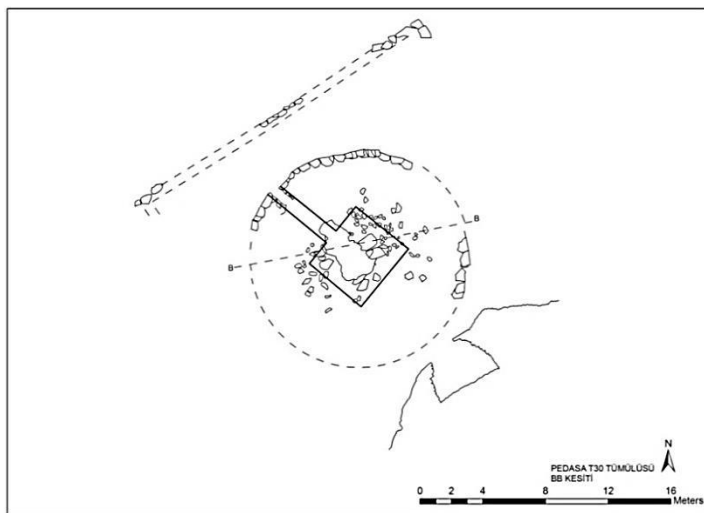

3. PDST29 Mezar odası

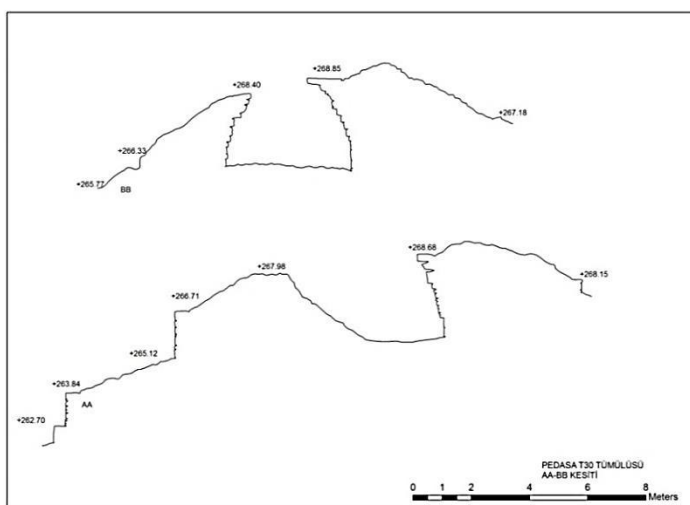
Levha 70

1. PDST30 AA kesiti

2. PDST30 BB kesiti

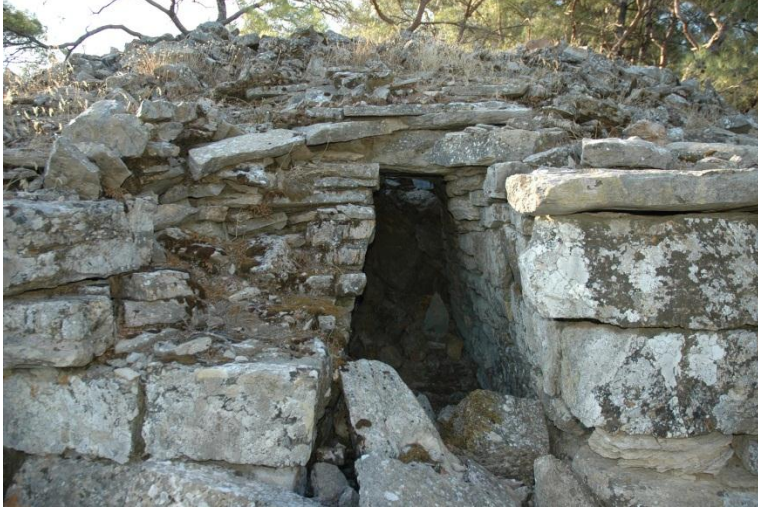

3. PDST30 AA-BB kesiti

Levha 71

1.PDST30 Teras ve krepis

duvarı

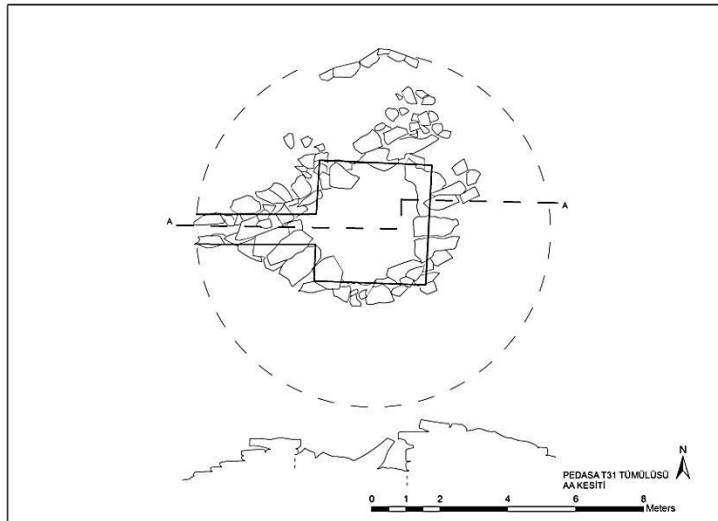

2.PDST30 Dromos

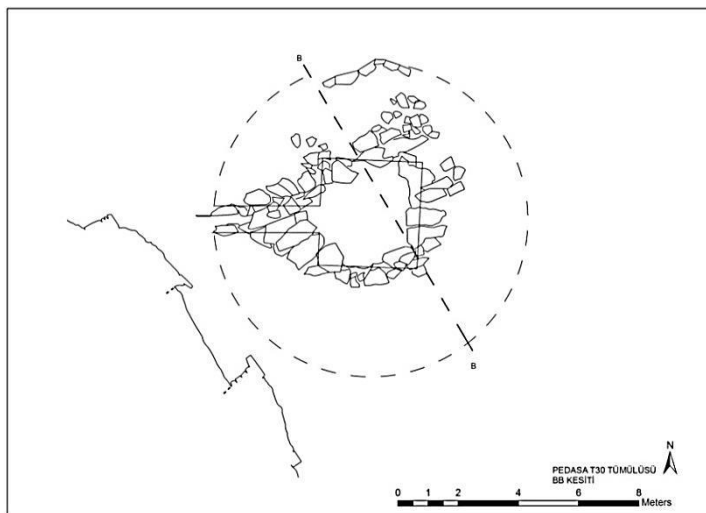

3. PDST30 Mezar odası

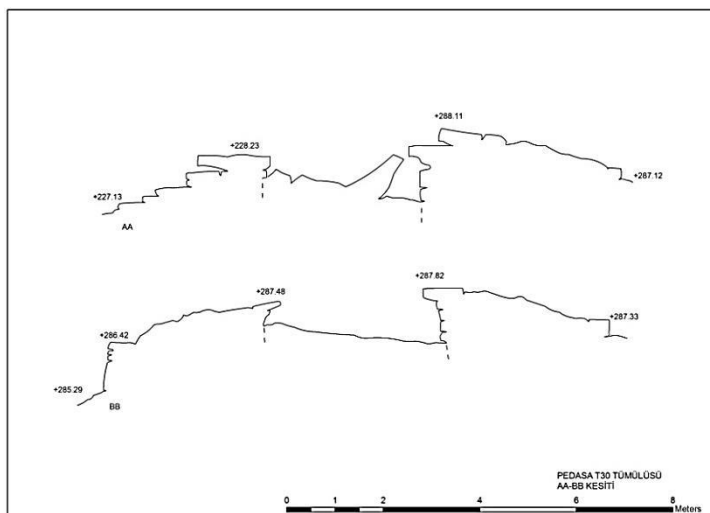
Levha 72

1.PDST31 AA kesiti

2.PDST31 BB kesiti

3.PDST31 AA-BB kesiti

Levha 73

1.PDST31 Krepis duvarı

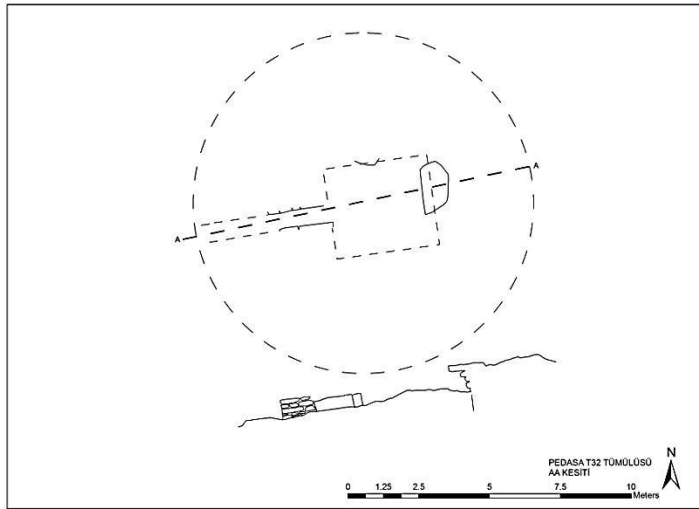

2.PDST31 Dromos

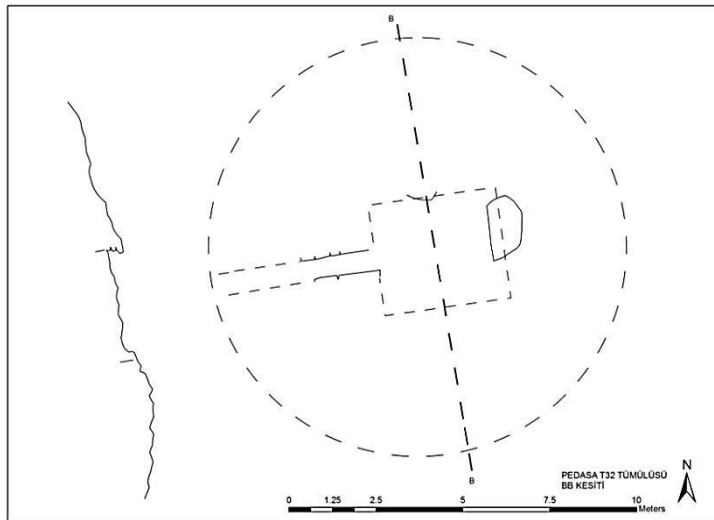

3.PDST31 Mezar odası

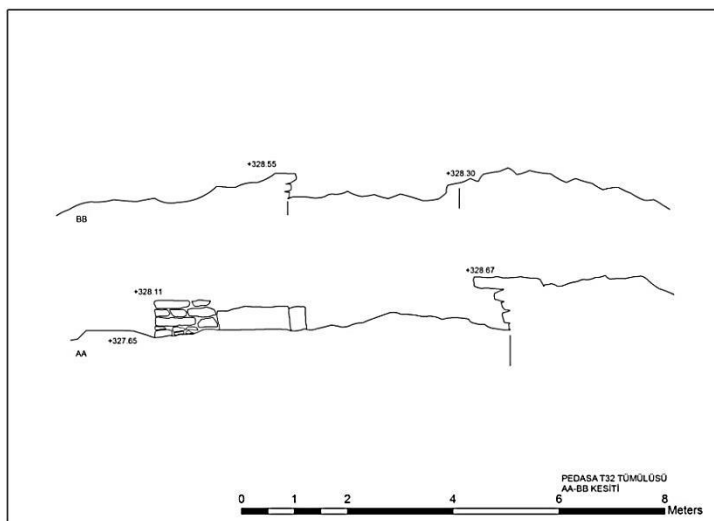
Levha 74

1.PDST32 AA kesiti

2.PDST32 BB kesiti

3.PDST32 AA-BB kesiti

Levha 75

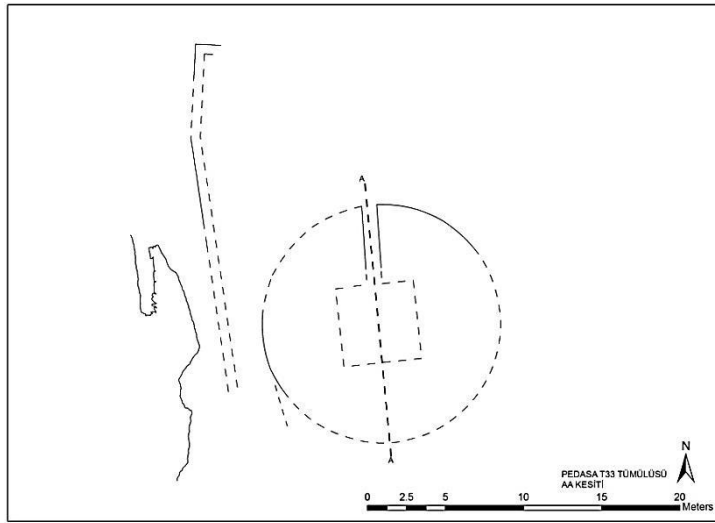

1.PDST32 Mezar odası

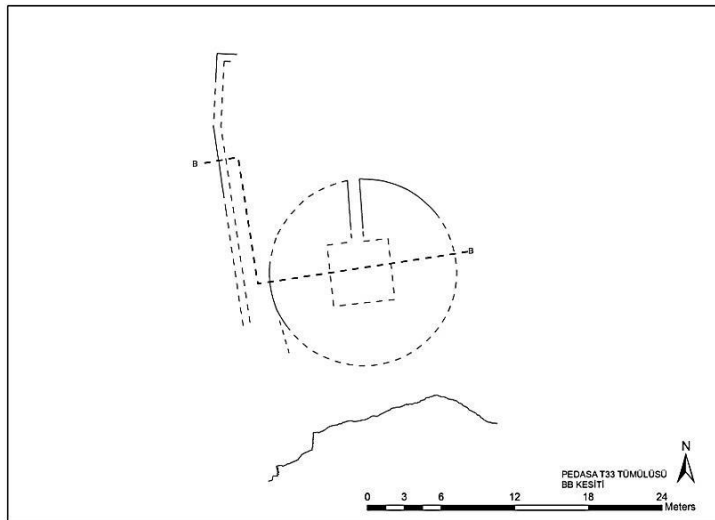

2.PDST32 Dromos?

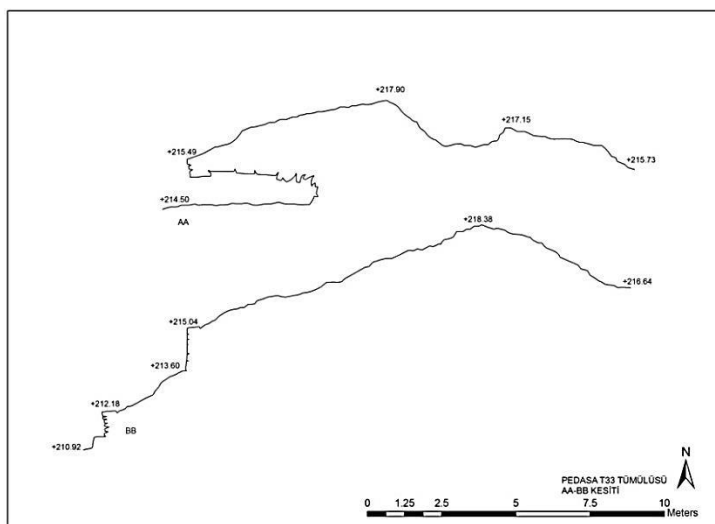
Levha 76

1. PDST33 AA kesiti

2. PDST33 BB kesiti

3. PDST33 AA-BB kesiti

Levha 77

1. PDST33 Teras duvarı

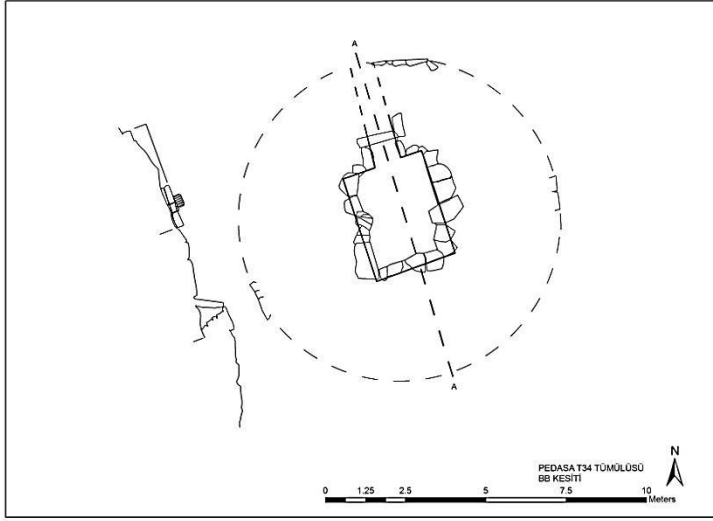

2. PDST33 Dromos ve krepis duvarı

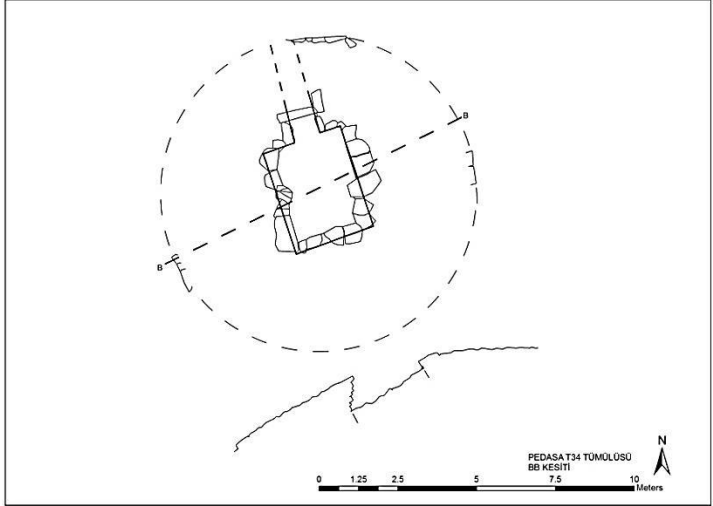

3. PDST33 Mezar odası

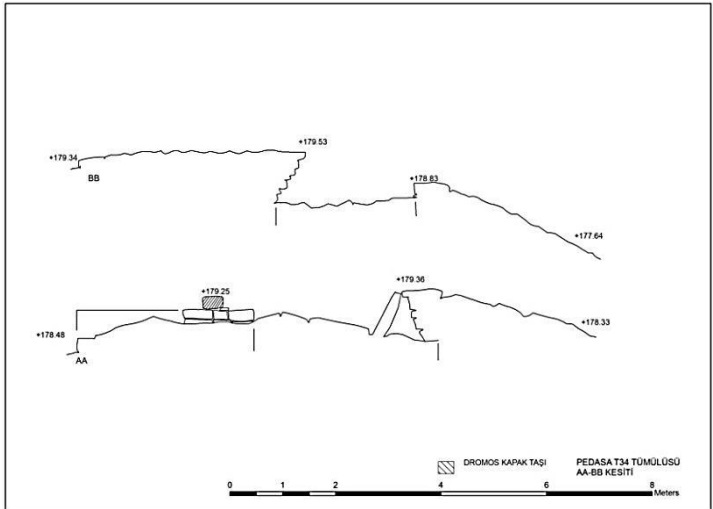
Levha 78

1.PDST34 BB kesiti

2.PDST34 AA kesiti

3.PDST34 AA-BB kesiti

Levha 79

1.PDST34 Krepis duvarı

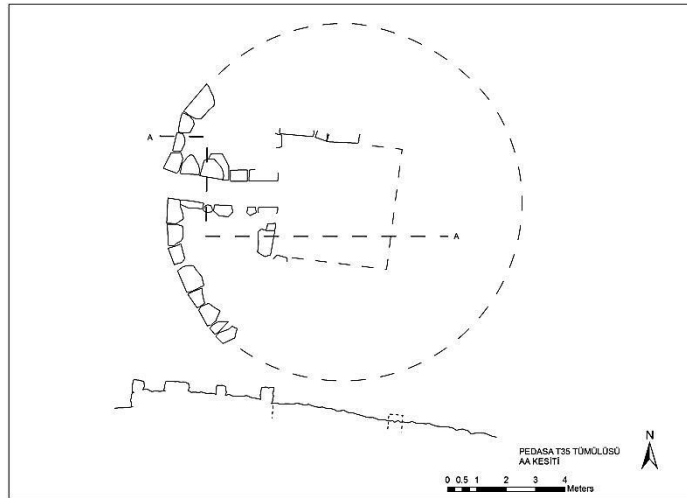

2.PDST34 Dromos

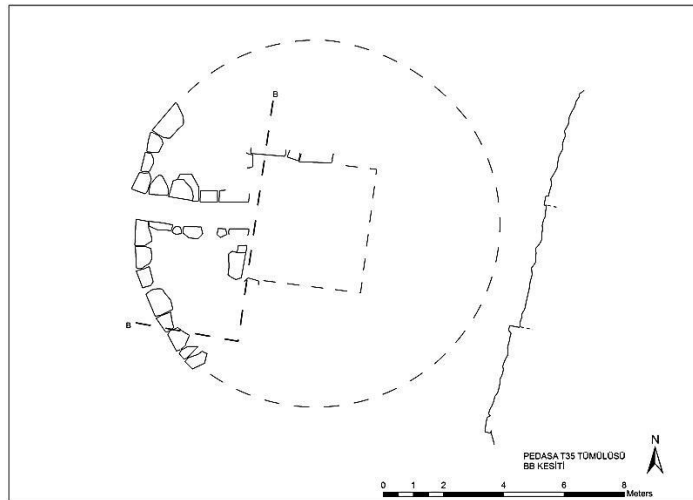

3.PDST34 Mezar odası

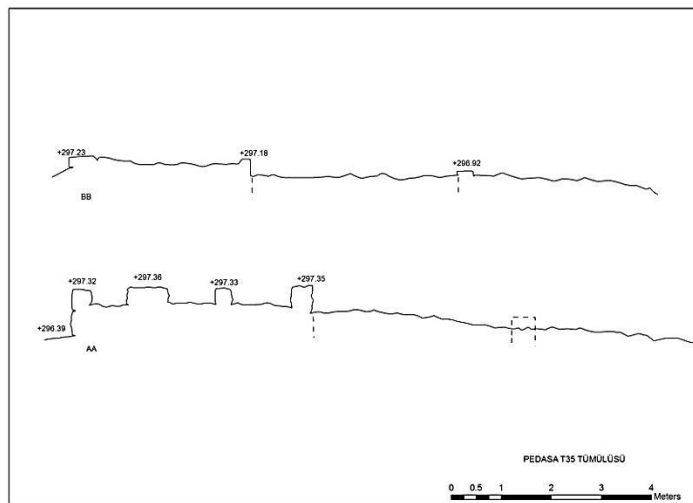
Levha 80

1. PDST35 AA kesiti

2. PDST35 BB kesiti

3. PDST35 AA-BB kesiti

Levha 81

1.PDST35 Krepis duvarı

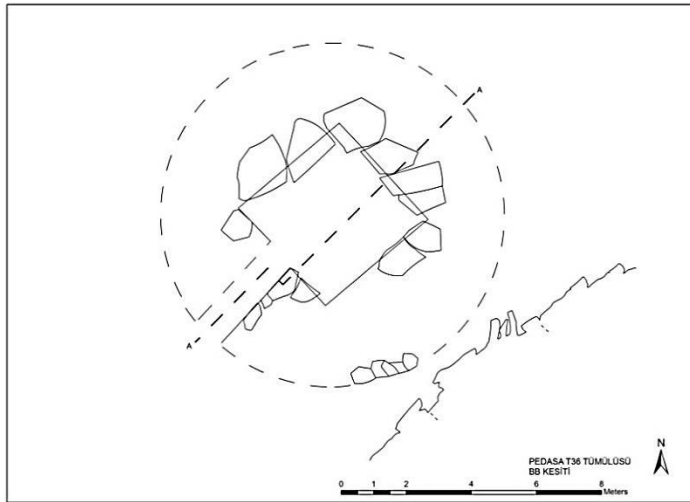

2. PDST35 Dromos

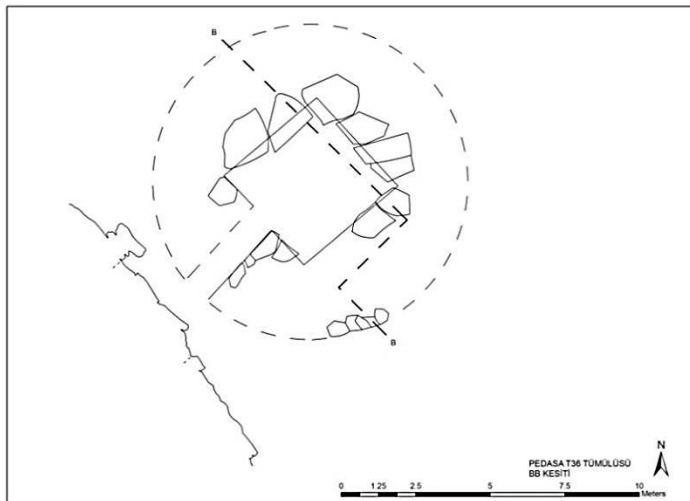

3.PDST35 Mezar odası

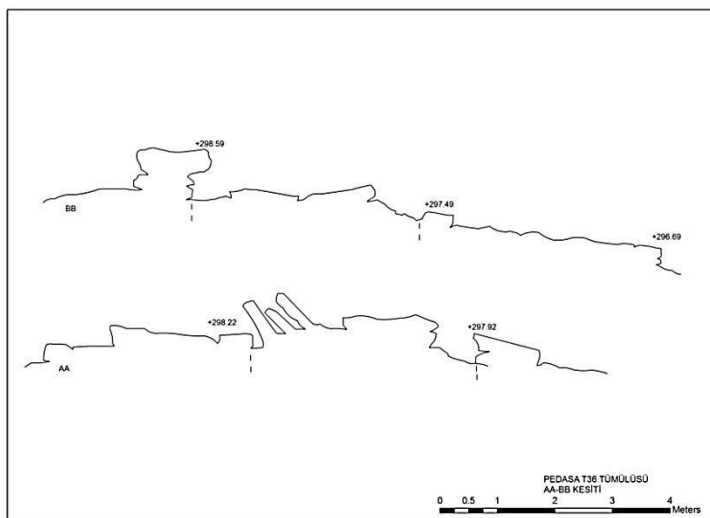
Levha 82

1. PDST36 BB kesiti

2. PDST36 AA kesiti

3. PDST36 AA-BB kesiti

Levha 83

1.PDST36 Krepis duvarı

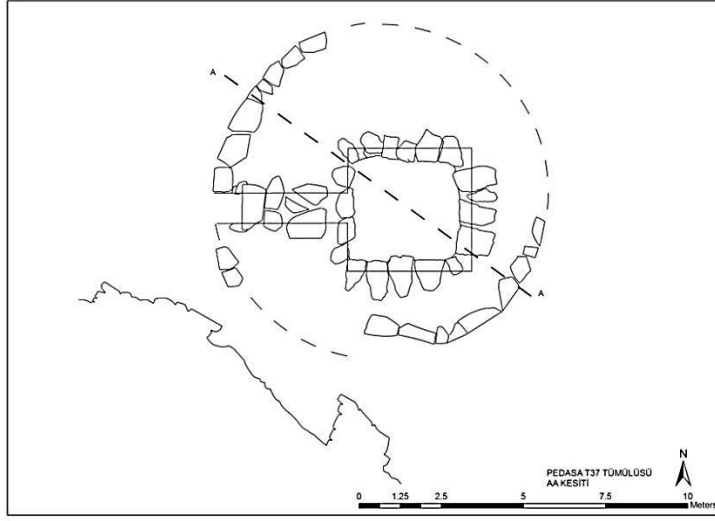

2.PDST36 Mezar odası

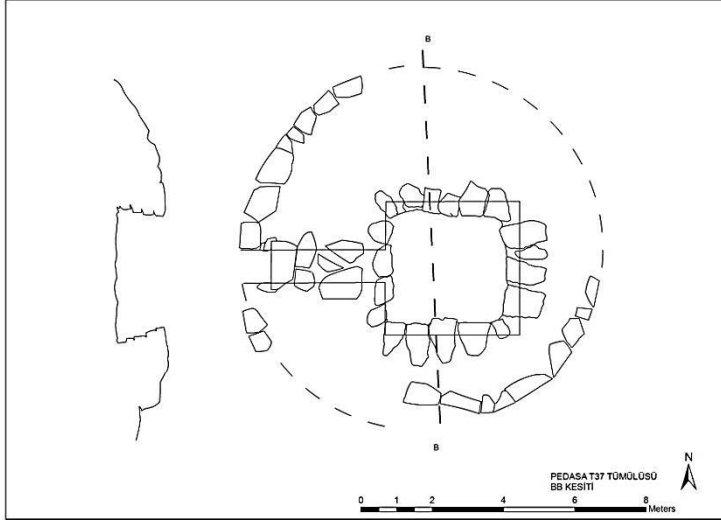

3. PDST36 Dromos

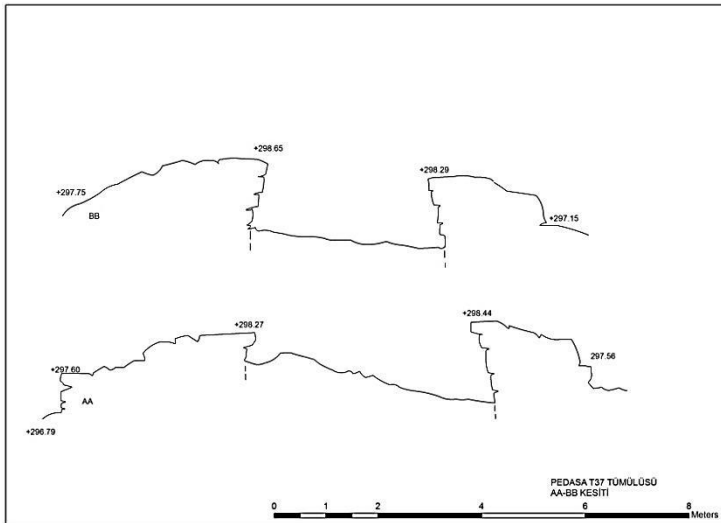
Levha 84

1.PDST37 AA kesiti

2.PDST37 BB kesiti

3.PDST37 AA-BB kesiti

Levha 85

1.PDST37 Krepis duvarı

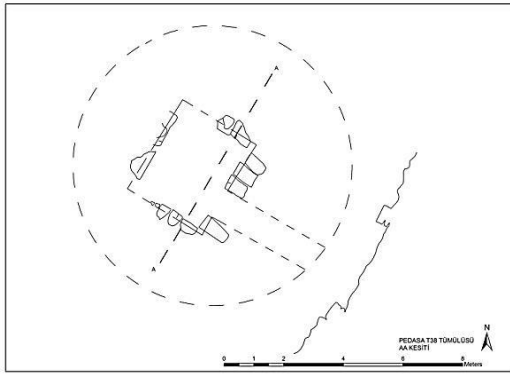

2.PDST37 Dromos

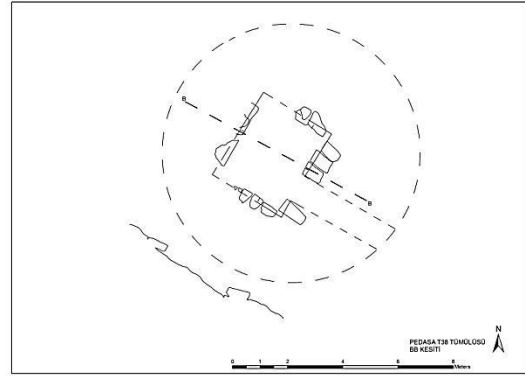

3.PDST37 Mezar odası

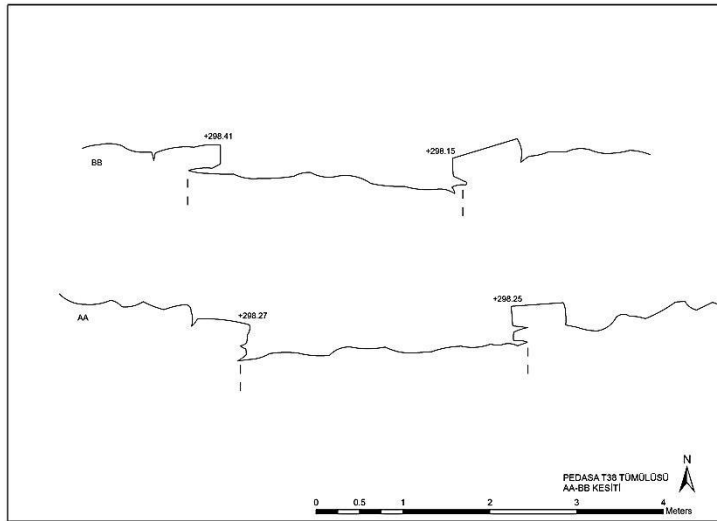
Levha 86

1.PDST38 AA kesiti

2.PDST38 BB kesiti

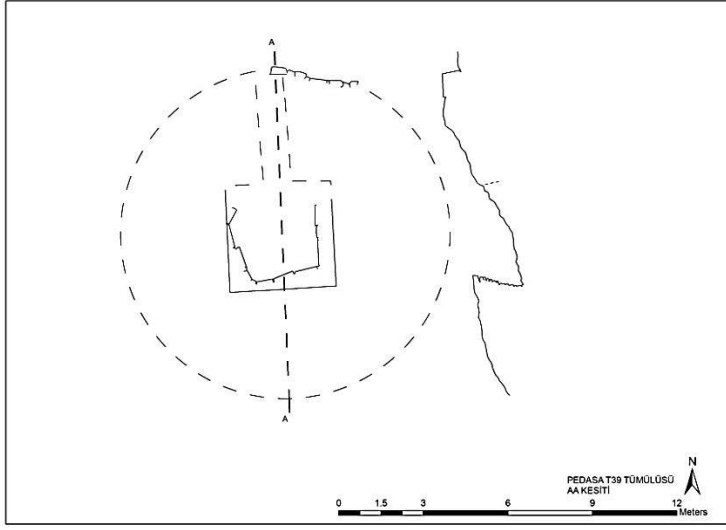

3.PDST38 AA-BB kesiti

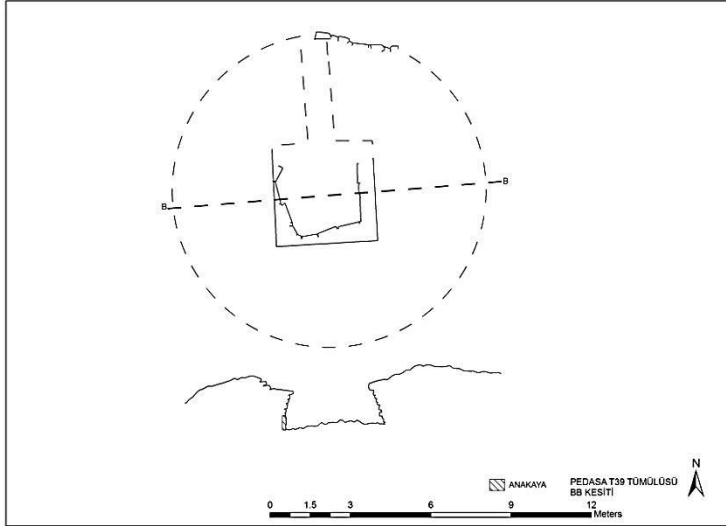

4.PDST38 Mezar odası

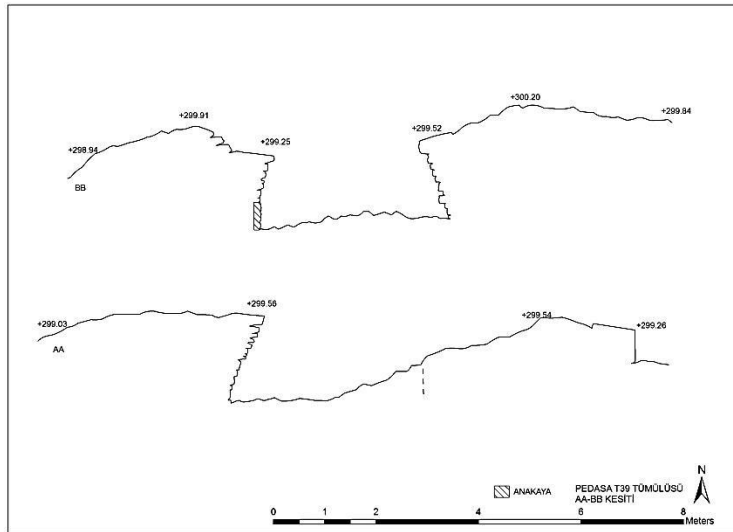
Levha 87

1. PDST39 AA kesiti

2. PDST39 BB kesiti

3. PDST39 AA-BB kesiti

Levha 88

1.PDST39 Krepis duvarı

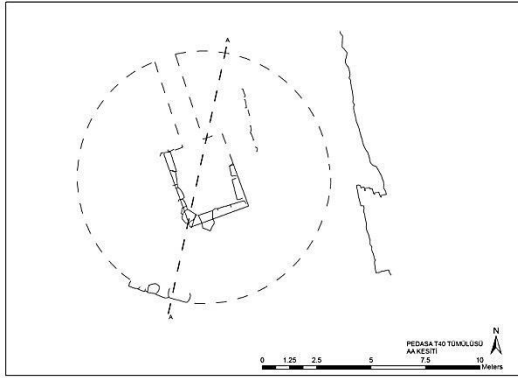

2.PDST39 Mezar odası

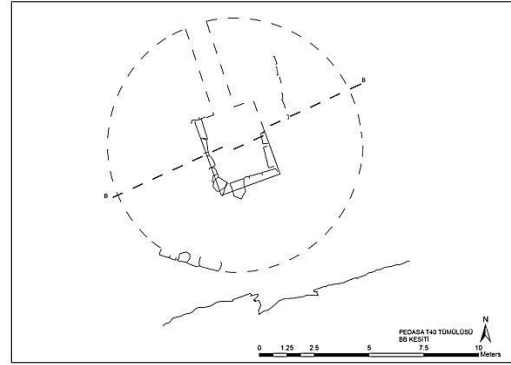

3.PDST39 Batı duvarı

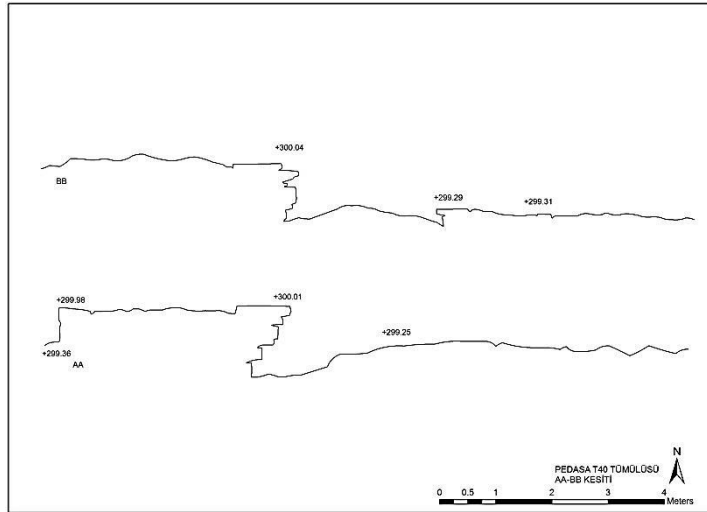
Levha 89

1.PDST40 AA kesiti

2.PDST40 BB kesiti

3.PDST40 AA-BB kesiti

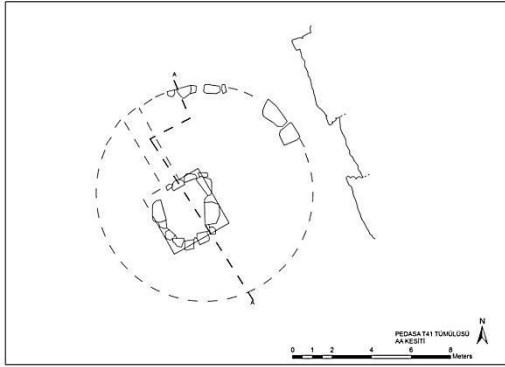

4.PDST40 Krepis duvarı

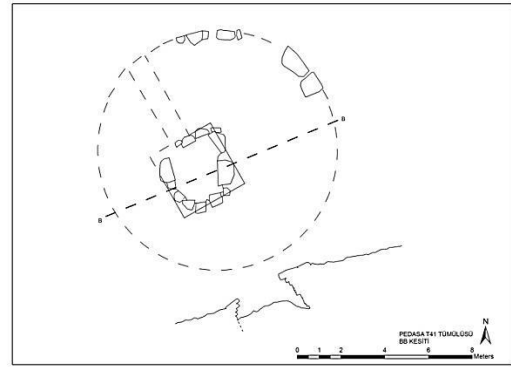

5. PDST40 Mezar odası

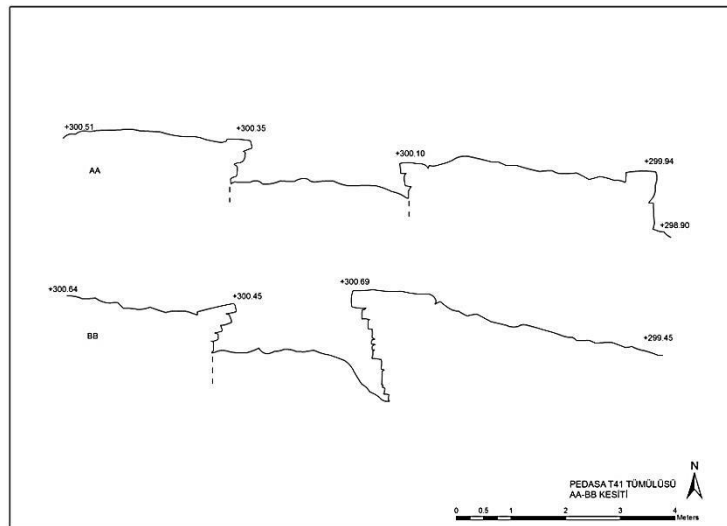
Levha 90

1.PDST41 AA kesiti

2.PDST41 BB kesiti

3.PDST41 AA-BB kesiti

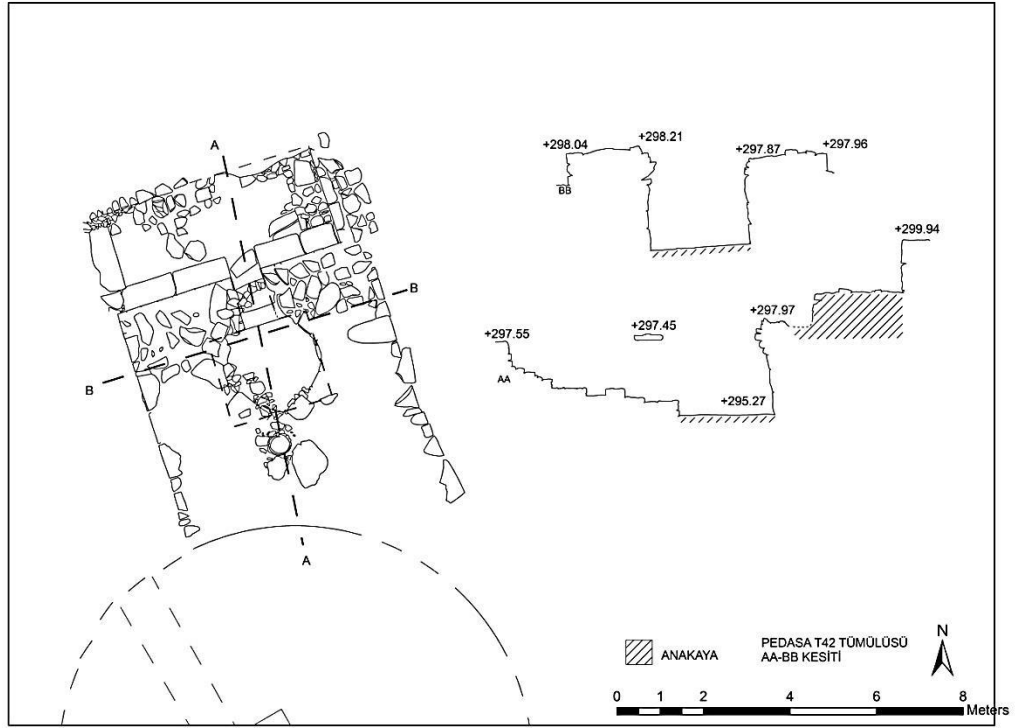

4.PDST41 krepis duvarı

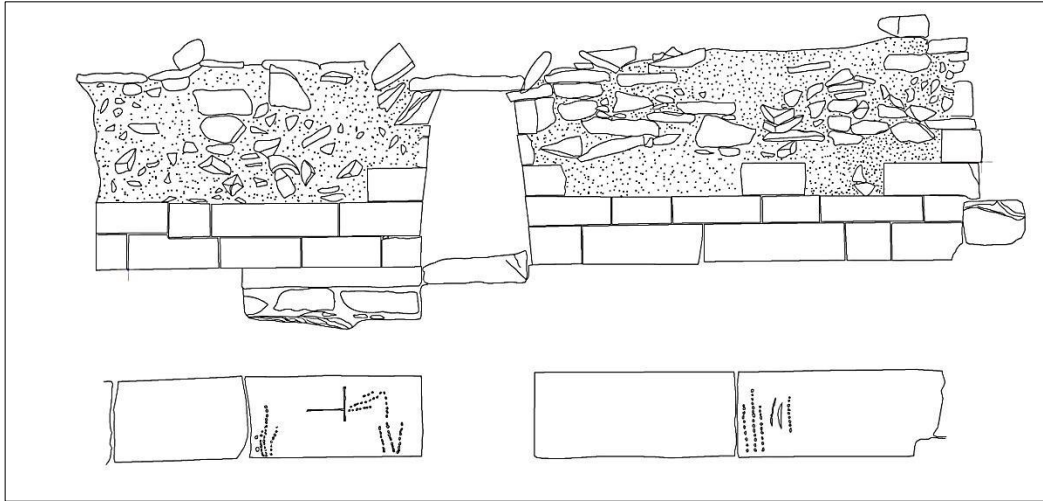

5.PDST41 Mezar odası

Levha 91

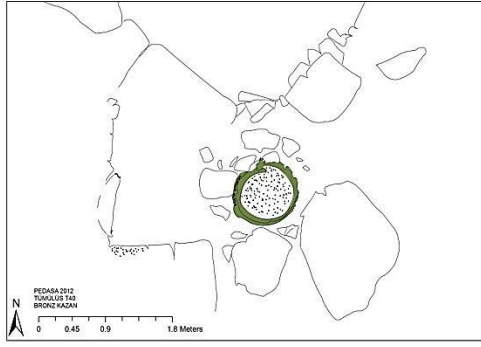

1.PDST42 Plan, AA-BB kesiti

2.PDST42 Ön oda cephe

Levha 92

1.PDST42 Bronz kazan

2.PDST42 Sandık mezar

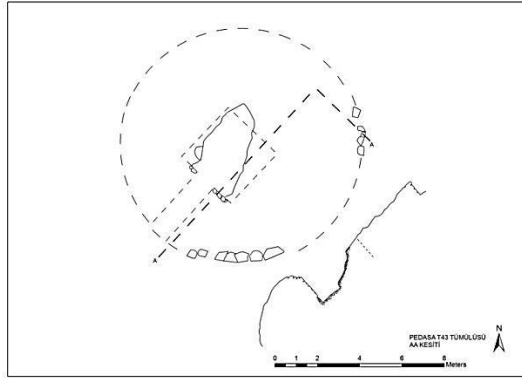

3.PDST42 Dromos

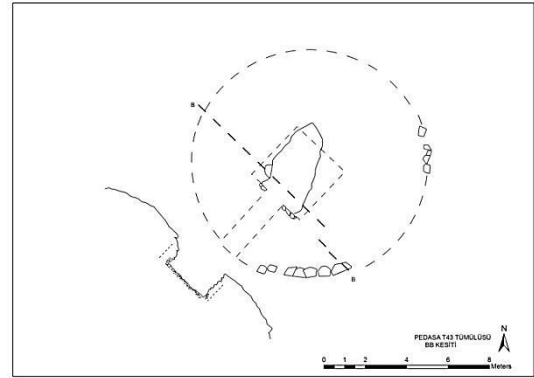

4.PDST42 Ön oda cephesi

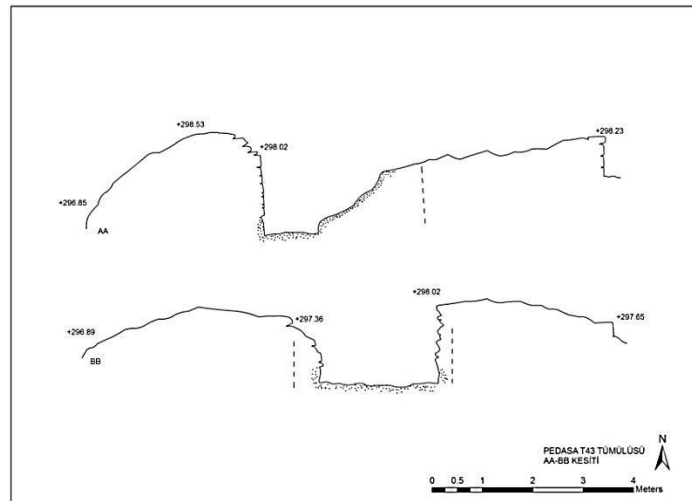
Levha 93

1.PDST43 AA kesiti

2.PDST43 BB kesiti

3.PDST43 AA-BB kesiti

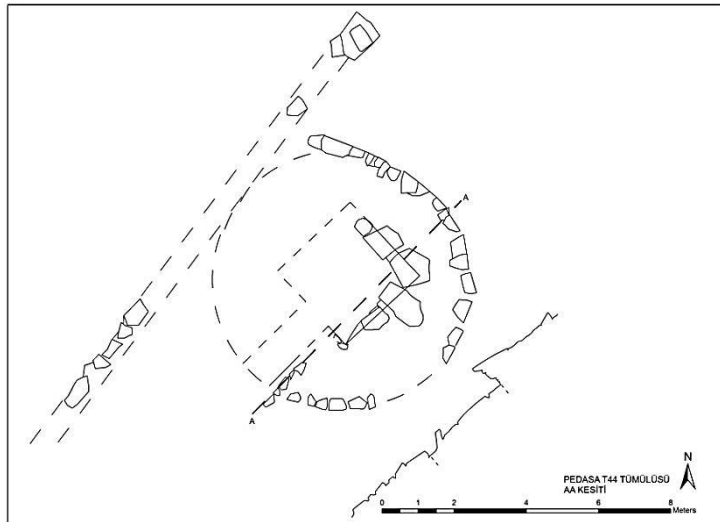

4.PDST43 Krepis duvarı

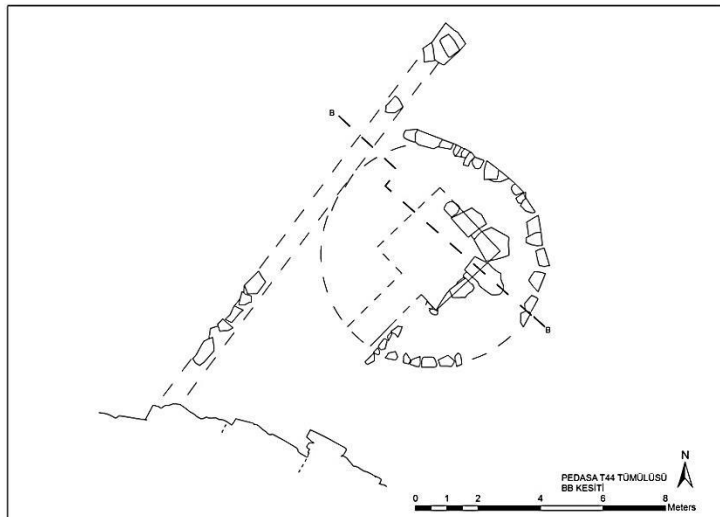

5.PDST43 Mezar odası

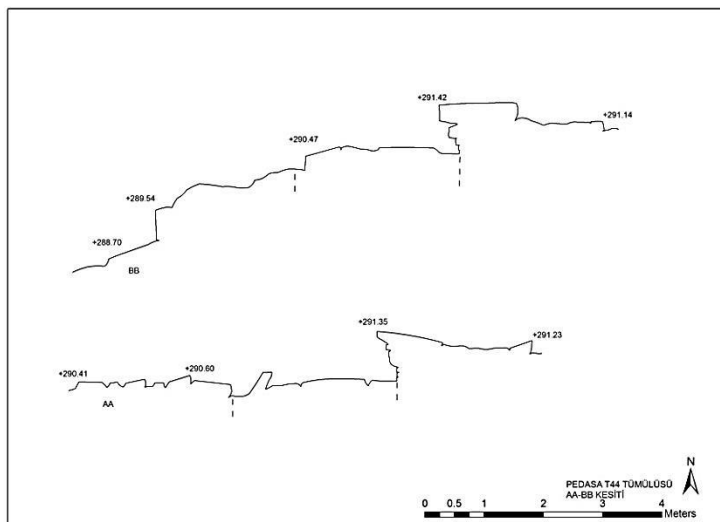
Levha 94

1.PDST44 AA kesiti

2.PDST44 BB kesiti

3.PDST44 AA-BB kesiti

Levha 95

1.PDST44 Teras duvarı

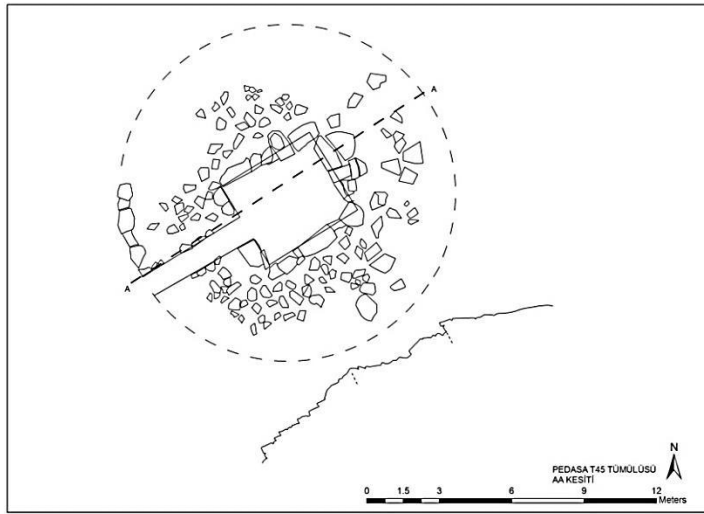
2.PDST44 Krepis

duvarı

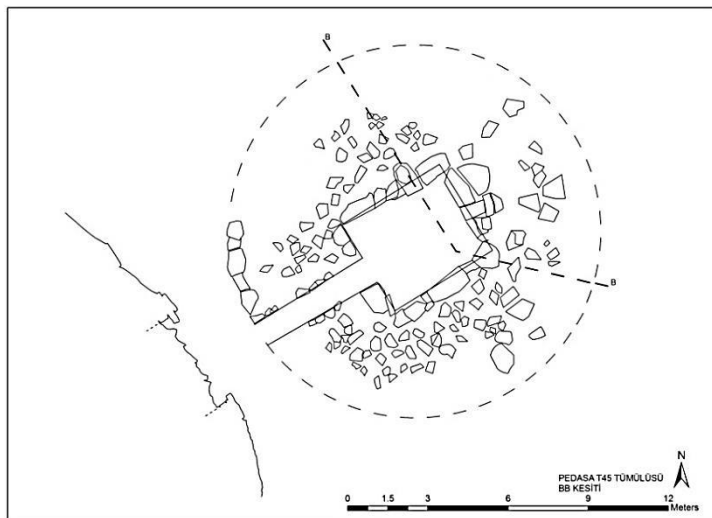

3.T44 Mezar odası

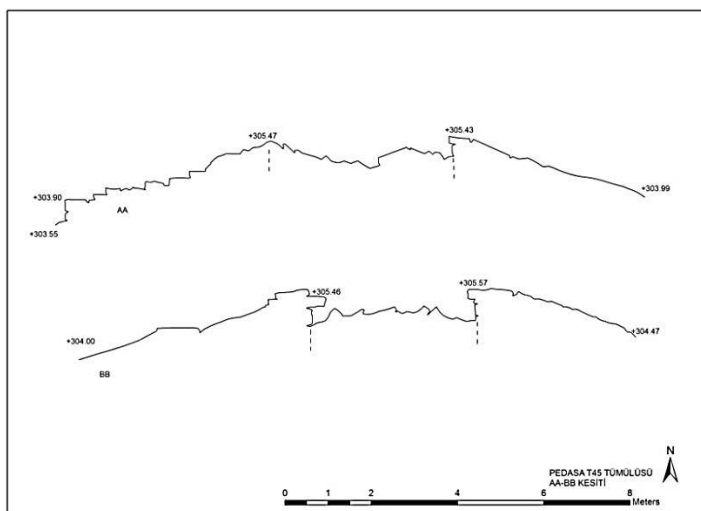
Levha 96

1.PDST45 AA kesiti

2.PDST45 BB kesiti

3.PDST45 AA-BB kesiti

Levha 97

1.PDST45 Krepis duvarı

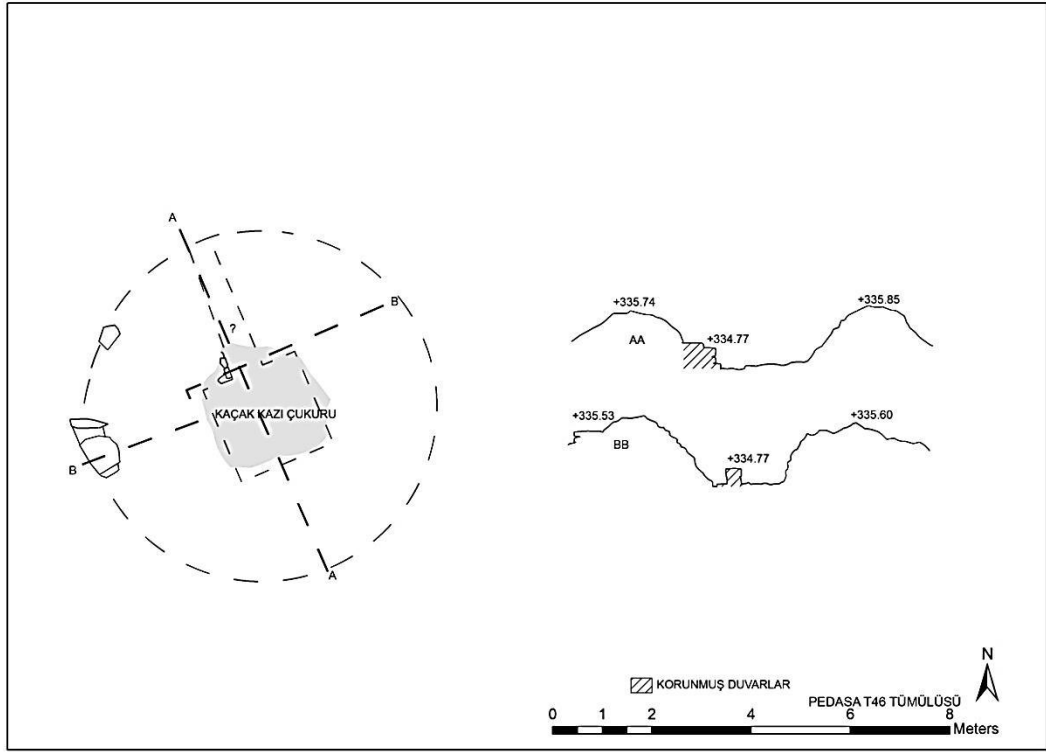

2.PDST45Mezar odası

3.PDST45 Dromos

Levha 98

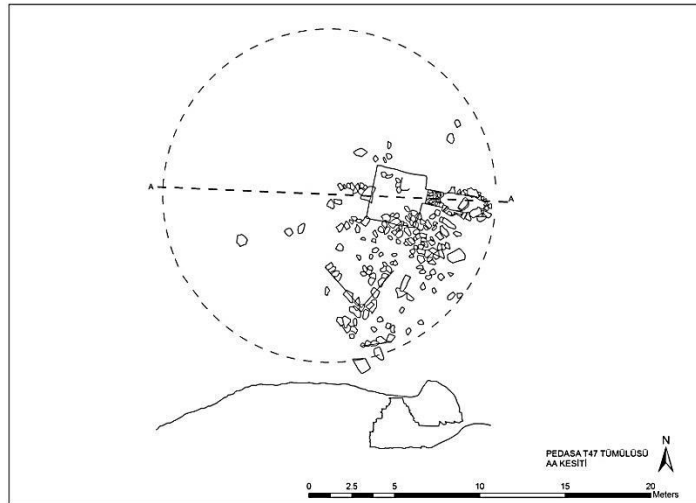

1. PDST46 Plan, AA-BB kesiti

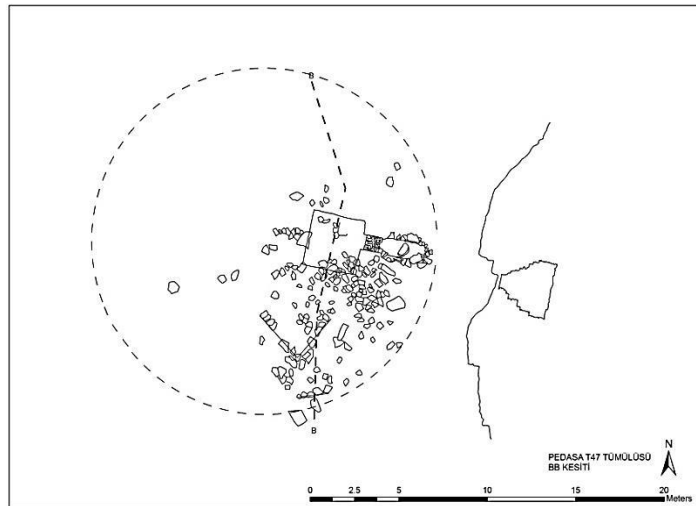

2. PDST46 Mezar odası?

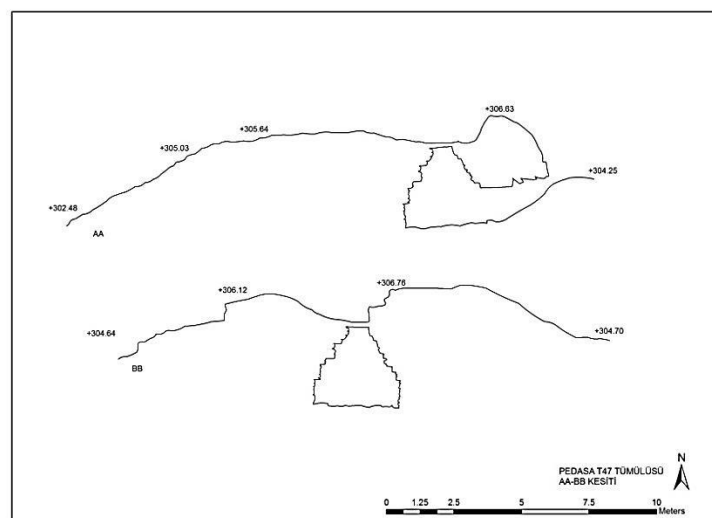
Levha 99

1. PDST47 AA kesiti

2. PDST47 BB kesiti

3. PDST47 AA-BB kesiti

Levha 100

1.PDST47 Dromos

2.PDST47 Dromos oda girişi

3.PDST47 Mezar odası

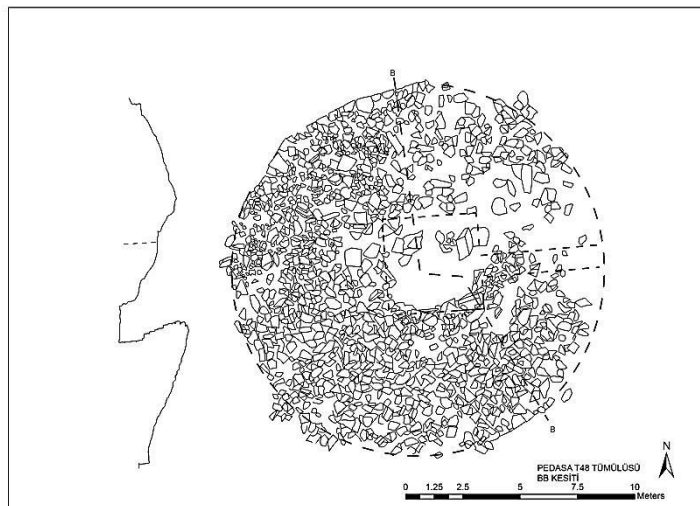

4.PDST47 Urne kabı

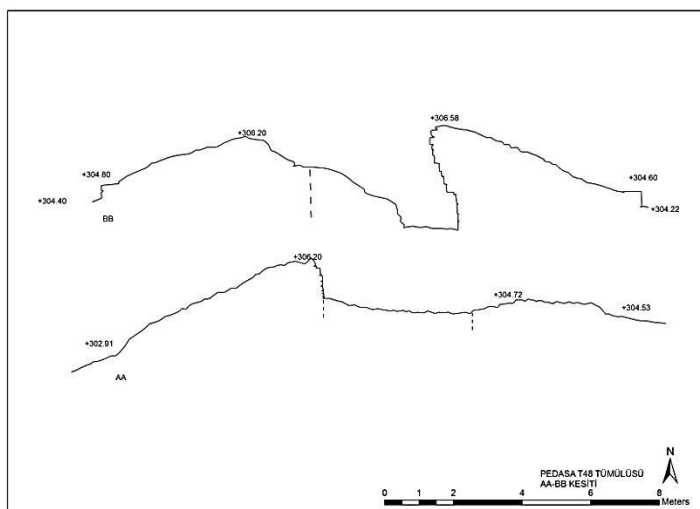
Levha 101

1. PDST48 AA kesiti

2. PDST48 BB kesiti

3. PDST48 AA-BB kesiti

Levha 102

1.PDST48 Krepis duvarı

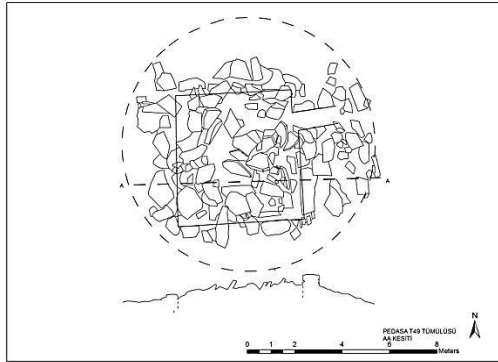
2.PDST48 Oda batı duvarı

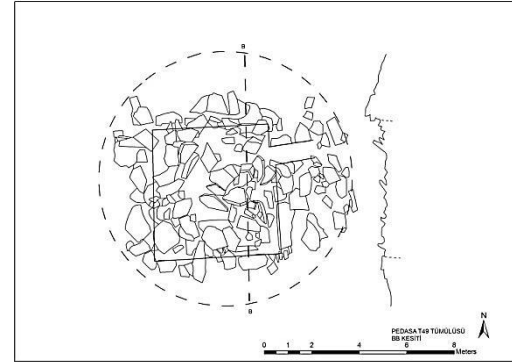
3. PDST48 kaçak kazı

çukuru

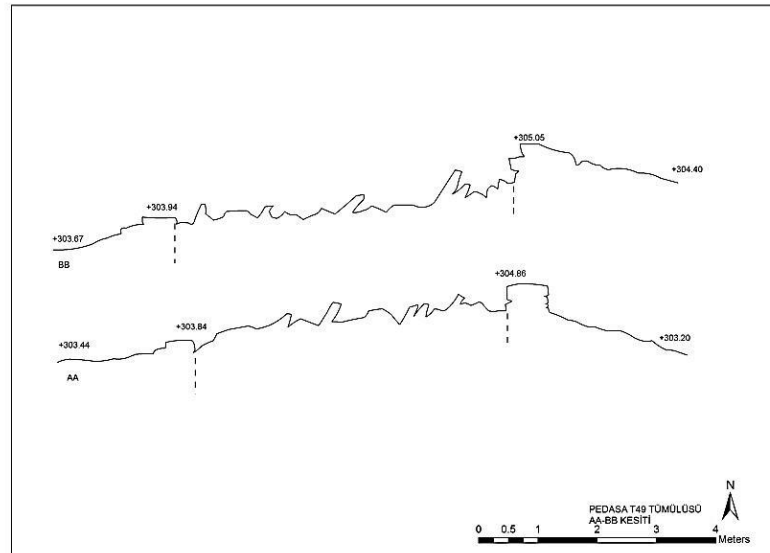
Levha 103

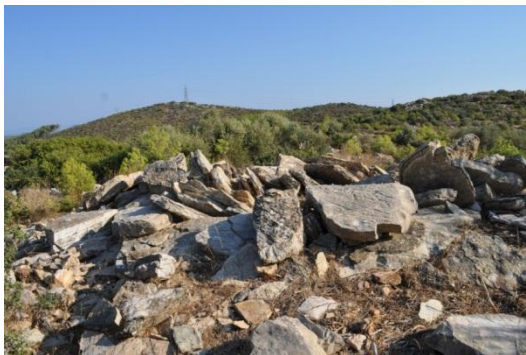
1.PDST49 AA kesiti

2.PDST49 BB kesiti

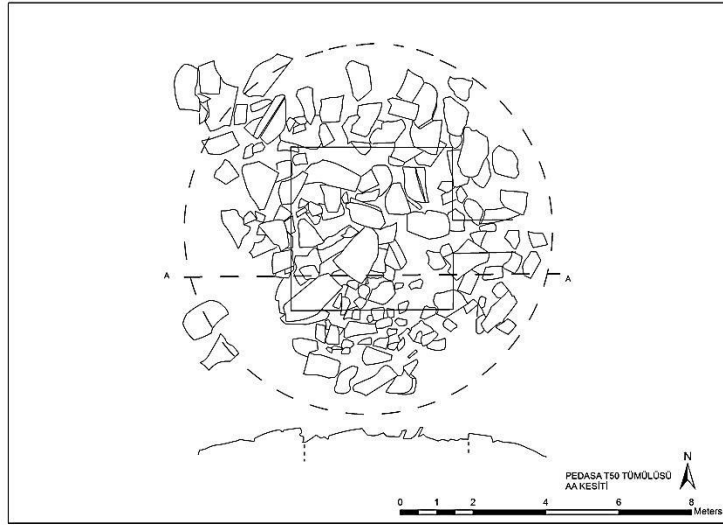
3.PDST49 AA-BB kesiti

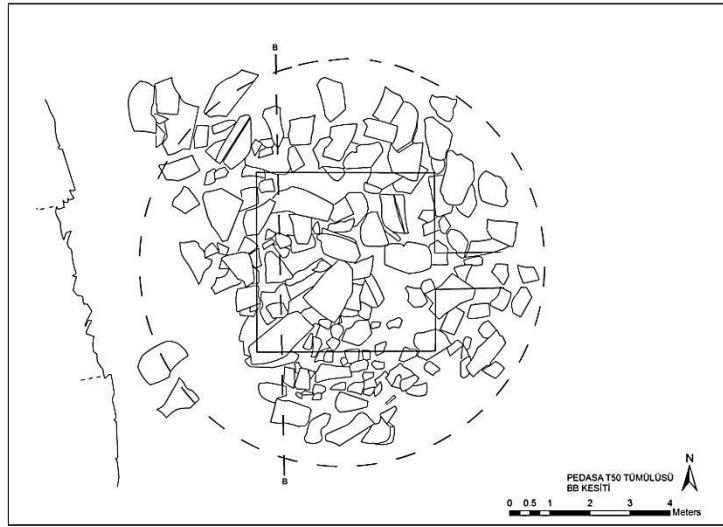
4.PDST49 Mezar odası

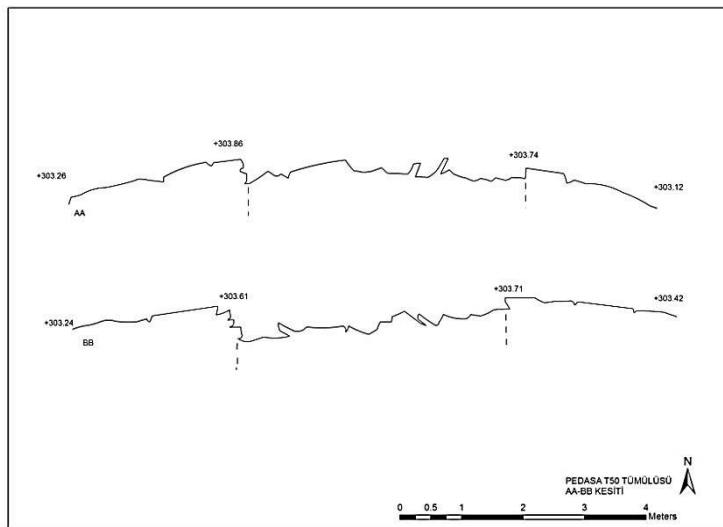
5.PDST49 Dromos

Levha 104

1. PDST50 AA kesiti

2. PDST50 BB kesiti

3. PDST50 AA-BB kesiti

Levha 105

1.PDST50

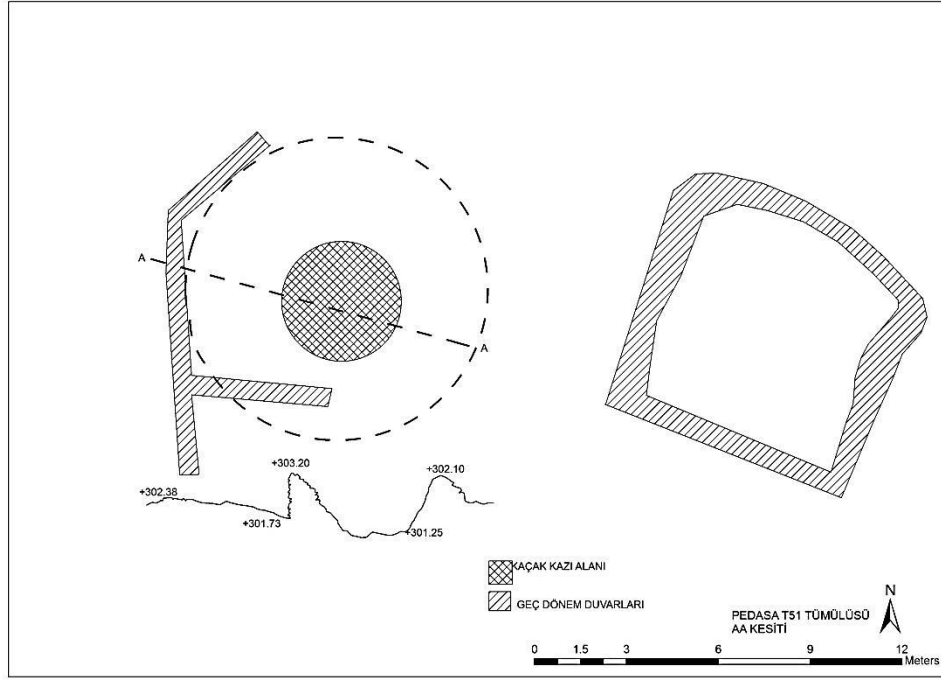

2.PDST50 Mezar odası

3.PDST50 Dromos

Levha 106

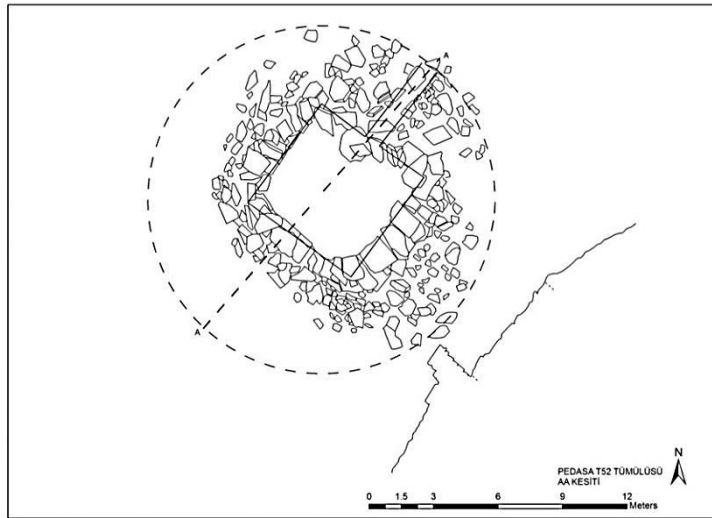

1.PDST51 Plan ve kesit

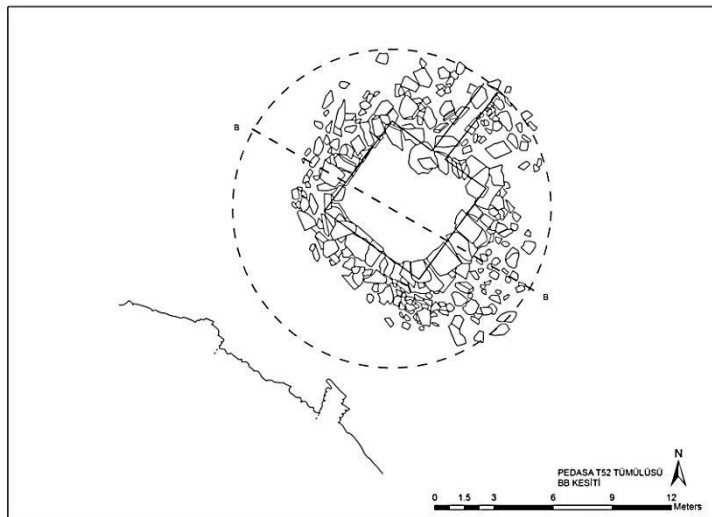

2.PDST51

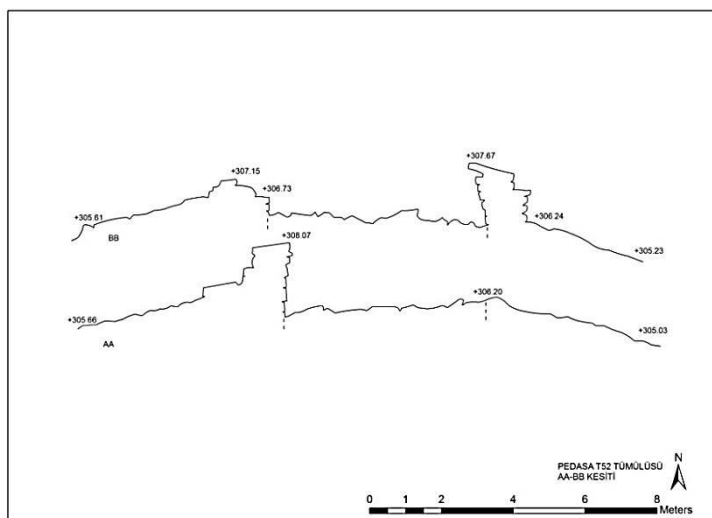
Levha 107

1.PDST52 AA kesiti

2.PDST52 BB kesiti

3.PDST52 AA-BB kesiti

Levha 108

1.PDST52

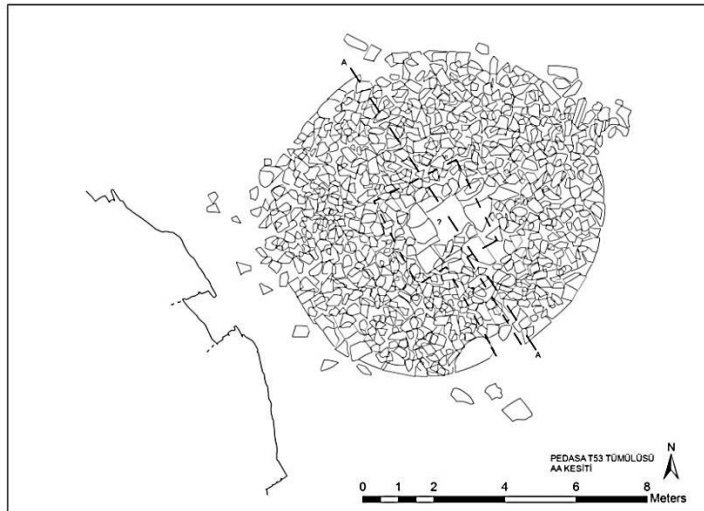

2.PDST52 Mezar odası

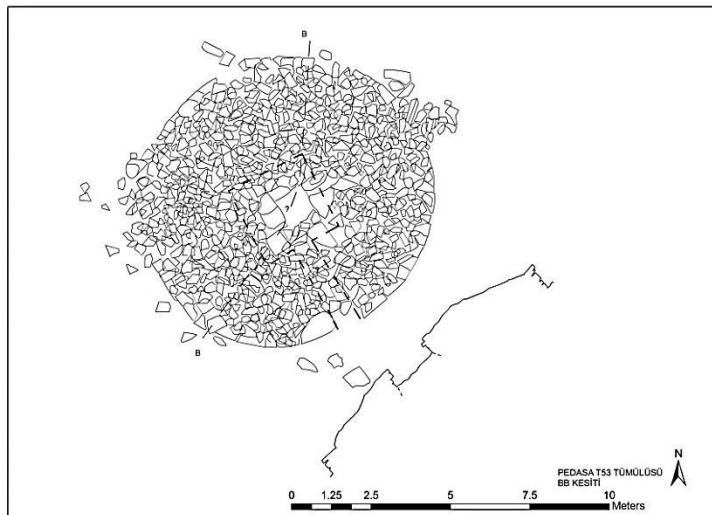

3.PDST52 Dromos

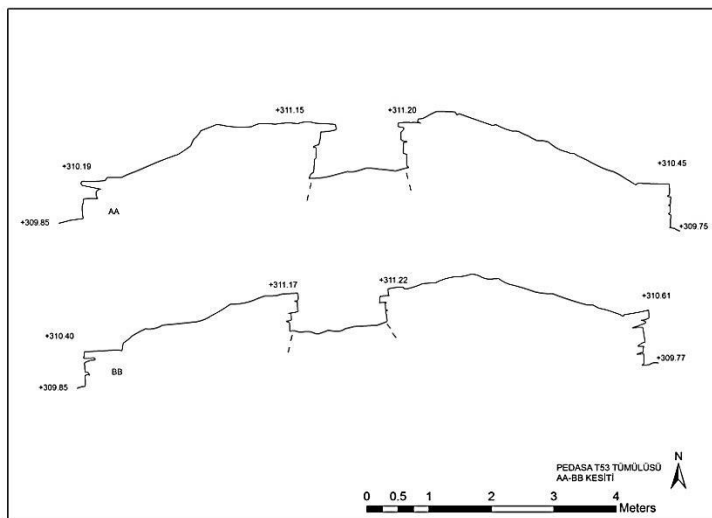
Levha 109

1. PDST53 AA kesiti

2. PDST53 BB kesiti

3. PDST53 AA-BB kesiti

Levha 110

1.PDST53

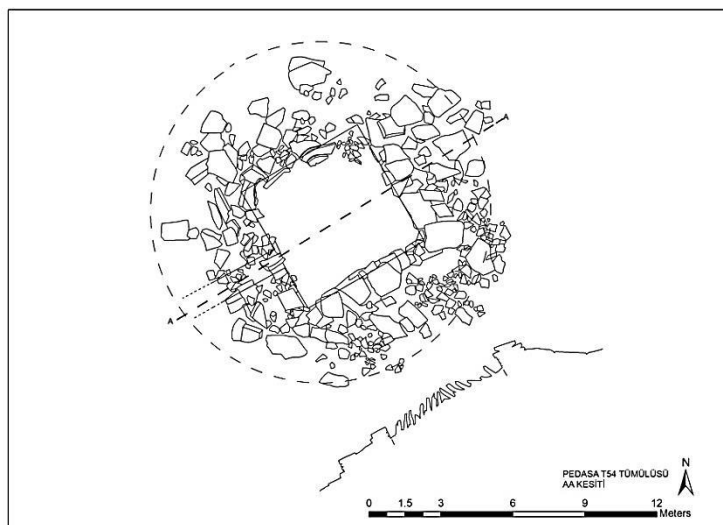
2.PDST53 Dromos? Krepis

duvarı

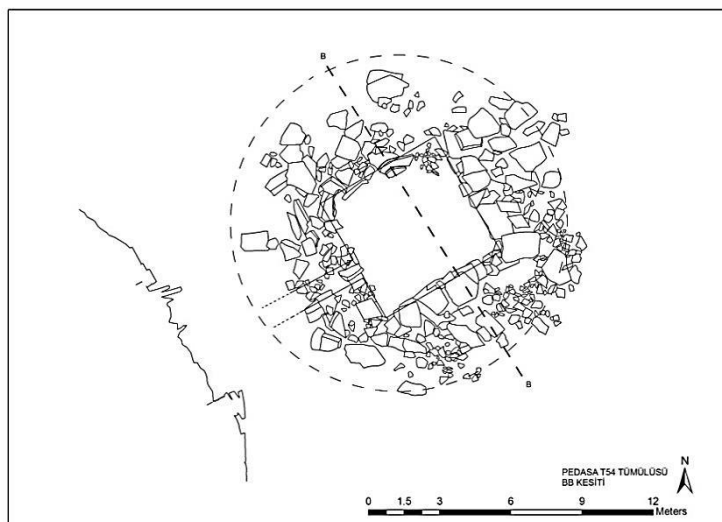

3.PDST53 Mezar odası

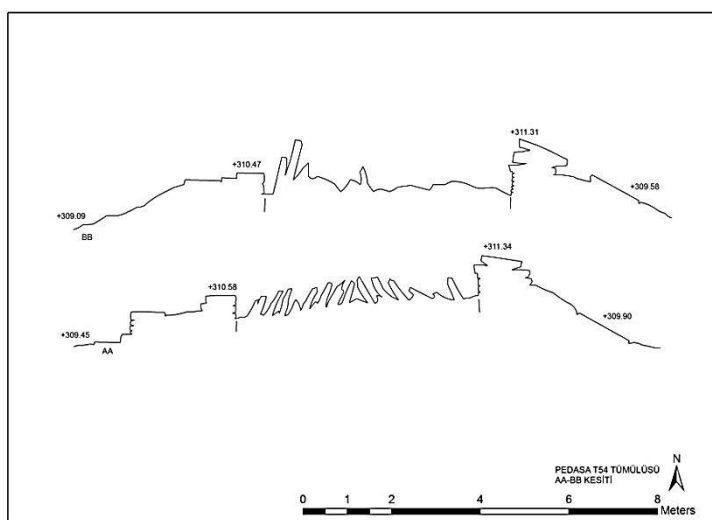
Levha 111

1.PDST54 AA kesiti

2.PDST54 BB kesiti

3.PDST54 AA-BB kesiti

Levha 112

1.PDST54

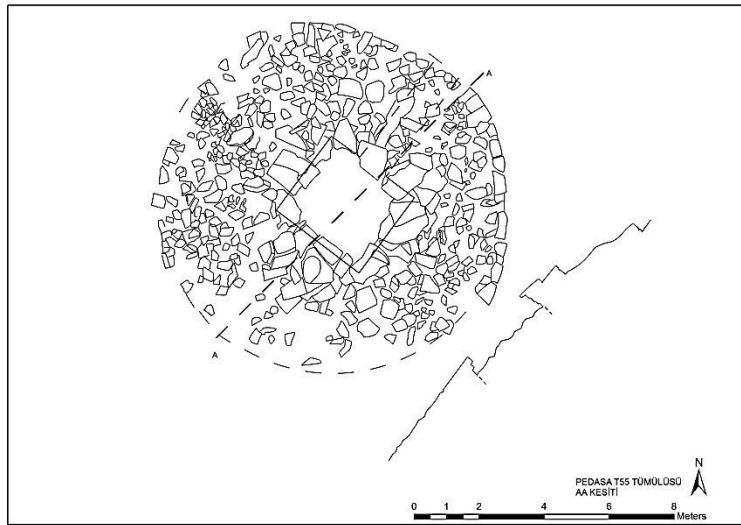

2.PDST54 Dromos

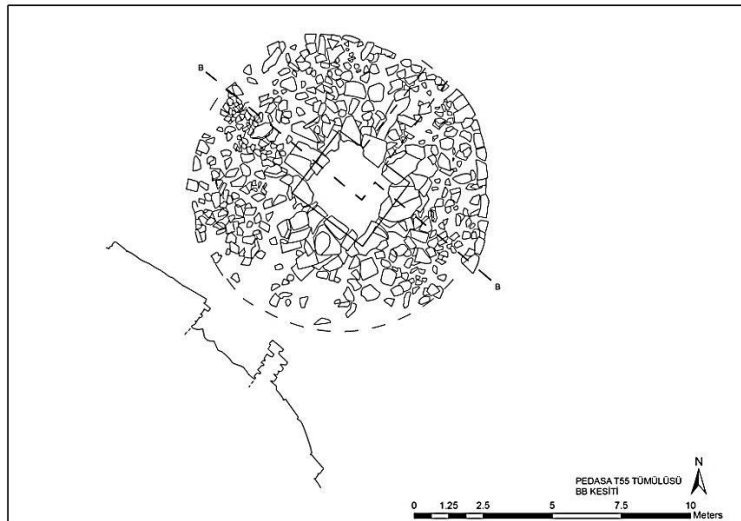

3.PDST54 Mezar odası

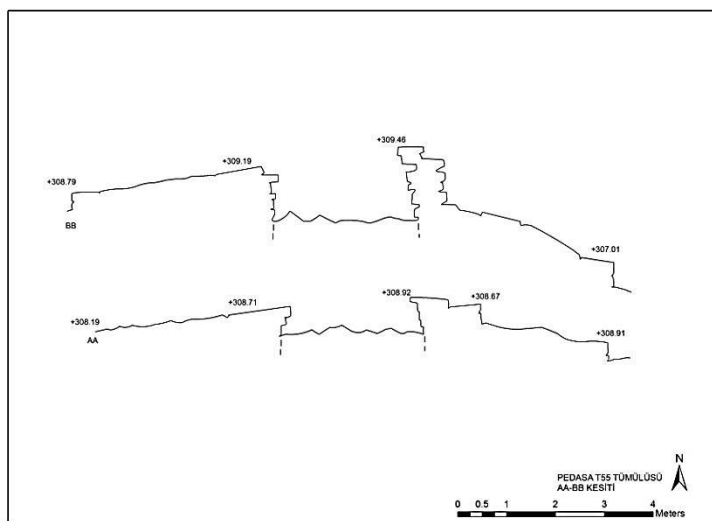
Levha 113

1.PDST55 AA kesiti

2.PDST55 BB kesiti

3.PDST55 AA-BB kesiti

Levha 114

1.PDST55

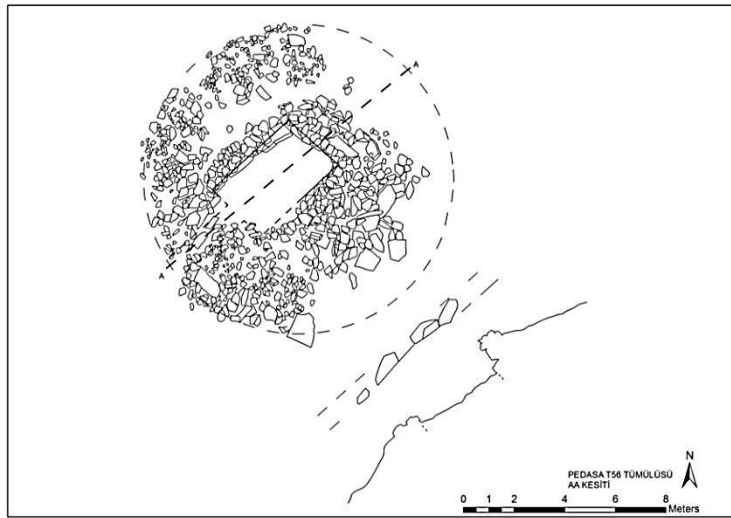

2.PDST55 Krepis duvarı

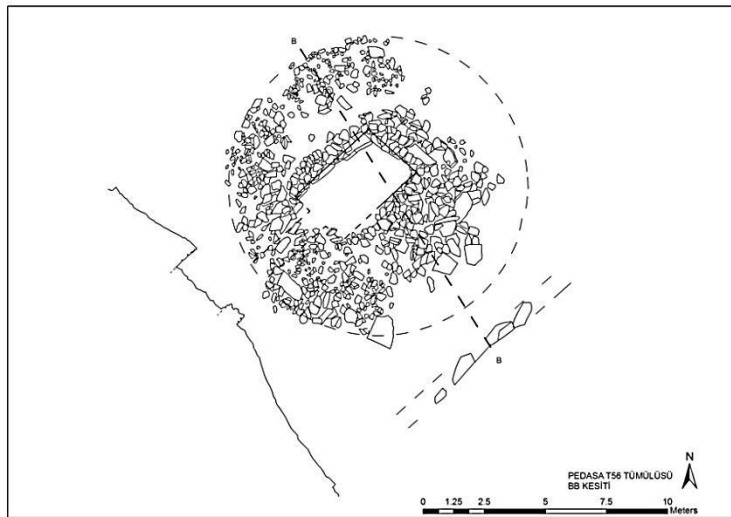

3.PDST55 Mezar odası

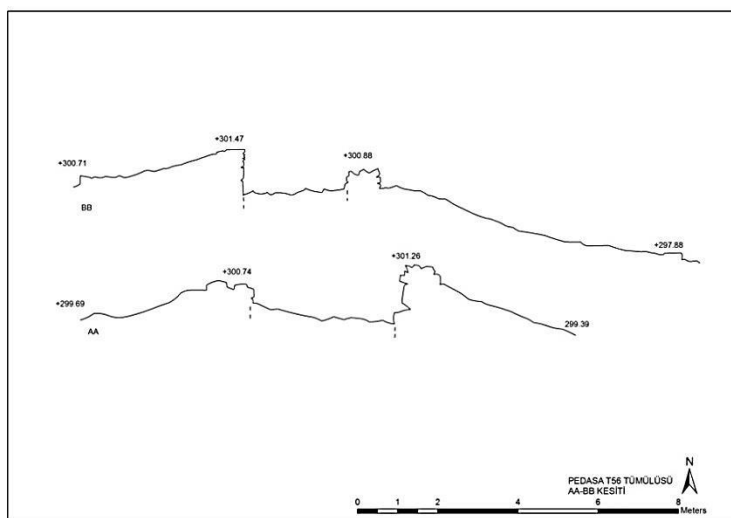
Levha 115

1. PDST56 AA kesiti

2. PDST56 BB kesiti

3. PDST56 AA-BB kesiti

Levha 116

1.PDST56

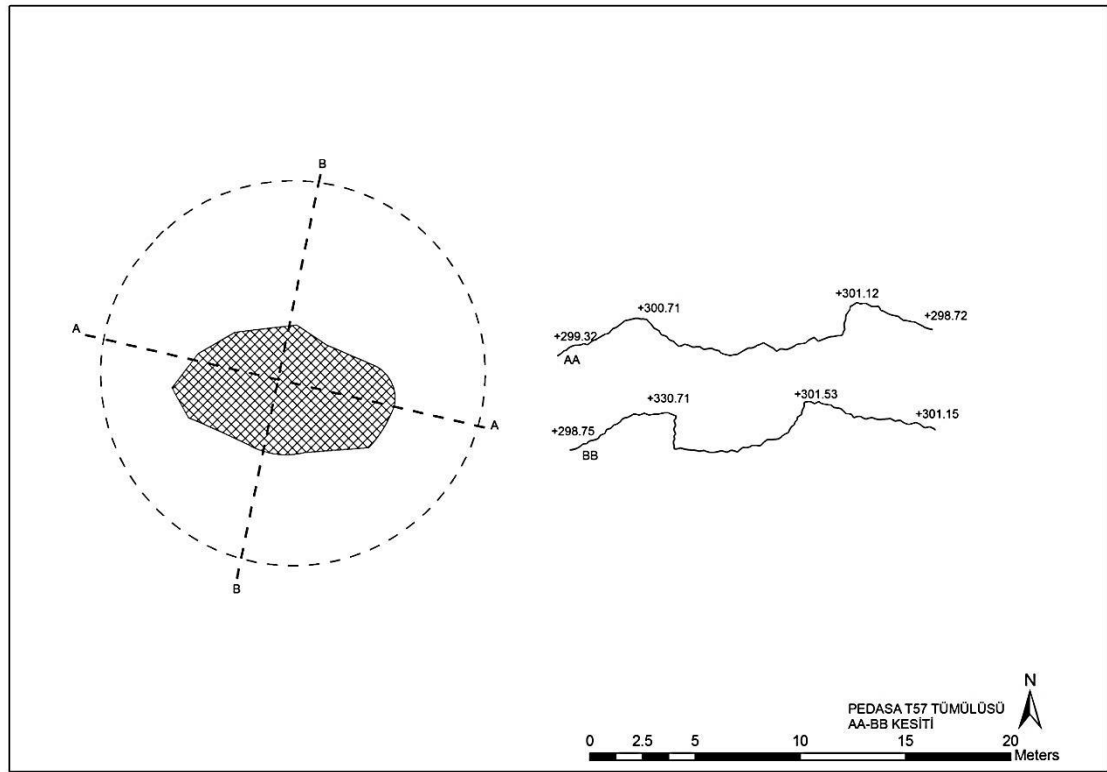

2.PDST56 Krepis duvarı

3.PDST56 Mezar odası

Levha 117

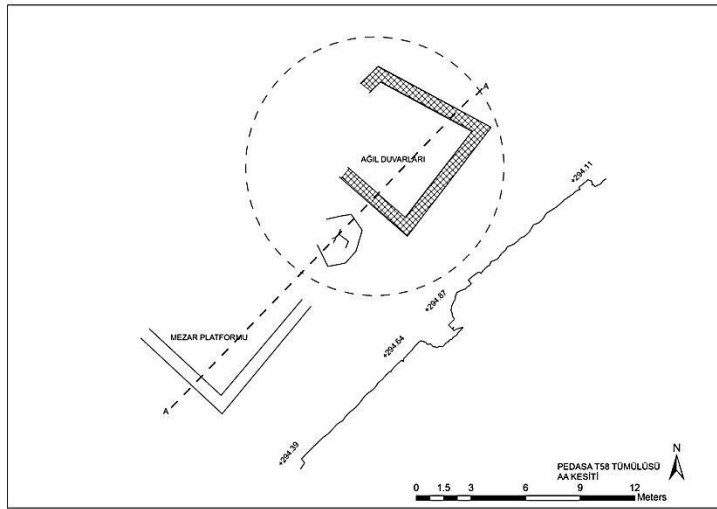

1.PDST57 Plan, AA-BB kesiti

2.PDST57

Levha 118

1.PDST58 Plan, AA kesiti

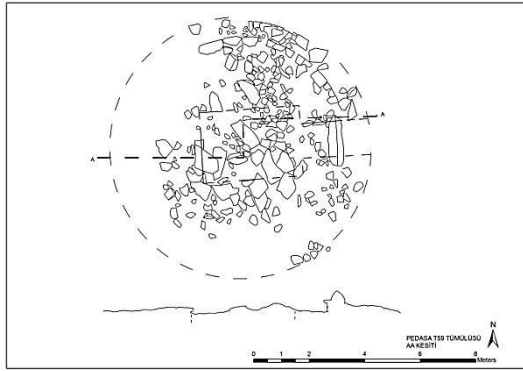

2.PDST58

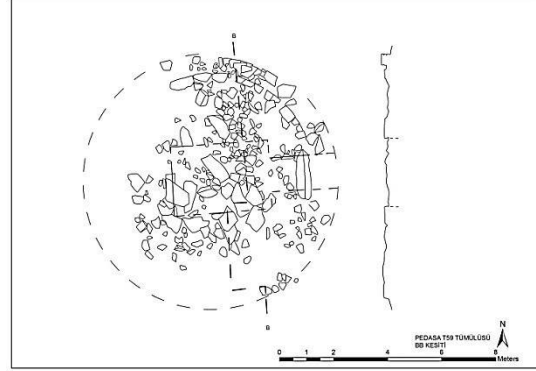

3.PDST58 Mezar odası?

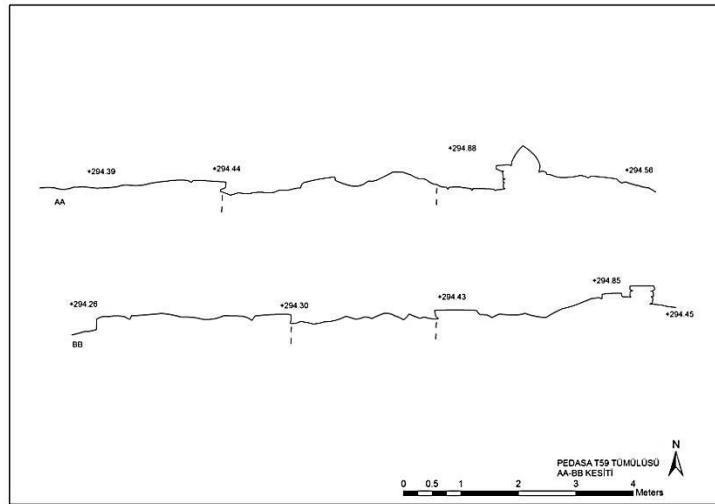
Levha 119

1.PDST59 AA kesiti

2.PDST59 BB kesiti

3.PDST59 AA-BB kesiti

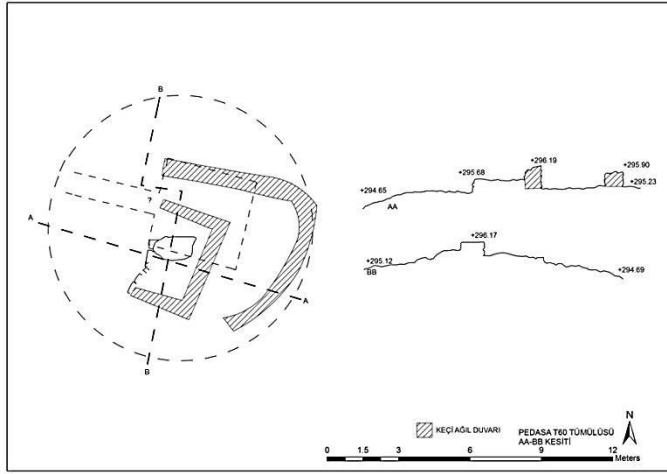

4.PDST59 Krepis duvarı

5.PDST59 Mezar odası

Levha 120

1.PDST60 Plan, AA-BB kesiti

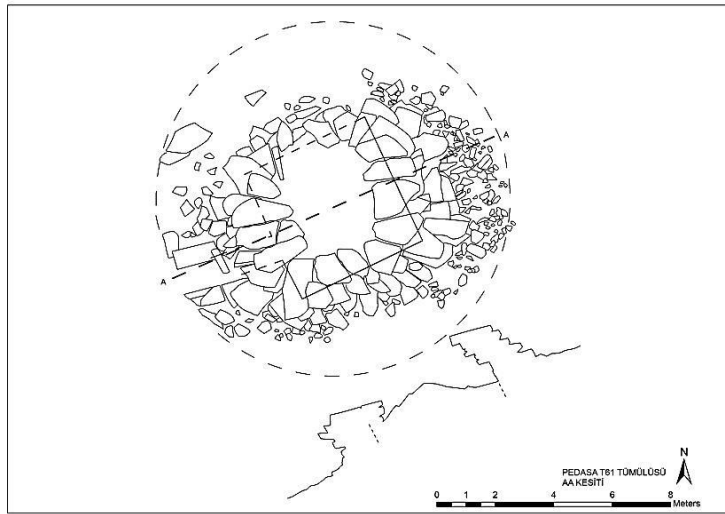

2.PDST60

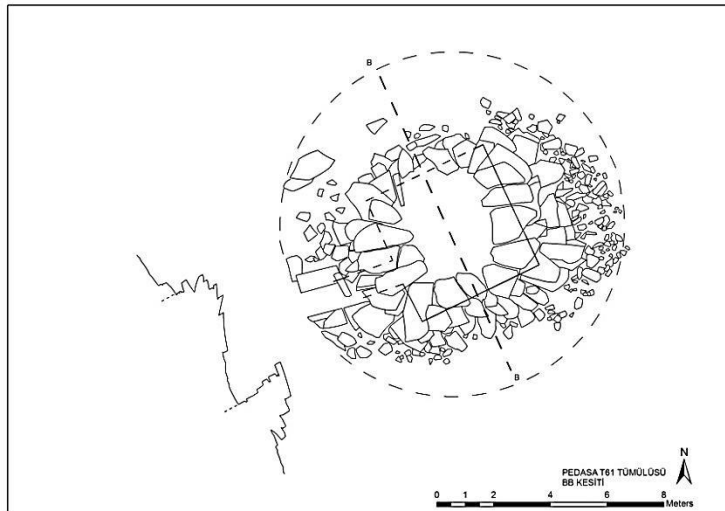

3. PDST60 Mezar odası

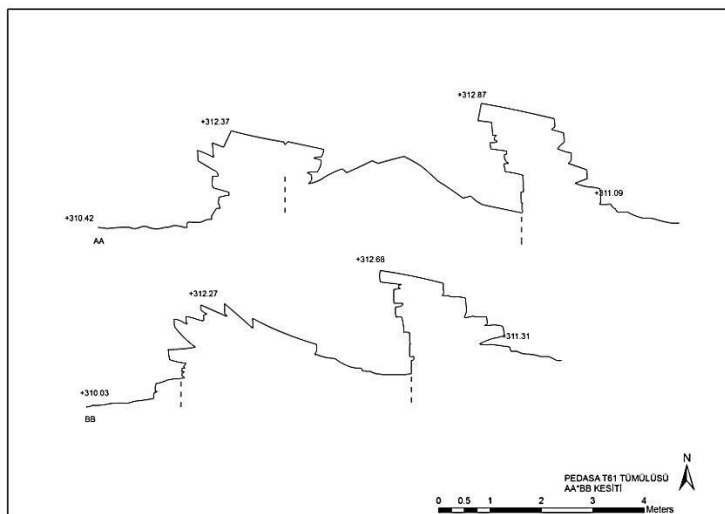
Levha 121

1. PDST61 AA kesiti

2. PDST61 BB kesiti

3. PDST61 AA-BB kesiti

Levha 122

1.PDST61

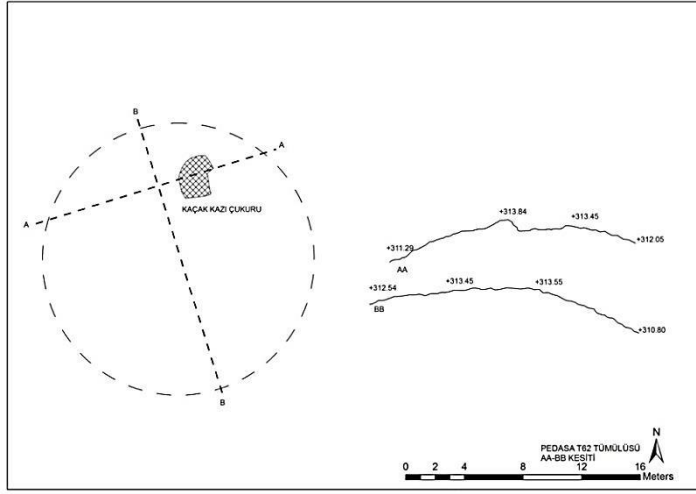

2.PDST61 Dromos

3.PDST61 Mezar odası

Levha 123

1.PDST62 Plan, AA-BB kesiti

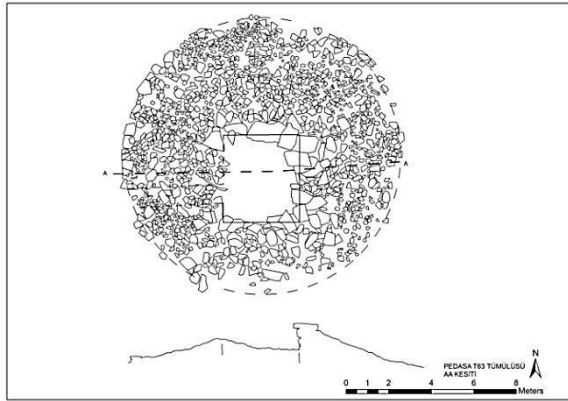

2.PDST62

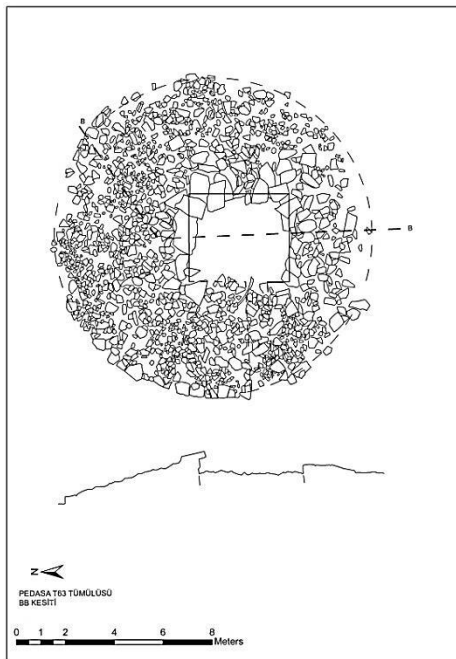

3.PDST62 Kaçak kazı çukuru

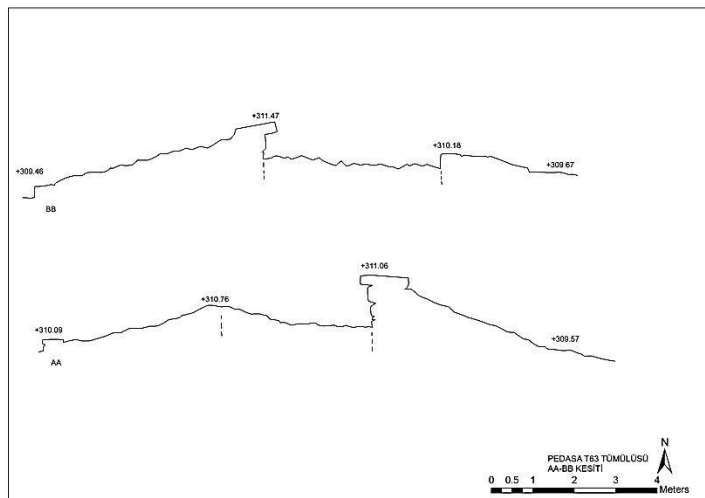
Levha 124

1. PDST63 AA kesiti

2. PDST63 BB kesiti

3. PDST63 AA-BB kesiti

Levha 125

1.PDST63

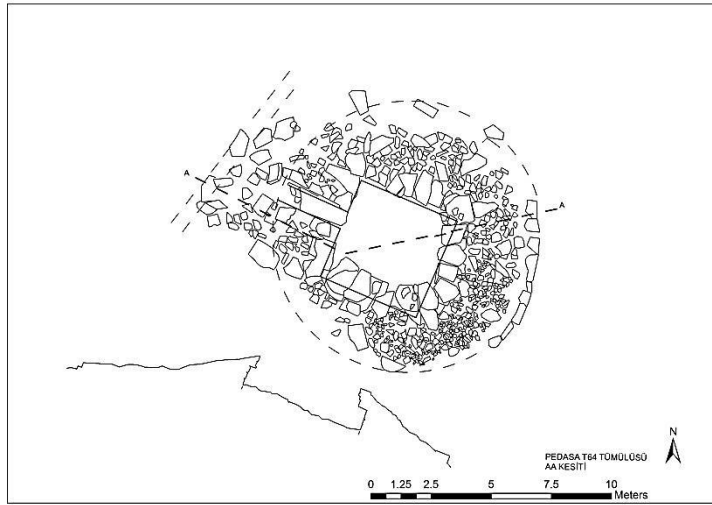

2.PDST63 Krepis duvarı

3.PDST63 Dromos

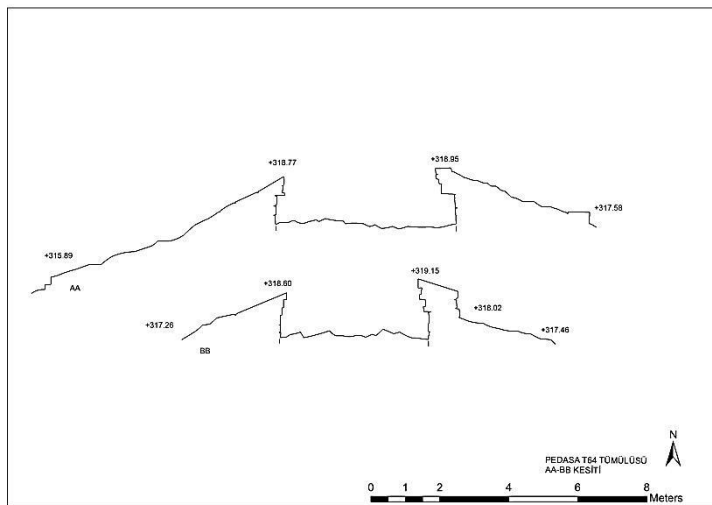
Levha 126

1.PDST64 AA kesiti

2. PDST64 BB kesiti

3.PDST64 AA-BB kesiti

Levha 1127

1.PDST64

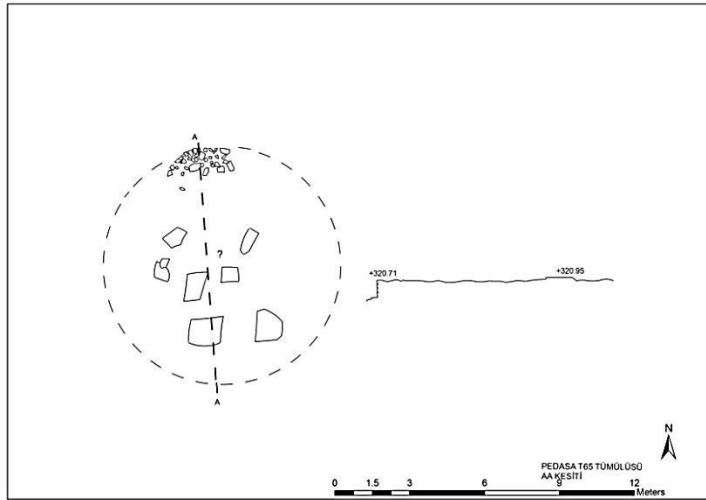

2.PDST64 Mezar odası

3.PDST64 Dromos

Levha 128

1.PDST65 Plan, AA-BB kesiti

2.PDST65

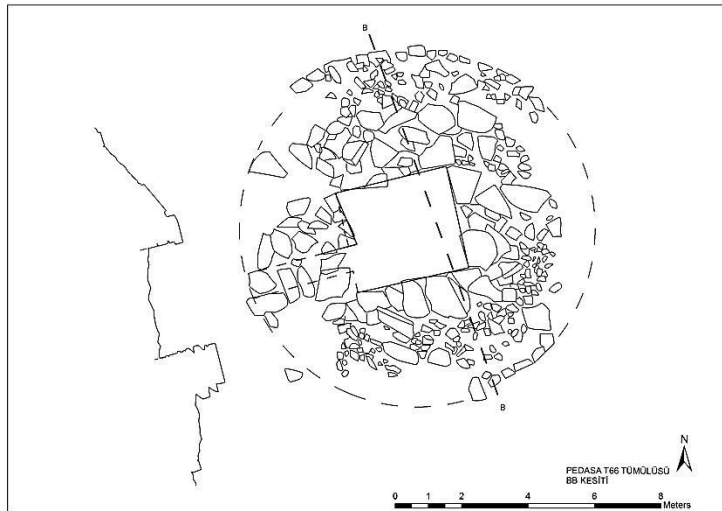

3. PDST65 Krepis duvarı

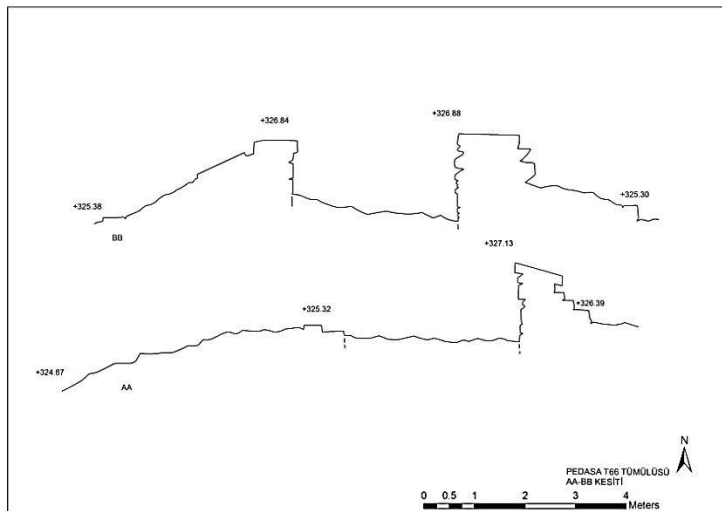
Levha 129

1.PDST66 AA kesiti

2.PDST66 BB kesiti

3.PDST66 AA-BB kesiti

Levha 130

1.PDST66 Krepis duvarı

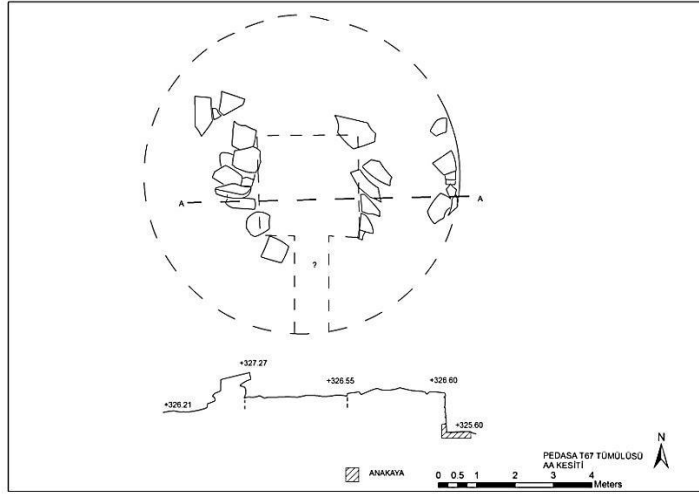

2.PDST66 Dromos

3.PDST66 Mezar odası

Levha 131

1.PDST67 Plan AA kesiti

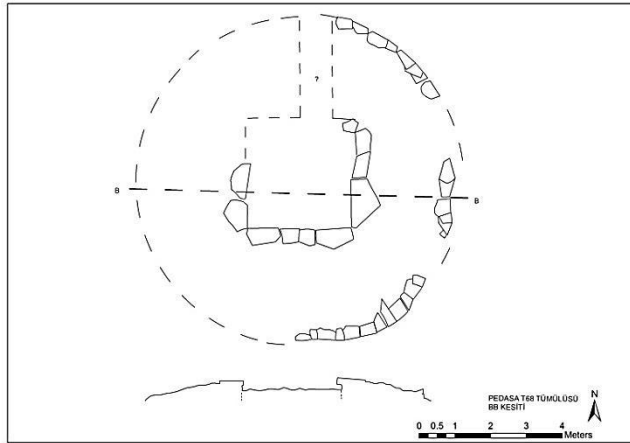

2.PDST67

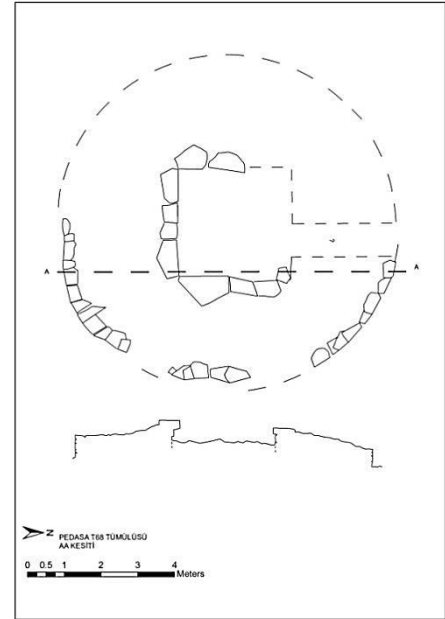

3.PDST67 Krepis duvarı

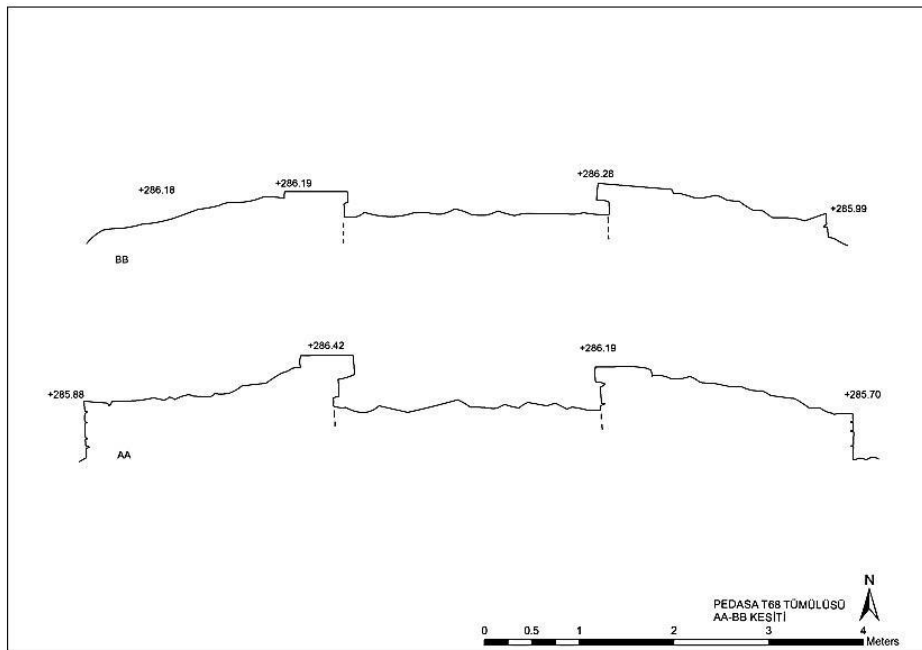
Levha 132

1.PDST68 AA kesiti

2.PDST68 BB kesiti

3.PDST68 AA-BB kesiti

Levha 133

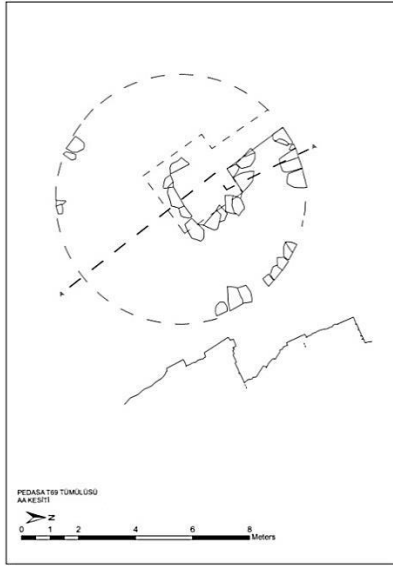

1.PDST68 Krepis duvarı

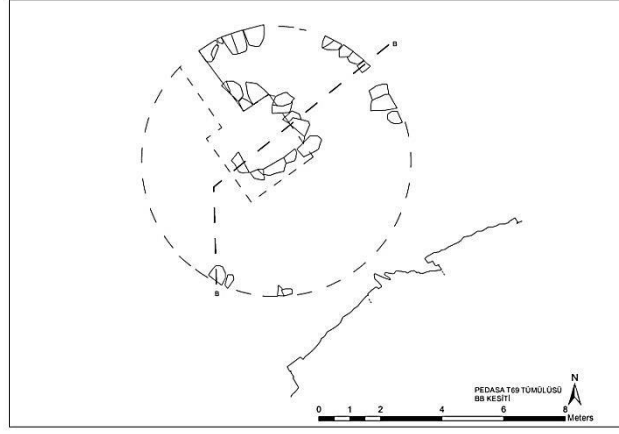

2.PDST68 Mezar odası

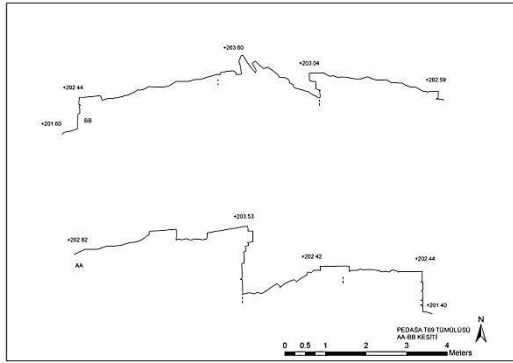
Levha 134

1.PDST69 AA kesiti

2.PDST69 BB kesiti

3.PDST69 AA-BB kesiti

4. PDST69 Krepis duvarı

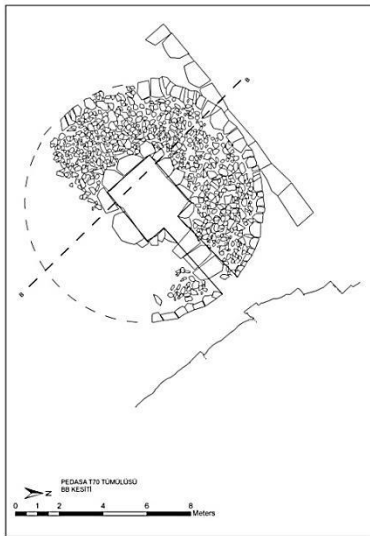

5.PDST69 Dromos

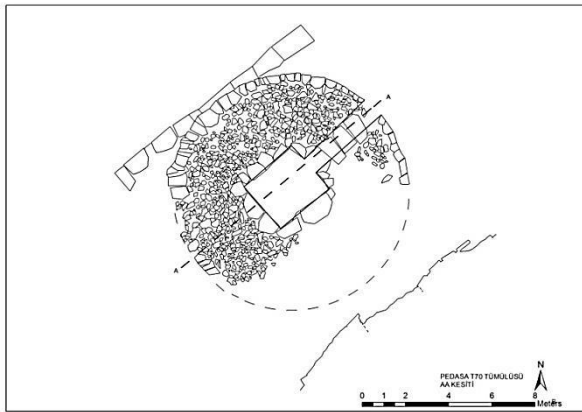

6.PDST69 Mezar odası

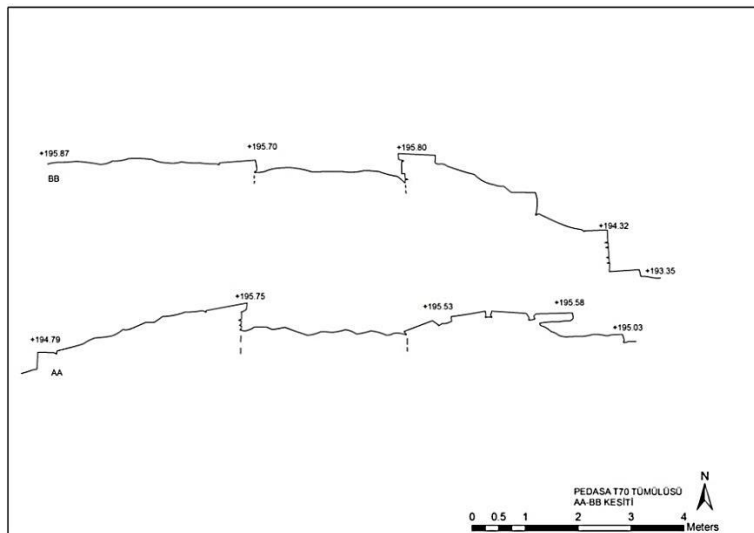
Levha 135

1. PDST70 AA kesiti

2. PDST70 BB kesiti

3. PDST70 AA-BB kesiti

Levha 136

1.PDST70 Krepis duvarı

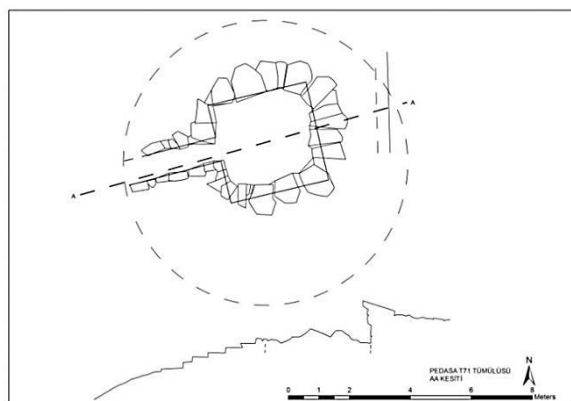

2.PDST70 Dromos

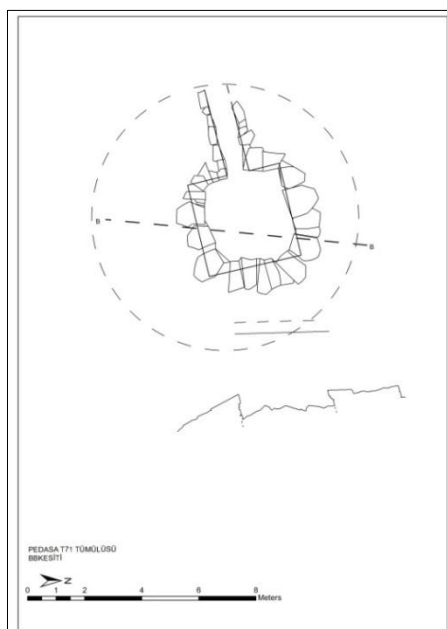

3.PDST70 Mezar odası

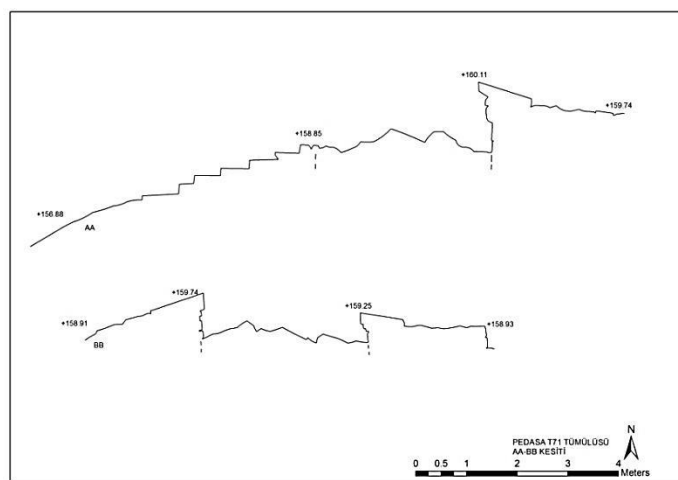
Levha 137

1. PDST71 AA kesiti

2. PDST71 BB kesiti

3. PDST71 AA-BB kesiti

Levha 138

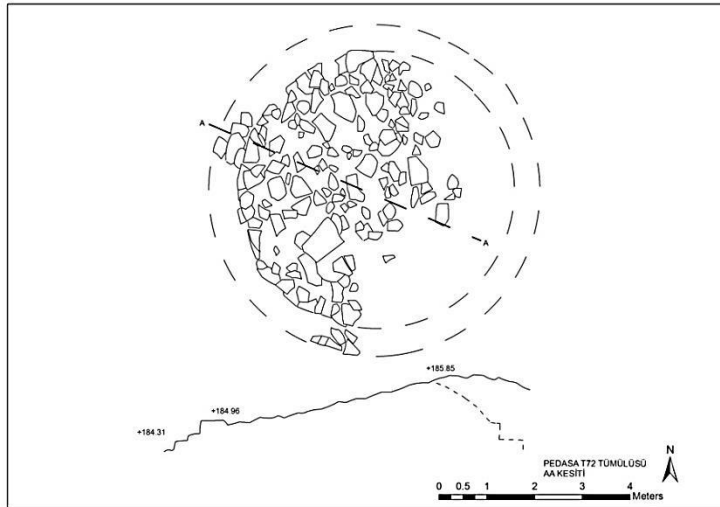
1. PDST71 Mezar

odası

2.PDST71 Dromos

Levha 139

1. PDST72 Plan AA kesiti

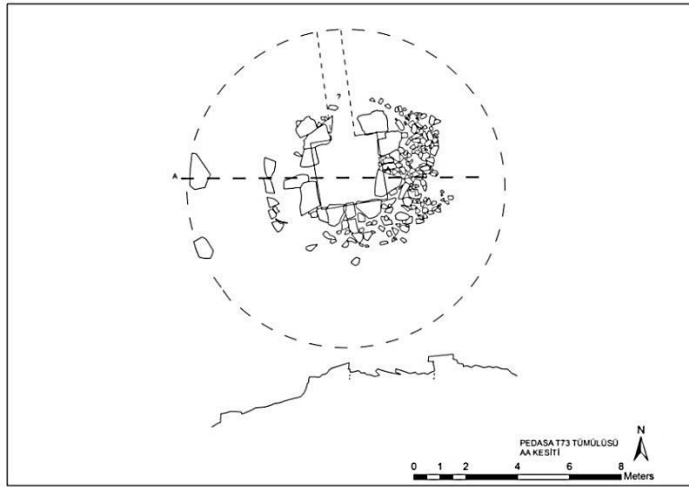

2. PDST72

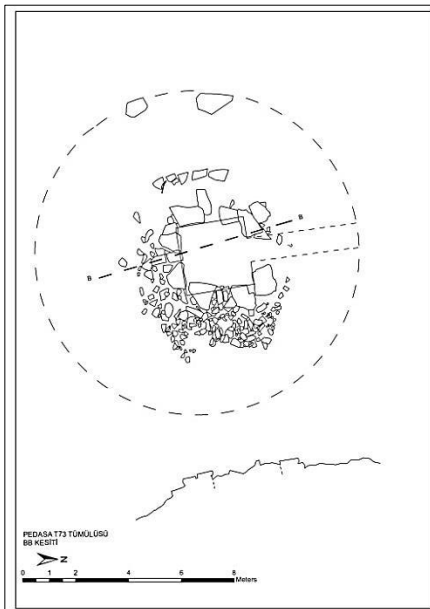

3. PDST72 Krepis duvarı

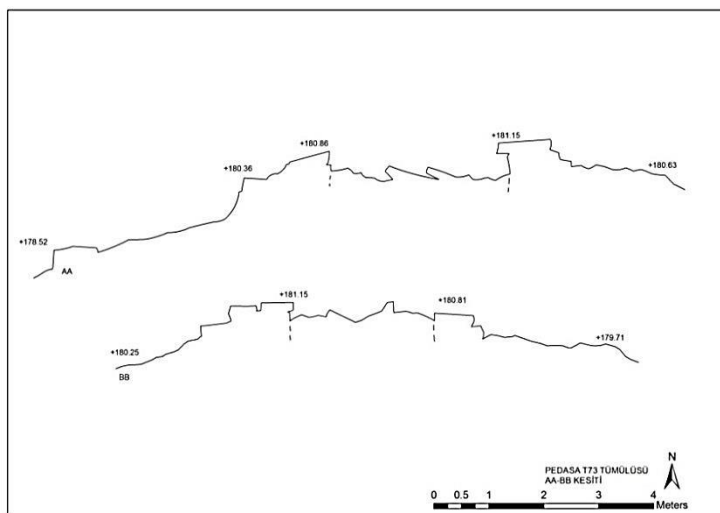
Levha 140

1.PDST73 AA kesiti

2. PDST73 BB kesiti

3.PDST73 AA-BB kesiti

Levha 141

1.PDST73

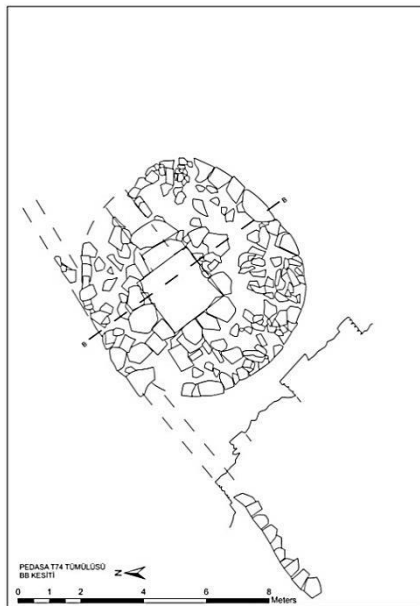

2.PDST73 Krepis duvarı

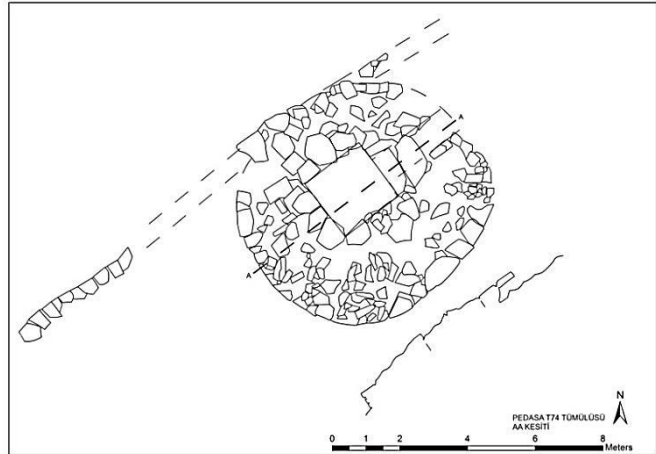

3.PDST73 Mezar odası

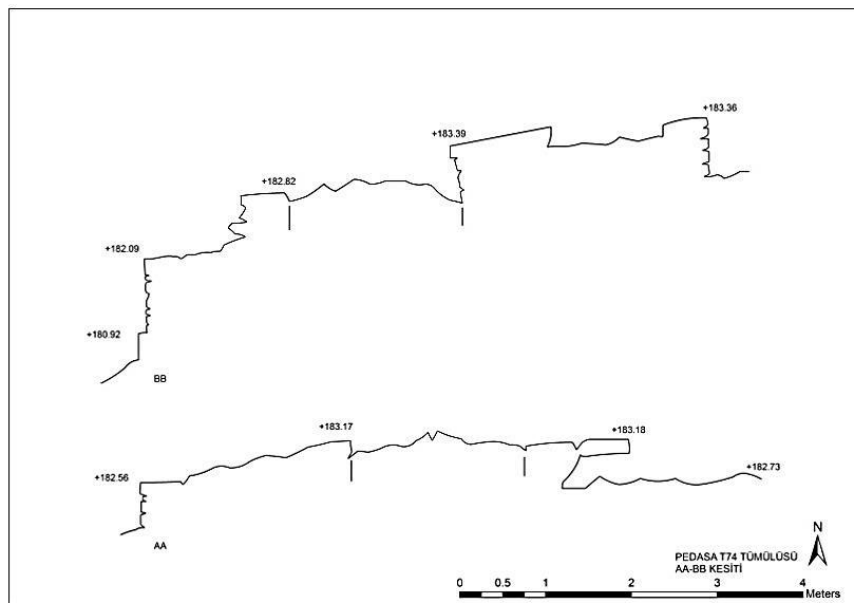
Levha 142

1.PDST74 AA kesiti

2.PDST74 BB kesiti

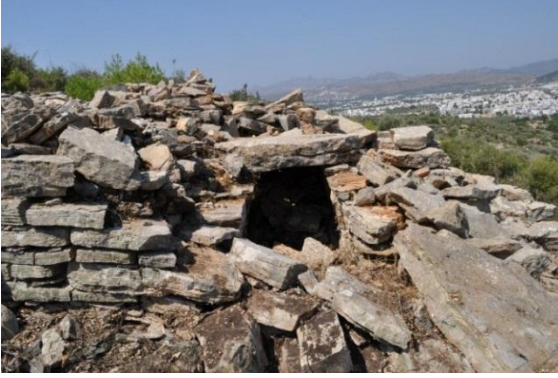
3.PDST74 AA-BB kesiti

Levha 143

1. PDST74 Teras duvarı

2. PDST74 Krepis duvarı

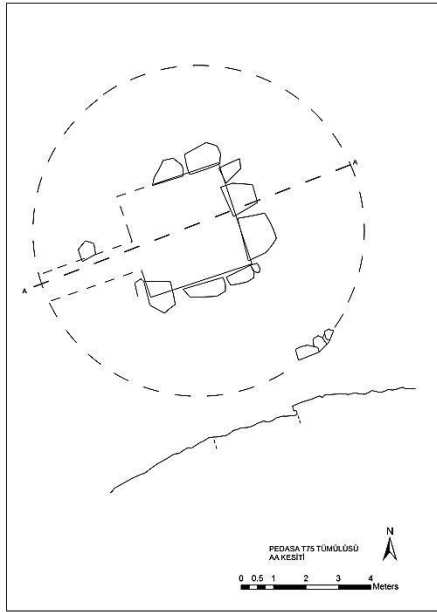

3. PDST74 Dromos

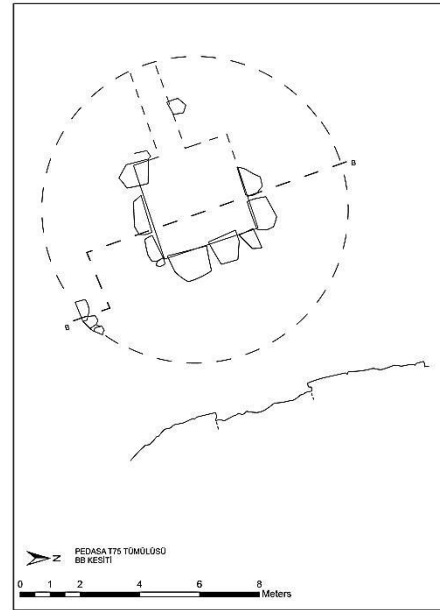

4. PDST74 Mezar odası

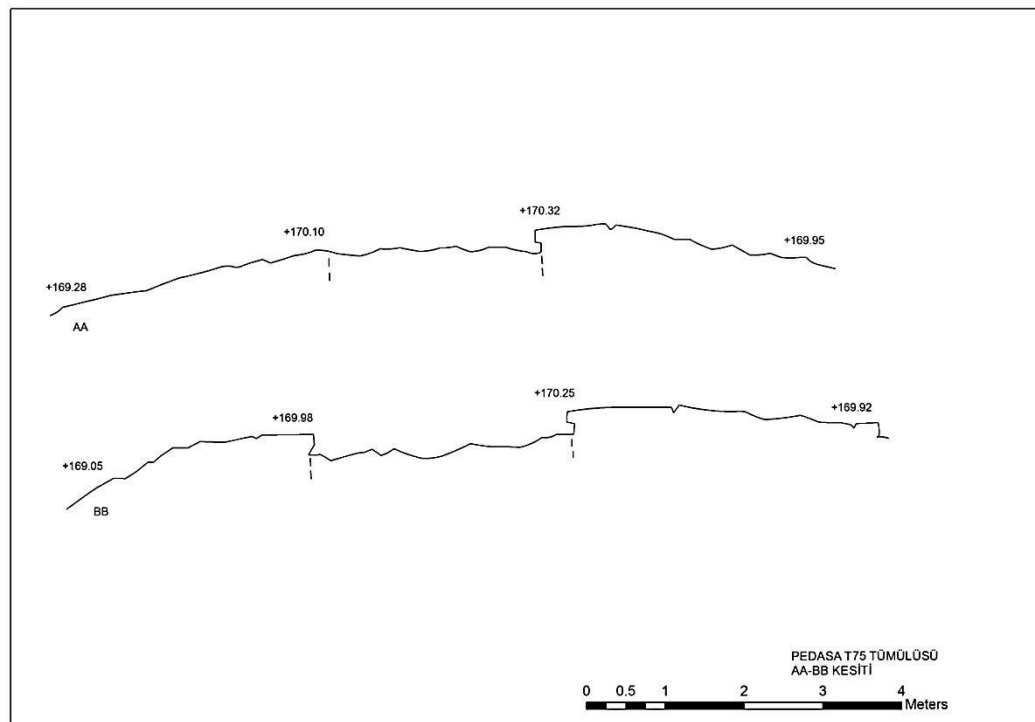
Levha 144

1.PDST75 AA kesiti

2.PDST75 BB kesiti

3.PDST75 AA-BB kesiti

Levha 145

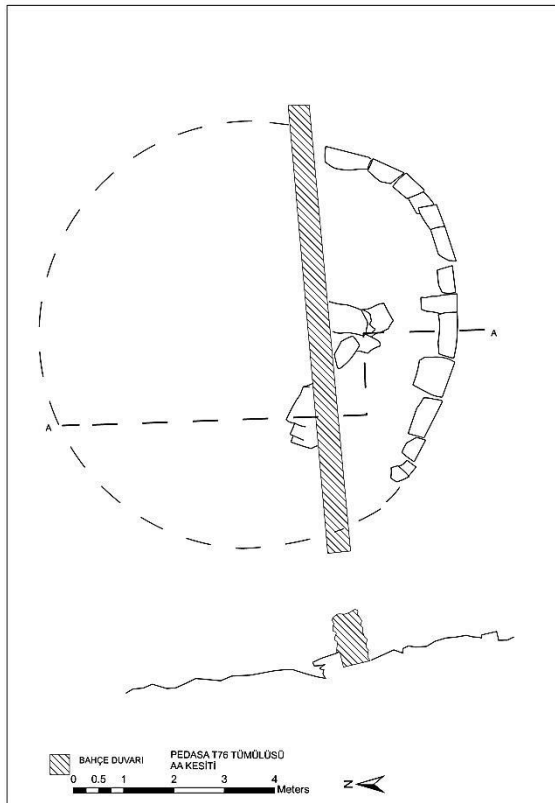

1.PDST75 Krepis duvarı

2.PDST75 Mezar odası

Levha 146

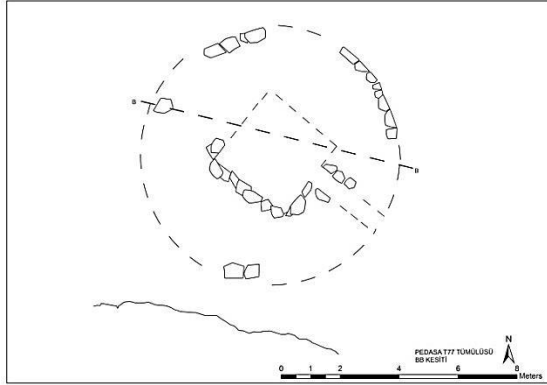

1.PDST76 Plan AA kesiti

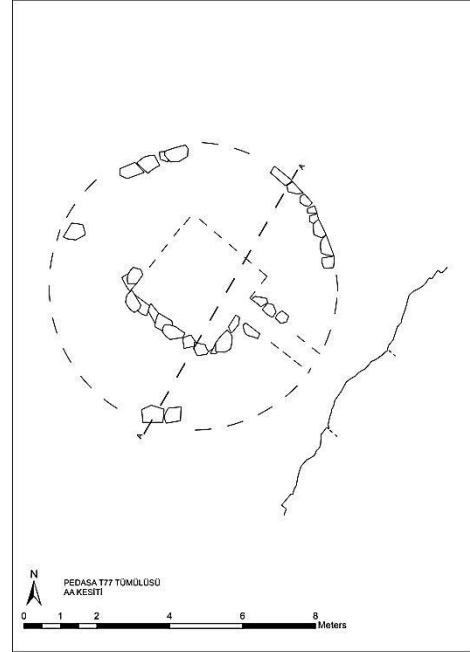

2.PDST76 Mezar odası

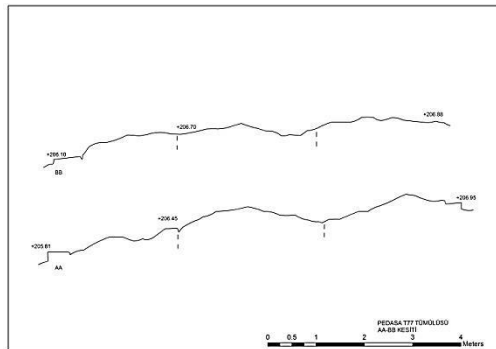
Levha 147

1.PDST77 BB kesiti

2.PDST77 AA kesiti

3.PDST77 AA-BB kesiti

4.PDST77 Dromos

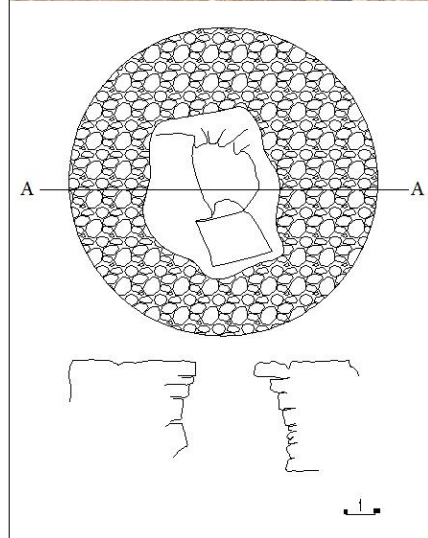

5.PDST77 Mezar odası

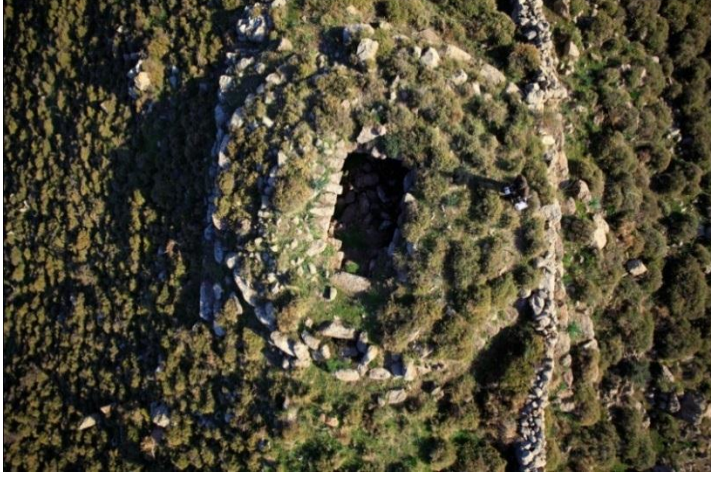
Levha 148

1. Pedasa, Platform Mezarlar

2. Pedasa, Pithos Mezar

Levha 149

1.Termera, Tmls

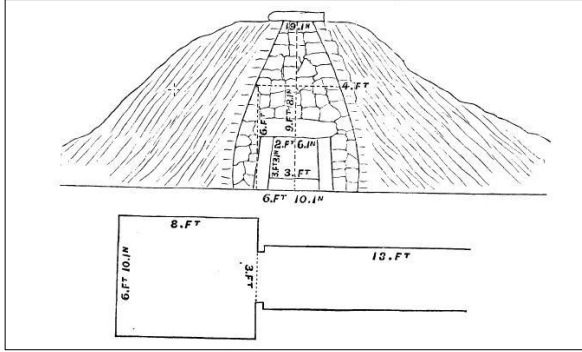

2.Termera, Krepis duvarı

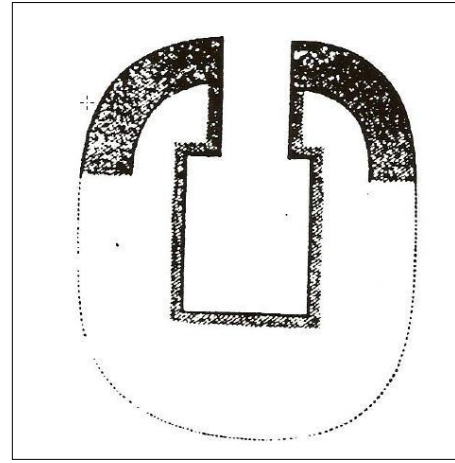

3. Termera, Mezar odası

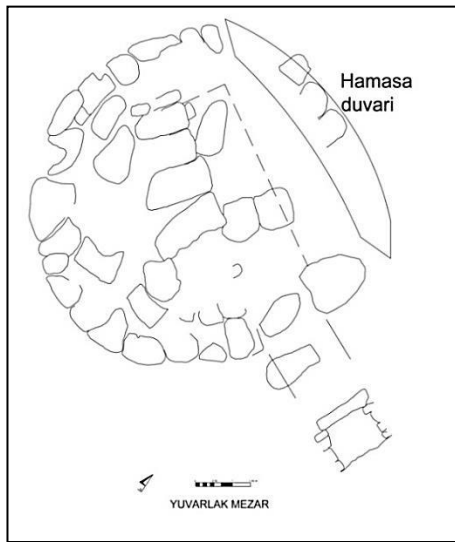
Levha 150

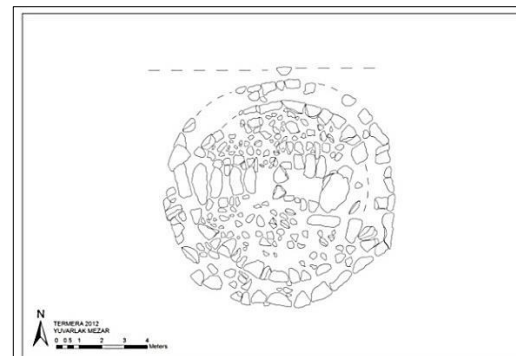
1 Termera, Tümölüs (Paton,1887,fig.3)

2. Termera, Tümölüs (Newton 1862-63, plate LXXXIII)

3. Termera, Kuzeybatı Nekropol yuvarlak mezar

4. Termera, Güneybatı Nekropol, yuvarlak mezar

Levha 151

1.Kaplandağ, Tümülüs krepis duvarı

2. Kaplandağ, Tümülüs mezar odası

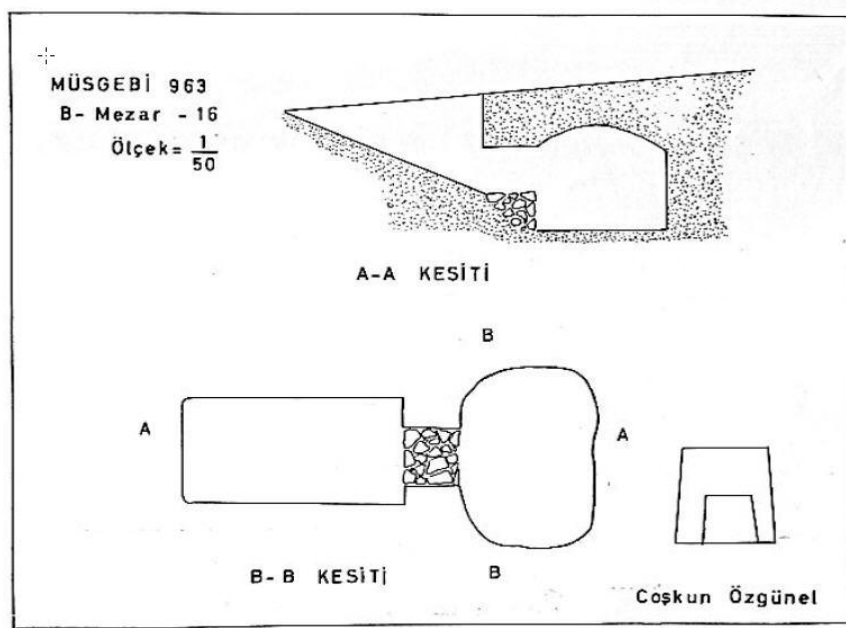

3.Milas, Çakıralan Tümülüs

Levha 152

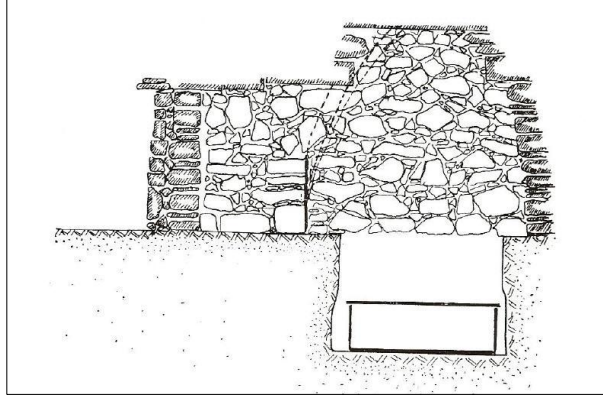

1.Çömlekçi, mezar ve dromos

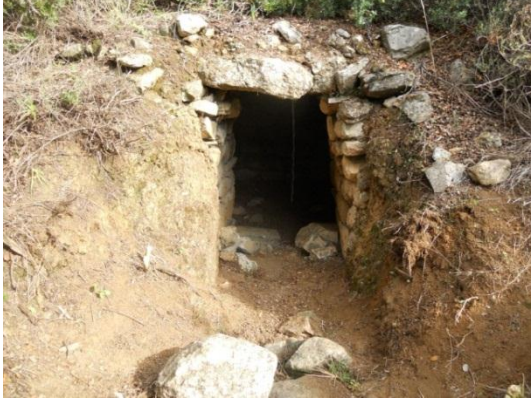

2. Müsgebi (Boysal, 1967a, fig.5)

Levha 153

1. Dirmil,(Gökçebel) Oda mezar (Boysal 1967a,fig 24a)

2. Dirmil, dromos

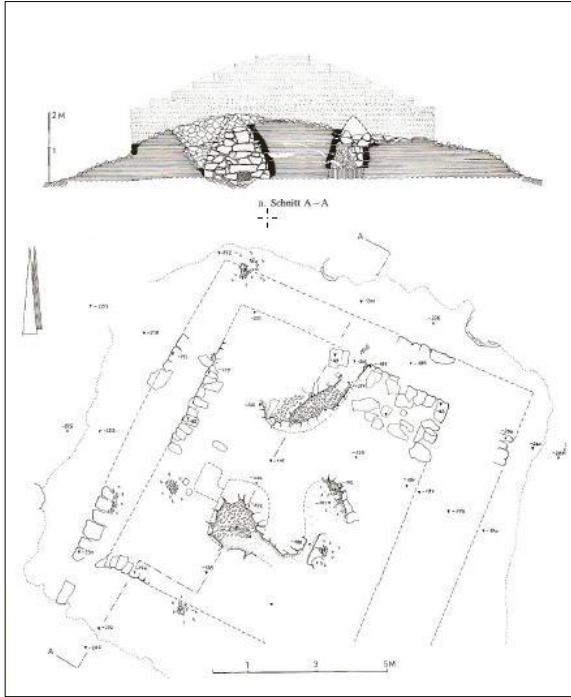

3. Dirmil, Mezar odası

4. Dirmil, teras duvarı

Levha 154

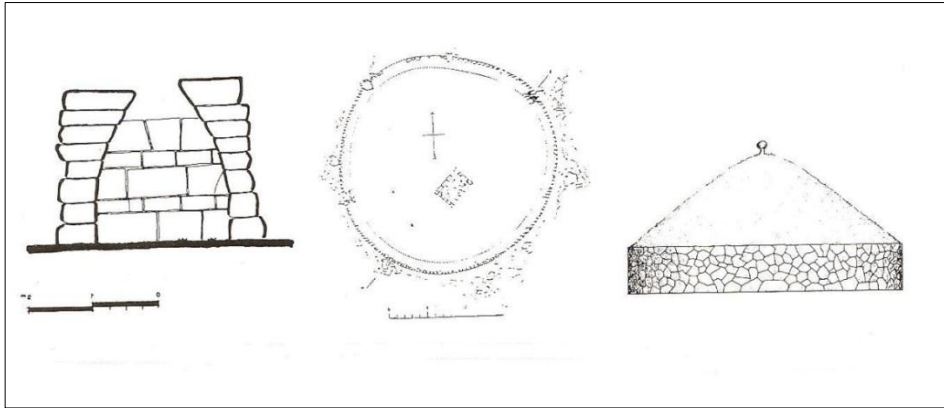
1. Teichussa, Heroon (Vöigtländer

2004, Taf.12 fig. 127)

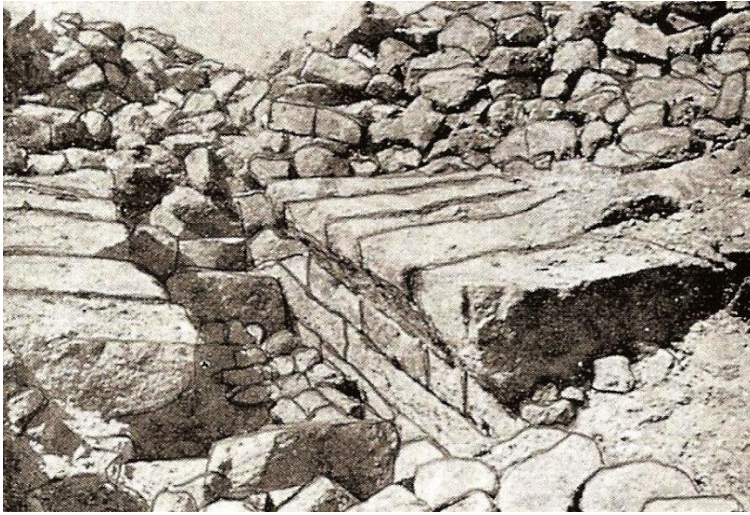

2. Teichussa, Tümülüs (Vöigtländer 2004, Taf 55 fig 55:1:2)

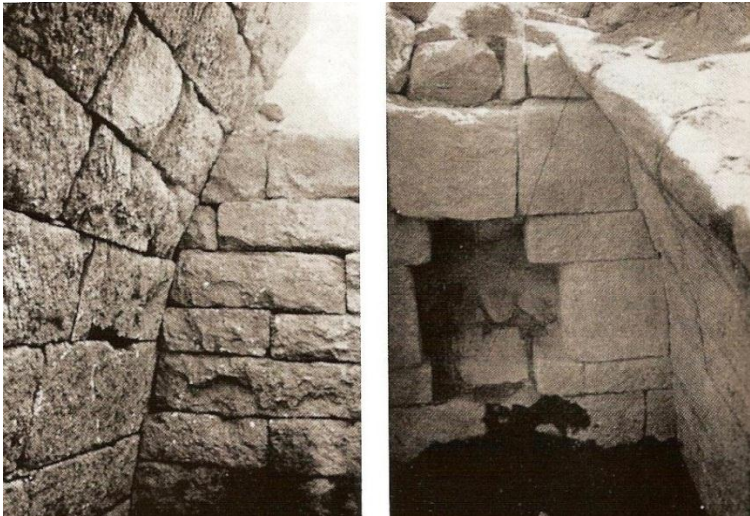
Levha 155

1.Smyrna, Tantalos Mezarı (Akurgal 1993, 22-24)

2. Tantalos Mezar odası (Akurgal,1993 42a)

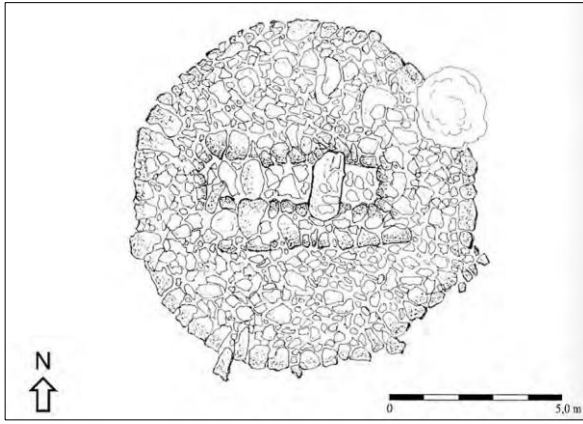

3. Tantalos Mezar odası (Akurgal,1993 42b-c)

Levha 156

1. Seferihisar-Urula Tmlsler (Ersoy 2010, Resim 9)

2.Likya, Tmls (Lockwood 2011, Fig.141)

3.Likya Phellos, tmls krepis (Hlden 2005, Fig. 49)

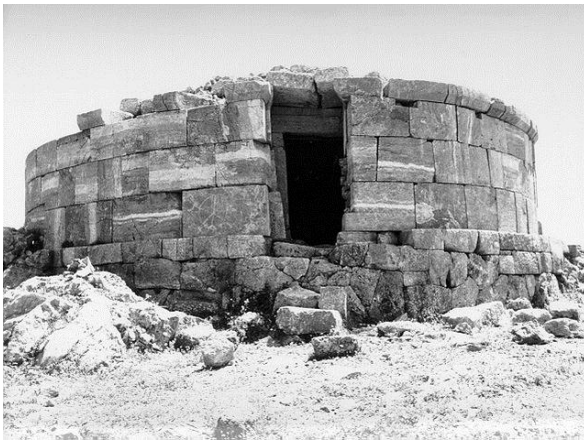
Levha 157

1. Girit, Prinias Tümlüs (Eaby 2007, fig.105-106)

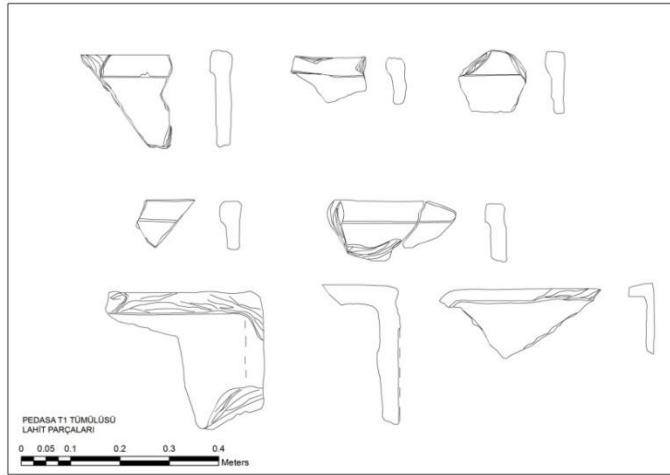

2.Tümlüs, Simi (Hüliden 2011, fig.13)

3.Lindos Kleobulos Tümlüsü (Hüliden 2011 fig 12)

Levha 158

1.PDST1 Lahit parçaları

2.PDST47 Lahit parçaları

Levha 159

1. PDST5 Geç Geometrik Kap Parçası

2. PDST37 Pithos Parçası

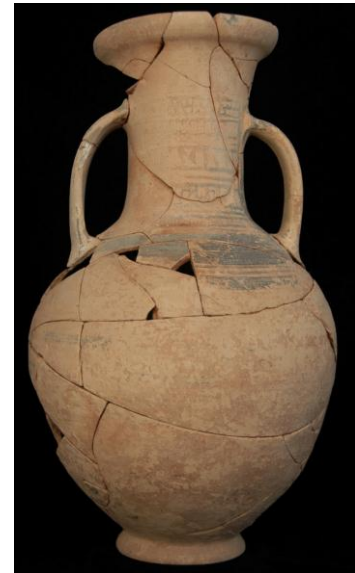
3. PDST70 Geç Geometrik Kap Parçası

4. PDST1 Pithos Parçaları

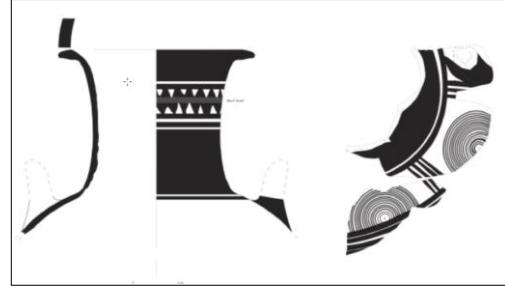

5. PDST1 Geç Geometrik Skyphos

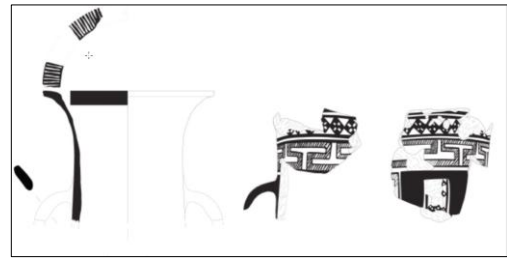

6. PDST1 Geç Protogeometrik Dönem Amphora

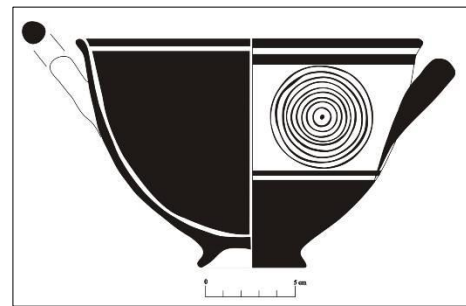
Levha 160

1.PDST47 Geç Protogeometrik Dönem Amphora (Bulut, Fig.3-4)

2.PDST47 Olgun Protogeometrik Dönem Amphora (Bulut, Fig.5-6)

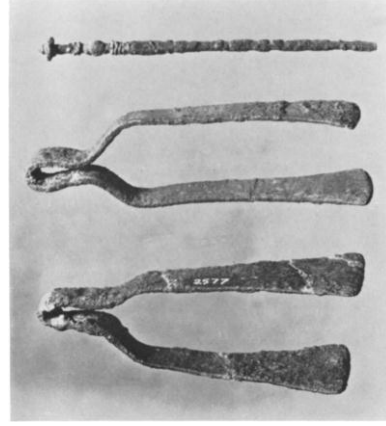

3.PDST47 Geç Protogeometrik Skyphos (Pedasa Kazı Arşivi)

Levha 161

1.PDST1 Cımbız
3)

2.Cımbız (Costis-Davaras 1968, Plate 31 Abr1-

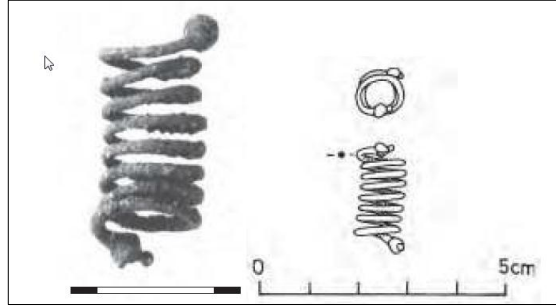
3.PDST1 Makyaj aleti

4. Makyaj takımı (Belli 2010,189)

Levha 162

1. PDST1 Saç Spiralleri

2. Saç Spiralleri (Hürmüzlü 2007, Fig.4)

3. PDST1 Fibula (Blinkenberg Tip IV-10h)

4. PDST1 Fibula (Blinkenberg Tip III-11b)

5. PDST1 Fibula (Blinkenberg Tip IV-1a)

ÖZGEÇMİŞ

Adı: Şahin

Soyadı: GÜMÜŞ

Doğum Yeri ve Yılı: Isparta, 18.04.1974

e-mail: sgumus@mu.edu.tr

Eğitim Durumu:

Lisans: Akdeniz Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü.

Yüksek Lisans: Muğla Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü.

Doktora: Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü.

İdari Görevler

Karya Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdür Yardımcısı 2006-

Kazı ve Yüzey Araştırmaları:

-Patara Kazısı 1999 (Ekip Üyesi).

-Kaunos Kazısı 2000- 2002 (Ekip Üyesi).

-Aksu Zindan Mağarası Kurtarma Kazısı 2002-2003 (Ekip Üyesi).

-Adada Kurtarma Kazısı 2004 (Ekip Üyesi).

-Psidia Antiocheia Kurtarma Kazısı 2004- 2005 (Ekip Üyesi).

-Pedasa Kazısı 2007-2013 (Ekip Üyesi).

-Thera Kurtarma Kazısı 2011 (Ekip Üyesi).

-Muğla Düğerek Mahallesi Kurtarma Kazısı 2011 (Ekip Üyesi).

Yüzey Araştırmaları:

-Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Mylasa/Damlıboğaz ve Çevresi Yüzey Araştırması 2001 (Ekip Üyesi).

-Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşmeleri Pedasa, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Mylasa Sarıçay Ovası, Damlıboğaz (Hydai), Pilavtepe, Kedrai (Sedir Adası) ve Mobolla Yüzey Araştırması 2006- 2007-2008 (Ekip Üyesi).

- Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşmeleri Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Mylasa Damlıboğaz (Hydai), Pilavtepe ve Sedir Adası Yüzey Araştırması 2009-2012 (Ekip Üyesi ve Arş. Bşk. Yard.).

-Thera Yüzey Araştırması 2011-2012 (Ekip Üyesi).

Projeler

-Muğla Kültür Envanteri Projesi 2006-2009 (Proje Yürütücü Yardımcısı).

-SMAP III Avrupa Birliği Bütünleşik Kıyı Yönetimi Gökova Projesi Sedir Adası Alt Çalışma Grubu 2009 (Ekip Üyesi).

-Aspat (Strobilos) ve Territoriumunda Arkeolojik Park Yönetimi ve Antik Tarım Alanlarında Agro-Turizm Planlaması Tübitak Projesi 2008-2010 (Bilimsel Danışman).

-S-UN Gençlik Fonu Gençlik Projesi: Muğla Kentsel SİT ve Mobolla Antik kenti Araştırma, Eğitim Kültür Tanıtım Projesi 2009 (Proje Yürütücü Yardımcısı).

-Muğla, Ula Okkataş (Thera?) Antik Yerleşimi Kalıntıların Belgelemesi ve Kent Planı Oluşturma Projesi BAP Projesi 2011 (Araştırmacı).

-Muğla Doğanbey Antik Dönem Dor Yapısı Belgeleme ve Yayın Projesi BAP 2012 (Araştırmacı).

-Muğla –Doğanköy Antik Yerleşimi Arkeojeofizik Yöntemlerle Araştırma Projesi BAP 2013 (Araştırmacı).

Tezler:

Y. Lisans: Marmaris Turgut Piramidal Mezarı 2003.

Doktora: Pedasa Leleg Tümülüsleri 2013.

Burslar

Akdeniz Medeniyetleri Araştırma enstitüsü (AKMED) Doktora Bursu.

Fransız Arkeoloji Enstitüsü (IFEA) Kütüphane Araştırma Bursu.

Yayınlar:

- A.-Harmankaya - Ş. Gümüş “Psidia Antiocheia’sı 2005 Yılı Çalışmaları” ANMED Anadolu Arkeolojisi Haberleri 2006-4, 147-153.

-A. Diler, S. Türkoğlu, U. Çörtük, S. Gümüş, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Pedasa, Aspat, Kissebükü (Anastasiopolis), Mylasa Sarıçay Ovası- Damlıboğaz (Hydai)- Pilav Tepe, Kedrai (Sedir Adası) ve Mobolla Yüzey Araştırmaları 2006-2007” AST 26. 3, Ankara, 2008, 125-142.

- A. Diler, B. Özer, Ş. Gümüş, H.Ö.Özcan, M. Elmas, A. Novaliç “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasiopolis), Mylasa Damlıboğaz (Hydai)- Pilav Tepe ve Sedir Adası Yüzey Araştırmaları 2006-2007” AST 28. 3, İstanbul, 2010, 187-206.

-. Diler, B. Özer, H. Bulut, Ş. Gümüş, “Pedasa, 2010” KST 33. 4, Malatya 2011, 167-193.

- A. Diler- Ş. Gümüş, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasiopolis), Mylasa Damlıboğaz (Hydai)- Pilav Tepe ve Sedir Adası Yüzey Araştırmaları 2010” AST 29. 3, Malatya, 2011, 439-461.

- A. Diler- Ş. Gümüş, N.S. Eryılmaz “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Adalar, Aspat (Strobilos), Kissebükü (Anastasiopolis), Damlıboğaz (Hydai), Sedir Adası (Kedrai)Yüzey Araştırmaları 2011” AST 30. 1, Çorum 2012, 255-270.

-A.Baran-Ş.Gümüş, “2011 Yılı Thera Antik Kenti Yüzey Araştırmaları” AST 30.1, Çorum 2012, 281-298.

-Ş. Gümüş, İ. Güceren“Zindan Mağarası Kutsal Alanı” Uluslar arası Genç Bilimciler Buluşması I: Anadolu Akdenizi Sempozyumu 04-07 Kasım 2009 Antalya, İstanbul, 2012, 137-150.

Konferans, Sempozyum ve Bildiriler:

- “ The Tumuli of Lelegian Period at Pedasa”12th Symposium on Mediterranean Archaeology March 5-8 March, 2008, FamaGusta TRN Cyprus.

-“Zindan Mağarası Kutsal Alanı” AKMED Uluslar arası Genç Bilimciler Buluşması I: Anadolu Akdenizi Sempozyumu 2009 Antalya (Bildirili).

- “ Pedasa Nekropolisindeki Tümülüsler” Arkeoloji Bölümü Çalışmaları Sempozyumu, 2012, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.